

לאומי | דוחות כספיים מאוחדים 2023

דוח זה אינו מהווה דוח תקופתי בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970. הדוח התקופתי (אשר כולל את כל הפרטים לגבי דירקטורים ונושאי משרה בכירה הדרושים לפי הוראות בנק ישראל) דוח על הסיכונים והערכת האקטואר של זכויות עובדים נמצאים באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il. הדוח על הסיכונים ותיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il אודות < מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
דוח כספי שנתי 2023
 תוכן העניינים

עמוד

5

דבר יו"ר הדירקטוריון

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6

תיאור עסקי קבוצת לאומי

6

היעדים והאסטרטגיה העסקית

7

מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות

10

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

13

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה

13

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

14

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

19

סיכונים מובילים ומתפתחים בסביבת הפעילות

20

שינויים עיקריים בשנה החולפת

26

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

28

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

35

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

50

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

53

מגזרי פעילות פיקוחיים

59

חברות מוחזקות עיקריות

ג. סקירת הסיכונים

61

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

63

סיכוני אשראי

87

סיכוני שוק

92

סיכון הנזילות וסיכון המימון

96

סיכונים תפעוליים

99

סיכון אקלים וסביבה

101

סיכונים אחרים

ד. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים

108

מדיניות חשובנאית ואומדנים בנושאים קריטיים

114

בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

115

דירקטוריון

עמוד	
116	צעהרה Certification
118	דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
119	דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי
דוחות כספיים	
120	דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות - דוחות כספיים שנתיים
123	דוח רווח והפסד מאוחד
124	דוח מאוחד על הרווח הכולל
125	מאזן מאוחד
126	דוח על השינויים בהון מאוחד
128	דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
131	פירוט הביאורים
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים	
א. ממשל תאגידי	
312	חברי דירקטוריון הבנק
314	שינויים בדירקטוריון
315	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם
316	מבקרת פנימית
319	שכר רואי החשבון המבקרים
320	מדיניות תגמול נושאי משרה
321	שכר נושאי משרה בכירה
ב. פרטים נוספים	
325	תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק
326	השליטה בבנק
326	רכוש קבוע ומתקנים
327	נכסים לא מוחשיים
328	משאבי אנוש
332	מבנה ארגוני
335	הליכים משפטיים
335	הסכמים מהותיים
336	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
349	מיסוי
350	דירוג האשראי
351	מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים
ג. נספחים	
357	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
361	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני
364	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני
365	דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב שנתי
366	מאזן מאוחד - מידע רב שנתי
367	מילון מונחים
378	אינדקס

דבר יו"ר הדירקטוריון

שנת 2023 הייתה ללא ספק אחת מהשנים המורכבות בהיסטוריה של מדינת ישראל מבחינה גאו-פוליטית, חברתית, כלכלית וביטחונית:

בעולם ובישראל ניכרות עדיין השפעות מלחמת רוסיה-אוקראינה על מחירי הגז, הנפט והסחורות וכן על שרשראות האספקה. העלייה באינפלציה ובריבית הביאו להאטה גלובלית ומקומית ולצמצום בצריכה הפרטית. אי השקט החברתי בישראל הביא לתנודתיות בשערי המט"ח ובשוק ההון.

הכל התגמד, כמוכן, אל מול המתקפה האכזרית ב-7 באוקטובר ומלחמת "חרבות ברזל" שהחלה בעקבותיה.

גם בתקופה קשה זו, כמו לכל אורך ההיסטוריה של מדינת ישראל, בנק לאומי ממשיך להוות עוגן למשק הישראלי, לעובדיו, ללקוחותיו ולקהילה.

אני גאה על כך שלאומי, כבנק הוותיק והמוביל בישראל, פעל החל מפרוץ המלחמה בצורה מעוררת השתאות ועמד לצד לקוחות הבנק, בסגמנטים השונים, בשעה קשה זו תוך שמירה על המשכיות עסקית מיטבית וניהול סיכונים מוקפד וכך הבנק ממשיך לעשות לאורך כל תקופת המלחמה. בתוך כך, הציע הבנק מתווי הקלות נרחבים ושירותים מותאמים לצרכי לקוחותינו.

לצד זאת, נקטנו בשורת צעדים פורצי דרך בתחום האחריות החברתית, ביניהם ליווי קיבוץ בארי עד לשיקומו המלא ומתן מלגות לימודים לסטודנטים שהתנדבו לסייע לחקלאים בהיקפים נרחבים.

פעילותנו העניפה בתחום במהלך המלחמה הינה חלק מהחלטת הבנק להציב את היבטי האחריות התאגידית (ESG) בליבת העשייה האסטרטגית של הארגון. כדי לממש אסטרטגיה זו, הצבנו לפני שנתיים יעדים כמותיים ארוכי טווח להעמדת מימון והשקעות סביבתיים בהיקף של 35 מיליארד ש"ח עד 2030. בשנת 2023 הסתכמה יתרה זאת בהיקף של כ-23.8 מיליארד ש"ח. כמו כן, העמקנו בשנה החולפת את שיתוף הפעולה האסטרטגי והבלעדי עם בנק ההשקעות של האיחוד האירופי (EIB), שבמסגרתו קיבל הבנק קו מימון בהיקף כולל של 750 מיליון אירו (מהם 250 מיליון אירו בתחילת 2024) לצורך מתן אשראי סביבתי וחברתי.

גם בשנה החולפת, יישמנו בנחישות את האסטרטגיה של הבנק: (א) המשכנו באסטרטגיית הצמיחה הממוקדת של הבנק הן בפעילות האשראי והן בפאסיב. השגנו תוצאות עסקיות מרשימות וגידול בנתחי שוק וברווחיות בסגמנטים האסטרטגיים שהוגדרו; (ב) ביצענו מהפכה מורגשת בתחום השירות בכל ערוצי השירות לאוכלוסיות שבמיקוד, תוך התאמת מודל השירות וערוצי השירות השונים לנוחות של כל לקוח; (ג) ביצענו קפיצת מדרגה משמעותית נוספת בפיתוח יכולות טכנולוגיות פיננסיות ויכולות דאטה המתקדמות בישראל ומינופן לטובת מימוש מהפכת השירות ללקוחות. כחלק מרכזי במסע זה, הכרזנו לקראת סיומה של השנה על פרויקט החלפה של מספר מערכות ליבה מרכזיות למערכות מתקדמות וגמישות שיפעלו בתשתיות ענן. לשם כך, ביצענו שינויים מבניים בתחום הטכנולוגי בבנק, שיאפשרו בניית תשתית מתקדמת לפיתוח מוצרים בצורה מהירה וגמישה. (ד) עשינו צעד נוסף בשיפור יחס היעילות והגענו ליחס יעילות שהינו טוב גם מול התחרות בארץ וגם בהשוואה בין לאומית.

התוצאות הכספיות המרשימות שהשגנו בשנת 2023 ושאותן אנו מציגים בדוח זה, מעידות יותר מכל על חוסנו ועל איתנותו של בנק לאומי. הן ממחישות את יכולתו של הבנק לתמוך בפעילות המשק ובחברה הישראלית גם בזמנים קשים וגם בתקופה של התאוששות וצמיחה.

עם זאת, כאשר אנו מביטים אל עבר שנת 2024, בייחוד על רקע הטלטלות הרבות שחווינו במדינה במהלך השנה החולפת, אנו חייבים לזכור כי עלינו להיות מוכנים לכל תרחיש. השפעות המלחמה ילוו אותנו עוד זמן רב ועלינו להוסיף ולעמוד לצד לקוחותינו בתקופה רגישה זו ולהמשיך להניע את הכלכלה הישראלית. נעשה זאת באמצעות הגמישות העסקית והתפעולית שיצרנו לעצמנו ובאמצעות ההון האנושי המקצועי והמחויב של לאומי. אני מלא הערכה להנהלת הבנק ולעובדיו על המסירות, על האכפתיות ועל המקצועיות שאותן הפגינו בשנה החולפת, וסמוך ובטוח שימשיכו לנווט את הבנק בצורה מושכלת ואחראית גם מול האתגרים שישנם - ושעוד נכוננו לנו.

בימים קשים אלו, ליבנו עם מפקדי, לוחמי וחילי צה"ל וכוחות הביטחון שפועלים בכל הגזרות כדי להבטיח את ביטחון כולנו. אנו מתפללים להשבת כל החטופים במהרה ולהחלמת כל הפצועים ומחבקים את משפחות הנופלים והנרצחים ומשתתפים בצערן.

שנדע במהרה ימים טובים ושקטים.

בברכה,

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי
יושב ראש הדירקטוריון

18 במרס 2024

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה תיאור עסקי קבוצת לאומי

הבנק הינו "תאגיד בנקאי" הפועל מכח חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981. את פעילותו של הבנק מסדירים חוקים, צווים ותקנות, ובנוסף גם, כללים, הנחיות ועמדות של הרגולטורים.

החזון של לאומי

"להוביל בנקאות יוזמת, חדשנית ואחראית עבור הלקוחות ולצמוח בצורה מואצת עם הלקוחות שבמיקוד"

ברוח החזון של לאומי, בנק לאומי יהיה הבית הפיננסי שמעניק פתרון הכי מתאים, פשוט, מהיר וחכם ללקוחות שבמיקוד. בבסיס החזון המשלב מובילות עסקית ונחוחות גם יחד, עומדת השאיפה לתת מענה מיטבי לצרכיהם הפיננסיים של לקוחותינו, בסביבה עסקית דינמית, תוך התבססות על ערכים של שקיפות, אחריות והוגנות. מימוש ערכים אלו נעשה, באמצעות טיפוח ההון האנושי והטמעת חדשנות ויצירתיות, והכל תוך שמירה על יציבות הבנק והשגת רווחיות נאותה.

קבוצה הפיננסית המובילה בישראל ובעלת השפעה משמעותית על הציבור כולו, לאומי בוחן את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומטמיע אסטרטגיה הנותנת מענה לשינויים אלו. בנוסף, ומתוך הבנה של השפעת הקבוצה על המרחב העסקי והציבורי, לאומי רואה גם במחויבותו לקהילה עוגן חברתי וערכי שאותו ימשיך לטפח.

היעדים והאסטרטגיה העסקית

לאומי אימץ אסטרטגיה של צמיחה מואצת הן בצד האשראי והן בצד הפאסיב בסגמנטים נבחרים. כחלק מיישום עקבי של אסטרטגיית הבנק, מובלים בבנק פרויקטים אסטרטגיים הממוקדים ביצירת ערך עסקי משמעותי, הובלה בחוויית לקוח וקידום חדשנות. בתוך כך, בשנת 2023 המשיך לאומי בפיתוח שורה של שירותים ותהליכים המקדמים חווית לקוח מתקדמת ומותאמת לצרכי הלקוח לצד מהלכים המשמרים את המובילות הטכנולוגית והדיגיטלית של הבנק.

הובלה בשירות תוך מינוף יכולות הדיגיטל – הנגשת מרבית המוצרים והשירותים הבנקאיים בפלטפורמות הדיגיטליות של הבנק, בזמינות 24/7, תוך שיפור מתמיד של חווית המשתמש והרחבת הפונקציונאליות. בתוך כך, בשנה החולפת, השיק הבנק, אפליקציה ואתר עסקים בשפה האנגלית.

מינוף יכולות דאטה מתקדמות – מינוף יכולות דאטה מתקדמות מהווה נדבך מרכזי ביישום הנחוש של אסטרטגיית הקבוצה. הבנק מקדם יישום בנקאות מבוססת דאטה ומודלים מתקדמים, המשמשים הן בתהליכי חיתום ותימחור, הן במודלי השירות והן בפרסונליזציה של הצעות הערך ללקוח, תוך שמירה על מדיניות פרטיות הלקוח ועמידה ברגולציה.

שירות וחווית לקוח – הבנק נמצא בעיצומו של תהליך טרנספורמציה בשירות ללקוחותיו. בתוך כך קידם הבנק שורה של מהלכים משמעותיים, ביניהם סגירת מעגל טיפול בתוך יום עסקים, בנקאי בזום, הרחבת שעות פעילות מוקדי השירות ועוד.

חדשנות ושיתופי פעולה עם חברות פינטק – גם בשנת 2023, המשיך לאומי לחבר בין הבנק לחברות פינטק ומינוף שיתופי הפעולה לטובת קידום חדשנות מוצרית ושירותית בפלטפורמות הבנק ומחוצה להן. בנוסף, מקדם הבנק שיתופי פעולה סינרגטיים עם סטארט-אפים בתחומי הפינטק, הסייבר (Fin-Sec), דאטה ו-AI דרך השקעתו בקרן הון סיכון – Garage Ventures ופתיחת שעריה לחברות בהן הקרן מושקעת.

ESG – כחלק מאסטרטגיית הקבוצה, מקדם הבנק יישום נחוש של יוזמות סביבתיות וחברתיות ושילובן בפעילות העסקית, תוך הטמעת תהליכים ומנגנוני מדידה ודיווח בהתאם לסטנדרטים בינלאומיים. חזון ואסטרטגיית ה-ESG של הבנק נגזרים מחזון ואסטרטגיית הבנק ובבסיסם, מובילות בתחום ה-ESG, באמצעות שלושה עוגנים מרכזיים: קביעת יעדים אסטרטגיים, יישום סטנדרטיזציה בהתאם לפרקטיקות מיטביות, ושיתופי פעולה עם גורמים בינלאומיים ומקומיים.

להרחבה ראה להלן בפרק [מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות](#).

דרכי מימוש האסטרטגיה

על מנת לתמוך ביישום אסטרטגיית הבנק, הבנק פועל בארבעה קווי עסקים מרכזיים, המתמחים במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים למגזר לקוחות מסוים:

- 1. הבנקאות הקמעונאית** – מתמקדת במתן שירותים בנקאיים בעיקר למשקי בית, ללקוחות עתירי נכסים (Private Banking), ללקוחות מיקרו-עסקים ועסקים קטנים. הבנקאות הקמעונאית מציעה שירות אישי ללקוחותיה במגוון ערוצים, כגון: אפליקציה, אתר, פגישות פרונטליות בסניפי הרשת בפריסה ארצית, מענה טלפוני והתכתבות באפליקציית הבנק, מרכזי בנקאות, מרכזי שירות, עמדות מידע וכספומטים.
- 2. משכנתאות** – קו פעילות זה מהווה מיקוד אסטרטגי לצמיחה. חטיבת המשכנתאות הוקמה ב-1 בינואר 2022 במטרה להבטיח את תשומת הלב הניהולית, התפעולית והשירותית לתמיכה מיטבית ביישום האסטרטגיה בתחום זה.
- 3. הבנקאות העסקית** – מתמקדת במתן שירותים לתאגידים ובינלאומיים בהיקפי פעילות שונים ובמגוון תחומי עיסוק. הבנקאות העסקית מקדמת כל העת התאמות במוצרים והשירותים במטרה להתאים באופן מיטבי את הצעת הערך לצרכי לקוחותיה המגוונים.
- 4. שוקי הון וניהול פיננסי** – מיקוד בניהול כספי הנוסטרו, הנכסים וההתייבויות (ALM) של הבנק ובנוסף אמונה על הפעלת כלל חדרי העסקאות בבנק במטרה לתת שירות ללקוחות הפועלים בשוק ההון, לרבות הלקוחות המוסדיים. במקביל לקווי העסקים המנוהלים באופן ישיר בבנק, קבוצת לאומי פועלת גם באמצעות חברות הבנות שלה בארץ ובחו"ל:

פעילות חברות הבנות בארץ – פעילות ההשקעות הריאליות, החיתום ובנקאות ההשקעות מבוצעת בעיקרה באמצעות חברת הבת, לאומי פרטנרס. בנוסף פועלת חברת הבת, לאומי שירותי שוק ההון, אשר הינה הגוף המוביל בישראל למתן שירותי תפעול מקיפים לגופים פיננסיים.

פעילות חברת בת בבריטניה (LUK) – פעילות זו החלה בשנת 1902, כאשר בשנת 1959 הוקם בנק לאומי בריטניה פי. אל. סי. (BLUK).

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2023 הושלמו כלל התנאים לביצוע שינוי ארגוני הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי, כך ש-LUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK מוזגה לתוך LUK, חברת בת של LUK (להלן: "Leumi UK Group").

Leumi UK Group עוסקת במתן אשראי בעיקר בתחומי הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות מסחריים בלבד בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה, ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי.

למידע נוסף ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).

בתכנון אסטרטגי קיימת מידה לא מעטה של אי וודאות, כאשר יישום תכניות אסטרטגיות ארוכות טווח תלוי בגורמים משתנים רבים, ובהם: מצב השווקים בישראל ובחו"ל, המצב הביטחוני, וכן השפעות מתמשכות של השינויים הרגולטוריים, אשר עדיין לא ניתן לומר בוודאות מה יהיה היקפם ומיקודם בטווח של שנים.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות

האסטרטגיה שאומצה על ידי לאומי, המפורטת לעיל, מבוססת ומתחשבת, בין היתר, במגמות הבאות:

א. מאקרו/גיאופוליטיות

1. אי יציבות גיאופוליטית, בדגש על מלחמה מתמשכת באוקראינה, אשר הובילה לעליית מחירים גלובלית.
2. מלחמת "חרבות ברזל", אשר פוצה בעקבות מתקפת הפתע של ארגון החמאס ב-7 באוקטובר, הביאה עימה השלכות על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים. בעקבות המלחמה נערך הבנק למתן הקלות, דחיות וביטול תשלומים בהתאם להנחיות בנק ישראל, ואף מעבר למתווה הרגולטורי. בנוסף, נקט הבנק צעדים להבטחת המשכיות עסקית ומתן שירות רציף ללקוחותיו, תוך רגישות מוגברת לצורכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים.
3. סביבה מאקרו כלכלית אינפלציונית שמובילה לעלויות ריבית, ירידות ותנודתיות גבוהה בשווקים הפיננסיים, והתחזקות הדולר, עלולה להוביל להאטה גלובלית ואף מיתון – שיספיע בצורה שלילית על רווחי הבנקים. מצד שני, לעליית הריבית ישנן השפעות חיוביות על הבנקים, לדוגמא: עלייה מהכנסות מריבית.

4. רגולציה עולמית – נמשכת מגמת חקיקה המעודדת תחרות בשוק האשראי, בדגש על תחום האשראי הקמעונאי ותחום התשלומים. תחום המטבעות הדיגיטליים מצוי גם הוא במוקד תשומת הלב הרגולטורית בארה"ב ובאיחוד האירופי, ולאחר הנפילות בערכם של מטבעות הקריפטו בשנת 2022 – ביתר שאת.
- בנוסף, מתחזקת ההכרה במשבר האקלים. במדינות שונות בעולם מתגבשות תכניות פעולה להתמודדות עם הנושא. הרגולטורים משתלבים בתכניות אלה בעיקר בדרישה לשילוב של סיכונים האקלים בתחומים הבאים: תהליכי ניהול סיכונים, מדיניות האשראי ומדיניות ההשקעה של המוסדות הפיננסיים.
5. הרגולציה בישראל ממשיכה לקדם את התחרות תוך יישום יוזמות כדוגמת מאגר נתוני אשראי, פרסום נתוני ריביות על פיקדונות ואשראי, פרסום נתוני עמלות ובנקאות פתוחה.

ב. תחרות/סביבת הצרכן

1. סביבת התחרות ממשיכה להתרחב מצד פינטקים, neo banks וגופים טכנולוגיים אחרים המציעים חווית לקוח פרסונלית ומתקדמת. בתחום הפינטק ישנה ירידה מהותית בגיוסי הון לאור מצב השוקים. הבנקאות הפתוחה מתקדמת ומחזקת את השליטה של הלקוח במידע אודותיו ומגבירה את התחרות בתחום השירותים הפיננסיים.
2. בבנקאות הקמעונאית, משבר הקורונה האיץ את קצב אימוץ הבנקאות הדיגיטליות. לצד זאת, ברור כי אין תחליף לשירות אנושי ומקצועי בתחומים מורכבים בהם העדפת הלקוח היא לנציג אנושי. לאור זאת, הובלה בשירות מחייבת לספק חווית דיגיטל מלאה ונוחה מקצה לקצה בזמינות 24/7, לצד מתן שירות אנושי ואישי בעת הצורך.

הרחבה בנושא התחרות:

בנקים מקומיים

- התחרות בין הבנקים המקומיים ממשיכה להתמקד במשקי הבית ובמגזרי העסקים הקטנים והבינוניים. כלל הבנקים מפרסמים ומשיקים הצעות ערך ללקוחות המתבססות על חדשנות טכנולוגית ודיגיטלית, ביסוס מועדוני לקוחות והצעות מוצריות מגוונות.

מתחרים חוץ בנקאיים

- הלוואות המועמדות על ידי גופים מוסדיים – בשנים האחרונות ניכרת מגמה של גידול באשראי שניתן על ידי גופים מוסדיים למגזר העסקי והמסחרי, לרבות מתן מימון לפרויקטים תשתיתיים וכן לנכסים מניבים ואף בליווי ההקמה של פרויקטים למגורים. גופים אלה נכנסים בהדרגה גם לעולם האשראי הפרטי. בצד ההשקעות, גופים אלה משיקים גם מוצרים המתחרים במוצרי הבנקאות המסורתית כגון: קופת גמל להשקעה או פוליסת חסכון.
- בנוסף, לאור השינויים הרגולטוריים בשנים האחרונות, המעודדים פעילות בתחום האשראי הצרכני והמסחרי על ידי גופים פיננסיים שאינם בנקים, גדלה באופן עקבי הפעילות של גופים חוץ בנקאיים לרבות אשראי למשקי בית.
- פתרונות מבוססי טכנולוגיה (BigTech ו-FinTech) המתחרים בתחומי פעילות בנקאיים ספציפיים – בשנים האחרונות, עם התרחבות השימוש בטכנולוגיה מתקדמת (בעיקר במכשירי סמארטפון וטאבלט) על ידי הצרכנים, הולכים ומתרחבים היצע ואיכות המיזמים והשירותים הפיננסיים החדשניים מבוססי טכנולוגיה מתקדמת. המיזמים הללו מאיצים את החדשנות בתעשייה הפיננסית, ובעוד שמרביתם אינם מהווים תחרות כוללת אל מול הבנקים המסורתיים, הם מאיימים להקטין את חלקם של הבנקים בתחומי פעילות מסוימים.
- בתוך כך, בשוק התשלומים, אפל וגוגל מספקות שירותי תשלום בנייד. לקוחות לאומי יכולים להשתמש בכרטיס הבנקאי שלהם כדי ליהנות מהשירותים הללו. מדובר במישור תחרות נוסף.

בנקאות פתוחה

- הבנקאות הפתוחה היא יוזמה רגולטורית המעודדת שימוש בטכנולוגיות חדשניות ומאובטחות, ומטרתה לעודד פיתוח של מוצרים ושירותים פיננסיים חדשניים עבור לקוחות הבנקים. היוזמה בנויה בשלבים המאפשרים ללקוחות הבנקים וחברות כרטיסי האשראי לשתף צדדים שלישיים במידע הפיננסי שלהם, זאת במטרה לקבל הצעות ערך מתחרות מגופים נוספים.
- לאומי פועל על מנת למקסם את הפוטנציאל שביוזמת הבנקאות הפתוחה עבור לקוחותיו, בין היתר על ידי הנגשה של מוצרים ושירותים מתקדמים.

היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG)

- נושא הקיימות תופס תאוצה בקרב הציבור, המשקיעים והרגולטורים בארץ ובעולם. מדובר במידע צופה פני עתיד, שהתממשותו אינה וודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד, בשים לב לכך שמדובר בתחום מתפתח.
- כחלק מפעילות לאומי לחיזוק העשייה והתרומה להיבטי סביבה, חברה וממשל, גובשה על ידי הבנק אסטרטגיה לניהול ההיבטים הסביבתיים אשר אושרה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. במסגרת אישור האסטרטגיה, התקבלה בלאומי החלטה להעמיק ולהרחיב את שילובם של היבטי ESG בפעילות העסקית של הבנק, בין היתר, באמצעות הגדלת המימון וההשקעות בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה ופיתוח מוצרים פיננסיים ירוקים.
- הבנק פועל לזיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות המקדמות את יישום האסטרטגיה שגובשה ופועל לפיתוח מוצרים למימון פעילות ירוקה.

הזדמנויות אלה כוללות, בין היתר:

1. מתן אשראי עסקי למימון מיזמים ירוקים וחברות ירוקות
2. השקעות ירוקות בנוסטרו
3. השקעות בחברות ופרויקטים ירוקים באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס
4. פיתוח פעילות המסחר בחוזים המשקפים פעילות ירוקה

- התמודדות עם משבר האקלים דורשת שיתוף פעולה ומאמץ אפקטיבי הכולל, ממשלות, רגולטורים, גופים פיננסיים וחברות עסקיות. לאור האמור, הבנק הגדיר את שיתופי הפעולה עם גורמים מקומיים ובינלאומיים בתחומי ה-ESG כאחד מהנדבכים המרכזיים ביישום אסטרטגיית ה-ESG של הבנק.
- אחד הגופים המרכזיים והמובילים בעולם בהקשר זה הינו ה-European Investment Bank (EIB), בנק ההשקעות של האיחוד האירופי, המתמקד בתחומי האקלים והסביבה, פיתוח תשתיות ותמיכה בעסקים קטנים ובינוניים.
- ללאומי שותפות אסטרטגית ייחודית עם ה-EIB, במסגרתה ה-EIB יעמיד ללאומי קו מימון בהיקף כולל של 750 מיליון אירו, אשר ישמש להעמדת אשראי בתנאים מועדפים לעסקים קטנים ובינוניים בישראל, בדגש על אשראי ירוק ומימון פרויקטים ירוקים וחברתיים. (ראה גם דיווח מיידי מיום 1 בפברואר 2024, אסמכתא 01-2024-012258).

בנוסף, הבנק קבע יעדים לצמצום הפליטות שנובעות מפעולותיו העצמיות (צמצום שטחים, צמצום תביעת רגל פחמנית, מעבר לתחבורה היברידית וחשמלית).

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

השינויים בסביבה הרגולטורית

- כאמור, השפעת הרגולציה על ענף הבנקאות ממשיכה להתעצם. שינויים תכופים ומורכבות רגולטורית מגבילים את מקורות ההכנסה, מביאים לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה ומחייבים שיפור מתמיד בתהליכי העבודה וכן באמצעים הטכנולוגיים והדיגיטליים של הבנק.
 - מגמת ריבוי הרגולציה משתקפת בהוראות הנוגעות (לפי האמור בהן) לנושאים תחרותיים. כך למשל, גובשו יוזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, מתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה וכן העברה ושיתוף של המידע המצוי בבנקים. במסגרת זו ניתן למנות, בין היתר, את רפורמת הבנקאות הפתוחה, הרפורמה לעניין הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים, רפורמת מעבר בין בנקים וחוק מאגר נתוני אשראי.
 - לצד התגברות והידוק הרגולציה, מתמודד הבנק גם עם דרישות ציות מחמירות, וכן דרישות מתחום ניהול הסיכונים.
 - הסביבה הרגולטורית אינה חלה באופן זהה על הגופים השונים הפועלים במערכת, כך בעוד שהרגולציה הבנקאית מתגברת והולכת, הרי שאין התפתחות דומה בכל הקשור לרגולציה החלה על גופים שאינם תאגידים בנקאיים. עובדה זו יוצרת שוני מהותי ופערים גדולים בין השחקנים השונים.
 - הרגולציה הינה, אם כן, נושא המשפיע באופן מיידי על שורה של החלטות עסקיות ואסטרטגיות של הבנק, לרבות בעניין תחומי פעילותו ועיסוקיו השונים של הבנק.
- למידע נוסף בנוגע לסביבה הרגולטורית והשלכות היוזמות המרכזיות ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2019	2020	2021	2022	2023	
9.8 ⁽¹⁾	5.7	15.0	17.0 ⁽¹⁾	13.7 ^(*)	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון
0.8	0.4	1.0	1.2	1.0	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
3.02	2.55	2.70	2.72	3.02	יחס הכנסות ⁽²⁾ לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
56.8 ⁽¹⁾	53.8	46.8	37.5	32.6	יחס יעילות
1.92	1.70	1.76	1.97	2.28	יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
0.70	0.64	0.60	0.53	0.53	יחס עמלות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
33.9	38.8	35.4	32.7	33.5	שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים
2.14	1.90	1.95	2.21	2.57	הכנסות ריבית נטו, ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית (NIM)
0.91	0.81	0.83	0.89	1.06	סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים הממוצעים בניהול הקבוצה ⁽²⁾⁽³⁾
0.52	0.44	0.39	0.33	0.34	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים הממוצעים בניהול הקבוצה ⁽³⁾

ליום 31 בדצמבר					
2019	2020	2021	2022	2023	
11.88	11.87	11.50	11.46	11.66	יחס הון עצמי רובד ⁽¹⁾
15.67	15.58	14.21	14.29	14.72	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ⁽¹⁾⁽²⁾
7.35	6.57	6.06	6.36	6.65	יחס מינוף ⁽¹⁾
123	137	124	131	124	יחס כסיו נזילות ⁽¹⁾
		131	128	118	יחס מימון יציב נטו (NSFR) ⁽¹⁾
7.6	6.8	6.3	7.1	7.5	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק למאזן

להלן מדדי איכות אשראי עיקריים (ב-%)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2019	2020	2021	2022 ⁽²⁾	2023	
0.22	0.88	(0.25)	0.13	0.58	שיעור ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
0.20	0.65	(0.10)	0.25	0.50	שיעור ההוצאה (ההכנסה) הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
1.16	1.76	1.30	1.28	1.58	שיעור יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
1.09	1.42	1.02	0.52	0.88	שיעור האשראי לציבור לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
0.24	0.18	(0.03)	0.07	0.13	שיעור מחיקות חשבוניות נטו מאשראי ממוצע לציבור

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

הערות:

- (א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
- (ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
- (ג) כולל פעילות חוץ מאזנית.
- (ד) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים. למידע נוסף ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).
- (ה) למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימון ההון, סעיף [ההון והלימות ההון](#). ולמידע נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק [חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).
- (ו) התשואה להון בשנת 2019 בנטרול השפעת לאומי קארד עמדה על שיעור של 9.2%.
- (ז) יחס היעילות לשנת 2019 בנטרול השפעת לאומי קארד עמד על שיעור של 58.1%.
- (ח) יחס מימון יציב נטו (NSFR) מחושב החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021. למידע נוסף ראה פרק [סיכון הנזילות וסיכון המימון](#).
- (ט) לפרטים נוספים, לרבות שינויים רגולטוריים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון, ראה פרק [הון והלימות ההון](#).
- (י) תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון לשנת 2022 בנטרול הרווח מעסקת המיזוג עם Valley הינה 15.6%.
- (יא) תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון הושפעה במחצית השנייה של שנת 2023 מגידול מהותי בהוצאות להפסדי האשראי כתוצאה מאומדן ההשפעה הצפויה של המלחמה, ראה פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר, [הוצאות בנין הפסדי אשראי](#).
- (יב) כולל תוצאות בנק לאומי ארה"ב אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

מדדי סביבה, חברה וממשל (ESG) עיקריים

2023	
מימון והשקעות סביבתיים ^(א)	כ-23.8 מיליארד ש"ח
מימון והשקעות חברתיים ^(א)	כ-67 מיליארד ש"ח
שוויון מגדרי	נשים מהוות כ-62.2% מכלל העובדים, כ-52.5% מהנהלה הבכירה
נשים בדירקטוריון	40%

(א) כולל אשראי חוץ מאזני.

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח

2019	2020	2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח					
3,522	2,102	6,028	7,709	7,027	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
8,841	8,723	10,346	13,211	15,997	הכנסות ריבית, נטו
609	2,552	(812)	498	2,383	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,081	4,366	5,511	5,018	5,181	הכנסות שאינן מריבית
3,225	3,281	3,506	3,535	3,737	מזה: עמלות
7,908	7,046	7,428	6,835	6,894	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,325	3,742	4,242	3,935	3,484	מזה: משכורות והוצאות נלוות
<u>רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בשקלים חדשים):</u>					
2.37	1.44	4.15	5.14	4.58	רווח נקי בסיסי
2.37	1.44	4.15	5.14	4.58	רווח נקי מדולל

להלן נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח

2019	2020	2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח					
468,781	556,035	656,454	699,166	731,497	סך כל הנכסים
76,213	136,194	197,402	186,569	105,476	מזה: מזמנים ופיקדונות בבנקים
84,949	92,297	86,927	82,950	160,048	ניירות ערך
282,478	295,341	342,879	384,782	419,486	אשראי לציבור, נטו
432,907	517,940	614,402	649,723	676,995	סך כל ההתחייבויות
373,644	447,031	537,269	557,084	567,824	מזה: פיקדונות הציבור
6,176	15,143	25,370	22,306	20,776	פיקדונות מבנקים
19,958	16,303	15,428	27,805	32,114	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
35,406	37,664	41,610	49,438	54,497	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
<u>נתונים נוספים:</u>					
25.1	18.9	33.5	29.3	29.5	מחיר למניה (בשקלים חדשים)
93.48	20.29	137.48	111.52	135.56	דיבידנד למניה (באגרות) ^(א)
9,621	9,080	8,664	8,173	7,962	מספר משרות ממוצע

(א) על פי מועד ההכרזה.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן – החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות, למצב הגיאופוליטי והביטחוני בארץ ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות את התממשותן של תחזיות אלה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי וודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

סיכון האשראי – הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.

סיכון זה גלום בעסקי הליבה של הקבוצה ובא לידי ביטוי בפעילות מול לקוחות עסקיים, מסחריים וקמעונאיים וגם בפעילות הנוסטרו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים.

למידע נוסף בנוגע לסיכון האשראי וניהולו ראה פרק [סיכונים אשראי](#).

סיכון שוק וסיכון נזילות – סיכון שוק הינו הסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי הריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. סיכון הנזילות הינו הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. הניהול השוטף של סיכונים השוק נועד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים, תוך הערכת הרווח החזוי לצד הנזקים העלולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים אלה. החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן דינאמי במסגרת מערכת מגבלות שנקבעה על ידי הדירקטוריון וועדות הסיכונים ברמות השונות, אשר תוחמת את השפעת חשיפות השוק על השווי ההוגן, הרווח החשבוני, קרן ההון ומצב הנזילות.

למידע נוסף בנוגע לסיכון השוק וניהולו ראה פרק [סיכונים שוק](#). למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות וניהולו ראה פרק [סיכון הנזילות וסיכון המימון](#).

בפעילות הבנק כמתווך פיננסי קיימים סיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים המשכיות עסקית, סיכונים משפטיים וסיכונים ציות.

סיכון תפעולי – הינו הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

סיכונים אבטחת מידע וסייבר – פוטנציאל לנזק מהותי הנובע מאירוע סייבר אשר תוצאותיו עשויות לבוא לידי ביטוי בגניבת מידע, בגניבת נכסים פיננסיים ו/או פגיעה ברציפות התפקודית (על ידי שיבוש מידע ו/או פגיעה בזמינות).

בנוסף, בפעילות הבנק קיימים סיכונים נוספים הכוללים, בין היתר, סיכון מאקרו כלכלי, סיכון רגולציה, סיכון אסטרטגי, סיכון מודל, סיכון הבנקאות ההוגנת סיכון אקלים וסייבר וסיכון מוניטין.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול הסיכון, בהתאם לנדרש בהוראות ובכלל זה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350, תוך יישום תהליכי זיהוי והערכת הסיכונים, מנגנוני בקרה, ניטור ודיווח.

למידע נוסף בנוגע לסיכון התפעולי וניהולו ראה פרק [סיכונים תפעוליים](#).

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות עיקריות במשק¹

רקע כללי

ביום 7 באוקטובר 2023, נפתחה מתקפה רחנית על מדינת ישראל, ובפרט על אוכלוסייתה האזרחית. בעקבות מתקפה זו, מדינת ישראל הכריזה על פתיחת מלחמת "חרבות ברזל". המלחמה הובילה לשיבושים ניכרים בפעילות הכלכלית, בפרט בשבועות הראשונים שלה. זאת, לאור ירי הטילים הנרחב שהגיע אל חלק ניכר מריכוזי האוכלוסין ברחבי המדינה, פינוי למעלה מ-100 אלף אזרחים בדרום הארץ ובצפונה, גיוס המילואים הנרחב, ירידה חדה בזמינות עובדים לא-ישראלים למשק ושיבושים מתמשכים בפעילות מערכת החינוך. השפעות המלחמה הובילו לירידה ניכרת בתוצר ברבעון הרביעי של 2023, בשיעור של 20.7%, בקצב שנתי.

בחודשים האחרונים, ובמיוחד לאחר תקופת הדוח, ניכרת התאוששות ממשית בפעילות הכלכלית במרבית הענפים והאזורים. זאת, לאור ירידה משמעותית בהיקף הירי הרקטי למרבית אזרחי הארץ, ירידה בגיוסי המילואים, חזרה לשגרה במערכת החינוך במרבית האזורים והסתגלות רוב הציבור ל"שגרת מלחמה". ההתאוששות באה לידי ביטוי, בין היתר, בהתאוששות ניכרת בהוצאות הצרכנים בכרטיסי אשראי, עלייה מחודשת בפדיון העסקים במרבית הענפים ועוד. לצד זאת, הפעילות בחלקים מסוימים במשק, עדיין נמוכה משמעותית מרמתה טרום המלחמה, כגון: ענפי הבנייה ותיירות החוץ, ובאזורים הסמוכים לגבול הצפוני והדרומי.

לאחר המלחמה, צפוי תהליך של שיקום אזרחי וביטחוני, שיבוא לידי ביטוי בהוצאה הציבורית, בהשקעות בנכסים קבועים, בשירותי בריאות ובשירותים סוציאליים ובהיקף הצריכה הפרטית. לצד זאת, הסיכונים הגיאוגרפיים נותרו גבוהים. זאת, על רקע האפשרות להסלמה לגזרות נוספות, ולאור הסיכונים הקשורים בסנטימנט כלפי ישראל בשווקים הפיננסיים הבינלאומיים.

המשק העולמי

ב-30 בינואר 2024, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את אומדניה לפעילות הכלכלית בשנת 2023 ואת תחזיותיה לשנת 2024. ביחס להערכה הקודמת מחודש אוקטובר 2023, אומדני הצמיחה העולמית לשנת 2023 עודכנו מעט כלפי מעלה, ובפרט נרשם עדכון כלפי מעלה לצמיחת המשק האמריקאי, סין והודו. לפי האומדן הנוכחי, תוצר המשק העולמי התרחב בכ-3.1% בשנת 2023 לעומת עלייה בתוצר של 3.5% בשנת 2022. באשר למשקים המערביים הגדולים בעולם, תוצר המשק האמריקאי, גדל בכ-2.5%, לעומת 2.1% בהערכה הקודמת. תחזית הצמיחה של קרן המטבע לשנת 2024 עודכנה מעט כלפי מעלה ביחס לתחזית קודמת. תחזית הצמיחה לשנת 2024 משקפת את הערכות קרן המטבע ל"נחיתה רכה" של הכלכלה הגלובלית בדגש על ארה"ב, צפי להמשך התמתנות האינפלציה במרבית העולם, אשר תלווה במהלך הפחתת ריבית מצד בנקים מרכזיים ברחבי העולם, זאת לצד תמיכות ממשלתיות נרחבות בסין, אשר צפויות לעודד את הפעילות הכלכלית ולתמוך בצמיחה. לפי תחזיות הצמיחה הנוכחיות, תוצר המשק העולמי צפוי להתרחב בכ-3.1% בשנת 2024, בדומה לקצב הצמיחה בשנת 2023. ישנם מספר סיכונים לתחזית הצמיחה, ובראשם: שבריריות שוק הנדל"ן בסין, ואפשרות של התייקרות מחירי הסחורות עקב סיכונים אקלים וסיכונים גיאופוליטיים ברחבי העולם, לצד שיבושי היצע והגבלות על סחר עולמי. כמו כן, נצוין כי בקרן המטבע מזהירים מפני התרחבות מלחמת "חרבות ברזל" לחזיתות נוספות, מה שעלול להוביל לגידול משמעותי בהוצאות הביטחון של הכלכלות הגדולות בעולם, ולהכביד על הצמיחה.

צמיחה עולמית/שיעור שינוי ריאלי

מקור: IMF - World economic outlook/January 2024

2023	2024	
3.1%	3.1%	עולם
2.5%	2.1%	ארה"ב
0.5%	0.9%	אזור האירו
1.9%	0.9%	יפן
0.5%	0.6%	בריטניה
5.2%	4.6%	סין

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך, IMF.

האינפלציה עלתה במהלך שנת 2022 במדינות רבות, לשיעורים שלא נצפו שנים ארוכות, בין היתר, עקב עודף בביקוש המצרפי, על רקע התאוששות הפעילות הכלכלית בעקבות מגפת הקורונה ובתמיכת הממשלות ולאור המגבלות אשר החריפו על צד ההיצע, בהן השפעות משמעותיות של המלחמה בין רוסיה ואוקראינה על מחירי הסחורות. במהלך המחצית השנייה של 2022, עם הפחתת ההשפעה של הגורמים שצוינו, ועל רקע תהליך הצמצום המוניטרי ברחבי העולם, החלה האינפלציה להתמתן, תהליך אשר נמשך גם במהלך שנת 2023. נציין כי בארה"ב התהליך של התמתנות האינפלציה, כפי שנמדד על פי הקצב השנתי של שניים עשר החודשים האחרונים בכל נקודת זמן, נעצר מאז הרבעון השלישי של 2023, בין היתר, על רקע עליית מחירי האנרגיה ובלימה של הירידה במחירי השירותים. בארה"ב, קצב עליית המחירים השנתי עמד בדצמבר 2023 על כ-3.4%, שיעור נמוך בהשוואה לדצמבר 2022 (כ-6.5%) ולשיא מיוני 2022 (כ-9.1%), אך גבוה ביחס ליוני 2023 (כ-3.0%). באזור האירו האינפלציה הגיעה לשיא של כ-10.6% בחודש אוקטובר 2022, ועמדה בדצמבר 2023 על כ-2.9%, ובבריטניה האינפלציה עמדה על כ-4.0% בדצמבר 2023, לאחר שהגיעה לשיא של כ-11.1% בחודש אוקטובר 2022. מנגד, שיעור אינפלציית הליבה (ללא מזון ואנרגיה) ירד בארה"ב במידה מתונה יותר, כמו גם באזור האירו ובבריטניה.

בנקים מרכזיים רבים המשיכו בתהליך העלאות הריבית במהלך שנת 2023, אך על רקע התכנסות האינפלציה חזרה לכיוון היעד, במהלך 2024 צפוי להתחיל תהליך של הפחתות ריבית ברחבי העולם. תהליך הפחתת הריבית כבר החל בישראל, כאשר בנק ישראל הפחית את הריבית בחודש ינואר 2024 ב-0.25% לרמה של 4.50%, זאת לאחר תהליך ממושך של העלאת הריבית, אשר החל באפריל 2022 ונמשך לאורך עשר החלטות ריבית רצופות (עד וכולל הישיבה של חודש מאי 2023).

ועדת השווקים הפתוחים של הבנק המרכזי של ארה"ב החליטה החל בחודש מרס 2022, וברוב הישיבות מאז ועד ספטמבר 2023, על העלאת הריבית לטווח קצר. בהחלטת הריבית של חודש מאי 2023, הועלתה הריבית ב-0.25%, חלף העלאות של 0.50%-0.75% במרבית הישיבות הקודמות, אשר בעקבותיה הריבית עלתה לטווח 5.00%-5.25%. בישיבה מחודש יולי 2023 הוחלט להעלות את הריבית ב-0.25% לטווח 5.25%-5.50%, אשר נותר ללא שינוי גם לאחר ההחלטה מחודש ינואר 2024. כמו כן, נציין כי ב-1 באוגוסט 2023 חברת דירוג האשראי Fitch הפחיתה את הדירוג של ארה"ב מ-AAA ל-AA+, על רקע עלייה בגירעון התקציבי וקשיים בניהול המדיניות. ב-10 בנובמבר 2023 חברת דירוג האשראי Moody's שינתה את אופק הדירוג של ארה"ב מ"ציב" ל"שלילי", בעוד הדירוג נותר ברמה של AAA. הבנק המרכזי של אזור האירו המשיך בתהליך העלאת הריבית עד הישיבה של ספטמבר 2023, בה הריבית הועלתה ב-0.25% נוספים לרמה של 4.50%, ונותרה ברמה זו גם לאחר ההחלטה של מרס 2024. הבנק המרכזי של אנגליה העלה בחודש אוגוסט 2023 את הריבית ב-0.25% נוספים לרמה של 5.25%, והותר אותה ללא שינוי בהחלטה מפברואר 2024.

בסוף חודש פברואר 2022, פרצה מלחמה בין רוסיה לאוקראינה ובעת הנוכחית היא נמשכת. נראה שלאור מאפייני קשרי הסחר בין מדינות אלה לבין ישראל, הרי שתתכן השפעה ישירה על המשק הישראלי רק בענפים בודדים, שיש להם תהליכי ייצור באוקראינה וברוסיה ו/או שיש להם לקוחות עיקריים במדינות אלו. ההשפעות העקיפות המתמשות כבר כעת כתוצאה מתהליכים גלובליים, הינן ההשלכות של פגיעה בצמיחה העולמית גם בשנת 2023, לצד השפעות של העלייה החדה במחירי הסחורות המיובאות לישראל (לדוגמא, בתחום המזון) והעלייה החדה במחירי האנרגיה בעולם המשפיעות על המחירים בארץ. עם זאת, יש לציין שההשפעות על המחירים פחתו במידה ניכרת. מעבר לכך, אי הוודאות הגוברת המשפיעה לרעה על השווקים הפיננסיים בעולם ובישראל, משפיעה על שווי הנכסים וכפועל יוצא גם על מצבם של משקי בית ועסקים בישראל.

חומרת גורמי הסיכון במשק

שנת 2023 התאפיינה בהתגברות מידת הסיכונים למשק הישראלי. זאת, על רקע האירועים החקיקתיים והחברתיים שהתרחשו בישראל במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה. מתחילת הרבעון הרביעי של 2023, הסיכון העיקרי לפעילות הכלכלית והפיננסית בישראל נובע מהמלחמה והשלכותיה. ברקע הדברים, חברות דירוג האשראי המובילות בעולם פרסמו התייחסויות ונקטו בפעולות לגבי דירוג האשראי של ישראל וצפי הדירוג.

ביום 1 למרס 2023, חברת Fitch אשררה את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ עם אופק יציב.

ביום 14 לאפריל 2023, הודיעה חברת דירוג Moody's על שינוי צפי דירוג האשראי של מדינת ישראל מחיובי ליציב, תוך השארת הדירוג ברמה של A1. בדוח של Moody's צוין שהשינוי משקף את ההערכות לגבי ההשפעות הכלכליות של האירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים בישראל.

חברת S&P פרסמה במהלך מאי 2023 דוח על דירוג האשראי של מדינת ישראל. החברה הותירה את דירוג האשראי ואופק הדירוג ללא שינוי, ברמה של AA- עם אופק יציב. הדוח כולל התייחסות לסיכונים הפוליטיים, חברתיים וביטחוניים שעלולים להשפיע על אופק הדירוג ו/או דירוג האשראי בעתיד.

בתאריך 29 למאי 2023, חברת Fitch פרסמה סקירה וניתוח של כלכלת ישראל ופרטה את נושא תוואי התקציב הצפוי של ישראל וההשפעות האפשריות של האירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים בישראל.

בסוף חודש יולי 2023 אושר בכנסת ונכנס לתוקף תיקון לחוק יסוד: השפיטה. בסמוך לאחר מכן, פרסמו חברות הדירוג Moody's ו-S&P דוחות מיוחדים, בהם הודגשו הסיכונים לכלכלת ישראל מהמשך תהליך החקיקה.

בתאריך 17 לאוקטובר 2023 חברת הדירוג Fitch הודיעה על כך שמדינת ישראל נוספה לרשימת "מעקב דירוג שלילי". רשימה זו מיועדת למקרים שבהם חלו שינויים פתאומיים ומהותיים העלולים להוביל בתוך פרק זמן קצר יחסית להרעה בדירוג האשראי. בתאריך 19 לאוקטובר 2023, חברת Moody's הודיעה על מהלך דומה לזה של חברת Fitch עם "מעקב דירוג שלילי". צירופה של ישראל לרשימות מעקב "שליליות" אלו בא על רקע ההרעה הגיאופוליטית והפוטנציאל להסלמה משמעותית ומתמשכת שעלולים להוביל להפחתת דירוג האשראי. שינויים אלו ישימים לא רק לחוב של מדינת ישראל, אלא גם לחברות פרטיות בישראל, לרבות במערכת הבנקאית.

בתאריך 24 לאוקטובר 2023, חברת הדירוג S&P הודיעה על שינוי צפי דירוג האשראי של מדינת ישראל מיציב לשלילי, תוך הותרת הדירוג ברמה של AA-. זאת, על רקע פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", וההשלכות השליליות שצופה החברה למשך הישראלי בשנים 2023-2024. בדוח של S&P צוין שהחברה עשויה להוריד את הדירוג של ישראל במידה שהמלחמה תתרחב באופן שיגדיל את הסיכונים הביטחוניים והגיאופוליטיים איתם ישראל מתמודדת, ו/או אם הפגיעה בצמיחה הכלכלית, בפרופיל הפיסקאלי ובמאזן התשלומים תתברר כמשמעותית יותר מהחזוי.

ב-9 בפברואר 2024, חברת Moody's הפחיתה את דירוג האשראי של ישראל מ-A1 ל-A2 (מקביל לדירוג A בחברות אחרות), ושינתה את אופן הדירוג של ישראל לשלילי, מה שפותח את האפשרות להפחתות דירוג נוספות בהמשך הדרך. הדוח של Moody's מדגיש את החולשות הנובעות מהמצב הקיים בישראל במספר נושאים. Moody's מעריכה כי נטל החוב של ישראל יהיה גבוה מהותית מהצפוי לפני המלחמה. אופן הדירוג השלילי, משקף את הערכת Moody's כי הסיכון להסלמה של הסכסוך מול חיזבאללה בצפון ישראל נותר משמעותי, ולהסלמה שכזו פוטנציאל השפעה שלילי משמעותי על כלכלת ישראל. מנגד, מהלך הדירוג מביא בחשבון גם את החוזקות ארוכות השנים של כלכלת ישראל.

בעקבות הפחתת דירוג המדינה של כלכלת ישראל, הפחיתה חברת Moody's ב-13 בפברואר 2024, את הדירוג של פיקדונות לטווח ארוך ואת ה-Counterparty Risk של חמשת הבנקים הישראליים הגדולים, ביניהם לאומי, מ-A2 ל-A3. במקביל, Moody's אשררה, ללא שינוי, את הדירוג של הבנקים הללו בנושאים של Baseline Credit Assessments וגם ה-Counterparty Risk Ratings לטווח קצר.

להיעדר השפעת הורדת דירוג מדינת ישראל על יחסי הלימות של הבנק ראה פרק [הון והלימות ההון](#).

הצמיחה במשק הישראלי

המשק הישראלי צמח בשיעור ריאלי של כ-2.0% בשנת 2023, זאת לאחר צמיחה של כ-6.5% בשנת 2022. ההאטה החדה בקצב הצמיחה, חלה בעיקר על רקע ההשפעות השליליות של מלחמת "חרבות ברזל", אשר פרצה בתחילת הרבעון הרביעי של 2023. ברבעון זה, התוצר המקומי התכווץ בכ-20.7%, במונחים שנתיים, מול הרבעון השלישי. זאת, עקב ירידה בכל רכיבי התוצר - צריכה פרטית, השקעות בנכסים קבועים ויצוא - למעט הצריכה הציבורית שעלתה בחדות, ברקע הגידול הניכר בצריכה הביטחונית, בעיקר, וגם האזרחית. ברקע המלחמה, ירידה חדה נרשמה גם ביבוא הסחורות והשירותים של המשק. החולשה הניכרת ברבעון הרביעי של 2023, מייצרת "אפקט קצה" שלילי משמעותי לקצב התרחבות הפעילות הכלכלית בשנת 2024, אשר עשוי להיות נמוך מזה של שנת 2023.

להערכת בנק ישראל, שוק העבודה היה מצוי בסביבת תעסוקה מלאה ערב המלחמה. עם פרוץ המלחמה, עלה בחדות שיעור האבטלה בהגדרתו הרחבה (שכוללת בנוסף על הבלתי מועסקים, שנכללים בהגדרה הרגילה, גם עובדים הנעדרים זמנית מהעבודה מסיבות כלכליות, עובדים אשר לא משתתפים בכח העבודה שפוטרו בשנתיים האחרונות והמתיימרים מחיפוש עבודה, אך לא כולל עובדים שנעדרו מסיבות לא כלכליות, כגון: מילואים, טיפול בילדים בהיעדר מסגרות ועוד), אך האבטלה בהגדרה הרגילה נותרה נמוכה. שיעור האבטלה בהגדרה הרגילה (בלתי מועסקים) עמד בשנת 2023 על 3.4% (בממוצע שנתי) לעומת 3.8% בשנת 2022. שיעור האבטלה בהגדרתו הרחבה עלה בחדות באוקטובר 2023 מ-4.2% ל-10.4%, ובחודש דצמבר 2023 ירד לכ-7.5%. ירידה זו, מקורה בעיקר בקיטון משמעותי בהיקף הנעדרים זמנית מסיבות כלכליות, אם כי, היקף זה נותר גבוה משמעותית ביחס לזמני שגרה. ירידת שיעור האבטלה בהגדרתו הרחבה נמשכה גם בחודש ינואר 2024.

תקציב המדינה ומימון

שנת 2023 הסתכמה בגירעון של כ-77.5 מיליארד ש"ח (כ-4.2% תוצר על פי אומדן משרד האוצר) בתקציב המדינה לעומת עודף של כ-9.9 מיליארד ש"ח (כ-0.6% תוצר) בשנת 2022. על פי התקציב המקורי לשנת 2023 תוכנן גרעון של 0.9% תוצר (יעד הגירעון התעדכן בדצמבר 2023 ל-3.7% תוצר). ההרעה בביצוע התקציב בהשוואה לשנת 2022 החלה עוד בתקופה שקדמה למלחמת "חרבות ברזל", והחריפה בשל המלחמה.

התקציב לשנת 2024, משקף גידול בהוצאות הממשלה בהשוואה לתקציב 2023, בעיקר בשל עלייה בתקציב הביטחון לטובת ההוצאות בגין הלחימה, אך גם הוצאות פינני ושיקום של יישובים, הוצאות בתחום הבריאות ותמיכה בסקטורים ספציפיים.

במקביל לגידול זה, בהצעת התקציב הוצג גם קיצוץ רוחבי בהוצאות של משרדי הממשלה, בשיעור של כ-3%-5%, וצעדים נבחרים להגדלת הכנסות הממשלה, חלקם בטווח הזמן הקרוב וחלקם החל משנת 2025. לפי הערכת הכלכלן הראשי במשרד האוצר, אובדן ההכנסות בשנת 2024 הנובע מהמלחמה יסתכם בכ-25 מיליארד ש"ח. לאור האמור לעיל, תקרת הגירעון בשנת 2024 הינה 6.6% תוצר, גבוה משמעותית מהיעד המקורי לשנה זו, שעמד על כ-1% תוצר.

סחר חוץ ונתוני יצוא השירותים

הגירעון המסחרי של ישראל, הסתכם בשנת 2023 בכ-31.3 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-39.8 מיליארד דולר בשנת 2022. הקיטון בגירעון מקורו בירידה חדה יותר ביבוא, אשר ירד בכ-15.9 מיליארד דולר, במונחים דולריים נומינליים, מאשר היצוא, שרשם ירידה מתונה יותר של כ-8.6 מיליארד דולר. ירידת היבוא מקורה בעיקר בירידה של יבוא חומרי גלם וירידה מתונה יותר בקבוצת היבוא של מוצרי צריכה. זאת, ברקע הירידה במחירי הסחורות בעולם בחלק משנת 2023, לצד היחלשות הביקושים הגלובליים. יצוא השירותים של ישראל (ללא חברות הזנק) ירד בשנת 2023 בכ-4.9%, וזאת לעומת עלייה חדה של כ-17.4% בשנת 2022. התמתנות נרשמה בקצב הצמיחה השנתי של כל אחת מתתי הקבוצות ביצוא השירותים (תיירות, הייטק ועוד), והיצוא של שירותי תחבורה אחרים ירד בחדות. למלחמת "חרבות ברזל" הייתה תרומה שלילית לירידה ביצוא השירותים בשנת 2023, כאשר מאז חודש אוקטובר אשתקד, ניכרת ירידה חדה ביצוא השירותים הכולל, זאת תוך כך שהשפעות המלחמה החריפו את מגמת ההאטה שאפיינה את כל תתי הקטגוריות ביצוא השירותים עוד טרום המלחמה. בסיכום שנת 2023, הירידה בעודף בחשבון השירותים הייתה מתונה יותר בהשוואה לירידת הגירעון בחשבון הסחורות. על רקע זה, נרשם גידול בעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, שהסתכם בכ-5% תוצר בשנת 2023, לעומת עודף של כ-3.9% תוצר בשנת 2022.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בהמשך לפיחות החד בשנת 2022, פוחת השקל ביחס לדולר גם במהלך שנת 2023 בשיעור של כ-3.1%, ביחס לאירו פוחת השקל בשיעור גבוה יותר של כ-6.9% וביחס לסל המטבעות נרשם גם כן פיחות של השקל בשיעור מתון יותר של כ-2.0%. חלק מן ההסבר לפיחות נובע מהימשכות הגידול בביקוש למטבעות הנתפסים כ"עוגן" בינלאומי מבחינת רמת הסיכון הגלומה בהחזקתם, כמו הדולר האמריקאי, גם בשנת 2023. כמו כן, ציין בנק ישראל, כי שוק המט"ח בישראל מושפע במידה רבה מהשקעותיהם של הגופים המוסדיים בחו"ל ומהתוצאות בשווקים הפיננסיים העולמיים, כשמנגד ישנן השפעות מקצזות, כדוגמת ענף התעשייה העילית וההשקעות בו. כמו כן, חוסר הוודאות הפוליטי בישראל, ברקע האירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, היווה גם כן גורם שתרם להיחלשות השקל.

בנק ישראל ציין כי מתחילת שנת 2023 השקל נחלש לעומת מרבית המטבעות העיקריים בעולם, תוך שהתנודתיות בשער החליפין גבוהה. עם פרוץ המלחמה, ובעיקר בחודש אוקטובר 2023, חל פיחות משמעותי נוסף בשער החליפין של השקל. החל מאמצע חודש נובמבר ועד סוף שנת 2023, נרשמה התחזקות (ייסוף) בשערו של השקל. אולם, התנודתיות בשערו של השקל נמשכה גם בתחילת שנת 2024.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש דצמבר 2023, על כ-204.6 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-194.2 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2022. העלייה ביתרות מוסברת בעיקר בהשפעות שערות. בתקופת הדוח, בנק ישראל מכר מט"ח בחודשים אוקטובר-נובמבר בהיקף של כ-8.4 מיליארד דולר. זאת, במסגרת התכנית עליה הכריז בנק ישראל ביום 9 באוקטובר 2023, למכירת מט"ח בהיקף של עד 30 מיליארדי דולרים, לאור השפעות המלחמה ולצורך ייצוב השווקים. בנק ישראל הדגיש כי הוא יפעל בשוק ככל שיידרש על מנת למתן את התנודות בשער השקל ולספק את הנזילות הנדרשת להמשך הפעילות הסדירה של השווקים. בנוסף, ובמידת הצורך, אספקת הנזילות לשוק תתבצע גם על ידי הפעלת מנגנוני עסקאות SWAP של בנק ישראל בשוק בסכום של עד 15 מיליארד דולר.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן (המדד "בגין") עלה בשנת 2023 ב-3.0%, זאת לעומת 5.3% בשנת 2022. בכך, חזרה האינפלציה לתוך תחום יעד יציבות המחירים (1%-3%) לראשונה מאז חרפה מיעד זה בינואר 2022. המדד ללא מחירי האנרגיה עלה ב-2.9%. ההסברים העיקריים לעלייה המהירה באינפלציה בשנים האחרונות, הם התאמות מחירים רוחביות לעלייה בסביבת האינפלציה, וגורמים נוספים אשר השפעתם התמתנה במידה ניכרת במהלך שנת 2023, בהם: התרחבות הביקושים במשק (אשר בחלקם היו "כבושים") לאור פתיחתו המלאה והשיפור בשוק העבודה הבא לידי ביטוי בעלויות שכר בחלק מענפי המשק, לצד התגברות המגמות העולמיות של התייקרות חומרי גלם ותובלה ("השפעות היצע"), בפרט מחירי מזון ואנרגיה, בהשפעת המלחמה בין רוסיה ואוקראינה אך גם בשל צווארי בקבוק בשרשראות האספקה בעולם ובפרט בסין. במהלך הרבעון הרביעי של 2023, המלחמה יצרה השפעות מנוגדות, שחלקן תמכו בעליית האינפלציה, וחלקן פעלו לריסונה.

האינפלציה השנתית התמתנה לקצב של 2.5% בפברואר 2024, והיא צפויה להמשיך במגמה זו בהמשך השנה, ולהתקרב אל מרכז היעד (2%), וזאת על רקע מגוון גורמים: התמתנות בציפיות האינפלציה, ירידה במחירי הסחורות, מדיניות מוניטרית מהדקת, וההשלכות השליליות של המלחמה על שוק העבודה ועל אמון הצרכנים. יחד עם זאת, הסיכונים לתחזית מוטים כלפי מעלה: הסלמה במלחמה לגזרות נוספות, במקביל לעלייה בפרמיית הסיכון של ישראל, שתתבטא גם בחולשה בשער החליפין; עלייה בעלויות היבוא לישראל, ומחסור באספקה של מוצרים, לנוכח השיבושים השונים ובכלל זה בתעבורה הימית; וצעדי מיסוי על מוצרים או שירותים שנמדדים במדד המחירים לצרכן, במטרה להתמודד עם ההשלכות הפיסקליות של המלחמה.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") עלה בשנת 2023, ב-3.3%.

בשנת 2023 ריבית בנק ישראל הועלתה ב-1.50%, והיא עמדה בסוף השנה על 4.75%.

העלאות הריבית התרחשו במהלך ארבע הישיבות הראשונות של הוועדה המוניטארית בשנת 2023 (בחודשים ינואר-מאי), זאת בהמשך לתהליך העלאת הריבית, שנמשך ברציפות מאז חודש אפריל 2022. בארבע הישיבות הנוטות של שנת 2023 (החל מההחלטה של חודש יולי ועד החלטת הריבית של סוף נובמבר), הריבית נותרה ללא שינוי, ברמה של 4.75%. בהחלטת הריבית שנערכה ב-1 בינואר 2024, החליטה הוועדה המוניטארית להפחית את הריבית ב-0.25%, לרמה של 4.50%. הריבית נותרה ברמה זו, ללא שינוי, גם לאחר ההחלטה מה-26 בפברואר 2024. בישיבה זו ציינה הוועדה המוניטארית כי על רקע המלחמה, מדיניות הוועדה המוניטארית מתמקדת בייצוב השווקים והפחתת אי הוודאות, לצד יציבות מחירים ותמיכה בפעילות הכלכלית. תוואי הריבית ייקבע בהתאם להמשך התכנסות האינפלציה ליעדה, המשך היציבות בשווקים הפיננסיים, הפעילות הכלכלית והמדיניות הפיסקלית. תהליך הפחתת הריבית צפוי להימשך במהלך שנת 2024. להערכת חטיבת המחקר של בנק ישראל, הריבית צפויה לעמוד על 3.75%-4.00% ברבעון הרביעי של 2024.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה בשנת 2023 בכ-4.9%, לאחר שירד בשנת 2022 ב-15.5%. על אף העלייה, יש לציין כי שוק המניות הושפע בתקופת הדוח מהשלכות האינפלציה, שהייתה במרבית התקופה גבוהה מיעד יציבות המחירים בישראל ובמדינות רבות בעולם המפותח, שהביאה להימשכות תהליך העלאת ריבית על ידי בנקים מרכזיים בעולם, כולל בישראל. כמו כן, חוסר הוודאות הפוליטי בישראל, ברקע האירועים הציבוריים - חקיקתיים וחברתיים, תרם, כפי שנראה, אף הוא לחולשת שוק המניות, שבלטה ביחס למדדי המניות המובילים בעולם.

עם תחילת הרבעון הרביעי של שנת 2023, בימים שלאחר פתיחת המלחמה, השווקים הפיננסיים הגיבו בירידות שערים, ובהתגברות מדדי הסיכון של המשק הישראלי, תוך היחלשות שער החליפין של השקל. בהמשך הרבעון נרשם שיפור מסוים במדדים אלה.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה, הסתכם בשנת 2023 בכ-1.998 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-12.9% ביחס לרמתו הממוצעת בשנת 2022.

מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד ירד בשנה שחלפה בכ-0.4% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור של כ-1.4%.

מדד אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, עלה בשנת 2023, בכ-6.3%.

סיכונים מובילים ומתפתחים בסביבת הפעילות

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

- סיכון מאקרו כלכלי
- סיכון אבטחת מידע וסייבר
- סיכון אסטרטגי
- סיכון טכנולוגיה
- סיכון ענף בינוי ונדל"ן
- סיכון רגולציה
- סיכון אקלים וסביבה

לפירוט על סיכונים אלו ראה בפרק סקירת הסיכונים, [החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).

שינויים עיקריים בשנה החולפת

מלחמת "חרבות ברזל"

ביום 7 באוקטובר 2023, נפתחה מתקפה רחנית על מדינת ישראל, ובפרט על אוכלוסייתה האזרחית, בעקבות מתקפה זו מדינת ישראל הכריזה על פתיחת מלחמת "חרבות ברזל". המלחמה הובילה לשיבושים ניכרים בפעילות הכלכלית, בפרט בשבועות הראשונים שלה. זאת, לאור ירי הטילים הנרחב שהגיע אל חלק ניכר מריכוזי האוכלוסין, פינוי למעלה מ-100 אלף אזרחים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב, ירידה חדה בזמינות עובדים לא-ישראלים למשק ושיבושים מתמשכים בפעילות מערכת החינוך. השפעות המלחמה הובילה לירידה ניכרת בתוצר ברביע הרביעי של 2023, בשיעור של 20.7% בקצב שנתי.

בחודשים האחרונים, ובמיוחד לאחר תקופת הדוח, ניכרת התאוששות ממשית בפעילות הכלכלית במרבית הענפים והאזורים. זאת, לאור ירידה משמעותית בהיקף הירי הרקטי למרבית אזרחי הארץ, ירידה בגיוסי המילואים, חזרה לשגרה במערכת החינוך במרבית האזורים והסתגלות רוב הציבור ל"שגרת מלחמה". ההתאוששות באה לידי ביטוי, בין היתר, בהתאוששות ניכרת בהוצאות הצרכנים בכרטיסי אשראי, עלייה מחודשת בפדיון העסקים במרבית הענפים ועוד. לצד זאת, הפעילות בחלקים מסוימים במשק נמוכה עדיין משמעותית מרמתה טרום המלחמה, כגון בענפי הבנייה ותיירות החוץ ובאזורים הסמוכים לגבול הצפוני והדרומי.

לאחר המלחמה, צפוי תהליך של שיקום אזרחי וביטחוני, שיבוא לידי ביטוי בהוצאה הציבורית, בהשקעות בנכסים קבועים, בשירותי בריאות ובשירותים סוציאליים ובהיקף הצריכה הפרטית. לצד זאת, הסיכונים הגיאוגרפיים נותרו גבוהים. זאת, על רקע האפשרות להסלמה לגזרות נוספות, ולאור הסיכונים הקשורים בסנטימנט כלפי ישראל בשווקים הפיננסיים הבינלאומיים.

על רקע המלחמה והשלכותיה המיידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק ועל המצב הפיסקאלי של ישראל, ביום 9 לפברואר 2024, הפחיתה Moody's את דירוג האשראי של ישראל לרמה של A2 עם אופק דירוג שלילי. בעקבות הפחתת דירוג המדינה, ביום 13 בפברואר הפחיתה Moody's את דירוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל בדרגה אחת ל-A3 ושינתה את תחזית הדירוג לשלילית.

למידע נוסף ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק](#).

על רקע המלחמה, פרסם בנק ישראל הוראות ודגשים פיקוחיים למערכת הבנקאית.

למידע מפורט על הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי.

הקלות במסגרת ההתמודדות עם השלכות המלחמה

ביום 15 באוקטובר 2023 וביום 8 בנובמבר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים מתווה סיוע ללקוחות הבנקים בהתמודדות עם השלכות מלחמת חרבות ברזל בשלושה מגזרי פעילות (משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי), למשך שלושה חודשים, תוך הבחנה בין קבוצת הלקוחות במעגל הראשון – אוכלוסייה המתגוררת במרחק של עד 30 ק"מ מרצועת עזה, אוכלוסייה שפונתה מביתה על ידי גורם מדינתי רשמי, משרתי המילואים ומגויסי צו 8, ובעלי קרבה ראשונה להרוגי המלחמה או לחטופים או לנעדרים, לבין יתר לקוחות הבנקים ("המתווה הראשון"). ביום 17 בדצמבר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים הודעה בדבר הרחבת המתווה למשך שלושה חודשים, החל מיום 1 בינואר 2024, במסגרתה, בין היתר, הוספו למעגל הראשון חטופים ונעדרים (אשר נכללו בפועל גם במתווה הראשון), ומשתתפי מסיבת "נובה" ברעים ("המתווה השני"). ביום 4 במרס 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים הודעה בדבר הרחבת המתווה למשך 3 חודשים נוספים, החל מ-1 באפריל 2024, במסגרתה יתווספו למעגל הראשון החל מאותו מועד תושבי שמונה יישובים בצפון שהתקבלה החלטת ממשלה לפנותם וטרם פונו בפועל, חיילי מילואים שאושפזו בבית חולים לתקופה של 7 ימים לפחות בשל פציעה במלחמה, נפגעי מסיבת "פסיאדק" ונפגעי מפגש ההיערכות לפסטיבל "מידברן" ("המתווה השלישי"). המתווה הראשון, המתווה השני, המתווה השלישי יקראו להלן: "מתווה בנק ישראל".

הבנק אימץ את מתווה בנק ישראל, ויישם הקלות נוספות ללקוחותיו, הכל – כמפורט להלן:

הקלות בתחום המשכנתאות

- (א) בתקופה שמיום 1 בנובמבר 2023 ועד 15 בפברואר 2024 ניתן פטור מתשלומי משכנתא לשלושה חודשים ללקוחות בעלי משכנתא בלאומי המתגוררים ביישובי העוטף (עד 7 ק"מ מגבול עזה) או שהנכס ששעבדו לטובת הבנק להבטחת ההלוואה נמצא באחד מאותם היישובים (בהתייחס לדירה ראשונה ומשפרי דור).
- (ב) בתקופה שמיום 29 באוקטובר 2023 ועד יום 31 בדצמבר 2023 ניתנה האפשרות ללקוחות במעגל הראשון, לשוטרי משטרת ישראל וללקוחות שהנכס ששעבדו לטובת ההלוואה נמצא ביישובי קו העימות בצפון או בדרום לדחות, ללא ריבית וללא עמלות, תשלומי משכנתא לתקופה של עד חמישה חודשים (בהתייחס למשפרי דור ולדירה ראשונה שמחירה במועד נטילת המשכנתא עד 2 מיליון ש"ח).

(ג) בתקופה שמיום 31 באוקטובר 2023 עד יום 31 בדצמבר 2023 ניתנה האפשרות ללקוחות במעגל הראשון לדחות, ללא ריבית וללא עמלות, תשלומי משכנתא לתקופה של שלושה חודשים; החל מ-1 בינואר 2024 ולמשך שלושה חודשים ניתנת האפשרות ללקוחות במעגל הראשון, לשוטרי משטרת ישראל וללקוחות שהנכס ששעבדו לטובת ההלוואה נמצא ביישובי קו העימות בדרום או בצפון לדחות, ללא ריבית וללא עמלות, תשלומי משכנתא לתקופה של שלושה חודשים נוספים, כך שסך כל תקופת הדחיה המקסימלית (כולל חודשי פטור) תהיה שישה חודשים במצטבר; החל מיום 1 באפריל 2024 ולמשך תקופה של שלושה חודשים תנתן האפשרות ללקוחות במעגל הראשון לדחות, ללא ריבית וללא עמלות, תשלומי משכנתא לתקופה של שלושה חודשים נוספים, כך שסך כל תקופת הדחיה המקסימלית (כולל חודשי הפטור) תהיה תשעה חודשים במצטבר (כל האמור לעיל בהתייחס לדירה ראשונה ומשפרי דיור).

(ד) בתקופה שמיום 31 באוקטובר 2023 עד יום 31 במרס 2024 ניתנת האפשרות לכלל הלקוחות לדחות, ללא עמלות, תשלומי משכנתא לתקופה של עד שישה חודשים במצטבר (מאוקטובר 2023); החל מיום 1 באפריל 2024 ולמשך שלושה חודשים תנתן האפשרות לדחות ללא עמלות תשלומי משכנתא לתקופה של שלושה חודשים נוספים כך שסך כל תקופת הדחיה המקסימלית תהיה תשעה חודשים. כמו כן החל מיום 8 באוקטובר 2023 ניתנת האפשרות לדחות חלק מתשלומי המשכנתא לתקופה של עד עשרים וארבעה חודשים במצטבר (מאוקטובר 2023).

הקלות בתשלומי הלוואות ללקוחות פרטיים ועסקיים

(א) החל מיום 31 באוקטובר 2023 ועד יום 31 במרס 2024 ניתנת האפשרות ללקוחות פרטיים במעגל הראשון לדחות, ללא ריבית וללא עמלות, תשלומי הלוואות שיתרתן במצטבר עד סך 100,000 ש"ח, כך שתקופת הדחיה המקסימלית תהיה שישה חודשים במצטבר; החל מיום 1 באפריל 2024 ולמשך תקופה של שלושה חודשים תוארך האפשרות לדחיית תשלומים כאמור לתקופה של שלושה חודשים נוספים כך שסך כל תקופת הדחיה המקסימלית תהיה תשעה חודשים.

(ב) החל מיום 31 באוקטובר 2023 ועד יום 31 במרס 2024 ניתנת האפשרות ללקוחות עסקיים במעגל הראשון בעלי מחזור פעילות עד 25 מיליון ש"ח לדחות, ללא ריבית וללא עמלות, תשלומי הלוואות שיתרתן במצטבר עד 2,000,000 ש"ח, כך שתקופת הדחיה המקסימלית תהיה שישה חודשים במצטבר; החל מיום 1 באפריל 2024 ולמשך תקופה של שלושה חודשים תוארך האפשרות לדחיית תשלומים כאמור לתקופה של שלושה חודשים נוספים כך שסך כל תקופת הדחיה המקסימלית תהיה תשעה חודשים.

(ג) החל מיום 31 באוקטובר 2023 ועד יום 31 במרס 2024 ניתנת האפשרות לכלל הלקוחות (פרטיים ועסקיים) לדחות, ללא עמלות, תשלומי הלוואות כך שתקופת הדחיה המקסימלית תהיה שישה חודשים במצטבר; החל מיום 1 באפריל 2024 ולמשך תקופה של שלושה חודשים תוארך האפשרות לדחיית תשלומים כאמור לתקופה של שלושה חודשים נוספים כך שסך כל תקופת הדחיה המקסימלית תהיה תשעה חודשים.

(ד) בתקופה שמיום 31 באוקטובר 2023 ועד יום 31 בדצמבר 2023 ניתן פטור מהחזרי הלוואות למשך חודשיים, עד לתקרת החזר חודשי של 2,000 ש"ח עבור לקוחות פרטיים תושבי העוטף (עד 7 ק"מ מגבול רצועת עזה) שאין להם משכנתא בבנק ועד לתקרת החזר חודשי של 3,000 ש"ח עבור בעלי עסקים קטנים תושבי העוטף (עד 7 ק"מ מגבול רצועת עזה), שאין להם משכנתא בבנק, חלק דחיית תשלומים.

הלוואות גישור וקרן סיוע

(א) הלוואות גישור למימון הון חוזר ללקוחות עסקיים (קטנים ובינוניים) עד גובה המחזור החודשי של העסק ולא יותר מ-500,000 ש"ח;

(ב) קרן סיוע בסך 1 מיליארד ש"ח להלוואות גישור לתקופה של שנה (ללא ריבית) (עד 25,000 ש"ח ללקוח) לעסקים קטנים ובינוניים הממוקמים במרחק של עד 30 ק"מ מרצועת עזה או שפזנו על ידי גורם רשמי.

(ג) קרן סיוע בסך 250 מיליון ש"ח להלוואות גישור לתקופה של שנה (ללא ריבית) (עד 10,000 ש"ח ללקוח) ללקוחות פרטיים המתגוררים במרחק של עד 30 ק"מ מרצועת עזה, או אוכלוסייה שפונתה על ידי גורם רשמי מביתה.

פטור מריבית על יתרת חובה

(א) החל מיום 31 באוקטובר ניתן פטור מריבית למשך שלושה חודשים על יתרת חובה בסכום של עד 10,000 ש"ח, המהווה חלק ממסגרת האשראי המאושרת בחשבון עו"ש (אוברדראפט) ללקוחות פרטיים במעגל הראשון, למעט אוכלוסית משרתי המילואים ומגויסי צו 8, שהיו ביתרת חובה ב-15 באוקטובר 2023; ההטבה הוארכה לתקופה של שלושה חודשים נוספים, וניתנה ללקוחות כאמור שהיו ביתרת חובה ב-16 בדצמבר 2023; ב-1 באפריל 2024 תוארך ההטבה למשך שלושה חודשים נוספים ותנתן ללקוחות פרטיים במעגל הראשון, לרבות אוכלוסית משרתי המילואים ומגויסי צו 8, שהיו ביתרת חובה ב-3 במרס 2024.

(ב) החל מיום 1 בינואר 2024 ניתן פטור מריבית למשך שלושה חודשים על יתרת חובה בסכום של עד 30,000 ש"ח, המהווה חלק ממסגרת האשראי המאושרת בחשבון עו"ש (אוברדראפט) ללקוחות עסקיים במעגל הראשון, בעלי מחזור פעילות של עד 5,000,000 ש"ח לשנה שהיו ביתרת חובה ב-16 בדצמבר 2023; ב-1 באפריל 2024 תוארך ההטבה בשלושה חודשים נוספים ותנתן ללקוחות כאמור שהיו ביתרת חובה ביום ב-3 במרס 2024.

פטור מעמלות ללקוחות פרטיים ולעסקים קטנים

החל מיום 31 באוקטובר 2023 ניתן ללקוחות פרטיים ולעסקים קטנים במעגל הראשון פטור מתשלום עמלות, למעט עמלות בגין פעילות מט"ח, ניירות ערך, סחר חוץ ויהלומים למשך תקופה מקסימלית של תשעה חודשים.

תרומות ומענקים

בנק לאומי תרם כספים לטובת סיוע לתושבי קו העימות, לחיילי הסדיר והמילואים, לבתי חולים ולארגוני חירום רפואיים. בנוסף, הבנק הכריז על ליווי מתמשך של קיבוץ בארי עד לשיקום הקיבוץ.

כמו כן, הבנק יזם פרויקט ייחודי, שבמסגרתו סטודנטים שהתנדבו לסייע באופן רציף לחקלאים בקטיף, מקבלים מלאומי מימון עבור מלגת שנת לימודים מלאה.

הלן פירוט ההשפעה הכמותית הצפויה בגין ההקלות שניתנו במסגרת ההתמודדות עם המלחמה - סמוך למועד פרסום הדוחות

דיור	אנשים פרטיים - אחר	עסקים זעירים וקטנים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
השפעת הטבות שהבנק העניק במסגרת התמודדות עם המלחמה					
52	23	19	-	-	94
שינויים בתנאי חובות					
-	1	2	-	-	3
הלוואות ללא ריבית					
6	23	14	-	-	43
ויתור על עמלות					
-	16	-	-	-	16
הטבות אחרות ^(א)					
58	63	35	-	-	156
סך כל ההטבות שהבנק העניק					
174	177	68	-	-	419
הטבות שטרם נוצלו					
232	240	103	-	-	575
סך הכל אומדן כלכלי של הטבות שהבנק העניק במסגרת ההתמודדות עם המלחמה, בהנחת ניצול מלא					
מידע נוסף על פעילויות לטובת הלווים במסגרת התמודדות עם המלחמה					
9,754	2,196	6,713	2,976	3,250	24,889
יתרת אשראי עם שינויים בתנאי חובות					
317	155	528	202	634	1,836
סכום התשלומים שנדחו					
3	3	4	4	2	3
דחיית תשלומים ממוצעת בחודשים					
-	168	332	36	116	652
מזה: אשראי בעייתי					
-	65	81	7	-	153
מזה: אשראי שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי					
-	117	98	-	-	215
יתרת הלוואות שניתנו ללא ריבית					
שיעור ממוצע של ריבית הפריים בתקופה האמורה - 6.18%					
הלוואות שניתנו במסגרת קרנות בערבות המדינה					
-	-	2,057	276	49	2,382
יתרת אשראי					
-	-	6.69	7.49	7.63	6.80
שיעור ריבית ממוצע (%)					
מזה:					
-	-	1,090	-	-	1,090
יתרת אשראי שניתנה במימון בנק ישראל					
-	-	6.00	-	-	6.00
שיעור ריבית ממוצע (%)					
יתרת הלוואות שניתנו במימון בנק ישראל (לרבות באמצעות קרנות בערבות המדינה)					
-	-	3,003	-	-	3,003
יתרת אשראי					
-	-	5.98	-	-	5.98
שיעור ריבית ממוצע (%)					

(א) תרומות ומענקים שניתנו הוצגו תחת מגזר פעילות אנשים פרטיים - אחר.

האומדן וההערכה לעיל וההשפעות הכמותיות על התוצאות הכספיות של הבנק בגין ההקלות לעיל, הינם בבחינת מידע צופה פני עתיד, כמשמעו בחוק ניירות ערך, המבוסס על שיקול דעת משמעותי, הנחות והערכות שהופעלו המאופיינת בחוסר וודאות רבה לאור המצב הכלכלי והביטחוני, התמשכותו וההשפעה המיידית והמצטברת שלו על המשק בכללותו ועל לקוחות הבנק בפרט. בהתאם לכך, המידע והנתונים לעיל, עלולים שלא להתממש במלואם או להתממש באופן חלקי, על פי התקיימותם בפועל של ההנחות וההערכות לעיל ואו שינויים שעשויים לחול בהמשך בהיקף ההקלות.

בהיבט סיכון האשראי, להערכת הבנק, ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם. בשל חוסר הוודאות הגבוה של השפעות המלחמה, לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה בתיק האשראי של הבנק בעקבות המשך המלחמה ואפשרות הסלמתה. לאור העלייה ברמת הסיכון, חודדו דגשים בתחום האשראי ובקווי העסקים השונים.

השלכות אלו קיבלו ביטוי בחישוב ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי ובהתאם הובילו להחמרת פרמטרים מאקרו כלכליים ואינדקטורים ענפיים שונים, כמו גם התאמות נדרשות אחרות.

למידע נוסף ראה פרק סיכוני אשראי.

השלכות נוספות

עם פרוץ המלחמה נרשמו ירידה חדה בשוק המניות הישראלי, פתיחת מרווחי אג"ח חברות מקומיות ופיחות חד בשער השקל למול הדולר, פיחות שהתמתן בהמשך באופן משמעותי, בין היתר, בשל התערבות בנק ישראל בשוק המט"ח. חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך, בין היתר, נוכח המשך הלחימה, הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיוסי החוב הכרוכים בכך.

הפחתת דירוג האשראי של ישראל הייתה בהתאם לציפיות ולפיכך, מרבית ההשפעה גולמה בשווקים עוד לפני ההפחתה בפועל. בהמשך להפחתת דירוג המדינה, Moody's הורידה את דירוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל בדרגה אחת ל-A3 ושינתה תחזית הדירוג לשלילית. להפחתות הדירוג עשויה להיות השפעה שלילית מעבר לגלום בשווקים, בין היתר, על עלויות הגיוס של המדינה ושל הבנקים בישראל.

להערכת הבנק ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד) על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה פרק [סיכון הטיולות](#) ופרק ההון והלימות ההון.

למידע נוסף ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק](#).

לאומי, שהינו מפעל חיוני לשעת חירום, פועל בהתאם למדיניות המשכיות העסקית שלו והמשיך בכל עת, לרבות בימיה הראשונים של המלחמה, לספק שירותים פיננסיים באמצעות מערך הסניפים, המוקדים הטלפוניים ופלטפורמות דיגיטליות, תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות להרחבת האפשרות של עבודה מרחוק על מנת לתת מענה לצרכים המשתנים ולאפשר המשכיות עסקית מלאה בכלל היחידות.

הבנק ממשיך לבחון את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו ומגביר, במידת הנדרש, את תהליכי הניטור והמעקב אחר מוקדי הסיכון, תוך היערכות להתאמת הפעילות ומתן מענה לצרכים העולים נוכח המצב.

הערכות הבנק בדבר השפעות המלחמה על חומרתם של כלל גורמי הסיכון, רווחיות עתידית של הבנק, יחסי ההון והנזילות אינן וודאיות ועשויות להשתנות בהתאם להתפתחויות המלחמה, משכה, והשלכותיה על הכלכלה וכן על עסקי הבנק.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

ירידת ערך ההשקעה במניות Valley

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר "BLC", תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם "Valley". ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

לאור ירידות משמעותיות במחיר מניות מגזר הבנקאות בארה"ב בכלל, והבנקים הבינוניים ובכללם Valley בפרט, רשם הבנק ברבעון הראשון של 2023 ירידת ערך בגין שווי ההשקעה ב-Valley נכון ל-31 במרס 2023 בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח לאחר השפעת המס. ההפסד מירידת הערך נזקף לדוח רווח והפסד לסעיף "חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כוללות". ירידת הערך הוקצתה בהתאם לשווי ההוגן של הנכסים המזוהים נטו הנובעים מהשקעת הבנק ב-Valley.

להפחתת השווי לא הייתה השפעה משמעותית על הלימות ההון הרגולטורית של הבנק.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 15.א](#).

הבנק ממשיך לראות ב-Valley השקעה אסטרטגית ארוכת טווח, שהינה נדבך באסטרטגיה הכוללת של הבנק.

שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על כ-2,831 מיליון ש"ח. לאחר תאריך המאזן ועד בסמוך למועד פרסום הדוח, שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק נע בטווח של 1.9-2.4 מיליארד ש"ח.

להלן דוח רווח והפסד מאוחד המציג את תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א) בשורה נפרדת (מספרי השוואה)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני ש"ח		
10,863	18,590	הכנסות ריבית
1,298	5,579	הוצאות ריבית
9,565	13,011	הכנסות ריבית, נטו
(842)	483	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
10,407	12,528	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית		
1,694	1,388	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,335	3,487	עמלות
281	74	הכנסות אחרות
5,310	4,949	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות		
3,861	3,842	משכורות והוצאות נלוות
1,392	1,323	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,558	1,512	הוצאות אחרות
6,811	6,677	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
8,906	10,800	רווח לפני מיסים
3,188	3,537	הפרשה למיסים על הרווח
5,718	7,263	רווח לאחר מיסים
310	446	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר מס*
6,028	7,709	רווח המיוחס לבעלי מניות הבנק
209	59	*מזה: חלקו של הבנק ברווחים של בנק לאומי ארה"ב^(א)

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינחברתיות בין הבנק ללאומי ארה"ב.
 (ב) בנק לאומי ארה"ב כולל את תוצאות פעילות BLC ו-BLUSA.

להלן דוח מאזן מאוחד המציג את יתרות בנק לאומי ארה"ב^(א) בשורה נפרדת (מספרי השוואה)

31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני ש"ח		
נכסים		
195,722	186,569	מזומנים ופיקדונות בבנקים
81,778	82,950	ניירות ערך
329,201	389,768	אשראי לציבור
(4,245)	(4,986)	הפרשה להפסדי אשראי
324,956	384,782	אשראי לציבור, נטו
940	1,109	אשראי לממשלות
1,113	4,947	השקעות בחברות כלולות ^(ג)
2,618	2,735	בניינים וציוד
13,953	26,638	נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,935	6,402	נכסים אחרים
2,447	3,034	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
2,340		השקעה בחברת הבת לאומי ארה"ב
632,802	699,166	סך כל הנכסים
התחייבויות והון		
514,968	557,084	פיקדונות הציבור
25,370	22,306	פיקדונות מבנקים
299	247	פיקדונות מממשלות
2,046	3,952	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
15,428	27,805	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
15,475	23,311	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
17,601	15,018	התחייבויות אחרות
591,187	649,723	סך כל ההתחייבויות
41,610	49,438	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
5	5	זכויות שאינן מקנות שליטה
41,615	49,443	סך כל ההון
632,802	699,166	סך כל ההתחייבויות וההון

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינבנתיות בין הבנק ללאומי ארה"ב.

(ב) בנק לאומי ארה"ב כולל את תוצאות פעילות BLC ו-BLUSA.

(ג) החל מיום 1 באפריל 2022 כוללת יתרת השקעות בחברות כלולות את יתרת ההשקעה ב-Valley, אשר עומדת, נכון ל-31 בדצמבר 2022 על כ-3,567 מיליון ש"ח.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

ביום 16 באפריל 2023 חתם הבנק עם ארגון העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד לשנים 2023-2026.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 23.א.](#)

ביום 7 באוקטובר 2023, נפתחה מתקפה רצחנית על מדינת ישראל, ובפרט על אוכלוסייתה האזרחית, בעקבות מתקפה זו מדינת ישראל הכריזה על פתיחת מלחמת "חרבות ברזל". למלחמה צפויה להיות השפעה שלילית משמעותית על הכלכלה הישראלית, בפרט כל עוד הלחימה נמשכת, וכפועל יוצא מכך על ביצועיו של הבנק. ישנו פוטנציאל כלכלי שלילי ניכר, ברקע האפשרות להסלמה לגזרות נוספות, ובכל מקרה מדובר באירוע הפוגע בפעילות הכלכלית ובשווקים הפיננסיים של ישראל. חומרת ההשפעה תלויה, בין היתר, במשך הזמן של המלחמה ובהיקף אזרי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר.

להרחבה בנושא השפעות המלחמה על המשק הישראלי ותוצאות פעילות הבנק ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק](#) ופרק סיכוני אשראי.

שנת 2023 התאפיינה בהתגברות מידת הסיכונים למשק הישראלי. זאת, על רקע האירועים החקיקתיים והחברתיים שהתרחשו בישראל במהלך תשעת החודשים הראשונים של השנה, אשר מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" נמצאים בהקפאה מסוימת, אך לאחר המלחמה יהיה צורך לשוב ולהתמודד איתם. בעת הנוכחית, הסיכון העיקרי לפעילות הכלכלית והפיננסית בישראל נובע מהמלחמה והשלכותיה. ברקע הדברים, חברות דירוג האשראי המובילות בעולם פרסמו התייחסויות ונקטו בפעולות לגבי דירוג האשראי של ישראל וצפי הדירוג.

לפרטים נוספים ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק](#).

למידת ההשפעה האפשרית של הורדת דירוג מדינת ישראל על יחסי הלימות של הבנק ראה פרק הון והלימות הון.

לפרטים בדבר ירידת ערך בגין השקעה ב-Valley ראה פרק [שינויים עיקריים בשנה החולפת, וביאורים 15.א. ו-36.א.](#)

מכירת "בית לין"

ביום 28 במרס 2023 התקשר הבנק (באמצעות חברה בת בבעלותו המלאה) בהסכם עם ג'י. טי. אל. וי 3 (בית לין) שותפות מוגבלת ("הרוכשת") למכירה של 50% מזכויותיו במגדל משרדים ברחוב יהודה הלוי 35 ו-37 תל-אביב, הידוע כ-"בית לין" המשמש כיום את הבנק ("הנכס") לפי שווי כולל לנכס (100%) של 650 מיליון ש"ח. התמורה שתשולם לבנק הינה 325 מיליון ש"ח בתוספת מע"מ ("התמורה"; "הסכם המכר"). במקביל התקשרו הצדדים בהסכם להסדרת יחסי שיתוף בנכס לשם השבחתו.

אם וככל שהעסקה תושלם, צפוי הבנק לרשום בגינה רווח (לפני מס) בסך של כ-271 מיליון ש"ח, שיירשם בדוחות הכספיים שצפויים להתפרסם בסמוך למועד מסירת הנכס, אשר צפוי להיות ברבעון הראשון של שנת 2024, עם השלמת מעבר יחידות המטה וההנהלה הראשית של הבנק ללוד.

המידעים בדבר מועד מסירת הנכס, השלמת העסקה והשפעותיה על הדוחות הכספיים של הבנק הינם בבחינת מידע צופה פני עתיד, שעלול שלא להתממש במלואו או בחלקו או במועד האמור לעיל, בשל נסיבות שאינן בשליטת הבנק, ובכלל זאת אי קיומו של הסכם המכר על ידי הרוכשת או שינויים בנתונים הסופיים הרלוונטיים לחישוב רווח הבנק.

מכירת "בית מאני"

בהמשך לאמור [בדוח הכספי השנתי של הבנק לשנת 2022](#), ביום 29 בפברואר 2024 הושלמה עסקת בית מאני, שולמה לבנק יתרת התמורה והחזקה בבית מאני נמסרה לרוכשת. בגין עסקת בית מאני, הבנק צפוי לכלול רווח הון (לפני מס) של כ-559 מיליון ש"ח בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון לשנת 2024.

להלן ניתוח התוצאות של שנת 2023:

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן "הרווח הנקי") בשנת 2023 הסתכם לסך של כ-7,027 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-7,709 מיליון ש"ח בשנת 2022.

מלחמת "חרבות ברזל", שהחלה ביום 7 באוקטובר 2023, הובילה, בין היתר, לעלייה חדה באי הוודאות במשק, בהיקפי הפעילות בו ולעליית הסיכון לגבי האינדיקטורים הכלכליים המרכזיים של הפעילות הפיננסית בישראל, לרבות הורדת דירוג האשראי של מדינת ישראל ושל הבנקים. אומדן ההפרשה להפסדי אשראי, אשר הוכרה בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2023, כולל את חוסר הוודאות וההחמרה באינדיקטורים המאקרו כלכליים והפרמטרים המשמשים להנחות במודל ניבוי שיעורי כשל עתידיים של לקוחות עד סמוך למועד פרסום דוח זה.

התשואה להון בשנת 2023 עמדה על שיעור של כ-13.7% בהשוואה לכ-17.0% בשנת 2022.

התשואה להון בנטרול ירידת הערך בגין שווי ההשקעה ב-Valley, שנרשמה ברבעון הראשון של שנת 2023, ובנטרול הרווח שנרשם כתוצאה מהמיזוג של BLUSA עם Valley בשנת 2022, עמדה על שיעור של 15.9% בשנת 2023 בהשוואה לשיעור של 15.6% בשנת 2022.

הקיטון בתשואה להון מקורו בעיקר מירידת הערך בגין שווי ההשקעה ב-Valley (כאמור לעיל) ומהגידול בהוצאות הפסדי אשראי (בעיקר עקב פרוץ מלחמת "חרבות ברזל") אשר קוזזו בחלקם בגידול משמעותי בהכנסות הריבית, נטו, כתוצאה מצמיחה בתיק האשראי ועליית הריבית.

התשואה להון ברבעון הרביעי של השנה עמדה על שיעור של כ-13.8% בהשוואה לשיעור של כ-19.0% ברבעון הרביעי אשתקד, בין היתר על רקע הגידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי לאחר פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", קיטון בהכנסות מימון שאינן מריבית אשר קוזזו בחלקם מגידול בהכנסות הריבית, נטו, כתוצאה מצמיחה בתיק האשראי ועליית הריבית כמתואר לעיל.

הכנסות הריבית נטו בשנת 2023 הסתכמו לסך של כ-15,997 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-13,011 מיליון ש"ח בשנת 2022 בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב, גידול בשיעור של כ-22.9%. הגידול בהכנסות הריבית הינו תוצאה של הגידול בתיק האשראי של הבנק, עליית הריביות וגידול במרווחי הפיקדונות. עלייה זו קוזזה בחלקה משחיקה במרווחי האשראי. בתקופה המדווחת המדד היה חיובי ועמד על שיעור של כ-3.3% למול מדד חיובי בשיעור של כ-5.3% בתקופה המקבילה אשתקד. המדד לרבעון הרביעי של השנה עמד על שיעור של כ-0.1% בהשוואה למדד בשיעור של כ-0.9% ברבעון המקביל אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2023 משקפות הוצאה בשיעור של כ-0.58% מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור לעומת הוצאה בשיעור של כ-0.13% בשנת 2022 בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב. הגידול בהוצאה בשנת 2023 מקורו בגידול בהפרשה הקבוצתית והפרטנית. שיעור ההוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי בשנת 2023 עמד על שיעור של 0.08% בהשוואה להכנסה בשיעור של 0.12% בשנת 2022. שיעור ההוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי בשנת 2023 עמד על 0.50% בהשוואה ל-0.25% אשתקד.

שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ביחס ליתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2023 עמד על שיעור של כ-1.58%.

הגידול המשמעותי בשיעור ההוצאה להפסדי אשראי נובע מהעלייה החדה בחוסר הוודאות במשק הישראלי בעקבות פרוץ המלחמה ומשקף החמרה של האינדיקטורים המאקרו כלכליים וכן החמרת הפרמטרים המשמשים להנחות במודל ניבוי שיעורי כשל עתידיים של לקוחות העומדים בבסיס ההפרשה הקבוצתית, אשר מהווה כ-85% מסך ההוצאה להפסדי אשראי בתקופה המדווחת.

לפרטים נוספים ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

הכנסות מימון שאינן מריבית בשנת 2023 הסתכמו להכנסה בסך של כ-1,279 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-1,388 מיליון ש"ח בשנת 2022 בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב. ההכנסה בשנת 2022 כוללת רווח ברוטו בגין עסקת המיזוג עם Valley של כ-782 מיליון ש"ח אשר מרביתה נרשמה ברבעון השני של השנה. הפער בין השנים, מקורו בעיקר מהרווח שנרשם בגין המיזוג עם Valley, אשר קוזז בחלקו מהשפעת נגזרים והפרשי שער.

העמלות התפעוליות והאחרות עלו בכ-250 מיליון ש"ח לעומת שנת 2022, בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב. עיקר העלייה מקורה בעמלות מעסקי מימון ועמלות טיפול באשראי אשר קוזזה בחלקה מירידה בעמלות מפעילות בניירות ערך.

ההוצאות התפעוליות והאחרות עלו בשנת 2023 בכ-217 מיליון ש"ח לעומת שנת 2022 בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב, גידול בשיעור של 3.2%. העלייה נובעת בעיקרה מהוצאות אחזקה ופחת בניינים וצידוד והוצאות פנסיה על ההתחייבויות האקטואריות. עלייה זו קוזזה בחלקה מהוצאת השכר בעיקר כתוצאה מקיטון במענקים מותני תשואה.

יחס היעילות לשנת 2023 השתפר ועומד על כ-32.6% בהשוואה ל-37.2% בשנת 2022 בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב. השיפור ביחס היעילות בשנת 2023 נבע בעיקר מהצמיחה בפעילות העסקית של הבנק וכן כתוצאה מעליית הריבית.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בשנת 2023 הסתכם ל-4.58 ש"ח לעומת 5.14 ש"ח בשנת 2022.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 31 בדצמבר 2023 על שיעור של 11.66%. יחס ההון הכולל ליום 31 בדצמבר 2023 עמד על שיעור של 14.72%.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 25](#).

ביום 22 במאי 2023 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 800 מיליון ש"ח. עד למועד פרסום הדוח בוצעה רכישה עצמית של מניות בהיקף כולל של כ-600 מיליון ש"ח.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 25](#).

ביום 18 במרס 2024 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בסך של 365 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח לרבעון הרביעי של שנת 2023, זאת בנוסף לדיבידנד שחולק בגין רווחי שלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2023 בסך מצטבר של 1,383 מיליון ש"ח.

לפרטים נוספים ראה [פרק הון והלימות הון](#).

בנוגע לתוצאות לפי רבעונים ראה נספח דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון – מידע רב רבעוני.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הכנסות ריבית, נטו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2022 ^(א)		2023	
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח
3.14	18,590	5.41	33,655
(1.69) ^(ב)	(5,579)	(4.00)	(17,658)
1.45 ^(ב)	13,011	1.41	15,997
2.20		2.57	(NIM)

מידע נוסף:

8,107 ^(ה)	9,109	מרווח אשראי ^(ג)
3,220 ^(ה)	7,990	מרווח פיקדונות ^(ג)
1,884 ^(ה)	(1,102)	אחר ^(ד)

(א) בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

(ב) במהלך הרבעון הראשון של 2023 בוצע שינוי סיווג בין פיקדונות נושאי ריבית ואלו שאינם נושאי ריבית. מטעמי השוואתיות, ביצע הבנק התאמה לא מהותית במספרי השוואה. השפעת ההתאמה על פער הריבית לשנת 2022 הינה 0.38. לאמור לא הייתה כל השפעה על הרווח והפסד וההון של הבנק.

(ג) מרווח מפעילות מתן אשראי הינו הפער בין הריבית המתקבלת מהאשראי לבין עלות גיוס המקורות ששימשו להעמדת האשראי (להלן - "מחירי מעבר"). מחירי מעבר אלו הינם פונקציה של תקופה, מטבע וסוג הריבית של העסקה. מחירי מעבר הינם כלי לתמחור פנימי של הבנק המבוססים על מודלים פנימיים ושיקול דעתו של הבנק. מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הינו הפער בין מחירי המעבר לריבית המשולמת ללקוחות עבור אותם הפיקדונות.

(ד) אחר מיוחס למגזר ניהול פיננסי וכולל הכנסות והוצאות ריבית של המגזר המועברות או המתקבלות מחטיבות הבנק בגין המקורות והשימושים. (ה) הנתונים מוצגים כולל תוצאות בנק לאומי ארה"ב.

הכנסות הריבית נטו בשנת 2023 הסתכמו לסך של כ-15,997 מיליון ש"ח בהשוואה לשנת 2022 לסך של כ-13,011 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד (בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב), גידול של כ-23%. הגידול בהכנסות הריבית נטו נבע בעיקר מהצמיחה בתיק האשראי ומעלייה במרווחי הפיקדונות, על רקע עליית הריביות, עלייה זו קוזזה בחלקה מקיטון בהכנסות ריבית נטו של מגזר ניהול פיננסי.

במהלך שנת 2022 וכן במהלך שנת 2023, עלתה ריבית הפריים בחדות משיעור ממוצע של 1.6% ברבעון הראשון של 2022 לשיעור ממוצע של 6.25% בחציון השני של שנת 2023. שיעור הריבית הממוצע בשנת 2023 עמד על 6.0%. שיעור הריבית הממוצע בשנת 2022 עמד על 2.75%. השפעת עלייה זו, שמונתה בחלקה בעקבות מעבר של פיקדונות שאינם נושאי ריבית לפיקדונות נושאי ריבית, הביאה לעלייה במרווח הפיקדונות. מרווח הפיקדונות מושפע כאמור מתמהיל הפיקדונות נושאי ריבית ושיעור הריבית, ולכן ככל שתימשך מגמת המעבר לפיקדונות נושאי ריבית מרווח הפיקדונות צפוי להישחק.

המדד בתקופה המדווחת עמד על שיעור חיובי של כ-3.3% בהשוואה למדד חיובי בשיעור של כ-5.3% בתקופה המקבילה אשתקד. הכנסות הריבית נטו בתקופה המדווחת הושפעו לטובה מהמדד החיובי בסך של כ-1,226 מיליון ש"ח, בעוד שבתקופה מקבילה אשתקד התוצאות הושפעו לטובה מהמדד החיובי בסך של כ-1,708 מיליון ש"ח.

שיעור ההכנסה עלה ב-2.27% בין התקופות, בעיקר לאור עליית הריביות אשר קוזזה בחלקה משחיקת מרווחי האשראי וממדד חיובי נמוך יותר בתקופה המדווחת ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור ההוצאה עלה ב-2.31% בין התקופות, בעיקר לאור השפעת עליית הריביות והמעבר מעו"ש לפיקדונות. עלייה זו קוזזה ממדד חיובי נמוך יותר בתקופה המדווחת ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בתקופה המדווחת הינו של כ-1.41% לעומת פער של כ-1.45% בתקופה המקבילה אשתקד בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב.

הגידול בתשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (NIM) בתקופה המדווחת נובע, כאמור, בעיקר מהצמיחה בתיק האשראי והגידול בהכנסות הריבית.

להלן נתונים על פערי הריבית מפעילות בישראל בחלוקה למגזרי הצמדה בתקופה המדווחת:

במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית בשנת 2023 עמד על שיעור של 1.68% לעומת 1.74% בשנת 2022. במגזר המט"ח פער הריבית בשנת 2023 עמד על שיעור של 0.56% (0.27% לעומת 0.27% בשנת 2022).

הכנסות הריבית נטו ברבעון הרביעי של השנה הסתכמו לסך של כ-3,850 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ-3,773 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המדד ברבעון הרביעי של השנה עמד על שיעור חיובי של 0.1% וברבעון המקביל אשתקד עמד על שיעור חיובי של 0.8%. הגידול בהכנסות הריבית נטו בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד נובע בעיקר מצמיחה בתיק האשראי, ומעליית הריביות ומהשפעה מקזזת של פערי המדד בין הרבעונים. השפעה זו קוזזה בחלקה משחיקת מרווחי האשראי.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

למידע נוסף ראה [שינויים עיקריים בתוצאות פעילות המגזרים הפיקוחיים](#) בפרק מגזרי פעילות פיקוחיים.

הוצאות בגין הפסדי אשראי

		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
		2023	2022 ^(א)	השינוי
		במיליוני ש"ח		
		באחוזים		
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי	350	(454)	804	177.1
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	2,033	937	1,096	117.0
סך כל ההוצאה בגין הפסדי אשראי	2,383	483	1,900	393.4
מזה:				
הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	1,550	226	1,324	585.8
הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	221	111	110	99.1
הוצאות להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	649	112	537	479.5
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים, ממשלות ואגרות חוב	(37)	34	(71)	(208.8)
סך כל ההוצאה בגין הפסדי אשראי	2,383	483	1,900	393.4
יחסים באחוזים:				
שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.08	(0.12)		
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.50	0.25		
שיעור ההוצאה להפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.58	0.13		
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	0.13	0.06		
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	7.85	4.55		

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה פרק סיכונים אשראי, סעיף [ג'לוני, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי, ביאור 13 וביאור 30](#).

(א) בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

בעקבות העלייה החדה בחוסר הוודאות במשק מאז פרוץ המלחמה, גדלו ההוצאות להפסדי אשראי בתקופת הדוח באופן מהותי, עיקר הגידול הינו בגין האשראי המסחרי, אשר כולל בתוכו את האשראי לעסקים קטנים וזעירים, אשראי לעסקים בינוניים ועסקים גדולים. מתוך סך הוצאה להפסדי אשראי של כ-2,383 מיליון ש"ח בשנת 2023, סך של כ-2,033 מיליון ש"ח הינו בגין הוצאה קבוצתית, אשר גדלה באופן מהותי ברבעון השלישי לשנת 2023 בעקבות החמרה באינדיקטורים המאקרו כלכליים אשר נלקחים בחשבון בבסיס חישוב ההוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי וכוללים בחינת פרופיל הסיכון של ענפי המשק השונים, בדגש על ענפי משק שלהערכת הבנק חשופים יותר לנזקי המלחמה. ברבעון הרביעי לשנת 2023 נרשמו הרעות נוספות במקדמים המאקרו כלכליים. הגידול בהפרשה נועד בין היתר לתת מענה לגידול אפשרי בהפרשה הפרטנית ברבעונים הבאים ולהתפתחויות שליליות אפשריות בימי הפיגור, על רקע אי הוודאות הגבוהה הקיימת באשר להשפעת המלחמה על לקוחות הבנק.

בנוסף בשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 2023 נרשמה הרעה במרבית מהמדדים המובאים לעיל, בעיקר במגזר פרטי אחר. הבנק ממשיך לעקוב באופן זהיר והדוק אחר ההתפתחויות במצב המשק והשלכותיהן האפשריות על סיכוני האשראי.

לפרטים נוספים באשר לסיכוני אשראי והשפעתם על ההפרשה להפסדי אשראי ראה פרק סיכוני אשראי.

הכנסות שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2022	2023
באחוזים		במיליוני ש"ח	
הכנסות מימון שאינן מריבית ^(א)	(129)	1,408	1,279
עמלות ^(ב)	202	3,535	3,737
הכנסות אחרות ^(ג)	90	75	165
סך הכל	163	5,018	5,181

(א) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב במספרי השוואה, ירדו הכנסות המימון שאינן מריבית בסך של כ-109 מיליון ש"ח ביחס לשנת 2022.

(ב) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב במספרי השוואה, עלו העמלות בסך של כ-250 מיליון ש"ח ביחס לשנת 2022.

(ג) תוצאות בנק לאומי ארה"ב מתוך סעיף זה במספרי השוואה אינן מהותיות.

משקל הכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) בשנת 2023 עמד על שיעור של 24.5% לעומת 27.6% בשנת 2022 בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב. ההכנסה בשנת 2022 כוללת רווח ברוטו בגין עסקת המיזוג עם Valley של כ-782 מיליון ש"ח אשר מרביתה נרשמה ברבעון השני של השנה. הפער בין השנים, פרט לאמור בנוגע לעסקת המיזוג, מקורו בעיקר מהשפעת נגזרים והפרשי שער.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2023	2022	השינוי
במיליוני ש"ח			באחוזים
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	585	236	349
הפסדים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו ^(א)	(331)	(178)	(153)
רווחים שמומשו ושטרם מומשו, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות שאינן למסחר	335	373	(38)
רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות ^(ב)	-	830	(830)
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	-	57	(57)
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים בגין פעילויות למטרות מסחר ^(א)	600	254	346
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות למסחר	90	(164)	254
סך הכל	1,279	1,408	(129)

- (א) רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר ושינוי למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער וירידות ערך. שנת 2022 כוללת הפסדים ממימוש מניות איירונסורס בסך של כ-53 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס), מרביתם במחצית הראשונה של השנה.
- (ב) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב במספרי השוואה, גדלו ההפסדים ממכירת אג"ח זמינות למכירה נטו בסך של כ-143 מיליון ש"ח ביחס לשנת 2022.
- (ג) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב במספרי השוואה, גדלו ההכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים בגין פעילויות למטרות מסחר בסך של כ-356 מיליון ש"ח ביחס לשנת 2022.
- (ד) ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג ונרשמה השקעה ב-Valley לפי שיטת השווי המאזני. כתוצאה מהמיזוג במחצית הראשונה של שנת 2022 נרשם רווח ברוטו ממס בסך של כ-782 מיליון ש"ח, מתוכם 30 מיליון ש"ח מהכנסות מפעילות במכשירים נגזרים כתוצאה מגידור כלכלי של העסקה האמורה. לפרטים אודות ירידת ערך שנרשמה ברבעון הראשון של 2023 בגין ההשקעה ב-Valley ראה [ביאור 15.א.](#)

להלן פירוט העמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2023	2022 ^(א)	השינוי
במיליוני ש"ח			באחוזים
ניהול חשבון	616	639	(23)
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	591	650	(59)
כרטיסי אשראי	383	382	1
טיפול באשראי	248	205	43
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ^(א)	225	250	(25)
הפרשי המרה	501	477	24
עמלות מעסקי מימון	801	547	254
עמלות אחרות	372	337	35
סך כל העמלות	3,737	3,487	250

- (א) בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א.](#) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- (ב) כולל דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירה.

העלייה בעמלות בשיעור של 7.2% בהשוואה לשנת 2022, מקורה בעיקר בעמלות מעסקי מימון, עמלות מהפרשי המרה ועמלות טיפול באשראי וזאת על רקע גידול בהיקפי הפעילות, עלייה אשר קוזזה בחלקה מירידה בעמלות מפעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים ועמלות הפצת מוצרים פיננסיים.

להלן פירוט ההכנסות האחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2023	2022 ^(א)	השינוי
	במיליוני ש"ח		
רווחים (הפסדים) מקופה מרכזית לפיצויים	2	(12)	14
הכנסות אחרות כולל ממכירת בניינים וציוד, נטו ^(ב)	163	87	76
סך הכל	165	75	90
באחוזים			
	116.7		
	87.4		
	120.0		

(א) תוצאות בנק לאומי ארה"ב אינן מהותיות.

(ב) הגידול נובע בעיקר מהכנסות ממענקים מחברות כרטיסי אשראי.

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2023	2022 ^(א)	השינוי
	במיליוני ש"ח		
משכורות והוצאות נלוות	3,484	3,842	(358)
פחת והפחתות	675	593	82
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	866	730	136
הוצאות אחרות	1,869	1,512	357
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	6,894	6,677	217
באחוזים			
	(9.3)		
	13.8		
	18.6		
	23.6		
	3.2		

(א) בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

בשנת 2023 חל גידול בסך של כ-217 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות ואחרות לעומת שנת 2022, העלייה נובעת בעיקרה מעלייה בהוצאות פרסום, אחזקה ופחת בניינים וציוד ומעלייה בהוצאות הפנסיה אשר קוזזה בחלקה מקיטון בהוצאות השכר בגין מענקים מותני תשואה.

יחס היעילות בשנת 2023 השתפר ועומד על כ-32.6% בהשוואה ל-37.2% בשנת 2022 בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב. בנטרול ההכנסה מעסקת המיזוג עם Valley יחס היעילות בשנת 2022 עמד על שיעור של 38.9%. השיפור המהותי ביחס היעילות נובע מגידול מהותי בהכנסות בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב, שמקורו בעיקר בצמיחה בתיק האשראי ומעליית הריביות.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות מהווה 0.94% מסך כל המאזן, לעומת 0.95% בשנת 2022 בנטרול יתרות ותוצאות בנק לאומי ארה"ב.

הוצאות שכר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2023	2022 ^(א)	השינוי
	במיליוני ש"ח		
שכר ונלוות	3,132	3,511	(379)
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה	352	331	21
סך הכל הוצאות שכר	3,484	3,842	(358)
באחוזים			
	(10.8)		
	6.3		
	(9.3)		

(א) בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

הוצאות השכר והנלוות מהוות כ-50.5% מסך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות בשנת 2023, לעומת כ-57.5% בשנת 2022 בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב.

הירידה בהוצאות השכר הינה בעיקר כתוצאה בירידה בהוצאות מענקים מותני תשואה.

לפרטים ראה [ביאור 23.ב.1](#).

הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

הלך הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023			
סך הכל	אחר	חומרה ^(א)	תוכנה
במיליוני ש"ח			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:			
570	-	85	485
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
257	-	30	227
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
42	3	-	39
הוצאות בגין מיקור חוץ			
612	9	71	532
הוצאות בגין פחת			
84	37	4	43
הוצאות אחרות			
1,565	49	190	1,326
סך הכל הוצאות			
תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:			
388	-	-	388
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
128	-	-	128
עלויות בגין מיקור חוץ			
152	-	104	48
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ^(ב)			
13	13	-	-
עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין			
681	13	104	564
סך הכל עלויות			
יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע			
1,465	376	160	929
סך הכל עלות מופחתת			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022			
סך הכל	אחר	חומרה ^(א)	תוכנה
במיליוני ש"ח			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:			
544	-	100	444
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
123	-	17	106
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
46	2	-	44
הוצאות בגין מיקור חוץ			
525	9	65	451
הוצאות בגין פחת			
78	26	15	37
הוצאות אחרות			
1,316	37	197	1,082
סך הכל הוצאות			
תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:			
327	-	-	327
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
172	-	-	172
עלויות בגין מיקור חוץ			
169	-	75	94
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ^(ב)			
8	8	-	-
עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין			
676	8	75	593
סך הכל עלויות			
יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע			
1,420	378	142	900
סך הכל עלות מופחתת			

(א) לרבות תשתיות תקשורת.

(ב) עלויות רכישה או רישיונות שימוש בגין מערך טכנולוגיית המידע אשר לא סווגו בדוחות הכספיים כרכוש קבוע (עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין) אלא כהוצאה מראש.

(ג) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל

הרווח הכולל לשנת 2023 הסתכם לסך של 7,733 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 7,233 מיליון ש"ח בשנת 2022.

הפער בין הרווח הכולל לרווח הנקי בשנת 2023 מקורו בעיקר ההתאמות חיוביות בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 641 מיליון ש"ח לפני מס. בנוסף, התאמות חיוביות בגין הטבות לעובדים בסך של 378 מיליון ש"ח לפני מס אשר נובעות בעיקרן מעליית ריבית ההיוון ומהפחתת קרן ההון. התאמות אלה נזקפות ישירות לרווח כולל אחר.

יצוין כי השינוי בשווי אגרות החוב נזקף מיידית להון הפיקוחי. לגבי אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022 ראה פרק [ההון והלימות ההון](#).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2022	2023	
במיליוני ש"ח		
7,709	7,027	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר, המיוחס לבעלי המניות של הבנק;
(4,265)	641	התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן, נטו
3,133	378	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים
417	60	התאמות אחרות ^(א)
335	(373)	השפעת המס המתייחס
96	-	בניכוי רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(476)	706	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לאחר מיסים
7,233	7,733	רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

(א) להרכב ההתאמות האחרות ראה [ביאור 10](#).

המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 בדצמבר 2023 ב-731.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-699.2 מיליארד ש"ח בסוף 2022 - גידול של 4.6%, מאזן הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2023 ב-732.3 מיליארד ש"ח לעומת 700.7 מיליארד ש"ח בסוף 2022, גידול של 4.5%.

הגידול העיקרי בנכסים הינו בסעיף ניירות ערך אשר גדל בשיעור של כ-93%. גידול זה מומן בעיקר על ידי קיטון בפיקדונות בבנק ישראל וכן מגידול בהנפקת אג"ח וכתבי התחייבות נדחים. כמו כן, חל גידול של כ-9% ביתרת האשראי לציבור, נטו.

גידול זה, במקביל לעלייה בריבית הפד ובריבית בנק ישראל בהשוואה לאשתקד, תרמו משמעותית לגידול בהכנסות הריבית נטו במהלך התקופה.

ערך הנכסים הכספיים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה ב-31 בדצמבר 2023 הינו כ-135.0 מיליארד ש"ח, כ-18.5% מסך הנכסים. ב-2023 פוחת השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-3.1%, פוחת ביחס לאירו ב-6.9% ופוחת ביחס לליש"ט ב-9.0%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לעלייה בשיעור של כ-0.6% בסך כל המאזן של הקבוצה.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה, סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-2,082 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2023, לעומת 1,969 מיליארד ש"ח בסוף 2022, גידול של כ-5.8%.

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

	מאוחד			
	31 בדצמבר			
	2023	2022	השינוי	
	במיליוני ש"ח			
	באחוזים			
סך כל המאזן	731,497	699,166	32,331	4.6
מזומנים ופיקדונות בבנקים	105,476	186,569	(81,093)	(43.5)
ניירות ערך	160,048	82,950	77,098	92.9
אשראי לציבור, נטו	419,486	384,782	34,704	9.0
בניינים וציוד	2,874	2,735	139	5.1
פיקדונות הציבור	567,824	557,084	10,740	1.9
פיקדונות מבנקים	20,776	22,306	(1,530)	(6.9)
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים ^(א)	32,114	27,805	4,309	15.5
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	54,497	49,438	5,059	10.2

(א) למידע נוסף ראה פרק [אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים](#).

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים

מאוחד			
31 בדצמבר			
	השינוי	2022	2023
באחוזים		במיליוני ש"ח	
אשראי תעודות, נטו	(44.4)	1,150	639
ערביות והתחייבויות אחרות, נטו	2.2	69,003	70,514
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו, נטו	65.7	8,377	13,882
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו, נטו	15.6	16,420	18,986
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערביות, נטו	24.5	75,291	93,726
מכשירים נגזרים ^(א) ^(ב)	13.4	1,076,372	1,221,136
אופציות מכל הסוגים ^(א)	31.4	170,427	223,871
נכסים כספיים חוץ מאזניים של לקוחות	6.4	1,269,629	1,350,872

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, futures, swaps ונגזרי אשראי.
 (ב) למידע נוסף ראה [ביאור 28.ב](#).

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור ברוטו גדל בשנת 2023 בשיעור של 9.3% למול יתרת סוף 2022.

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי, הסתכם בסוף 2023 ב-419.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-384.8 מיליארד ש"ח בסוף 2022, גידול בשיעור של כ-9.0%. בנטרול השפעת השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ, גדל האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2023 בשיעור של 18.4% בהשוואה לסוף שנת 2022.

האשראי לציבור נטו, מהווה 57.3% מסך כל המאזן לעומת 55.0% בסוף 2022.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים בסוף 2023 ב-25,922 מיליון ש"ח בהשוואה ל-22,315 מיליון ש"ח בסוף 2022, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

האשראי לציבור נטו בשקלים לא צמודים מהווה ליום 31 בדצמבר 2023 כ-75% מסך האשראי, וכ-76.7% לסוף שנת 2022. האשראי הצמוד מהווה ליום 31 בדצמבר 2023 14.5% מסך האשראי, בהשוואה לכ-14.1% לסוף שנת 2022.

מלחמת "חרבות ברזל"

עם פרוץ המלחמה הבנק נערך באמצעים שונים לתת שירות ללקוחותיו. הוקם מוקד שירות ייעודי - קו חם לתושבי הדרום וקווי העימות הנותן מענה בנקאי מהיר לפעולות בנקאיות וקבלת מידע וכן לאישור פרטני של בקשות מיוחדות. בנוסף, במסגרת הטיפול בחשבונות של נעדרים וחטופים, קיים צוות ייעודי המטפל בפניות של בני משפחה ומכרים או יוזם אליהם שיחות בהתאם למידע שמתקבל בבנק.

ההקלות שיישם הבנק מאז פרוץ המלחמה נובעות בין היתר מהוראות ודגשים שפרסם בנק ישראל לאור המלחמה.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ואודות פירוט ההקלות שניתנו ראה פרק [שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל"](#) ופרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים

	31 בדצמבר		
	השינוי	2022	2023
	במיליוני ש"ח		
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	9.0	10,700	119,302
אנשים פרטיים - אחר	(2.8)	(821)	29,724
בינוני ונדל"ן	18.7	18,354	98,368
מסחרי ^(א)	2.7	845	31,856
תעשייה	(4.5)	(1,045)	22,969
אחר ^(ב)	8.1	6,671	82,563
סך הכל	9.0	34,704	419,486

(א) כולל הפרשה להפסדי אשראי, שברובה הינה קבוצתית, ליום 31 בדצמבר 2023 בהיקף של כ-712 מיליון ש"ח, לרבות בגין תחומים כמו מסחר קמעונאי וסיטונאי ובטקסטיל, מסחר סיטונאי בטובין למשק הבית ומסחר סיטונאי בצורכי חשמל ובחומרי בנין, אשר בהתאם להערכת הבנק פעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

(ב) כולל הפרשה להפסדי אשראי, שברובה הינה קבוצתית, ליום 31 בדצמבר 2023 בענפי המשק חקלאות ובתי מלון, שירותי הארחה ואוכל בסך של כ-156 ו-124 מיליון ש"ח, בהתאמה, בהתאם להערכות הבנק פעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

למידע נוסף בנוגע להפרשה להפסדי אשראי בעקבות המלחמה ולמידע בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

סיכון אשראי בעייתי

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות

	31 בדצמבר				
	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני
	במיליוני ש"ח				
סיכון אשראי לא צובר, נטו	1,559	93	1,466	2,833	115
סיכון אשראי צובר, נטו	3,812	621	3,191	3,356	577
סך הכל	5,371	714	4,657	6,189	692

	31 בדצמבר	
	2022	2023
	במיליוני ש"ח	
סיכון אשראי בעייתי מסחרי	5,435	6,604
סיכון אשראי בעייתי קמעונאי	1,395	1,808
סך הכל	6,830	8,412
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	1,459	2,223
סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי	5,371	6,189

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכוני אשראי וביאור 30](#).

ניירות ערך

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו)

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו) של הקבוצה מוגדרת במסגרת תכנית העבודה השנתית והרב-שנתית של הקבוצה. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון המאושר להשגת היעדים העסקיים. תיאבון הסיכון כולל עקרונות ומגבלות כמותיות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות שונות של חומרה. המגבלות העיקריות מתייחסות לסכומי ההשקעה, רמות סיכון (דירוגי אשראי, מח"מ, ריבית, וכו'), חשיפה למנפיק, חשיפה למנהל השקעות/למנהל קרן, חשיפה גיאוגרפית, וכו'. כל ההשקעות מבוצעות מתוך רשימה של מכשירי השקעה מותרים להשקעה.

תיקי הנוסטרו מנוהלים מתוך ראייה כוללת ברמת הבנק והקבוצה בהיותם מרכיב מרכזי בניהול סיכונים הנזילות וסיכונים השוק. הראייה הכוללת משתקפת בעקרון העדפת השקעות בעלות מתאם חלקי/נמוך עם יתר פעילות הבנק והקבוצה. בהתאם לכך, מובא בחשבון היתרון הגלום בהשקעות הנוסטרו במט"ח בניירות ערך שהונפקו בחו"ל, התורמות לפיזור סיכונים מחוץ למשק הישראלי.

פיזור הסיכונים בתיק הנוסטרו רב מימדי: פיזור גיאוגרפי, בין ענפי משק, בין מנפיקים, בין מנהלי השקעות, בין מכשירי השקעה וכד'.

ההשקעות מבוצעות על בסיס שיקולי רווחיות מתואמת סיכון תוך התחשבות בדרישות ההון המתאימות.

בשיקולי ההשקעה מיוחס דגש מיוחד להימנעות מהפסדים משמעותיים (Tail Risk).

פעילות הנוסטרו מתמקדת בעיקרה בשווקים מרכזיים, המתפקדים בסביבה פיקוחית מפותחת ואפקטיבית.

אישור המכשירים המותרים להשקעה מביא בחשבון היבטים שונים כגון שקיפות וקלות גישה למקור בלתי תלוי ואמין לשערך/תמחור השווי, ומזעור המורכבות והסיכונים התפעוליים והמשפטיים.

ההשקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 בדצמבר 2023 הסתכמו ב-160 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-83 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2022, גידול של 93%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לארבע קטגוריות: ניירות ערך למסחר, מניות וקרנות שאינן למסחר, אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב מוחזקות לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לאגרות חוב זמינות למכירה, למניות וקרנות שאינן למסחר או לתיק אגרות חוב מוחזקות לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות, מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר. ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה או כמניות שאינן למסחר. אגרות חוב הנרכשות על מנת להחזיקן עד לפדיונם מסווגות בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. אגרות חוב זמינות למכירה מוצגות במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך ההפרש נזקף לרווח והפסד. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגות במאזן לפי עלות מופחתת. מניות וקרנות שאינן למסחר, שקיים לגביהן שווי הוגן זמין, מוצגות במאזן לפי שווי הוגן וההפרש בין השווי ההוגן לעלות נזקף לדוח רווח והפסד. מניות וקרנות שאינן למסחר, שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין, מוצגות במאזן לפי עלות בניכוי ירידת ערך בתוספת או בניכוי שינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשינויים במחירים נצפים כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד.

החל מ-1 בינואר 2022, הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מדידת הפסדי אשראי הנובעים ממכשירים פיננסיים כמפורט בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC 326) - מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי. הנחיות אלו חלות בין היתר על אגרות חוב, לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ח](#).

אופן חישוב השווי ההוגן

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראלים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. מניות וקרנות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות בניכוי ירידת ערך, מותאמת מעלה או מטה למחירים נצפים בעסקאות דומות או זהות של אותו מנפיק.

אגרות החוב בישראל הנקובות בשקלים ואינן סחירות משוערכות באמצעות מודל, מכיוון שאין שוק פעיל לאגרות החוב הללו.

להלן סיווג וניתוח סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד

31 בדצמבר									
2022					2023				
אגרות חוב	אגרות חוב	מניות וקרנות	ניירות ערך	סך הכל	אגרות חוב	אגרות חוב	מניות וקרנות	ניירות ערך	סך הכל
(א)	(ב)	(ג)	(ד)	(ה)	(א)	(ב)	(ג)	(ד)	(ה)
של ממשלת ישראל	8,093	74,888	12,905	95,886	9,631	21,842	1,263	32,736	16,995
של ממשלות זרות ⁽¹⁾	-	26,916	-	26,916	-	16,995	-	16,995	-
של מוסדות פיננסיים בישראל	-	45	436	481	-	46	580	626	-
של מוסדות פיננסיים זרים ⁽¹⁾	1,389	8,882	26	10,297	1,321	9,627	53	11,001	-
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	5,591	9,951	25	15,567	3,256	7,710	33	10,999	927
של אחרים בישראל	-	823	159	982	-	670	257	927	-
של אחרים זרים	333	4,632	37	5,002	320	4,919	71	5,310	4,356
מניות וקרנות נאמנות	-	4,828	89	4,917	-	4,353	3	4,356	-
סך כל ניירות הערך	15,406	126,137	4,828	160,048	14,528	160,048	2,260	82,950	16,995

(א) כולל הפסדים, נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (3,013) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2022 - הפסדים, נטו בסך (3,812) מיליון ש"ח).

(ב) כולל רווחים, נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 317 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2022 - רווחים, נטו בסך 256 מיליון ש"ח).

(ג) כולל הפסדים, נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (14) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2022 הפסדים בסך (113) מיליון ש"ח).

(ד) מזה: ממשלת ארה"ב בסך 21.9 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2022 - בסך 12.5 מיליארד ש"ח).

(ה) יתרות אגרות חוב לפדיון מוצגות בניכוי הפרשה להפסדי אשראי. ליום 31 בדצמבר 2023 לא קיימת יתרת הפרשה להפסדי אשראי.

(ו) מרבית אגרות החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג Super-nationals, Sovereign and Agencies (SSA) או עם גיבוי מדינות.

ליום 31 בדצמבר 2023 כ-78.8% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה, כ-8.5% כתיק למסחר, כ-3.0% כמניות וקרנות שאינן למסחר וכ-9.6% בתיק לפדיון. כ-3.1% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות או קרנות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות והקרנות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 33א](#).

התיק הזמין למכירה

- בשנת 2023 חל גידול ברווח כולל אחר בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך 641 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לקיטון ברווח כולל אחר בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך של (4,265) מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בשנת 2022.
 - בשנת 2023 נזקפו לרווח והפסד הפסדים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 331 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה להפסדים נטו בסך 178 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בשנת 2022.
- היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של אגרות חוב המוחזקות בתיק הזמין למכירה ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכמת בסכום שלילי של (1,517) מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת סכום שלילי של (1,944) מיליון ש"ח בסוף 2022. סכומים אלה מייצגים הפסדים נטו (לאחר השפעת המס) שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.
- למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 12](#).

התיק למסחר

נכון ליום 31 בדצמבר 2023, בתיק למסחר יש כ-13.6 מיליארד ש"ח אגרות חוב לעומת 2.3 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2022. נכון ל-31 בדצמבר 2023 התיק למסחר מהווה כ-8.5% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 2.7% ב-31 בדצמבר 2022.

בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של 85 מיליון ש"ח לעומת הפסדים בסך (166) מיליון ש"ח בשנת 2022.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 בדצמבר 2023 בכ-4,917 מיליון ש"ח, מזה מניות וקרנות סחירות בסך של 2,100 מיליון ש"ח ושאינן סחירות 2,817 מיליון ש"ח.

מסך כל ההשקעות כ-4,828 מיליון ש"ח מסווגים בתיק שאינו למסחר וכ-89 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הפיקוחי הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 בדצמבר 2023 על סך של 731 מיליון ש"ח.

בגין המניות והקרנות נרשמו בשנת 2023 בדוח רווח והפסד רווחים בנטו שמומשו וטרם מומשו (כולל דיבידנד) בסך של 340 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בנטו בסך 375 מיליון ש"ח בשנת 2022.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 12](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינם משכנתאות), שכולו מדורג בדירוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-15.6 מיליארד ש"ח (כ-4.3 מיליארד דולר) ל-31 בדצמבר 2023 לעומת 11.0 מיליארד ש"ח בסוף 2022. מתוך התיק הנ"ל ל-31 בדצמבר 2023 כ-10 מיליארד ש"ח (כ-2.8 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 בדצמבר 2023 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-5.5 מיליארד ש"ח. 94.1% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-502 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים מסתכם בכ-344 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-4.94 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות בסך של כ-4.5 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-3.1 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-4.8 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 12](#).

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 בדצמבר 2023 כ-55.3 מיליארד ש"ח (15.3 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 47.1 מיליארד ש"ח (13.0 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 98.81% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדירוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכוני אשאי](#).

ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה יתרת ירידת הערך המצטברת בקרן ההון בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושנכללו בתיק הזמין למכירה ב-1,406 מיליון ש"ח (שהם 925 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 81.88% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 בדצמבר 2023 הסתכם ב-263.0 מיליון ש"ח (72.5 מיליון דולר).

השקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 בדצמבר 2023 ב-87.7 מיליארד ש"ח, מזה סך של 86.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-59.3% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.9 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.9 מיליארד ש"ח כולל קרן הון שלילית בסך של (45) מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

למידע נוסף בשבוע ניירות ערך ראה [ביאור 27](#).

פיקדונות הציבור

יתרת פיקדונות הציבור בקבוצת לאומי הסתכמה ב-31 בדצמבר 2023 בכ-567.8 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-557.1 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2022, גידול בשיעור של 1.9%.

להלן יתרות פיקדונות הציבור

		31 בדצמבר	
		2022	2023
		השינוי	במיליוני ש"ח
		באחוזים	
לפי דרישה			
	אינם נושאים ריבית ^(א)	197,264	150,365
	נושאים ריבית ^(א)	121,969	137,351
	סך הכל לפי דרישה	319,233	287,716
	לזמן קצוב	237,851	280,108
	סך כל הפיקדונות מבנקים	557,084	567,824

(א) סווג מחדש, במהלך הרבעון הראשון של 2023 בוצע שינוי סיווג בין פיקדונות נושאי ריבית ואלו שאינם נושאי ריבית. מטעמי השוואתיות, ביצע הבנק התאמה לא מהותית במספרי השוואה. השפעת ההתאמה ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה בפיקדונות בסך של כ-62.7 מיליארד ש"ח, מנושא ריבית לאינו נושא ריבית. לאמור לא הייתה כל השפעה על הרווח והפסד וההון של הבנק. ראה [ביאור 19](#).

הגידול ביתרת הפיקדונות בתקופה המדווחת נובע בעיקר מעלייה בפיקדונות של אנשים פרטיים ושל לקוחות שוק ההון. הגידול קוזז מירידה בפיקדונות של לקוחות עסקיים.

החל מה-1 ביולי 2023 החל הבנק להעניק ללקוחותיו ריבית על היתרה בעו"ש, הרובד הראשון של ההטבה כולל ריבית של 1% ללקוחות פרטיים מעבירי משכורת בלאומי (כולל מקבלי פנסיות) עם יתרת עו"ש של עד 10,000 ש"ח ועם מוצר אחד נוסף בלאומי: משכנתא, היקף עסקאות חודשי של לפחות 3,000 ש"ח בכרטיס אשראי של לאומי או תיק ניירות ערך.

החל מה-1 באוגוסט 2023 פרסם לאומי רובד נוסף: ריבית של 2% תשולם על יתרה של עד 25,000 ש"ח החל מהשקל הראשון ללקוחות פרטיים מעבירי משכורת בלאומי (כולל מקבלי פנסיות) שיש להם עוד שני מוצרים בנקאיים נוספים בבנק מבין השלושה הבאים: משכנתא בלאומי, היקף עסקאות חודשי של לפחות 4,000 ש"ח בכרטיס אשראי של לאומי או תיק ניירות ערך בלאומי.

להלן תמהיל פיקדונות הציבור לפי סוגים ומגזרי הצמדה

		31 בדצמבר	
		2022	2023
		השינוי	במיליוני ש"ח
		באחוזים	
מטבע ישראל:			
	לא צמוד	13,265	406,980
	צמוד למדד	2,132	11,941
מטבע חוץ:			
	כולל צמוד מטבע חוץ	(4,043)	142,065
	לא כספי	(614)	6,838
	סך הכל	10,740	567,824

פיקדונות הציבור בשקלים לא צמודים גדלו ב-3.4%, לעומת 31 בדצמבר 2022. הגידול נובע בעיקר מגידול בפיקדונות לזמן קצוב שקוזז בחלקו מקיטון בפיקדונות לפי דרישה.

נכסים כספיים חוץ מאזניים של לקוחות

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי

		31 בדצמבר		
		2022	2023	
		השינוי		
באחוזים		במיליוני ש"ח		
6.3	57,042	907,086	964,128	תיקי ניירות ערך ^(א)
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול: (א)(ב)(ג)				
6.3	12,405	198,329	210,734	קופות גמל ופנסיה
7.2	11,796	164,214	176,010	קרנות השתלמות

- (א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
 (ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
 (ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שירותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

פיקדונות מממשלות

פיקדונות מממשלות הסתכמו לסוף 2023 בכ-160.0 מיליון ש"ח לעומת 247.0 מיליון ש"ח בסוף 2022, ירידה של 87.0 מיליון ש"ח לעומת שנת 2022.

פיקדונות בבנקים ופיקדונות מבנקים

א. פיקדונות בבנקים (מרכזיים ומסחריים)

		31 בדצמבר		
		2022	2023	
	בבנקים מסחריים	בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים	בבנקים מרכזיים
במיליוני ש"ח				
מטבע ישראל:				
1,353	165,814	2,576	82,246	לא צמוד
-	-	1	-	צמוד מדד
16,595	273	16,969	683	מט"ח כולל צמוד מט"ח
17,948	166,087	19,546	82,929	סך כל הפיקדונות בבנקים

בסך כל הפיקדונות בבנקים חלה ירידה בשיעור של 44.3%, הנובעת בעיקר מקיטון יתרת ההפקדות בבנק ישראל.

ב. פיקדונות מבנקים (מרכזיים ומסחריים)

		31 בדצמבר		
		2022	2023	
	מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים
במיליוני ש"ח				
מטבע ישראל:				
2,865	16,912	2,522	10,121	לא צמוד
2,529	-	8,133	-	מט"ח כולל צמוד מט"ח
5,394	16,912	10,655	10,121	סך כל הפיקדונות מבנקים

למידע נוסף ראה [ביאור 27](#).

ביום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו כל הפיקדונות של הקבוצה בבנק ישראל לסך של כ-83 מיליארד ש"ח. מצב הנזילות בקבוצה גבוה ולקבוצה פיקדונות נטו בבנקים בהיקף של כ-81.7 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב, ניירות ערך מסחריים, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

	31 בדצמבר		
	השינוי	2022	2023
באחוזים			במיליוני ש"ח
אגרות חוב	16.2	19,251	22,379
כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון	13.8	8,554	9,735
סך הכל	15.5	27,805	32,114

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב וניירות ערך מסחריים

ביום 27 במאי 2021 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מהרשות לניירות ערך. ביום 18 במאי 2023 החליטה הרשות לניירות ערך להאריך את התקופה להצעת ניירות ערך על פי תשקיף המדף עד ליום 26 במאי 2024.

ביום 18 בינואר 2023, הנפיק הבנק סך של 500 מיליון דולר ארה"ב ערך נקוב כתבי התחייבות נדחים "ירוקים" סדרה לאומי \$ 2033 רמ. הסדרה נרשמה למסחר ברצף מוסדיים בבורסה בתל-אביב.

כתבי התחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2033 רמ עומדים לפדיון בתשלום אחד, לאחר עשר שנים ושישה חודשים ממועד הנפקתם, כאשר לבנק עומדת האפשרות לבצע פדיון מוקדם בתקופה שבין חמש שנים ושלשה חודשים לבין 5 שנים ושישה חודשים ממועד הנפקתם, בכפוף לתנאים מסוימים.

כתבי התחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2033 רמ נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 7.129% לשנה אשר תשולם בתשלומים חצי שנתיים עד ליום 18 ביולי 2028. במועד זה וככל שלא בוצע פדיון מוקדם, יעודכן שיעור הריבית בהתאם לתשואה הממשלתית בארה"ב באותו מועד בתוספת המרווח שהוסכם בהנפקה, כמפורט במסמכי ההנפקה.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי התחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2033 רמ למניות על פי ממוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה (מתורגם לדולר ארה"ב לפי השער באותו מועד), או על פי שער הרצפה שנקבע (4.21053 דולר ארה"ב, כפוף להתאמות), כגבוה מביניהם.

כתבי התחייבות לאומי \$ 2033 רמ כשירים להכלל בהון רוברד 2 החל ממועדי הנפקתם.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 11 בינואר 2023 ומיום 18 בינואר 2023.

ביום 30 במאי 2023 הנפיק הבנק סך של כ-1.492 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 183 בתמורה לכ-1.419 מיליארד ש"ח, וכן סך של כ-2.428 מיליארד ש"ח ע.נ. ניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 4).

קרן הנע"מ והריבית בגינה יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 28 במאי 2024, היא אינה צמודה למדד המחירים לצרכן ונושאת מרווח בשיעור של 0.19% מעל לריבית בנק ישראל.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 30 במאי 2023.

ביום 7 באוגוסט 2023 הנפיק הבנק סך של כ-0.5 מיליארד ש"ח ערך נקוב כתבי התחייבות צמודי אשראי (CLN (credit linked note), סדרה לאומי אג"ח 1 ר-מ.

הסדרה נרשמה למסחר ברצף מוסדיים בבורסה בתל-אביב.

כתב התחייבות צמוד אשראי הינו מכשיר פיננסי המקושר למספר הלוואות שהעמיד הבנק, ונושא את סיכון האשראי של הלוואות אלו.

הבנק מתחייב לפרוע את סכום כתב ההתחייבות (לרבות ריבית על פי תנאי השטר), כשהתחייבות הבנק מותנית באי התממשות סיכון האשראי הגלום בהלוואות כאמור, בהתאם לנוסח השטר. התשלום על ידי הבנק לרוכש השטר יופחת בהתאמה באם איזו מן הלוואות אליה הוא מוצמד תהיה במצב של כשל תשלום, או חדלות פירעון או פשיטת רגל של הלווה, והפירעון למחזיק השטר יהיה רק כנגד סכומים שהבנק הצליח לגבות בגינתו, הכל כמפורט בתנאי השטר.

תמורת ההנפקה מוכרת כביטחון פיננסי כשיר בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 וכן כביטחון המותר בניכוי בחישוב חבות לקוח לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313.

קרן אגרות החוב תעמוד לפירעון בתשלום אחד ביום 24 בדצמבר 2026, ככל שלא יבוצע פדיון מוקדם על ידי הבנק, כמפורט בתנאי ההנפקה. היתרה הבלתי מסולקת של קרן אגרות החוב תישא ריבית שנתית בשיעור ריבית בנק ישראל בתוספת 2.3% אשר תשולם ב-40 תשלומים חודשיים, החל מיום 24 בספטמבר 2023 עד ליום 24 בדצמבר 2026, מועד הפירעון הסופי של קרן אגרות החוב. אגרות החוב (קרן וריבית) לא תהיינה צמודות לבסיס הצמדה כלשהו.

אגרות חוב בסדרה 183, אגרות חוב לאומי אג"ח 1 ר"מ וניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 4) אינם מוכרים לצורך הון פיקוחי. למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 6 באוגוסט 2023.

ביום 21 בדצמבר 2023 הנפיק הבנק סך של כ-1.228 מיליארד ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה 185 וכן סך של כ-2.123 מיליארד ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה 186 וכן סך של כ-1.369 מיליארד ש"ח ע.ג. ניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 5).

קרן אגרות החוב סדרה 185 עומדת לפירעון בעשרה תשלומים חצי שנתיים שווים, החל מיום 28 בפברואר 2025 ועד יום 31 באוגוסט 2029. אגרות החוב צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 1.86%.

קרן אגרות החוב סדרה 186 עומדת לפירעון בשישה עשר תשלומים חצי שנתיים שווים, החל מיום 31 במאי 2026 ועד יום 30 בנובמבר 2033. אגרות החוב צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 2.02%.

קרן הנע"מ סדרה 5 והריבית בגינה יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 21 בדצמבר 2024, היא אינה צמודה, ונושאת ריבית בשיעור של 0.10% מעל לריבית בנק ישראל.

אגרות החוב (סדרות 185 ו-186) וניירות הערך המסחריים (נע"מ סדרה 5) אינם מוכרים לצורך הון פיקוחי.

למידע נוסף ראה דיווחים מיידים מיום 19 בדצמבר ומיום 21 בדצמבר 2023.

פדיון מוקדם של כתבי התחייבות נדחים

ביום 5 ביולי 2023 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא כתבי התחייבות נדחים סדרה 401 אשר הונפקו לציבור ביולי 2018. בהתאם לכך, ביום 31 ביולי 2023 נפדו כתבי התחייבות בסך כולל של כ-681 מיליון ש"ח (כולל הפרשי הצמדה).

למידע נוסף ראה דיווחים מיידים מיום 5 ביולי 2023, מיום 16 ביולי 2023 ומיום 1 באוגוסט 2023.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2023 ב-54,497 מיליון ש"ח, לעומת 49,438 מיליון ש"ח בסוף 2022. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים. יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2023 הינו 7.5%.

מבנה הלימות ההון^(א)

31 בדצמבר		
2023	2022	במיליוני ש"ח
הון לצורך חישוב יחס ההון		
53,892	48,797	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ^(א)
14,141	12,020	הון רובד 2, לאחר ניכויים
68,033	60,817	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
426,399	392,658	סיכון אשראי ^{(א)(ד)(ה)}
5,834	6,610	סיכונים שוק
29,943	26,375	סיכון תפעולי
462,176	425,643	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.66%	11.46%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.72%	14.29%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
10.22%	10.21%	יחס הון עצמי רובד 1 והמזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
13.50%	13.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)

- (א) למידע נוסף בגין מבנה הלימות ההון ראה [ביאור 25](#).
 (ב) יחס הון עצמי רובד 1 והמזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 בדצמבר 2023 הינם 10%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התוספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה, ראה להלן בהמשך הפרק בפסקת [הלימות ההון](#).
 (ג) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1. כד.ו. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).
 (ד) סיכון אשראי חושב לאחר יישום העדכונים להוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-203A בנושא "מדידה והלימות ההון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי". לפרטים נוספים ראה [הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים](#) בפרק זה.
 (ה) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת הלוואות בסיכון מוגבר לרכישת קרקע. לפרטים נוספים ראה סעיף [שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון](#) בפרק זה.
 (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2024.

יחס הון עצמי רובד 1 בשנת 2023 הושפע בעיקר מהרווח הנקי לתקופה, בניכוי הדיבידנד והרכישה העצמית ומהגידול בתיק האשראי. יחס הון כולל הושפע בעיקר מהנפקת כתבי התחייבות נדחים "ירוקים" בתחילת הרבעון הראשון ומהגידול ביתרת הפרשה הקבוצתית. ירידת הערך שנרשמה ברבעון הראשון של שנת 2023 בגין ההשקעה במניית Valley השפיעה באופן לא מהותי על יחסי ההון של הבנק.

להרחבה ופרטים בגין [שינויים רגולטוריים ונוספים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון](#) ראה להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 210-201 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית מדידת ההתחייבות הפנסיונית והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, כאמור לעיל, וכן מיישומן של הוראות רגולטוריות שונות המפורטות בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 מזערי מופיע להלן בפסקת [הלימות ההון](#).

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

מכשירי הון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בספסוף ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%. דרישה זו חלה על לאומי.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור, שהן למטרת מימון זכויות במקרקעין, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2021.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 הינן 10.22% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 7 בפברואר 2024, בוטלה הוראת השעה.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצוני. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצוני, ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023](#).

ביום 29 בנובמבר 2023 אישר דירקטוריון הבנק להגדיל את יעד ההון העצמי רוברד 1 הפנימי של הבנק באופן שיעמוד על 10.6% חלף 10.5%.

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 18 במרס 2024 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-365 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח הנקי לרבעון הרביעי של שנת 2023. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הינו כ-23.97 אגורות. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב מימוש ניירות ערך המירים של הבנק. הדירקטוריון קבע את יום 27 במרס 2024 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 11 באפריל 2024 כיום התשלום.

לעניין מכתבי המפקח מיום 12 בנובמבר 2023 ומיום 5 במרס 2024 בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים ראה [ביאור 25א](#).

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48	588
24 במאי 2022	15 ביוני 2022	22.14	322
16 באוגוסט 2022	6 בספטמבר 2022	25.82	399
29 בנובמבר 2022	19 בדצמבר 2022	23.08	356
14 במרס 2023	4 באפריל 2023	45.20	698
23 במאי 2023	15 ביוני 2023	19.10	294
15 באוגוסט 2023	7 בספטמבר 2023	48.05	736
29 בנובמבר 2023	17 בדצמבר 2023	23.21	353

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 22 במאי 2023 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 800 מיליון ש"ח, על פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות ערך (עמדה משפטית מספר 8-199), לביצוע בשלושה שלבים, החל מיום 24 במאי 2023 ועד ליום 15 במאי 2024 או עד לרכישת כל סכום התכנית, כמוקדם ביניהם.

אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע תכנית הרכישה, כנדרש בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 332, התקבל ביום 17 במאי 2023, בכפוף לעמידה במגבלות וביעדי ההון, ובכלל זאת התנאי לפיו התכנית תופסק לאלתר אם במהלך תקופת התכנית יתברר כי על פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו, הבנק אינו עומד ביחס הון עצמי רוברד 1 של 10.9% לפחות.

בשנת 2023 בוצעו שלבים א' ו-ב' של התכנית. ביצוע שלב א' החל ביום 24 במאי 2023, והסתיים ביום 1 באוגוסט 2023, במסגרתו נרכשו באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי 10,740,308 מניות בהיקף של כ-300 מיליון ש"ח. ביצוע שלב ב' החל ביום 16 באוגוסט 2023, והסתיים ביום 18 באוקטובר 2023, במסגרתו נרכשו באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי 10,208,701 מניות בהיקף של כ-300 מיליון ש"ח.

על רקע מכתב המפקח בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים כמפורט [בביאור 25א](#), נתקבלה החלטה לא לבצע את החלק השלישי והאחרון של תכנית הרכישה.

סך הכל נרכשו על פי התכנית האמורה 20,949,009 מניות בהיקף כספי כולל של 600 מיליון ש"ח.

נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 92,773,267 מניות רדומות.

התאמות להון עצמי רובד ו:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים ונכסים מגדרים

החל מיום 1 ביולי 2022 מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי מבוצעת כדלקמן: בכל רבעון הבנק מחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, נפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. שיטה זו הינה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיונית יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

למידע בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכח אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2023 מיוחסים להון הפיקוחי 90% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, כפי שנקבע על ידי ועדת באזל, היה 1 בינואר 2023, אולם באיחוד האירופי היישום צפוי להתחיל במחצית 2025.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות הון בגין סיכון תפעולי. ביום 29 בדצמבר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 "מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי". במסגרת הטיוטה נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקטור העסקי המפורטים בטיוטה ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026. עם זאת, בהתאם לטיטוט עדכון ההוראה מיום 13 במרס 2023, עד ליום 31 בדצמבר 2027 מכפיל ההפסד הפנימי יקבע על אחד.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי.

החל מיום 1 ביולי 2022 מיישם הבנק את הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי".

תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" מיום 1 בדצמבר 2020 וכן עדכונים נוספים במסגרת התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין נוספות שהותאמו לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון - הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רובד ו סכומים בגין הלוואות לדירור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רובד ו של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רובד ו 75% מהקיטון בהון העצמי רובד ו שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה, חל קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רובד ו, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית). בהתאם, ביום 1 בינואר 2023 50% מהקיטון בהון עצמי רובד ו שבמועד היישום לראשונה התווסף להון עצמי רובד ו.

לשפעת יישום ההוראות החדשות על דוחותיו הכספיים של הבנק ראה [ביאור 1.כד.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכוני אשראי

הבנק יישם לראשונה בדוחותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022 את החוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" לפיו הועלה ל-150% משקל הסיכון המיוחס לאשראי הניתן לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV); השפעת היישום לראשונה על יחס הון עצמי רובד 1 הייתה קיטון בשיעור של 0.15%. על פי הבהרת הפיקוח על הבנקים, פריסת היישום נעשתה מהרבעון השלישי של שנת 2022, על פני 4 רבעונים, כך שברבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2023 דרישת ההון באה לידי ביטוי באופן מלא.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 בדצמבר 2023 בכ-462.2 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.03%.
- שינוי הון עצמי רובד 1 - הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכם בכ-53.9 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
- שינוי בשער החליפין - פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
- עלייה של 1% בעקום הריבית חסרת הסיכון בכלל המטבעות על חשיפת ההון הפיקוחי, משמעה קיטון של כ-0.06% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס הון כולל.
- דירוג מדינת ישראל משפיע על דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לממשלת ישראל וכן בגין חשיפות לבנקים, גופים מוסדיים וישויות בסקטור הציבורי בישראל. להערכת הבנק, ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה פרק [דירוג האשראי בדוח ממשל תאגיד](#), ודיווח מידי מיום 11 בפברואר 2024.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
בנתוני המאוחד		
48,797	53,892	הון רובד 1 ^(א)
766,895	810,014	סך החשיפות ^(ב)
יחס מינוף		
6.36%	6.65%	יחס מינוף
5.50%	5.50%	יחס מינוף מזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה סעיף [הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים](#) לעיל [ביאור 25ב](#).

- (א) כפי עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס המינוף", ההקלה בדרישת יחס מינוף מזערי של 5.5% (חלף 6%) בתוקף עד ליום 31 בדצמבר 2025. תאגיד שינצל את ההקלה עד למועד זה יידרש לשוב ולעמוד ביחס המינוף הנדרש טרום ההקלה תוך שני רבעונים, עד ליום 30 ביוני 2026. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.
- (ב) סך החשיפות חושב לאחר יישום העדכונים להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס המינוף" בעקבות עדכון הוראות 203, 203A בנושא "מדידה והלימות ההון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי". לפרטים נוספים ראה סעיף [הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים](#) לעיל.
- (ג) בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום שיטת המדידה החדשה בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות. לפרטים נוספים אודות השפעת המעבר לשיטה החדשה ראה [ביאור 25ב](#).

מגזרי פעילות - גישת ההנהלה

מגזר פעילות - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק. קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים. פעילות הבנק בארץ מנוהלת כדלקמן:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים. פועל במבנה של שלושה מערכים: פרטיים, עסקים קטנים ובנקאות פרטיות. השירות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם.
 2. משכנתאות - מתן הלוואות המיועדות לרכישת דירת מגורים או הלוואות הניתנות במשכון דירת מגורים או נכס אחר.
 3. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.
 4. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.
 5. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.
 6. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.
 7. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.
- תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.
- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.
 - הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.
 - הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, ובנוסף מועמסות על קווי העסקים, הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.
- תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון וההנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.
- למידע נוסף על מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת ההנהלה, ראה פרק [מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת ההנהלה בדוח ממשל תאגידי](#).

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת ההנהלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	שקל נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	בנק
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית נטו:												
15,997	594	141	24	2,045	3,829	2,098	1,577	6,689	(1,000)	1,113	(2,113)	מחיצוניים
-	(344)	27	1	(1,120)	(2,453)	(996)	1,372	(5,270)	8,783	1,051	7,732	בינמגזרי
15,997	250	168	25	925	1,376	1,102	2,949	1,419	7,783	2,164	5,619	הכנסות ריבית נטו
5,181	52	296	67	1,395	391	331	580	15	2,054	496	1,558	הכנסות שאינן מריבית
21,178	302	464	92	2,320	1,767	1,433	3,529	1,434	9,837	2,660	7,177	סך כל ההכנסות
2,383	20	65	(4)	(35)	430	59	354	261	1,233	389	844	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
6,894	131	193	858	384	170	290	721	385	3,762	929	2,833	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
11,901	151	206	(762)	1,971	1,167	1,084	2,454	788	4,842	1,342	3,500	רווח (הפסד) לפני מס
3,988	73	44	(337)	674	399	371	839	269	1,656	459	1,197	הפרשה (הטבה) למס
7,027	78	170	(425)	403	768	713	1,615	519	3,186	883	2,303	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023												
419,486	8,402	1,103	5,987	25,655	66,692	60,667	62,567	132,074	56,339	26,159	30,180	אשראי לציבור, נטו
567,824	-	-	6	160,215	10,107	36,305	88,206	-	272,985	56,087	216,898	פיקדונות הציבור

(א) כולל הפסד מירידת ערך השקעה במניות Valley בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א.](#)

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022												
סך הכל	חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל ⁽¹⁾	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	בנק
הכנסות ריבית נטו:												
13,211	480	121	14	741	1,776	1,336	1,535	5,168	2,040	1,254	786	מחיצוניים
-	(101)	6	(5)	2,108	(696)	(529)	473	(3,832)	2,576	248	2,328	בינמגזרי ⁽²⁾
13,211	379	127	9	2,849	1,080	807	2,008	1,336	4,616	1,502	3,114	הכנסות ריבית נטו
5,018	103	484	⁽³⁾ 778	563	378	245	552	14	1,901	471	1,430	הכנסות שאינן מריבית ⁽²⁾
18,229	482	611	787	3,412	1,458	1,052	2,560	1,350	6,517	1,973	4,544	סך כל ההכנסות
498	-	(7)	(21)	113	(57)	(16)	115	114	257	126	131	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
6,835	310	199	682	415	148	278	723	377	3,703	1,006	2,697	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
10,896	172	419	126	2,884	1,367	790	1,722	859	2,557	841	1,716	רווח לפני מס
3,564	46	101	(64)	986	467	270	589	294	875	288	587	הפרשה (הטבה) למס
7,709	116	396	190	2,207	900	520	1,133	565	1,682	553	1,129	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022												
384,782	6,445	871	5,747	21,310	54,669	54,807	60,820	120,927	59,186	26,688	32,498	אשראי לציבור, נטו
557,084	19	-	7	148,773	14,423	39,617	95,839	-	258,406	55,415	202,991	פיקדונות הציבור

- (א) כולל הכנסות בסך של 782 מיליון ש"ח בגין עסקת המיזוג עם Valley.
- (ב) החל מהרבעון השלישי בשנת 2023 בוצע שינוי באופן הקצאת הרווחיות הנובעת מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כך שהחל ממועד זה כל הרווחיות מפעילות זו מיוחסת למרכז הרווח "שוקי הון". על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.
- (ג) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים מתבצע בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, כמפורט להלן:

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים זעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-10 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים קטנים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-10 מיליון ש"ח וקטן מ-50 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
7. מגזר גופים מוסדיים - מכיל לקוחות מוסדיים כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, ולרבות קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח, חברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.
8. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:
 - א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקאות רכש חוזר ושאיילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.
 - ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.
 - ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות שאינן למסחר והשקעות בחברות כלולות של עסקים.
 - ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.
9. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך הכל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

סיווג לקוחות

בהתאם לחוזר, כאשר לתאגיד בנקאי אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות כלפי התאגיד הבנקאי (לרבות מסגרת אשראי וכו'), התאגיד הבנקאי רשאי לסווג אותו למגזר הפעילות הפיקוחי הרלוונטי לפי סך הנכסים הפיננסיים לאחר הכפלתם במקדם של 10. כמו כן כאשר לדעת הבנק מחזור ההכנסות אינו מייצג את היקף הפעילות של הלקוח יסווג הלקוח כדלקמן: לקוח שחבותו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח בהתאם לסך הנכסים במאזן העסק כפי הכללים שפורטו בקובץ שאלות ותשובות ולקוח שחבותו עולה על 100 מיליון ש"ח יסווג למגזר עסקים גדולים.

במהלך התקופה בוצעו פעולות להשלמת מידע שחסר בעיקר בנוגע למחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. במקרים בהם המידע טרם הושלם, סווגו הלקוחות בהתאם להערכות ומידע נוסף שנמצא בידי הבנק. הבנק פועל להשלמת המידע ותהליך טיוב הנתונים.

למידע נוסף ראה [ביאור 29א](#).

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023											
סך הכל	פעילות חו"ל ⁽¹⁾	פעילות ישראל									
		משקי בית									
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	הלוואות לדור	
במיליוני ש"ח											
15,997	250	39	(758)	590	3,543	2,109	3,878	398	4,377	1,571	הכנסות ריבית נטו
5,181	52	41	1,491	181	875	359	931	159	1,046	46	הכנסות שאינן מריבית
21,178	302	80	733	771	4,418	2,468	4,809	557	5,423	1,617	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,383	20	-	(12)	(9)	673	160	681	-	649	221	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
6,894	131	862	300	228	519	459	1,560	104	2,352	379	רווח (הפסד) לפני מס
11,901	151	(782)	445	552	3,226	1,849	2,568	453	2,422	1,017	הפרשה (הטבה) למס
3,988	73	(268)	(25)	192	1,146	638	891	156	837	348	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
7,027	78	(514)	(416) ⁽²⁾	360	2,080	1,211	1,677	297	1,585	669	
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023											
426,203	8,475	-	-	8,046	142,404	40,038	66,554	330 ⁽³⁾	29,946	130,410	אשראי לציבור, ברוטו
567,824	-	-	-	138,478	93,814	62,171	103,573	32,558	137,230	-	פיקדונות הציבור

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022											
סך הכל	פעילות חו"ל ⁽¹⁾	פעילות ישראל									
		משקי בית									
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	הלוואות לדור	
במיליוני ש"ח											
13,211	379	24	1,964	335	2,430	1,365	2,720	206	2,423	1,365	הכנסות ריבית נטו
5,018	103	849 ⁽¹⁾	798	186	700	344	894	148	947	49	הכנסות שאינן מריבית
18,229	482	873	2,762	521	3,130	1,709	3,614	354	3,370	1,414	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
498	-	-	84	(1)	20	(12)	184	-	111	112	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
6,835	310	566	358	254	511	435	1,626	91	2,307	377	רווח לפני מס
10,896	172	307	2,320	268	2,599	1,286	1,804	263	952	925	הפרשה (הטבה) למס
3,564	46	(93)	777	95	907	451	634	93	334	320	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
7,709	116	400	1,930	173	1,692	835	1,170	170	618	605	
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022											
389,768	6,487	-	-	759	126,628	39,473	65,803	440 ⁽²⁾	30,683	119,495	אשראי לציבור, ברוטו
557,084	18	-	-	130,685	97,741	70,077	100,557	29,612	128,394	-	פיקדונות הציבור

(א) כולל יתרת הלוואות לדור ליום 31 בדצמבר 2023 בסך 158 מיליון ש"ח וליום 31 בדצמבר 2022 בסך 195 מיליון ש"ח.

(ב) כולל הפסד מירידת ערך השקעה במניות Valley בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א.](#)

(ג) כולל הכנסות בסך של 782 מיליון ש"ח בגין עסקת המיזוג עם Valley.

(ד) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley.

למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.](#)

להלן שינויים עיקריים בתוצאות פעילות המגזרים הפיקוחיים:

ביום 7 באוקטובר 2023, נפתחה מתקפה רצחנית על מדינת ישראל, ובפרט על אוכלוסייתה האזרחית, בעקבות מתקפה זו מדינת ישראל הכריזה על פתיחת מלחמת "חרבות ברזל". ירי הטילים שהגיע עד למרכז הארץ, פינוי יישובים בדרום הארץ וצפונה, גיוס המילואים הנרחב והשבתת מערכת החינוך, כל אלו הביאו לשיבושים בפעילות הכלכלית במשק הישראלי. למלחמה השפעה שלילית משמעותית על הכלכלה הישראלית, וכפועל יוצא מכך על ביצועיו של הבנק. ישנו פוטנציאל כלכלי שלילי ניכר, ברקע האפשרות להסלמה נוספת של הלחימה לגזרות נוספות. חומרת ההשפעה תלויה, בין היתר, במשך הזמן של המלחמה ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר. ענפי הפעילות אשר נראה שנפגעו במידה רבה יחסית כוללים: תיירות, תרבות ופנאי, חקלאות, בנייה, מסחר ועוד. לאחר המלחמה, צפוי תהליך של שיקום אזרחי וביטחוני, שיבוא לידי ביטוי בהוצאה הציבורית, בהשקעות בנכסים קבועים, שירותי בריאות ושירותים סוציאליים, ובהיקף הצריכה הפרטית.

בעקבות העלייה החדה בחוסר הוודאות במשק מאז פרוץ המלחמה, גדלו ההוצאות להפסדי אשראי בתקופת הדוח באופן מהותי, עיקר הגידול הינו בגין האשראי המסחרי, אשר כולל בתוכו את האשראי לעסקים קטנים וזעירים, אשראי לעסקים בינוניים ועסקים גדולים. מרבית הגידול הינו בגין הוצאה קבוצתית, אשר גדלה באופן מהותי במחצית השנייה של שנת 2023 בעקבות החמרה באינדיקטורים המאקרו כלכליים אשר נלקחים בחשבון בבסיס חישוב ההוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי וכולל בחינת פרופיל הסיכון של ענפי המשק השונים, בדגש על ענפי משק שלהערכת הבנק חשופים יותר לנזקי המלחמה.

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר משקי בית לתקופה המדווחת הסתכם בכ-2,254 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,223 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקר מגידול בהכנסות ריבית נטו, שקוזז בחלקו על ידי גידול בהוצאה להפסדי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-5,948 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-3,788 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה בהיקף הפיקדונות ומעלייה במרווחי הפיקדונות, עקב עליית ריביות, וכן מצמיחה באשראי לדור.

ההכנסות שאינן מריבית לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-1,092 מיליון ש"ח בהשוואה ל-996 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול נובע מהכנסות אחרות.

בתקופה המדווחת נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בסך כ-870 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאה של כ-223 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מההפרשה הקבוצתית בשל התאמות מאקרו כלכליות הנובעות מהשלכות המלחמה ומעלייה בסביבת הריבית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-2,731 מיליון ש"ח בהשוואה ל-2,684 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, נובע בעיקר מגידול בהוצאות תפעוליות, שקוזז בחלקו על ידי קיטון בהוצאות שר בגין מענקים מותני תשואה.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה לסך של 160.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-150.2 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2022. הגידול מקורו מצמיחה בתיקי ההלוואות לדור.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2023 הסתכמה לסך של 137.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-128.4 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2022.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר הבנקאות הפרטית לתקופה המדווחת הסתכם בכ-297 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-170 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מהכנסות ריבית, נטו.

הכנסות ריבית, נטו לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-398 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-206 מיליון ש"ח לתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה בהיקף ובמרווחי הפיקדונות, עקב עליית הריביות.

מגזר עסקים זעירים וקטנים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים זעירים וקטנים לתקופה המדווחת הסתכם בכ-1,677 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,170 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מגידול בהכנסות ריבית, נטו, אשר קוזז בחלקו על ידי גידול בהוצאות להפסדי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-3,878 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-2,720 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה במרווחי הפיקדונות, עקב עליית הריביות.

ההכנסות שאינן מריבית לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-931 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-894 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול נובע מהכנסות מעמלות מעסקי מימון.

בתקופה המדווחת נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בסך כ-681 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאה של כ-184 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע הן מההפרשה הקבוצתית בשל התאמות מאקרו כלכליות הנובעות מהשלכות המלחמה ומעלייה בסביבת הריבית והן מההוצאה הפרטנית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות לתקופה המדווחת הסכמו בכ-1,560 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-1,626 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, נובע בעיקר מקיטון בהוצאות שכר בגין מענקים מותני תשואה.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 לדצמבר 2023 הסתכמה לסך של 66.6 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-65.8 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2022.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 לדצמבר 2023 הסתכמה לסך של 103.6 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-100.6 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2022.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים בינוניים לתקופה המדווחת הסתכם בכ-1,211 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-835 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מגידול בהכנסות ריבית, נטו, אשר קוזז בחלקו על ידי גידול בהוצאות להפסדי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-2,109 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-1,365 המיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה במרווחי הפיקדונות, עקב עליית הריביות, אשר קוזז בחלקו על ידי קיטון בהיקף הפיקדונות.

ההכנסות שאינן מריבית לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-359 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-344 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

בתקופה המדווחת נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בסך כ-160 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-12 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע הן מההפרשה הפרטנית בעיקר בשל גביות נמוכות יותר בתקופת הדוח ביחס לתקופה המקבילה אשתקד והן מהקבוצתית בשל התאמות מאקרו כלכליות הנובעות מהשלכות המלחמה ומעלייה בסביבת הריבית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-459 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-435 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, נובע בעיקר מגידול בהוצאות תפעוליות.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 לדצמבר 2023 הסתכמה לסך של 40.0 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-39.5 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2022.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 לדצמבר 2023 הסתכמה לסך של 62.2 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-70.1 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2022.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים גדולים לתקופה המדווחת הסתכם בכ-2,080 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,692 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מהכנסות ריבית, נטו ומגידול בהכנסות מעמלות, אשר קוזז בחלקו על ידי גידול בהוצאות להפסדי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-3,543 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-2,430 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מצמיחה בפעילות האשראי בענפי הבינוני והנדל"ן ומעלייה במרווחי הפיקדונות, עקב עליית הריביות.

ההכנסות שאינן מריבית לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-875 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-700 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעמלות מעסקי מימון ועמלות מטיפול באשראי וחוזים, לאור הגידול בהיקף הפעילות.

בשנת 2023 נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בסך כ-673 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאה של כ-20 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול נובע מההפרשה הקבוצתית, בשל התאמות מאקרו כלכליות הנובעות מהשלכות המלחמה ומעלייה בסביבת הריבית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-519 מיליון ש"ח בהשוואה ל-511 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 לדצמבר 2023 הסתכמה לסך של 142.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-126.6 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2022. מרבית הגידול מקורו מצמיחה ביתרות בינוי ונדל"ן.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 לדצמבר 2023 הסתכמה לסך של 93.8 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-97.7 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2022.

מגזר ניהול פיננסי

ההפסד הנקי של מגזר ניהול פיננסי המיוחס לבעלי מניות הבנק לתקופה המדווחת הסתכם בכ-416 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של כ-1,930 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תוצאות מגזר זה כוללות בתקופה הנוכחית הוצאה לירידת ערך מההשקעה בחברה כלולה Valley שבוצעה ברבעון הראשון של שנת 2023.

למידע נוסף ראה [ביאור 15.א.](#)

סך הכנסות לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-733 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסות המימון בסך כ-2,762 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נובע מהחשיפה לעליית ריבית בגין הנכסים בריבית קבועה (בעיקר ני"ע ומשכנתאות), התייקרות המקורות שנרשמה במגזר כתוצאה מעליית הריבית ומהמעבר מעו"ש לפיקדונות וקיטון בהכנסות ממדד, עקב שיעור עליית מדד נמוך יותר השנה.

יודגש כי מרבית הירידה בהכנסות המימון במגזר זה הינה כנגד הגידול בהכנסות המימון במגזרים אחרים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות לתקופה המדווחת הסתכמו בכ-300 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-358 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, נובע בעיקר מקיטון בהוצאות שכר בגין מענקים מותני תשואה.

מידע לפי אזורים גיאוגרפיים^(א)

להלן נתונים עיקריים לפי אזורים גיאוגרפיים

	פיקדונות הציבור		אשראי לציבור, נטו		סך הכל מאזן				
	31 בדצמבר		31 בדצמבר		31 בדצמבר				
	השינוי	2022	השינוי	2022	השינוי	2022			
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח				
באחוזים			באחוזים		באחוזים				
ישראל	1.9	557,065	567,824	8.7	378,337	411,084	4.4	692,327	722,775
בריטניה	(100.0)	19	-	30.4	6,445	8,402	27.8	6,798	8,688
אחרות בחו"ל	-	-	-	-	-	-	(17)	41	34
סך הכל	1.9	557,084	567,824	9.0	384,782	419,486	4.6	699,166	731,497

להלן פירוט התפלגות הרווח הנקי לפי אזורים גיאוגרפיים

	רווח נקי			
	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	השינוי	2022		
	במיליוני ש"ח			
באחוזים				
ישראל	(14.1)	(1,052)	7,454	6,402
ארה"ב ^(ב)	(100.0)	(56)	56	-
בריטניה	212.6	423	199	622
אחרות בחו"ל	-	3	-	3
סך הכל	(8.8)	(682)	7,709	7,027

(א) מסווג לפי מקום המשרד.

(ב) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. נכון ליום 31 במרץ 2022 היתרות הנ"ל סווגו כמוחזקות למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

למידע נוסף ראה פרקים [חברות מוחזקות עיקריות](#), [סיכונים אשראי](#) ו**ביאור 29.ב**.

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת נכון למועד פרסום הדוח בעיקר בישראל, באמצעות הבנק וחברות בנות שהינן חברות לשירותים פיננסיים. בנוסף, הקבוצה משקיעה הן בתאגידים פיננסיים והן בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית.

למידע אודות מיזוג חברת הבת לאומי ארה"ב עם Valley ב-1 באפריל 2022 ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2022](#) ולמידע אודות שינוי ארגוני בבנק לאומי בריטניה (BLUK) ראה פירוט בהמשך פרק זה בחלק המתייחס לחברות מאוחדות בחו"ל.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 בדצמבר 2023 בכ-15.5 מיליארד ש"ח לעומת 13.7 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2022. הגידול בשנת 2023 נובע בעיקר מהשינויים הבאים: ברבעון הראשון של שנת 2023: הנפקת שטר הון לבנק בסך של כ-701 מיליון ליש"ט על ידי חברת הבת Leumi UK Group, אשר קוזז מירידת ערך השקעת הבנק בכלולה Valley. התרומה של החברות המוחזקות בשנת 2023 לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בהפסד בסך של כ-444 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך של כ-868 מיליון ש"ח בשנת 2022. ההפסד נובע בעיקר מירידת ערך השקעת הבנק ב-Valley, אשר חלה ברבעון הראשון של שנת 2023, כאמור לעיל.

למידע בנוגע להשקעה והתרומה לרווח הקבוצה של כל אחת מהחברות העיקריות ולמידע נוסף בגין ירידת ערך השקעה ב-Valley ראה [ביאור 15](#).

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 בדצמבר 2023 בכ-8,560 מיליון ש"ח, לעומת 8,292 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2022. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2023 בכ-170 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-396 מיליון ש"ח בשנת 2022. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה בשנת 2023 2.1% לעומת 5.1% בשנת 2022.

לאומי פרטנרס בע"מ

לאומי פרטנרס מהווה את זרוע הבנקאות להשקעות של קבוצת לאומי.

לאומי פרטנרס סיימה את שנת 2023 ברווח נקי של כ-120 מיליון ש"ח אשר נבע בעיקר מרווחים מהשקעות ומהכנסות מעמלות, וזאת בהשוואה לרווח של כ-350 מיליון ש"ח בשנת 2022.

ההון העצמי של לאומי פרטנרס הסתכם ב-31 בדצמבר 2023 ל-4,853 מיליון ש"ח, לעומת 4,657 מיליון ש"ח בסוף 2022.

ביום 19 ביולי 2020 הודיע בנק ישראל לבנק כי בנוגע למגבלה הקבוצתית על ההשקעות הריאליות, על הבנק לפעול בהתאם לתיאבון הסיכון שיקבע בנושא, בכפוף להליכי בחינה ואתגור שיבוצעו על ידי קווי ההגנה לרבות הביקורת הפנימית ובכפוף לעמידה במגבלת השקעות ראליות, בהתאם לסעיף 23 א' לחוק הבנקאות רישוי.

לאומי פרטנרס עוסקת בארבעה תחומי פעילות עיקריים:

1. ניהול תיק ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי

לאומי פרטנרס עוסקת בייזום, איתור וביצוע של השקעות ישירות ועקיפות בחברות, בפרויקטים ובקרנות השקעה פרטיות.

מדיניות ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי מותאמת לתיאבון הסיכון שלה ולמגבלות חוק הבנקאות (רישוי), ולפיכך כוללת החזקות מיעוט בלבד (עד 20% מכל אחד מאמצעי השליטה, וללא שליטה). החברה מתמקדת בהשקעות בעלות אופק בינוני וארוך, המתאימות למדיניות שנקבעה. אסטרטגיית ההשקעות הריאליות קובעת העדפה לחברות פרטיות ולהיתכנות מימוש גבוהה.

במהלך שנת 2023 לאומי פרטנרס ביצעה והתחייבה לבצע השקעות חדשות בחברות, קרנות, הלוואות המירות והלוואות מזנין בהיקף של כ-1.3 מיליארד ש"ח. יתרת ההשקעות הריאליות של החברה ליום 31 בדצמבר 2023 היא כ-4.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-4.3 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022. נכון ליום 31 בדצמבר 2023 קיימות התחייבויות של לאומי פרטנרס להשקעה בסך של כ-1.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-1.2 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022.

2. חיתום, ייעוץ וניהול של גיוסי הון פרטיים וציבוריים בישראל

באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס חתמים בע"מ, מעניקה לאומי פרטנרס מגוון רחב של שירותים בתחום החיתום והיעוץ לחברות ולבעלי עניין.

¹ להגדרת חברות מוחזקות - ראה [ביאור 1.ב](#).

בשנת 2023 השתתפה לאומי פרטנרס חתמים בהנפקות ציבוריות בהיקף כולל של כ-11 מיליארד ש"ח, והובילה כ-13 הנפקות ציבוריות בהיקף של כ-12 מיליארד ש"ח.

3. ייעוץ וניהול תהליכי מיזוגים ורכישות (M&A) וגיוסי הון

השירותים ניתנים לחברות ישראליות וזרות המבקשות לבצע התרחבות אסטרטגית באמצעות רכישות, או למשקיעים או בעלי שליטה המעוניינים למכור או להקטין את השקעותיהם. סל השירותים במסגרת זו כולל: סיוע באפיון הצרכים והמטרות האסטרטגיים של החברה, אפיון ההשקעה/המשקיע האופטימלי להגשמת מטרות אלה, איתור על בסיס גלובלי של מטרות ההשקעה/משקיעים, סיוע ביצירת מגעים עם חברת המטרה, ליווי המו"מ עד למיצויו, בניית עסקה (Deal Structuring) באופן שישרת את מטרות הלקוח, וסיוע בגישה למקורות מימון לעסקה.

בפעילותה משתפת לאומי פרטנרס פעולה עם בתי השקעות וגורמים אחרים בארץ ובחו"ל.

4. ביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי

החברה, באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס מחקרים, עוסקת בביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי בעיקר לקבוצת לאומי וכן לגופים כלכליים חיצוניים.

חברות מאוחדות (שלוחות) בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל בסוף 2023 הסתכם ב-4,209 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,772 מיליון ש"ח בסוף 2022. התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה בשנת 2023 הסתכמה ברווח בסך 279 מיליון ש"ח לעומת 163 מיליון ש"ח בשנת 2022.

למידע נוסף בנוגע לתרומת השלוחות לרווח הקבוצה - ראה [ביאור 15](#).

שלוחת הבנק בבריטניה

פעילות הבנק בבריטניה החלה בשנת 1902, כאשר בשנת 1959 הוקם בנק לאומי בריטניה פי. אל. סי. (BLUK).

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2023 הושלמו כלל התנאים לביצוע שינוי ארגוני הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי, כך ש-LUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK מוזגה לתוך LABL, חברת בת של LUK (להלן: "Leumi UK Group").

Leumi UK Group עוסקת במתן אשראי בעיקר בתחומי הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות מסחריים בלבד בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה, ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי.

הרווח הנקי של Leumi UK Group בשנת 2023 הסתכם לסך של כ-27 מיליון ליש"ט בהשוואה לסך של כ-12 מיליון ליש"ט בשנת 2022.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

ניהול סיכונים בלאומי

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושאנים פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכונים שוק ונזילות. לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים, סיכון סייבר, סיכון רגולציה, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטיון, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים, סיכון אקלים, סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון מאקרו כלכלי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרות גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים בקבוצת לאומי

ניהול הסיכונים בלאומי מבוסס על שלושה "קווי הגנה" כפי שנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 – "ניהול סיכונים".

1. קו הגנה ראשון – הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות, נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותם באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור, בקרה הפחתה ודיווח.

2. קו הגנה שני – החטיבה לניהול סיכונים, שהינה פונקציה בלתי תלויה האחראית לתכנון ולפיתוח של מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים בבנק. תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, יצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP).

קו ההגנה השני כולל פונקציות נוספות, כגון: היועצת המשפטית הראשית של הבנק האחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים והחשבונאית הראשית אשר באחריותה הדיווח הכספי וה-SOX.

3. קו הגנה שלישי – הביקורת הפנימית כפופה ישירות לדירקטוריון. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הוראות חוק והנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בין השאר, על התוויית אסטרטגיית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון, פיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, אישור המבנה הארגוני, אישור מדיניות ניהול סיכונים עבור כל אחד מהסיכונים המהותיים, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הקבוצה והבנק תוך וידוא הלימה לתיאבון הסיכון וציות להוראות חוק ורגולציה.

מנהל הסיכונים הראשי, אשר הינו חבר הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראי להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בקבוצה ובבנק.

בכפוף למנהל הסיכונים הראשי מכהנים ראשי מערכים וראשי אגפים לניהול הסיכונים השונים, שניהולם כקו שני הינו באחריות החטיבה לניהול סיכונים, ובהם סיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכונים ציות, סיכונים תפעוליים וסיכונים מודלים.

הבנק פועל ליישום מסגרת ניהול סיכונים קבוצתית, הכוללת עקרונות בתחום הממשל התאגידי ובקרה, ככל שאינם סותרים את הוראות החוק והרגולציה המקומית. בחברות הבנות העיקריות בארץ ובשלושה בבריטניה מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות מקצועית עקיפה (Dotted Line) למנהל הסיכונים הראשי של הקבוצה.

שינויים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות והסביבה העסקית. מהלך ההידוק של התנאים הפיננסיים כתוצאה ממהלכי הבנקים המרכזיים, נמשך גם בשנת 2023. זאת, בשילוב עם השפעות הכלכליות של מלחמת רוסיה-אוקראינה, והתגברות הסיכונים הגאו-פוליטיים העולמיים, ובפרט במזרח התיכון, כבר הביאו להפחתה ניכרת של תחזיות הצמיחה הכלכלית לשנים 2023-2024 על ידי גורמים בינלאומיים גדולים, כמו ארגון ה-OECD.

פרופיל הסיכון של לאומי נבחן רבעונית במסגרת דוח החשיפות המדווח לדירקטוריון. בחינת פרופיל הסיכון מתבצעת, בין השאר, באמצעות מתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים. המתודולוגיה מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה, וכוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק.

שינויים בחומרת גורמי הסיכון ראה [טבלת חומרת גורמי סיכון](#).

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process)

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחיש קיצון, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן. במסגרת התהליך נבחנתי תיאבון הסיכון וסיבולת הסיכון ונערך תהליך מקיף של מיפוי והערכת הסיכונים אליהם הקבוצה חשופה.

מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחישי קיצון חמורים.

תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שמוגש לפיקוח על הבנקים מדי שנה.

למידע נוסף, ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023](#).

תיאבון הסיכון של הקבוצה

תיאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון. תיאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראייה צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון נבחנות מידי שנה במסגרות היעודיות השונות ומאושרות בראייה כוללת על ידי הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP.

מסמך תיאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים לכל סוג סיכון אשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. נקבעו מדדים בתחומים שונים, הן כמותיים והן איכותיים, המבוססים על הנחות צופות פני עתיד ואשר מבטאים את הצהרות תיאבון הסיכון המצרפי של הקבוצה.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גורמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

החל משנת 2012 הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל עורך מבחן קיצון מאקרו כלכלי למערכת הבנקאית המבוסס על תרחיש אחיד. במסגרת זו אומד הבנק את תוצאות המבחן באמצעות מגוון של מודלים ומתודולוגיות המתבססות גם על "הערכות מומחה" סובייקטיביות.

הפיקוח על הבנקים משלב את תוצאות מבחן הקיצון האחד כרכיב משלים בתהליכי ההערכה הפיקוחיים (SREP), לרבות התייחסות כמותית ואיכותית. במקביל נדרשים התאגידים הבנקאיים לשלב את מבחן הקיצון האחד בתהליך פנימי להערכת נאותות הלימות ההון בבנקים (ICAAP).

בנוסף, בקבוצת לאומי קיים סט של מבחני קיצון פנימיים המתעדכן באופן שוטף, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק.

השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר נבחנת גם לגבי תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו בקשר להתממשות התרחישים.

למידע נוסף, ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023](#).

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

סיכוני אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהחייביותו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכוני אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף. כמו כן, כחלק מתפיסה ארגונית לניהול מקיף של סיכון אשראי, נדרש להביא בחשבון סיכוני אקלים וסביבה ומידת השפעתם על פרופיל הסיכון. הבנק גיבש תכנית רב שנתית לבנייה והטמעה של תהליכים שיאפשרו זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, דיווח ובקרה של סיכונים אלה, לרבות דרכי ניהולם והפחתת השפעתם על חשיפות האשראי. לפירוט נוסף ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש.

בשנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

להרחבה בנושא עדכוני רגולציה ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי](#).

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות, בסביבה העסקית המקומית ומההאטה בפעילות הכלכלית העולמית.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הפעילות הכלכלית במשק המקומי המשיכה לצמוח, אך תוך האטה בקצב. ההאטה באה לידי ביטוי, בין היתר, בירידה ממשית בקצב מכירת דירות חדשות, כמו גם השלכות של עליית הריבית על לווים, בדגש על לווים ממונפים ואנשים פרטיים. כמו כן, נרשמה האטה בפעילות יצוא ההיי-טק של ישראל.

ברבעון האחרון של 2023, נרשמה פגיעה ניכרת בפעילות הכלכלית בעקבות המלחמה וגם קצב הצמיחה בשנת 2024 צפוי להיות נמוך מזה שהיה צפוי בתרחיש מרכזי ערב הלחימה. מאז ראשית המלחמה הואצה התמתנות האינפלציה, שהחלה עוד בראשית 2023. עם זאת, בהמשך הדרך לא מן הנמנע שהאינפלציה תושפע גם מגורמים שיתמכו בעלייתה, כגון התייקרות עלויות ההובלה לישראל והעלאת מיסים עקיפים. מידת התנודתיות של השקל עלתה עוד מראשית 2023, והמלחמה הובילה בראשיתה להיחלשות של השקל ותנודתיות מוגברות בשער. עקב כך, פעל בנק ישראל, מאז ראשית המלחמה בכדי למתן את התנודות בשער החליפין של השקל.

ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: בנייה, חקלאות ופנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כתלות במיקום האזורי שלהם.

למלחמה והשלכותיה המיידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק והמצב הפיסקאלי של ישראל, יש השפעה גם על דירוג האשראי של ישראל.

למידע נוסף ראה סעיף [סיכון מאקרו כלכלי](#) בפרק סיכונים אחרים בהמשך דוח זה.

בשל חוסר הוודאות הגבוה של השפעות המלחמה לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הצפויה בתיק האשראי של הבנק בעקבות המשך המלחמה ואפשרות הסלמתה. לאור העלייה ברמת הסיכון חודדו דגשים בתחום האשראי בקווי העסקים השונים.

הוצאות להפסדי אשׂראי

ביום 9 בנובמבר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר ובו דגשים למערכת הבנקאית בקשר עם הדוחות לציבור לרבעון השלישי. בחוזר זה, הפיקוח על הבנקים הבהיר כי בחישוב הפסדי האשׂראי הצפויים בדוחות לרבעון השלישי יש לכלול את ההשפעה הצפויה של מלחמת חרבות ברזל למועד הסמוך למועד פרסום הדוחות, ולהגדיל בהתאם את הסכומים שנכללים בהפרשה להפסדי אשׂראי. זאת, על מנת לוודא שההפרשות להפסדי אשׂראי יהיו מספיקות בהתאם לאומדן העדכני של הפסדי האשׂראי הצפויים מתיק האשׂראי של התאגיד הבנקאי. ההפרשה להפסדי אשׂראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות. לצורך גיבוש אומדן הפסדי האשׂראי הצפויים, הבנק מתחשב באופן עקבי בהנחיות הפיקוח על הבנקים, בתחזיות, בתרחישים, בהנחות ובהערכות, שמתייחסים להשלכות האפשריות של המלחמה.

תהליך גיבוש האומדן, אשר הותאם לתחזיות רלוונטיות לתנאי המלחמה, כולל את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית. במסגרת זו מתבסס הבנק על בחינת פרופיל הסיכון של ענפי המשק השונים, בדגש על ענפי משק שלהערכת הבנק חשופים יותר לנזקי המלחמה, כלי המדידה הקיימים ברשותו, כגון: היקף המחיקות, פרופיל הסיכון של ענף המשק, תקופת החוב, סיווג החוב, תיאבון הסיכון, מודלים מאקרו כלכליים להערכת הפסדי אשׂראי לשיקוף השפעות שינויים בתחזיות לפרמטרים כלכליים מרכזיים בשנה הקרובה (כגון: תחזיות צמיחה, צריכה פרטית, שיעור חליפין, שיעור אבטלה במשק ושיעור הריבית). המשך החמרה בכל אחד מהפרמטרים עלול להביא להגדלת ההפרשה להפסדי אשׂראי.

נוכח ההשתנות התכופה בתנאים הכלכליים והמשקיים, הבנק בחן במהלך הרבעון הרביעי של 2023 ועד לסמוך לתאריך פרסום הדוח את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים, כמתואר לעיל.

ההוצאות להפסדי אשׂראי הסתכמו ברבעון הרביעי בסך של 668 מיליון ש"ח, מתוכם סך של 476 מיליון ש"ח בגין הוצאה קבוצתית, אשר גדלה הרבעון לאור החמרת פרמטרים מאקרו כלכליים ואינדיקטורים שונים, כפי שמפורט להלן.

על מנת לבחון את רגישות ההפרשה הקבוצתית לשינויים היפותטיים ברמת סיכון ענפי המשק ובפרמטרים המאקרו כלכליים שבבסיס האומדן, ביצע הבנק הערכה להשפעת שינוי אחיד בפרמטרים המאקרו כלכליים (החמרה והטבה בשיעור אחיד של 1%) ועדכון הערכת מומחה לשינוי ברמת הסיכון בענפי המשק אל מול תרחיש הייחוס על בסיס חושבה ההפרשה, וזאת מבלי להתחשב בהשפעות של קיזוז או קורלציה בין המשתנים המאקרו כלכליים.

הפרמטרים המאקרו כלכליים המרכזיים בהם בוצע שינוי בתרחיש הייחוס הינם, בין היתר, התוצר, שער חליפין, ריבית בנק ישראל, שיעור האבטלה והצריכה הפרטית.

השפעת החמרה תשקף תוספת להפרשה קבוצתית להפסדי אשׂראי ברבעון הרביעי של 2023 של כ-570 מיליון ש"ח. הקלה תביא להקטנת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשׂראי ברבעון הרביעי של 2023 ביחס לתרחיש הייחוס בסך של כ-530 מיליון ש"ח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

הקלות ושינויים בתנאי אשׂראי במסגרת ההתמודדות עם השלכות המלחמה

הבנק אימץ את מתווה בנק ישראל ומיישם את ההנחיות שקבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית, צעדים רגולטוריים עקב מלחמת "חרבות ברזל" בדוח ממשל תאגידי.

כמו כן, הבנק מיישם הקלות נוספות ללקוחותיו, במטרה להקל עליהם את ההתמודדות עם השלכות המלחמה.

למידע אודות ההקלות הניתנות על ידי הבנק ופירוט ההשפעה הכמותית הצפויה בגין הקלות אלו עד סמוך למועד פרסום הדוחות ראה פרק [שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים

31 בדצמבר 2023			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי^(א):			
276,981	125,825	27,195	430,001
סיכון אשראי מאזני			
143,904	4,993	17,326	166,223
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)			
420,885	130,818	44,521	596,224
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
570	4,087	1,579	6,236
א. לא בעייתי			
5,809	712	1,053	7,574
ב. סך הכל בעייתי			
3,230	24	710	3,964
בעייתי צובר			
2,579	688	343	3,610
בעייתי לא צובר			
6,379	4,799	2,632	13,810
סך הכל סיכון אשראי מאזני			
956	1	170	1,127
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)			
7,335	4,800	2,802	14,937
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
69	-	80	149
מזה: חובות צוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר			
428,220	135,618	47,323	611,161
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור^(ג)			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
2,579	688	343	3,610
א. חובות לא צוברים			
10	-	-	10
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו			
2,589	688	343	3,620
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור			
0.85%			

(א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
 (ב) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.
 (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים (המשך)

31 בדצמבר 2022			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי^(א):			
251,751	118,050	28,305	398,106
סיכון אשראי מאזני			
127,164	5,140	13,089	145,393
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)			
378,915	123,190	41,394	543,499
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
1,295	1,044	1,394	3,733
א. לא בעייתי			
4,629	626	739	5,994
ב. סך הכל בעייתי			
3,502	67	517	4,086
בעייתי צובר			
1,127	559	222	1,908
בעייתי לא צובר			
5,924	1,670	2,133	9,727
סך הכל סיכון אשראי מאזני			
1,285	-	116	1,401
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)			
7,209	1,670	2,249	11,128
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
36	-	76	112
מזה: חובות צוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר			
386,124	124,860	43,643	554,627
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור^(ג)			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
1,127	559	222	1,908
א. חובות לא צוברים			
8	-	-	8
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו			
1,135	559	222	1,916
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור			
0.49%			

- (א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
 (ב) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.
 (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

תנועה באשראי לציבור לא צובר

תנועה באשראי לציבור לא צובר¹

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2022 ^(א)			2023			
מסחרי	פרטי ^(ג)	סך הכל	מסחרי	פרטי ^(ג)	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
1,127	781	1,908	2,047	225	2,272	יתרת חובות לא צוברים לתחילת השנה
-	-	-	21	583	604	השפעת יישום לראשונה של כללי זיהוי וסיווג של חובות בעייתיים ^(ב)
1,127	781	1,908	2,068	808	2,876	יתרת חובות לא צוברים לתחילת השנה
2,249	1,125	3,374	711	446	1,157	חובות שסווגו כחובות לא צוברים במהלך התקופה
(177)	(554)	(731)	(834)	(243)	(1,077)	חובות שחזרו לסיווג צובר
(267)	(174)	(441)	(393)	(86)	(479)	חובות לא צוברים שנמחקו
(347)	(147)	(494)	(425)	(144)	(569)	חובות לא צוברים שנפרעו
(6)	-	(6)	-	-	-	אחר
2,579	1,031	3,610	1,127	781	1,908	יתרת חובות לא צוברים לסוף השנה

1'מזה: תנועה באשראי לא צובר בארגון מחדש

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2022 ^(א)			2023			
מסחרי	פרטי ^(ג)	סך הכל	מסחרי	פרטי ^(ג)	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
617	284	901	1,570	185	1,755	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לתחילת השנה
-	-	-	1	94	95	השפעת יישום לראשונה של כללי זיהוי וסיווג של חובות בעייתיים ^(ב)
617	284	901	1,571	279	1,850	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לתחילת השנה
600	525	1,125	215	337	552	ארגונים מחדש לא צוברים שבוצעו במהלך התקופה
(184)	(230)	(414)	(672)	(167)	(839)	חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג צובר
(101)	(145)	(246)	(146)	(62)	(208)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנמחקו
(219)	(39)	(258)	(351)	(103)	(454)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנפרעו
713	395	1,108	617	284	901	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לסוף השנה

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

(ב) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה 13-2016 ASU. ראה [ביאור 1.ח.נ.](#)

(ג) כולל יתרת חובות בענף פרטיים - אחר וכולל הלוואות לדירה.

גילוי, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי

בנושא הוצאות בגין הפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2022 המאמצות את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות ספציפיות נוספות בנושא הלוואות לדירור ועדכונים של הוראות נוספות ממועד זה בנושא סיווג חובות. בהתאם למתודולוגיה המעודכנת, ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי. ככלל, אומדני הבנק מבוססים על הפסדי עבר לאחר התאמתם בגין השתנות מאפייני האשראי, התאמה בגין התנאים הכלכליים הנוכחיים ותחזיות סבירות לעתיד. כתלות בתיק האשראי, הרכיבים הכמותיים מבוססים בין היתר, על מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs), הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). אומדנים אלה מתחשבים בשורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, תנאי הכלכלה הקיימים והחזויים וכיוצא באלה. אומדני הבנק כוללים הערכות המשקפות, בין היתר, תנאי או וודאות ומטבעם יכולים להשתנות מעת לעת. למידע נוסף בנושא יישום כללי החשבונאות החדשים ראה [ביאור 1.1.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

הלן פירוט מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי

31 בדצמבר							
2023							
(x)2022							
מסחרי	דירור	פרטי אחר	סך הכל	מסחרי	דירור	פרטי אחר	סך הכל
באחוזים							
ניתוח איכות האשראי לציבור							
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מיתרת האשראי לציבור							
0.97	0.53	1.15	0.85	0.47	0.47	0.73	0.49
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית או שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור							
1.00	0.53	1.42	0.88	0.49	0.47	0.98	0.52
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור							
2.19	0.55	3.53	1.78	1.93	0.52	2.43	1.54
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור							
2.40	3.67	8.83	3.24	2.47	1.39	7.01	2.50
ניתוח ההוצאות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח							
שיעור ההוצאות להפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור							
0.60	0.18	2.14	0.58 ^(א)	0.10	0.10	0.38	0.13 ^(א)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת							
0.04	- ^(ד)	1.40	0.13	0.03	0.02	0.44	0.06
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור							
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור							
1.95	0.48	3.08	1.58	1.61	0.35	2.34	1.28
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית							
200.70	90.41	267.93	186.07	342.24	74.78	320.27	261.32
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית או נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר							
195.47	90.41	217.26	178.69	331.64	74.78	238.59	246.83
יחס יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מהמחיקות החשבונאיות נטו בגין אשראי לציבור ^(ג)							
53.36	103.67	2.17	12.75	49.41	24.53	5.51	22.54

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

הערות:

- (א) בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).
- (ב) כולל הוצאות להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, בנקים, ממשלות ואג"ח.
- (ג) אינו מוצג באחוזים.
- (ד) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.

בעקבות העלייה החדה בחוסר הוודאות במשק מאז פרוץ המלחמה נרשמה הרעה במרבית המדדים המובאים לעיל וגדלו ההוצאות להפסדי אשראי. מרבית הגידול הינו בגין הוצאה קבוצתית, אשר גדלה בעקבות החמרת פרמטרים מאקרו כלכליים ואינדיקטורים שונים. בהתאם לכך חלה עלייה בשיעור ההוצאה ובשיעור היתרה להפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת בכל המגזרים ביחס לאשתקד.

הבנק ממשיך לעקוב באופן זהיר והדוק אחר ההתפתחויות במצב המשק והשלכותיהן האפשריות על סיכוני האשראי.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות ראה סעיף [השפעות מאקרו כלכליות](#) בתחילת פרק זה.

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף שיוצרת פוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכוני הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן.

מקורות הריכוזיות הרלוונטיים לתיק האשראי של הבנק הינם: ענפי משק, לווה בודד וקבוצות לווים.

סיכון הריכוזיות מנוהל באמצעות הקפדה על עמידה בכל המגבלות הרגולטוריות, וכן באמצעות הגדרה וניטור שוטף לגבי העמידה במכלול של מגבלות פנימיות (שהינן בעיקרן מחמירות בהשוואה למגבלות הרגולטוריות).

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2023						
הפסדי אשראי ^(א)						
יתרת	מחיקות	הוצאות	מזה:	מזה:	מזה:	סיכון
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	סיכון	סיכון	דירוג	אשראי
להפסדי	חשבונאיות	בגין הפסדי	אשראי	אשראי	ביצוע	אשראי
אשראי	נטו	אשראי	לא צובר	בעייתי ^(ה)	אשראי ^(ה)	כולל ^(א)
במיליוני ש"ח						
בנין פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
(514)	(41)	48	174	912	34,515	35,530
(1,697)	62	708	1,113	1,479	118,420	120,160
(1,039)	(13)	152	149	412	51,213	51,813
(749)	54	303	282	775	39,763	40,570
(250)	(1)	29	40	73	54,276	54,350
(158)	-	17	25	159	2,372	2,555
(56)	(2)	11	19	97	4,338	4,496
(1,053)	49	230	222	1,161	51,164	52,381
(5,516)	108	1,498	2,024	5,068	356,061	361,855
(634)	6	221	688	713	130,761	135,561
(957)	424	649	343	1,094	44,507	47,308
(7,107)	538	2,368	3,055	6,875	531,329	544,724
(2)	-	(1)	-	-	100,194	100,194
(7,109)	538	2,367	3,055	6,875	631,523	644,918
בנין פעילות לווים בחו"ל						
(358)	(11)	42	728	1,537	64,895	66,437
(14)	-	(26)	-	-	68,887	68,887
(372)	(11)	16	728	1,537	133,782	135,324
(7,481)	527	2,383	3,783	8,412	765,305	780,242

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק [ההון והלימות ההון](#)), לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 144,285, 41,957, 3,053, 155,133, 435,814 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ז) להערכת הבנק, פעילות ענפים אלו חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

סיכון האשכאי הכולל לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2022						
הפסדי אשכאי ^(א)						
יתרת	מחיקות	הוצאות	מזה:	מזה:	מזה:	סיכון
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	סיכון	סיכון	דירוג	אשכאי
להפסדי	חשבונאיות	בגין הפסדי	אשכאי	אשכאי	ביצוע	אשכאי
אשכאי	נטו	אשכאי	לא צובר	בעייתי ^(ד)	אשכאי ^(ה)	כולל ^(א)
במיליוני ש"ח						
בגין פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחר						
(471)	(24)	106	143	903	34,410	35,409
(1,041)	(2)	217	154	1,259	101,088	102,609
(884)	(122)	(188)	67	151	45,000	45,236
(501)	51	148	128	545	38,946	39,513
(219)	(15)	64	54	73	45,916	45,990
(1,056)	54	(83)	435	1,082	55,919	57,579
(4,172)	(58)	264	981	4,013	321,279	326,336
(419)	17	112	559	626	123,158	124,827
(732)	129	111	222	768	41,326	43,572
(5,323)	88	487	1,762	5,407	485,763	494,735
(3)	-	-	-	-	35,329	35,329
(5,326)	88	487	1,762	5,407	521,092	530,064
בגין פעילות לווים בחו"ל						
(260)	176 ^(ז)	(11) ^(ז)	300	1,423	57,736	59,892
(39)	-	22	-	-	53,523	53,523
(299)	176	11	300	1,423	111,259	113,415
(5,625)	264	498	2,062	6,830	632,351	643,479

- (א) סיכון אשכאי מאזני וסיכון אשכאי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק **ההון והלימות ההון**), לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשכאי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 397,991, 78,597, 3,034, 38,804, 125,053 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשכאי לציבור, אשכאי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בגין מכשירי אשכאי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשכאי מאזני וחוף מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ה) סיכון אשכאי אשר דירוג האשכאי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשכאי לביצוע אשכאי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ז) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב, הכנסות מהפסדי אשכאי מסך פעילות הציבור בחו"ל הסתכמו בכ-25 מיליון ש"ח ומחיקות חשבונאיות נטו הסתכמו בכ-136 מיליון ש"ח.

סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

חלק משמעותי מהפעילות של הבנק באשראי לענף הנדל"ן מרוכז במערך ייעודי המתמחה בליווי לקוחות מתחום זה. מערך בנייה ונדל"ן מלווה את העסקות הגדולות ו/או המורכבות בתחום, תוך הבאה לידי ביטוי של המומחיות והניסיון המעשי של קציני האשראי המאיישים אותו.

חלק מהותי ממימון פרויקטים של בנייה ותשתית נעשה במתכונת "הפרויקט הסגור" (Construction Loan) המאופיין בבחינה תקופתית שוטפת ומעקב צמוד אחר הפרמטרים הרלוונטיים (כגון: קצב המכירות, התקדמות הבנייה, עמידה בתקציב), תוך הסתמכות, בין השאר, על מפקחי בנייה חיצוניים ומוסמכים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

לאומי מתמקד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. הבנק מקפיד על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים ובהתאם לתחזיות מאקרו כלכליות.

הבנק מבטח את תיק הערבויות חוק מכר (דירות), חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשויך לענפי משק בינוי ונדל"ן.

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 המעגן את ההקלה שנקבעה ב"הוראות השעה" למגבלת ענף בינוי ונדל"ן במערכת הבנקאית כדלקמן:

- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן הורחבה מ-20% ל-22% מהיקף תיק האשראי (לא כולל תשתיות לאומיות).
- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן (כולל תשתיות לאומיות) הורחבה מ-24% ל-26% מהיקף תיק האשראי.

ההקלות לעיל יעמדו בתוקפן עד תום 24 חודשים מיום 31 לדצמבר 2025 ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור שחל ביום 31 לדצמבר 2025 או השיעור של המגבלה הענפית טרם ההקלה, הגבוה מבניהם.

נקבע כי אשראי, בגינו ניתן ביטוח אשראי כשיר יסווג לפי הענף המבטח. כך שלצורכי מדידת המגבלה הענפית, אשראי לבינוי ונדל"ן, המכוסה בביטוח אשראי כשיר יופחת מהחבות הענפית של ענף בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית בקשר עם יחס הריכוזיות. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

לאחר גאות משמעותית בביקוש לרכישת דיור בתקופת היציאה ממשבר הקורונה, החל מהמחצית השנייה של שנת 2022 ואילך, חלה היחלשות ממשית בביקוש, זאת ברקע הרעה משמעותית בסביבת המאקרו, עלייה מהירה באינפלציה ובריבית והאטה בצמיחה.

מלחמת "חרבות ברזל" הובילה בראשיתה להיחלשות נוספת בביקוש בשוק הדיור, כתוצאה מהתגברות חוסר הוודאות במשק והפגיעה בביטחון הצרכנים והמשקיעים. בחודשים האחרונים חלה, עם זאת, התאוששות הדרגתית בביקוש ובהיקף העסקאות. להערכת הבנק, הביקוש צפוי להוסיף ולהתחזק בהדרגה ברבעונים הקרובים, בד בבד עם התאוששות המשק מנזקי המלחמה, תהליך הורדת ריבית בנק ישראל (שהחל בינואר 2024) וברקע המשך גידול אוכלוסין גבוה.

בצד ההיצע, ערב מלחמת חרבות ברזל, מספר הדירות הגמורות המשיך להיות נמוך יחסית לצרכי הדיור השוטפים השנתיים של המשק, בעוד שהתחלות הבנייה, נותרו גבוהות יחסית לרמתן ברוב העשור האחרון. המלחמה הסבה פגיעה ניכרת לפעילות הבנייה למגורים (זמינות עובדים וחומרי גלם, נגישות לאתרי בנייה הסמוכים לאזורי הלחימה) והדבר צפוי להתבטא בירידה הן בגמר הבנייה למגורים והן בהתחלות הבנייה.

ערב המלחמה, מחירי הדירות היו מצויים במגמת ירידה מתונה, בהובלת מחירי הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר לא כולל עסקאות "דירה בהנחה").

להערכת הבנק, ברבעונים הקרובים צפויה מגמה זו להימשך, בהשפעת החולשה בביקוש. עם זאת, בהמשך הדרך, צפויה לחול עלייה מחודשת במחירי הדירות. זאת, שכן הביקוש צפוי להתאושש מהמלחמה מהר יותר מאשר הייצע (כפי שמשקף בפעילות הבנייה למגורים).

הבנק עוקב בשוטף אחר תיק הנדל"ן והתפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה ובנוסף מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, עליית הריבית וההאטה בביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את השפעת המצב המאקרו כלכלי על תיק האשראי.

בתחום הנדל"ן למסחר, ערב המלחמה, חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, זאת לאור ההרעה בסביבת המאקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכח הקנייה של הציבור, לצד התגברות חוסר הוודאות הכלכלית והיחלשות הסנטימנט הצרכני) והמשך התרחבות נתח הסחר המקוון. המלחמה עלולה להוסיף ולהחליש את פעילות ענפי המסחר הקמעונאי וכתוצאה מכך גם את הביקוש לשטחי מסחר, על רקע הפגיעה שנגרמה לאמון הצרכנים ולצמיחה. תהליכים אלה עלולים להכביד על צמיחת פעילות המרכזים המסחריים בשנה הקרובה. עיקר ההשפעה השלילית עשויה להיות מורגשת במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים יותר.

בתחום המשרדים, מאז המחצית השנייה של 2022 ואילך, מורגשת האטה בפעילות השוק, לרבות ירידה ממשית במחירי השכירות בתל-אביב וירידה בשיעורי התפוסה בחלק מפרברי תל-אביב. להערכת הבנק, ההאטה בביקוש למשרדים צפויה להימשך בשנה הקרובה, ברקע השפעות המלחמה על הצמיחה במשק וכן לאור ההאטה בפעילות ענף שירותי ההייטק. ההאטה בביקוש לצד צפי להמשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל-אביב ובירושלים), הם גורמים שעשויים להכביד על המחירים והתפוסות בשוק בשנה הקרובה וייתכן אף להוביל לירידה בהם.

בעקבות המלחמה ועל מנת לשקף את חוסר הוודאות באשר להשפעותיה על ענפי הבינוי והנדל"ן, במהלך המחצית השנייה של 2023 גדלו ההוצאות להפסדי אשראי בענפי הבינוי והנדל"ן, בעיקר בגין הוצאה קבוצתית.

יובהר כי חוסר הוודאות לגבי אופן התפתחות המלחמה והשלכותיה עדיין גבוה, כך שההפרשה יכולה שתשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות.

לאור האמור חודדו דגשים בתחום האשראי בקווי העסקים השונים.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר		
	2022	2023	
שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2022	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
סיכון אשראי מאזני	19.1	19,214	119,714
ערבויות לרוכשי דירות ^(א)	1.5	148	9,915
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)	16.8	7,896	55,023
סך הכל סיכון אשראי כולל	17.3	27,258	184,652

(א) במונחי סיכון אשראי.

להלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי שיעור המימון וכושר ספיגה - הבנק

31 בדצמבר 2023			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^{(א)(ב)}			
עד 45%	1,267	8,831	10,098
מעל 45% עד 65%	6,384	16,156	22,540
מעל 65% עד 80%	22,668	16,350	39,018
מעל 80%	8,950 ^(ד)	5,771	14,721
כושר ספיגה^(ג)			
עד 25%	799	799	799
מעל 25% עד 50%	10,472	10,472	10,472
מעל 50% עד 75%	4,824	4,824	4,824
מעל 75%	14,554	14,554	14,554
פרויקטים בתחילת בנייה	10,203	10,203	10,203
אחר ^(ה)			44,744
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			171,973

31 בדצמבר 2022			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^{(א)(ב)}			
עד 45%	1,378	10,848	12,226
מעל 45% עד 65%	4,523	12,018	16,541
מעל 65% עד 80%	12,755	12,041	24,795
מעל 80%	14,224 ^(ד)	5,598	19,822
כושר ספיגה^(ג)			
עד 25%	883	883	883
מעל 25% עד 50%	6,959	6,959	6,959
מעל 50% עד 75%	4,346	4,346	4,346
מעל 75%	13,011	13,011	13,011
פרויקטים בתחילת בנייה	6,278	6,278	6,278
אחר ^(ה)			42,984
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			147,845

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזר מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
- (ב) שיעור המימון - היחס בין יתרת סיכון האשראי הכולל למועד הדיווח לבין השווי של ביטחון הנדל"ן המבטיח את סיכון האשראי למועד הדיווח.
- (ג) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרויקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
- (ד) מרבית היתרה מתייחסת לאשראי שמגובה גם בביטחון שאינו קרקע ו/או מקור סילוק אחר.
- (ה) החל מהדוחות השנתיים לשנת 2022 מיישם הבנק את העדכון לחוזר בנק ישראל בנושא סיכון אשראי, בהתייחס לחישוב שיעורי המימון של קרקעות. לפרטים נוספים ראה סעיף [שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון](#).
- (ו) אשראי אחר מתייחס לכל אשראי שאינו עונה להגדרות לעיל וכולל, בין היתר, אשראי שניתן כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן, נדל"ן בתהליכי בנייה שאינם למגורים ונדל"ן שאינו מיועד למכירה במהלך הבנייה.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר		
2022	2023	
סיכון אשראי ^(א) כולל		
במיליוני ש"ח		
69,002	86,065	דיוור
20,803	23,253	משרדים
6,542	7,993	תעשייה
23,200	25,146	מסחר ושירותים
119,547	142,457	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן (בישראל ובחו"ל)

		31 בדצמבר		
		2022	2023	
		במיליוני ש"ח		
		שינוי באחוזים		
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי				
		17.2	155,309	182,080
סיכון אשראי שאינו בעייתי				
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי				
		10.6	407	450
שאינו בעייתי				
		(45.4)	1,363	744
בעייתי צובר				
		337.5	315	1,378
לא צובר				
		23.4	2,085	2,572
סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי				
		17.3	157,394	184,652
סך הכל				

קבוצות לווים¹

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל בנושא פיקוח על חשיפות גדולות. במסגרת זו פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". בהתאם לטיטה זו, תיקבענה הגדרות חדשות ללווה/קבוצת לווים, וכמו כן יבוצעו התאמות למדידת החשיפה. בהתאם לדרישת הפיקוח, הבנק ערך סקר כמותי אשר דווח לפיקוח על הבנקים. סרם נקבע מועד לכניסת העדכון לתוקף.

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהיווה מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

להלן נתונים נוספים על האשראי הכולל

להלן התפלגות סך כל האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ-מאזני לפי גודל האשראי ללווה בודד

31 בדצמבר								
2022			2023					
שיעור מסך הכל אשראי חוץ מאזני	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	שיעור ממספר סך הכל הלווים	שיעור מסך הכל אשראי חוץ מאזני	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	שיעור ממספר סך הכל הלווים	תקרת האשראי באלפי ש"ח		
						באחוזים	מ-	
7.6	2.8	73.6	8.1	2.4	72.1	80	-	
5.1	15.1	19.2	6.1	13.7	20.1	600	80	
2.8	14.2	4.4	2.6	14.3	4.7	1,200	600	
2.6	9.1	1.7	2.4	9.4	1.9	2,000	1,200	
4.1	8.9	0.8	3.9	8.7	0.9	8,000	2,000	
3.9	5.8	0.1	3.5	5.3	0.1	20,000	8,000	
4.3	5.5	0.06	3.9	5.2	0.07	40,000	20,000	
18.2	16.7	0.07	17.7	17.1	0.08	200,000	40,000	
22.1	13.6	0.02 ^(א)	23.9	14.4	0.02 ^(א)	800,000	200,000	
29.3	8.3	- ^(ב)	27.9	9.5	- ^(ב)		מעל 800,000	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		סך הכל	

(א) ב-2023 - 277 לווים וב-2022 - 240 לווים.
 (ב) ב-2023 - 51 לווים וב-2022 - 46 לווים (באחוזים פחות מ-0.01).

למידע נוסף על חלוקת האשראי לפי גודל - ראה [ביאור 1.30](#).

להלן סיכון אשראי לפי גודל אשראי של לווה שהיקפו עולה על 800 מיליון ש"ח

31 בדצמבר								
2022			2023					
סיכון אשראי חוץ מאזני	אשראי מאזני	מספר לווים	סיכון אשראי חוץ מאזני	אשראי מאזני	מספר לווים	תקרת האשראי במיליוני ש"ח		
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			טד	מ-	
12,578	9,205	22	9,679	10,649	21	1,200	800	
6,892	8,115	11	6,845	8,613	11	1,600	1,200	
3,405	3,482	4	7,133	7,039	8	2,000	1,600	
316	3,954	2	3,373	3,656	3	2,400	2,000	
3,203	2,085	2	1,001	4,107	2	2,800	2,400	
1,300	1,701	1	2,027	958	1	3,200	2,800	
15,299	2,705	4	16,680	4,797	5	5,741	3,200	
42,993	31,247	46	46,738	39,819	51		סך הכל	

חשיפה למדינות זרות

מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים במאוחד או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

31 בדצמבר					
2022			2023		
חשיפה ^{(א)(ב)(ג)(ח)}			חשיפה ^{(א)(ב)(ג)(ח)}		
סך הכל	חוץ מאזנית ^(ד)	מאזנית	סך הכל	חוץ מאזנית ^(ד)	מאזנית
במיליוני ש"ח					
39,961	9,930	30,031	54,785	9,412	45,373
38,462	21,602	16,860	41,027	24,137	16,890
2,330	1,582	748	2,947	1,418	1,529
6,822	3,880	2,942	8,151	3,967	4,184
9,924	3,590	6,334	9,912	4,381	5,531
28,421	6,402	22,019	34,798	8,569	26,229
125,920	46,986	78,934	151,620	51,884	99,736
597	170	427	427	174	253
2,620	1,445	1,175	2,990	1,726	1,264
567	317	250	2,039	1,599 ^(ט)	440

סך הכל החשיפה למדינות זרות

מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS^(א)

מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC^(ב)

(א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.

(ב) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים.

(ג) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים מוצג לאחר הפחתת סיכון אשראי.

(ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(ה) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.

(ו) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

(ז) הבנק קבע מספר קריטריונים שעל פיהם נקבעה רשימת המדינות אשר התנאים הנוכחיים בהן עשויים להעיד על בעיות נזילות ויתכן שיהיו בעלי השפעה על יכולת הפירעון שלהן. היתרה מתייחסת ל-24 מדינות (31 בדצמבר 2022 ל-16 מדינות). לא נכללות במדידה חשיפות למדינות בדירוגי השקעה, אלא אם זהו פרטנית ככאלה עם בעיות נזילות הצפויות להיות בעלות השפעה מהותית על כושר הפירעון שלהן.

(ח) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני כפי שעודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק [ההון והלימות ההון](#)).

(ט) היתרה כוללת חשיפה בגין פוליסות ביטוח המגבות תיקי משכנתאות בישראל, כאשר חברת הביטוח רשומה בברבדוס והינה חברת בת של קבוצת ביטוח בינלאומית המאוגדת בקנדה.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים, לבנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שמולם יש חשיפות אשראי קבוצתיות וככלל דואג לפיזור חשיפות נאות בין הבנקים השונים.

האירועים הגיאוגרפיים-פוליטיים כמו גם צעדי הבנקים המרכזיים בעולם עשויים להשפיע על מצבם הפיננסי של המוסדות הפיננסיים מולם פועל הבנק. הבנק מנטר אחר מצבם הפיננסי של המוסדות הפיננסיים הזרים זאת כחלק מאופן ניהול החשיפה למוסדות פיננסיים זרים ומתאים את החשיפה בהתאם לשינויים בסביבת הסיכון והערכת השפעת שינויים אלו על המוסדות הפיננסיים השונים.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א)

31 בדצמבר 2023 ^(ה)			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	סיכון אשראי מאזני ^(ב)	
במיליוני ש"ח			
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)			
27,538	1,257	26,281	AA- עד AAA
4,394	1,414	2,980	A+ עד A-
280	171	109	BBB+ עד BBB-
60	10	50	BB+ עד B-
13	-	13	נמוך מ: B-
363	-	363	ללא דירוג
32,648	2,852	29,796	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)

31 בדצמבר 2022 ^(ה)			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	סיכון אשראי מאזני ^(ב)	
במיליוני ש"ח			
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)			
29,742	1,233	28,509	AA- עד AAA
4,852	1,247	3,605	A+ עד A-
425	221	204	BBB+ עד BBB-
52	21	31	BB+ עד B-
10	-	10	נמוך מ: B-
572	-	572	ללא דירוג
35,653	2,722	32,931	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים הללו.
- (ב) סיכון אשראי מאזני כולל: פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 בדצמבר 2023 בשווי של 776 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2022 בשווי של 603 מיליון ש"ח.
- (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
- (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנויות הדירוג המוכרות - ECAI.
- (ה) נכון לימים 31 בדצמבר 2023 ו-31 בדצמבר 2022, לא קיים סיכון אשראי בעייתי מול מוסדות פיננסיים זרים.
- (ו) סיכון אשראי מאזני כפי שעודכן בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A (לפרטים נוספים ראה: פרק [ההון והלימות ההון](#)). מספרי השוואה לא הוצגו מחדש.
- (ז) מזה: לארה"ב - סיכון אשראי מאזני 4,040 מיליון ש"ח וסיכון אשראי חוץ מאזני 328 מיליון ש"ח. רובם המכריע של המוסדות בגינם קיים סיכון האשראי הינם בדירוג A- ומעלה ואינם בנקים אזוריים.

הערות:

- חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 12](#)).
- חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
- למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 28.ג](#).

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

ברבעונים האחרונים חלה ירידה מתונה במחירי הדירות, בהובלת פלח הדירות החדשות ב"שוק החופשי" (כלומר ללא דירות הנמכרות במסגרת תכניות ממשלתיות כמו "מחיר למשתכן").

מגמה זו באה ברקע עלייה מתמשכת במלאי הדירות הלא-מכורות שבידי הקבלנים, כתוצאה מירידה ניכרת בביקוש לרכישת דיור במהלך השנה האחרונה, בין היתר לאור עליית הריבית, בשילוב עם מחירי דיור אשר נותרו גבוהים.

הראשונים למתן את פעילותם בשוק היו המשקיעים ואחר כך שאר משקי הבית בדגש על זוגות צעירים שממתינים לתכניות ממשלתיות חדשות. בראשית המלחמה, חלה ירידה ניכרת בהיקף העסקאות לרכישת דירות, אולם בחודש דצמבר, נראה כי הירידה נבלמה.

בהתאם לכך, קיימת ירידה בהעמדות אשראי חדש לדיור בישראל ("ביצועים") בשנת 2023 לעומת התקופה המקבילה אשתקד. מעבר להשפעות שתוארו, קיים פוטנציאל כלכלי שלילי נוסף בגין המלחמה, בפרט אם המלחמה תארך זמן ממושך.

במהלך השנה, לנוכח עליית הריבית ועל מנת להקל על הלקוחות, נעשתה פניה יזומה ללקוחות בפרסום פומבי ובפניה ממוקדת ללקוחות שהשינוי בריבית השפיע על גובה ההחזר שלהם בהצעה לבחינת הקפאה/מיחזור.

בנוסף לכך, על רקע מלחמת "חרבות ברזל" אושרו הקלות בתחום המשכנתאות, ביניהן הקפאת תשלומי משכנתאות.

כפועל יוצא היקף ההלוואות בהן בוצעה הקפאה נכון לסוף דצמבר 2023 הינו כ 12.8 מיליארד ש"ח.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות והמלחמה ראה סעיף [השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"](#).

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל והקלות נוספות הניתנות על ידי הבנק ראה פרק [שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#) ובפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי.

הבנק ממשיך להקפיד על מדיניות חיתום המתחשבת ביכולת ההחזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

תיק ההלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף לרבות ניתוח מגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון.

ניהול הסיכון במקרה של אי פירעון האשראי נעשה על ידי הבנק בשני אופנים, הראשון מניעתי, הקטנת ההסתברות להגיע לכשל והשני גביית חוב במצב בו האשראי בכשל.

השלב הראשון - פעולות להקטנת ההסתברות לכשל:

- חיתום - מבוסס על מגבלות הרגולציה (הוראה 329 בחינת כושר החזר, אחוזי מימון ותמהיל אשראי) ומגובה במודלים לבחינת סיכון האשראי אשר נשענים בין היתר על מידע מחשבון הלקוח בלאומי ו/או ממאגר נתוני האשראי של בנק ישראל.
- בניית תמהיל מותאם ללקוח, אשר יאפשר עמידה בתשלום ההחזר החודשי.
- בטוחת נדל"ן - האשראי מועמד כפוף לקבלת ביטחונות לשביעות רצון הבנק בהתאם לאופי האשראי והנכס. הביטחונות נבדקים על ידי יועצי המשכנתאות ובתיקים מורכבים נעשית בקרה נוספת.
- דחיית תשלומים ("הקפאות") - אפשרות להקפיא חלקית את תשלומי המשכנתא בהתאם להוראות חוק הבנקאות שירות ללקוח.

השלב השני - גבייה:

- גבייה רכה - מוקד טלפוני אשר יוצר קשר עם הלקוחות שמתקשים בתשלום ההחזר החודשי מיד עם היווצרותו של הפיגור הראשון, סיוע ללקוחות בהסדרי חוב וליווי עד לסילוקו.
- תביעה משפטית -
- גביית חוב כספית באמצעות פתיחת תיק הוצאה לפועל.
- מימוש הנכס באמצעות הבטוחות שהתקבלו.

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

	2022	2023	
	שיעור השינוי	סך הכל שנתי	סך הכל שנתי
	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
מכספי הבנק	(25.9)	28,607	21,209
מכספי האוצר	24.3	140	174
הלוואות חדשות	(25.6)	28,747	21,383
הלוואות שמוחזרו ^(א)	388.0	1,871	9,131
סך כל ביצועים	(0.3)	30,618	30,514

(א) כולל הקפאות שבוצעו לתקופה מעל שלושה חודשים.

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק בשנת 2023 הייתה 946 אלפי ש"ח, לעומת 966 אלפי ש"ח בשנת 2022 ו-900 אלפי ש"ח בשנת 2021.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

	יתרת תיק האשראי	שיעור השינוי	
	במיליוני ש"ח	ב-%	
31 בדצמבר 2021	103,109	15.1	
31 בדצמבר 2022	119,272	15.7	
31 בדצמבר 2023	129,987	9.0	

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין החזר החודשי).

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך כל תיק האשראי במיליוני ש"ח	מגזר לא צמוד		מגזר צמוד מדד				מגזר מט"ח		סך כל תיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	יתרה במיליוני ש"ח	סך כל תיק האשראי במיליוני ש"ח
	ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה					
	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה	שיעור	יתרה				
31 בדצמבר 2021	22.6	42,655	41.4	15,203	14.7	21,440	20.8	486	0.5	103,109	23,325	
31 בדצמבר 2022	24.3	49,991	41.9	16,050	13.5	23,694	19.9	476	0.4	119,272	29,061	
31 בדצמבר 2023	24.7	54,005	41.5	18,313	14.1	25,119	19.3	436	0.3	129,987	32,114	

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצוע האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי ההלוואה):

2021		2022		2023	
ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
שיעור מביצוע באחוזים					
13.9	9.9	16.8	20.3	16.9	16.2
15.3	8.4	9.8	9.9	8.1	6.7
1.2	7.5	6.9	3.9	3.4	4.2
28.2	31.2	25.0	22.0	25.6	29.0
1.5	1.2	5.3	15.3	24.4	24.1
39.7	41.8	35.9	28.1	21.4	19.6
0.1	0.2	0.3	0.5	0.2	0.2

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך שנת 2023 עמד על 55.7% לעומת כ-58.9% במהלך שנת 2022.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות של חובות לא צוברים או בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל

שיעור הסכום בפיגור	יתרת חוב רשומה	
	סכום בפיגור	במיליוני ש"ח
0.59	609	103,599
0.47	559	119,690
0.50	652	130,609

יתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2023, בגין תיק ההלוואות לדיור הינה 622 מיליון ש"ח המהווה 0.48% מיתרת האשראי לדיור המאזני לאותו מועד, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2022, בסך של 419 מיליון ש"ח המהווה 0.35% מיתרת האשראי לדיור לאותו מועד. הגידול נרשם בעיקר במחצית השנייה של 2023 וברובו כתוצאה מההשפעות הפוטנציאליות מהמלחמה.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2021		2022		2023	
ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
שיעור מימון באחוזים ^(א)					
21.6	22.6	20.9	20.4	22.0	21.0
23.1	25.3	25.0	22.5	20.6	19.6
0.1	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1

(א) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על 48% בדומה לשנת 2022.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

יחס ההחזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי. שיעור ההלוואות שהועמדו בשנת 2023 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי, עמד על 0.78% מסך העמדות האשראי החדשות לעומת 0.36% בשנת 2022. חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיוור בשנת 2023, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי ההלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בממוצע על כ-58% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-49.6% במהלך שנת 2022.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיוור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משקי הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

בחטיבה הבנקאית פועלות מזה מספר שנים יחידות ייעודיות ומתמחות, כאשר המרכזיות שבהן:

מרכז ניהול אשראי וסיכונים – בבנק פועל מרכז אשראי אחד המרכז את הטיפול בכל בקשות האשראי שאינן במודלים האוטומטיים או שהן מעבר לסמכויות הסניפים, תוך יצירת הפרדה בין מנהל הלקוח לגורם המארגן את מתן האשראי; המרכז מהווה עוגן מקצועי לאנשי האשראי בסניפים; מנהל שגרת מעקב ובקרה אשר תוצאותיה משוקפות הן לדרג השטח בסניפים והן להנהלת החטיבה.

יחידות גביה מוקדמת ומרכזי חוב"ב – מרכזים את הטיפול בחובות שבהם קיימת חריגה או אותר פיגור בתשלומים טרום סיווג הלווה כבעייתי, וכן בלקוחות שסווגו כבעייתיים. יחידות אלה מקיימות שירות מקצועי של הליכי טיפול, הסדרים וגביה, ובכלל זה על ידי הפעלת משרדי עורכי דין חיצוניים.

בחטיבה לניהול סיכונים מבוצעים ניטור ובקרת קו הגנה שני, הכוללים בין היתר: איתור מגמות וסגמנטים בתיק האשראי הפרטי, מעקב אחר טיב הניבוי של המודלים לאמידת סיכון הלווים, בחינת טיבם ושלמותם של נוהלי הבקרה של הגורמים העסקיים, בחינת מדגמים של תיקים פרטניים לפי הצורך ועוד.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימיים.

מעת לעת מעודכן סט המדדים הפנימיים, הן ביחס להתפתחויות של התיק בכללותו ("מלאי") והן ביחס לפרופיל סיכון העמדות האשראי החדש, במטרה להדק את הקשר בין הספים להתפתחות הסיכון בתיק, אסטרטגיית החטיבה הבנקאית והמצב המאקרו כלכלי. סט המדדים מנוטר באופן שוטף, בתדירות רבעונית לפחות. הפרמטרים הנבחנים מתייחסים להיבטים ולמאפיינים רבים המשקפים נקודות מבט מגוונות ומשלימות על סיכון התיק והאשראי החדש והם מבטאים את גבולות תיאבון הסיכון הרצוי ברמת תיק האשראי הפרטי.

ההשפעות הפוטנציאליות של המלחמה, בנוסף למגמות המאקרו כלכליות במהלך השנתיים האחרונות (בעיקר עליית הריבית והאינפלציה) משפיעות על יכולת ההחזר של הלווים הפרטיים, כאשר חומרת ההשפעה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר.

הבנק מנטר באופן שוטף את תיק האשראי ואת השפעות התפתחויות אלה על פרופיל הסיכון בתיק.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעות מאקרו כלכליות והמלחמה ראה סעיף [השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חברות ברזל"](#) בתחילת פרק זה.

להלן התפתחות יתרות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

יתרת סיכון אשראי	
במיליוני ש"ח	
40,121	31 בדצמבר 2021
43,561	31 בדצמבר 2022
47,287	31 בדצמבר 2023

להלן התפלגות של סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2022		2023		
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
17.9	5,443	20.8	6,210	עד שנה
16.8	5,113	15.5	4,634	מעל שנה עד 3 שנים
25.3	7,675	23.8	7,104	מעל 3 שנים עד 5 שנים
21.8	6,618	16.4	4,890	מעל 5 שנים עד 7 שנים
8.7	2,624	13.6	4,045	מעל 7 שנים
9.5	2,896	9.9	2,933	ללא תקופת פירעון ^(א)
100.0	30,369	100.0	29,816	סך הכל

(א) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושב ויתרות אשראי בפיגור.

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר		31 בדצמבר		גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח	
2022		2023			
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	מ-	עד
15.2	6,654	14.0	6,627	-	25
13.8	5,990	14.4	6,793	25	50
11.7	5,077	11.9	5,606	50	75
9.2	4,027	10.0	4,752	75	100
14.9	6,471	14.6	6,878	100	150
11.5	4,992	10.6	5,025	150	200
12.9	5,644	13.2	6,244	200	300
10.8	4,706	11.3	5,362	300	מעל 300
100.0	43,561	100.0	47,287	סך הכל סיכון אשראי כולל	

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשראי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר		2022		2023	
	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי	15.3	6,669	14.6	6,925	
הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)	3.3	1,440	3.0	1,431	
הלוואות אחרות	51.1	22,260	45.4	21,460	
סך הכל סיכון אשראי מאזני	69.7	30,369	63.0	29,816	
מסגרת עובר ושב לא מנוצלת	16.5	7,172	15.8	7,467	
מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת	12.9	5,636	20.2	9,547	
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר	0.9	384	1.0	457	
סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני	30.3	13,192	37.0	17,471	
סך הכל סיכון אשראי כולל	100.0	43,561	100.0	47,287	

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2023					
סך הכל סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק ב-%	מט"ח	צמוד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
הלוואות בריבית משתנה ^(א)	91.2	27,189	64	33	27,092
הלוואות בריבית קבועה	8.8	2,627	27	11	2,589
סך הכל סיכון אשראי מאזני	100.0	29,816	91	44	29,681

31 בדצמבר 2022					
סך הכל סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק ב-%	מט"ח	צמוד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
הלוואות בריבית משתנה	92.9	28,199	97	33	28,069
הלוואות בריבית קבועה	7.1	2,170	38	11	2,121
סך הכל סיכון אשראי מאזני	100.0	30,369	135	44	30,190

(א) הלוואות בריבית משתנה חשופות להשפעת עליית ריבית העלולה להשפיע על יכולת ההחזר של הלווים. כאמור לעיל, תיק האשראי הפרטי של הבנק מנוטר באופן שוטף, לרבות ניתוח ההשפעות הצפויות במקרה של המשך עליית הריבית.

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
104,855	111,020	פיקדונות הציבור
51,419	59,343	תיקי ניירות ערך
156,274	170,363	סך תיק הנכסים הפיננסיים
31,779	34,464	סך החבות הכוללת ללקוחות בעלי תיק נכסים פיננסיים

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה^(א) לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר				
2022		2023		
ב- %	במיליוני ש"ח	ב- %	במיליוני ש"ח	גובה הכנסה
10.7	3,258	11.6	3,447	חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון
5.9	1,786	5.4	1,616	מזה: חשבונות לפירעון אשראי ^(ב)
23.4	7,091	20.0	5,958	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח
34.2	10,381	35.3	10,524	הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח
31.7	9,639	33.1	9,887	בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה
100.0	30,369	100.0	29,816	סך הכל

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן ושקים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.

(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שעיקר פעילותו השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-85% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה.

התפלגות סיכון אשראי מאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
29,631	28,763	אשראי תקין
516	710	אשראי בעייתי צובר
222	343	אשראי בעייתי לא צובר
30,369	29,816	סך הכל סיכון אשראי מאזני
2.4%	3.5%	שיעור סיכון אשראי בעייתי מסך סיכון אשראי מאזני לאנשים פרטיים
129	424	מחיקות חשבונאיות, נטו (לשנה שהסתיימה)
711	919	יתרת הפרשה להפסדי אשראי

יתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2023, בגין אנשים פרטיים (ללא דיוור) הינה 919 מיליון ש"ח המהווה 3.08% מיתרת האשראי בגין אנשים פרטיים (ללא דיוור, מאזני) לאותו מועד, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2022, בסך של 711 מיליון ש"ח המהווה 2.34% מיתרת האשראי לאנשים פרטיים (ללא דיוור, מאזני) לאותו מועד. הגידול נובע, בין היתר, מגידול במחצית השנייה של 2023 הנובע גם מההשפעות הפוטנציאליות מהמלחמה.

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 13 וביאור 30](#) ובפרק החשיפה לסיכונים, סיכוני אשראי סעיף סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק. וכמו כן בפרק [סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 מימון ממונף מוגדר על ידי הבנק בהלימה להוראות בנק ישראל, וכולל הלוואות/לווים/קבוצות לוויים העומדים באחד מהקריטריונים הבאים (ואשר החבות ברוטו בגין כל אחד מהם עולה על 0.5% מהון רובד 1 של הבנק):

1. אשראי למטרת עסקה הונית כהגדרתו לעניין המגבלה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323, כאשר אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה ללא זכות חזרה או כנגד אמצעי שליטה ללא זכות חזרה, נכלל בכל שיעור מימון (גם אם נמוך מהמוגדר בהוראה).
2. מימון לחברות החזקה שכל או עיקר פעילותן הינה החזקה בחברות בנות (ללא פעילות עצמאית משמעותית), כהגדרתן במדיניות הבנק.
3. מימון ללווה, בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים משמעותית של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות בתחום ענף המשק הרלוונטי.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 סך יתרת החבות ברוטו של האשראי הממונף כפי הגדרת הבנק עומד על כ-2.67 מיליארד ש"ח, קיטון של כ-1.56 מיליארד ש"ח מסוף שנה קודמת. הבנק עומד בדרישות הוראות בנק ישראל.

יתרות האשראי המצרפיות ללוויים ממונפים

31 בדצמבר		2022		2023		
מאזני	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	
במיליוני ש"ח						ענף משק
-	-	372	-	-	691	מסחר
1,038	23	1,511	1,061	33	1,544	תחבורה ואחסנה
431	-	413	431	-	413	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
211	318	152	529	334	486	בינוי ונדל"ן
-	-	256	-	270	526	אספקת מים, שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור
157	491	234	648	343	577	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
1,837	832	2,938	2,669	1,299	4,237	סך הכל

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכוני אשראי ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023](#).

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה". לתיאור המבנה הארגוני והאחריות לניהול הסיכון ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו [בדוח על הסיכונים](#).

במהלך שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

החל מסוף 2021 חלה עליית מדרגה בכל הקשור לעלויות המחירים במדינות המפותחות בדגש על ארה"ב ואירופה. העלייה בשיעור האינפלציה ובתחזיות האינפלציה הובילה את הבנקים המרכזיים למהלכים חדים של העלאת ריבית בשנים 2022-2023. בעת הנוכחית נראה כי הבנקים המרכזיים עצרו את מהלכי העלאת הריבית, והתחזיות הינן למגמת הפחתת ריבית במהלך 2024.

מלחמת "חברות ברזל"

עם פרוץ המלחמה נרשמה ירידה חדה בשווקי המניות המקומיים, פתיחת מרווחי אג"ח חברות מקומיות, ופחות חד בשער השקל למול הדולר שהתמתן בהמשך באופן משמעותי, בין היתר, ברקע התערבות בנק ישראל בשוק המט"ח. חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיים, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים עשויה להימשך, בין היתר על רקע המשך הלחימה, הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיוסי החוב הכרוכים בכך.

בתאריך 9 בפברואר 2024 הפחיתה Moody's את דירוג האשראי של ישראל בדרגה אחת ל-A2 ושינוי תחזית דירוג לשלילית. הפחתת הדירוג הייתה בהתאם לציפיות ולפיכך, מרבית ההשפעה גולמה בשווקים עוד טרום ההפחתה בפועל. בהמשך להפחתת דירוג המדינה Moody's הורידה את דירוג חמשת הבנקים הגדולים בישראל בדרגה אחת ל-A3 ושינתה את תחזית הדירוג לשלילית. להפחתת הדירוג עשויה להיות השפעה שלילית נוספת מעבר לגלום בשווקים, בין היתר, על עלויות הגיוס של המדינה ושל הבנקים בישראל.

הבנק מבצע ניטור הדוק ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקדם, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרט, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכוני השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהל סיכונים ראשי ומגבלות נוספות משלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים, כגון: שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה.

במטרה לפקח ולבקר אחר יישום מדיניות ניהול סיכוני השוק, מקבל הדירקטוריון אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכוני שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים מחושב כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

סיכון הריבית

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את סיכון הריבית והשפעתו על הרווחיות, ההון ושווי הנכסים וההתחייבויות, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מידי בריבית. על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי, המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות. על רקע עליות הריבית החדות שנרשמו, בוצעו מספר התאמות למודלים אלו לצד ניטור ומעקב שוטף.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות החוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקאות חוץ-מאזניות ועוד. כמו כן, ניהול החשיפות מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעלייה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים, לרבות ההתחייבויות הפנסיוניות, לשינויי ריבית.

ככלל, הרגישות לריבית נמדדת לפחות אחת לחודש.

בתאריך 12 במרס 2023 פורסמה טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי וב-20 בדצמבר 2023 פורסמה ההוראה הסופית. ההוראה צפויה להיכנס לתוקף בחודש יולי 2025. הבנק לומד את ההוראה ונערך ליישומה.

למידע נוסף ראה פרק סיכון הריבית [בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023](#).

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות

שווי הוגן נטו מותאם^(א) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר					
2022			2023		
שקל	מט"ח	סך הכל	שקל	מט"ח	סך הכל
במיליוני ש"ח					
50,738	(5,029)	45,709	40,072	(7,824)	32,248
37,356	(5,295)	32,061	38,933	(7,823)	31,110

שווי הוגן נטו מותאם^(א)

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבויות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

למידע נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 33א](#).

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על שווי הוגן נטו מותאם^(א) על הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר					
2022			2023		
שקל	מט"ח	סך הכל*	שקל	מט"ח	סך הכל*
במיליוני ש"ח					
<u>שינויים מקבילים</u>					
(1,172)	(475)	(697)	(2,056)	(592)	(1,464)
עלייה במקביל 1%					
(1,087)	(474)	(613)	(1,971)	(574)	(1,397)
מזה: תיק בנקאי					
633	398	235	1,267	583	684
ירידה במקביל של 1%					
545	398	147	1,196	570	626
מזה: תיק בנקאי					
<u>שינויים לא מקבילים</u>					
(685)	(368)	(317)	(956)	(497)	(459)
התללה ^(ב)					
195	(41)	236	392	187	205
השטחה ^(ג)					
(166)	(323)	157	(404)	(230)	(174)
עליית ריבית בטווח הקצר					
13	165	(152)	453	261	192
ירידת ריבית בטווח הקצר					

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
 (ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

* לאחר השפעות מקזזות.

הערה: בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל עקומי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

31 בדצמבר					
2022			2023		
הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל*	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל*
במיליוני ש"ח					
<u>שינויים מקבילים</u>					
948	(150)	1,098	717	276	441
עלייה במקביל של 1%					
1,029	(69)	1,098	800	359	441
מזה: תיק בנקאי					
(945)	153	(1,098)	(914)	(289)	(625)
ירידה במקביל של 1%					
(1,029)	69	(1,098)	(984)	(359)	(625)
מזה: תיק בנקאי					

* לאחר השפעות מקזזות.

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל הינה אומדן תאורטי אשר חושב על בסיס שינוי מקבילי של כלל עקומי הריבית, תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחים על הפיקדונות, ללא שינוי בתמהיל הנכסים וההתחייבויות, למעט עדכון הפריסה של המודלים ההתנהגותיים כתוצאה מהשינוי בריבית.

במהלך שנת 2023 עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה לריבית שקבע הדירקטוריון.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023](#).

סיכון בסיס (מטבע חוץ ומדד)

סיכון בסיס הצמדה הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לשווי התחייבויות, זאת לרבות, בגין השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

לאומי פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פרוורוד ואופציות הן עבור לקוחותיו והן עבור פעילות הנוסטרו. נגזרים בתיק הבנקאי מבוצעים בעיקר על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית. עם זאת, על פי הכללים החשבונאיים הם אינם נחשבים ברובם גידור מושלם ולכן יוצרים השפעה על הרווח וההפסד החשבונאי, כתוצאה מהשוני ברישום החשבונאי בין הנכסים וההתחייבויות המאזניים לבין הנגזרים. השפעה זו מנוהלת, מנוטרת ומדווחת במסגרת ועדות ההשקעה וניהול נכסים והתחייבויות.

חשיפת בסיס ההצמדה מנוהלת תחת מגבלות דירקטוריון.

החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה, הנתונים מוצגים במונחים של אחוז מהון החשבונאי

המצב בפועל		
31 בדצמבר		
2022	2023	
באחוזים		
(41.1)	(42.0)	לא צמוד
42.6	41.3	צמוד מדד
(1.5)	0.7	מטבע חוץ

בשנת 2023 ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

למידע כמותי נוסף בנוגע ליתרות בבסיס ההצמדה ראה [ביאור 31](#).

הרגישות לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים ליום 31 בדצמבר 2023.

המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוז מאזניים

דולר	אירו	ליש"ט	פר"ש	יין	
במיליוני ש"ח					
1	37	8	(1)	9	עלייה של 10% בשע"ח
72	(16)	(8)	1	(8)	ירידה של 10% בשע"ח

הרגישות לשינויים במדד ליום 31 בדצמבר 2023.

המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוז מאזניים

השפעת השינויים על הון הבנק		
במיליוני ש"ח		
681		עלייה של 3% במדד
(681)		ירידה של 3% במדד

סיכון השקעה במניות ובקרנות

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה, לרבות קביעת מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת, תמהיל ההשקעות ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות.

החשיפה של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי

יתרה מאזנית ושווי הוגן		31 בדצמבר	
2022	2023	2022	2023
במיליוני ש"ח			
2,020	2,011	מניות וקרנות סחירות בתיק שאינו למסחר	
2,333	2,817	מניות לא סחירות בתיק שאינו למסחר	
4,353	4,828	סך הכל	

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכוני שוק ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023](#).

סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" וגם לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "מימון יציב נטו", המאמצות את המלצות ועדת באזל 3, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרוטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים. הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס כיסוי נזילות של 100% לפחות.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", דורשת מהתאגידים הבנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ופעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכונים ששיבושים במקורות המימון הקבועים של התאגיד הבנקאי ישחקו את מצב הנזילות שלו באופן שיגביר את הסיכון שלו לכשל ויוביל לתרחיש מערכתי רחב יותר. הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס מימון יציב נטו של 100% לפחות. יש לדווח על יחס המימון היציב נטו להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

החל מיום 1 בינואר 2023 יישם הבנק לראשונה עדכוני הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221 ו-222 ביחס לטיפול בעסקאות החלף מטבע שאינן עסקאות הפרשים בכלל המטבעות (בהתאם לעדכון, תזרים המזומנים מוצג החל מהרבעון הראשון לשנת 2023 על בסיס ברוטו) וקו אשראי מתחדש. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, בתחילת מאי 2023 קבל הבנק את אישור בנק ישראל להכיר ביחס כיסוי הנזילות בכספים לצרכים תפעוליים (להלן: "פיקדונות תפעוליים"), אישור זה של בנק ישראל נכנס לתוקף מיום קבלתו.

יחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2023 נמוך בהשוואה ליחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023 בעיקר כתוצאה מהשפעת פעילות עסקית למתן אשראי שקוזזה בחלקה על ידי פיקדונות הציבור.

ברבעון הרביעי לשנת 2023 יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

מלחמת "חברות ברזל"

מאז פרוץ המלחמה מתבצע ניטור מוגבר של מצב הנזילות של הבנק בכפוף לתרחישים השונים. נכון למועד פרסום הדוח, עלה יחס כיסוי הנזילות בכלל המגזרים בבנק בעיקר כתוצאה מגידול בפיקדונות הציבור.

יחס כיסוי הנזילות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
באחוזים	
א. בנתוני המאוחד	
131	124
יחס כיסוי הנזילות	
100	100
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי	
129	120
יחס כיסוי הנזילות	
100	100
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	

הערה: מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

למידע נוסף ראה פרק סיכון נזילות בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 [וביאור ב25](#).

יחס מימון יציב נטו

ליום 31 בדצמבר	
2022	2023
באחוזים	
א. בנתוני המאוחד	
128	118
100	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי	
127	117
100	100

הבנק קבע מגבלות פנימיות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות. על רקע הפעילות העסקית למתן אשראי אשר היתה מעבר להשפעת הגידול בפיקדונות וגיוס אג"ח, יחס המימון היציב בדצמבר 2023 נמוך מזה שבדצמבר 2022. במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023 לא נרשם שינוי מהותי ביחס המימון היציב. למידע כמותי ואיכותי בנוגע לסיכון הנזילות והמימון ראה פרק מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 [וביאור 32](#).

מצב ההצמדה, התקופות לפירעון ומצב הנזילות

א. מצב ההצמדה

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 31

31 בדצמבר					
2022			2023		
מטבע חוץ ^(א)	צמוד מדד	לא צמוד	מטבע חוץ ^(א)	צמוד מדד	לא צמוד
במיליוני ש"ח					
166,641	58,869	498,325	182,884	65,358	501,707
175,684	37,620	474,383	189,415	44,405	475,220
(9,043) ^(א)	21,249	23,942	(6,531) ^(א)	20,953	26,487

(א) כולל עסקאות עתידיות ואופציות.

(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.

(ג) עודף ההתחייבויות במט"ח נובע ממימון השקעות בחו"ל, השקעות בקרנות המסווגות כפריט לא כספי, וכן מעסקת החיסוי כנגד חשיפת המס על ההשקעה בשלוחת הבנק בחו"ל.

הניהול והדיווח השוטף של חשיפת הבנק לסיכונים בסיס מתבצעים על פי הגישה הכלכלית הכוללת התאמות ותוספות לגישה החשבונאית המוצגת לעיל. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק [חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).

בשנת 2023 חל גידול בסך כ-15 מיליארד ש"ח בהיקף פיקדונות הציבור (כולל כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון). בהיקף האשראי לציבור חל גידול של כ-35 מיליארד ש"ח, בהשקעות באגרות חוב נרשם גידול של כ-77 מיליארד ש"ח ובהפקדות בבנקים נטו (כולל בנק ישראל), גידול בסך כ-3 מיליארד ש"ח.

ב. התקופות לפירעון

בשנת 2023 התאפיין הבנק ברמת נזילות גבוהה בשקלים, זאת לאור גידול בפיקדונות הציבור, וכתוצאה ממדיניות מכוונת של הבנק בגיוס מקורות יציבים ומגוונים, באמצעות גיוס פיקדונות ממספר גדול של לקוחות לטווחי זמן שונים ובכלל זה לתקופות ארוכות.

כ-32% מסך נכסי הבנק מופקדים לתקופות קצרות בבנקים ומושקעים בניירות ערך סחירים, בעיקר באגרות חוב ממשלתיות.

בשנת 2023 הבנק עמד בכל מגבלות הנזילות בתרחישים השונים. זאת, בהתאם למדיניות שמטרתה להבטיח עמידות גם בתרחישי לחץ קיצוניים תיאורטיים.

להלן תזרים מזומנים עתידי של הנכסים וההתחייבויות לפי תקופות לפירעון ולפי בסיס הצמדה (כולל מכשירים נגזרים ולא כולל פריטים לא כספיים) (פירוט נוסף ראה ביאור 32)

על פי הוראות בנק ישראל תזרימי המזומנים בגין התחייבות בעלת מספר מועדי פירעון ימוינו בהתאם להערכת ההנהלה על פי שיקול דעתה או מועד הפירעון החוזי המוקדם ביותר.

תאגיד בנקאי נדרש להציג את תזרימי המזומנים בגין נכסים והתחייבויות בהבחנה בין מטבע ישראלי (לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח) לבין מטבע חוץ. בנוסף, תזרימי המזומנים בגין מכשירים נגזרים המסולקים, נטו, יסווגו למטבע ישראלי או למט"ח בהתאם למטבע בו יתבצע הסילוק. אין לדווח על סכומים חוץ מאזניים של מכשירים נגזרים אלו.

עודף נכסים על התחייבויות*

ליום 31 בדצמבר 2023			
	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:	במיליוני ש"ח		
עד חודש	(136,974)	(56,190)	(193,164)
מחודש ועד שנה	(4,800)	(821)	(5,621)
משנה ועד 5 שנים	106,789	31,593	138,382
מ-5 ועד 10 שנים	68,367	20,212	88,579
מעל 10 שנים	103,481	20,301	123,782
ללא מועד פירעון	2,104	1,398	3,502
סך הכל	138,967	16,493	155,460

ליום 31 בדצמבר 2022			
	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:	במיליוני ש"ח		
עד חודש	(78,611)	(51,340)	(129,951)
מחודש ועד שנה	(44,542)	(3,095)	(47,637)
משנה ועד 5 שנים	88,779	28,043	116,822
מ-5 ועד 10 שנים	63,763	16,999	80,762
מעל 10 שנים	87,508	15,538	103,046
ללא מועד פירעון	3,028	2,311	5,339
סך הכל	119,925	8,456	128,381

* בקיזוז עודף (חסור) יתרות בגין מכשירים נגזרים.

ג. מצב הנזילות וגיוס מקורות

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

בשנת 2023 חל קיטון בעודפי הנזילות של המערכת הבנקאית בישראל בין היתר על רקע הגידול בהיקף הנפקות המק"מ של בנק ישראל. היקף יתרות המערכת הבנקאית (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2023 עמד על כ-349 מיליארד ש"ח, לעומת כ-476 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2022. לצורך ספיגת העודפים במערכת מקיים בנק ישראל מדי יום, שבוע ותקופת נזילות מרכזים מוניטריים. המק"מ הוא כלי מוניטארי משלים הנמצא בשימוש בנק ישראל.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס מקורות ממספר גדול של לקוחות, מגזרי לקוחות שונים, לטווחי זמן שונים ובמטבעות שונים.

הבנק מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בבנק בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

היקף יתרות לאומי (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2023 עמד על כ-82 מיליארד ש"ח, לעומת כ-166 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2022. יתרת המזומנים ופיקדונות בבנקים נטו הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2023 בכ-85 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-164 בסוף דצמבר 2022.

כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-155 מיליארד ש"ח, המושקע בעיקר באגרות חוב ממשלת ישראל, אגרות חוב של ממשלות זרות, ואג"ח של בנקים בחו"ל. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-79 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022.

במהלך תקופת הדוח עלה היקף הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בכ-95 מיליארד ש"ח והסתכם לסך של 1,365 מיליארד ש"ח.

המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל

בנק ישראל אינו מגביל הפקדה של פיקדונות על ידי הבנק בחברות הקבוצה בארץ ובחו"ל, אולם הטיל מגבלות על השקעות בהון ובכתבי התחייבות בחברות בחו"ל על ידי הבנק. לכל הגדלת השקעה או ירידה בהחזקה בכל סוג של אמצעי שליטה אל מתחת ל-80% נדרש אישור מראש של בנק ישראל.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והממשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

במהלך שנת 2023 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראת מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים. נציין כי בנק ישראל פרסם עדכון להוראה זו המאמצת את הוראת באזל.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון והנהלה.

מבנה הממשל התאגידי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון התפעולי:

קו הגנה ראשון – הנהלת קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות נושאות באחריות לניהול הסיכונים התפעוליים שבתחומי אחריותם, הן באופן שוטף והן במסגרת פרויקטים ומוצרים חדשים.

קו הגנה שני – אגף סיכונים תפעוליים, IT וסייבר בחטיבה לניהול סיכונים אחראי ומוביל את תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים, תוך גיבוש המלצות למדיניות ולסובלנות הסיכון, פיתוח מתודולוגיות וכן אחריות מקצועית, הנחיה ואתגור רמת האפקטיביות (בכפוף למהותיות) של קו ההגנה הראשון בתהליך ניהול הסיכונים.

קו ההגנה השלישי – ביקורת פנימית. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הנחיות של הנהלה והדירקטוריון.

ועדות הנהלה ודירקטוריון – אחת לרבעון מתקיים דיון על החשיפות המהותיות לסיכונים תפעוליים. מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים מובאת לדיון ואישור הדירקטוריון אחת לשנה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ומסגרת לניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית על פעילות הבנק.

במטרה לאפשר לדירקטוריון ולהנהלה ממשל תאגידי הולם, הוגדרה סובלנות לסיכון התפעולי אשר באה לידי ביטוי באמצעות מגבלות כמותיות והצהרות איכותיות.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ומדווח מדי רבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון, כבסיס לקבלת החלטות.

הבנק מעדכן את מפת הסיכונים התפעוליים מעת לעת. העדכון מתבצע על ידי יחידות הקו הראשון תוך הכוונה, אתגור וסיוע של החטיבה לניהול סיכונים. התהליך כולל זיהוי הסיכונים, הערכתם (איכותית וכמותית) והמלצות למזעורם (תכניות הפחתה). כמו כן, קיימת מערכת התומכת בדיווח סיכונים, תיעוד בקורות, תכניות מזעור ואירועי כשל.

הבנק מנהל סיכונים בפרויקטים ומוצרים חדשים מהותיים על בסיס מתודולוגיה הכוללת זיהוי סיכונים והיערכות למזעורם וזאת במטרה לעמוד ביעדים העסקיים והתפעוליים של לאומי.

מאחר והסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון ופעילויות, החטיבה לניהול סיכונים פועלת להטמעת תרבות ניהול סיכונים מתקדמת ובכלל זה דיווח וטיפול באירועים וביצוע הפקות לקחים.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

מלחמת "חרבות ברזל"

לצורך שמירה על הרציפות התפקודית והעמידה בדרישות הרגולציה ומדיניות הבנק במצב חירום, הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר האירועים והתפתחותם. לאור הלחימה, בעת הצורך, מבוצעות התאמות נדרשות תוך ניהול סיכונים מוקפד ומושכל.

לאומי פועל בהתאם למדיניות ותכניות ההמשכיות העסקית וממשיך לספק שירותים פיננסיים באמצעות מערך הסניפים (ובכלל זה סניפים ניידים ייעודיים), המוקדים הטלפוניים ופלטפורמות דיגיטליות.

סיכון אבטחת מידע וסייבר

ממשיכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות וביטחון, ובעקבות זאת לאומי הגביר את ההיערכות.

לא היו תקיפות ישירות על לאומי, למעט ניסיונות למניעת שירות (DDOS) באתרי הבנק בדיגיטל. ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה ומיעוטם עם השפעה זניחה על השירות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשינג והנדסה חברתית. הסבירות לחשיפה בגין התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שנת 2023 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיה

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון המשכיות עסקית

לאומי מנהל ומיישם תהליכים שתכליתם לאפשר התאוששות מהירה וחזרה לשגרה באירועי חירום וקיצון, תוך מזעור הפגיעה בפעילות העסקית. התהליכים כוללים:

- מדיניות להמשכיות עסקית המגדירה את הממשל התאגידי, העקרונות והתהליכים העיקריים בחירום, לרבות סט מענים ויתירות.
- מסגרת עבודה הכוללת תכנית המשכיות עסקית, ניתוח השלכות עסקיות המבוססות על סקרי סיכונים, אסטרטגיית התאוששות ומתודולוגיית תרגול.
- שמירה על יציבות תשתיות טכנולוגיות ויכולות התאוששות לרבות גיבויים ויכולות אחזור.

גובשה ומיושמת תכנית הערכות לתרחישי החירום השונים. המדיניות, האמצעים, התהליכים והפתרונות הותאמו למגוון תרחישי החירום. הוגדר פתרון היתירות הכולל יתירות משאבית (הגדרת יחידות קריטיות וסיווג נחיצות העובדים; הכשרת עובדים לורסטיליות וגיבויים); יתירות פיסי: הגדרת מתחמי גיבוי ליחידות קריטיות ויתירות טכנולוגיות; הרחבת תשתיות לעבודה בחירום ועבודה מרחוק.

סיכון מיקור חוץ וספקים

לאומי מתקשר עם ספקים וספקי משנה לצרכים עסקיים מגוונים ומאמץ מוצרים ושירותים חדשים שפותחו על ידי גורמים חיצוניים. בין היתר לאומי מרחיב את השימוש במחשוב ענן בכלל ואל מול ספק AWS בפרט זאת תוך יישום תפיסת הגנה וניהול מושכל של הסיכונים הטכנולוגיים והעסקיים.

התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים, וביניהם פגיעה ברציפות התפקודית, שיבוש ודלף מידע. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי ניהול סיכונים ומוצר חדש, תהליכי רכש, המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר ומעוגנים בהתאם במסמכי מדיניות ונהלים.

גובשה ומיושמת מדיניות מיקור חוץ ובמדיניות הסיכונים התפעוליים שולבה התייחסות לנושא ניהול סיכונים צד ג'.

מעילות

הבנק פועל במספר מישורים ביחס לסיכון המעילות ובכלל זה העלאת המודעות בקרב כלל עובדי הבנק, מהלכי תקשורת למנהלי סיכונים וניטור מוגבר על עובדים העומדים בפני סיום עבודה בבנק, תיקשורת מנגנון Speakup המעודד עובדים לדווח על אירועי הפרה ועוד.

שולב פרק ייעודי לנושא ניהול סיכוני מעילות והונאות במדיניות ניהול סיכונים תפעוליים ומוסד פורום מעילות לריכוז הטיפול בנושא.

הונאות

הרחבת השימוש בדיגיטל עלולה להביא לעלייה בחשיפה לסיכוני הונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוחות ושימוש לרעה במידע. לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת ובכלל זה מוסד פורום הונאות לריכוז הטיפול בנושא.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית משפיעים באופן רוחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים ולשמר את כח האדם, תוך רתימה ויצירת מחבורות בקרב העובדים. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון.

סיכון אקלים וסביבה

סיכונים אקלים וסביבה מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה ולשינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כגון זיהום אוויר, זיהום קרקע, מחסור במים, מידבור, אובדן מגוון ביולוגי, בירוא יערות, רעידות אדמה. סיכונים אקלים נובעים מהחשיפה לסיכונים פיזיים או סיכונים מעבר שנגרמים או קשורים לשינויי אקלים. נהוג לחלק את סיכונים סביבה ואקלים לשלושה סוגים:

- סיכונים פיזיים – סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לנזקי אירועי קיצון אקוטיים שקשורים לאקלים או למזג האוויר (כגון גלי חום, בצורות, מפולות, שיטפונות, הצפות, שריפות, סופות ועוד) ו/או לנזקי תהליכים כרוניים הדרגתיים שקשורים לשינויי אקלים (כגון עליית מפלס פני הים, עלייה בטמפרטורה הממוצעת).
- סיכונים מעבר (transition risk) – סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתהליך המעבר לכלכלה דלת פליטות גזי חממה, שעשוי לכלול, למשל, שינויים במדיניות האקלימית והסביבתית, שינויים טכנולוגיים או שינויים בהעדפות הציבור.
- סיכון אחריות (liability risk) – סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתביעות משפטיות, שבהן התובעים מבקשים להטיל אחריות ו/או לקבל פיצוי כנגד נזקים או הפסדים הקשורים לשינויי אקלים.

הבנק חשוף לסיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף.

לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, וכן לסיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין (כגון במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע).

דירקטוריון הבנק רואה בניהול סיכונים סביבה ואקלים חלק בלתי נפרד מהאסטרטגיה העסקית ומיעדי הבנק, לשם שמירה על יציבות הבנק, לאור מרכזיות וחשיבותו לכלכלה ולחברה הישראלית וכהזדמנות עסקית-אסטרטגית. לאומי מכיר באחריות הכלכלית, החברתית והסביבתית המוטלת עליו בליווי ובתמיכה בלקוחותינו בתהליך המעבר באמצעות, מתן אשראי וביצוע השקעות תומכות. התמקדות בניהול והערכת החשיפה לסיכון הקשור לאקלים לצד זיהוי ההזדמנויות הוא חלק בלתי נפרד מהתהליך.

ביום ה-12 ביוני 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 345 בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים". ההוראה קובעת "עקרונות על" לניהול אפקטיבי ולפיקוח על סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים, על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול כדי לנהל בצורה מיטבית את חשיפתם לסיכונים פיננסיים אלה. ההוראה תחול החל מיוני 2025, הבנק נערך ליישומה.

מסגרת ומדיניות לניהול סיכונים אקלים

הבנק גיבש מדיניות לניהול היבטי סביבה ואקלים, הקובעת עקרונות לזיהוי ולניהול הסיכונים וכן מגדירה תחומי אחריות ומנגנוני דיווח. בנוסף, גובשה תכנית עבודה הכוללת שיפור המתודולוגיות ושיטות המדידה, לצד פעולות שהבנק נוקט לזיהוי ומיפוי החשיפה לסיכונים אקלים וסביבה ולצמצומם.

מדובר במידע צופה פני עתיד, שהתממשותו אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד, בשים לב לכך שמדובר בתחום "מתפתח".

למידע נוסף ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

זיהוי וניהול סיכונים אקלים בניהול סיכונים עיקריים

הבנק מכיר בכך שזיהוי והערכת הסיכון הסביבתי הינו חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים ופועל להטמעת נושא ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי ובכלל זה סיכון אקלים (הסיכון הפיזי וסיכון המעבר), כמפורט:

- **ניהול סיכון במסגרת פעילות האשראי** – הבנק גיבש, בליווי פירמת ייעוץ בינלאומית, מתודולוגיה להערכת פוטנציאל החשיפה של ענפי משק בישראל לגורמי סיכון מרכזיים בהיבטי סיכונים אקלים וסביבה וכלים ומתודולוגיות להערכת סיכונים אשראי פרטניים ללווים בענפי משק לצורך זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, דיווח ובקרה של הסיכון, לרבות דרכי ניהול והפחתת השפעתו על חשיפות האשראי.

הטמעה של המדידה הפרטנית תבוצע בהתאם לתכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון ומהותיות.

- **סיכון השקעות ונוסטרו** – מדיניות לניהול סיכונים השוק וההשקעות קובעת הנחיות לניהול הסיכון לרבות שילוב סיכונים סביבה ואקלים בתהליך קבלת החלטות השקעה וניהול ההשקעות הקיימות. תכנית העבודה לשיפור המתודולוגיות וכלי המדידה לניהול סיכונים סביבה ואקלים כוללת גם את תחום ההשקעות במטרה לפתח כלים ומומחיות לקידום סביבה ירוקה ולזיהוי הזדמנויות עסקיות.
 - **סיכון תפעולי** – הבנק שם לעצמו מטרה שההשפעה הישירה והעקיפה של פעילותו תוביל לצמצום ההשלכות השליליות על איכות הסביבה. משנת 2013 ועד היום ירד המדרך הפחמני של הבנק באופן מצטבר בכ-49%.
 - לצורך כך הבנק, בין היתר, מחזיק מזה כעשור תקן איכות סביבה ISO14001 ובמסגרת זאת מבוצע ניהול ובקרה אחר גולציות הקשורות לסיכונים סביבתיים, הבנק קבע יעדים ארוכי טווח שמטרתם צמצום המדרך הפחמני של הבנק.
 - **סיכון מוניטין** – גובה מדיניות לניהול סיכון המוניטין המותאמת לאסטרטגיית הבנק וכוללת התייחסות לנושא סביבה ואקלים. תכנית העבודה השנתית כוללת תקשור מהלכים עסקיים בנושא.
- הטבלה להלן מציגה את חלקם של ענפי המשק עתירי הפליטות, בעלי חשיפה מוגברת לסיכונים מעבר, מסך יתרות סיכון האשראי – בנק.

חשיפה לענפי משק עתירי פליטות, המאופיינים בסיכון מעבר מוגבר^(א) – הבנק

	תעשייה כימית ויצרני מלט ^(ב)	תחבורה, הובלה וייצור כלי רכב ^(ג)	יצרני מוצרי מתכת ומוצרי עץ ונייר ^(ד)	ייצור חשמל מדלקים פוסיליים ^(ה)	חקלאות בעלי חיים ^(ו)	דלקים פוסיליים ^(ז)	סך הכל
31 בדצמבר 2023	1.42%	1.22%	0.55%	0.71%	0.16%	1.03%	5.08%
31 בדצמבר 2022	1.72%	1.34%	0.61%	0.62%	0.17%	1.31%	5.77%

- (א) על מנת להגדיר ענפים עתירי פליטות, המאופיינים בחשיפה מוגברת לחלק מסיכונים המעבר הקשורים להיקפי הפליטות (כגון מיסוי פחמן, רגולציות להפחתת פליטות, חבות משפטית וחשיפה לסיכונים טכנולוגיה וחדשנות משבשת), השתמש הבנק ברשימות ענפים עתירי פליטות של מסגרות עבודה גלובליות מובילות בנושא – UNEP-FI, PACTA, SBTi.
- (ב) ייצור כימיקלים ומוצריהם, תעשיית תרופות, תעשיית מוצרי גומי ופולסטיק ויצרני מלט.
- (ג) ענפי משק הובלה יבשתית, הובלה ימית, הובלה אווירית, שרותי דואר ובלדרות לאומיים, תעשיית כלי רכב מנועיים ובניית ספינות ואוניות.
- (ד) ענפי משק ייצור מוצרי עץ ונייר (פרט לרהיטים) וייצור מוצרי מתכת (ברזל ופלדה, מתכות אל ברזליות).
- (ה) ענפי משק אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר, תמסורת וחלוקה של חשמל.
- (ו) ענפי המשק גידול בעלי חיים, ענף הדיוג וחקלאות ימית לרבות ניהול משק חקלאי מעורב.
- (ז) פעילויות של הפקת נפט גז טבעי וכריית פחם לרבות אספקה הובלה ומסחר קמעונאי של דלק.

ניתוח תרחיש

הבנק החל להיערך לביצוע קפיצת מדרגה ביכולותיו האנליטיות בתחום הערכת וכימות סיכונים האקלים והשפעותיהם על הסיכונים הפיננסיים, בהתאם לדרישות ניהול בנקאי תקין מספר 345. במסגרת זו, החל הבנק להניע תהליך לביצוע ניתוח תרחישי קיצון ומבחני לחץ אקלימיים, בהתאם לפרקטיקות גלובליות מובילות, ולרכישת כלי אנליטי מבוסס מדע שיאפשר לו להמשיך ולבחון באופן עצמאי את השפעות תרחישי האקלים השונים על סיכונים האשראי וההשקעות מעת לעת. במסגרת התהליך נבחנות ההשפעות של תרחישי אקלים שונים. (הן תרחישים שפותחו על ידי ה-NGFS, והן תרחישים שפותחו על ידי IPCC), וסיכונים אקלים שונים (הן סיכונים פיזיים והן סיכונים מעבר).

סיכון אקלים הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

למידע נוסף ראה פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2023.

סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הוא הסיכון כי שינויים ברגולציה ישפיעו על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

בעת האחרונה הושם עיקר הדגש על הוראות בתחומים הבאים:

הוראות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי לרבות בתחומי הבנקאות הפתוחה והתשלומים, הוראות בקשר עם יחסי בנק-לקוח וקונדקט לרבות ביחס לתחום העמלות, הוראות מתחום ניהול הסיכונים לרבות סיכוני סביבה, חברה וממשל (ESG) וסיכוני איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, והוראות הנוגעות להגנת הפרטיות ואבטחת מידע.

בנוסף, מקודמות מספר יוזמות חקיקה בהקשרים שונים הנוגעים לפעילות הבנקים בישראל, בין היתר, הגבלת סכומי עמלות עבור שירותים מסוימים והגבלת הפער בין הריבית על אשראי לבין הריבית על פיקדונות. כמו כן, כחלק מהתכנית המאזנת להשגת יעדי התקציב לשנת 2024, אושר חוק הקובע תשלום מיוחד של הבנקים שאינם בנק בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו נמוך פחות מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) בשנים 2024 ו-2025 לשם השגת יעדי התקציב, כהוראת שעה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל".

על רקע המלחמה והשלכותיה על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, ובהם התאמות, הקלות ודחיות מועדים בהוראות רגולטוריות שונות, במטרה להבטיח המשכיות עסקית ומתן שירותים רציף על ידי המערכת הבנקאית בהתאמה למגבלות המצב הביטחוני, וכן לצורך הענקת הסיוע הנדרש ללקוחות המערכת הבנקאית, תוך רגישות מוגברת לצורכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים. כמו כן אושרו בחקיקה הסדרים שונים שנועדו לתת מענה לצרכי המשק, אוכלוסיות מסוימות והציבור בתקופת המלחמה ולחלקם יש השפעה על פעילות הבנק.

מגמות ושינויים אלה משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, בוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ-בנקאיים, וכן למתן הצעות ערך מתאימות ללקוחות הבנק. במקביל, הרגולציה גורמת לשחיקה בהכנסות, לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה, ולצורך בשיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.

לפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי.

סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות החוק/הרגולציה.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" מגדירה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות ולמצוא אמצעים למדידתו כאשר הסיכון נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

על פי מדיניות הבנק, מנוהל סיכון הציות על בסיס קבוצתי. במסגרת זו, ננקטים צעדים שונים לפיקוח ובקרה על השלוחה בחו"ל וחברות הבנות לצורך מעקב על יישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית. לצורך ניהול אפקטיבי של סיכונים הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי (Chief Compliance Officer). קצין הציות הראשי אחראי, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ויישום משטרי הסנקציות הבינלאומיים בהתאם למדיניות הבנק.

כחלק מאחריות קצין הציות בנושא יישום משטרי הסנקציות הבינלאומיים נעשית בחינה שוטפת ומבוצעות ההתאמות הנדרשות. כך למשל, בעקבות שינויים גיאופוליטיים שהתרחשו במהלך השנתיים האחרונות, התרחבו משמעותית משטרי הסנקציות הבינלאומיים כנגד רוסיה ובלארוס, ובהתאם לכך בוצעו עדכונים בתכנית האכיפה בנושא.

קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך, כממונה על הגנת הפרטיות וכממונה על יישום ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI.

מערך ציות ואכיפה כפוף למנהל הסיכונים הראשי.

א. איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

שמירה על תרבות ציות נאותה, לרוחב הארגון, מחייבת קיומה של מסגרת בקרה ואכיפה אפקטיבית. לצורך כך, נקבעו נהלי עבודה ותהליכי בקרה ואכיפה סדורים על מכלול תהליכי העבודה וסיכוני הציות הנגזרים מהם. מטרתה של מסגרת הבקרה והאכיפה הינה, בין היתר, לאתר פערים וחשיפות קיימים ופוטנציאלים לשם בחינת הצורך בעדכון תהליכי עבודה, וביצוע הדרכות.

מערך הציות נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בין היתר, הבנק מתמקד במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, נותני שירותים פיננסיים, מטבעות וירטואליים וכדומה) – ניהול סיכוני ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח מאופיין במורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

ביום 11 באוקטובר 2023, בסמוך להכרזת ממשלת ישראל על מלחמת "חרבות ברזל" נגד החמאס בעזה, פרסמה הרשות לאיסור הלבנת הון הנחיות להגביר את תשומת הלב ולהקדיש את מלוא המשאבים הנדרשים לניטור, איתור ודיווח לרשות באופן אפקטיבי ומיידי על פעילויות הנחזות כבעלות סיכון פוטנציאלי למימון ותמיכה בטרור. בנוסף, נדרשו הבנקים לדווח לרשות ולמשטרה באופן מיידי על כל פעולה או ניסיון לביצוע פעולה המתרחשים בשטח עזה. לאור האמור, פרסם קצין הציות ביום 16 באוקטובר 2023 הנחיות מתאימות ליחידות העסקיות וחטיבת התפעול הכוללות שורה של פעולות לניטור מוגבר ולזיהוי אירועים שעלולים להוות סיכון מוגבר לעניין טרור, תוך דיווח יומי לקצין הציות. הפעילות החשודה מדווחת לרשל"ה ולמשטרה באופן שוטף וננקטים צעדים עד כדי חסימת חשבון.

ב. אכיפה מנהלית

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 בא לייעל את הליכי האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה, האחראי על יישום תכנית האכיפה הפנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק.

ג. FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act, CRS - Common Reporting Standard ומדיניות כסף מוצהר

ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227), התשע"ו-2016 בנושא יישום הסכם FATCA שנחתם בין מדינת ישראל לארה"ב והסכמים לחילופי מידע בין מדינת ישראל למדינות אחרות לפי התקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים שפרסם ה-OECD.

תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019 פורסמו ביום 6 בפברואר 2019, ומכוחן נדרש הבנק לבצע הליכים לזיהוי לקוחות תושבי מדינות זרות, ולדווח על לקוחות שזוהו כתושבי מדינות שישראל חתומה עמן על הסכמים לחילופי מידע לרשות המיסים בישראל לצורך העברת המידע לרשות המוסמכת במדינת התושבות שלהם.

הבנק מבצע את הדיווחים הנדרשים לרשות המיסים בישראל בהתאם להוראות החקיקה האמורה.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינוהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות. במידת הצורך, נדרשים לקוחות להמציא הצהרות ואישורים שונים.

ביום 12 בפברואר 2024 הוטל על הבנק עיצום כספי שהתקבל מהפיקוח על הבנקים. להרחבה אודות העיצום הכספי ראה [ביאור T.26](#).

סיכון משפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפה לנזק/הפסד כתוצאה מתביעות כנגד הבנק, מתן חוות דעת משפטית לקויה, עריכת הסכמים לקויים, אי מתן הנחיות מתאימות עקב שינויים בחקיקה או בפסיקה ו/או כתוצאה מקנסות ופעילות פיקוחית.

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה – סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית – סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלוא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה או שהוא כולל התניות שאינן חוקיות.
- סיכוני פסיקה – סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים

היועצת המשפטית הראשית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, אחראית להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים.

בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין חטיבת הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך חטיבת הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. החברות הבנות של הבנק בארץ ובחו"ל מיישמות מדיניות לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים ונהלים פנימיים לניהול סיכונים משפטיים התואמים את פעילותן ואת מדיניות הקבוצה בנושא. בהתאם לנהלי הסיכון המשפטי בחברות הבנות, על החברות הבנות להפנות נושאים מסוימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, החברות הבנות מעבירות דוחות תקופתיים ומיידיים למנהלת הסיכונים המשפטיים של הבנק, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות. בשנת 2023 עודכנו תהליכי ניהול הסיכון המשפטי ותרחיש הקיצון המשפטי.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים ניתן דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.
- מניעה ומזעור סיכונים משפטיים, בין היתר, באמצעות:
- הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
- בדיקת הוראות רגולטוריות וחקיקתיות (לרבות פסיקה), ובחינת השלכותיהן על פעילות הבנק.
- הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת רלוונטיות ליחידות המתאימות בבנק.

לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים, פועלים בחטיבת הייעוץ המשפטי גורמים ייעודיים וועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על פעילות הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם. כמו כן, חטיבת הייעוץ המשפטי מאתרת ומטפלת, במידת הצורך, בהוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רגולטוריות), כבר בשלב הצעת החוק, או בשלב גיבוש הרגולציה הרלוונטית.

פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של חטיבת הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את ממשק העברת המידע בין כל אחד מהגורמים הנ"ל לבין צוות הסיכונים המשפטיים הפועל בחטיבה, הנהלת החטיבה ומנהלת הסיכונים המשפטיים.

חשיפה משפטית כללית

קיימת חשיפה משפטית כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות, ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות הנוגעות לתנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה משפטית בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך ורגולטורים אחרים להם כפופה פעילות הבנק.

ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדיון, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, נדרשת התאמתן באופן שוטף למציאות המשתנה. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה משפטית כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות לפיקוח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ואם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים אלה, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון של בעלי עניין שונים בבנק לאומי (לקוחות, משקיעים, בעלי מניות, מחזיקי אג"ח, ספקים, גופי רגולציה, הציבור הרחב וכו'), זאת כתוצאה מהתנהגות, פעולה, או הימנעות מפעולה של הקבוצה, נושאי משרה בקבוצה, העובדים או מעורבים אחרים.

המסגרת לניהול סיכון המוניטין תומכת בניהול רוחבי, תוך תיאום בין הגורמים השונים בבנק המנהלים את הסיכון מול קבוצות בעלי העניין השונות.

אגף הדוברות מנטר באופן שוטף את השיח התקשורתי על הבנק ומנהל ממשק שוטף עם כלל יחידות הבנק על מנת לאפשר טיפול תקשורתי מיטבי בעת התממשות אירועים אשר יש להם פוטנציאל השפעה שלילי על מוניטין הבנק.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כדוגמת מאגר נתוני אשראי, ניווד בין בנקים ויוזמת בנקאות פתוחה.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאושרת על ידי הנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבת התחרות, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק.

סיכון מודל

סיכון מודל הינו חשיפה להפסד או פגיעה במוניטין הבנק עקב קבלת החלטות שגויה, מבוססת מודל, כתוצאה משימוש במודל שגוי, הישענות על נתונים לא משקפים, טעויות ביישום המודל ו/או שימוש שגוי במודל.

מדיניות ניהול סיכונים מודל אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראייה כי טיב ואיכות המודלים חיוניים לפעילות השוטפת. המדיניות מתייחסת לעקרונות בניהול סיכונים המודל, הגדרת ממשל תאגידי, בעלי תפקידים ומדרגי סמכויות. בהתאם למדיניות עוגנה תכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון לניהול וצמצום סיכונים מודל, הבנק ממשיך ביישום תכנית העבודה לצמצום הסיכונים.

אסטרטגיית הבנק למעבר לשימוש בכלים דיגיטליים ותהליכים מבוססי מודלים מגבירה הישענות על מודלים בתהליכי העבודה. מגמה זו מגבירה את יעילות, שקיפות ואובייקטיביות התהליכים ועל כן מקטינה סיכונים בנקאות הוגנת (conduct), שירות, חיתום אשראי וכו' אך מגבירה את סיכונים המודלים. תכנית העבודה לניהול וניטור סיכונים מודלים מותאמת לעליות סיכונים אלו.

לאור העלייה בסביבת הריבית והאינפלציה והשינויים המאקרו כלכליים הבנק הידק במהלך השנה את תהליכי ניהול סיכונים מודלים, הוגברו תהליכי הניטור השוטף על ידי בעלי המודלים, המתקפים, בוצעו התאמות שנמצאו כנדרשות ובוצעה הערכת סיכונים מודלים מותאמת עליונות הסיכון ברמת הבנק.

בנוסף, החל מפתחת מלחמת חרבות ברזל בוצע מיפוי למודלים ו/או תהליכים מבוססי מודלים לבחינת הצורך בהתאמתם לאור התקופה.

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת הינו הסיכון שהתנהלות הבנק תוביל לתוצאה בלתי רצויה עבור לקוח בשל מתן שירות באופן לא הולם, מתן שירות שאינו מתאים או התנהלות בלתי הוגנת. בסיכון זה נכללת גם התנהלות לא ראויה המשפיעה על מהימנות השוק (MARKET INTEGRITY), אמון הציבור בפעילות המגזר הבנקאי). התממשות הסיכון עלול לגרום לבנק הפסדים הנובעים מתביעות משפטיות (לרבות תביעות ייצוגיות), מהטלת עיצומים או קנסות (בשל הפרת הוראות ציות אשר משיקות לנושאי הקונדקט) ו/או מנזקי מוניטין.

הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק – להוביל בנקאות יוזמת, חדשנית ואחראית עבור הלקוחות ולצמוח בצורה מואצת עם הלקוחות שבמיקוד. כמו כן, תהליכי הייזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקורות התומכים בהתנהלות ראויה ואשר נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

נמשכת מגמת הרגולציה הצרכנית בדגש על הוגנות (Conduct). במסגרת זו, הבנק ממשיך להקפיד על יישום עקרונות ההוגנות ופועל ליישום הוראת בנק ישראל 501 בנושא "ניהול מערך שירות ותמיכה ללקוחות".

הבנק ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ושימוש במודלים וההערכה היא שמהלך זה, בין יתר יתרונותיו, מפחית את סיכון הבנקאות ההוגנת.

סיכון מאקרו כלכלי

ברמה העולמית, הסיכונים המאקרו כלכליים העיקריים נוגעים להשפעות המצטברות של תהליך הצמצום המוניטרי אשר התרחש ברוב מדינות העולם, זאת בתגובה להאצת האינפלציה. האינפלציה מצויה במגמת התמתנות ברוב המדינות. צפויה שנה של צמיחה כלכלית איטית יחסית, אם כי במספר מדינות הצמיחה בולטת לטובה. לשם המחשה, ברבעון הרביעי של 2023, צמיחת התוצר בארה"ב הייתה טובה במידה משמעותית מהצפוי וכלל שנת 2023 הצמיחה עמדה על 2.5% לעומת 1.9% בשנת 2022. באופן דומה, שוק העבודה של ארה"ב ממשיך להצביע על חוסן. סקר קציני האשראי של הפד מצביע על כך שהבנקים כבר הרבה פחות מושפעים ממשבר SVB שחל בשנה שעברה. בגוש האירו, אנגליה ויפן נרשמה התכווצות קלה בפעילות, אך מוגבלת בהיקפה. שווקי המניות השלימו שנה של עליות והחלו את שנת 2024 עם עליות שערים נוספות. הבעיות הנקודתיות שהיו במספר מערכות בנקאות (בארה"ב ובשווייץ) טופלו ביעילות. ישנם סיכונים משמעותיים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאופוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי והמצב במזרח התיכון, המוסיפים לפוטנציאל התנדדות של תהליכים כלכליים גלובליים, ובפרט האיום על נתיבי השיט העולמיים, בדגש על סביבת הים האדום.

מלחמת "חרבות ברזל" הינו אירוע משמעותי המטיל עננה כבדה על הפעילות העסקית והכלכלית ומלווה בחוסר וודאות משמעותית. המלחמה הביאה להשפעה שלילית על פעילות המשק ולעלייה באבטלה בהגדרתה הרחבה, כאשר חומרת ההשפעה הכוללת תהיה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר, במידת הפגיעה באוכלוסייה ובתגובת המדיניות הכלכלית על חלקיה השונים. הפגיעה בפעילות הכלכלית משקפת השפעות שליליות הן על "צד ההיצע" של המשק ועל "צד הביקוש". בצד ההיצע ניתן להצביע על מספר גורמים וביניהם גיוס ממושך של עובדים למילואים ופגיעה בתשתית הכלכלית בתחומים שונים. בצד הביקוש ניתן לתת כדוגמא את הפגיעה הניכרת באמון הצרכנים ובביטחון העסקים, תוך כדי השפעה שלילית ניכרת על הביקוש המצרפי במשק. השפעות אלה באו לידי ביטוי מיד עם פרוץ המלחמה והתמתנו בהדרגה בחודשים נובמבר-דצמבר 2023.

בשלב זה, בהתאם להערכותיו הראשוניות של הבנק, ענפי המשק שפעילותם חשופה במיוחד לנזקי המלחמה הם: חקלאות, בנייה, וכן ענפי התרבות והפנאי (תיירות, מסעדות, בידור וכו'), וחלק מענפי התעשייה והמסחר, כוללות במיקום האזורי שלהם.

שנת 2023 התאפיינה באירועים ציבוריים – חקיקתיים וחברתיים, בדגש על תהליכי החקיקה שמובילה הממשלה. על רקע פרוץ המלחמה, פחתה, לעת עתה, רמת הסיכון שנובעת מאירועים אלה.

ביום 1 למרס 2023, חברת Fitch אישררה את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ עם אופק יציב. בהמשך, בתאריך 29 למאי 2023, החברה פרסמה סקירה וניתוח של כלכלת ישראל ובפרט בתוואי התקציבי הצפוי של ישראל והשפעות אפשריות של האירועים הציבוריים – חקיקתיים וחברתיים בישראל.

חברת S&P פרסמה במהלך מאי 2023 דוח על דירוג האשראי של מדינת ישראל. החברה הותירה את דירוג האשראי ואופק הדירוג ללא שינוי, ברמה של AA- עם אופק יציב. הדוח כולל התייחסות לסיכונים פוליטיים, חברתיים וביטחוניים שעלולים להשפיע על אופק הדירוג ו/או דירוג האשראי בעתיד.

בתאריך 17 לאוקטובר 2023 חברת הדירוג Fitch הודיעה על כך שמדינת ישראל נוספה לרשימת "מעקב דירוג שלילי". רשימה זו מיועדת למקרים שבהם חלו שינויים פתאומיים ומהותיים העלולים להוביל בתוך פרק זמן קצר יחסית להרעה בדירוג האשראי. התוספת של ישראל לרשימת מעקב זו באה על רקע ההרעה הגיאופוליטית והפוטנציאל להסלמה משמעותית ומתמשכת שעלולה להוביל להפחתת דירוג האשראי.

ב-24 באוקטובר 2023 שינתה חברת הדירוג S&P את אופק הדירוג של מדינת ישראל מיציב לשלילי על רקע המלחמה. בעקבות הצעדים שנקטו חברות הדירוג בכל הקשור לדירוג המדינה, הכניסו חברות הדירוג Moody's ו-Fitch גם את הבנקים בישראל ל"מעקב דירוג שלילי" וב-31 באוקטובר 2023 אשררה S&P מעלות את דירוג המנפיק של הבנק, ilAAA, ואת דירוגי ההנפקות שלו, תוך הותרת התחזית יציבה.

ב-9 בפברואר 2024 חברת Moody's הפחיתה את דירוג האשראי של מדינת ישראל מ-A1 ל-A2, ושינתה את אופק הדירוג של מדינת ישראל לשלילי. הדוח של Moody's מדגיש את החולשות הנובעות מהמצב הקיים בישראל במספר נושאים. Moody's מעריכה כי נטל החוב של ישראל יהיה גבוה מהותית מהצפוי לפני המלחמה. אופק הדירוג השלילי משקף את הערכת Moody's כי הסיכון להסלמה של הסכסוך מול חיזבאללה בצפון ישראל נותר משמעותי, ולהסלמה שכזו פוטנציאל השפעה שלילי משמעותי על כלכלת ישראל. מנגד, מהלך הדירוג מביא בחשבון גם את החוזקות ארוכות השנים של כלכלת ישראל.

בעקבות הורדת דירוג האשראי של מדינת ישראל מדירוג A1 לדירוג A2 עם תחזית שלילית, ב-13 בפברואר 2024 התקבלה הודעה מ-Moody's לפיה Moody's מורידה גם את דירוג הפיקדונות לטווח ארוך ל-A3 ולטווח קצר ל-P-2 של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים וכן את דירוג ה-CRR של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים ל-A2 עם תחזית שלילית.

פרופיל הסיכון – הגדרת חומרת גורמי הסיכון

המתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים, כפי שמתוארים בטבלת חומרת גורמי הסיכון שלהלן, מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה. רמות החומרה מציגות את הסיכון בחלוקה לחמש רמות, כאשר פגיעה שתוביל לירידת יחס הלימות הון עצמי רובד 1 מתחת למגבלת תיאבון הסיכון (יחס הון עצמי רובד 1 של 6.5%) מוגדרת כסיכון ברמת חומרה גבוהה. הסיווג לרמות הסיכון האחרות מתבצע כפונקציה של היקף הפגיעה ביחס הלימות הון עצמי רובד 1 של הקבוצה והערכה סובייקטיבית רלוונטית. הגורמים המשפיעים על הערכה זו מורכבים משיקולים שונים, כגון: תהליכי ניהול הסיכון, השפעת קשרי הגומלין מול סיכונים אחרים ושינויים בסביבת הסיכון החיצונית היכולים להעלות או להוריד את הערכת החומרה של הסיכונים מעבר למשתקף בהערכת הפגיעה הכמותית להון. ההערכה הסובייקטיבית כוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק. במקרים בהם תרחיש כמותי כלשהו אינו נותן, להערכתנו, ביטוי מספיק גבוה לחומרת גורם הסיכון, יינתן משקל גבוה יותר להערכה איכותית. לאור האמור לעיל, נדגיש כי ישנה שונות באופן בחינת ההשפעה של גורמי הסיכון השונים בין הבנקים ולכן יש לנקוט משנה זהירות בביצוע השוואות שונות.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

טבלת חומרת גורמי הסיכון

רמת חומרה*				הגדרה	סיכון
2022	2023				
בינונית	בינונית-גבוהה	סיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי. ההתייחסות היא לסיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני.	סיכון אשראי כולל**	1	
בינונית	בינונית-גבוהה	סיכון בגין כניסה לכשל של לווה/צד נגדי הגורמת לאי עמידתו בהתחייבויות כספיות חוזיות, כניסה לכשל של לווה או של צד נגדי בנגזרים והסיכון השיורי בגין אי יכולת לממש ביטחונות.	סיכון איכות לווים וביטחונות**	1.1	
נמוכה	נמוכה	סיכון אשראי הנובע מגודלם היחסי של לווים בתיק האשראי של הבנק.	סיכון ריכוזיות לווה גדול וקבוצת לווים	1.2	
בינונית	בינונית	סיכון אשראי הנובע מריכוז של אשראי ללווים בענפי משק ובמגזרים מסוימים.	סיכון ריכוזיות ענפית ומגזרית	1.3	
נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית	סיכון החשיפה של נכסי הקבוצה לשינויים בשערי חליפין, בריבית, באינפלציה ובמחירי נכסים, הקורלציה ביניהם ורמות התנודתיות שלהם.	סיכון שוק כולל	2	

רמת חומרה*			
2022	2023	הגדרה	סיכון
נמוכה	נמוכה	הסיכון עקב תנודות בשער חליפין, כולל אינפלציה (תיק למסחר ובנקאי).	2.1 סיכון בסיס
נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית	הסיכון עקב תנודות בשערי ריבית (תיק למסחר ותיק בנקאי).	2.2 סיכון ריבית
נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית	הסיכון עקב תנודות במחירי מניות ואג"ח בתיק המסחרי ובתיק הבנקאי עבור נכסים המשוערכים לפי מחיר שוק.	2.3 סיכון מרווח ומחירי מניות
נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית	הסיכון בחוסר היכולת לעמוד באי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.	3 סיכון נזילות
בינונית	בינונית	סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.	4 סיכון תפעולי
בינונית-גבוהה	בינונית-גבוהה	סיכון הנובע מתקיפת מערכות המחשוב ו/או תשתיות משובצות מחשב, אשר תוצאותיה עשויות לבוא לידי ביטוי בגניבת מידע, בגניבת נכסים פיננסיים (כסף ושווה כסף) ו/או פגיעה ברציפות התפקודית (על ידי שיבוש מידע ו/או פגיעה בזמינות).	4.1 סיכון אבטחת מידע וסייבר
בינונית	בינונית	סיכון להפסד כתוצאה מתקלות וכשלים מיכוניים, כתוצאה מתהליכים לקידום ויישום חדשנות טכנולוגית/מוצרים ושירותים חדשניים ו/או פרויקטים	4.2 סיכון טכנולוגיה
בינונית	בינונית	החשיפה להפסד או פגיעה במוניטין הבנק עקב קבלת החלטות שגויה, מבוססת מודל כתוצאה מ: שימוש במודל שגוי, הישענות על נתונים שאינם משקפים, טעויות ביישום המודל ושימוש שגוי במודל.	5 סיכון מודל
בינונית	בינונית	מכלול הסיכונים של הסיכון המשפטי וסיכון הרגולציה המפורטים בדוח.	6 סיכון משפטי ורגולציה
בינונית	בינונית	סיכון הנובע מאי ציות להוראות חקיקה ותקנות מחייבות.	7 סיכון ציות
נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית	הסיכון שפרסום שלילי יגרום לירידה בביסיס הלקוחות, ירידה בהכנסות, בנזילות או עלויות משפטיות גבוהות.	8 סיכון מוניטין
בינונית	בינונית	סיכון אסטרטגי הוא הסיכון לפגיעה משמעותית בחוסן הפיננסי הנוכחי והעתיד כתוצאה מהחלטות אסטרטגיות מזיקות, ויישום לקוי של החלטות אסטרטגיות או חוסר תגובה לשינויים בסקטור הבנקאי ובסביבה התפעולית.	9 סיכון אסטרטגי
בינונית-גבוהה	בינונית-גבוהה	סיכונים הנגרמים עקב אירועים חיצוניים גלובליים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל.	10 סיכון מערכתי עולמי***
בינונית-גבוהה	גבוהה	סיכונים הנגרמים עקב אירועים מקומיים שעלולים לגרום התממשות של מספר סיכונים במקביל.	11 סיכון מערכתי מקומי**

* בהתייחס לפגיעה אפשרית בהלימות ההון והערכה סובייקטיבית של השפעת סיכונים קשים לכימות. רמת הסיכון אינה מבטאת את ההסתברות להתממשותו, אלא את הפגיעה בבנק בקרות התרחיש.

** על רקע הפוטנציאל הכלכלי השלילי של המלחמה הועלתה, ברבעון השלישי של שנת 2023, רמת החומרה של סיכון מאקרו המקומי מ"בינונית-גבוהה" ל"גבוהה". לאור זאת ונכח המגמה הנמשכת של עליית הריבית הועלתה רמת החומרה של סיכון האשראי הכולל ושל סיכון איכות הלווים והביטחונות מ"בינונית" ל"בינונית-גבוהה".

*** בהתייחס לסיכון המערכתי העולמי, על אף שצפויה שנה של צמיחה איטית באופן יחסי הפרמטרים המאקרו כלכליים מצביעים על התמתנות והתאוששות ונכח זאת, ברבעון הרביעי של שנת 2023 ירדה רמת חומרת הסיכון מ"בינונית-גבוהה" ל"בינונית".

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר תוך הפעלת שיקול דעת אשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת עריכת הדוחות הכספיים. חלק מהאומדנים וההערכות אלו, מגלים רמה גבוהה של אי וודאות ויתכן ויושפעו או יהיו רגישים ברמה גבוהה לשינויים בעתיד. אומדנים והערכות אלו, שמידת השתנותם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות של הבנק, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים קריטיים.

התוצאות בפועל של סעיפים אלה עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות.

[בביאור 1](#) מובאים בפירוט עיקרי המדיניות החשבונאית אותה יישמה קבוצת לאומי.

הלן תיאור תמציתי של נושאים חשבונאיים קריטיים עיקריים המגלמים הערכות ואומדנים של הנהלה ואשר נדונו בין הדירקטוריון, הנהלה וראי החשבון המבקרים המשותפים:

הפרשה להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המפקח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses – CECL), כפי שפורסמו בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC 326) בדבר "מכשירים פיננסיים – הפסדי אשראי". הכללים החדשים מציגים מתודולוגיה חדשה לרישום הפסדי אשראי, אשר בעיקרה מביאה להכרה מוקדמת יותר בהפסדי אשראי. מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שתומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לוויים, וחיזוק הקשר בין ניהול סיכוני האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. זאת, תוך התבססות על שיטות ותהליכים קיימים.

כתוצאה מיישום הכללים החדשים, הבנק עדכן והתאים את מתודולוגיית הפרשה להפסדי אשראי, בהתאם למתודולוגיה המעודכנת, הפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי. ככלל, אומדני הבנק מבוססים על הפסדי עבר לאחר התאמתם בגין השתנות מאפייני האשראי, התאמה בגין התנאים הכלכליים הנוכחיים ותחזיות סבירות לעתיד. כתלות בתיק האשראי, הרכיבים הכמותיים מבוססים בין היתר, על מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs), הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). אומדנים אלה מתחשבים בשורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, תנאי הכלכלה הקיימים והחזויים וכיוצא באלה. אומדני הבנק כוללים הערכות המשקפות, בין היתר, תנאי אי וודאות ומטבעם יכולים להשתנות מעת לעת.

הבנק קבע נהלים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני.

ככלל, אומדן הפרשה להפסדי אשראי צפויים מחושב על פני התקופה החוזית של הנכס הפיננסי תוך הבאה בחשבון של אומדני פירעון מוקדם בהתאם לשיטות כמותיות שגיבש הבנק, ותוך התחשבות בצפי לביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי עם הלווה, ככל שרלוונטי. הפרשה שחושבה על בסיס קבוצתי בגין הלוואות מבוססת ככלל על יתרת החוב הרשומה, למעט ריבית שנצברה למועד הדיווח.

מדידת הפרשה להפסדי אשראי מבוססת על חלוקת תיק האשראי של הבנק לקבוצות החולקות מאפייני סיכון דומים (תהליך המכונה "סגמנטציה"). תמצית גישת הבנק לסגמנטציה מתייחסת לתיקים, ענפי משק ולמערכים עסקיים כדלקמן: הבנק מפלח את האשראי לציבור לארבעה תיקים ראשיים כאשר כל תיק מחולק לקבוצות משנה: (1) אשראי עסקי-מסחרי בחטיבה העסקית; (2) אשראי מסחרי, המשקף בעיקר אשראי לעסקים קטנים, בחטיבה הבנקאית; (3) אשראי פרטי שאינו לדיור ו- (4) אשראי לדיור. ככלל, אשראי מסחרי מפולח לענפי משק, בעוד אשראי לאנשים פרטיים מפולח לקווי עסקים מרכזיים. בהתייחס לאשראי לדיור מתבססת המדידה על מאפיינים ברמת הלוואה הבודדת. בשלב הבא, הבנק מבחין בין אשראי תקין לבין אשראי בסיווג בעייתי.

הפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: הפרשה קבוצתית והפרשה פרטנית, לפרטים ראה [ביאור 1.ח](#).

הפרשה קבוצתית

1. בסגמנטים שאינם לדיור, אמידת ההפרשה נעשית ככלל בשיטת שיעור ההפסד (Loss-rate). תהליך זה מבוסס בראשיתו על ממוצע הפסדי העבר בתיק, המיוצג על ידי מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs) החל משנת 2011 ועד לרבעון שקדם למועד הדיווח. הפסדי העבר מותאמים בהמשך התהליך בגין שורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, ריכוזיות תיק האשראי, דירוגי הסיכון, מדיניות ונוהלי מתן האשראי של הבנק ותנאים נוספים. תהליך זה נועד להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידה שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות והניתנות לביסוס עשויים להיות שונים מהתנאים ששררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי. בשלב הבא משלב הבנק תחזיות סבירות וניתנות לביסוס לשנה אחת, ולאחריה שב על פני שנה אחת למידע ההיסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי. בסופו של התהליך, מותאמת ההפרשה בגין אומדנים לגביות (recoveries) צפויות ביחס לחובות שנמחקו חשבונאית. שינויים באומדנים אלה מוכרים במועד התהוותם כנגד ההפרשה להפסדי אשראי.

ההפרשה בגין אשראי חוץ מאזני מוכרת בגין מחויבויות אשר אינן ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי הבנק, ומבוססת על אותה הסגמנטציה שתוארה לעיל, תוך התחשבות באומדני הבנק ביחס לסבירות הניצול של הפריטים החוץ מאזניים השונים (היינו, מקדמי המרה לאשראי). אומדנים אלה מבוססים הן על ניסיון עבר שנצבר בבנק המצביע על שיעורי המימוש לאשראי והן על שיקול דעת סובייקטיבי. הפרשה זו מוצגת במאזן במסגרת התחייבויות אחרות.

תהליך זה מלווה בשיקול דעת משמעותי ובהנחות מומחה, על מנת לשקף את מיטב ציפיות ההנהלה והערכותיה באשר להפסדי האשראי הצפויים.

2. בסגמנט אשראי לדיור, מודד הבנק את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). תהליך זה מתחיל אף הוא ממידע היסטורי אשר מותאם בגין תנאים נוכחיים ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס לתקופה של שנה אחת. לאחר תקופה זו שב הבנק על פני שלוש שנים למידע היסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי. הפרשה בגין אשראי חוץ מאזני מוכרת על בסיס אומדני הבנק ביחס להסתברות לניצול מסגרות האשראי המחייבות. שינויים בהפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור, לרבות בגין הלוואות לדיור בסיווג לא צובר, מוצגות כהוצאה להפסדי אשראי בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי.

סיווג חובות בעייתיים והפרשה פרטנית

הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד. זאת, על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. לגבי הלקוחות העסקיים הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכונים האשראי (נס"א) בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית ככל האפשר של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

ככלל, חוב מסחרי שיתרתו החוזית הינה 1 מיליון ש"ח או יותר נבדק פרטנית על ידי הגורמים המוסמכים בבנק לעניין סיווגם כחובות בעייתיים, לרבות רישום מחיקה חשבונאית ככל שרלוונטי. יתר לקוחות הבנק, ככלל, נבחנים לצורך סיווג על בסיס מצב הפיגור ובהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית.

חובות לא צוברים, למעט אשראי לדיור, הינם חובות אשר הבנק סבור כי אינם חולקים מאפייני סיכון משותפים עם חובות צוברים, ולפיכך מעריך את ההפרשה בגינם על בסיס פרטני.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכונים האשראי, מבוצעים בכל קווי העסקים (בכל אחד, בהתאמה למאפייניו) מהלכים לאיתור חובות בעייתיים מבעוד מועד. בחטיבה העסקית מבוצעת בחינה שבין היתר מבוססת קריטריונים המהווים התראה מוקדמת לאפשרות הפיכתו של חוב לבעייתי. בהתאם לכך במידה ונדרש, מעודכן דירוג הסיכון והחוב מוגדר רגיש. בחטיבה הבנקאית איתור הלקוחות הרגישים מבוצע בעיקרו באופן ממוכן וזאת בהתבסס על קריטריונים שהוגדרו עבור סוג זה של לקוחות.

לקוחות שאותרו כרגישים, נבחן הצורך בסיווגם, מדי רבעון לפני פרסום הדוח הכספי.

מתודולוגית הטיפול בחובות בעייתיים מחייבת בין היתר, בחינה שיטתית של נאותות ההפרשה להפסדי אשראי בגין החובות המסווגים כלא צוברים. ההפרשה מוערכת בהתאם לפער בין יתרת החוב הרשומה לערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מהפעילות של הלקוח ומימוש ביטחונות ונכסים אחרים, מהווים בשיעור הריבית האפקטיבית של החוב. לגבי חובות שההחזר שלהם נסמך על ביטחונות (חובות מותנים בביטחון) ואין מקורות החזר זמינים ואמינים אחרים, ההפרשה נקבעת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ולאחר הפעלת מקדמי ביטחון בכל הקשור לשווי הבטוחה שיהיה ניתן לממשו ולהיפרע ממנו. בהקשר זה יצוין כי הבנק מיישם את דרישות בנק ישראל על פיהן קביעת סיווג של חוב מתבססת על יכולת התשלום של החייב כלומר, החוזק הצפוי של מקור ההחזר הראשוני של החוב וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים כגון: ביטחונות וערבים.

בדומה לבחינת נאותות הסיווגים מבוצעת מידי רבעון גם בחינת נאותות ההפרשה בהתאם לדרישות בנק ישראל.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין, האחריות הכוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על החטיבה לניהול סיכונים. בנוסף לדיונים המתקיימים בהשתתפות הנהלות החטיבות העסקיות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מתקיים מידי רבעון דיון גם בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי, לגבי הסך המצרפי של ההפרשות הנדרשות לאותו רבעון, וכן בהתייחס לסווג והפרשות ספציפיים (מעבר לסף סכום שנקבע).

למידע נוסף בנוגע ליישום הראשונה של הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses – CECL) ראה [ביאור 1.כד.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

מדידות שווי הוגן

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בנושא 820 בקודיפיקציה אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות, קביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא. הפריטים העיקריים אותם מודד הבנק בשווי הוגן מדי תקופה הינם אגרות חוב זמינות למכירה, ניירות ערך למסחר, מניות שאינן למסחר לגביהן קיים שווי הוגן זמין ומכשירים פיננסיים נגזרים.

שווי הוגן מוגדר כסכום/מחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון במועד המדידה. בין היתר, ההוראות מחייבות לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי בנתונים נצפים ולמצער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים ככלל את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

ASC 820 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה אם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות.

הרמה במדרג השווי ההוגן שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי ההוגן בכללותו.

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראלים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. לעניין ניירות ערך זרים רובו של התיק מחושב באופן יומי על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן של נכסים פיננסיים לצורך גילוי השווי בדוחות כספיים. מוסד זה הוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשוקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים ועל שיערוך עסקאות דומות. החישוב משקף את המחיר שקונה מרצון בשוק ישראלי עבור ניירות ערך על בסיס מידע שוטף הנצפה בשוק. מכיוון שרק חלק מניירות הערך נסחרים בעולם בתדירות יומית, המשערך מבסס את נתוניו לצורך קביעת מחיר, באמצעות אלגוריתם תמחור על עסקאות שבוצעו בפועל, אינדיקציות למחירים מבנקים גלובליים ומקומיים, ברוקרים ובורסות. במידה ונתוני שוק מועטים או לא קיימים, המשערך משתמש במודלים מתוחכמים להערכת שווי, תוך התחשבות בזהות המנפיק והענף הרלוונטי.

בניירות ערך שהם אגרות חוב שאינן סחירות של חברות בישראל השווי ההוגן מתבסס על נתונים המתקבלים מחברת "מרווח הוגן". הבנק תיקף את המודל ווידא ברמה סבירה של ביטחון את נכונות השווי ההוגן.

לעיתים, מטעמי שמרנות, כאשר קיימים אינדיקטורים, הבנק מבצע התאמות למודל ו/או מחיר שוק במטרה לקבוע שווי הוגן נכון יותר. בנושא מכשירים פיננסיים נגזרים, מיישם הבנק את הוראות נושא 815 בקודיפיקציה ואת הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא.

בפרט, הבנק משקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידו ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של התאגיד הבנקאי, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

נקבעו הנחיות ספציפיות בנוגע למתודולוגיה ולנתונים שישמשו בחישוב השווי ההוגן של מכשירים נגזרים. הבנק מבצע את חישוב ההפרשה בגין סיכון אשראי ברמת לקוח, תוך שימוש במדד לאיכות האשראי בהתבסס על מודלים פנימיים או על נתוני שוק.

לפרוט בדבר השפעת סיכון האשראי על הנגזרים ראה [ביאור 1.כז.1](#).

למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה [ביאור 1.ז](#).

ירידות ערך של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה

הבנק אומד את הפסדי האשראי הצפויים בגין אגרות חוב בתיק הזמין למכירה בכל מועד דיווח כאשר השווי ההוגן של הנייר נמוך מעלותו המופחתת. בכל מצב כאמור, בוחן הבנק אם ישנה כוונה למכור את הנייר או אם הבנק מאמין כי יותר-סביר-מאשר-לא שהוא ידרש למכור את הנייר לפני השבת ערכו בספרים. אם התשובה חיובית – מלוא הפער שבין הערך בספרים לבין השווי ההוגן מוכר ברווח והפסד. אם התשובה שלילית – הבנק בוחן אם הירידה בשווי ההוגן נובעת מהפסדי אשראי או מגורמים אחרים, וירידת ערך אשר הבנק מעריך כי נובעת מהפסדי אשראי מוכרת באמצעות ההפרשה להפסדי אשראי, בעוד כל ירידת ערך אחרת מוכרת כנגד רווח כולל אחר. הפסד אשראי קיים כאשר הבנק לא צופה לקבל תזרימי קרן וריבית מספקים על מנת להשיב את מלוא העלות המופחתת של הנייר. ההפרשה בגין הפסדי אשראי מוגבלת לסכום שבו עולה העלות המופחתת של הנייר על שווי ההוגן. סכום ההפרשה מתעדכן מעלה או מטה בהתאם לשינויים בהערכות בתקופות עוקבות.

במסגרת הערכת הבנק בדבר קיומו של הפסד אשראי, בוחן הבנק נתונים, הערכות ופריטי מידע שונים.

בהתאם לכללים החדשים, הבנק אינו מתחשב לעניין זה במשך הזמן שבמהלכו השווי ההוגן של הנייר היה נמוך מעלותו.

במקרים בהם הבנק החליט לבצע בדיקה כמותית תתבצע הבחינה באמצעות שיטת PD LGD. במסגרת בחינה זו תבוצע השוואה של היוון תזרימי המזומנים אל מול השווי ההוגן ואל מול העלות המופחתת. במצב בו היוון תזרימי המזומנים הצפויים נמוך מהעלות המופחתת יוכר ההפרש כהפרשה להפסדי אשראי. במקרה בו השווי ההוגן של האיגרת גבוה מסכום היוון תזרימי המזומנים תוכר הפרשה עד לרצפת השווי ההוגן.

למידע נוסף בנוגע לבחינת ירידת ערך ראה [ביאור 1.8](#).

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף ניירות ערך.

התחייבויות לזכויות עובדים

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק, כאשר לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 וטרם קבלו קביעות במועד חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בשנת 2000 בעניין הסדר פנסיוני, קיימות הפקדות שוטפות לתכנית פנסיה חיצונית ולגביהם לבנק אין חבות פנסיונית למטת השלמה לפיצויי פיטורין במקרים מסוימים בהתאם להסכם (עובדי דור ב'). לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 וקיבלו קביעות עד מועד חתימת הסכם דלעיל, הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה, הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או בקבלת פנסיה מהבנק, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים (עובדי דור א'). הבנק מפקיד עבור עובדים אלה כספים לתגמולים ופיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק, אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה.

הבנק מעביר מעת לעת כספי תגמולים וכספי פיצויים של עובדים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול של הסדר ביטחון סוציאלי, לקופה משלמת. כמו כן, הבנק רוכש מעת לעת פוליסת ביטוח לפורשים ממקורותיו העצמיים.

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נקבע על בסיס תשואות השוק בהתאם להוראות שקבע בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הנומינלית על סמך נסיון העבר שמשנתה בהתאם לגיל העובד.

זאת ועוד, בהתאם להוראות הדיווח לציבור מעריך הבנק, את שיעור התשואה החזוי לטווח ארוך על נכסי התכנית תוך שימוש בשיעורי התשואה ההיסטוריים לאורך תקופת זמן ארוכה בתיק עם הרכב נכסים דומה.

המודלים האקטואריים כוללים, בין היתר, הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. הפרמטרים נקבעו תוך הפעלת שיקול דעת ובהתבסס על אומדנים פנימיים וחישוביים, יובהר כי, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם /או בשיעור ההיוון /או בשיעור עליית השכר, עשוי להביא לשינוי מהותי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

חישוב ההתחייבות האקטוארית מושפע מהנחות המבוססות על מחקרים ואומדנים רבים, ההנחות האקטואריות מתוקפות במחקרים לפחות אחת לשלוש שנים. הפרמטרים לצורך קביעת ההתחייבות האקטוארית כוללים:

- מקורות חיזונים – בפרמטרים מסוימים, כגון לוחות תמותה כפי שמפרסם המפקח על שוק ההון או הנחיות מפורשות של המפקח על הבנקים בנושא שיעור היוון הבנק משתמש במקורות החיצוניים.
- אומדנים פנימיים – בפרמטרים מסוימים שהם פרטניים לבנק, הבנק עושה שימוש באומדנים פנימיים שמתבססים בעיקר על ניסיון העבר (כגון מחקרים ביחס לשיעור עליית שכר, מחקרים ביחס לשיעור עזיבות ועוד) ועל תוכניות העבודה של הבנק המאושרות בהנהלת הבנק ובדירקטוריון.

חישוב ההתחייבות האקטוארית עובר תיקוף בלתי תלוי אחת לשנה על ידי האקטואר המתקף של הבנק.

במהלך שנת 2023 בוצעו עדכונים להנחות האקטואריות, העיקרית שבהן הינה הנחת הפרישה המוקדמת (הטבות המשולמות בפרישה מעבר להתחייבות החוזית).

להלן ניתוח רגישות כמותי להשפעת הנחות עיקריות בחישוב ההתחייבות האקטוארית

גידול/קיטון של 1.0% בשיעור ההיוון של ההתחייבויות המפורטות לעיל יגרום לקיטון/גידול בסך של כ-2.5/2.1 מיליארד ש"ח בהתאמה בסך ההתחייבויות. גידול/קיטון של 1.0% בעליית השכר יגרום לגידול/קיטון בסך של כ-0.4/0.4 מיליארד ש"ח בסך ההתחייבויות. עלייה של 5% בתוחלת החיים תגרום לגידול בסך של כ-298 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il

ליום 31 בדצמבר 2023 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך של 1,147 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, לעומת יתרת קרן שלילית בסך של 1,397 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, ליום 31 בדצמבר 2022.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2023 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-1,511 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

התחייבויות בגין תביעות משפטיות

בין יתר התחייבויות הבנק קיימות גם הפרשות בגין תביעות משפטיות שונות שננקטו נגד הבנק, ביניהן גם בקשות לאישור תביעות ייצוגיות. ההפרשות נקבעו על פי הערכת ההנהלה ומבוססות על חוות דעת משפטיות.

אחת לרבעון נערך דיון בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל וכן בוועדת הביקורת של הדירקטוריון לגבי הפרשות בגין תביעות מעל סכום מסוים שהוגשו נגד הבנק.

לצורך הערכת הסיכונים בהליכים משפטיים המוגשים כנגד הבנק מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים החיצוניים המייצגים את הבנק בתביעות אלו.

חוות דעת אלו ניתנו על ידי היועצים המשפטיים החיצוניים על פי מיטב שיקול דעתם, על יסוד העובדות המוצגות להם על ידי הבנק ועל יסוד המצב המשפטי (הדין והפסיקה) כפי שהם ידועים במועד ההערכה, אשר נתונים, לא פעם, לפרשנות ולטיעונים אפשריים סותרים.

הערכת הסיכונים הגלומים בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות הינה מורכבת, בין היתר בשל המאפיינים היחודיים של ההליך. כמו כן, ישנן תביעות, אשר אין ביכולתם של היועצים המשפטיים החיצוניים להעריך את הסיכון הכרוך בהן בשל השלב בו מצוי ההליך.

לאור האמור לעיל, יתכן שתוצאות התביעות בפועל תהיינה שונות מההפרשות שנעשו.

מיסים על הכנסה

מיסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או נזקפים ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר נרשמים ישירות בהון.

החל מיום 1 בינואר 2017 מיישמת הקבוצה את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה, וזאת בהתאם לחוזר שפרסם הפקוח על הבנקים ביום 22 באוקטובר 2015 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה", וביום 13 באוקטובר 2016 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב".

מיסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנת המס כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

מיסים נדחים

ההכרה במיסים נדחים לקבל/לשלם הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מיסים. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת ASC 740 בדבר פוזיציות מס לא וודאיות, בהתאם לכך, הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימאלי שסבירות התממשותו עולה על 50%.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות הפיקוח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות הנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הוראות הפיקוח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2023 ביצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל וראשת החטיבה הפיננסית והחשבונאית הראשית, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל של הבנק וראשת החטיבה הפיננסית והחשבונאית הראשית הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2023 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

בשנת 2023 התקיימו 39 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-55 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 18 במרס 2024, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים - המבוקרים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2023 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנהל כללי

18 במרס 2024

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני חנן פרידמן מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2023 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון והנהלה"). וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

18 במרס 2024

חנן פרידמן
מנהל כללי

הצהרה - (CERTIFICATION)

אני חגית ארגוב מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2023 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון והנהלה"). וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

18 במרס 2024

חגית ארגוב
סמנכ"לית בכירה
חשבונאית ראשית
ראשת החטיבה הפיננסית והחשבונאית

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון והנהלה של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן, "הבנק"), אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון והנהלה"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של COSO - (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2023 הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק הפירמות בריטמן אלמגור זהר ושות' וסומך חייקין, כפי שצוין בדוח שלהם בעמוד מספר 119 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023.

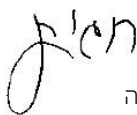
18 במרס 2024

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנהל כללי

חגית ארגוב
סמנכ"לית בכירה
חשבונאית ראשית
ראשת החטיבה הפיננסית והחשבונאית

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד – "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן – "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב, בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיומה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של הבנק; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות, או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזנים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת דוחות רווח והפסד המאוחדים, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל שנה בתקופה של שלוש שנים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023, והדוח שלנו, מיום 18 במרס 2024, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

בריטמן אלמגור זהר ושות'
A Firm in the Deloitte Global Network
רואי חשבון

סומך חייקין
שותפות רשומה בישראל ופירמה חברה
בארגון הגלובלי של KPMG המורכב
מפירמות עצמאיות המסונפות
ל-KPMG International Limited,
חברה אנגלית פרטית מוגבלת באחריות
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

18 במרס 2024

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק לאומי לישראל בע"מ והחברות המאוחדות שלו (להלן - "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון העצמי והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) בארה"ב, בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), והדוח שלנו מיום 18 במרס 2024, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק.

ענייני מפתח בביקורת

ענייני מפתח בביקורת המפורטים להלן הם העניינים אשר תוקשרו, או שנדרש היה לתקשרם, לדירקטוריון הבנק ואשר, לפי שיקול דעתנו המקצועי, היו משמעותיים ביותר בביקורת הדוחות הכספיים המאוחדים לתקופה השוטפת. עניינים אלה כוללים, בין היתר, כל עניין אשר: (1) מתייחס לסעיפים או לגילויים מהותיים בדוחות הכספיים וכן (2) שיקול דעתנו לגביהם היה מאתגר, סובייקטיבי או מורכב במיוחד. לעניינים אלה ניתן מענה במסגרת ביקורתנו וגיבוש חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם. התקשור של עניינים אלה להלן אינו משנה את חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם ואין אנו נותנים באמצעות חוות דעת נפרדת על עניינים אלה או על הסעיפים או הגילויים שאליהם הם מתייחסים.

הפרשה להפסדי אשראי

מדוע העניין נקבע כעניין מפתח בביקורת

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בארצות הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים CECL - (ASC 326) לפיהם מבצע הבנק אומדן של ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי (Life Time). אומדן זה מתבסס על מתודולוגיה שגיבש הבנק בהתאם לעקרונות התקן, על בסיס נתונים היסטוריים והתאמות נוספות שנדרשות לצורך חיזוי הפסדי האשראי הצפויים (להלן - הפרשה קבוצתית).

בנוסף מבצע הבנק בחינה פרטנית של ההפסד הצפוי בהתבסס על מצב הלווה, צפי גביה וביטחונות לכל לווה שנבחן (להלן - הפרשה פרטנית).

סך ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק, בגין אשראי מאזני וחוזי מאזני, הינה בסך של 7,464 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2023 וכוללת הפרשה פרטנית והפרשה קבוצתית כמפורט בביאורים 13 ו-30 לדוחות הכספיים המאוחדים. המדיניות החשבונאית מפורטת בביאור 1 לדוחות הכספיים המאוחדים.

תהליך הערכת ההפסד הצפוי בתיק האשראי מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים באי וודאות ועל הערכות סובייקטיביות הן בשלב הזיהוי והסיווג של החובות כחובות בעייתיות או תקינים והן בשלב מדידת ההפרשה הפרטנית והקבוצתית. לשינוי באומדנים או בהערכות אלו, עשויה להיות השפעה משמעותית על ההפרשה להפסדי אשראי המוצגת בדוחות הכספיים של הבנק.

האומדנים העיקריים המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי:

- בעת זיהוי וסיווג החובות, מופעל שיקול דעת לצורך איתור וזיהוי החובות הבעייתיים על פי קריטריונים מוגדרים אשר עשויים להעיד על הפיכתו של חוב לבעייתי, אומדן הפגיעה האפשרית או הקיימת במקור ההחזר הראשוני של הלווה, קיומו של תזרים מזומנים צפוי של הלווה לפירעון החוב במלואו ובמועדו, וכן הערכת נתונים פיננסיים אחרים של הלווה שיכולים להצביע על סממנים לקיומן של חולשות או חולשות פוטנציאליות של הלווה.
- בחישוב ההפרשה הפרטנית מופעל שיקול דעת לגבי תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מפעילות הלווה ומימוש ביטחונות וערבויות.
- בחישוב ההפרשה הקבוצתית מופעל שיקול דעת בקביעת אומדן ההפרשה הצפויה בתיק האשראי, תוך שימוש במתודולוגיה והנחות, על בסיס ממוצע הפסדי העבר בענפי המשק השונים וההתאמות הנדרשות על בסיס אינדיקטורים שהוגדרו על ידי הבנק, שאמורים לשקף את השינויים בשיעורי הכשל ושיעורי ההפסד החזויים הצפויים, נכון למועד המאזן, לעומת ממוצע הפסדי העבר וזאת בשל גורמים מאקרו כלכליים, התאמות איכותיות ספציפיות ובשל גורמים פנימיים.
- זיהינו את האומדנים המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי, כעניין מפתח בביקורת.
- ביקורת על ההפרשה להפסדי אשראי דורשת שיקול דעת של המבקר וכן ידע ונסיון על מנת לבחון את סבירות המתודולוגיה, ההנחות והנתונים ששימשו את ההנהלה בקביעת אומדן ההפרשה.

המענה שניתן לעניין המפתח בביקורת

להלן הנהלים העיקריים שביצענו בקשר לעניין מפתח זה במסגרת ביקורתנו: בחנו את תהליך חישוב ההפרשה ואת עיצוב, יישום והאפקטיביות של בקרות פנימיות מסוימות על דיווח כספי הקשורות לקביעת אומדן ההפרשה, לרבות בקרות בנושאים הבאים:

- בחינת נאותות המתודולוגיה ששימשה לקביעת ההפרשה
 - איתור חובות עם סממנים שליליים
 - סיווג חובות בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים
 - קביעת הפרשה פרטנית בחובות שאינם צוברים
 - ניתוח סבירות ההפרשה בכללותה
- ביצענו נהלים מבססים לבדיקת ההפרשה על בסיס מצגים פנימיים וחיצוניים שקיבלנו. נהלים אלו כללו בין היתר:
- בחינת המתודולוגיה לקביעת ההפרשה ובדיקה כי היא עולה בקנה אחד עם כללי החשבונאות שחלים על הבנק
 - בדיקת המודלים העיקריים המשמשים לקביעת ההפרשה הקבוצתית לרבות ההנחות הגלומות בהם
 - בדיקת שלמות ודיוק המידע והנתונים המשמשים במודל ההפרשה הקבוצתית
 - בדיקת נאותות הסיווג עבור מדגם חובות תקינים ובעייתיים
 - בדיקת נאותות אומדן ההפרשה בגין חובות שאינם צוברים עבור מדגם חובות
 - בחינת סבירות אומדן ההפרשה להפסדי אשראי בכללותה

הנחות הנהלה המשמשות לחישוב האקטוארי של אומדן ההתחייבות בגין הטבות לעובדים

מדוע העניין נקבע כעניין מפתח בביקורת

כפי שמתואר בביאור 23 לדוחות הכספיים המאוחדים, הבנק מציג התחייבות בגין פיצויי פרישה ופנסיה של עובדים (להלן - ההתחייבות) בהתאם לחישוב אקטוארי המתבסס על אומדנים משמעותיים לרבות צפי עליית מדד, שיעור היוון ותוחלת חיים, וכן על הנחות הנהלה ובהן שיעורי העזיבה ושיעור הגידול בתגמול (להלן - הנחות הנהלה). ההתחייבות ברוטו בגין הטבות לעובדים הסתכמה לסך של 17,210 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2023.

זיהינו את הנחות הנהלה המשמשות לחישוב ההתחייבות כעניין מפתח בביקורת.

בקביעת הנחות אלו, מפעילה הנהלה שיקול דעת משמעותי ומתבססת על ניסיון העבר, תחזיות כלכליות נוכחיות וציפיות הנהלה, על מנת להעריך את נתוני הנחות לאורך תקופת התחזית בגינה מחושבת ההתחייבות.

ביקורת ההתחייבות דורשת שיקול דעת של המבקר על מנת לבחון כיצד ביססה ההנהלה את ההנחות וכן ידע ומומחיות כדי לבחון את נאותות ההנחות ששימשו בחישוב האקטוארי של ההתחייבות.

המענה שניתן לעניין המפתח בביקורת

להלן הנהלים העיקריים שביצענו בקשר עם עניין מפתח זה בביקורת: בדקנו את תהליכי העבודה בנושא קביעת הנחות ההנהלה ואת אפקטיביות עיצוב, יישום והאפקטיביות של בקורות פנימיות מסוימות על דיווח כספי הקשורות לביסוס הנחות ההנהלה ויישומן, כולל בקורות ביחס לנושאים הבאים:

- הערכת המתודולוגיה ששימשה לקביעת ההנחות
 - הנתונים הבסיסיים ששימשו לקביעת ההנחות
 - תהליך קביעת ההנחות
 - יישום ההנחות בחישוב ההתחייבות
- במסגרת ביקורתנו ביצענו נהלים מבססים לבדיקת סבירות הנחות ההנהלה על בסיס מצגים פנימיים וחיצוניים שקיבלנו. לצורך ביצוע הנהלים נעזרנו בין היתר באקטואר מומחה. נהלים אלו כללו בין היתר:
- תשאול הבנק והאקטואר לגבי שינויים מהותיים בנתונים, בהנחות ובשיטות האקטואריות בהשוואה להערכה בשנה קודמת
 - ביצוע ניתוחי רגישות להנחות ההנהלה ששימשו בסיס לאומדן ההתחייבות כדי להעריך את ההשפעה של שינויים בהנחות אלו על ההתחייבות
 - הערכת סבירות הנחות ההנהלה בהתאם לנתוני עבר ולצפי ההנהלה לגבי העתיד
 - בדיקת בסיסי הנתונים עליהם מבוססות הנחות ההנהלה

בריטמן אלמגור זהר ושות'
 A Firm in the Deloitte Global Network
 רואי חשבון
 מכהנים כרואי חשבון המבקרים
 של הבנק משנת 2020

סומך חייקין
 שותפות רשומה בישראל ופירמה חברה
 בארגון הגלובלי של KPMG המורכב
 מפירמות עצמאיות המסונפות
 ל-KPMG International Limited,
 חברה אנגלית פרטית מוגבלת באחריות
 רואי חשבון
 מכהנים כרואי חשבון המבקרים
 של הבנק משנת 1950

רואי החשבון המבקרים המשותפים

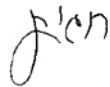
18 במרס 2024

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	2023	ביאור	
במיליוני ש"ח				
11,672	18,795	33,655	2	הכנסות ריבית
1,326	5,584	17,658	2	הוצאות ריבית
10,346	13,211	15,997	2	הכנסות ריבית, נטו
(812)	498	2,383	30, 13	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
11,158	12,713	13,614		הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית				
1,714	1,408	1,279	3	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,506	3,535	3,737	4, 4	עמלות
291	75	165	5	הכנסות אחרות
5,511	5,018	5,181		סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות				
4,242	3,935	3,484	6	משכורות והוצאות נלוות
1,535	1,357	1,541	16	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,651	1,543	1,869	7	הוצאות אחרות
7,428	6,835	6,894		סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
9,241	10,896	11,901		רווח לפני מיסים
3,275	3,564	3,988	8	הפרשה למיסים על הרווח
5,966	7,332	7,913		רווח לאחר מיסים
101	387	(886)	15	חלקו של הבנק ב(הפסדים) רווחים נטו, של חברות כלולות לאחר השפעת המס
רווח נקי				
6,067	7,719	7,027		לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(39)	(10)	-		המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
6,028	7,709	7,027		המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים)				
4.15	5.14	4.58	9	רווח נקי בסיסי ומדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

חגית ארגוב
סמנכ"לית בכירה
חשבונאית ראשית
ראשת החטיבה הפיננסית
והחשבונאית

חנן פרידמן
מנהל כללי

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי
יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 18 במרס 2024

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח מאוחד על הרווח הכולל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	2023	
			במיליוני ש"ח
6,067	7,719	7,027	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
39	10	-	בניכוי רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
6,028	7,709	7,027	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
			רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים:
(438)	(4,265)	641	התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן, נטו
(24)	436	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים נטו ^(א) , לאחר השפעת גידורים ^(ב)
(40)	(3)	5	רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור תזרים מזומנים
392	3,133	378	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים ^(ג)
(11)	(16)	55	רווח (הפסד) כולל אחר בגין חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
(121)	(715)	1,079	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים
4	335	(373)	השפעת המס המתייחס
(117)	(380)	706	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מיסים
(32)	96	-	בניכוי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(85)	(476)	706	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לאחר מיסים
5,950	7,339	7,733	הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
7	106	-	בניכוי רווח כולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
5,943	7,233	7,733	רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
 (ב) גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
 (ג) בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף שנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר. ראה גם [ביאור 23](#).

ראה גם [ביאור 10](#) בדבר רווח כולל אחר מצטבר.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו

מאזן מאוחד
ליום 31 בדצמבר

	2022	2023		
		במיליוני ש"ח	ביאור	
נכסים				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	186,569	105,476	11	
ניירות ערך:				
אגרות חוב מוחזקות לפדיון	14,528	15,406		
אגרות חוב זמינות למכירה	61,809	126,137		
מניות שאינן למסחר	4,353	4,828		
ניירות ערך למסחר	2,260	13,677		
סך הכל ניירות ערך ^{(א)(ב)}	82,950	160,048	12	
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	3,034	3,053		
אשראי לציבור	389,768	426,203	30, 13	
הפרשה להפסדי אשראי	(4,986)	(6,717)	30, 13	
אשראי לציבור, נטו	384,782	419,486		
אשראי לממשלות	1,109	1,806	14	
השקעות בחברות כלולות	4,947	4,014	15	
בניינים וציוד	2,735	2,874	16	
נכסים בגין מכשירים נגזרים	26,638	27,410	28, א	
נכסים אחרים	6,402	7,330	18	
סך כל הנכסים	699,166	731,497		
התחייבויות והון				
פיקדונות הציבור	557,084	567,824	19	
פיקדונות מבנקים	22,306	20,776	20	
פיקדונות מממשלות	247	160		
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	3,952	13,776		
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	27,805	32,114	21	
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	23,311	26,636	28, א	
התחייבויות אחרות ^(א)	15,018	15,709	22, ד	
סך כל ההתחייבויות	649,723	676,995		
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	49,438	54,497	25, א	
זכויות שאינן מקנות שליטה	5	5		
סך כל ההון	49,443	54,502		
סך כל ההתחייבויות וההון	699,166	731,497		

(א) לפרטים בדבר סכומים הנמדדים בשווי הוגן ראה [ביאור 33](#).
 (ב) מזה: ניירות ערך בסך 13,624 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 17,405 מיליון ש"ח) שועבדו למלווים. ראה [ביאור 27](#).
 (ג) מזה: הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים 747 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2022 - 585 מיליון ש"ח).

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
 לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על השינויים בהון
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

קרנות הון			
מהטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות ואחרות ^(א)	מפרמיה	הון מניות במיליוני ש"ח	
53	184	7,041	יתרה ליום 1 בינואר 2021
-	-	-	רווח נקי
-	-	-	הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס
-	-	-	דיבידנד ששולם
-	-	-	הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
53	184	7,041	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
-	-	-	השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב ^(ב)
-	-	-	רווח נקי
-	-	-	הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס
-	-	-	דיבידנד ששולם
-	2,645	91	הנפקת מניות
3	-	-	הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
-	-	-	מכירת מניות של חברה מאוחדת לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה ^(ג)
56	2,829	7,132	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
-	-	-	רווח נקי
-	-	-	רווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס
-	-	-	דיבידנד ששולם
-	(579)	(21)	רכישה עצמית של מניות
7	-	-	הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
63	2,250	7,111	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

- (א) כולל 10 מיליון ש"ח קרנות הון אחרות.
- (ב) כולל 5,253 מיליון ש"ח שאינם ניתנים לחלוקה, מזה 2,250 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות (2022 - 5,287 מיליון ש"ח, מזה 1,650 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות, 2021 - 5,656 מיליון ש"ח, מזה 1,650 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות) יתרת הסכום לחלוקה כפופה להוראות בנק ישראל ולמגבלות המפורטות בהוראות ניהול בנקאי תקין.
- (ג) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה 13-2016 ASU. ראה [ביאור 1. כד.1 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).
- (ד) למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).
- הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

סך כל הון המניות וקרנות ההון	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	עודפים שנצברו ^(א)	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל הון
7,278	(2,792)	33,178	37,664	431	38,095
-	-	6,028	6,028	39	6,067
-	(85)	-	(85)	(32)	(117)
-	-	(1,997)	(1,997)	-	(1,997)
-	-	-	-	4	4
7,278	(2,877)	37,209	41,610	442	42,052
-	-	(479)	(479)	(4)	(483)
-	-	7,709	7,709	10	7,719
-	(921)	-	(921)	(21)	(942)
-	-	(1,665)	(1,665)	-	(1,665)
2,736	-	-	2,736	-	2,736
3	-	-	3	1	4
-	445	-	445	(423)	22
10,017	(3,353)	42,774	49,438	5	49,443
-	-	7,027	7,027	-	7,027
-	706	-	706	-	706
-	-	(2,081)	(2,081)	-	(2,081)
(600)	-	-	(600)	-	(600)
7	-	-	7	-	7
9,424	(2,647)	47,720	54,497	5	54,502

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	2023	
			במיליוני ש"ח
			תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
6,067	7,719	7,027	רווח נקי לשנה
			התאמות:
114	(282)	1,103	חלק הקבוצה בהפסדים (רווחים), נטו בלתי מחולקים של חברות כלולות ^(א)
694	598	675	פחת על בניינים וציוד (לרבות ירידת ערך)
(812)	498	2,383	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
-	(57)	-	רווח ממכירת תיקי אשראי
(231)	136	298	הפסדים (רווחים), נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה
19	164	(90)	הפסדים (רווחים), נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר
-	(830)	-	רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות
(119)	(52)	(22)	רווחים ממימוש בניינים וציוד - נטו
-	42	33	הפרשה לירידת ערך אגרות חוב זמינות למכירה
(881)	(338)	(279)	רווחים, נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות שאינן למסחר
66	5	16	הפרשה לירידת ערך מניות שאינן למסחר
-	4	7	הוצאות הנובעות מעסקאות תשלום מבוסס מניות
422	(312)	(694)	מיסים נדחים - נטו
225	48	170	פיצויי פרישה ופנסיה - גידול בעודף העתודה על היעודה
379	(127)	(2,211)	ריבית שהתקבלה (שטרם התקבלה) מעבר לריבית שנצברה בתקופה בגין אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב לפדיון
(41)	934	379	הפרשי צבירה ושער בגין אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
557	(740)	(173)	השפעת הפרשי שער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
(4)	(1)	(2)	אחר, נטו
			שינוי נטו בנכסים שוטפים:
1,224	(12,667)	(772)	נכסים בגין מכשירים נגזרים
892	698	(11,327)	ניירות ערך למסחר
442	(603)	(272)	נכסים אחרים
			שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:
(1,516)	8,728	3,213	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
(2,299)	2,527	405	התחייבויות אחרות
5,198	6,092	(133)	מזומנים נטו מפעילות שוטפת (לפעילות שוטפת)

(א) בניכוי דיבינדנד שהתקבל.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך) לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	2023	
			במיליוני ש"ח
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה			
			שינוי נטו בפיקדונות בבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים
292	(2,699)	2,927	
(47,480)	(62,038)	(35,392)	שינוי נטו באשראי לציבור ^(א)
(308)	(171)	(696)	שינוי נטו באשראי לממשלה
572	(592)	(19)	שינוי נטו בניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
(1,510)	(8,550)	(3,164)	רכישת אגרות חוב מוחזקות לפדיון
1,130	418	2,311	תמורה מפדיון אגרות חוב מוחזקות לפדיון
(106,548)	(114,657)	(175,653)	רכישת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר
86,553	96,945	87,816	תמורה ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר
24,626	19,487	25,929	תמורה מפדיון אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר
(442)	(285)	(2)	רכישת מניות בחברות כלולות
-	158	-	תמורה ממימוש השקעה בחברות כלולות
-	(904)	-	תמורה ממימוש השקעה בחברות בנות שאוחדו בעבר (נספח ב')
-	-	(1,556)	רכישת תיקי אשראי
217	562	42	תמורה ממכירת תיקי אשראי
(543)	(765)	(833)	רכישת בניינים וציוד
179	112	41	תמורה ממימוש בניינים וציוד
(9)	91	17	קופה מרכזית לתשלום פיצויים
(43,271)	(72,888)	(98,232)	מזומנים נטו לפעילות השקעה
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
			שינוי נטו בפיקדונות מבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים
10,232	(3,149)	(1,530)	
91,073	41,560	10,616	שינוי נטו בפיקדונות הציבור
92	(53)	(87)	שינוי נטו בפיקדונות מממשלה
1,673	1,665	9,824	שינוי נטו בניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
2,262	11,435	10,758	תמורה מהנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
(3,096)	(61)	(6,874)	פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
(1,997)	(1,665)	(2,081)	דיבידנד ששולם לבעלי המניות
-	2,736	-	הנפקת מניות
-	-	(600)	רכישה עצמית של מניות
100,239	52,468	20,026	מזומנים נטו מפעילות מימון
62,166	(14,328)	(78,339)	גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים
132,616	194,225	180,637	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
(557)	740	173	השפעת תנועות בשער חליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
194,225	180,637	102,471	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

(א) כולל פעילות שוטפת מרכישת ניכיון חייבים. ראה [ביאור 1.30](#).

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם. לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
 דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)
 לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

2021	2022	2023	
			במיליוני ש"ח
10,806	15,821	29,677	ריבית שהתקבלה
(1,414)	(3,462)	(14,078)	ריבית ששולמה
243	145	208	דיבידנדים שהתקבלו
(3,043)	(2,508)	(4,397)	מיסים על הכנסה ששולמו
88	200	116	מיסים על הכנסה שהתקבלו

נספח א' - פעולות השקעה ומימון שלא במזומן בתקופת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם "Valley".

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג וכחלק מהתמורה, התקבלה תמורה במניות Valley בסך של כ-3,047 מיליון ש"ח. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

ביום 1 במרס 2021 סווגה יתרה של כ-750 מיליון ש"ח מתיק אגרות חוב זמינות למכירה לתיק אגרות חוב המוחזקות לפדיון.

נספח ב' - תמורה ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר^(א):

נכסים והתחייבויות של חברות הבנות שאוחדו בעבר וזרימת מזומנים ממימוש השקעות בחברות הבנות שאוחדו בעבר ליום המכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022	
במיליוני ש"ח	
1,210	מזומנים שנגרעו
24,855	נכסים (למעט מזומנים) ^(ב)
(23,378)	התחייבויות
2,687	נכסים והתחייבויות מזהים
(423)	נכסים והתחייבויות המיוחסים לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,264	נכסים והתחייבויות שנגרעו
1,089	רווח הון ממימוש השקעה בחברות בנות שאוחדו בעבר ^(ג)
3,353	סך הכל תמורה שהתקבלה ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר
3,047	בניכוי - תמורה שלא במזומן ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר
306	תמורה שהתקבלה במזומן
1,210	בניכוי - מזומנים שנגרעו
(904)	זרימת מזומנים ממימוש השקעות בחברות בנות שיצאו מאיחוד

(א) למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

(ב) כולל מוניטין בסך 14 מיליון ש"ח.

(ג) רווח לאחר ביטול קרנות הון ומיסים בסך 752 מיליון ש"ח.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

למצאת הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה [ביאור 35](#).

עמוד	פירוט הביאורים
132	1 עיקרי המדיניות החשבונאית
157	2 הכנסות והוצאות ריבית
158	3 הכנסות מימון שאינן מריבית
159	4 עמלות
160	א4 הכנסות מחוזים עם לקוחות
163	5 הכנסות אחרות
163	6 משכורות והוצאות נלוות
164	7 הוצאות אחרות
164	8 הפרשה למיסים על הרווח
170	9 רווח למניה רגילה
171	10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר
173	11 מזומנים ופיקדונות בבנקים
173	12 ניירות ערך
184	13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
187	14 אשראי לממשלות
188	15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה
192	16 בניינים וציוד
194	17 מוניטין
194	18 נכסים אחרים
195	19 פיקדונות הציבור
196	20 פיקדונות מבנקים
196	21 אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
197	22 התחייבויות אחרות
198	23 זכויות עובדים
211	24 עסקאות תשלום מבוסס מניות
214	א25 הון
218	ב25 הלימות הון, מינוף ונזילות
224	26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות
230	27 שעבודים ותנאים מגבילים
232	א28 מכשירים נגזרים ופעילויות גידור
233	ב28 פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון
241	א29 מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים
255	ב29 מגזרי פעילות גישת ההנהלה
259	30 מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי
280	31 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה
282	32 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון
286	א33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים
289	ב33 פריטים הנמדדים בשווי הוגן
293	ג33 שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3
295	ד33 מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3
298	34 בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו
305	35 תמצית הדוחות הכספיים של הבנק
310	36 נושאים שונים ואירועים לאחר תאריך המאזן

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

הדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2023 כוללים את אלה של הבנק ושל חברות הבנות שלו וכן את זכויות הקבוצה בחברות כלולות. הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

פרסום הדוחות הכספיים הוא על בסיס דוחות מאוחדים בלבד. הדוחות הכספיים סולו של הבנק מוצגים [בביאור 35](#). הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון הבנק ביום 18 במרס 2024.

ב. הגדרות

דוחות כספיים אלה -

הבנק - בנק לאומי לישראל בע"מ.

הקבוצה - הבנק וחברות בנות שלו.

חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.

חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות ולרבות שותפות או מיזם משותף, שהשקעת הבנק בהן, במישרין או בעקיפין, כלולה בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.

חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.

שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות מאוחדות של הבנק מחוץ לישראל.

מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל, בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה הבנק מפיק ומוציא את עיקר המזומנים.

מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.

צדדים קשורים ובעלי עניין - מהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.

מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.

סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.

דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.

דיווח כספי מותאם - דיווח כספי בערכים המותאמים על פי השינויים בכח הקניה הכללי של המטבע הישראלי בהתאם להוראות גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

עלות - עלות בסכום מדווח.

שווי הוגן - מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפי שוק במועד המדידה.

כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארה"ב - כללים הנקבעים על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך, המוסד לתקינה חשבונאית וגופים נוספים בארה"ב. הכללים מיושמים בהתאם להיררכיה שנקבעה בתת נושא 105-10 בקודיפיקציה של תקני החשבונאות של המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב וההיררכיה של כללי החשבונאות המקובלים. בנוסף, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, למרות ההיררכיה שנקבעה בתקן אמריקאי 168, הובהר כי כל עמדה שנמסרה לציבור על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב או על ידי צוות רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב לגבי אופן היישום של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, היא כלל חשבונאות המקובל בבנקים בארה"ב.

תקני דיווח כספי בינלאומיים - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים הכלולים בתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) לרבות פרשנויות של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) ופרשנויות של הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב. ביתר הנושאים, שהינם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי החשבונאות המקובלים בישראל (Israeli GAAP).

כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות המפקח על הבנקים הנחיות יישום ספציפיות שמבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים המאוחדים מוצגים בשקלים חדשים ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צוין אחרת. השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק. למידע בדבר מטבע פעילות של שלוחות בנקאיות הפועלות בחו"ל ראה [סעיף \(ד\)](#) להלן.

3. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות המפורטים להלן:

- מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה.
- נכסים שאינם שוטפים המוחזקים למכירה.
- נכסי והתחייבויות מיסים נדחים.
- הפרשות.
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.
- השקעות בחברות כלולות.

ערכם של נכסים לא כספיים ופריטי הון שנמדדו על בסיס העלות ההיסטורית, הותאם לשינויים במדד המחירים לצרכן עד ליום 31 בדצמבר 2003. החל מיום 1 בינואר 2004 עורך הבנק את דוחותיו הכספיים בסכומים מדווחים.

4. שימוש באומדנים

בהכנת הדוחות הכספיים, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, נדרשת הנהלה לעשות שימוש באומדנים, הערכות ולהפעיל שיקול דעת המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות, על הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. יובהר שההוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

שינוי באומדנים

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

5. סיווגים מחדש

הבנק מבצע מעת לעת התאמות לא מהותיות לסיווגים במספרי ההשוואה על מנת להתאימם לאופן הסיווג בדוחות הכספיים השוטפים לצרכי השוואתיות. לסיווגים האמורים אין השפעה על סך הרווח והפסד.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. מטבע חוץ והצמדה

עסקאות במטבע חוץ

נכסים והתחייבויות הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו מתורגמים לפי שערי חליפין יציגים, אשר פורסמו על ידי בנק ישראל, לתאריך המאזן או לתאריך מתאים אחר כדלקמן:

- נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין למועד הדיווח.
- נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו הנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.
- בדוח רווח והפסד כלולות הכנסות והוצאות ורווחים והפסדים במטבע חוץ לפי שערי החליפין היציגים השוטפים בעת ביצוע הפעולות והפרשי שער על הנכסים וההתחייבויות שבגינם נוצרו ההכנסות וההוצאות הנ"ל, למעט:
 - רווח או הפסד בגין מכשיר מגדר בגידור השקעה נטו בפעילות חוץ או בגידור תזרים מזומנים, פרט לשינויים בשווי הוגן של רכיבים שנוטרלו מהערכת אפקטיביות הגידור ונבחר להכיר אותם ברווח והפסד.
 - הפרשי שער בגין פריטים המהווים חלק מהשקעה נטו.

בהתאם להוראות המעבר לשנת 2023 הפרשי שער בגין מכשירי חוב זמינים למכירה ימשיכו להיות מוכרים בדוח רווח והפסד וזאת עד ליום 1 בינואר 2025. החל מתאריך זה יוכרו ברווח כולל אחר. במקרה של ירידת ערך שאינה זמנית הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר יסווגו מחדש לרווח והפסד.

מטבע הפעילות של שלוחות הפועלות בחו"ל

מטבע פעילות של ישות הוא המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת הישות. בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה ישות מפיקה מזומנים.

קביעת מטבע הפעילות של השלוחות בחו"ל נעשה בהתאם לקריטריונים הבאים:

- השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים במטבע זר ופעילות השלוחה בשקל הינה שולית.
 - לקוחות השלוחה גויסו על ידה באופן עצמאי, כך שפעילות השלוחה מול לקוחות הבנק או צדדים הקרובים אליהם אינה משמעותית.
 - פעילות השלוחה מול הבנק וצדדים קשורים לו אינה משמעותית ובין היתר אין תלות במקורות מימון של הבנק או צדדים הקשורים לו.
 - פעילות השלוחה עומדת בפני עצמה ואינה מהווה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הבנק.
- כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל.

פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות בגין פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות ורווחים והפסדים של פעילויות החוץ, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף במועדי העסקאות.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל אחר, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים".

בעת מימוש, הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילות החוץ מסווג מחדש לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד מהמימוש.

כאשר הקבוצה מממשת חלק מהשקעה שהינה חברה כלולה הכוללת פעילות חוץ תוך שימור השפעה מהותית, החלק היחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער מסווג מחדש לרווח והפסד.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הקבוצה מיישמת חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של פעילות החוץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (שקל).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הפרשי שער הנובעים מתרגום התחייבות פיננסית המגדרת השקעה נטו בפעילות חוץ נזקפים לרווח כולל אחר ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים". בעת מימוש השקעה בגינה בוצע הגידור, מועבר הסכום המתאים שנצבר ב"התאמות מתרגום דוחות כספיים" לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד ממימוש ההשקעה.

נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים בשווי הוגן

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

הלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם:

שיעור השינוי בשנת			31 בדצמבר			
2021	2022	2023	2021	2022	2023	
(%)			(בש"ח)			
שער החליפין של:						
(3.27)	13.15	3.07	3.110	3.519	3.627	הדולר של ארה"ב
(10.75)	6.62	6.90	3.520	3.753	4.012	אירו
(4.30)	0.83	9.04	4.203	4.238	4.621	לירה שטרלינג
(6.71)	12.04	13.08	3.405	3.815	4.314	פרנק שוויצרי
מדד המחירים לצרכן:						
			(נקודות)	(נקודות)	(נקודות)	לחודש נובמבר - מדד ידוע
2.4	5.3	3.3	102.3	107.7	111.3	

ה. בסיס האיחוד

1. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי הקבוצה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה.

יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים.

הדוחות הכספיים של שתי חברות בבעלות מלאה שהן חברות נכסים ושירות של הבנק מאוחדים במסגרת הדוחות הכספיים סולו של הבנק.

זכויות שאינן מקנות שליטה

זכויות שאינן מקנות שליטה הן החלק בהון חברות בנות שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם וכוללות מרכיבים נוספים כגון: תשלום מבוסס מניות שיסולק במכשיר הוני של חברות בנות. זכויות אלה המעניקות למחזיק בהן חלק בנכסים נטו של הנרכשת, נמדדות במועד הרכישה בשווי הוגן.

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח, ההפסד ורווח כולל אחר מיוחס לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוניות. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לשינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של הבנק ישירות להון.

בעת שינויים בשיעור ההחזקה בחברה בת, תוך שימור שליטה, הבנק מייחס מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של הבנק לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה.

בעת אובדן שליטה, הבנק גורע את הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת ורכיבים אחרים של הון המיוחסים לחברת הבת. אם הבנק נותר עם השקעה כלשהי בחברה הבת לשעבר אזי יתרת ההשקעה נמדדת לפי שוויה ההוגן במועד אובדן השליטה. ההפרש בין התמורה שהתקבלה ושוויה ההוגן של יתרת ההשקעה בחברת הבת לשעבר לבין היתרות שנגרעו מוכר ברווח והפסד. הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברת בת מסווגים מחדש לרווח או הפסד. החל מאותו מועד, ההשקעה הנותרת מטופלת לפי שיטת השווי המאזני או כנכס פיננסי בהתאם למידת ההשפעה של הבנק בחברה המתייחסת.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

2. חברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית, אולם בנוסף לבחינה של שיעור ההחזקה, הבנק משתמש באינדיקציות נוספות, לבחינה של קיום השפעה מהותית, כגון ייצוג משמעותי בדירקטוריון ובוועדותיו ויכולת השפעה וקבלת החלטות.

השקעה במניות חברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלותה. כאשר הבנק משיג השפעה מהותית לראשונה בהשקעה שטופלה עד למועד השגת השפעה מהותית שלא בהתאם לשיטת השווי המאזני, מיושמת שיטת השווי המאזני ממועד זה ואילך.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה ברווח או הפסד וברווח כולל אחר של ישויות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

בעת ירידה בשיעור ההחזקה בחברה כלולה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה. כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה, מסווג מחדש לרווח והפסד.

בעת אובדן השפעה מהותית, הקבוצה מפסיקה להשתמש בשיטת השווי המאזני החל מאותו מועד בו איבדה את ההשפעה המהותית ומטפלת בהשקעה הנותרת כנכס פיננסי המסווג בהתאם למהותו.

הבנק בוחן את הצורך ברישום ירידת ערך בגין השקעתו בחברות כלולות, ראה [סעיף \(כ.ב.4\)](#) להלן.

3. הטיפול בדוחות הכספיים הנפרדים של הבנק

בעריכת דוחותיו הכספיים הנפרדים, הבנק מטפל בחברות המוחזקות לפי שיטת השווי המאזני, בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הדוחות הכספיים של הבנק בלבד כוללים את הדוחות הכספיים של חברות נכסים ושירות, אשר הינן בבעלות מלאה של הבנק, שמרבית נכסיהן בשימוש הבנק.

1. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

הכנסות והוצאות נכללות על בסיס צבירה למעט המפורט להלן:

- הכנסות והוצאות מניירות ערך למסחר, מניות שאינן למסחר וממכשירים נגזרים, מוכרות בהתאם לשינויים בשווי הוגן.
- הכנסות והוצאות ריבית נכללות על בסיס צבירה, למעט המפורט להלן:
- ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות לא צוברים מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת של חוב לא צובר. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד כהכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה. כמו כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדיור מוכרות בדוח רווח והפסד על בסיס הגביה בפועל.
- עמלות ליצירת אשראי – עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, מוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה, למעט במקרים של ארגון מחדש של חוב בעייתי בהם מוכרות העמלות באופן מיידי ברווח והפסד.
- עמלות פירעון מוקדם – עמלות שחויבו בגין פירעון מוקדם מוכרות מיידית במסגרת הכנסות ריבית למעט עמלות כאמור אשר נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- שינוי בתנאי החוב - במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, בוחן הבנק אם תנאי ההלוואה שונו באופן מינורי או באופן שאינו מינורי. שינוי בתנאיו של מכשיר חוב אינו מינורי כאשר הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים של ההלוואה החדשה שונה לפחות ב-10% מהערך הנוכחי של תזרימי המזומנים כפי תנאי ההלוואה המקורית. במקרים בהם שונו תנאי ההלוואה באופן מינורי כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל. במקרים בהם השינוי בתנאי ההלוואה אינו מינורי יזקפו העמלות ישירות לרווח והפסד.
- עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן אשראי. במידה והסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות, אחרת הבנק דוחה את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. באם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות.
- הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים נזקפות לרווח והפסד עם מתן השירות.
- עמלות אחרות כגון בגין ערבויות וליווי פרויקטים, מוכרות באופן יחסי על פני תקופת העסקה.

ז. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בנושא 820 בקודיפיקציה אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות, קביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא מדידות שווי הוגן המשלבת בהוראות הדיווח לציבור את הכללים שנקבעו בתיקון מספר 04-2011 לקודיפיקציה בנושא מדידת שווי הוגן.

התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמצער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק.

תת נושא 10-820 בקודיפיקציה מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים.

סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלוונטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקאות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משווים עסקאות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את רמת הנזילות של שווקים ואת מידת הרלוונטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

הרמה במדרג השווי ההוגן שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי ההוגן בשלמותו.

שיטות ההערכה המיושמות על ידי הבנק למדידת שווי הוגן נבחנות בהתחשב בנסיבות הרלוונטיות לעסקאות השונות, לרבות מחירי העסקאות האחרונות בשוק, מחירים אינדיקטיביים של שירותי הערכה ותוצאות של בדיקה לאחור (back-testing) של סוגי עסקאות דומות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

נושא 820 בקודיפיקציה דורש לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידי הבנק ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה [ביאור 33א](#) - להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

ניירות ערך

השווי ההוגן של ניירות ערך למסחר, מניות שאינן למסחר (שיש לגביהן שווי הוגן זמין) ואגרות חוב זמינות למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. המחיר המצוטט אינו מותאם בשל גודל הפוזיציה של הבנק יחסית לנפח המסחר (פקטור גודל ההחזקה). במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי. השווי ההוגן נקבע לפי מודלים מקובלים לתמחור, בהתבסס על הערכות שהתקבלו ממומחים להערכת שווי של מכשירים פיננסיים או בהתבסס על מערכת עצמאית של הבנק. שיטות ההערכה כוללות שימוש בפרמטרים שונים, כגון עקומי ריבית, שערי מטבעות וסטיות תקן, תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

רובו של התיק מחושב מדי חודש על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן והוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים. יתרת התיק משוערכת על בסיס ציטוטים מברוקרים או מיוצרי המכשירים, או בהתבסס על מערכת של הבנק.

מכשירים פיננסיים נגזרים

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק עיקרי.

במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן נערך תוך שימוש במודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר.

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

לרוב למכשירים פיננסיים בקטגוריה זו לא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. לצורך כך, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות לא צוברים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות.

ח. חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי צפויים

המסגרת החשבונאית

הבנק מיישם את הנחיות המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, וכן עמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב, כפי שאומצו על ידי המפקח בהוראות הדיווח לציבור. הנחיות אלה קובעות, בין היתר, כי תאגיד בנקאי יישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הפסדי אשראי הנובעים ממכשירים פיננסיים כמפורט בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC 326) - מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי.

הנחיות אלה מיושמות לגבי כל יתרות החוב, כגון: פיקדונות בבנקים, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור ואשראי לממשלה.

הפרשה להפסדי אשראי צפויים: מדידה

הבנק קבע נהלים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני.

ככלל, אומדן ההפרשה להפסדי אשראי צפויים מחושב על פני התקופה החוזית של הנכס הפיננסי תוך הבאה בחשבון של אומדני פירעון מוקדם בהתאם לשיטות כמותיות שגיבש הבנק, ותוך התחשבות בצפי לביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתית עם הלווה, ככל שרלוונטי. הפרשה שחושבה על בסיס קבוצתי בגין הלוואות מבוססת ככלל על יתרת החוב הרשומה, למעט ריבית שנצברה למועד הדיווח.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

מדידת ההפרשה להפסדי אשראי מבוססת על חלוקת תיק האשראי של הבנק לקבוצות החולקות מאפייני סיכון דומים (תהליך המכונה "סגמנטציה"). תמצית גישת הבנק לסגמנטציה מתייחסת לתיקים ולענפי משק כדלקמן: הבנק מפלח את האשראי לציבור לארבעה תיקים ראשיים כאשר כל תיק מחולק לקבוצות משנה: (1) אשראי עסקי-מסחרי בחטיבה העסקית; (2) אשראי מסחרי, המשקף בעיקר אשראי לעסקים קטנים, בחטיבה הבנקאית; (3) אשראי פרטי שאינו לדיור ו-(4) אשראי לדיור. ככלל, אשראי מסחרי מפולח לענפי משק ואילו באשראי לדיור מתבססת המדידה על מאפיינים ברמת ההלוואה הבודדת. בשלב הבא, הבנק מבחין בין אשראי תקין לבין אשראי בסיווג בעייתי.

ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי, כדלקמן: הפסדי עבר, הסתברויות לכשל, הפסדים בהינתן כשל, מסגרת מקיפה להתאמות איכותיות (Q Factor) ותחזיות מאקרו כלכליות לשנה אחת קדימה.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בתיק האשראי מוערכת באחד משני המסלולים הבאים:

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי

חובות לא צוברים הינם חובות אשר הבנק סבור כי אינם חולקים מאפייני סיכון משותפים עם חובות צוברים, ולפיכך מעריך את ההפרשה בגינם על בסיס פרטני.

בהתייחס לחוב מסחרי שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי וביטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר, ההפרשה נאמדת בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה).

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

1. בסגמנטים שאינם לדיור, אמידת ההפרשה נעשית ככלל בשיטת שיעור ההפסד (Loss-rate). תהליך זה מבוסס בראשיתו על ממוצע הפסדי העבר בתיק, המיוצג על ידי מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs) על פני תקופה שנמצאה נאותה. הפסדי העבר מותאמים בהמשך התהליך בגין שורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, ריכוזיות תיק האשראי, דירוגי הסיכון, מדיניות ונהלי מתן האשראי של הבנק ותנאים נוספים. תהליך זה נועד להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידה שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות והניתנות לביסוס עשויים להיות שונים מהתנאים ששררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי. בשלב הבא משלב הבנק תחזיות סבירות וניתנות לביסוס לשנה אחת, ולאחריה שב על פני שנה אחת למידע ההיסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי. בסופו של התהליך, מותאמת ההפרשה בגין אומדנים לגביות (recoveries) צפויות ביחס לחובות שנמחקו חשבונאית. שינויים באומדנים אלה מוכרים במועד התהוותם כנגד ההפרשה להפסדי אשראי.

ההפרשה בגין אשראי חוץ מאזני מוכרת בגין מחויבויות אשר אינן ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי הבנק, ומבוססת על אותה הסגמנטציה שתוארה לעיל, תוך התחשבות באומדני הבנק ביחס לסבירות הניצול של הפריטים החוץ מאזניים השונים (היינו, מקדמי המרה לאשראי). אומדנים אלה מבוססים הן על ניסיון עבר שנצבר בבנק המצביע על שיעורי המימוש לאשראי והן על שיקול דעת סובייקטיבי. הפרשה זו מוצגת במאזן במסגרת התחייבויות אחרות.

תהליך זה מלווה בשיקול דעת משמעותי ובהנחות מומחה, על מנת לשקף את מיטב ציפיות ההנהלה והערכותיה באשר להפסדי האשראי הצפויים, וזאת באופן שעולה בקנה אחד עם משטר ניהול הסיכונים בבנק.

2. בסגמנט אשראי לדיור, מודד הבנק את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). תהליך זה מתחיל אף הוא ממידע היסטורי אשר מותאם בגין תנאים נוכחיים ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס לתקופה של שנה אחת. לאחר תקופה זו, שב הבנק על פני שלוש שנים למידע היסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי. הפרשה בגין אשראי חוץ מאזני מוכרת על בסיס אומדני הבנק ביחס להסתברות לניצול מסגרות האשראי המחויבות. שינויים בהפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור, לרבות בגין הלוואות לדיור בסיווג לא צובר, מוצגות כהוצאה להפסדי אשראי בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ניירות ערך מוחזקים לפדיון וחשיפות נוספות

ההפרשה להפסדי אשראי צפויים בגין אגרות חוב בתיק לפדיון מבוססת על שיטת הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). הבנק אינו מכיר בהפרשה להפסדי אשראי בגין אגרות חוב ממשלתיות מסוימות וסוכנויות אשר לגביהן סבור הבנק כי הסיכוי לאי תשלום הינו אפס.

בנוסף, חשיפת הבנק בגין ניירות ערך שהושאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר מתייחסת להסכמים אשר כוללים ברובם הוראות שימור ביטחון על ידי הצד הנגדי. בהקשר זה, קובע הבנק כי הציפייה לאי התשלום של בסיס העלות המופחתת של חשיפות אלה הינו אפס, אם הישות שהעבירה את הנכסים הפיננסיים לבנק מחדשת (replenish) באופן רציף את סכום הביטחון בתגובה לשינויים בשווי ההוגן. הבנק בודק באופן רציף שהישות עומדת בהוראה לשימור הביטחון וצופה באופן סביר (reasonably expects) שהלווה ימשיך לחדש את הביטחון לפי הצורך.

בחירת נאותות ההפרשה בכללותה והשלמת תהליך כימותה

תהליך בחירת נאותות ההפרשה שזור במלאכת גיבוש רכיבים שונים באומדן ההפרשה להפסדי אשראי כגון: התאמות מידע היסטורי מתקופות עבר בגין תנאים נוכחיים, הערכת הסיכון של ענפי המשק השונים, תחזיות כלכליות לתקופות סבירות וניתנות לביסוס, הערכת סכומי הגביה הצפויים בגין חובות המצויים בקשיים פיננסיים אומדני גביות צפויות מסכומים שנמחקו חשבונאית בעבר ואומדן של פירעונות מוקדמים ביחס לתקופה החוזית של האשראי שניתן.

עם זאת, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי בהתבסס על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי, וזאת על מנת להבטיח שאומדני ההפרשה בכל תקופת דיווח מייצגים נאמנה את מיטב ציפיות והערכות ההנהלה. לצורך זה, סוקרת ההנהלה יריעה רחבה של נתונים – הן גורמים הספציפיים ללווה והן גורמים הרלוונטיים לסביבת הפעילות בכללותה. במסגרת זו, בוחנת ההנהלה את אומדני ההפסד אל מול מידע ניהולי וכלכלי הקיים ברשותה. כמו כן, במסגרת כימות ההפרשה עשוי הבנק להשתמש לעיתים בתרחישים המייצגים נסיבות ומצבים אשר לדעת ההנהלה הינם במנעד הסבירות, ולהם מייחסת ההנהלה משקלות לצורך כימות האומדן הטוב ביותר.

ירידת ערך בגין אגרות חוב זמינות למכירה

הבנק אומד את הפסדי האשראי הצפויים בגין אגרות חוב בתיק הזמין למכירה בכל מועד דיווח כאשר השווי ההוגן של הנייר נמוך מעלותו המופחתת. בכל מצב כאמור, בוחן הבנק אם ישנה כוונה למכור את הנייר או אם הבנק מאמין כי יותר-סביר-מאשר-לא שהוא ידרש למכור את הנייר לפני השבת ערכו בספרים. אם התשובה חיובית – מלוא הפער שבין הערך בספרים לבין השווי ההוגן מוכר ברווח והפסד. אם התשובה שלילית – הבנק בוחן אם הירידה בשווי ההוגן נובעת מהפסדי אשראי או מגורמים אחרים, וירידת ערך אשר הבנק מעריך כי נובעת מהפסדי אשראי מוכרת באמצעות ההפרשה להפסדי אשראי, בעוד כל ירידת ערך אחרת מוכרת כנגד רווח כולל אחר. הפסד אשראי קיים כאשר הבנק לא צופה לקבל תזרימי קרן וריבית מספקים על מנת להשיב את מלוא העלות המופחתת של הנייר. ההפרשה בגין הפסדי אשראי מוגבלת לסכום שבו עולה העלות המופחתת של הנייר על שווי ההוגן. סכום ההפרשה מתעדכן מעלה או מטה בהתאם לשינויים בהערכות בתקופות עוקבות.

במסגרת הערכת הבנק בדבר קיומו של הפסד אשראי, בוחן הבנק נתונים, הערכות ופריטי מידע שונים. הקריטריונים המרכזיים לקביעה באם ירידת הערך נובעת מקיומו של הפסד אשראי מתייחסים הן לגורמים ספציפיים למנפיק והן לגורמים אחרים, כדלקמן:

- ירידה בדירוג האשראי
- אירועים משפטיים או רגולטוריים שליליים (למשל, הטלת מגבלה רגולטורית על המנפיק, המנפיק לא מצליח להשיג פטנט משמעותי או לעמוד בו)
- תשלומי ריבית או קרן שלא שולמו או אירוע של חדלות פירעון
- שינוי לרעה בציפיות המנפיק או האנליסטים ביחס לתפקודו העתידי של המנפיק
- עלייה במרווחי האשראי ברמת קבוצות דירוג
- שינויים חוקיים או רגולטוריים לרעה המשפיעים על ענף המנפיק
- הרעה משמעותית בסביבת השוק שעלולה להשפיע על שווי הבטוחות (למשל, ירידת מחירי הנדל"ן)
- הרעה משמעותית בתנאים הכלכליים
- שיבוש במודל העסקי כתוצאה משינויים בטכנולוגיה או מתחרים חדשים בתעשייה

לעניין זה, הבנק אינו מתחשב במשך הזמן שבמהלכו השווי ההוגן של הנייר היה נמוך מעלותו.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

במקרים בהם הבנק החליט לבצע בדיקה כמותית, מתבצעת הבחינה באמצעות אומדני PD ו-LGD. במסגרת זו, מבוצעת השוואה של היוון תזרימי המזומנים אל מול השווי ההוגן ואל מול העלות המופחתת. במצב בו היוון תזרימי המזומנים הצפויים נמוך מהעלות המופחתת יוכר הפרש כהפרשה להפסדי אשראי. במקרה בו השווי ההוגן של האיגרת גבוה מסכום היוון תזרימי המזומנים תוכר הפרשה עד לרצפת השווי ההוגן.

במקרה בו הבנק צופה כי האיגרת בלתי ניתנת לגביה יוכר סכום ההפרשה להפסדי אשראי כמחיקה חשבונאית.

זיהוי וסיווג חובות בעייתיים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כלא צוברים (ראה הגדרה בסעיף קטן (1) (להלן) הכנסות ריבית. בהתאם לנהלים אלה הבנק מסווג את יתרת החובות הבעייתיים המאזניים ואת הפריטים החוץ מאזניים לסיווגים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או לא צובר. חובות לא צוברים סווגו והוצגו בתקופות שקדמו ל-1 בינואר 2022 כחלק מחובות פגומים.

הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בקובץ השאלות והתשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", לרבות להוראות בנושא קביעת סיווג של חוב בהתבסס על יכולת התשלום של החייב כלומר, החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני של החוב וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים כגון: ביטחונות וערבים. לעניין זה, מקור החזר ראשוני - מקור מזומנים יציב לאורך זמן אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב ואשר חייב להיות מופרד במפורש או במהות לכיסוי החוב. על מנת שמקור החזר יוכר כמקור החזר ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת אשר ישמש לפירעון כל התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם.

חובות בפיגור נמצאים בפיגור כאשר הקרן או הריבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפירעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה של 365/366 ימים. החל מיום 1 בינואר 2022, בעקבות יישום הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי, הלוואות לדיור מנוהלות בהתאם לימי פיגור קלנדריים, בעוד שבתקופות קודמות נקבע מצב הפיגור של הלוואות לדיור בהתאם לשיטת עומק הפיגור לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314.

לצורך סיווג וטיפול באשראי בעייתי (לרבות רישום מחיקה חשבונאית), הבנק מבחין, בהתאם להוראות הדיווח לציבור, בין:

1. אשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית (ללא ניכוי מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי וביטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח ומעלה, למעט חריגים מסוימים: אשראי כאמור מסווג בעיקר על בסיס יכולת התשלום של החייב כמתואר לעיל, תוך הבחנה בין חולשות פוטנציאליות לבין חולשות קיימות או מוגדרות היטב. חוב מסווג כלא צובר כאשר צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב, וזאת בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים כגון: מצב הפיגור של החוב, מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור החזר הראשוני של החוב, מצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של הערבים ועוד. חוב מסווג כלא צובר בכל מקרה כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. חוב "מובטח היטב" כאשר הוא מובטח על ידי ביטחון באמצעות שעבוד של רכוש מוחשי או אישי, לרבות ניירות ערך, שערך המימוש שלו מספיק לפירעון החוב (לרבות ריבית שנצברה) או ערבות של צד בעל אחריות פיננסית מוכחת. חוב "נמצא בתהליכי גביה" אם גבייתו מתנהלת באופן תקין באמצעות הליך משפטי או, בנסיבות המתאימות, מאמצים גביה שאינם משפטיים אך צפוי שיביאו בעתיד הקרוב לפירעון החוב או להחזרתו למצב צובר.
2. אשראי לאנשים פרטיים, אשראי לדיור ואשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית (כהגדרתה לעיל) נמוכה מ-1 מיליון ש"ח, למעט חריגים מסוימים: אשראי כאמור מסווג על בסיס מצב הפיגור ובהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית. אשראי לדיור מסווג כחוב לא צובר כאשר הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

חוב בעייתי בארגון מחדש

חוב אשר פורמאלי עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם (1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בין היתר, הבנק בוחן קיום אחת או יותר מהנסיבות המפורטות להלן:

- למועד הסדר החוב הלווה נמצא בקשיים פיננסיים;
 - לגבי החובות שלמועד ההסדר אינם בפיגור הבנק מעריך האם בהתאם ליכולת הפירעון הנוכחית קיימת סבירות כי בעתיד הנראה לעין הלווה יקלע למצב של כשל ולא יעמוד בתנאים החוזיים המקוריים של החוב;
 - החייב הוכרז כפושט רגל, נמצא בתהליך של כינוס נכסים או קיימים ספקות משמעותיים להמשך קיומו של הלווה כעסק חי;
 - ללא שינוי תנאי החוב, החייב לא יהיה מסוגל לגייס חוב ממקורות אחרים בריבית שוק המקובלת לגבי חייבים שאינם בכשל.
- לחייב הוענק ויתור גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית וזאת בהתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:
- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה) בהתאם לתנאים החוזיים;
 - שווי הוגן עדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גביה של כל סכומי החוב;
 - לחייב לא קיימת אפשרות לגייס מקורות בשיעור הנהוג בשוק עבור חוב בעל תנאים ומאפיינים כגון אלו של החוב שהועמד במסגרת ההסדר.

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחיה בתשלומים אינה מהותית.

בהתאם להנחיות בנק ישראל, כאשר חוב, שלא נחשב בעבר כחוב לא צובר, מאורגן מחדש ונקבע כי הוא עומד בהגדרת ארגון מחדש של חוב בעייתי, ללא מחיקה חשבונאית חלקית, בדרך כלל אין זה נאות להקטין את אומדן ההפרשה להפסדי אשראי במועד הארגון מחדש כתוצאה מהשינוי בשיטת מדידת ירידת הערך.

ככלל, חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כאמור עד שישולם במלואו למעט בגין אשראי לדיוור. עם זאת, חוב שאורגן מחדש (ללא ויתור על קרן) ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש (תהליך המכונה "ארגון מחדש עוקב") וזאת בתנאי שהחייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש העוקב ושבהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב, במקרה זה החוב בארגון מחדש העוקב לא יסווג עוד כארגון מחדש של חוב בעייתי. סעיף זה חל על ארגונים מחדש שבוצעו או חודשו החל מיום 31 בדצמבר 2016.

חוב ששונו תנאיו בארגון מחדש של חוב בעייתי יכול להיות מסווג כחוב צובר או שאינו צובר במועד השינוי. ככלל, חוב אשר עבר פורמלית ארגון מחדש של חוב בעייתי באופן שגורם לכך שקיים ביטחון סביר שהחוב יפרע (קרן וריבית) ויבצע בהתאם לתנאים החדשים, אינו נדרש להיות מסווג כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית, בתנאי שהארגון מחדש וכל מחיקה חשבונאית שבוצעה בחוב נתמכים על ידי הערכת אשראי עדכנית ומתועדת היטב של מצבו הפיננסי של החייב ושל יכולת ההחזר לפי התנאים החדשים. ההערכה כוללת בחינה של ביצועי פירעון נמשכים היסטוריים של החייב למשך תקופה של שישה חודשים לפחות. בהתאם, חוב אשר תנאיו שונו בארגון מחדש של חוב בעייתי,

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ואשר סווג באופן נאות כחוב צובר לפני הארגון מחדש, יכול להמשיך לצבור ריבית בתנאי שלאחר הארגון מחדש: (1) הגביה של הקרן ושל הריבית בהתאם לכללים החדשים מובטחת באופן סביר, בהתבסס על ניתוח אשראי עדכני ומבוסס היטב; (2) יש לחייב היסטוריית ביצועי פירעון נמשכים לתקופה סבירה לפני שינוי התנאים, שלא מסתמכת באופן בלעדי על תשלומי ריבית בלבד; ו- (3) הארגון מחדש משפר את סיכויי הגביה של ההלוואה בהתאם ללוח פירעון סביר.

סיווג של חוב כחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אינו גורם אוטומטית לכך שיהיה צורך לסווג את החוב בסיווג בעייתי. עם זאת, במועד שינוי התנאים, יש לבצע הערכה מעודכנת של הסיווג הנדרש. כל הגורמים הרלוונטיים, כולל היקף הקשיים הפיננסיים של החייב, צריכים להילקח בחשבון כאשר מבצעים את הערכת הסיכון. סיווג החוב כתקין או כבעייתי יבוצע בהתאם לנוהלי הבנק.

החל מיום 1 בינואר 2022, הכללים שמתוארים לעיל חלים גם על אשראי לדיור, בהתאמות הנדרשות. ככלל, פריסה או מחזור של הלוואה לדיור שהינה בכשל אשראי תוגדר כחוב בעייתי בארגון מחדש. הוא הדין לגבי ארגון מחדש הכולל פריסת חוב פיגורים. הבנק יישם הוראות אלה, גם בנין ארגונים מחדש שבוצעו לפני 1 בינואר 2022 וטרם נפרעו.

להתייחסות בנושא אימוץ עדכון תקינה ASU 2022-02 בדבר "ארגון מחדש של חובות בעייתיים ודרישות גילוי לפי שנת העמדת האשראי" במסגרת הוראות הדיווח לציבור, ראה [סעיף \(כה.ו.\)](#) להלן.

החזרה של חוב לא צובר למצב של חוב צובר

חוב לא צובר חוזר להיות מסווג כחוב צובר בהתקיים אחד מהמצבים הבאים:

- אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה (כולל סכומים שנמחקו חשבונאית או הופרשו).
- כאשר החוב נעשה מובטח היטב ונמצא בתהליכי גביה.

בנוסף, כדי להחזיר למצב צובר הלוואה לא צוברת שעברה באופן פורמלי ארגון מחדש של חוב בעייתי, יש לבצע ניתוח אשראי עדכני ומתועד היטב, התומך בחזרה למצב צובר בהתבסס על המצב הכספי של החייב וסיכויי ההחזר בהתאם לתנאים המעודכנים. הניתוח מביא בחשבון את ביצועי הפירעון ההיסטוריים הנמשכים של החייב למשך תקופה סבירה לפני שהחוב יחזור לצבור הכנסות ריבית, אך יכול להביא בחשבון תשלומים שבוצעו במשך תקופה סבירה לפני הארגון מחדש אם התשלומים עקביים לתנאים המעודכנים. תקופה של ביצועי פירעון נמשכים בדרך כלל תימשך לכל הפחות שישה חודשים ליום ביצוע הבדיקה. יציאה מסיווג לא צובר תלווה בסיווג החוב כתקין או כבעייתי בהתאם לנוהלי הבנק.

הכרה בהכנסה

במועד סיווג החוב כלא צובר מפסיק הבנק לצבור בגינו הכנסות ריבית. כמו כן, במועד סיווג החוב כלא צובר מבטל הבנק את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כלא צובר. לגבי חובות צוברים שנבחנו ומופרשים על בסיס קבוצתי, למעט הלוואות לדיור, אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, הבנק אינו מפסיק את צבירת הכנסות הריבית.

מחיקה חשבונאית

הבנק מבצע מחיקה חשבונאית במקרים המפורטים להלן:

- כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כבלתי ניתן לגביה ובעל ערך נמוך כך שהותרתו כנכס אינה מוצדקת או חוב שבגינו ניהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים בדרך כלל כתקופה העולה על שנתיים).
- במקרה של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, כל חלק של חוב העודף על שווי הביטחונות אשר מזוהה כאינו בר גביה יימחק מיידית כנגד הפרשה להפסדי אשראי.
- חובות בעייתיים שנבחנו קבוצתית (היינו, אשראי לאנשים פרטיים שאינו לדיור ואשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית כהגדרתה לעיל נמוכה מ-1 מיליון ש"ח, למעט חריגים מסוימים) ותקופת הפיגור הינה 150 יום או יותר וזאת למעט במקרה של חובות בארגון מחדש, לגביהם נבחן הצורך במחיקה במיידית. בנוסף, לגבי חובות בעייתיים בארגון מחדש שנבחנו קבוצתית וכשלו, תבוצע מחיקה כאשר החוב נמצא בפיגור של 60 ימים או יותר ביחס לתנאי הארגון מחדש, בלויית סיווג לא צובר. בהתייחס לאשראי לדיור, יש לבצע הערכה עדכנית של שווי הביטחון לא יאחר מהמועד שבו החובות הופכים לחובות בפיגור של 180 יום או יותר, ולמחוק חשבונאית את החלק של יתרת החוב הרשומה העודף על השווי של הביטחון (בניכוי עלויות מכירה).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות ביותר משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק.

דרישות הגילוי

הבנק מיישם את דרישות הגילוי על איכות אשראי של חובות ועל הפרשה להפסדי אשראי שנקבעו בנושא 310 בקודיפיקציה בדבר "חובות" ובנושא 326 בקודיפיקציה בדבר "מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי", בהתאמות הנדרשות וכפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור. הבנק התאים את מתכונת הגילוי בהתאם לכללים החדשים, וסיווג מחדש מספרי השוואה ככל שנדרש.

ט. ניירות ערך

1. ניירות הערך בהם משקיע הבנק מסווגים לארבעה תיקים כדלקמן:

א. אגרות חוב מוחזקות לפדיון

אגרות חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון, למעט אגרות חוב אשר ניתנות לפירעון מוקדם או לסילוק בדרך אחרת, כך שהבנק לא יכסה במהות את כל (substantially all) השקעתו הרשומה. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגות במאזן לפי הערך הנקוב בתוספת ריבית והפרשי הצמדה ושער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון.

אגרות חוב זמינות למכירה

אגרות חוב אשר לא סווגו כמוחזקות לפדיון או למסחר. אגרות חוב זמינות למכירה מוצגות במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. ההפרשים בין השווי ההוגן לעלות המופחתת בניכוי עתודה למס, נזקפים לסעיף נפרד בהון, במסגרת רווח כולל אחר. רווחים או הפסדים שמומשו וירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד.

רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה שיועדו כמגודרות בגידור שווי הוגן, נזקפים לדוח רווח והפסד במשך תקופת הגידור בגין הסיכון המגודר.

ב. ניירות ערך למסחר

ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה. ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים שמומשו וטרם מומשו נזקפים לדוח רווח והפסד.

ג. מניות שאינן למסחר

מניות שקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי שוויין ההוגן ביום הדיווח. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

מניות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי עלות בניכוי ירידת ערך בתוספת או בניכוי שינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשינויים במחירים נצפים כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד.

2. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. הכנסות ריבית בגין זכויות מוטב שנרכשו כגון מכשירים פיננסיים מגובי נכסים כגון CMO, MBS, CLO, CDO ו-CMO (למעט מכשירים באיכות אשראי גבוהה) מוכרות לפי שיטת הריבית הפרוספקטיבית (הריבית העתידית שכוללת גם שינויים צפויים עתידיים), תוך התאמת שיעור הריבית אשר משמש להכרה בהכנסות ריבית לשינויים באומדן תזרימי מזומנים עתידיים. זכויות מוטב באיכות אשראי גבוהה הן זכויות מוטב שהונפקו בערבות ממשלת ארה"ב או על ידי סוכנויות של ממשלת ארה"ב, וכן ניירות ערך מגובי נכסים שדירוג האשראי הבינלאומי שלהם הינו לפחות A.

4. מדידת שווי הוגן

לגבי קביעת שווי הוגן ראה [סעיף \(ז\)](#) לעיל.

5. ייעוד לשווי הוגן

הוראות הפיקוח על הבנקים מאפשרות לבחור, במועדי בחירה מוגדרים, למדוד מכשירים פיננסיים בשווי הוגן כך שרווחים והפסדים שטרם מומשו בגין השינויים בשווי ההוגן של הפריטים לגביהם נבחרה חלופת השווי ההוגן, מדווחים בדוח רווח והפסד בכל מועד דיווח עוקב, למעט חריגים מסוימים. כמו כן, עלויות ועמלות מראש הקשורות לפריטים לגביהם נבחרה חלופת השווי ההוגן מוכרות ברווח והפסד במועד התהוותן.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בחירת יישום חלופת השווי ההוגן הינה לגבי כל מכשיר בנפרד ואינה ניתנת לביטול. לעניין מדידת מכשיר משולב (hybrid instrument) בשווי הוגן, ראה [סעיף \(י\)](#) להלן.

6. ירידת ערך

לעניין טיפול בירידת ערך של אגרות חוב זמינות למכירה או מוחזקות לפדיון ראה [סעיף \(ח\)](#) לעיל.

מניות שאינן למסחר שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין - הבנק מבצע בחינה איכותית על מנת להעריך אם חלה ירידת ערך של ההשקעה במניות ובמידת הצורך מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת ערך.

1. מכשירים פיננסיים נגזרים לרבות חשבונאות גידור

הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכונים מטבע חוץ, סיכונים ריבית וסיכונים מדד, וכן מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצרכי גידור לרבות נגזרים משובצים שהופרדו.

חשבונאות גידור

כחלק מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק לניהול רמת החשיפה לסיכונים שלעיל, הבנק מיעד מכשירים פיננסיים מסוימים כגידורי שווי הוגן, כגידורי תזרים מזומנים וכן גידורי מטבע חוץ. במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמאלי את יחסי הגידור. התייעוד כולל: מכשיר מגדר, הפריט המגודר, מהות הסיכון המגודר והשיטה להערכת אפקטיביות הגידור.

1. גידור שווי הוגן

הבנק מיעד מכשירים נגזרים כמגדרים את החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של נכס או התחייבות. שינויים בשווי ההוגן של נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים באופן שוטף לדוח רווח והפסד ומוצגים באותו סעיף בו מוצגות השפעות הפריט המגודר. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, נזקפים לדוח רווח והפסד.

2. גידור תזרים מזומנים

הבנק מיעד מכשירים נגזרים כמגדרים את החשיפה להשתנות של תזרימי מזומנים עתידיים צפויים שניתן ליחס לסיכון מסוים. שינויים בשווי ההוגן של נגזר שיועד לגידור תזרים מזומנים נזקפים לרווח כולל אחר.

3. גידור פעילות חוץ - ראה [סעיף \(ד\)](#) לעיל.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של יחסי הגידור, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור.

גידור כלכלי

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

נגזרים אחרים

מכשירים נגזרים שאינם משמשים לצרכי גידור, נמדדים בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה נזקפים מיידית לרווח והפסד.

נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחזקה המארח ומטופלים בנפרד כמכשירים נגזרים בהתאם להוראות תת נושא 815-10 בקודיפיקציה אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החזקה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ לרבות סיכונים אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו- (ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד. מכשירים נגזרים משובצים שהופרדו מוצגים במאזן יחד עם החזקה המארח ושינויים בשוויים ההוגן נזקפים מיידית לרווח והפסד.

במקרים מסוימים (כגון מקרים בהם לבנק אין את היכולת להפריד נגזר משובץ מהחזקה המארח), הבנק בוחר לא להפריד את הנגזר המשובץ ולמדוד את המכשיר הפיננסי המשולב (hybrid instrument) בשלמותו בשווי הוגן תוך דיווח על שינויים בשווי הוגן בדוח רווח והפסד בעת היווצרותם. הבחירה כאמור נעשית במועד רכישת המכשיר המשולב או בקרות אירועים מסוימים בהם המכשיר כפוף למדידה מחדש (re-measurement event), כגון כתוצאה מצירופי עסקים או שינויים מהותיים של מכשירי החוב. בחירת שווי הוגן כאמור הינה בלתי חוזרת.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

שווי הוגן

בדבר קביעת שווי הוגן ראה [סעיף \(ז\)](#) לעיל.

יא. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתת נושא 10-860 בקודיפיקציה בדבר, העברות ושירות של נכסים פיננסיים, לצורך הטיפול בהעברות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות. בהתאם לכללים אלו, העברה של נכס פיננסי שלם, של קבוצת נכסים פיננסיים שלמים, או של זכות משתתפת בנכס פיננסי שלם, תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל יכול לשעבד או להחליף את הנכסים שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר אינו משמר שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים שהועברו.

בהקשר זה, לזכות משתתפת יש את כל המאפיינים הבאים: (1) מתאריך ההעברה ואילך, היא מייצגת זכות בעלות יחסית (pro rata) בנכס פיננסי שלם; (2) ממועד העברה ואילך, כל תזרימי המזומנים המתקבלים מהנכס הפיננסי השלם, מחולקים באופן יחסי בין מחזיקי הזכויות המשתתפות בסכום השווה לחלקם בבעלות; (3) לזכויותיהם של כל אחד מהזכויות המשתתפות (לרבות המעביר, בתפקידו כמחזיק זכויות משתתפות) יש קדימות זהה, ולא קיימת זכות של מחזיק זכות משתתפת כלשהו, הנחותה לעומת זכות של מחזיק זכות משתתפת אחר; וגם (4) לאף צד אין את הזכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי השלם, אלא אם כל מחזיקי הזכויות המשתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי השלם.

במידה וההעברה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסיים המועברים נגרעים מהמאזן של הבנק. הפער בין התמורה לשווי של הנכס הנגרע מהספרים יוכר בדוח רווח והפסד. במידה וההעברה אינה עומדת בתנאים לטיפול כמכירה, היא תטופל כחוב מובטח. הנכסים הפיננסיים ימשיכו להירשם במאזן של הבנק ללא שינוי בשווי שלהם והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

עסקאות השאלת ניירות ערך

הבנק מיישם הוראות ספציפיות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור לטיפול בעסקאות השאלה או שאילה של ניירות ערך. הם אינם נגרעים מהמאזן וממשיכים להיות מוצגים בסעיף ניירות ערך, וכנגדם הפיקדון שלהבטחת השבתו שועבדו אותם ניירות ערך מוצג בסעיף "ניירות ערך שהושאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר" או בסעיף "ניירות ערך שנשאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר", לפי העניין ובהתאם לשווים ביום ביצוע העסקה.

הבנק עוקב אחר שינויים בשווי הוגן על בסיס יומי ודרישת ביטחונות מבוצעת במקרים המתאימים. ריבית שהתקבלה או ששולמה בגין ניירות ערך כאמור מדווחת במסגרת הכנסות (הוצאות) ריבית נטו.

בהתאם להוראות המפקח, עסקאות השאלה או שאילה לא מובטחת של ניירות ערך שבהן השואל אינו מעביר לתאגיד הבנקאי מרווח ביטחון (מרג'ין) המתייחס ספציפית לעסקת השאלת ניירות ערך, מטופלות באופן הבא:

א. השאלה לא מובטחת של אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר או מהתיק למסחר - כאשר הבנק משאיל ניירות ערך הוא גורע את ניירות הערך שהושאלו ומכיר באשראי בגובה שווים בשוק של ניירות הערך ביום ההשאלה. בתקופות עוקבות, הבנק מודד את האשראי באותו אופן בו נמדד נייר הערך לפני שהושאל. הכנסות על בסיס צבירה מוכרות כהכנסות ריבית מאשראי ושינויים בשווי השוק (שאינם שינויים בבסיס צבירה) מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית במקרה שמדובר בניירות ערך למסחר ומניות שאינן למסחר או ברווח כולל אחר כאשר מדובר באגרות חוב זמינות למכירה. בתום ההשאלה הבנק גורע את האשראי ומכיר מחדש בנייר הערך.

ב. שאילה לא מובטחת של ניירות ערך - כאשר הבנק שואל נייר ערך בעסקת שאילה לא מובטחת, הבנק מכיר בנייר הערך ופיקדון כנגדו, בגובה שווי השוק של נייר הערך שהתקבל במועד השאלה. ניירות הערך כאמור מסווגים בתיק למסחר. בתקופות עוקבות, שינויים בתקופת הדיווח הנובעים משינויים בשווי השוק של הנייר מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית. כאשר הבנק מוכר בחסר נייר ערך ששאל, בכל מועד דיווח הבנק מכיר בהכנסות מימון שאינן מריבית את ההפרש, רק אם הוא חיובי, בין שווי השוק למועד הדיווח של נייר הערך שנמכר בחסר, לבין היתרה בגין עסקת השאלה הלא מובטחת הכלולה בסעיף פיקדונות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

סילוק התחייבות

הבנק גורע התחייבות אם היא סולקה. התחייבות סולקה בהתקיים אחד משני התנאים הבאים: (1) הבנק שילם למלווה והשתחרר ממחויבות בגין ההתחייבות או (2) הבנק שוחרר משפטית בהליך משפטי או בהסכמת המלווה מהיותו החייב העיקרי בגין ההתחייבות.

י.ב. זכויות עובדים

הטבות לאחר פרישה - פנסיה, פיצויים והטבות אחרות - תכניות להטבה מוגדרת

הטבת פנסיה הינה חלק מהתגמול המשולם לעובד תמורת שירותיו. בתכנית פנסיה להטבה מוגדרת הבנק מבטיח לספק בנוסף לשכר השוטף, תשלומי פנסיה בשנים שלאחר שהעובד יפרוש. סכום ההטבה שישולם תלוי באירועים עתידיים מסוימים הכלולים בנוסחת ההטבה של התכנית אשר כוללת בין היתר את משך חייו של העובד או שאריו, את מספר שנות השירות שסיפק העובד והשכר של העובד בשנות העבודה שקדמו לפרישה.

הגדרות:

- שיעור להיוון ההתחייבויות בגין זכויות עובדים - שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים של הבנק מבוסס על תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל לפיהם העקום מורכב מתשואות אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארה"ב.
- רווח/הפסד אקטוארי - השינוי בערך של מחויבות חזויה או של נכסי תכנית הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער או שנובע משינוי בהנחה אקטוארית.
- תשואה חזויה על נכסי תכנית - הבנק מחשב את שיעור התשואה החזוי לטווח ארוך על נכסי התכנית תוך שימוש בשיעורי התשואה ההיסטוריים לאורך תקופת זמן ארוכה בתיק עם הרכב נכסים דומה.
- מחויבות בגין הטבה חזויה - הערך הנוכחי האקטוארי של כל ההטבות המיוחסות לשירות של העובד שסופק לפני מועד המאזן בהתאם לנוסחת ההטבה של התכנית.
- עלות פנסיה נטו - הסכום המוכר בדוחות הכספיים של הבנק כעלות של תכנית פנסיה לתקופה מסוימת. עלות זו כוללת עלויות שנזקפות לרווח והפסד: עלות שירות, עלות ריבית, תשואה חזויה על נכסי תכנית והפחתה של רווח/הפסד אקטוארי ועלויות שנזקפות לרווח כולל אחר: רווח והפסד אקטוארי.

רווחים והפסדים אקטואריים שנרשמים במסגרת הרווח הכולל נובעים בין היתר: משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון.

משינויים שנובעים מכך שהניסיון בפועל שונה מההנחה האקטוארית ששימשה לחישוב ההתחייבות. מהפער בין התשואה החזויה לתשואה בפועל על נכסי התכנית.

רווחים והפסדים אקטואריים, כמפורט להלן, מופחתים בשיטת הקו ישר על פי תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית. כאשר כל או כמעט כל משתתפי התכנית לא יהיו פעילים עוד, תוחלת החיים הממוצעת הנותרת של העובדים הלא פעילים תשמש במקום תקופת השירות הממוצעת הנותרת.

המחויבות בגין ההטבה החזויה במאזן נרשמת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. כאשר המחויבות בגין ההטבה החזויה עולה על השווי ההוגן של נכסי התכנית תרשם במאזן התחייבות בגובה הפער האמור. אם השווי ההוגן של נכסי התכנית עולה על המחויבות בגין ההטבה החזויה, ירשם במאזן נכס בגובה הפער האמור.

הבנק מבצע מדידה אקטוארית על בסיס רבעוני.

הטבות לאחר פרישה - תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תכנית המספקת הטבות לאחר פרישה בתמורה לשירותים שסופקו. התכנית מספקת חשבון אישי לכל משתתף בתכנית ומגדירה כיצד ייקבעו ההפקדות לחשבונו של העובד. בתכנית זו ההטבות שמשותפת בתכנית יקבל תלויות אך ורק בסכום המופקד לחשבון המשותף בתכנית, בתשואות שנצברו על ההשקעות של הפקדות אלה ובחילוטם של הטבות של משתתפים אחרים בתכנית שעשויים להיות מוקצים לחשבונו של אותו משתתף. במקרה זה עלות ההטבה נטו לתקופה תהיה ההפקדה הנדרשת לאותה תקופה.

התחייבות הבנק לתשלום פיצויים בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתכנית להפקדה מוגדרת.

הטבות אחרות לאחר פרישה

הבנק צובר את ההתחייבות לאורך תקופת העסקה בהתאם לתנאים שנקבעו.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

היעדרויות בתשלום

הבנק צובר התחייבות עבור תגמול לעובדים בגין היעדרויות עתידיות אם כל התנאים הבאים מתקיימים:

- מחויבות הבנק מיוחסת לשירותים שהעובדים כבר סיפקו.
- המחויבות קשורה לזכויות שמבשילות או נצברות.
- תשלום התגמול צפוי.
- הסכום ניתן לאומדן סביר.

חופשה

ההתחייבות בגין ימי חופשה נמדדת על בסיס שוטף ללא שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות נזקפים מיידית לדוח רווח והפסד.

חופשת יובל

לצורך חישוב ההתחייבות בגין ימי חופשת יובל מובאים בחשבון שיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות בגין ימי חופשת יובל, נזקפים מיידית לדוח רווח והפסד.

מחלה

הבנק צובר את ההתחייבות כהיעדרויות המזכות בפיצוי. לצורך חישוב ההתחייבות נעשה שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות נזקפים מיידית לדוח רווח והפסד.

סילוקים

הבנק מכיר ברווחים או הפסדים בגין סילוקים בתוכניתו להטבה מוגדרת כאשר התשלומים החד-פעמיים הצפויים המתייחסים לתכנית יהיו, באופן מצטבר במשך השנה, גבוהים מסך עלות השירות ועלות הריבית השנתיות. גובה ההפסד מחושב בהתאם לשיעור שבו קטנה המחויבות האקטוארית כתוצאה מהסילוק, מוכפל ביתרת הרווחים וההפסדים האקטואריים הצבורים ברווח כולל אחר.

עסקאות תשלום מבוסס מניות

עסקאות תשלום מבוסס מניות הינן עסקאות בהן הבנק מקבל שירותים מהעובד והתמורה ניתנת במכשירים הוניים. הבנק ככלל מכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי מניות שהוא מעניק לעובדיו במועד בו נצרכים השירותים. בגין מענקים עם תנאי ביצוע תוכר הוצאה אם צפוי (Probable) שתנאי הביצוע יתקיימו. הבנק מכיר בגידול מקביל בהון או בהתחייבות כתלות באם מדובר במענק הוני או התחייבותי. מענקים הוניים נמדדים על בסיס השווי ההוגן של המכשירים הוניים שהונפקו, במועד ההענקה. מדידת עלות המכשירים הוניים אשר מוענקים לעובדים הינה בהתאם לשווי ההוגן במועד ההענקה (grant date) של המכשירים הוניים, אשר הבנק מחויב להנפיק במועד בו העובדים ישלימו את השירות הנדרש וכל יתר התנאים הדרושים על מנת להרוויח את הזכות ליהנות מן המכשירים הוניים (למשל, לממש אופציות). אומדן זה מבוסס על מחיר המניה ופרמטרים רלוונטיים אחרים (כגון התנודתיות הצפויה), במועד ההענקה. אם מענק דורש ביצוע של תנאי שוק, תנאי ביצוע או תנאי שירות, אחד או יותר, עלות התגמול מוכרת רק אם תנאי השירות הנדרש הושגו. הבנק לא מכיר בהוצאה בגין מענקים שחולטו בשל אי עמידה של העובד בתנאי שירות או תנאי ביצוע. מענקים התחייבותיים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה וההתחייבות נמדדת מחדש עד מועד הסילוק. השפעות המס הקשורות לעסקאות תשלום מבוסס מניות מוכרות בעת סילוק (או פקיעה) דרך רווח והפסד.

לפרטים אודות הנפקת כתבי אופציה ראה [ביאור 24.א](#).

י.ג. קיזוז נכסים והתחייבויות

הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים;
- קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית;
- גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (Determinable Amounts).

הבנק מקיזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. המרווח בפעילות הנ"ל נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "עמלות".

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק מקיזז בין מכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי הכפופים להסדר התחשבות נטו (master netting arrangement) לצורך חישוב חבות הלקוח המוצגת בביאורים השונים בלבד. במאזן לא מבוצע קיזוז כאמור.

י.ד. בניינים וציוד

הכרה ומדידה

בניינים וציוד מוצגים לפי עלות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר העבודה הישיר וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישור להבאת הנכס למצב הפעלה באופן אליו התכוונה ההנהלה. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

בניינים המוחזקים למכירה, מוצגים לפי הערך בספרים או שווי הוגן שלהם בניכוי עלויות מכירה, כנמוך שבהם.

רווח או הפסד ממכירת רכוש קבוע נכלל בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בחלק שהוחלף יזרמו אל הבנק ואם עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף, נגרע מהספרים.

עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות תוכנה

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הבנק מסווג בסעיף זה את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהווננו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

תוכנות אשר נרכשות נמדדות לפי עלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלויות בקשר עם פיתוח והתאמה של תוכנות מחשב לשימוש עצמי מהוונות כאשר השלב הראשוני בפרויקט הושלם ואך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח, צפויה הטבה כלכלית עתידית ולבנק כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. כמו כן קבע הבנק סף מהותיות בסך 750 אלפי ש"ח להיוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנות. עלויות שהווננו כוללות עלויות ישירות של חומרים, שירותים ושכר עבודה ישיר לעובדים. עלויות אלו נמדדות לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. עלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. עלויות עוקבות בגין תוכנה מהוונות רק אם צפוי שההוצאות שהתהוו יובילו לפונקציונליות נוספת. יתר העלויות נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

פחת

הפחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר בהתאם לאורך החיים השימושי של הנכס וזאת החל מהמועד בו הנכס מוכן לשימוש. הבנק מפחית בנפרד כל חלק של רכוש קבוע שנקבע לו אורך חיים שונה. שיפורים במושכר מופחתים על פני משך תקופת השכירות לרבות אופציה שסביר שתמומש, או אורך החיים השימושיים שלהם לפי התקופה הקצרה יותר.

האומדנים בדבר אורך החיים השימושי וערך השיר נבחנים מחדש כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהאומדנים הנוכחיים אינם נאותים עוד ומותאמים בעת הצורך.

בקשר עם ירידת ערך נכסים לא פיננסיים ראה [סעיף \(כב\) להלן](#).

גריעה

רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע הינם הפער שבין התמורה מגריעת הנכס לערכו של הנכס בספרים. פער זה ירשם בנטו בסעיף הכנסות אחרות בדוח רווח והפסד.

חכירות

חוזים לרבות זכויות חכירה של קרקעות ממנהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים, המקנים לבנק שליטה בשימוש בנכס במסגרת חכירה במשך תקופת זמן עבור תמורה, מטופלים כחכירות. בעת ההכרה לראשונה מוכרת התחייבות בסכום הערך הנוכחי של דמי החכירה העתידיים במהלך תקופת החכירה (תשלומים אלה אינם כוללים תשלומי חכירה משתנים) ובמקביל מוכר נכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין החכירה בתוספת עלויות ראשוניות ותשלומי חכירה מראש ובניכוי תמריצים שהתקבלו. לגבי חכירות תפעוליות תרשם התחייבות ונכס זכות שימוש במידה ותקופת החכירה עולה על שניים עשר חודשים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

לאחר ההכרה לראשונה, התחייבות בגין חכירה (תפעולית ומימונית) נמדדת בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית. כמו כן, הבנק בוחן נכס זכות שימוש (בגין חכירה תפעולית ומימונית) לצורך ירידת ערך בהתאם להוראות תת נושא 35-10-360 בקודיפיקציה בדבר ירידות ערך בגין רכוש קבוע. תקופת החכירה, היא התקופה שאינה ניתנת לביטול, שלגביה החוכר סיכם חוזית על חכירת הנכס ביחד עם תקופות נוספות כלשהן שלגביהן קיימת לחוכר אופציה להמשיך את חכירת הנכס, בתשלום נוסף או ללא תשלום נוסף, אם וודאי באופן סביר שהחוכר יממש את האופציה. הבנק בחר בהקלה הפרקטית שלא להפריד רכיבים שאינם חכירה, כגון שירותים או תחזוקה אלא לטפל בהם כרכיב חכירה יחיד.

דמי חכירה

דמי חכירה ששולמו מראש למנהל מקרקעי ישראל בגין חכירות תפעוליות נזקפים לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת החכירה. תשלומי שכירות קבועים ומשתנים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בגינה שולמו.

טו. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית על פני אורך החיים הצפוי של המכשיר המונפק.

טז. התחייבויות תלויות

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בגין תביעות בהתאם להערכת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות, ובהתבסס על הערכות היועצים המשפטיים.

הטיפול החשבונאי בהתחייבויות תלויות הינו על פי הוראות המפקח על הבנקים שמסווגות את התביעות שהוגשו כנגד הבנק לשלוש קבוצות, בהתאם להסתברות התממשות החשיפות לסיכון, כמפורט להלן:

- סיכון צפוי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות מתאימות בדוחות הכספיים וניתן גילוי בהתאם למהותיות.
- סיכון אפשרי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו בדרך כלל לא נכללות הפרשות בדוחות הכספיים וניתן גילוי בהתאם למהותיות.
- סיכון קלוש - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה קטנה או שווה ל-20%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.

יתכנו מקרים, בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, טרם ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין בקשה לאישור תובענה כתובענה ייצוגית, וזאת בטרם חלפו 4 רבעונים (כולל דוח שנתי אחד) ממועד הגשת התביעה. בגין תביעות הנכללות בקבוצה זו, לא מבוצעת הפרשה וניתן גילוי בהתאם למהותיות.

כמו כן, הקבוצה חשופה לדרישות משפטיות שטרם הוגשה בגינן תביעה והובאו לידיעת הקבוצה. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכת הקבוצה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה, את הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש ותשלומים בפשרה ככל שיהיו כאלה. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח של הטענות לגופן. התוצאה בפועל, אם וככל שתוגש תביעה, עשויה להיות שונה מההערכה שנעשתה טרום הגשת התביעה.

תביעה שלגביה יש קביעה של המפקח על הבנקים כי הבנק נדרש להשיב כספים, מסווגת כצפויה ומבוצעת בגינה הפרשה בגובה הסכום שהבנק נדרש להשיב.

[בביאור 26](#) בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ניתן גילוי לתובענות כנגד הבנק וחברות מאוחדות שהסכום הנטען בהן מהותי. סף המהותיות נקבע כגבוה מבין 0.5% מהון הבנק או 5% מהרווח השנתי הנקי של הבנק.

בנוסף ניתן גילוי לסכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ז. ערבויות

ערבויות הינן חוזים אשר דורשים באופן מותנה מהערב לבצע תשלומים לנערב בעת התרחשות התנאים המחייבים במימוש הערבות. התחייבות בגין ערבות מוכרת בספרים בסכום שווה ההוגן גם אם לא צפוי שהתשלומים יבוצעו בעתיד. בערבויות שנושא 20-326 בקודיפיקציה חל עליהם, במועד ההכרה לראשונה, בנוסף להתחייבות בשווי הוגן שתוכר בהתאם להוראות נושא 460 בקודיפיקציה, תוכר התחייבות בגין הפסדי אשראי צפויים בהתאם להוראות נושא 20-326 בקודיפיקציה. בערבויות שנושא 20-326 בקודיפיקציה, תוכר התחייבות בגין הפסדי אשראי צפויים בהתאם להוראות נושא 450 בקודיפיקציה, אז ההתחייבות בגין הערבות נמדדת במועד ההכרה לראשונה לפי הגבוה מבין השווי ההוגן וסכום ההפרשה בהתאם להוראות נושא 450 בקודיפיקציה. ההתחייבות נגרעת מהספרים במועד בו הבנק משחרר מהסיכון. מועד השחרור מהסיכון בגין הערבות תלוי במהות הערבות. בדרך כלל, הבנק גורע את ההתחייבות במועד סילוק ההתחייבות. בערבויות בהן הוכרה התחייבות בגין הפסדי אשראי צפויים, היא תימדד בהתאם להוראות נושא 20-326 בקודיפיקציה. כמו כן, כאשר הערבות נמדדה במועד ההכרה לראשונה בהתאם להוראות נושא 450 בקודיפיקציה, המדידה העוקבת מתבצעת גם כן בהתאם להוראות נושא 450 בקודיפיקציה.

י.ח. מיסים על ההכנסה

ההפרשה למיסים על ההכנסה של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות". הדוחות הכספיים כוללים מיסים שוטפים ומיסים נדחים.

מיסים שוטפים

מיסים שוטפים הינם סכומי המיסים ששולמו או צפויים להיות משולמים (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים וחוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. הוצאות המיסים השוטפים כוללים גם את השינויים בתשלומי המס המתחייבים לשנים קודמות.

מיסים נדחים

התחייבויות מיסים נדחים ונכסי מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים והפסדים מועברים הקיימים בסוף תקופה. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין כל הפרשים הזמניים החייבים במס אלא אם התחייבות מיסים נדחים נובעת מהפרשים הקשורים למוניטין שאינו מופחת לצורך מס או מהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנובעים מהשקעה בחברות בנות מקומיות עד ליום 31 בדצמבר 2016. החל מיום 1 בינואר 2017 הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנצברו ממועד זה בגין חברות בנות מקומיות. הבנק אינו מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין ההשקעה בחברות זרות מאחר וקיימת לו הכוונה והיכולת להשקיע מחדש את הרווחים הלא מחולקים לתקופה בלתי מוגדרת.

נכס מיסים נדחים יוכר רק אם נראה שההפרש הזמני יתהפך בעתיד הנראה לעין. עם ההכרה בנכס יש לקבוע האם קיים רווח עתידי חייב במס אשר כנגדו ניתן יהיה לנכות את ההפרש. במקביל מכיר הבנק בהפרשה נפרדת - Valuation Allowance, עבור אותו סכום הכלול בנכס אשר יותר סביר מאשר לא שלא ימומש. שינויים עוקבים ב-Valuation Allowance יוכרו ברווח והפסד בתקופה השוטפת גם אם ההפרשה הוכרה לראשונה בהון.

הבנק מסווג הכנסות והוצאות ריבית בגין מיסים על הכנסה וקנסות לרשויות המס בסעיף מיסים על הכנסה.

קיצוז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים

הבנק מקזז כל התחייבויות ונכסי המיסים הנדחים, כמו גם כל ה-valuation allowance הקשורות, עבור רכיב משלם מס מסוים ובגבולותיו של תחום שיפוט מיסוי מסוים.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימאלי שסבירות התממשות עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת. הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת ASC 740.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ט. רווח למניה

הבנק מציג את נתוני הרווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות של הבנק. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה. הרווח המדולל למניה נקבע על ידי התאמת הרווח או ההפסד, המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור בגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.

כ. דיווח על מגזרי פעילות

א. מגזרי פעילות פיקוחיים

הבנק מדווח על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים. מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות. לקוחות פרטיים מסווגים בהתאם להיקף הנכסים הפיננסיים למגזר משקי הבית ומגזר הבנקאות הפרטית. לקוחות שאינם אנשים פרטיים מסווגים בעיקר על פי מחזור הפעילות שלהם למגזרים עסקיים (תוך הפרדה בין עסקים זעירים וקטנים, עסקים בינוניים ועסקים גדולים) גופים מוסדיים ומגזר ניהול פיננסי.

ב. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, בנק שמגזרי הפעילות שלו בהתאם לגישת ההנהלה שונים מהותית ממגזרי הפעילות הפיקוחיים, ייתן בנוסף גילוי על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה. מגזר פעילות הוא מרכיב בבנק אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות; תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו; וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד. דיווח מגזרי הפעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק. תוצאות מגזר המוצר שלא ניתן לשיוך למגזרי הלקוחות הרלוונטיים נכלל בסעיף "אחר והתאמות".

כא. עסקאות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב לטיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא.

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את הפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

כב. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

1. הבנק בוחן את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך בנכסים שאינם פיננסיים (כגון בניינים וציוד) כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות, המצביעים על כך שנכסיו במאזן מוצגים בסכום העולה על סכום בר השבה שלהם. הפסדים מירידת ערך מוכרים רק אם הערך בספרים של נכס לא שוטף אינו בר השבה ועולה על שווי ההוגן. כלומר סך תזרימי המזומנים הלא מהוונים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס ומימוש נמוך מהערך שלו בספרים. במקרה זה יכיר הבנק בהפסד מירידת ערך בגובה הפער שבין ערכו של הנכס בספרים לבין שווי ההוגן. הפסד זה ייזקף לדוח רווח והפסד.

כאשר מוכר הפסד כאמור, הערך בספרים לאחר ירידת הערך מהווה בסיס עלות חדש. ההפסד שהוכר לא יבוטל בתקופות עוקבות גם אם תתרחש עליית ערך.

2. ירידת ערך מוניטין

הבנק בוחן את האפשרות לקיומה של ירידת ערך אחת לתקופה או בהתרחש אירועים או שינויים בנסיבות המצביעות על כך. ירידת ערך מוניטין תוכר בגובה הפער שבין השווי ההוגן של היחידה המדווחת לבין הערך שלה בספרים. ההפסד מירידת הערך לא יעלה על סכום המוניטין שהוקצה ליחידה המדווחת.

3. ירידת ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

הבנק בוחן נכסים בלתי מוחשיים אשר נותרו מפרויקט תוכנה לצורך ירידת ערך כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהעלות המופחתת עשויה לא להיות ברת השבה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

להלן דוגמאות לאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על ירידת ערך:

- א. לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;
- ב. חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;
- ג. בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;
- ד. העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;
- ה. לא צפוי יותר שפיתוח התוכנה יושלם וייעשה בה שימוש.

הבנק מכיר בהפסד מירידת ערך כאשר הערך בספרים אינו בר השבה ועולה על השווי ההוגן. הפסד מירידת ערך שהוכר לא יבוטל בתקופה מאוחרת יותר גם אם מתרחשת עליית ערך.

4. ירידת ערך של השקעות בחברות כלולות המוצגות לפי שיטת השווי המאזני

לצורך בחינה אם מתקיימים סימנים לירידת ערך של השקעה בחברה כלולה, מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב, את הנחיות הרשות לניירות ערך בארה"ב ואת האמור בהחלטת רשות ניירות ערך בישראל 4-1 קווים מנחים לבחינת צורך בהפחתת השקעות קבע, בשינויים המתחייבים. בהתאם לכללים אלה, השקעה בחברה כלולה נבחנת לירידת ערך כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהערך בספרים של ההשקעה אינו בר השבה. במקרה זה תבוצע בחינה האם מדובר בירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, וזאת בהתבסס על משך הזמן שבו השווי ההוגן של ההשקעה נמוך מערכה בספרים וחומרת ירידת הערך, מצבה הכספי של החברה המוחזקת וכן הכוונה והיכולת של התאגיד הבנקאי להחזיק בהשקעה עד למועד שבו לא צפוי שההשקעה תימכר בהפסד. ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, תוכר בדוח רווח והפסד בסעיף: חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות, ולא תבוטל בתקופות עוקבות.

5. נכסים לא שוטפים מוחזקים למכירה

נכס לא שוטף (או קבוצת מימוש) יסווגו כמוחזקים למכירה כאשר ההנהלה מתחייבת לתכנית פעילה למכירת הנכס, הנכס זמין למכירה מיידיית במצבו הנוכחי, צפוי כי מכירת הנכס תושלם בתוך שנה אחת והנכס משווק באופן פעיל לצורך המכירה.

הנכס (או קבוצת המימוש) יוצג לפי הנמוך מבין הערך בספרים או שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה. הפסד מירידת ערך המוכר בעת הסיווג לראשונה של נכס כמוחזק למכירה וכן רווחים או הפסדים עוקבים כתוצאה מהמדידה מחדש נזקפים לרווח והפסד. רווחים מעליית ערך מוכרים עד לסכום המצטבר של הפסדים מירידת ערך שנרשמו מאז שהנכס סווג כמוחזק למכירה. נכס בר פחת המסווג כמוחזק למכירה לא יופחת כל עוד מסווג כמוחזק למכירה.

ג. רכישת מניות הבנק על ידי הבנק

בעת רכישת מניות הבנק על ידי הבנק, סכום התמורה ששולם, הכולל עלויות ישירות, מנוכה מההון. כאשר המניות נמכרות או מונפקות מחדש, סכום התמורה שהתקבלה מוכר כגידול בהון והעודף או הגרעון שנובעים מהעסקה נזקף ליתרת הפרמיה.

ד. תקני חשבונאות חדשים, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים שיושמו לראשונה

החל מתקופות הדיווח המתחילות ביום 1 בינואר 2023 מיישם הבנק תקנים חשבונאיים והוראות המפורטים להלן:

השפעת מלחמת "חברות ברזל" על חישוב ההפרשה להפסדי אשראי

ביום 7 באוקטובר 2023 פרצה מלחמת "חברות ברזל". על מנת לתת מענה להיבטי דיווח כספי המתייחסים למלחמה, פרסם הפיקוח על הבנקים הנחיות כדלקמן:

א. ביום 18 באוקטובר 2023 פורסם חוזר בנושא "דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור", המאמץ הנחיות והבהרות כדלקמן:

שינויים בתנאי ההלוואות

הפיקוח מעודד תאגידים בנקאיים לפעול כדי לאפשר באופן זמני ללווים אשר הושפעו מהמלחמה גמישות נוספת בפירעון הלוואות, לטובת האינטרס ארוך הטווח של התאגידים הבנקאיים, של הלווים שלהם ושל הכלכלה בכללותה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

תאגיד בנקאי עשוי, לדוגמה, לעודד לווים שהושפעו מהמלחמה לפנות אליו כדי לקבוע הסדרי פירעון חדשים לטווח הקצר (כגון ויתור על ריבית פיגורים ודחיית תשלומי ריבית וקרן) או לקבוע הסדרי פירעון דומים לטווח קצר כאמור באופן גורף לכל הלווים באזור המושפע, אלא אם הלווה מבקש אחרת.

קביעת מצב הפיגור

מצב הפיגור של חובות כאמור לעיל נקבע לפי התנאים החוזיים של החוב, כפי שהם עודכנו בהתאם להסדר הפירעון החדש, בין אם הוא סוכם עם הלווה הספציפי, ובין אם הוא נקבע באופן גורף לכל הלווים באזור המושפע. לפיכך, חוב כאמור שלא היו בגינו תשלומים בפיגור במועד תחילת המלחמה, לא ידווח כחוב בפיגור אם לא קיים פיגור בתשלומים בהתאם לתנאים המעודכנים של החוב. בנוסף, בהתייחס לחובות שהיו בגינם תשלומים בפיגור במועד תחילת המלחמה, הבנק מתאים את מצב הפיגור חזרה למצב כפי שהיה במועד תחילת המלחמה, ולמעשה מקפיא אותו במשך תקופת דחיית התשלום.

סיווג חובות בעייתיים, לרבות חובות שאינם צוברים הכנסות ריבית, ומחיקות חשבונאיות

הבנק מפעיל שיקול דעת כדי לקבוע אם יש לסווג חובות כחובות בעייתיים. ככלל, הבהיר הפיקוח על הבנקים כי לא נדרש בשל הסדרי פירעון כאמור לעיל לסווג את החובות כחובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי. ככל שייצבר מידע חדש המצביע על כך שחלה ירידה בסיכויי הפירעון של הלוואה ספציפית או שהלוואה ספציפית לא תשולם, הבנק פועל בהתאם למדיניות שתוארה לעיל בנושא סיווג חובות בעייתיים ומחיקות חשבונאיות.

ב. ביום 15 באוקטובר 2023 פורסם מתווה רוחבי לתקופה של שלושה חודשים, שאומץ על ידי הבנקים, להקלה על נטל האשראי והעמלות לאוכלוסייה המתגוררת במרחק של עד 30 ק"מ מרצועת עזה, אוכלוסייה שפונתה מביתה על ידי גורם מדינתי רשמי נכון למועד פרסום המתווה, משרתי המילואים ומגויסי צו 8, ובעלי קרבה ראשונה להרוגי המלחמה או לחטופים או לנעדרים ("קבוצת הלקוחות במעגל הראשון"). המתווה מתייחס לדחיית תשלומי הלוואות בשלושה מגזרי פעילות (משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי), פטור מתשלום ריבית על יתרת חובה בחשבון עו"ש עד לסכום של 10,000 ש"ח (יתרת חובה שהינה חלק מהמסגרת המאושרת על ידי הבנק) ופטור מתשלום חלק מהעמלות. לקבוצת הלקוחות במעגל הראשון, ההלוואות יידחו ללא חיוב בריבית, בהתאם לפירוט אופן ביצוע הדחיה במתווה. ביום 8 בנובמבר 2023 פורסמה הודעה על הרחבת קבוצת הלקוחות במעגל הראשון, כך שתכלול גם את האוכלוסייה המתגוררת ביישובי צפון הארץ או בעלי עסק שנמצא ביישובים אלה, אשר פונו על ידי גורם מדינתי רשמי. יתר לקוחות הבנקים ("קבוצת הלקוחות במעגל השני"), יוכלו לדחות את ההלוואות האמורות למשך שלושה חודשים, כאשר התשלומים הנדחים יישאו ריבית שלא תעלה על שיעור הריבית בחוזה ההלוואה והתשלומים יתווספו בסוף תקופת ההלוואה. סוגי ההלוואות לגביהן יחולו ההקלות האמורות מפורטים במתווה. הדחיה תבוצע ללא חיוב בעמלות. בהתאם להנחיה של החשב הכללי ומשרד הבינוי והשיכון, עיקרי המתווה האמור יוחל גם על הלוואות שהועמדו לזכאי משרד השיכון. כן נקבע כי הלוואות שהועמדו באמצעות הקרן לעסקים קטנים ובינוניים בערבות מדינה הן חלק מההלוואות שניתן לדחות במסגרת המתווה.

ביום 17 בדצמבר 2023 הורחב המתווה כדלקמן:

- הוארך תקוף המתווה הקיים בשלושה חודשים נוספים, החל מתאריך 1 בינואר 2024, לשתי קבוצות האוכלוסייה – מעגל ראשון ומעגל שני, כך שלקוח שלא ביצע דחיית תשלומים מכח המתווה, יהיה זכאי לדחיית תשלומים לתקופה של שלושה חודשים, בכפוף להגשת בקשה. מאידך, לקוח שכבר ביצע דחיית תשלומים בפועל לתקופה של שלושה חודשים, יהיה זכאי לדחיית תשלומים של שלושה חודשים נוספים בכפוף להגשת בקשה, כך שסך כל תקופת הדחיה המקסימלית תהיה שישה חודשים במצטבר. יתר הטבות המתווה ימשיכו לחול אוטומטית למשך שלושה חודשים נוספים, בדומה לתנאי המתווה המקוריים;
- הורחבה אוכלוסיית המעגל הראשון;
- ניתן פטור מחיוב בריבית על יתרת חובה עד לסכום של 30,000 ש"ח, לחשבונות של עסקים עם מחזור פעילות של עד 5 מיליון ש"ח שנכללו במעגל הראשון;
- חודדה האפשרות של אופן פריסת התשלומים כך שמעבר לאפשרויות של פריסה לאורך יתרת תקופת המשכנתא או הארכת תקופת המשכנתא תתווסף אפשרות של העמדת הלוואה, בסכום הדחיה, ללא ריבית, לתקופה של 4 שנים לפחות, שמועד פירעונה יחל בחלוף שנה מסוף תקופת הדחיה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הבנק מיישם את תנאי המתווה, ואף יישם הקלות נוספות ללקוחותיו, הכוללים פתרונות של דחיית תשלומים, הקלות ושינויים בתנאי האשראי. במסגרת זו, ובהמשך לאמור לעיל, ביצע הבנק שינויים בתנאיהם של חובות וביניהם דחיה במועדי תשלום והארכות של תקופות לפירעון, אשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי בעקבות הדחיה וזאת בהתאם למתווה בנק ישראל ולהבהרות לעיל.

- ג. ביום 9 בנובמבר 2023 פורסם חוזר בנושא "דגשים נוספים לדוחות לציבור לרבעון השלישי של שנת 2023". בהתאם לחוזר, נדרש לכלול בחישוב ההפרשה להפסדי אשראי את ההשפעה הצפויה של מלחמת חרבות ברזל למועד הסמוך למועד פרסום הדוחות, ולהגדיל בהתאם את ההפרשה. זאת, על מנת לוודא שההפרשות להפסדי אשראי יהיו מספיקות כדי לכסות באופן שמרני וזהיר את האומדן העדכני של הפסדי אשראי הצפויים מתיק האשראי של הבנק. לאורך זמן, בדוחות לשנת 2023 ואילך, ככל שיעמוד לרשות הבנק מידע נוסף לגבי השפעות צפויות נוספות של המלחמה, אומדני ההפרשה יותאמו למידע הנוסף. בהתאם, בחישוב ההפרשה להפסדי אשראי נכללה הפרשה קבוצתית בגין השלכות צפויות של המלחמה, כפי שנאמדו בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים.
- ד. ביום 2 בינואר 2024, פורסם חוזר בנושא "דגשים נוספים לגילוי בדוחות לציבור לשנת 2023", בו הבהיר הפיקוח כי לצד המשך יישום הדגשים שנכללו בחוזר לעיל, על התאגידים הבנקאיים להרחיב את הגילוי על הפעילויות העיקריות בהן נוקט התאגיד הבנקאי כדי להתמודד עם השפעות המלחמה, וכדי לתמוך בצרכים של הלקוחות ושל העובדים שלו.

כה. תקני חשבונאות חדשים, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

1. עדכון תקינה ASU 2022-02 בדבר ארגון מחדש של חובות בעייתיים ודרישות גילוי לפי שנת העמדת האשראי

ביום 31 במרס 2022 פרסם ה-FASB את ASU 2022-02 בדבר "ארגון מחדש של חובות בעייתיים ודרישות גילוי לפי שנת העמדת אשראי". ביום 19 לאוקטובר 2023 הופץ חוזר לעדכון הוראות הדיווח לציבור, בקשר לעדכון התקינה. הפרסום מעדכן את הטיפול החשבונאי בחובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי, וכן מרחיב את הגילוי על איכות האשראי לפי שנת העמדת האשראי. העדכון כולל, בין היתר, את השינויים הבאים:

- החלטת המונח - "חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי" (Troubled Debt Restructurings), ובקיצור: "TDRs" (במונח - "שינויים בתנאים של חובות של לווים בקשיים פיננסיים" (Financial Difficulty Modifications), ובקיצור "FDMs").
- דרישות הגילוי על TDRs הוחלפו בדרישות גילוי עדכניות על FDMs, לרבות דרישות למתן גילוי על כל שינוי בתנאי חוב, הכולל וויתור על הקרן, הפחתת שיעור הריבית, או הארכת תקופה שאינה גורמת לדחיה זניחה בתשלומים של כל לווה בקשיים פיננסיים. לאור שינוי זה בוטל הצורך בבדיקה האם במסגרת הארגון מחדש ניתן ללווה ויתור כלכלי. במסגרת דרישות הגילוי העדכניות שולבו הנחיות לזיהוי לווים בקשיים פיננסיים, הדומות להנחיות הקיימות.
- בוטלה הדרישה לחשב הפרשה להפסדי אשראי בשיטת היוון תזרימי מזומנים עבור חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי.
- נוספה דרישת גילוי של מחיקות ברוטו לפי שנת העמדת האשראי.
- עבור אשראי לאנשים פרטיים, אשראי לדיור ואשראי מסחרי בגין חוב שיתרתו החוזית נמוכה מ-1 מיליון ש"ח, אומצו דגשים רלוונטיים מההנחיות שפורסמו על ידי רשויות פיקוח בארה"ב אשר מטרתם חיזוק אפקטיביות הבקרה הפנימית על שינויים בתנאי חוב של אשראי מסוג זה. ההוראות שנקבעו בחוזר יחולו החל מיום 1 בינואר 2024. להערכת הבנק, לחוזר לא צפויה השפעה מהותית למעט עדכון דרישות גילוי כאמור לעיל.

2. עדכון תקינה ASU 2023-07 בדבר שיפורים לגילויים לגבי מגזרי פעילות בני דיווח

ביום 27 בנובמבר 2023, פרסם ה-FASB את ASU 2023-07 בדבר "גילויים לגבי מגזרי פעילות בני דיווח". עדכון תקינה זה נועד לשפר את איכות הדיווח המגזרי, באמצעות הרחבת היקף ותדירות הגילויים לגבי מגזרי פעילות, ובפרט: (1) מתן גילוי לפריטי הוצאה משמעותיים המיוחסים למגזר (significant segment expenses), ככל שאלה מדווחים ל"מקבל החלטות התפעוליות הראשי" (ההנהלה והדירקטוריון) ונכללים במסגרת המידה (measure) של הרווח או ההפסד המגזרי; (2) מתן גילוי לסכום ולהרכב של פריטים מגזריים אחרים. סכום זה יתאים בין הכנסות המגזר, פחות הוצאות משמעותיות, לבין המידה המדווחת של הרווח או ההפסד המגזרי;

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

(3) מתן גילוי כיצד "מקבל החלטות התפעוליות הראשי" (ההנהלה והדירקטוריון) משתמשים במידה המדווחת של הרווח או ההפסד המגזרי על מנת להעריך את ביצועי המגזר ולהחליט כיצד להקצות משאבים; (4) דיווח מדי רבעון על כל הגילויים המתייחסים לרווח או הפסד ונכסים מגזריים, לרבות המידע הנוסף הנדרש מכח עדכון תקינה זה; (5) שינוי התקן הקיים, כדי לאפשר לדווח על מספר מידות של רווח או הפסד מגזרי, בתנאים מסוימים.

הוראות העדכון יחולו על ישויות ציבוריות בארה"ב החל מתקופות שנתיות המתחילות לאחר 15 בדצמבר 2023, ולתקופות ביניים הנכללות בתקופות שנתיות המתחילות לאחר 15 בדצמבר 2024, או במועד אימוץ מוקדם. העדכון ייושם למפרע בעבור על התקופות המוצגות בדוחות הכספיים, אלא אם הדבר אינו מעשי. הבנק בוחן את ההשפעה של ההוראות החדשות על דוחותיו הכספיים.

3. עדכון תקינה ASU 2023-09 בדבר שיפורים לגילויים לגבי מיסים על הכנסה

ביום 14 בדצמבר 2023, פרסם ה-FASB את ASU 2023-09 בדבר "שיפורים לגילויים לגבי מיסים על הכנסה". עדכון תקינה זה משפר את הגילויים על מיסים על הכנסה שניתנים על בסיס שנתי, ובפרט מרחיב את המידע על סיכונים והזדמנויות בתחום המס אשר קיימים בפעילות הגלובלית של הישות. שיפורים אלה מתייחסים בעיקר לדרישות הבאות:

(1) הרחבת טבלת ההתאמה בין סכום המס התאורטי שהיה חל אילו הרווח מפעולות רגילות היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין ההפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות כפי שנזקפה בדוח רווח והפסד, באופן הבא: (א) ביצוע ההתאמה הן על בסיס אחוזים והן על בסיס סכומים, (ב) הגדרת קטגוריות ספציפיות המהוות פירוטי משנה להתאמה; (ג) קביעת סף מהותיות לפירוט רכיבי התאמה בשיעור של 5% או יותר מהמס התיאורטי; (ד) תיאור רכיבי ההתאמה שיפורטו בהתאם למהותם או למיקום התהוותם, לפי העניין. כך לדוגמה, נדרש להרחיב את ההתאמה המתייחסת להפרש בין המס התאורטי על חברות בת מחוץ לישראל לבין ההפרשה למס בפועל, כך שתכלול פירוט לפי מדינה ואופי ההתאמה; ו-(ה) מתן אפשרות לגילוי על השינויים בהטבות מס שלא הוכרו באופן מצרפי.

(2) מתן גילוי מפורט יותר, על בסיס שנתי, למיסים ששולמו, נטו, תוך הבחנה בין מיסים מקומיים לזרים.

(3) מתן גילוי על בסיס שנתי לרווח לפני מס ולמיסים על הכנסה מפעולות רגילות, תוך הבחנה בין הארץ לחו"ל.

במקביל, עדכון התקינה מבטל חלק מדרישות הגילוי הקיימות, כגון סכום ההפרש הזמני המתייחס להתחייבות מיסים נדחים שלא הוכרה בגין חברות בנות.

הוראות העדכון יחולו לתקופות שנתיות המתחילות לאחר 15 בדצמבר 2024, או במועד אימוץ מוקדם. ניתן ליישם את העדכון באופן פרוספקטיבי.

ביאור 2 - הכנסות והוצאות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2022	2023
	במיליוני ש"ח		
א. הכנסות ריבית^(א)			
מאשראי לציבור	10,537	15,308	24,954
מאשראי לממשלות	26	46	54
מפיקדונות בבנקים	58	215	613
מפיקדונות בבנקים מרכזיים וממזומנים	122	1,698	3,480
מניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	6	33	127
מאגרות חוב ^(ב)	923	1,495	4,427
סך כל הכנסות הריבית	11,672	18,795	33,655
ב. הוצאות ריבית^(א)			
על פיקדונות הציבור	(847)	(4,404)	(15,678)
על פיקדונות מממשלות	(2)	(2)	(2)
על פיקדונות מבנק ישראל	(10)	(11)	(12)
על פיקדונות מבנקים	(4)	(33)	(105)
על ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	(2)	(61)	(630)
על אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	(461)	(1,073)	(1,231)
סך כל הוצאות הריבית	(1,326)	(5,584)	(17,658)
סך הכנסות ריבית, נטו	10,346	13,211	15,997
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים^(א)			
הכנסות ריבית	(60)	(2)	188
הוצאות ריבית	-	(2)	(17)
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב			
זמינות למכירה	739	1,168	3,776
למסחר	22	57	260
מוחזקות לפדיון	162	270	391
סך הכל כלול בהכנסות ריבית	923	1,495	4,427

(א) כולל השפעת יחסי גידור.

(ב) כולל ריבית בגין אגרות חוב מגובות משכנתאות (MBS) בסך 422 מיליון ש"ח (2022 - 223 מיליון ש"ח, 2021 - 225 מיליון ש"ח).

(ג) פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיף משנה א ו-ב.

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2022	2023
	במיליוני ש"ח		
א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר			
א.1. מפעילות במכשירים נגזרים^(*)			
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים ALM ^(א)	(1,652)	7,387	2,326
סך הכל מפעילות במכשירים נגזרים	(1,652)	7,387	2,326
א.2. מהשקעה באגרות חוב^(ד)			
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה	256	49	48
הפסדים ממכירת אג"ח זמינות למכירה	(25)	(185)	(346)
הפרשה לירידת ערך בגין אג"ח זמינות למכירה	-	(42)	(33)
סך הכל מהשקעה באג"ח	231	(178)	(331)
א.3. הפרשי שער, נטו			
	1,962	(7,151)	(1,741)
א.4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות			
רווחים ממכירת מניות שאינן למסחר	835	304	244
הפרשה לירידת ערך בגין מניות שאינן למסחר	(66)	(5)	(16)
הפסדים ממכירת מניות שאינן למסחר	(50)	(107)	(17)
דיבידנד ממניות שאינן למסחר	27	40	72
רווחים, נטו שטרם מומשו ממניות שאינן למסחר ^(ה)	96	141	52
רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות	-	830	-
סך הכל מהשקעה במניות	842	1,203	335
א.5. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו			
	-	57	-
סך כל הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר			
	1,383	1,318	589
ב. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר			
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים למסחר	349	254	600
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר, נטו ^(ז)	(18)	(166)	85
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו ^(ח)	(1)	2	5
דיבידנד ממניות למסחר	1	-	-
סך הכל מפעילויות מסחר ^(ה)	331	90	690
פירוט על הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר, לפי חשיפות סיכון:			
חשיפת ריבית	86	(318)	70
חשיפת מטבע חוץ	176	342	538
חשיפה למניות	54	64	78
חשיפה לסחורות ואחרים	15	2	4
סך הכל	331	90	690
סך הכל הכנסות מימון שאינן מריבית			
	1,714	1,408	1,279

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית (המשך)

הערות:

- (א) למעט השפעת יחסי גידור.
- (ב) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
- (ג) מזה חלק ההפסדים בסך 10 מיליון ש"ח (2022 - הפסדים בסך 103 מיליון ש"ח, 2021 - רווחים בסך 9 מיליון ש"ח), הקשורים לאגרות חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.
- (ד) מזה חלק הרווחים בסך 1 מיליון ש"ח (2022 - הפסדים בסך 1 מיליון ש"ח, 2021 - הפסדים בסך 1 מיליון ש"ח), הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.
- (ה) להכנסות ריבית מהשקעה באג"ח למסחר ראה [ביאור 2](#).
- (ו) כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות למסחר.
- (ז) סווג מחדש מרווח כולל אחר מצטבר.
- (ח) לרבות רווחים והפסדים ממדידה לפי שווי הוגן של מניות שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין וכן התאמות מעלה או מטה של מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין.

ביאור 4 - עמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2022	2023
	במיליוני ש"ח		
ניהול חשבון	649	651	616
כרטיסי אשראי	365	384	383
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים ^(א)	784	664	591
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים ^(ב)	234	211	184
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים ^(ג)	88	97	99
טיפול באשראי	203	211	248
הפרשי המרה	402	477	501
פעילות סחר חוץ	120	131	160
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	7	5	5
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	47	46	41
עמלות מעסקי מימון	495	551	801
עמלות אחרות	112	107	108
סך כל העמלות התפעוליות	3,506	3,535	3,737

- (א) כולל עמלות מפעילות חיתום.
- (ב) בעיקר דמי הפצה של קרנות נאמנות.
- (ג) בעיקר תפעול קופות גמל.

ביאור 4א - הכנסות מחוזים עם לקוחות (א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023

סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	מסחרית	עסקית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	במיליוני ש"ח
616	-	-	-	24	6	27	87	-	472	146	326	ניהול חשבון
383	-	-	1	-	-	1	12	-	369	56	313	כרטיסי אשראי
591	-	18	-	161	1	5	18	-	388	41	347	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסויימים
184	-	-	-	-	-	-	4	2	178	13	165	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
99	-	99	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים
248	32	-	-	-	72	25	70	9	40	32	8	טיפול באשראי
501	-	-	-	53	3	26	127	-	292	108	184	הפרשי המרה
160	-	-	-	9	1	20	83	-	47	40	7	פעילות סחר חוץ
41	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
5	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	1	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
909	34	-	27	91	304	186	139	3	125	47	78	עמלות מעסקי מימון ואחרות
3,737	66	158	28	338	387	290	540	18	1,912	483	1,429	סך הכל עמלות משירותים עיקריים

(א) סיווג ההכנסות נעשה בהתאם למגזרי פעילות גישת ההנהלה.

ביאור 4א - הכנסות מחוזים עם לקוחות^(א) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	מסחרית	מסחרית	מסחרית	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	במיליוני ש"ח
651	48	-	-	23	6	23	86	-	465	147	318	ניהול חשבון
384	2	-	1	-	-	1	13	-	367	59	308	כרטיסי אשראי
664	14	20	-	167	2	5	21	-	435	48	387	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסויימים
211	5	-	-	-	-	-	4	2	200	14	186	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
97	-	97	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים
211	6	-	-	1	65	18	76	10	35	28	7	טיפול באשראי
477	-	-	-	64	3	23	125	-	262	102	160	הפרשי המרה
131	-	-	-	5	1	15	70	-	40	36	4	פעילות סחר חוץ
46	1	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
5	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
658	3	-	25	39	277	125	115	-	74	34	40	עמלות מעסקי מימון ואחרות
3,535	79	162	26	299	354	210	510	17	1,878	468	1,410	סך הכל עמלות משירותים עיקריים

(א) סיווג ההכנסות נעשה בהתאם למגזרי פעילות גישת ההנהלה.

ביאור 4א - הכנסות מחוזים עם לקוחות^(א) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	מסחרית עסקית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	במיליוני ש"ח	
649	73	-	-	23	5	21	78	-	449	144	305	ניהול חשבון
365	9	-	-	-	-	1	13	-	342	57	285	כרטיסי אשראי
784	59	43	-	157	2	4	22	-	497	55	442	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסויימים
234	21	1	-	-	-	-	5	-	207	15	192	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
88	-	88	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים
203	10	-	-	1	61	29	60	12	30	25	5	טיפול באשראי
402	-	-	-	43	2	16	102	-	239	92	147	הפרשי המרה
120	2	-	-	6	1	14	62	-	35	31	4	פעילות סחר חוץ
47	2	43	-	-	-	-	-	2	-	-	-	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
7	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
607	28	-	24	17	249	127	95	-	67	35	32	עמלות מעסקי מימון ואחרות
3,506	204	175	24	247	320	212	437	21	1,866	454	1,412	סך הכל עמלות משירותים עיקריים

(א) סיווג ההכנסות נעשה בהתאם למגזרי פעילות גישת ההנהלה.

ביאור 5 - הכנסות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
163	81	36
(7)	(15)	(9)
83	(12)	2
52	21	136 ^(א)
291	75	165

(א) בעיקר מהכנסות ממענקים מחברות כרטיסי אשראי.

ביאור 6 - משכורות והוצאות נלוות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
2,918	2,667	2,254
4	4 ^(א)	7 ^(א)
230	210	223
(6)	(11)	(1)
725	732	649
189	142	124
185	199	214
(3)	(8)	14
4,242	3,935	3,484
476	177	91

(א) מזה: עלות שירות בגין הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה לשנים 2021, 2022, ו-2023 הינה 8, 8-2 מיליון ש"ח בהתאמה. ראה [ביאור 23](#), בדבר זכויות עובדים.
 (ב) ראה [ביאור 24](#) בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות.

ביאור 7 - הוצאות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
662	591	700	הוצאות בגין פנסיה - הטבה מוגדרת והטבות אחרות לאחר סיום העסקה ללא עלות שירות
-	-	161	צמצומים, סילוקים
134	119	139	שיווק ופרסום
226	189	160	ייעוץ מקצועי: משפטיות, ביקורת חשבונות
113	115	123	תקשורת: דואר, טלפון, משלוחים וכו'
50	38	54	מחשב ^(א)
33	28	13	משרדיות
19	33	27	ביטוח
8	5	6	הדרכה והשתלמויות
122	131	148	עמלות
3	1	-	הפסד בגין נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים
1	1	2	קנסות לבנק ישראל
280	292	336	אחרות ^(ב)
1,651	1,543	1,869	סך כל הוצאות האחרות

(א) הסעיף כולל הוצאות בגין מיקור חוץ ואינו כולל הוצאות הבנק בגין מחשב מאחר ומערך התפעול הינו חלק מהבנק והוצאותיו נרשמו וסווגו בסעיפי הוצאות השונים.

(ב) לגבי שכר דירקטורים של הבנק הכלול בסעיף זה - ראה [ביאור 1.34](#).

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח

א. הרכב הסעיף

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
מיסים שוטפים:			
2,823	3,847	4,664	בגין שנת החשבון
30	29	18	בגין שנים קודמות
2,853	3,876	4,682	סך כל המיסים השוטפים
בתוספת (בניכוי) שינויים במיסים נדחים:			
422	(312)	(694)	בגין שנת החשבון
422	(312)	(694)	סך הכל שינויים במיסים הנדחים
3,275	3,564	3,988	הפרשה למיסים על ההכנסה
101	47	70	מזה: הפרשה למיסים בחו"ל

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

א. הרכב הסעיף (המשך)

הרכב הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים המיוחסים לפעילויות נמשכות הינם, כדלקמן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2022	2023
	במיליוני ש"ח		
הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים לפני השפעת הפריטים המפורטים להלן:	421	(312)	(694)
קיטון בניכויים מועברים לצרכי מס	1	-	-
סך כל הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים	422	(312)	(694)

הטבלה אינה כוללת את השפעת המס על רווח כולל אחר. לפרטים נוספים ראה [ביאור 10](#).

ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי לבין הפרשה למיסים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2022	2023
	במיליוני ש"ח		
רווח לפני מיסים	9,241	10,896	11,901
שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק	34.19%	34.19%	34.19%
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי	3,160	3,725	4,069
מס (חסכון מס) בגין:			
הכנסות חברות מאוחדות בחו"ל	(14)	(20)	(50)
הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל	(7)	(4)	(11)
הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון	(14)	(5)	(14)
הוצאות אחרות לא מוכרות	14	10	11
הפסדים והפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מיסים נדחים	2	(155)	(3)
מיסים בגין שנים קודמות	30	29	18
אחר	104	(16)	(32)
הפרשה למיסים על ההכנסה	3,275	3,564	3,988

ג. שומות מס

לבנק שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2018. לחברות בנות מאוחדות עיקריות שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2018, למעט לאומי פרטנרס לה שומות סופיות עד וכולל שנת 2017.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים

שערור מס	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	השפעה מצטברת בגין הישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב	הפרשי תרגום על יתרות המיסים הנדחים	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	זכויות שאינן מקנות שליטה	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		
במיליוני ש"ח									
נכסי מיסים נדחים									
	34%	2,530	-	-	-	610	-	1,920	מהפרשה להפסדי אשראי
	34%	121	-	-	-	(18)	-	139	מהפרשה לחופשה ולמענקים
	34%	3,349	-	-	(128)	94	-	3,383	מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית
	34%	244	-	-	-	65	-	179	זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס
	24%	55	-	-	(32)	(6)	-	93	מניירות ערך
	34%	84	-	-	-	43	-	41	רכוש קבוע וחכירות
	18%	89	-	-	-	18	-	71	אחרים מפריטים לא כספיים
		6,472	-	-	(160)	806	-	5,826	יתרת נכסי מיסים נדחים, ברוטו
		(211)	-	-	-	(64)	-	(147)	הפרשה לנכס מס נדחה
		6,261	-	-	(160)	742	-	5,679	יתרת נכסי מיסים נדחים בניכוי הפרשה למיסים נדחים
		(392)	-	-	-	-	-	(480)	יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)
		5,869	-	-	-	-	-	5,199	יתרת מיסים נדחים בניכוי הפרשה
התחייבות מיסים נדחים									
	11%	(383)	-	-	(58)	149	-	(474)	בגין השקעות בחברות מוחזקות
	23%	(76)	-	-	-	5	-	(81)	התאמת נכסים לא כספיים בני פחת
	34%	-	-	-	(2)	1	-	1	אחרים מפריטים כספיים
	18%	(13)	-	-	-	(3)	-	(10)	אחר מפריטים לא כספיים
		(472)	-	-	(60)	152	-	(564)	יתרת התחייבויות מיסים נדחים, ברוטו
		(392)	-	-	-	-	-	(480)	יתרות הניתנות לקיזוז ^(א)
		(80)	-	-	-	-	-	(84)	יתרת התחייבויות למיסים נדחים
		5,789	-	-	(220)	894	-	5,115	יתרת מיסים נדחים, נטו

(א) יתרות המיסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים (המשך)

מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה ^(א)	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	הפרשי תרגום על יתרות המיסים הנדחים	השפעה מצטברת בגין הישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב ^(ב)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	שיעור מס ממוצע 2022 באחוזים
במיליוני ש"ח						
נכסי מיסים נדחים						
1,491	242	-	2	246	1,920	34%
190	(16)	-	1	-	139	34%
4,422	10	(1,041)	-	-	3,383	34%
13	(13)	-	-	-	-	-
129	50	-	-	-	179	19%
15	(95)	38	135	-	93	25%
4	(20)	57	-	-	41	32%
84	(28)	14	-	1	71	16%
6,348	(248)	382	(906)	4	5,826	
(101)	-	(46)	-	-	(147)	
6,247	(248)	336	(906)	4	5,679	
(390)	-	-	-	-	(480)	
5,857	-	-	-	-	5,199	
התחייבויות מיסים נדחים						
(325)	(91)	(58)	-	-	(474)	12%
(141)	21	39	-	-	(81)	23%
-	(21)	-	22	-	1	24%
(10)	-	-	-	-	(10)	16%
(476)	(52)	(36)	-	-	(564)	
(390)	-	-	-	-	(480)	
(86)	-	-	-	-	(84)	
5,771	(248)	284	(942)	4	5,115	

(א) יתרות המיסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.

(ב) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה 13-2016 ASU. ראה [ביאור 1.ח.](#)

(ג) למידע נוסף ראה [ביאור 15.א.](#) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ה. התחייבויות מיסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות מקומיות

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין הפרשים זמניים מסוימים הקשורים להשקעת הבנק בחברות בנות מקומיות, שהנה קבועה במהותה. הסכום האמור יהיה ממוסה רק בעת מכירה או פירוק של החברות הבנות.

ו. הפסדים מועברים וזיכויים לצרכי מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023					
שנת פקיעה ראשונה	יתרת הפסד	נכסי מיסים נדחים, נטו	הפרשה לנכסי מיסים נדחים	נכסי מיסים נדחים	במיליוני ש"ח
הפסדים לצרכי מס					
-	389	-	(133)	133	הבנק
-	67	-	(23)	23	חברות בנות בישראל
-	-	-	-	-	חברות בנות בחו"ל
זיכויי מס					
-	-	33	(55)	88	הבנק
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022					
שנת פקיעה ראשונה	יתרת הפסד	נכסי מיסים נדחים, נטו	הפרשה לנכסי מיסים נדחים	נכסי מיסים נדחים	במיליוני ש"ח
הפסדים לצרכי מס					
-	57	-	(20)	20	חברות בנות בישראל
-	-	-	-	-	חברות בנות בחו"ל
זיכויי מס					
-	-	32	(127)	159	הבנק

ז. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק נחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ברשומות.

ח. בעקבות פרסום חוזר המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, אשראי והפרשה להפסדי אשראי הבנקים, ובכללם הבנק, הגיעו להסכמות עם רשות המיסים בנוגע להכרה בהפרשות להפסדי אשראי לצרכי מס. ההסכם נחתם בתאריך ה-19 במרס 2012, וחל לגבי חובות פגומים שנרשמו החל מיום 1 בינואר 2011 (ההסכם הקודם חל על חובות מסופקים שנרשמו עד 31 בדצמבר 2010). תוקף תחולתו של הסכם העקרונות הינו עד וכולל שנת המס 2022. נכון למועד פרסום הדוח טרם נחתם הסכם עקרונות חדש לשנת 2023 מול רשות המיסים בישראל ביחס לאופן ההכרה בהפרשות להפסדי אשראי.

להלן עיקרי ההסכם נכון ל-31 בדצמבר 2022:

חובות פגומים גדולים בבחינה פרטנית - ההפרשה מותרת לניכוי לצרכי מס בשנה בה נרשמה כהוצאה בדוחות הכספיים. בשנת המס בה הוקטנה יתרת ההפרשה בגין הפסדי אשראי (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילה"), יתווסף לחבות המס של הבנק "מס נוסף", בתוספת ריבית והפרשי הצמדה, אשר יביא לגביית המס שהיה נגבה אילו לא הייתה מוכרת מלכתחילה ההפרשה שהותרה בניכוי. לעניין זה - "חוב גדול" הינו חוב של 1 מיליון ש"ח ומעלה, או סכום נמוך יותר על פי הודעת הבנק לפקיד השומה ובהתאם למאפייני הבנק.

חובות פגומים שאינם גדולים - ההוצאות בגין "מחיקות חשבונאיות" נטו (בקיזוז גביות באותה שנה) - מחציתן יותרו לצרכי מס בשנת המס הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה, ומחציתן יותרו בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה.

הפרשה קבוצתית - אינה מוכרת לצרכי מס.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ט. הסכם פשרה בין הבנק לבין פקיד השומה למפעלים גדולים מאוגוסט 1987, מסדיר תשלומי מס בישראל בגין רווחי חברות בנות של הבנק בחו"ל.

י. על פי הסדר עם שלטונות המס מיום 14 באפריל 2005, מיום 29 ביוני 2014 ומיום 30 בדצמבר 2018, רשאי הבנק לקזז סכומי מס בתנאים מסוימים במידה ושיעור המס הכולל על הכנסות הבנק בישראל יהיה גבוה משיעור המס החל על חברות בנות בחו"ל. הסכומים שטרם קוזזו מחבות המס ושביגים לא נכלל במאזן חסכון במס בעתיד ליום 31 בדצמבר 2023 הינם כ-15 מיליון דולר (ליום 31 בדצמבר 2022 כ-16 מיליון דולר). סכום מס מקסימלי הניתן לקיזוז בשנה הינו בין 5 ל-8 מיליון דולר.

יא. ככלל, הבנק, בתיאום עם רשויות המס, ממוסה על בסיס עליית ערך של ניירות הערך וזאת בהתאם לדרך הצגתם של ניירות הערך בדוחות הכספיים של המוסדות הפיננסיים.

יב. שיעורי המס

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים משנת 2018 ואילך:

- שיעור מס חברות 23.00%
- שיעור מס רווח 17.00%
- שיעור מס כולל 34.19%

יתרות המיסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך.

יג. חקיקה בדבר שינוי שיעור המס לאחר תאריך המאזן

ביום 13 במרס 2024, כחלק מחוק התכנית המאזנת (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2024), התשפ"ד-2024, עבר בכנסת חוק תשלום מיוחד לשם השגת יעדי התקציב (הוראת שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2024, לפיו בנק שאינו בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו גבוה מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל, "בנק משלם") ישלם לאוצר המדינה לגבי התקופה שמיום 1 באפריל 2024 ועד ליום 31 בדצמבר 2025 ("התקופה הקובעת") תשלום שנתי בסכום השווה ל-6% מהרווח שהפיק על פעילותו בישראל ("סכום התשלום השנתי").

אם עלה סכום התשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים על סכום של 1.2 מיליארד ש"ח לגבי שנת 2024 או על סכום של 1.3 מיליארד ש"ח לגבי שנת 2025, יוחזר לבנק משלם ההפרש שבין סכום התשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים ובין הסכום המרבי לשנת 2024 או לשנת 2025, לפי העניין, כשהוא מוכפל בחלק היחסי של הבנק המשלם האמור מהתשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים.

שר האוצר רשאי בצו שיתקין, באישור ועדת הכספים של הכנסת, עד יום 31 באוקטובר 2024, לקצר את התקופה הקובעת עד יום 31 בדצמבר 2024, אם נוכח שחל שינוי מהותי בתנאים הכלכליים המשקיים הצפויים לשנת 2025 לעומת התנאים הכלכליים המשקיים שהיו צפויים לשנה האמורה ערב תחילת החוק (ובכלל זה, בשיעור ריבית בנק ישראל, בשיעור האינפלציה או בשיעור הבלתי מועסקים מכוח העבודה) באופן שיש בו כדי לפגוע משמעותית ביכולת הבנקים להפיק רווחים בשנת 2025.

בנוסף, שיעור המס שישלם בנק משלם על פעילותו בישראל בשנת 2025 יהיה 17% מהשכר ששילם והריווח שהפיק (אלא אם התקין שר האוצר צו כאמור לעיל).

במקביל, ביום 28 בפברואר 2024 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על עסקה ועל יבוא טובין) (תיקון), התשפ"ד-2024, לפיו החל מיום 1 בינואר 2025 יועלה שיעור מס ערך מוסף ל-18%.

בהתאמה, ביום 11 במרס 2024 אישרה הכנסת את צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשפ"ד-2024 לפיו יבוצע עדכון שיעור מס השכר ומס הריווח בהתאמה לעליית שיעור המע"מ משנת 2025.

לאור מהלכי החקיקה הנ"ל, צפוי הבנק להכיר בספריו, ברבעון הראשון של שנת 2024, בגידול ביתרת המיסים הנדחים לקבל, נטו של כ-195 מיליון ש"ח, שייזקפו לרווח והפסד.

ביאור 9 - רווח למניה רגילה

א. רווח בסיסי המיוחס לבעלי מניות

חישוב הרווח הבסיסי למניה מתבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, באופן הבא:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
רווח בסיסי		
6,028	7,709	7,027
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק (במיליוני ש"ח)		
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)		
1,452,896	1,452,896	1,543,805
יתרה לתחילת התקופה ^(א)		
-	47,572	-
השפעה משוקללת של אופציות לעובדים שמומשו והנפקת מניות		
-	-	(8,456)
השפעה משוקללת בגין רכישה עצמית של מניות		
1,452,896	1,500,468	1,535,349
ממוצע משוקלל של מספר המניות		
4.15	5.14	4.58
רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)		

(א) יתרה לתחילת התקופה בניכוי רכישה עצמית של מניות עד למועד החתך.

ב. רווח מדולל למניה

חישוב הרווח המדולל למניה של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדוללות, באופן הבא:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
רווח מדולל		
6,028	7,709	7,027
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק (במיליוני ש"ח)		
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)		
1,452,896	1,500,468	1,535,349
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח בסיסי למניה		
(א) -	(א) -	49
השפעה משוקללת של אופציות לעובדים שטרם מומשו		
1,452,896	1,500,468	1,535,398
ממוצע משוקלל של מספר המניות בדילול מלא		
4.15	5.14	4.58
רווח מדולל למניה (בשקלים חדשים)		

(א) קיימים מכשירים עם פוטנציאל דילול אך הם לא נכללו בתחשיב בתקופת הדוח מאחר והשפעתן היא אנוני מדללת. ראה [ביאור 24](#).

ג. הון המניות

ליום 31 בדצמבר 2023 הון המניות המונפק והנפרע בניכוי תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק במהלך השנים 2018-2023 הינו 1,522,856,088 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ.

לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021 הון המניות המונפק והנפרע בניכוי תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק במהלך השנים 2018-2020 הינו 1,543,805,097 ו-1,452,896,006 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. בהתאמה.

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת המס

רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
רווח (הפסד) כולל אחר	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר	התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום ^(א) נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	רווחים (הפסדים), נטו בגין גידורי תזרים מזומנים	הפסד בגין חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	סך הכל
במיליוני ש"ח							
1,163	(295)	26	(16)	(3,734)	(2,856)	(64)	(2,792)
יתרה ליום 1 בינואר 2021							
(289)	(48)	(26)	(10)	256	(117)	(32)	(85)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021							
874	(343)	-	(26)	(3,478)	(2,973)	(96)	(2,877)
(2,999)	30	(43)	16	2,054	(942)	(21)	(921)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022							
181	313	41	-	27	562	117	445
(1,944)	-	(2)	(10)	(1,397)	(3,353)	-	(3,353)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022							
427	-	3	26	250	706	-	706
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023							
(1,517)	-	1	16	(1,147)	(2,647)	-	(2,647)

- (א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
 (ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
 (ג) ההתאמות בגין הטבות לעובדים הינן נטו מההתאמות בגין נכסי תכנית.
 (ד) למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
2021		2022		2023			
לפני מס	השפעת מס	לפני מס	לאחר מס	לפני מס	לאחר מס	השפעת מס	לפני מס
במיליוני ש"ח							
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:							
התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן:							
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן							
(137)	70	(207)	(3,116)	1,603	(4,719)	209	(101)
הפסדים (רווחים) נטו בגין אגרות חוב זמינות למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ^(א)							
(152)	79	(231)	117	(61)	178	218	(113)
מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה ^(א)							
-	-	-	181	(95)	276	-	-
(289)	149	(438)	(2,818)	1,447	(4,265)	427	(214)
שינוי נטו במהלך התקופה							
התאמות מתרגום^(א):							
התאמות מתרגום דוחות כספיים							
(95)	-	(95)	59	-	59	-	-
גידורים ^(א)							
47	(24)	71	(29)	15	(44)	-	-
מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה ^(א) - השפעת גידור							
-	-	-	313	(108)	421	-	-
(48)	(24)	(24)	343	(93)	436	-	-
שינוי נטו במהלך השנה							
גידור תזרים מזומנים							
רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור תזרים מזומנים							
(26)	14	(40)	(43)	22	(65)	3	(2)
מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה ^(א)							
-	-	-	41	(21)	62	-	-
(26)	14	(40)	(2)	1	(3)	3	(2)
שינוי נטו במהלך השנה							
חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני							
רווח (הפסד) כולל אחר בגין חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני							
(10)	1	(11)	188	(58)	246	83	(58)
גידורים ^(א)							
-	-	-	(172)	90	(262)	(57)	29
(10)	1	(11)	16	32	(16)	26	(29)
שינוי נטו במהלך השנה							
הטבות לעובדים^(א):							
רווח (הפסד) אקטוארי נטו (רווחים) הפסדים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד ^(א)							
(68)	33	(101)	1,877	(949)	2,826	44	(21)
מכירת מניות בחברות בנות לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה ^(א)							
324	(169)	493	177	(92)	269	206	(107)
-	-	-	27	(11)	38	-	-
256	(136)	392	2,081	(1,052)	3,133	250	(128)
(117)	4	(121)	(380)	335	(715)	706	(373)
שינוי נטו במהלך השנה							
סך הכל שינוי נטו במהלך השנה							
בניכוי השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
(32)	8	(40)	96	(5)	101	-	-
השינויים במרכיבי רווח כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק							
(85)	(4)	(81)	(476)	340	(816)	706	(373)
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה							

- (א) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. ראה [ביאור 3](#).
 (ב) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
 (ג) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
 (ד) התאמות בגין הטבות לעובדים הינן נטו מההתאמות בגין נכסי תכנית.
 (ה) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות בגין פנסיה. פירוט נוסף ראה [ביאור 23](#).
 (ו) למידע נוסף ראה [ביאור 15.א](#), [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 11 - מזומנים ופיקדונות בבנקים

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
168,621	85,930	מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים
17,948	19,546	פיקדונות בבנקים מסחריים ^(א)
186,569	105,476	סך הכל ^(ב)
180,637	102,471	מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים

(א) בניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
 (ב) מזה מזומנים משועבדים בסך 1,763 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 4,597 מיליון ש"ח).

הערה: בדבר שיעבודים ראה [ביאור 27](#).

ביאור 12 - ניירות ערך

31 בדצמבר 2023					
הערך במאזן	עלות מופחתת	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ⁽¹⁾	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ^(א)
במיליוני ש"ח					
אגרות חוב המוחזקות לפדיון:					
8,093	8,093	-	1	(727)	7,367
1,389	1,389	1	-	(38)	1,352
5,591	5,591	1	14	(393)	5,213
333	333	1	-	(11)	323
15,406	15,406	3	15	(1,169)	14,255
סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון^(א)					

31 בדצמבר 2022					
הערך במאזן	עלות מופחתת	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ⁽¹⁾	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ^(א)
במיליוני ש"ח					
אגרות חוב המוחזקות לפדיון:					
9,631	9,631	-	2	(670)	8,963
1,321	1,321	2	-	(56)	1,267
3,256	3,256	1	-	(432)	2,825
320	320	1	-	(19)	302
14,528	14,528	4	2	(1,177)	13,357
סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון					

ראה הערות [בעמוד 177](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר 2023						
הערך במאזן מופחתת עלות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ⁽¹⁾	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר		שווי הוגן ^(א)		
		רווחים	הפסדים			
במיליוני ש"ח						
אגרות חוב זמינות למכירה:						
74,888	-	108	(2,056)	74,888	74,888	של ממשלת ישראל
26,916	-	53	(99)	26,916	26,916	של ממשלות זרות
45	-	-	(4)	45	45	של מוסדות פיננסיים בישראל
8,882	-	51	(236)	8,882	8,882	של מוסדות פיננסיים זרים
9,951	-	41	(562)	9,951	9,951	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
823	-	12	(54)	823	823	של אחרים בישראל
4,632	-	23	(290)	4,632	4,632	של אחרים זרים
126,137	-	⁽¹⁾ 288	^(א) (3,301)	126,137	126,137	סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה^{(1)(ה)}
31 בדצמבר 2022						
הערך במאזן מופחתת עלות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ⁽¹⁾	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר		שווי הוגן ^(א)		
		רווחים	הפסדים			

במיליוני ש"ח

אגרות חוב זמינות למכירה:

21,842	-	63	(1,912)	21,842	21,842	של ממשלת ישראל
16,995	-	2	(298)	16,995	16,995	של ממשלות זרות
46	-	-	(3)	46	46	של מוסדות פיננסיים בישראל
9,627	24	11	(409)	9,627	9,627	של מוסדות פיננסיים זרים
7,710	-	7	(650)	7,710	7,710	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
670	2	7	(56)	670	670	של אחרים בישראל
4,919	7	2	(576)	4,919	4,919	של אחרים זרים
61,809	33	⁽¹⁾ 92	^(א) (3,904)	61,809	61,809	סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה^{(1)(ה)}

ראה הערות [בעמוד 177](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר 2023					
הערך במאזן	עלות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ^(א)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ^(א)
במיליוני ש"ח					
השקעה במניות וקרנות שאינן למסחר:					
מניות וקרנות	4,511	-	346	(29)	4,828
מזה: מניות וקרנות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין ^(א)					
	2,817	-			2,817
סך כל מניות וקרנות שאינם למסחר					
	4,511	-	346 ^(ד)	(29) ^(ד)	4,828
סך כל ניירות ערך שאינן למסחר					
	149,067	3	649	(4,499)	145,220
31 בדצמבר 2022					
הערך במאזן	עלות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ^(א)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ^(א)
במיליוני ש"ח					
השקעה במניות וקרנות שאינן למסחר:					
מניות וקרנות	4,097	-	290	(34)	4,353
מזה: מניות וקרנות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין ^(א)					
	2,333	-			2,333
סך כל מניות וקרנות שאינם למסחר					
	4,097	-	290 ^(ד)	(34) ^(ד)	4,353
סך כל ניירות ערך שאינן למסחר					
	84,213	37	384	(5,115)	79,519

ראה הערות [בעמוד 177](#).

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר 2023					
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ⁽¹⁾	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ^(*)
ניירות ערך למסחר - אגרות חוב					
של ממשלת ישראל	12,884	-	26	(5)	12,905
של מוסדות פיננסיים בישראל	459	-	-	(23)	436
של מוסדות פיננסיים זרים	26	-	1	(1)	26
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	29	-	-	(4)	25
של אחרים בישראל	167	-	-	(8)	159
של אחרים זרים	38	-	-	(1)	37
סך הכל אגרות חוב	13,603	-	27	(42)	13,588
מניות וקרנות	88	-	1	-	89
סך כל ניירות הערך למסחר	13,691	-	28⁽¹⁾	(42)⁽¹⁾	13,677
סך כל ניירות הערך	160,048	3	677	(4,541)	158,897

31 בדצמבר 2022					
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ⁽¹⁾	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן ^(*)
ניירות ערך למסחר - אגרות חוב					
של ממשלת ישראל	1,274	-	1	(12)	1,263
של מוסדות פיננסיים בישראל	627	-	-	(47)	580
של מוסדות פיננסיים זרים	59	-	-	(6)	53
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	36	-	-	(3)	33
של אחרים בישראל	296	-	-	(39)	257
של אחרים זרים	78	-	-	(7)	71
סך הכל אגרות חוב	2,370	-	1	(114)	2,257
מניות וקרנות	3	-	-	-	3
סך כל ניירות הערך למסחר	2,373	-	1⁽¹⁾	(114)⁽¹⁾	2,260
סך כל ניירות הערך	86,586	37	385	(5,229)	81,779

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

הערות:

- (א) נתוני שווי הוגן מבוססים לרוב על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
- (ב) מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות בניכוי ירידת ערך, מותאמת מעלה או מטה למחירים נצפים בעסקאות דומות או זהות של אותו מנפיק. בשנת 2023, לא בוצעו התאמות כלפי מעלה, סך ההתאמות כלפי מעלה המצטברות הסתכמו לסך של כ-17.5 מיליון ש"ח. כמו כן, בשנת 2023, בוצעו התאמות כלפי מטה והפחתות בסך של כ-16.4 מיליון ש"ח, וכן התאמות כלפי מטה והפחתות מצטברות בסך של כ-345.8 מיליון ש"ח.
- (ג) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר למעט ניירות ערך שיועדו כמגודרים בגידור שווי הוגן.
- (ד) נזקפו לדוח רווח והפסד.
- (ה) סך של 15.2 מיליארד ש"ח מתוך סך הכל ניירות ערך במט"ח הינם (SSA) Supernationals, Sovereign and Agencies (31 בדצמבר 2022 - 12.8 מיליארד ש"ח).
- (ו) יתרת הפרשה להפסדי אשראי - למידע נוסף ראה [ביאור 1.כד.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

הערות כלליות:

- ניירות ערך שהושאלו בסך 63 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 52 מיליון ש"ח) מוצגים במסגרת סעיף אשראי לציבור.
- ניירות ערך ששוועדו הסתכמו בסך 13,624 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 17,405 מיליון ש"ח).
- לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב ובמניות ובקרנות נאמנות ראה [ביאורים 12-3](#).
- ההבחנה בין אג"ח של ישראל ובין אג"ח של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות שהנפיקה את נייר הערך.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין עלות מופחתת והפסדים שטרם הוכרו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות חוב מוחזקות לפדיון הנמצאות בפוזיציות הפסד שטרם הוכר

31 בדצמבר 2023										
12 חודשים ומעלה ^(א) הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					פחות מ-12 חודשים ^(א) הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					
סך הכל	מעל 40% ^(ה)	20%- 40% ^(ד)	0- 20% ^(ג)	עלות מופחתת	סך הכל	מעל 40% ^(ה)	20%- 40% ^(ד)	0- 20% ^(ג)	עלות מופחתת	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
724	-	251	473	7,827	3	-	-	3	232	של ממשלת ישראל
389	-	49	340	2,860	4	-	-	4	708	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
38	-	-	38	1,372	-	-	-	-	-	של מוסדות פיננסיים זרים
11	-	-	11	334	-	-	-	-	-	של אחרים זרים
1,162	-	300	862	12,393	7	-	-	7	940	סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון

31 בדצמבר 2022										
12 חודשים ומעלה ^(א) הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					פחות מ-12 חודשים ^(א) הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן					
סך הכל	מעל 40% ^(ה)	20%- 40% ^(ד)	0- 20% ^(ג)	עלות מופחתת	סך הכל	מעל 40% ^(ה)	20%- 40% ^(ד)	0- 20% ^(ג)	עלות מופחתת	
במיליוני ש"ח										
אגרות חוב										
37	-	8	29	183	633	-	166	467	9,417	של ממשלת ישראל
-	-	-	-	-	56	-	-	56	1,321	של מוסדות פיננסיים זרים
297	-	80	217	1,715	135	-	14	121	1,541	מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-	-	-	19	-	-	19	320	של אחרים זרים
334	-	88	246	1,898	843	-	180	663	12,599	סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון

- (א) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
 (ב) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
 (ג) השקעות שהפסד שטרם מומש בגין מהווה עד 20% מהעלות המופחתת שלהן.
 (ד) השקעות שהפסד שטרם מומש בגין מהווה מעל 20% ועד 40% מהעלות המופחתת שלהן.
 (ה) השקעות שהפסד שטרם מומש בגין מהווה מעל 40% מהעלות המופחתת שלהן.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות חוב זמינות למכירה הנמצאות בפוזיציות הפסד שטרם מומש

31 בדצמבר 2023									
12 חודשים ומעלה ^(א)					פחות מ-12 חודשים ^(א)				
הפסדים שטרם מומשו ^(א)					הפסדים שטרם מומשו ^(א)				
סך הכל	מעל 40% ^(ה)	20%- ^(ד)	0- ^(ג) 20%	שווי הוגן	סך הכל	מעל 40% ^(ה)	20%- ^(ד)	0- ^(ג) 20%	שווי הוגן
במיליוני ש"ח									
אגרות חוב									
של ממשלות ומוסדות פיננסיים									
2,097	2	558	1,537	29,876	298	-	-	298	11,130
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)									
557	-	230	327	5,836	5	-	-	5	1,225
של אחרים									
312	-	15	297	4,313	32	-	2	30	248
סך כל אגרות חוב הזמינות למכירה									
2,966	2	803	2,161	40,025	335	-	2	333	12,603

31 בדצמבר 2022									
12 חודשים ומעלה ^(א)					פחות מ-12 חודשים ^(א)				
הפסדים שטרם מומשו ^(א)					הפסדים שטרם מומשו ^(א)				
סך הכל	מעל 40% ^(ה)	20%- ^(ד)	0- ^(ג) 20%	שווי הוגן	סך הכל	מעל 40% ^(ה)	20%- ^(ד)	0- ^(ג) 20%	שווי הוגן
במיליוני ש"ח									
אגרות חוב									
של ממשלות ומוסדות פיננסיים									
440	12	61	367	5,240	2,182	-	441	1,741	31,823
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)									
486	-	185	301	3,163	164	-	4	160	4,004
של אחרים									
281	-	133	148	1,582	351	-	69	282	3,881
סך כל אגרות חוב הזמינות למכירה									
1,207	12	379	816	9,985	2,697	-	514	2,183	39,708

- (א) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
 (ב) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
 (ג) השקעות שהפסד שטרם מומש בגינן מהווה עד 20% מהעלות המופחתת שלהן.
 (ד) השקעות שהפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 20% ועד 40% מהעלות המופחתת שלהן.
 (ה) השקעות שהפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 40% מהעלות המופחתת שלהן.
 (ו) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מ"רווח כולל אחר, נטו" לאחר השפעת מס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים הנמצאות בפוזיציות הפסד שטרם מומשו

31 בדצמבר 2023						
פחות מ-12 חודשים ^(ב)		12 חודשים ומעלה ^(ג)		סך הכל		
הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	
במיליוני ש"ח						
	608	(3)	1,906	(327)	2,514	(330)
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)						
	420	(2)	1,379	(189)	1,799	(191)
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל STRIPPED MBS-1 CMO, REMIC)						
	197	-	2,551	(41)	2,748	(41)
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)						
סך הכל	1,225	(5)	5,836	(557)	7,061	(562)

31 בדצמבר 2022						
פחות מ-12 חודשים ^(ב)		12 חודשים ומעלה ^(ג)		סך הכל		
הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	שווי הוגן	
במיליוני ש"ח						
	691	(46)	1,438	(300)	2,129	(346)
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)						
	886	(39)	755	(142)	1,641	(181)
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל STRIPPED MBS-1 CMO, REMIC)						
	2,427	(79)	970	(44)	3,397	(123)
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)						
סך הכל	4,004	(164)	3,163	(486)	7,167	(650)

- (א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מ"רווח כולל אחר, נטו" לאחר השפעת מס.
 (ב) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
 (ג) השקעות שהיו בפוזיציות הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי אגרות חוב לפדיון מגובי משכנתאות

31 בדצמבר							
2022				2023			
הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו	עלות מופחתת לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו	עלות מופחתת ^(א) לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו	רווחים שטרם הוכרו
במיליוני ש"ח							
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)							
אגרות חוב לפדיון מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)							
2,542	(426)	-	2,968	3,696	(388)	5	4,079
מזה: ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של GNMA							
1,561	(246)	-	1,807	2,562	(226)	4	2,784
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
981	(180)	-	1,161	1,134	(162)	1	1,295
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
49	(2)	-	51	1,267	(4)	9	1,262
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC או בערבותם							
49	(2)	-	51	1,267	(4)	9	1,262
סך הכל אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)							
2,591	(428)	-	3,019	4,963	(392)	14	5,341
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)							
234	(4)	-	238	250	(1)	-	251
מזה: אשראי שאינו לאנשים פרטיים - אגרות חוב מסוג CLO							
234	(4)	-	238	250	(1)	-	251
סך כל אגרות חוב לפדיון מגובי משכנתאות							
2,825	(432)	-	3,257	5,213	(393)	14	5,592

(א) כולל יתרת הפרשה להפסדי אשראי בסך 1 מיליון ש"ח.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

31 בדצמבר							
2022				2023			
רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)				רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)			
עלות		עלות		עלות		עלות	
מופחתת רווחים		מופחתת רווחים		הפסדים הוגן		הפסדים הוגן	
שווי		שווי		שווי		שווי	
במיליוני ש"ח							
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)							
אגרות חוב מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)							
2,318	(346)	1	2,663	3,013	(330)	7	3,336
מזה: אגרות חוב שקיימת לגביהם ערבות של GNMA							
1,727	(231)	1	1,957	2,096	(220)	6	2,310
אגרות חוב שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
591	(115)	-	706	917	(110)	1	1,026
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
מזה: אגרות חוב שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, GNMA או בערבותם							
1,762	(181)	4	1,939	2,469	(191)	12	2,648
1,441	(174)	-	1,615	2,143	(187)	8	2,322
סך הכל אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)							
4,080	(527)	5	4,602	5,482	(521)	19	5,984
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)							
מזה: אשראי שאינו לאנשים פרטיים - אגרות חוב מסוג CLO							
2,378	(84)	2	2,460	3,083	(15)	19	3,079
מזה: אשראי שאינו לאנשים פרטיים - ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של SBA							
1,015	(27)	-	1,042	1,027	(20)	1	1,046
סך כל אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים							
7,710	(650)	7	8,353	9,951	(562)	41	10,472

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מ"רווח כולל אחר, נטו" לאחר השפעת המס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

31 בדצמבר							
2022				2023			
הפסדים שטרם מומשו מהתאמות שווי הוגן	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת	עלות מופחתת	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות שווי הוגן	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ^(א)	עלות מופחתת	עלות מופחתת
במיליוני ש"ח							
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)							
1	-	-	1	1	-	-	1
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC							
1	-	-	1	1	-	-	1
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)							
24	(1)	-	25	18	(3)	-	21
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA, או בערבותם							
-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)							
25	(1)	-	26	19	(3)	-	22
סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)							
8	(2)	-	10	6	(1)	-	7
סך כל ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים							
33	(3)	-	36	25	(4)	-	29

(א) רווחים (הפסדים) שזקקו לדוח רווח והפסד.

תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי של אגרות חוב זמינות למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 ^(א)			
ממשלות ומוסדות פיננסיים	מגובי נכסים או מגובי משכנתאות	של אחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח			
24	-	9	33
-	-	(7)	(7)
(24)	-	(2)	(26)
-	-	-	-
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לתחילת שנה			
הפחתות בגין ניירות ערך שנמכרו במהלך התקופה			
קטיון נטו בהפרשה להפסדי אשראי בגין ניירות ערך שנרשמו בגינם הפסדי אשראי בעבר			
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 ^(א)			
ממשלות ומוסדות פיננסיים	מגובי נכסים או מגובי משכנתאות	של אחרים	סך הכל
במיליוני ש"ח			
-	-	-	-
24	-	9	33
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לתחילת שנה			
תוספות בגין הפסדי אשראי על ניירות ערך שבגינם לא נרשמו הפסדי אשראי בעבר			
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה			

(א) החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL). למידע נוסף ראה [ביאור 1.כד.1 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות^(א), אגרות חוב לפדיון וזמינות למכירה, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

31 בדצמבר 2023					
אשראי לציבור			מסחרי		
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל	בנקים, ממשלות ואגרות חוב	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה:					
239,573	-	661	240,234	162,912	403,146
שנבדקו על בסיס פרטני					
26,184	130,624	29,161	185,969	-	185,969
שנבדקו על בסיס קבוצתי					
265,757	130,624	29,822	426,203	162,912	589,115
סך הכל¹					
ימזה:					
2,579	688	343	3,610	-	3,610
חובות לא צוברים					
69	-	80	149	-	149
חובות בפיגור 90 ימים או יותר					
3,161	24	630	3,815	-	3,815
חובות בעייתיים אחרים					
5,809	712	1,053	7,574	-	7,574
סך הכל חובות בעייתיים					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות:					
4,324	-	275	4,599	17	4,616
שנבדקו על בסיס פרטני					
852	622	644	2,118	-	2,118
שנבדקו על בסיס קבוצתי					
5,176	622	919	6,717	17	6,734
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי ²					
ימזה:					
617	79	196	892	-	892
בגין חובות לא צוברים					
803	3	379	1,185	-	1,185
בגין חובות בעייתיים אחרים					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(א), אגרות חוב לפדיון וזמינות למכירה, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

31 בדצמבר 2022					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים, ממשלות ואגרות חוב	
				סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה:					
213,711	-	460	214,171	95,502	309,673
25,902	119,720	29,975	175,597	22	175,619
239,613	119,720	30,435	389,768	95,524	485,292
סך הכלי					
ימזה:					
1,127	559	222	1,908	-	1,908
36	-	76	112 ^(ב)	-	112
3,466	67	441	3,974 ^(ב)	-	3,974
4,629	626	739	5,994	-	5,994
סך הכל חובות בעייתיים					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות:					
3,286	-	163	3,449	54	3,503
571	418	548	1,537	-	1,537
3,857	418	711	4,986	54	5,040
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי²					
250	77	115	442	-	442
633	9	253	895	-	895
בגין חובות בעייתיים אחרים					

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) סווג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023						
הפרשה להפסדי אשראי						
סך הכל	בנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון וזמינות למכירה	אשראי לציבור				מסחרי
		סך הכל ציבור	פרטי אחר	דיוור	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
5,625	54	5,571	732	419	4,420	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
2,383	(37)	2,420	649	221	1,550	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(1,123)	-	(1,123)	(662)	(6)	(455)	מחיקות חשבונאיות
596	-	596	238	-	358	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(527)	-	(527)	(424)	(6)	(97)	מחיקות חשבונאיות נטו
7,481	17	7,464	957	634	5,873	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף השנה ¹
747	-	747	38	12	697	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022						
הפרשה להפסדי אשראי						
סך הכל	בנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון וזמינות למכירה	אשראי לציבור				מסחרי
		סך הכל ציבור	פרטי אחר	דיוור	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
4,984	3	4,981	727	489	3,765	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
687	26	661	22	(165)	804	התאמה ליתרת הפתיחה בשל השפעת היישום לראשונה ^(א)
5,671	29	5,642	749	324	4,569	יתרה ליום 1 בינואר 2022
498	34	464	112	112	240	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(976)	-	(976)	(370)	(17)	(589)	מחיקות חשבונאיות
712	-	712	241	-	471	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(264)	-	(264)	(129)	(17)	(118)	מחיקות חשבונאיות נטו
5	-	5	-	-	5	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(285)	(9)	(276)	-	-	(276)	בניכוי יתרות של חברת הבת בארה"ב שנמכרה ^(ב)
5,625	54	5,571	732	419	4,420	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף השנה ¹
585	-	585	21	1	563	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה 13-2016 ASU. ראה [ביאור 1.ח](#).

(ב) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
4,284	636	792	5,712	3	5,715
(622)	(145)	(45)	(812)	-	(812)
(472)	(6)	(279)	(757)	-	(757)
584	4	259	847	-	847
112	(2)	(20)	90	-	90
(9)	-	-	(9)	-	(9)
3,765	489	727	4,981	3	4,984
453	-	16	469	-	469

ביאור 14 - אשראי לממשלות

31 בדצמבר	
2022	2023
במיליוני ש"ח	
317	643
792	1,163
1,109	1,806

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

א. השקעת הבנק ב-Valley National Bancorp

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה בחברת הבת של לאומי בארה"ב Bank Leumi USA ("BLUSA") בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

Valley הינה חברת החזקות בנקאית שמחזיקה ב-Valley National Bank ("Valley Bank"). Valley Bank הוקם בשנת 1927. עם השלמת העסקה וביצוע הליכי המיזוג, BLC מוזגה ל-Valley ו-BLUSA מוזגה ל-Valley Bank ("הסכם המיזוג"). התמורה בגין העסקה שולמה לבנק במניות Valley (90% מהתמורה) והיתרה במזומן. עם השלמת העסקה החזיק הבנק בכ-14.2% מהון המניות של Valley והוא אינו בעל שליטה אולם נכון למועד פרסום הדוח הוא בעל המניות הגדול ביותר ב-Valley.

בהתאם, החל מיום 1 באפריל 2022 הבנק מטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני ומסווג את ההשקעה ב-Valley כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה משקל.

בעקבות ירידות משמעותיות במחיר מניות מגזר הבנקאות בארה"ב בכלל, והבנקים הבינוניים בפרט, בחן הבנק במהלך הרבעון הראשון את הצורך בהכרה בירידת ערך בגין השקעתו ב-Valley. הבנק בחן אינדיקטורים הקשורים לביצועי Valley וכן למצב המניה, וזאת בשים לב למצב הכללי בשווקים, ובפרט במערכת הבנקאית בארה"ב בדגש על בנקים בינוניים וקטנים.

לאור האמור לעיל, הבנק העריך כי הירידה בשווי ההון הינה בעלת אופי אחר מזמני, ובהתאמה הוכר ההפרש בין השווי ההוגן של ההשקעה לערכה בספרים כהפסד מירידת ערך ברבעון הראשון של שנת 2023.

השווי ההוגן של ההשקעה ב-Valley נקבע על פי מחיר שוק מצוטט של המניה ליום 31 במרס 2023 ללא התאמות, בסך 9.24 דולר למניה. ירידת הערך שנרשמה בגין ההשקעה ב-Valley הסתכמה לכ-1.1 מיליארד ש"ח, לאחר השפעת המס, ולוותה בהקצאה מחודשת של הרכב חשבון ההשקעה, בהתאם להערכת שווי עדכנית למועד ירידת הערך.

ההפסד מירידת הערך נזקף לדוח רווח והפסד לסעיף "חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות".

בגין הפסד זה, הכיר הבנק בנכס מס נדחה, אשר ניתן יהיה למימוש כניכוי מההכנסה החייבת במועד מימוש ההשקעה. להפחתת השווי לא הייתה השפעה משמעותית על הלימות ההון הרגולטורית של הבנק.

שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על כ-2,831 מיליון ש"ח. לאחר תאריך המאזן ועד בסמוך למועד פרסום הדוח, שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק נע בטווח של 1.9-2.4 מיליארד ש"ח.

לימדע נוסף בנוגע לירידת ערך של השקעות בחברות כלולות המוצגות לפי שיטת השווי המאזני ראה [ביאור 1.כב.4](#).

ב. הרכב של חברות כלולות

31 בדצמבר	
2022	2023
חברות כלולות	
במיליוני ש"ח	
4,947	4,014
235	(841)
סך כל השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני (לרבות מוניטיון)	
מזה - רווחים (הפסדים) שנצברו ממועד הרכישה	
212	353
סעיפים שנצברו בהון ממועד הרכישה:	
התאמות בגין חברות כלולות	
פרטים בדבר מוניטיון:	
1,471	1,315
1,407	907
יתרה	

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך) פרטים לגבי ערך בספרים ושווי השוק של השקעות סחירות

31 בדצמבר			
2022		2023	
שווי שוק	ערך בספרים	שווי שוק	ערך בספרים
במיליוני ש"ח			
2,860	3,567	2,831	2,632
Valley National Bancorp			
58	135	87	81
טראלייט בע"מ			
32	61	46	43
סאנפלאואר השקעות מתחדשות בע"מ			
2,950	3,763	2,964	2,756
סך הכל			

ג. חלק הקבוצה ברווחים או בהפסדים של חברות כלולות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2021		2022		2023
במיליוני ש"ח				
102	490	(970)	חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות ^(א)	
(1)	(103)	84	הפרשה למס	
101	387	(886)	חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס	

(א) מזה: הפסד מירידת ערך של חברות כלולות בסך 1,226 מיליון ש"ח, לאחר השפעת מס. (2022 - 0 מיליון ש"ח, 2021 - 0 מיליון ש"ח).

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ד. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

31 בדצמבר					
2022	2023	2022	2023		
	חלק בהון המקנה זכות לקבלת רווחים				
	חלק בזכויות בהצבעה				
				באחוזים	
				פרטים על החברה	שם החברה
					חברות בנות מאוחדות^(א)
					בישראל
100.0	100.0	100.0	100.0	שירותים עסקיים ופיננסיים	לאומי פרטנרס בע"מ ^(א)
99.8	99.8	99.8	99.8	ליווי פיננסי לחברות היי-טק	לאומי-טק בע"מ ^(א)
100.0	100.0	100.0	100.0	שירותי תפעול קופות גמל וקרנות נאמנות	לאומי שירותי שוק ההון בע"מ
100.0	100.0	100.0	100.0	החזקות פיננסיות	לאומי אחזקות פיננסיות בע"מ
					בחוץ לארץ
100.0	100.0	100.0	100.0	שירותים פיננסיים - רשומה בבריטניה	Leumi UK Group ^(א)
100.0	100.0	100.0	100.0	ביטוח - רשומה באיי התעלה	לאומי רי לימיטד
					חברות כלולות
14.2	14.2	14.2	14.2	בנקאות	Valley National Bancorp

(א) הנתונים לגבי החברות המאוחדות משקפים את השקעת הבנק בהן בניכוי השקעות כל חברה בחברות אחרות בקבוצת הבנק, ואת חלק הבנק בתוצאות פעולותיהן בניכוי חלקה של כל חברה בתוצאות הפעולות של חברות אחרות בקבוצת הבנק בגין ההשקעות האמורות.

(ב) השקעות הוניות אחרות כוללות שטרי הון.

(ג) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 190 מיליון ש"ח (2022 - 190 מיליון ש"ח).

(ד) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 82 מיליון ש"ח (2022 - 82 מיליון ש"ח).

(ה) לפרטים נוספים לגבי שינוי ארגוני בבנק לאומי בריטניה ראה [ביאור 3.6 ד.ד.](#)

(ו) שווי מאזני כולל יתרות עודפי עלות מיוחסים ומוניטין בסך (352) מיליון ש"ח ו-611 מיליון ש"ח בהתאמה. תרומה לרווח כוללת הפחתת עודפי עלות. בשנת 2023 בוצעה הפרשה לירידת ערך כאמור לעיל.

2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
ערביות עבור החברה לטובת גופים שמחוץ לקבוצה		רווח (הפסד) כולל אחר		דיבידנד שהתקבל		תרומה לרווח (הפסד) הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		השקעות הוניות אחרות ^(א)		השקעה במניות לפי שווי מאזני	
											במיליוני ש"ח
1,359	1,566	(42)	64	-	-	361	120	226	226	4,612	4,796
-	-	(35)	17	-	-	5	10	-	-	1,001	1,028
-	-	-	-	-	-	10	12	-	-	47	59
-	-	(7)	1	-	-	-	1	-	-	1,640	1,642
-	-	1	(7)	-	-	75	261	227	3,330	1,334	651
179	185	-	-	-	-	20	13	-	-	80	93
-	-	(54)	118	81	116	306	⁽¹⁾ (897)	-	-	3,567	⁽¹⁾ 2,632

ביאור 16 - בניינים וציוד

א. הרכב

סך הכל	עלויות תוכנה ^(א)	ציוד, ריהוט וכלי רכב	בניינים ומקרקעין ^(א)	במיליוני ש"ח
עלות נכסים				
10,915	4,517	3,520	2,878	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
769	584	136	49	תוספות
(678)	(509)	(76)	(93)	גריעות
(660)	(194)	(185)	(281)	יציאה מאיחוד ^(א)
14	4	4	6	התאמות מתרגום דוחות כספיים
10,360	4,402	3,399	2,559	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
833	564	84	185	תוספות
(525)	(240)	(224)	(61)	גריעות
10,668	4,726	3,259	2,683	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
פחת והפסדים מירידת ערך				
8,195	3,833	2,760	1,602	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
598	451	97	50	פחת לשנה
(618)	(483)	(70)	(65)	גריעות
(561)	(166)	(180)	(215)	יציאה מאיחוד ^(א)
11	3	4	4	התאמות מתרגום דוחות כספיים
7,625	3,638	2,611	1,376	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
675	532	96	47	פחת לשנה
(506)	(237)	(212)	(57)	גריעות
7,794	3,933	2,495	1,366	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
2,720	684	760	1,276	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2021
2,735	764	788	1,183	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2022
2,874	793	764	1,317	הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2023

(א) לרבות התקנות ושיפורים במושכר.

(ב) לרבות הוצאות שהווננו בקשר לפיתוח עלויות תוכנה לשימוש עצמי אשר הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2023 בסך 686 מיליון ש"ח (2022 - 577 מיליון ש"ח).

(ג) יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley, ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ב. שיעור הפחת הממוצע

31 בדצמבר		
2022	2023	
2.10%	1.95%	בניינים ומקרקעין
11.48%	12.20%	ציוד, ריהוט וכלי רכב
26.81%	29.45%	עלויות תוכנה

ג. בניינים ומקרקעין שאינם בשימוש הקבוצה, בעיקר בניינים מושכרים, כלולים במאזן בסך 25 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 34 מיליון ש"ח).

ד. נכסים בסך 41 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 42 מיליון ש"ח), טרם נרשמו על שם הבנק בלשכת רישום מקרקעין. הסיבות העיקריות לאי רישום הינן העדר הסדר רישום מקרקעין ("פרצלציה") ואי רישום פרויקט כבית משותף על ידי הקבלן/היזם.

ביאור 16 - בניינים וציוד (המשך)

ה. היתרה המאזנית של בניינים וציוד העומדים למכירה הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2023 בסך 105 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - בסך 102 מיליון ש"ח). לא צפוי הפסד ממימוש בניינים וציוד העומדים למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 1.36.ב](#).

ו. היתרה המאזנית של רכוש קבוע בשלבי הקמה הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2023 בסך 164 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 60 מיליון ש"ח).

ז. סעיף בניינים וציוד כולל שיפורים וזכויות שכירות, לרבות תשלומים על חשבון חלק מהבניינים על קרקע חכורה.

ח. מידע בגין חכירות

1. הוצאות בגין חכירות

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
132	112	הוצאות בגין חכירות תפעוליות
-	-	הוצאות בגין חכירות לטווח קצר
2	1	הוצאות בגין תשלומי חכירה משתנים
134	113	סך הכל הוצאות בגין חכירות

2. מידע נוסף על חכירות

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
		מזומנים ששולמו בגין יתרות שנכללו במדידה של התחייבויות בגין חכירות:
135	120	תזרים מזומנים בגין פעילות שוטפת בגין חכירות תפעוליות
125	104	נכסי זכות שימוש שהוכרו בגין חכירות תפעוליות חדשות יתרת תקופה משוקללת ממוצעת (בשנים):
4.2	3.9	בגין חכירות תפעוליות
		ריבית היוון משוקללת ממוצעת (באחוזים):
1.00	1.00	בגין חכירות תפעוליות

3. תזרימי מזומנים לא מהוונים והתחייבויות בגין חכירות תפעוליות לפי תקופות פירעון

31 בדצמבר				
2022		2023		
תזרימי מזומנים לא מהוונים בגין חכירה	תחייבות בגין חכירה	תזרימי מזומנים לא מהוונים בגין חכירה	תחייבות בגין חכירה	
במיליוני ש"ח				
108	110	129	129	עד שנה
88	90	101	103	מעל שנה עד שנתיים
67	69	77	79	מעל שנתיים עד 3 שנים
50	52	67	70	מעל 3 שנים עד 4 שנים
45	46	55	58	מעל 4 שנים עד 5 שנים
209	228	221	242	מעל 5 שנים
567	595	650	681	סך הכל

ביאור 17 - מוניטין

סך הכל מוניטין ^(א) במיליוני ש"ח	עלות
14	ליום 31 בדצמבר 2021
(14)	בניכוי יתרות של חברת הבת בארה"ב שנמכרה ^(ב)
-	ליום 31 בדצמבר 2022
-	תוספות (הפחתות)
-	ליום 31 בדצמבר 2023
	הפחתות והפסדים מירידת ערך
-	ליום 31 בדצמבר 2021
-	הפחתה לשנה
-	ליום 31 בדצמבר 2022
-	הפחתה לשנה
-	ליום 31 בדצמבר 2023
-	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2023
	הערך בספרים
14	ליום 31 בדצמבר 2021
-	ליום 31 בדצמבר 2022
-	ליום 31 בדצמבר 2023

(א) מוניטין לפי מגזרי פעילות פיקוחיים ולפי גישת הנהלה מיוחסת לפעילות חו"ל.
 (ב) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. נכון ליום 31 במרס 2022 היתרות הנ"ל סווגו כמוחזקות למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 18 - נכסים אחרים

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
5,199	5,869	מיסים נדחים לקבל, נטו - ראה ביאור 8(ד)
21	19	עודף מקדמות ששולמו למס הכנסה על העתודות השוטפות
85	70	קופה מרכזית לתשלום פיצויים
8	10	נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו
80	91	יתרת הוצאות הנפקה להפחתה של אגרות חוב, שטרי התחייבויות וכתבי התחייבות נדחים
10	14	נכסים בגין פעילות במסלוקת מעוף ^(א)
186	214	הוצאות מראש
157	235	הכנסות לקבל
85	147	חייבים אחרים ויתרות חובה
571	661	נכסי זכות שימוש בגין חכירה תפעולית ^(ב)
6,402	7,330	סך כל הנכסים האחרים

(א) מוצג בשווי הוגן.
 (ב) למידע בגין חכירות ראה [ביאור 1.יד. וביאור 16.ח.](#)

ביאור 19 - פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
בישראל		
לפי דרישה:		
197,264	150,365	אינם נושאים ריבית ^(א)
121,951	137,351	נושאים ריבית ^(א)
319,215	287,716	סך הכל לפי דרישה
237,851	280,108	לזמן קצוב
557,066	567,824	סך הכל פיקדונות בישראל ¹
מחוץ לישראל		
לפי דרישה:		
18	-	נושאים ריבית
18	-	סך הכל לפי דרישה
18	-	סך כל פיקדונות מחוץ לישראל
557,084	567,824	סך הכל פיקדונות הציבור
ימזה:		
158,006	169,788	פיקדונות של אנשים פרטיים
130,685	138,478	פיקדונות של גופים מוסדיים
268,375	259,558	פיקדונות של תאגידים ואחרים

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
		תקרת הפיקדון
119,053	128,159	עד 1
117,207	125,586	מעל 1 ועד 10
91,492	92,257	מעל 10 ועד 100
68,403	57,311	מעל 100 ועד 500
160,929	164,511	מעל 500
557,084	567,824	סך הכל

(א) סווג מחדש, במהלך הרבעון הראשון של 2023 בוצע שינוי סיווג בין פיקדונות נושאי ריבית ואלו שאינם נושאי ריבית. מטעמי השוואתיות, ביצע הבנק התאמה לא מהותית במספרי השוואה. השפעת ההתאמה ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה בפיקדונות בסך של כ-62.7 מיליארד ש"ח, אשר סווגו מפיקדונות נושאי ריבית לאינם נושאי ריבית. לאמור לא הייתה כל השפעה על הרווח והפסד וההון של הבנק.

ביאור 20 - פיקדונות מבנקים

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
בישראל		
בנקים מסחריים:		
4,280	8,423	פיקדונות לפי דרישה
439	1,778	פיקדונות לזמן קצוב
675	454	קיבולים
בנקים מרכזיים: (א)		
16,912	10,121	פיקדונות לזמן קצוב
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים:		
(ב) -	-	פיקדונות לפי דרישה
22,306	20,776	סך כל פיקדונות מבנקים

(א) פיקדונות מבנק ישראל.
(ב) יתרות נמוכות מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 21 - אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים (א)

31 בדצמבר		שעור תשואה פנימי ^(א)	משך חיים ממוצע ^(ב)	
2022	2023			
במיליוני ש"ח		באחוזים	שנים	
אגרות חוב, כתבי התחייבות ושטרי הון במטבע ישראלי שאינם ניתנים להמרה:				
7,153	7,648	3.5	1.3	במטבע ישראלי לא צמוד
10,978	13,356	0.3	3.6	צמודות למדד המחירים לצרכן
1,654	1,796	5.1	3.3	בדולרים של ארה"ב
19,785	22,800			סך הכל ^(ג)
19,251	22,379			ימזג: רשומים למסחר
כתבי התחייבות ניתנים להמרה:				
5,277	4,750	1.9	3.3 ^(ד)	צמודות למדד המחירים לצרכן
2,743	4,564	4.8	2.8 ^(ד)	בדולרים של ארה"ב
27,805	32,114			סך כל אגרות החוב, שטרי ההתחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים
7,547	8,811			מזה כתבי ההתחייבות נדחים הנכללים בהון רובד 2^(ה)

(א) יתרת הנכיון בקיזוז הפרמיה על אגרות חוב ועל כתבי התחייבות נדחים שטרם נזקפה לדוח רווח והפסד קוזזה מאגרות החוב.
(ב) משך חיים ממוצע, הינו ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהוון לפי שיעור התשואה הפנימי.
(ג) שיעור תשואה פנימי, הינו שיעור ריבית המנכה את תזרים התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.
(ד) משך חיים ממוצע למועד שינוי הריבית מבוסס על חישוב משך חיים ממוצע אפקטיבי כפי שמחושב לצורך החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית. בכתבי התחייבות נדחים, בצמודים למדד 3.14 שנים, בדולר ארה"ב 2.73 שנים (ליום 31 בדצמבר 2022 - צמודים למדד 2.64 שנים, בדולר ארה"ב 2.90 שנים).
(ה) הון רובד 2 בהתאם להוראות המעבר של באזל 3.

הערה:
למידע נוסף ראה [ביאור 25](#).

ביאור 22 - התחייבויות אחרות

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
84	80	עתודה למיסים נדחים, נטו - ראה ביאור 8(ד)
1,133	1,835	עודף עתודות שוטפות למס הכנסה על מקדמות ששולמו
8,400	8,192	עודף התחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית - ראה ביאור 23(ט)
452	498	הכנסות מראש
1,176	1,289	זכאים בגין פעילויות בכרטיסי אשראי
922	518	הוצאות לשלם בגין שכר והוצאות נלוות
132	161	שווי שוק של ניירות ערך שנמכרו בחסר
585	747	הפרשה להפסדי אשראי בגין סעיפים חוץ מאזניים
296	304	הוצאות לשלם
329	325	הפרשות אחרות בגין זכויות עובדים
201	202	הפרשה לחופשה
19	18	חופשת יובל צבורה
10	14	התחייבויות בגין פעילות במסלקת המעוף ^(א)
712	876	זכאים אחרים ויתרות זכות
567	650	התחייבויות בגין חכירות תפעוליות ^(ב)
15,018	15,709	סך כל ההתחייבויות האחרות

(א) מוצג בשווי הוגן.

(ב) למידע בגין חכירות ראה [ביאור 1.1](#), למידע על התחייבויות בגין חכירות תפעוליות לפי תקופות לפירעון ראה [ביאור 16.ח.3](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים

א. חתימת הסכם קיבוצי

ביום 16 באפריל 2023 חתם הבנק עם ארגון העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד לשנים 2023-2026.

להלן עיקרי הסעיפים בהסכם (כפי שנכלל בהודעת הבנק מיום 19 במרס 2023):

1. תקציב שנתי לקידומי שכר - סל קידום השכר השנתי לכל אחת מהשנים 2023-2026 יהיה מכפלה של מספר העובדים ב-723 ש"ח למנהל, וסך של 381 ש"ח לפקיד.
 - 1.1 על מנת לרתום את כלל עובדי הבנק להשגת יעדי תשואה להון של הבנק, בהתאם לאסטרטגיה העסקית של הבנק, נקבע מנגנון לפיו תקציב קידומי השכר השנתי יוכל לגדול לסכום שנתי מקסימאלי של 950 ש"ח למנהל, ו-500 ש"ח לפקיד (להלן: "התוספת המקסימאלית"), וזאת בכפוף להשגת תשואה על ההון של 15% לפחות. נקבע מנגנון לגבי התקציב בין הסכום המינימאלי למקסימאלי במקרה של תשואה בין 10% ל-15%. כמו כן נקבע מנגנון פיצוי שישולם באמצעות בונוס ולא תוספת שכר, לגבי השנים 2025-2026, במקרה שבו לא תהיה זכאות לתקציב המקסימאלי אולם האינפלציה השנתית תהיה מעל 3%. תקציב קידומי השכר יחולק בין הזכאים באופן דיפרנציאלי, המבוסס על תרומת כל עובד להשגת יעדי הבנק (מדדי מצוינות).
 - 1.2 לאור התשואה שהושגה בשנת 2022 (17%) והתשואה הצפויה לשנת 2023, תשולם תוספת שכר בתחילת 2023 ובתחילת 2024 בהתאם לתוספת המקסימאלית.
 2. תקופת העסקה ללא קביעות - לשם הגברת הגמישות הניהולית של הבנק, על רקע התמורות בשוק הבנקאות, הבנק יהיה רשאי להעסיק עובדים תחת ההסכם הקיבוצי, ללא מתן קביעות, לתקופה של עד 10 שנים באופן מדורג, בהתאם לוותק העובד, ולא יותר מ-6 שנים תוספת.
 3. על מנת לאפשר קפיצת מדרגה נוספת בטרנספורמציה דיגיטלית-טכנולוגית של הבנק, בהתאם לאסטרטגיה של הבנק, הוסכם על הגדלה משמעותית של מכסת העובדים שהבנק רשאי להעסיק תחת ההסכם הטכנולוגי, באופן המקנה לבנק גמישות ניהולית בקליטה ובניהול ההון האנושי בתחומים אלו - ללא מתן קביעות.
 4. על רקע המעבר הנמשך לשימוש בכלים דיגיטליים מבוססי דאטה ומודלים מתקדמים, שיוצר התייתרות בתפקידים שונים בבנק, נקבע מתווה להסדרת הטיפול בעובדים שתפקידם התייתר, באופן שיאפשר לבנק את המשך מגמת ההתייעלות המואצת שלו.
 5. על מנת לרתום את העובדים מדי שנה להשגת יעדי תכנית העבודה, בתחילת כל שנה תפרסם ההנהלה את היעדים שבהשגתם ישולם בונוס על בסיס התוצאות השנתיות. לשם עידוד מצוינות וקשר ישיר בין תרומה לתגמול, הבונוס ימשיך להיות משולם באופן דיפרנציאלי בהתאם לתרומת כל עובד להצלחת הבנק.
 6. ההסכם כולל שיפור תנאים נלווים וסוציאליים לאוכלוסיות שונות בבנק.
 7. עובדים חדשים שיקלטו לבנק יועסקו תחת סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין לאורך כל תקופת העסקתם בבנק.
 8. ההנהלה וארגון העובדים ינהלו מו"מ לקידום הסכמות לאימוץ מתכונת חדשה לקידום, בהתאם לעיסוקו של כל עובד (חלף ותק ומדרג כשיקול עיקרי) וכן מתווה לקדנציות תחומות בזמן.
 9. כחלק מההסכמות וכן לציון 120 שנים לבנק שחל ב-2022, שילם הבנק לעובדים מענק מיוחד וחד פעמי בסך של 10,000 ש"ח לעובד.
- השפעת ההתקשרות בהסכם הקיבוצי הינה קיטון ברווח הנקי של הבנק בשנת 2023 בכ-70 מיליון ש"ח, וזאת לפני צעדי התייעלות שהנהלת הבנק נוקטת בהם בכל שנה. כמו כן, חל גידול חד פעמי לא מהותי בהתייבויות האקטואריות של הבנק.

ב. פיצויי פרישה ופנסיה

1. כללי
לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 וטרם קבלו קביעות במועד חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בשנת 2000 בעניין הסדר פנסיוני (להלן "עובדי דור ב"), קיימות הפקדות שוטפות לתכנית פנסיה חיצונית. לבנק לא תהיה כל חבות פנסיונית לגבי עובדים אלה להוציא השלמה לפיצויי פיטורין במקרים מסוימים בהתאם להסכם.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם דלעיל (להלן "עובדי דור א"), הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה, למעט אלו המוזכרים לעיל [ובסעיף ג](#), להלן, קיימת הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או בקבלת פנסיה מהבנק, תוך ויתור על כספי הפיצויים והתגמולים והכל כפוף להוראות הדין. הזכאות לפנסיה מחושבת לפי שיעור של 40% בגין חמש עשרה שנות העבודה הראשונות דהיינו 2.67% לשנה ושל 1.5% לכל שנה לאחר מכן, עד לשיעור מירבי של 70%.

העתודות לפנסיה מבוססות על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון את גיל הפרישה על פי מחקר ובהתבסס על ניסיון העבר. החישוב האקטוארי נערך בשיטת הערכה של הטבות נצברות בהתחשב בפרמטרים שונים, ביניהם הסתברות על בסיס ניסיון העבר לגבי שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכות כספי פיצויים ותגמולים, נכות וכו'. כמו כן מבוצע החישוב בהנחת עליית שכר נומינלית המבוססת על ניסיון העבר ומשתנה בהתאם לגיל העובד.

צבירת ההתחייבות הינה בשיטת הקו-הישר עד לגיל הפרישה המוקדמת (ממוצע גילאי הפרישה בפועל של עובדי דור א' בשנים האחרונות, גברים ונשים). לאחר מועד זה, הטבות נוספות המיוחסות לשנים העוקבות נצברות בהתבסס על נוסחת תכנית הטבות של עובדי דור א'.

החישוב האקטוארי מבוסס על הוראות עדכניות של משרד האוצר לגבי שיעורי תמותה מחדש יוני 2022 אשר נקבעו על ידי הממונה על שוק ההון בטוח וחסכון לחברות הביטוח, ואשר אומצו לאוכלוסיית עובדי הבנק.

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים, כאשר חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים.

חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה למועד הדיווח. נקבע שחישוב המרווח יתבסס על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב. בשנת 2023, עיקר השינוי בהתחייבות לפנסיה נובע מהשפעת שינויי הריבית.

ההתחייבות לפנסיה של הבנק, לגבי עובדים שפרשו ובחרו בפנסיה, וכן זו המוזכרת [בסעיף ג](#), להלן, מכוסה על ידי עתודה לפנסיה, המחושבת על פי הערך הנוכחי של ההתחייבות כפי שחושב על ידי אקטואר.

2. בוגרי לאומי

"בוגר לאומי" הינו עובד שהועסק במסגרת ההסכם הקיבוצי, ושסיים עבודתו בבנק לאחר שהשלים 25 שנות עבודה בבנק, או מי שסיים עבודתו לאחר 15 שנות עבודה בבנק וגילו 50 שנים ויותר.

ג. תנאי העסקה ופרישה לבעלי חוזים אישיים

1. כללי

תנאי העסקה והפרישה המקובלים לבעלי חוזים אישיים בבנק כוללים רכיבי תגמול קבוע ובכלל זה משכורת חודשית, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים כגון קרן השתלמות, ביטוח בריאות, הסדרי ביטוח, פטור ושיפוי ותנאי פרישה וסיום העסקה, כגון תשלום הודעה מוקדמת. עוד כוללים תנאי העסקה לבעלי חוזים אישיים בבנק, רכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מותנה ביצועים, מענק אישי ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים ותגמול הוני בצורה של אופציות ו/או מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות. עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה יכול שיהיו זכאים גם למענקים נוספים כגון מענק שימור ומענק הצטיינות יתרה. חברי הנהלה בבנק יכול שיהיו זכאים, בנוסף על האמור, גם למענק הסתגלות בסכום של עד 6 משכורות חודשיות בעת סיום יחסי עבודה בבנק. כמו כן, בעלי חוזים אישיים בבנק יכול שיתחייבו כלפי הבנק לתקופת אי תחרות של עד שישה חודשים ממועד הפסקת עבודתם בפועל בבנק.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

הסדרי פרישה ופנסיה לבעלי חוזים אישיים

זכויות הפרישה והפנסיה של בעלי החוזים האישיים בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק ולפי נסיבות סיום ההעסקה (פיטורין, התפטרות, או פרישה). הסדרי הפרישה בבנק לעובדים אלו כוללים זכאות לשחרור קופת הפיצויים בהתאם להסדר סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963 או לפיצויים בשיעור שבין 100% ועד ל-250%, בתוספת הכספים שנצברו בקופת התגמולים וכן אפשרות במקרים מסוימים לקבלת קצבה חודשית. זכאות זו באה במקום זכאות העובדים לפיצויים על פי דין והיא כוללת את הכספים והזכויות שנצברו בקופות הפיצויים של העובד במהלך העסקתו (לרבות רווחים).

בגין תנאי ההעסקה בדור א' רשאי העובד במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורין, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) לוותר על הזכויות והכספים העומדים לזכותו בקופות התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') בתמורה לזכאות לפנסיה תקציבית מהבנק ("קצבת הפרישה"). העובד זכאי לקבל את קצבת הפרישה החל מהגעתו לגיל פרישה או, בכפוף לעמידה בתנאים של ותק וגיל, לקבל את קצבת הפרישה באופן מיידי או נדחה (מלא או מופחת, לפי העניין).

בחלק מהחוזים, בגין תנאי ההעסקה של חלק מעובדי דור ב' במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורין, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) ובכפוף לעמידה בתנאים שונים, לרבות תנאים של ותק וגיל, רשאי העובד לבחור ולקבל, במקום הזכאות להשלמת פיצויים, קצבת ביניים מהבנק (מלאה או מופחתת, לפי העניין) עד למועד הזכאות לקבלת פנסיה בהתאם לתנאי תקנון הקופה החיצונית והוראות הדין.

שיעור קצבת הפרישה או קצבת הביניים לפי העניין הינו 2.67% לשנה בגין 15 שנות העבודה הראשונות. לאחר מכן - שיעור של 1.5% לשנה בגין כל שנה עד לחתימת חוזה אישי, 2% לשנה בגין כל שנה בה כיהן עם חוזה אישי ו-2.5% לשנה בגין כל שנת כהונה כחבר הנהלה, והכל עד לשיעור מרבי של 70%. הזכאות לקבל קצבת פרישה מהבנק מותנית בכך שכל הזכויות והכספים שיעמדו לזכות העובד בקופת התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') יהוו מקור לתשלום קצבת הפרישה מהבנק כאמור.

סכום ההוצאה המרבית הנוספת של הבנק, במידה שהעובדים הכלולים בסעיף זה יפוטרו מיידית ועל פי הזכאות בכל תקופה, יסתכם בסך 138 מיליון ש"ח (כולל מס שכר על הפנסיה) (2022 - 168 מיליון ש"ח).

2. המנכ"ל

מר חנן פרידמן מכהן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014, וכמנכ"ל של הבנק החל מיום 1 בנובמבר 2019 (בסעיף זה: "מועד התחילה"). ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל שחלים ממועד התחילה. תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק, ונקבעו בהתאם לקבוע בהוראה 301A ולמגבלות הקבועות בחוק מגבלת התגמול.

תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל:

1. **משכורת** - המנכ"ל זכאי החל ממועד התחילה למשכורת חודשית בסך כולל של 228,000 ש"ח, צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן הידוע במועד התחילה וצמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").

המנכ"ל זכאי לרכיב תשלום קבוע נוסף, אשר גובהו יקבע כך שסך רכיבי התגמול למנכ"ל (למעט תגמול שהוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול². בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצויי פיטורין ולתגמולים.

2. **הפסקת עבודה בהודעה מוקדמת** - הסכם ההעסקה של המנכ"ל הוא לתקופה בלתי קצובה. כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההתקשרות בהסכם במתן הודעה מוקדמת של שישה חודשים מראש.

¹ מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת.

² יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי הואיל וסך עלות השכר של המנכ"ל עולה על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא מוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32 (17) בפקודת מס הכנסה.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

3. **הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות** - הבנק יבצע הפרשות לתגמולים ולביטוח בגין אובדן כושר עבודה בגין המנכ"ל, אשר יועברו מדי חודש בחודשו לביטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שיוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 7.5% וכן ינכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת המנכ"ל לתגמולים (להלן: "ההפרשות לתגמולים"). הבנק יבצע הפרשות לפיצויים אשר יועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של 8% ממשכורת³ המנכ"ל וכן יפריש עבור המנכ"ל לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, ובמקביל ינכה הבנק, על חשבון המנכ"ל, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת, וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, ויעבירם לקרן השתלמות.
4. **תנאי פרישה** - כאמור לעיל, המנכ"ל מכהן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014. בעת כניסת חוק מגבלת התגמול לתוקף ביום 12 באוקטובר 2016 ("המועד הקובע"), עודכנו תנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שכיחנו באותה עת בבנק בהתאם לקבוע בחוק זה, ובכלל זה תנאי הכהונה וההעסקה של מר פרידמן, לרבות זכויותיו במקרה של פרישה. לפיכך, במקרה של פרישה יהיה זכאי המנכ"ל לזכויות פרישה בגין כהונתו בבנק בתקופה שממועד תחילת כהונתו בבנק ועד למועד הקובע, וכן לזכויות פרישה בגין כהונתו בבנק בתקופה שמהמועד הקובע ועד למועד סיום יחסי העבודה עם הבנק, כמפורט להלן: במקרה של ניתוק יחסי העבודה בין המנכ"ל לבין הבנק (פיטורין, התפטרות או פרישה לפנסיה) יהיה זכאי המנכ"ל לזכויות הבאות (במצטבר):
 - (1) בגין תקופת עבודת המנכ"ל החל מהמועד הקובע - המנכ"ל יהיה זכאי לפיצויי פיטורין בסכום השווה ל-100% מהמשכורת החודשית האחרונה הידועה בעת ניתוק יחסי העבודה בינו לבין הבנק כפול מספר השנים מהמועד הקובע ועד למועד ניתוק יחסי העבודה, ובתוספת הכספים והזכויות שנצברו בקופות התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שנעשו על ידי הבנק והמנכ"ל בגין תקופת העסקת המנכ"ל בתקופה הנ"ל (מהמועד הקובע ועד למועד סיום יחסי העבודה).
 - (2) בגין תקופת עבודת המנכ"ל עד למועד הקובע: המנכ"ל יהיה זכאי לפיצויים בסכום השווה ל-250% מהמשכורת החודשית נכון לערב המועד הקובע כפול במספר שנות עבודתו בבנק עד למועד הקובע, ובתוספת הכספים והזכויות שנצברו בקופות התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שנעשו על ידי הבנק והמנכ"ל בגין תקופת העסקת המנכ"ל בתקופה כאמור (עד המועד הקובע).⁵
5. **אי תחרות** - המנכ"ל התחייב כלפי הבנק לתקופת אי תחרות של שישה חודשים ממועד סיום עבודתו בבנק ("תקופת אי תחרות"). בתקופת אי התחרות יהיה זכאי המנכ"ל למשכורת ולכל יתר התנאים הנלווים, למעט הפרשות לתנאים סוציאליים.
6. **פטור, ביטוח ושיפוי** - המנכ"ל זכאי לפטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה, כמקובל בבנק מעת לעת.
7. **ימי חופשה, דמי הבראה וימי מחלה** - כמקובל לבכירים בבנק על פי נהלי הבנק.
8. **תנאים נלווים** - המנכ"ל זכאי להטבות כמקובל לבכירים בבנק.
9. **הוראות בנושא מענקים שנתיים** - המנכ"ל אינו זכאי למענק שנתי משתנה החל ממועד התחילה.
10. **הקצאת אופציות** - ביום 10 באוגוסט 2023 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול והדירקטוריון של הבנק, הקצאת 145,794 כתבי אופציה למנכ"ל בשווי של 736,261 ש"ח על פי מתאר שפרסם הבנק ביום 16 באוגוסט 2022. ההקצאה נעשתה כנגד התחייבות קיימת לזכות המנכ"ל אשר היתה רשומה בספרי הבנק. כתבי האופציה לא יירשמו למסחר בבורסה, אך מניות המימוש שתונפקנה עקב מימוש כתבי האופציה ירשמו למסחר בבורסה. גם במקרה שתסתיים כהונתו של המנכ"ל, כתבי האופציה יהיו בתוקף עד לתום תקופת המימוש. המניות שינבעו ממימוש כתבי האופציה יהיו שוות בזכויותיהן לכל דבר ועניין למניות הרגילות.

³ לרבות כל הרכיבים בגינם ניתן לשלם פיצויי פיטורין על פי הדין.

⁴ זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של ההפרשות לפיצויים שנעשו באותה תקופה או סכום השווה לגובה ההפרשות כאמור.

⁵ זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של ההפרשות לקופת הפיצויים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

3. יושב ראש הדירקטוריון של הבנק

יושב ראש הדירקטוריון המכהן

ד"ר שמואל בן צבי החל לכהן כדירקטור בבנק ביום 19 ביולי 2015, והחל לכהן כיו"ר הדירקטוריון של הבנק ביום 16 בנובמבר 2023 (בסעיף זה: "מועד התחילה").

ביום 4 בינואר 2024 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה של היו"ר שחלים ממועד התחילה וכל עוד הוא יכהן בתפקיד יו"ר הדירקטוריון. תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון כאמור, הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק ובהתאם לקבוע בהוראה 301A המעודכנת ביחס למבנה התגמול של יו"ר דירקטוריון בתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה.

תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון:

יו"ר הדירקטוריון מעמיד את שירותיו לבנק, באמצעות חברת ניהול בבעלותו, כנגד הוצאת חשבונית מס לבנק. בגין שירותים אלו, זכאי היו"ר לתגמול קבוע בלבד⁶, בסך כולל של כ-3.76 מיליון ש"ח בחישוב שנתי (התגמול השנתי המקסימלי בבנק בהתאם לחוק מגבלת התגמול), בתוספת מע"מ כחוק, כשסכום זה צמוד לעליית המדד⁷ ויהיה צמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק, והכל כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו. יובהר כי בגין כהונה בחלק משנה ישולם ליו"ר הדירקטוריון החלק היחסי של התגמול השנתי.

עוד זכאי יו"ר הדירקטוריון להסדרי פטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה כמקובל בבנק, מעת לעת, וכן להחזר הוצאות סבירות בהתאם ובכפוף לקבוע בהוראה 301A. יושב ראש הדירקטוריון לא יקבל, נוסף על התמורה השנתית ולהחזר ההוצאות כאמור לעיל, כל תמורה, במישרין או בעקיפין, בשל כהונתו כיושב ראש הדירקטוריון או סיום כהונתו. בכלל זה יו"ר הדירקטוריון לא יהיה זכאי להודעה מוקדמת בעת סיום כהונה ולתשלום בגין מתן התחייבות לאי תחרות.

יושב ראש הדירקטוריון היוצא

ד"ר סאמר חאג' יחיא החל לכהן כדירקטור בבנק ביום 30 בספטמבר 2014, והחל לכהן כיו"ר הדירקטוריון (בסעיף זה: "היו"ר היוצא", או "יו"ר הדירקטוריון היוצא") ביום 22 ביולי 2019 (בסעיף זה: "מועד התחילה"). היו"ר היוצא סיים את כהונתו כדירקטור וכיו"ר הדירקטוריון של הבנק ביום 29 באוקטובר 2023 (בסעיף זה: "מועד הסיום").

תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון היוצא:

ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה של היו"ר היוצא שחלו החל ממועד התחילה. ביום 21 בספטמבר 2022 (בסעיף זה: "מועד העדכון") אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, עדכון בתנאי כהונתו של יו"ר הדירקטוריון היוצא (בסעיף זה: "תנאי הכהונה"), שהיו בתוקף מיום 19 באוקטובר 2022 ועד למועד הסיום. העדכון כאמור נבע מעדכון הוראה 301A ביחס למבנה התגמול של יו"ר דירקטוריון בתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה (שפורסם בחודש אפריל 2022), ולפיו תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון היוצא לא כללו עוד החל ממועד העדכון זכויות בגין אי תחרות והודעה מוקדמת, ולפיו יו"ר הדירקטוריון היוצא היה זכאי להחזר הוצאות בהתאם ובכפוף לאמור בהוראה 301A.

החל מחודש ספטמבר 2021 החל יו"ר הדירקטוריון היוצא להעמיד את שירותיו לבנק, באמצעות חברת ניהול בבעלותו, כנגד הוצאת חשבונית מס לבנק. בגין שירותים אלו, היה זכאי היו"ר היוצא לתמורה בסך כולל של כ-3.7 מיליון ש"ח בחישוב שנתי, בתוספת מע"מ כחוק, כשסכום זה היה צמוד לעליית המדד⁷ והיה צמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק, והכל כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו.

עוד היה זכאי יו"ר הדירקטוריון היוצא להסדרי פטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה כמקובל בבנק, מעת לעת, וכן להטבות ולהחזר הוצאות בהתאם ובכפוף לקבוע בהוראה 301A ובלבד שהעלות הכוללת השנתית לבנק בגין סך תנאי כהונתו של היו"ר היוצא לא עלתה על התמורה השנתית כאמור לעיל.

מובהר כי יו"ר הדירקטוריון היוצא לא היה זכאי למענק שנתי משתנה.

⁶ מובהר כי יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי למענק שנתי משתנה.

⁷ מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה של סכום התמורה.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ד. עתודה לחופשה

בסעיף התחייבויות אחרות קיימת הפרשה בגין ימי חופשה שטרם נוצלו אשר חושבה על בסיס שכר אחרון בתוספת תשלומים נלווים. בנוסף קיימת הפרשה עבור ימי מחלה שיומרו לימי חופשה אשר חושבה על בסיס אקטוארי. נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הפרשות האמורות מסתכמות לסך 202 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 201 מיליון ש"ח).

ה. התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק

הבנק מפקיד, עבור העובדים בדור א', כספים לתגמולים ולמרכיב פיצויים בקופת גמל לתגמולים ולפיצויים של עובדי הבנק, אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה. (להלן: "החברה המנהלת").

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק כאמור [בסעיף 1.1](#) לעיל, עבור עובדי דור ב' קיימות הפקדות שוטפות לפיצויים ותגמולים ולגביהם לא קיימת לבנק חבות פנסיונית למעט השלמה לפיצויי פיטורין. עבור עובדי דור א' הפורשים מעבודתם בבנק, בהתקיים תנאים מסוימים, קיימת הזכות לבחור בין קבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או פנסיה, או שילוב של החלופות, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים. עבור עובדים אלה מופקדים כספים לתגמולים ולפיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק אשר מנוהלת על ידי החברה המנהלת. במהלך שנת 2019 התקשר הבנק עם גופים מוסדיים להעברת כספי תגמולים וכספי פיצויים של עובדים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול של פנסיה, לקופה משלמת. כמו כן התקשר הבנק בהסכמים לרכישת פוליסות ביטוח לפורשים ממקורותיו העצמיים.

ו. מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק

ביום 4 באוגוסט 2022 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מדיניות תגמול מעודכנת לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול נכנסה לתוקף בתחילת שנת 2023 ותחול עד לתום שנת 2025. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול").

מדיניות התגמול קובעת את המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה וסיום העסקה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מדיד מותנה ביצועים, המורכב מרכיב מענק המבוסס על תשואה משוקללת להון של הבנק, רכיב מענק המבוסס על תשואת המנייה המשוקללת של הבנק בהשוואה לתשואת מדד ת"א-בנקים, רכיב מענק המבוסס על יחס היעילות המשוקללת של הבנק, ורכיבים נוספים, ככל שיועדת התגמול והדירקטוריון יחליטו לקבוע רכיבים נוספים לגבי נושאי משרה שאינם המנכ"ל הראשי; מענק אישי איכותי, המתבסס על השגת יעדים אישיים וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריות של נושא המשרה הרלוונטי; ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יצוין כי חברי הדירקטוריון לרבות יו"ר הדירקטוריון, אינם זכאים למענק שנתי משתנה. מנכ"ל הבנק אינו זכאי למענק שנתי משתנה, אלא אם יקבע אחרת על ידי האורגנים המוסמכים של הבנק.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה מוגבל בתקרה של 8 משכורות חודשיות בשנה, כאשר בגין אירועים מיוחדים יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון לאשר מענק מיוחד נוסף למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, הסמכות להפחית (משיקולים מיוחדים) את המענק השנתי המדיד, בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, מדיניות התגמול קובעת, בהתאם להוראה 301A, מנגנון השבת מענקים משתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

עוד קבועים במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק המשתנה לנושאי המשרה, אשר תשלומם כפוף לעמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה (או תנאי ההבשלה הקבועים בתגמול הוני, ככל שהחלק הנדחה של תשלומי המענק המשתנה כאמור ניתן בצורת תגמול הוני).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

מדיניות התגמול קובעת מנגנונים והסדרים שונים שנועדו לאפשר לוועדת התגמול ודירקטוריון הבנק לאשר עדכונים במדיניות התגמול או ברכיבי התגמול בתנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שמדיניות התגמול חלה עליהם במהלך תקופת מדיניות התגמול, מבלי להידרש לקבלת אישור מחודש של האסיפה הכללית של הבנק במועד העדכון כאמור. עדכונים כאמור במדיניות ייעשו ככל שהנסיבות הקיימות במועד העדכון, יצדיקו לדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את ביצוע העדכונים כאמור.

מדיניות התגמול קובעת עוד כי התגמול של מי מנושאי המשרה בבנק (שאינם יו"ר הדירקטוריון או המנכ"ל הראשי) יכול שיעלה בהתאם להחלטת ועדת התגמול והדירקטוריון על הרף הקבוע בסעיף 2(א) לחוק מגבלת התגמול, ובמקרה כזה חלק מהשכר של אותם נושאי משרה לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32(ז) לפקודת מס הכנסה. עוד כוללת מדיניות התגמול מנגנון המאפשר להעלות את סך התגמול לו יהיו זכאים יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל הראשי אוטומטית עם עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול (כאשר ככל שעדכון סך התגמול ליו"ר הדירקטוריון ו/או למנכ"ל הראשי יעלה על 5% כתוצאה מההצמדה לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול, יובא העדכון לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון).

בנוסף, מדיניות התגמול כוללת אפשרות ולפיה, בכפוף לאישור האורגנים המוסמכים בבנק ובכפוף להוראות כל דין, נושאי משרה בבנק (לרבות דירקטורים) יכול שיהיו זכאים לתגמול הוני, בצורה של אופציות, מניות או מכשירים מבוססי מניות.

ז. מדיניות תגמול עובדים מרכזיים

מדיניות תגמול מעודכנת ל"עובדים מרכזיים" בבנק, שאינם נושאי משרה, אושרה על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בחודש ינואר 2023 והיא תחול עד תום שנת 2025. מדיניות זו קובעת את המסגרת לתגמול עובדים מרכזיים כאמור והיא כוללת, בין היתר, התייחסות למרכיב השכר, לתנאים הנלווים, למרכיב המענקים השנתי ולתנאי הפרישה. מדיניות זו גובשה בשיתוף לב לעקרונות מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, בהתאמות הנדרשות ובהתאם לקבוע ולנדרש בחוק מגבלת התגמול ובהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

ח. מדיניות תגמול לכלל העובדים

מדיניות תגמול מעודכנת לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים) אושרה על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בחודש ינואר 2023, והיא מושתתת על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק כאמור, נועדה לשמש כלי לקידום עמידה ביעדים העסקיים של הבנק ובכלל זה לאפשר גיוס עובדים איכותיים לעבודה בבנק, לשמר אותם לאורך זמן, להניע אותם לשיפור ביצועים ולהשגת המטרות והיעדים העסקיים של הבנק, תוך מניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

מדיניות התגמול מתייחסת בין היתר, למשכורת, לתנאים הנלווים לשכר, לזכויות סוציאליות וכן למענקים, לתנאי פרישה ולתשלומים אחרים להם זכאים כלל העובדים.

ט. הנפקת כתבי אופציה

לפרטים אודות הנפקת כתבי אופציה שאינם רשומים למסחר לעובדי הבנק ו/או עובדי חברות בנות של הבנק ראה [ביאור 24.א.](#)

י. שינוי חקיקה צפוי בשיעור המס לאחר תאריך המאזן

ביום 28 בפברואר 2024 פורסם ברשומות צו מס ערך מוסף (שיעור המס על עסקה ועל יבוא טובין) (תיקון), התשפ"ד-2024, לפיו, שיעור מס ערך מוסף יעלה ל-18% החל מיום 1 בינואר 2025. בהתאמה, ביום 11 במרס 2024 אישרה הכנסת את צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשפ"ד-2024 לפיו יבוצע עדכון שיעור מס השכר ומס הריווח בהתאמה לעליית שיעור המע"מ משנת 2025.

לאור ההעלאה בשיעור מס השכר ומס רווח, יכיר הבנק בגידול ביתרת ההתחייבויות האקטואריות ליום 31 בדצמבר 2023, בכ-76 מיליון ש"ח, גידול שיירשם כנגד רווח כולל אחר.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יא. הרכב ההטבות

1. הטבות לעובדים

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
הטבות לאחר פרישה - פנסיה ופיצויים		
21,261	17,214	17,210
9,803	8,816	9,018
11,458	8,398	8,192
חופשת יובל צבורה		
30	19	18
30	19	18
הטבות אחרות		
637	513	505
637	513	505
סך הכל		
12,150	8,946	8,733
28	-	10
25	16	18
12	2	-

2. תכנית הטבה מוגדרת

א. מחויבות ומצב המימון

1. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
20,491	21,261	17,214
189	142	124
572	717	858
32	27	23
829	(3,449)	(209)
(12)	4	10
(840)	(1,401)	(971)
-	-	161
-	69	-
-	(156)	-
21,261	17,214	17,210
19,617	16,594	16,235

(א) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. נכון ליום 31 במרץ 2022 היתרות הנ"ל סווגו כמוחזקות למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יא. הרכב ההטבות (המשך)

2. תכנית הטבה מוגדרת (המשך)

א. מחויבות ומצב המימון (המשך)

2. שינוי בשווי ההוגן של נכסי התכנית ומצב המימון של התכנית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
8,945	9,803	8,816
1,150	(293)	339
201	248	365
32	27	23
(23)	1	8
(502)	(869)	(533)
-	69	-
-	(170)	-
9,803	8,816	9,018
11,458	8,398	8,192

(א) לרבות השפעת המעבר לקופה משלמת בגין פורשים. ראה [סעיף ה](#). בביאור זה.
 (ב) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. נכון ליום 31 במרץ 2022 היתרות הנ"ל סווגו כמוחזקות למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

3. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
12	2	-
11,470	8,400	8,192
11,458	8,398	8,192

4. סכומים שהוכרו ברווח כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
5,168	2,109	1,737
5,168	2,109	1,737

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יא. הרכב ההטבות (המשך)

2. תכנית הטבה מוגדרת (המשך)

ב. הוצאה לתקופה

1. רכיבי עלות ההטבה שנכללו ברווח והפסד

2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
189	142	124	עלות שירות
572	717	858	עלות ריבית
(414)	(402)	(487)	תשואה חזויה על נכסי התכנית
489	265	311	הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד אקטוארי נטו
-	-	161	אחר, לרבות הפסד (רווח) מצמצום או סילוק
836	722	967	סך עלות ההטבה, נטו
185	199	214	סך הוצאה בגין תכנית פנסיה להפקדה מוגדרת
1,021	921	1,181	סך הוצאות שנכללו ברווח והפסד

2. שינויים בנכסי תכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח כולל אחר לפני השפעת מס

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
93	(2,754)	(61)	הפסד (רווח) אקטוארי נטו לשנה
(489)	(265)	(311)	הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד אקטוארי נטו
-	6	-	שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ
-	(46)	-	בניכוי יתרות של חברת הבת בארה"ב שנמכרה ^(א)
(396)	(3,059)	(372)	סך הכל הוכר ברווח כולל אחר
836	722	967	סך עלות ההטבה נטו
440	(2,337)	595	סך הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר

(א) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. נכון ליום 31 במרס 2022 היתרות הנ"ל סווגו כמוחזקות למכירה. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יא. הרכב ההטבות (המשך)

3. הנחות^(א)

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמידת עלות ההטבה נטו לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר
 1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין ההטבה

31 בדצמבר		
2021	2022	2023
באחוזים		
0.55	2.06	2.39
2.59	2.67	3.13
0.1-7	0-36.4	0-38.8
0-6.3	0-6.81	0-6.41

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
באחוזים		
0.92	1.45	2.17
4.50	4.50	5.63
0-6.3	0-6.81	0-6.41

ב. השפעה של שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

קיטון בנקודת אחוז אחת			גידול בנקודת אחוז אחת		
ליום 31 בדצמבר			ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023	2021	2022	2023
במיליוני ש"ח					
3,507	2,609	2,500	(2,829)	(2,126)	(2,056)
665	387	406	(592)	(346)	(356)
(283)	(215)	(232)	256	192	204
(580)	(339)	(355)	650	378	397

(א) ההנחות מתייחסות לנתוני הבנק בלבד.

(ב) לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם הקיבוצי המיוחד בשנת 2000.

(ג) שינוי זהה לכל עובד.

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים, כאשר חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יא. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית

א. הרכב השווי ההוגן של נכסי תכנית

ליום 31 בדצמבר 2023				
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
במיליוני ש"ח				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	191	23	-	214
מניות	971	-	20	991
אגרות חוב ממשלתיות	144	117	-	261
אגרות חוב קונצרניות	373	41	-	414
אחר ^(א)	52	68	7,018	7,138
סך הכל	1,731	249	7,038	9,018

ליום 31 בדצמבר 2022				
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
במיליוני ש"ח				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	103	33	-	136
מניות	1,019	-	76	1,095
אגרות חוב ממשלתיות	213	121	-	334
אגרות חוב קונצרניות	540	39	-	579
אחר ^(א)	8	64	6,600	6,672
סך הכל	1,883	257	6,676	8,816

(א) לרבות הפקדות בקופה משלמת ופוליסות ביטוח שנרכשו בגין פורשים. ראה [סעיף ה.](#) בביאור זה.

ב. השווי ההוגן של נכסי תכנית לפי סוגי נכסים ויעד הקצאה לשנת 2024

	יעד הקצאה		
	ליום 31 בדצמבר		
	2022	2023	2024
באחוזים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	2	2	-
מניות	12	11	13
אגרות חוב ממשלתיות	4	3	1
אגרות חוב קונצרניות	7	5	6
אחר	75	79	80
סך הכל	100	100	100

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

יא. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית (המשך)

ג. התנועה בשווי ההוגן של נכסי תכנית ששוים נמדד על בסיס שימוש בנתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023					
יתרת פתיחה	תשואה בפועל על נכסי התכנית				יתרת פתיחה
	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/מחוץ לרמה 3	
					במיליוני ש"ח
76	-	(53)	(3)	-	מניות
6,600	-	156	45	217	אחר
6,676	-	103	42	217	סך הכל
20					יתרה סגירה
7,018					יתרה סגירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022					
יתרת פתיחה	תשואה בפועל על נכסי התכנית				יתרת פתיחה
	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/מחוץ לרמה 3	
					במיליוני ש"ח
104	2	(36)	6	-	מניות
6,198	(1)	(47)	21	429	אחר
6,302	1	(83)	27	429	סך הכל
76					יתרה סגירה
6,600					יתרה סגירה

5. תזרימי מזומנים
א. הפקדות

הפקדות בפועל			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			תחזית ^(א)
2021	2022	2023	2024
			במיליוני ש"ח
233	275	388	476
			הפקדות

(א) אומדן ההפקדות שצפוי הבנק להפקיד לתכנית הטבה מוגדרת במהלך שנת 2024.

ב. ההטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד^(א)

שנה	במיליוני ש"ח
2024	766
2025	730
2026	749
2027	794
2028	826
2029-2033	4,805
2034 ואילך	13,762
סך הכל	22,432

(א) בערכים מהווניים.

ביאור 24 - עסקאות תשלום מבוסס מניות

א. כללי

ביום 16 באוגוסט 2022 פרסם הבנק מתאר להצעת ניירות ערך לנושאי משרה ועובדים של קבוצת הבנק של עד 5,000,000 כתבי אופציה, מתוכם הוקצו בשנת 2022 2,460,399 כתבי אופציה לעובדים ונושאי משרה (שאינם דירקטורים ואינם המנכ"ל).

למידע נוסף ראה [ביאור 24.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביום 30 במרס 2023 הוקצו 239,502 כתבי אופציה נוספים שאינם רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ ל-13 עובדי הבנק, כאשר מתוכם שלושה נושאי משרה בבנק (שאינם דירקטורים ואינם המנכ"ל), לרבות אופציות מתוך הכמות כאמור אשר תוקצנה ותפקענה או שתתבטל זכות הניצע לקבלן, והן לא תמומשנה למניות, ותוחזרנה למאגר האופציות, והכל כמפורט במתאר.

במועד הבשלת כתבי האופציה יהיה הניצע זכאי למניות מימוש בכמות שתיקבע על פי מרכיב שווי ההטבה בלבד. לעניין זה, "מרכיב שווי ההטבה" הנו ההפרש בין שער הסגירה של מניה רגילה של הבנק בבורסה במועד המימוש לבין מחיר המימוש. כתבי האופציה יבשילו בשלוש מנות שנתיות שוות (כל מנה שווה ל- $\frac{1}{3}$ מכל מנות כתבי האופציה שיוקצו לכל ניצע) החל ממועד ההקצאה, כדלקמן:

המנה הראשונה תבשיל בחלוף שנה ממועד ההקצאה ותפקע 24 חודשים לאחר מכן. מובהר כי מימוש המנה הראשונה כפוף גם לתקופת החסימה ולהוראות סעיף 102. המנה השנייה תבשיל בחלוף שנתיים ממועד ההקצאה ותפקע 24 חודשים לאחר מכן. המנה השלישית תבשיל בחלוף שלוש שנים ממועד ההקצאה ותפקע 24 חודשים לאחר מכן.

בתום תקופת המימוש של כל מנה יפקעו כתבי האופציה מאותה מנה (במקרה שלא פקעו או מומשו קודם לכן בהתאם להוראות תכנית האופציות) וכתבי האופציה לא יהיו ניתנים למימוש החל ממועד זה.

כתבי האופציה מוצעים לניצעים ללא תמורה, כחלק מתנאי העסקתם בבנק. מחיר המימוש של כתבי האופציה המוקצים בפועל הנו 29.53 ש"ח למניה, אשר נקבע בהתאם למחיר הסגירה הממוצע בש"ח של מניית הבנק בשלושים ימי המסחר שקדמו למועד אישור הדירקטוריון להקצאת כתבי האופציה.

בגין הנפקתם של כתבי האופציה האמורים לעיל, רושם הבנק הוצאות שכר בהתאם לשווי ההוגן של כתבי האופציה. הוצאה זו תירשם בדוחות הכספיים של הבנק לאורך תקופת ההבשלה של האופציות.

האומדן לשווי ההוגן של כתבי האופציה ליום הקצאתם, הנו כ-1.5 מיליון ש"ח. האומדן לשווי ההוגן של כתבי האופציה נערך על ידי מעריך חיצוני ומבוסס על המודל הבינומי לתמחור אופציות, והכל בהתאם להנחות כפי שנכללו במתאר.

הבנק קיבל מרשות המיסים אישור להפעלת התכנית כ"תכנית להקצאת מניות באמצעות נאמן" במסגרת סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, במסלול מיסוי רווח הון.

ביום 28 ביוני 2023 אישר דירקטוריון הבנק הקצאת 117,585 כתבי אופציה נוספים שאינם רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ לתשעה עובדי הבנק, (שאינם דירקטורים ואינם המנכ"ל), לרבות אופציות מתוך הכמות כאמור אשר תוקצנה ותפקענה או שתתבטל זכות הניצע לקבלן, והן לא תמומשנה למניות, ותוחזרנה למאגר האופציות, והכל כמפורט במתאר.

במועד הבשלת כתבי האופציה יהיה הניצע זכאי למניות מימוש בכמות שתיקבע על פי מרכיב שווי ההטבה בלבד. לעניין זה, "מרכיב שווי ההטבה" הנו ההפרש בין שער הסגירה של מניה רגילה של הבנק בבורסה במועד המימוש לבין מחיר המימוש. כתבי האופציה יבשילו בשלוש מנות שנתיות שוות (כל מנה שווה ל- $\frac{1}{3}$ מכל מנות כתבי האופציה שיוקצו לכל ניצע) החל ממועד ההקצאה, כדלקמן:

המנה הראשונה תבשיל בחלוף שנה ממועד ההקצאה ותפקע 24 חודשים לאחר מכן. מובהר כי מימוש המנה הראשונה כפוף גם לתקופת החסימה ולהוראות סעיף 102. המנה השנייה תבשיל בחלוף שנתיים ממועד ההקצאה ותפקע 24 חודשים לאחר מכן. המנה השלישית תבשיל בחלוף שלוש שנים ממועד ההקצאה ותפקע 24 חודשים לאחר מכן.

בתום תקופת המימוש של כל מנה יפקעו כתבי האופציה מאותה מנה (במקרה שלא פקעו או מומשו קודם לכן בהתאם להוראות תכנית האופציות) וכתבי האופציה לא יהיו ניתנים למימוש החל ממועד זה.

ביאור 24 - עסקאות תשלום מבוסס מניות (המשך)

כתבי האופציה מוצעים לניצעים ללא תמורה, כחלק מתנאי העסקתם בבנק. מחיר המימוש של כתבי האופציה המוקצים בפועל הנו 27.59 ש"ח למניה, אשר נקבע בהתאם למחיר הסגירה הממוצע בש"ח של מניית הבנק בשלושים ימי המסחר שקדמו למועד אישור הדירקטוריון להקצאת כתבי האופציה.

בגין הנפקתם של כתבי האופציה האמורים לעיל, רושם הבנק הוצאות שכר בהתאם לשווי ההוגן של כתבי האופציה. הוצאה זו תירשם בדוחות הכספיים של הבנק לאורך תקופת ההבשלה של האופציות.

האומדן לשווי ההוגן של כתבי האופציה ליום הקצאתם, הנו כ-0.7 מיליון ש"ח. האומדן לשווי ההוגן של כתבי האופציה נערך על ידי מעריך חיצוני ומבוסס על המודל הבינומי לתמחור אופציות, והכל בהתאם להנחות כפי שנכללו במתאר.

הבנק קיבל מרשות המיסים אישור להפעלת התכנית כ"תכנית להקצאת מניות באמצעות נאמן" במסגרת סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, במסלול מיסוי רווח הון.

ביום 28 ביוני 2023 אישר דירקטוריון הבנק הקצאת 1,135,570 כתבי אופציה למנכ"ל הבנק ול-12 נושאי משרה של הבנק שהינם חברי הנהלת הבנק ועובד אחד של חברת בת של הבנק על פי מתאר שפרסם הבנק ביום 16 באוגוסט 2022. מכלל כתבי האופציה כאמור, זכאי המנכ"ל ל-145,794 כתבי אופציה, אשר אושרה הקצאתם ביום 10 באוגוסט 2023 על ידי האסיפה הכללית של הבנק.

כתבי האופציה ניתנים למימוש של עד 1,135,570 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של הבנק.

מחיר המימוש של כתבי האופציה יהיה 27.59 ש"ח למניה. מחיר המימוש אינו צמוד למדד. מחיר המימוש נקבע בהתאם למחיר הסגירה הממוצע של מניית הבנק בשלושים ימי המסחר שקדמו למועד החלטת הדירקטוריון.

כתבי האופציה לא יירשמו למסחר בבורסה. מניות המימוש שתונפקנה עקב מימוש כתבי האופציה ירשמו למסחר בבורסה.

גם לו תסתיים כהונתו בבנק של מי מהניצעים, כתבי האופציה יהיו בתוקף עד לתום תקופת המימוש.

המניות שינבעו ממימוש כתבי האופציה יהיו שוות בזכויותיהן לכל דבר ועניין למניות הרגילות.

מתווה להענקת תגמול הוני קבוע לדירקטורים בבנק שאינם יו"ר הדירקטוריון

ביום 10 באוגוסט 2023 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול והדירקטוריון של הבנק, מתווה להענקת תגמול הוני קבוע לדירקטורים בבנק (שאינם יו"ר הדירקטוריון) אשר יכהנו מעת לעת בדירקטוריון הבנק ("הדירקטורים הניצעים"). על פי המתווה, התגמול ההוני יהיה קבוע ועל פיו, יוקצו לדירקטורים הניצעים, במועדים קבועים מראש, מניות חסומות של הבנק, בנות 1 ש"ח ע.נ. כל אחת, בכמות המשקפת שווי בסכום קבוע (דהיינו, לא במספר מניות קבוע, להלן: "התגמול ההוני הקבוע").

זכאות הדירקטורים הניצעים לתגמול ההוני הקבוע, לא תהיה מותנית, ובכלל זה לא תהיה מותנית בתנאי ביצוע או בהמשך כהונת הדירקטור הניצע הרלוונטי בבנק לאחר מועד הענקת התגמול ההוני. מובהר, כי התגמול ההוני הקבוע יוענק רק לדירקטורים אשר יכהנו בדירקטוריון הבנק בכל אחד ממועדי ההענקה.

בהתאם לקבוע בתקנות החברות, הענקה לראשונה של תגמול הוני לדירקטורים הניצעים, יכול ותבצע רק בסמוך לאחר המועד הבא שבו יתמנה לכהונה בדירקטוריון הבנק דירקטור חיצוני חדש על פי הוראות סעיף 239 לחוק החברות ("דח"צ"), או בעת חידוש כהונה של אחד הדח"צים המכהנים.

שווי התגמול ההוני הקבוע שיוענק לכל אחד מהדירקטורים הניצעים יהיה זהה, ויוענק אחת לרבעון בחלוקה לארבע מנות שוות בשנה (או אחת לשנה קלנדרית), בשווי 25,000 ש"ח כל אחת (צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן, להלן: "מועדי ההענקה"). כמות המניות אשר יוענקו לדירקטורים הניצעים בכל אחד ממועדי ההענקה תיקבע בהתאם למחיר הסגירה הממוצע של מניית הבנק ב-30 ימי המסחר שקדמו לכל מועד ההענקה.

התגמול ההוני הקבוע יוענק לדירקטורים הניצעים במסלול הוני (לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש]), תשכ"א-1961, להלן: "פקודת מס הכנסה"), ולפיכך יכול שיהיה כפוף לתקופת חסימה מיסויית בת שנתיים שבמהלכה יופקדו המניות החסומות בידי נאמן שיתמנה על ידי הבנק ו/או הענקת הגמול ההוני הקבוע לדירקטור ניצע בהתאם להוראות סעיף 3(ט) לפקודת מס הכנסה, במסלול מיסוי פירוטי והכל בהתאם לכללי דיני המס שיחולו בעת ההענקה והמימוש.

ביאור 24 - עסקאות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ב. פרטים בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
		תנועה באופציות למניות:
	מספר יחידות	קיימות במחזור לתחילת השנה
-	2,460,399	הוענקו במהלך השנה
2,460,399	1,492,657	חולטו במהלך השנה
-	391,907	קיימות במחזור לתום השנה
2,460,399	3,561,149	

ג. פרטים על סך עלות התגמול בגין הסדרי תשלום מבוסס מניות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	
		במיליוני ש"ח
3	7	סכומים שנזקפו לרווח והפסד, לפני השפעת המס
-	-	השפעת המס
3	7	סכומים שנזקפו לרווח והפסד לאחר השפעת המס

ביאור 25א - הון

א. הון המניות

31 בדצמבר 2022		31 בדצמבר 2023	
מונפק ונפרע ^(א)	רשום	מונפק ונפרע ^(א)	רשום
ש"ח			
1,615,629,355	3,215,000,000	1,615,629,355	3,215,000,000

(א) כל המניות שהונפקו רשומות על שם המניות שהונפקו ושיונפקו והמרו או יומרו לסטוק רגיל הניתן להעברה ביחידות בנות 1.0 ש"ח. הזכויות הנלוות למניות הבנק קבועות בתקנון הבנק.

ביום 10 באוגוסט 2023 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מתווה לתגמול הוני לדירקטורים בבנק (שאינם יו"ר הדירקטוריון) אשר יכהנו מעת לעת בדירקטוריון הבנק (להלן: "הדירקטורים הניצעים"). על פי המתווה, התגמול ההוני יהיה קבוע ועל פיו, יוקצו לדירקטורים הניצעים, במועדים קבועים מראש, מניות חסומות של הבנק, בנות 1 ש"ח ע.נ. כל אחת, בכמות המשקפת שווי בסכום קבוע (דהיינו, לא במספר מניות קבוע), זהה לכל אחד מהדירקטורים הניצעים ויוענק אחת לרבעון בחלוקה לארבע מנות שוות בשנה¹, בשווי 25,000 ש"ח כל אחת (צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן הידוע במועד זימון אסיפת בעלי המניות) (להלן: "מועדי ההענקה"). כל הענקה כאמור, תיעשה בכפוף לדרישות הדין כפי שיחולו במועד ההענקה הרלוונטי ובכפוף לפרסום על ידי הבנק של דוח הצעה פרטית בהתאם לתקנות ניירות ערך (הצעה פרטית של ניירות ערך בחברה רשומה), תש"ס-2000 ולקבלת אישור הבורסה לניירות ערך בתל-אביב (להלן: "הבורסה") לרישומן למסחר של המניות שיוענקו בכל מועד הענקה וכן בכפוף להוראות תקנון הבורסה בנוסחן כפי שיהיה בכל אחד ממועדי ההענקה.

בהתאם לקבוע בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000, הענקה לראשונה של תגמול הוני לדירקטורים הניצעים, יכול להתבצע רק בסמוך לאחר המועד הבא שבו יתמנה לכהונה בדירקטוריון הבנק דירקטור חיצוני חדש על פי הוראות סעיף 239 לחוק החברות (להלן: "דח"צ"), או בעת חידוש כהונה של אחד הדח"צים המכהנים².

הקצאת כתבי אופציה

לפרטים אודות פקיעה והנפקת כתבי אופציה שאינם רשומים למסחר לעובדים ונושאי משרה בבנק לרבות מנכ"ל הבנק, של הבנק, ראה [ביאור 24א](#).

הסטוק הרגיל רשום למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

כתבי התחייבות נדחים

209,100,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 402) הונפקו על ידי הבנק ביום 8 ביולי 2018, וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל-20,906,823 מניות רגילות של הבנק, בהתאמה, נכון ליום 31 בדצמבר 2023 664,150,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 403) הונפקו על ידי הבנק ביום 31 בינואר 2019 ו-777,000,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבויות נדחים (סדרה 403) נוספים הונפקו על ידי הבנק ביום 13 במרס 2019 בדרך של הרחבת סדרה. כתבי התחייבויות הנדחים הנ"ל ניתנים להמרה בנסיבות מיוחדות ל-133,533,750 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2023.

1,240,950,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 404) הונפקו על ידי הבנק ביום 15 ביולי 2019. כתבי התחייבות הנדחים הנ"ל ניתנים להמרה בנסיבות מיוחדות ל-105,262,612 מניות רגילות של הבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2023.

750,000,000 דולר ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה לאומי \$ 2031) הונפקו על ידי הבנק ביום 29 בינואר 2020 וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל-208,055,925 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2023.

631,950,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 405) הונפקו על ידי הבנק ביום 27 במרס 2022 ו-771,950,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבויות נדחים (סדרה 405) נוספים הונפקו על ידי הבנק ביום 12 בספטמבר 2022 בדרך של הרחבת סדרה. כתבי התחייבות הנדחים הנ"ל ניתנים להמרה בנסיבות מיוחדות ל-84,824,854 מניות רגילות של הבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2023.

¹ או סכום של 100,000 ש"ח (צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן הידוע במועד זימון אסיפת בעלי המניות) אחת לשנה קלנדרית.
² המינוי ו/או חידוש כהונה הבא של דח"צ בדירקטוריון הבנק, צפוי להיות מאושר באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2024.

ביאור 25א - הון (המשך)

500,000,000 דולר ע.ג. כתיבי התחייבות נדחים (סדרה לאומי \$ 2033 רמ) הונפקו על ידי הבנק ביום 18 בינואר 2023 וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל-118,750,000 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2023.

ב. תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

ביום 22 במאי 2023 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 800 מיליון ש"ח, על פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה רשות ניירות ערך (עמדה משפטית מספר 8-199), לביצוע בשלושה שלבים, החל מיום 24 במאי 2023 ועד ליום 15 במאי 2024 או עד לרכישת כל סכום התכנית, המוקדם ביניהם.

אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע תכנית הרכישה, כנדרש בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 332, התקבל ביום 17 במאי 2023, בכפוף לעמידה במגבלות וביעדי ההון, ובכלל זאת התנאי לפיו התכנית תופסק לאלתר אם במהלך תקופת התכנית יתברר כי על פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו הבנק אינו עומד ביחס הון עצמי רובד 1 של 10.9% לפחות.

בשנת 2023 בוצעו שלבים א' ו-ב' של התכנית. ביצוע שלב א' החל ביום 24 במאי 2023, והסתיים ביום 1 באוגוסט 2023, במסגרתו נרכשו באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי 10,740,308 מניות בהיקף של כ-300 מיליון ש"ח. ביצוע שלב ב' החל ביום 16 באוגוסט 2023, והסתיים ביום 18 באוקטובר 2023, במסגרתו נרכשו באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי 10,208,701 מניות בהיקף של כ-300 מיליון ש"ח.

ביום 12 בנובמבר 2023 וביום 5 במרס 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים, בהם הבנקים התבקשו לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנד וביצוע רכישה עצמית של מניות לתקופה הקרובה וזאת על רקע מלחמת "חרבות ברזל" והגידול בחוסר הוודאות לגבי הימשכות המלחמה והיקף השפעתה על המשק.

בהמשך לכך, יצוין כי נתקבלה החלטה לא לבצע את החלק השלישי והאחרון של תכנית הרכישה.

סך הכל נרכשו על פי התכנית האמורה 20,949,009 מניות בהיקף כספי כולל של 600 מיליון ש"ח.

נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 92,773,267 מניות רדומות.

ג. חוזר להתאמות להוראת ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 250

בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 7 בפברואר 2024, בוטלה הוראת השעה.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור, שהן למטרת מימון זכויות במקרקעין, למעט הלוואות לדיוור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה לתקופה שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2021. ליום 31 בדצמבר 2023, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת ההלוואות לדיוור, הינה 0.22% במונחי יחס הון עצמי רובד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 הינן 10.22% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיוור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

בנוגע ליחס המינוף, כפי שעוגן בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס המינוף", ההקלה בדרישת יחס מינוף מזערי של 5.5% (חלף 6%) בתוקף עד ליום 31 בדצמבר 2025. תאגיד שינצל את ההקלה עד למועד זה יידרש לשוב ולעמוד ביחס המינוף הנדרש טרום ההקלה תוך שני רבעונים, עד ליום 30 ביוני 2026. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

ד. מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביאור 25א - הון (המשך)

בהמשך למכתב הפיקוח מיום 12 בנובמבר 2023 בנושא תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים, כאמור לעיל, ביום 18 במרס 2024 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-365 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח הנקי לרבעון הרביעי של שנת 2023. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג. הינו כ-23.97 אגורות. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב מימוש ניירות ערך המיירים של הבנק. הדירקטוריון קבע את יום 27 במרס 2024 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 11 באפריל 2024 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48	588
24 במאי 2022	15 ביוני 2022	22.14	322
16 באוגוסט 2022	6 בספטמבר 2022	25.82	399
29 בנובמבר 2022	19 בדצמבר 2022	23.08	356
14 במרס 2023	4 באפריל 2023	45.20	698
23 במאי 2023	15 ביוני 2023	19.10	294
15 באוגוסט 2023	7 בספטמבר 2023	48.05	736
29 בנובמבר 2023	17 בדצמבר 2023	23.21	353

ה. תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב וניירות ערך מסחריים

ביום 27 במאי 2021 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מהרשות לניירות ערך. ביום 18 במאי 2023 אישרה רשות ניירות ערך להאריך את התקופה להצעת ניירות ערך על פי תשקיף המדף עד ליום 26 במאי 2024.

ביום 18 בינואר 2023, הנפיק הבנק סך של 500 מיליון דולר ארה"ב ערך נקוב כתבי התחייבות נדחים "ירוקים" סדרה לאומי \$ 2033 רמ. הסדרה נרשמה למסחר ברצף מוסדיים בבורסה בתל-אביב.

כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2033 רמ עומדים לפדיון בתשלום אחד, לאחר עשר שנים ושישה חודשים ממועד הנפקתם, כאשר לבנק עומדת האפשרות לבצע פדיון מוקדם בתקופה שבין חמש שנים ושלושה חודשים לבין 5 שנים ושישה חודשים ממועד הנפקתם, בכפוף לתנאים מסוימים.

כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2033 רמ נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 7.129% לשנה אשר תשולם בתשלומים חצי שנתיים. עד ליום 18 ביולי 2028. במועד זה, וככל שלא בוצע פדיון מוקדם, יעודכן שיעור הריבית בהתאם לתשואה הממשלתית בארה"ב באותו מועד בתוספת המרווח שהוסכם בהנפקה, כמפורט במסמכי ההנפקה.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה לאומי \$ 2033 רמ למניות על פי ממצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה (מתורגם לדולר ארה"ב לפי השער באותו מועד), או על פי שער הרצפה שנקבע (4.21053 דולר ארה"ב, כפוף להתאמות), כגובה מביניהם.

כתבי התחייבות לאומי \$ 2033 רמ כשירים להכלל בהון רובד 2 החל ממועדי הנפקתם.

ביום 30 במאי 2023 הנפיק הבנק סך של כ-1.492 מיליארד ש"ח ע.ג. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 183 בתמורה לכ-1.419 מיליארד ש"ח, וכן סך של כ-2.428 מיליארד ש"ח ע.ג. ניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 4).

קרן הנע"מ והריבית בגינה יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 28 במאי 2024, היא אינה צמודה למדד המחירים לצרכן ונושאת מרווח בשיעור של 0.19% מעל לריבית בנק ישראל.

ביום 7 באוגוסט 2023 הנפיק הבנק סך של כ-0.5 מיליארד ש"ח ערך נקוב כתבי התחייבות צמודי אשראי (CLN (credit linked note), סדרה לאומי אג"ח 1-ר-מ.

הסדרה נרשמה למסחר ברצף מוסדיים בבורסה בתל-אביב.

ביאור 25א - הון (המשך)

כתב התחייבות צמוד אשראי הינו מכשיר פיננסי המקושר למספר הלוואות שהעמיד הבנק, ונושא את סיכון האשראי של הלוואות אלו.

הבנק מתחייב לפרוע את סכום כתב ההתחייבות (לרבות ריבית על פי תנאי השטר), כשהתחייבות הבנק מותנית באי התממשות סיכון האשראי הגלום בהלוואות כאמור, בהתאם לנוסח השטר. התשלום על ידי הבנק לרוכש השטר יופחת בהתאמה באם איזו מן הלוואות אליה הוא מוצמד תהיה במצב של כשל תשלום, או חדלות פירעון או פשיטת רגל של הלווה, והפירעון למחזיק השטר יהיה רק כנגד סכומים שהבנק הצליח לגבות בגינו, הכל כמפורט בתנאי השטר.

תמורת ההנפקה מוכרת כביטחון פיננסי כשיר בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 וכן כביטחון המותר בניכוי בחישוב חבות לקוח לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313.

קרן אגרות החוב תעמוד לפירעון בתשלום אחד ביום 24 בדצמבר 2026, ככל שלא יבוצע פדיון מוקדם על ידי הבנק, כמפורט בתנאי ההנפקה. היתרה הבלתי מסולקת של קרן אגרות החוב תישא ריבית שנתית בשיעור ריבית בנק ישראל בתוספת 2.3% אשר תשולם ב-40 תשלומים חודשיים, החל מיום 24 בספטמבר 2023 עד ליום 24 בדצמבר 2026, מועד הפירעון הסופי של קרן אגרות החוב. אגרות החוב (קרן וריבית) לא תהיינה צמודות לבסיס הצמדה כלשהו.

ביום 21 בדצמבר 2023 הנפיק הבנק סך של כ-1.228 מיליארד ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה 185, סך של כ-2.123 ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה 186 וכן סך של כ-1.369 מיליארד ש"ח ע.ג. ניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 5).

קרן אגרות החוב סדרה 185 עומדת לפירעון בעשרה תשלומים חצי שנתיים שווים, החל מיום 28 בפברואר 2025 ועד יום 31 באוגוסט 2029. אגרות החוב צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 1.86%.

קרן אגרות החוב סדרה 186 עומדת לפירעון בשישה עשר תשלומים חצי שנתיים שווים, החל מיום 31 במאי 2026 ועד יום 30 בנובמבר 2033. אגרות החוב צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 2.02%.

קרן הנע"מ סדרה 5 והריבית בגינה יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 21 בדצמבר 2024, היא אינה צמודה, ונושאת ריבית בשיעור של 0.10% מעל לריבית בנק ישראל.

אגרות החוב (סדרות 183, 185, 186 ולאומי אג"ח 1 ר"מ) וניירות הערך המסחריים (נע"מ סדרות 14-5) אינם מוכרים לצורך הון פיקוחי.

1. פדיון מוקדם של כתבי התחייבות נדחים

ביום 5 ביולי 2023 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא כתבי התחייבות נדחים סדרה 401 אשר הונפקו לציבור ביולי 2018. בהתאם לכך, ביום 31 ביולי 2023 נפדו כתבי התחייבות בסך כולל של כ-681 מיליון ש"ח (כולל הפרשי הצמדה).

ביאור 25 - הלימות הון, מינוף ונזילות

כללי

במאי 2013 תיקן הפיקוח על הבנקים את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 210-201 בנושא מדידה והלימות הון, על מנת להתאימן להנחיות באזל 3.

יודגש, כי הוראות באזל 3 קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור לנושאים הבאים:

- רכיבי ההון הפיקוחי.
- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות.
- טיפול בחשיפות לתאגידים פיננסיים.
- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים.
- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

רכיבי הון הנתונים לתנדטיות

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, היוותה גורם שהשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות חושבה בהתאם לריביות שוק שגרמה לתנדטיות רבה במדידת ההון הפיקוחי של הבנק.

בהקשר זה, ביום 12 ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לעניין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016.

ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, ייפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. יישום השיטה החדשה נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיונית יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי). במקביל בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלוונטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016.

ביום 15 בנובמבר 2016 החליט דירקטוריון הבנק בהתבסס על המלצת ועדת הביקורת לחשב את ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים, על בסיס מרווח קבוע של אגרות חוב בדירוג בינלאומי AA.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2023:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכמים בכ-462.2 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ויחס ההון הכולל בכ-0.03%.
- שינוי הון עצמי רובד 1 - הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכמים בכ-53.9 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ויחס ההון הכולל בכ-0.02%.

ביאור 25 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

31 בדצמבר		
2022	2023	
		במיליוני ש"ח
א. נתונים		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
48,797	53,892	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ^{(א)(ב)(ה)}
12,020	14,141	הון רובד 2, לאחר ניכויים
60,817	68,033	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
392,658	426,399	סיכון אשראי ^(ד)
6,610	5,834	סיכונים שוק
26,375	29,943	סיכון תפעולי
425,643	462,176	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.46%	11.66%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.29%	14.72%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
10.21%	10.22%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
13.50%	13.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)

- (א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 בדצמבר 2023 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה, ראה [ביאור 25א](#) לעיל.
- (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024. לפרטים נוספים על ההתאמות בגין הפסדי אשראי צפויים, ראה [סעיף 1](#) להלן.
- (ג) בחישובי יחסי ההון הובאו בחשבון התאמות מיישום שיטת המדידה החדשה בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות. לפרטים נוספים אודות השפעת המעבר לשיטה החדשה ראה [סעיף רכיבי הון הנתונים לתנודות](#) לעיל.
- (ד) סיכון אשראי חושב לאחר יישום העדכונים להוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-203A בנושא "מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי".
- (ה) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2024.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ב. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר	
2022	2023
במיליוני ש"ח	
1. הון עצמי רובד 1	
49,438	54,497
190	(198)
49,628	54,299
התאמות פיקוחיות וניכויים:	
(1,205)	(643)
(35)	(20)
(1,240)	(663)
49	16
360	240
48,797	53,892
2. הון רובד 2	
7,547	8,811
4,473	5,330
12,020	14,141
ניכויים:	
-	-
12,020	14,141
60,817	68,033

(א) לפרטים נוספים ראה [סעיף רכיבי הון הנתונים לתנועתיות](#) לעיל.

(ב) התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024. לפרטים נוספים על ההתאמות בגין הפסדי אשראי צפויים, ראה [סעיף 1](#) להלן.

(ג) התאמות בגין תכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2024.

הערה: סך הכל הון כולל מחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211, 299 בדבר "מדידה והלימות הון", החלות מיום 1 בינואר 2014.

ביאור 25 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ג. השפעת התאמות על יחס הון עצמי רובד 1

31 בדצמבר	
2022	2023
באחוזים	
יחס ההון לרכיבי סיכון	
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני השפעת התאמות בגין תכניות ההתייעלות, התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים ובגין הלוואות בסיכון מוגבר לרכישת קרקע	
11.29%	11.61%
התאמות בגין תכנית ההתייעלות ^(א)	
0.01%	0.01%
התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים ^(ב)	
0.09%	0.04%
התאמות בגין הלוואות בסיכון מוגבר לרכישת קרקע	
0.07%	-
11.46%	11.66%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	

(א) התאמות בגין תכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים נזקפות על פני 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון.
 (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ו.כד.1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ד. יחס מינוף לפי הוראות הפיקוח על הבנקים

ביום 28 באפריל 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה, הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203A, ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 6%.

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם בנק ישראל חוזר להתאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם נגיף הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250). על פי החוזר נקבעה התאמה להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף, כך שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 5.5%. לפרטים נוספים על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה לעיל [ביאור 25.א](#).

לעניין הפחתת דרישות המינוף, ביום 16 בנובמבר 2023 פורסמה טיוטת חוזר לתיקון ההוראה ולפיה תוקף ההקלה יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2025. תאגיד שינצל את ההקלה עד למועד זה יידרש לשוב ולעמוד ביחס המינוף הנדרש טרום הוראת השעה תוך שני רבעונים, עד ליום 30 ביוני 2026. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

ביאור 25 - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

31 בדצמבר	
2022	2023
במיליוני ש"ח	
בנתוני המאוחד^(א)(ב)	
48,797	53,892
הון רובד 1	
766,895	810,014
סך החשיפות ^(ג)	
יחס המינוף	
6.36%	6.65%
יחס המינוף	
5.50%	5.50%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים על ההתאמות בגין תכנית התייעלות ראה [סעיף 1](#) לעיל.

כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום שיטת המדידה החדשה בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות. לפרטים נוספים אודות השפעת המעבר לשיטה החדשה ראה [סעיף 1](#) לעיל.

(ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים לפי הוראות הפיקוח על הבנקים.

(ג) סך החשיפות חושבו לאחר יישום העדכונים להוראת ניהול בנקאי תקין 218 "יחס המינוף" בעקבות עדכון הוראות 203 ו-203A בנושא "מדידה והלימות ההון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי".

ה. יחס כיסוי נזילות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים

ביום 28 בספטמבר 2014 פורסם חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

החל מיום 1 בינואר 2017 ואילך, יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש הינו 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר	
2022	2023
ממוצע באחוזים	
א. בנתוני המאוחד	
131	124
יחס כיסוי הנזילות	
100	100
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	
ב. בנתוני הבנק	
129	120
יחס כיסוי הנזילות	
100	100
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	

הערה: מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

הבנק עומד בדרישה הרגולטורית ליום 31 בדצמבר 2023.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

1. יחס מימון יציב לפי הוראות הפיקוח על הבנקים

הבנק מדווח את הוראת "יחס מימון יציב 222 (NSFR)" - הוראה זו מתבססת על פרסום של ועדת באזל. יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה לעמוד ביחס של 100%.

ליום 31 בדצמבר	
2022	2023
באחוזים	
א. בנתוני המאוחד	
128	118
יחס מימון יציב נטו	
100	100
יחס מימון יציב נטו המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	

הבנק עומד בדרישה הרגולטורית ליום 31 בדצמבר 2023. הבנק קבע מגבלות פנימיות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות הפנימיות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה^(א)

יתרת אשראי מפיקדונות לפי מידת גביה^(ב)

ליום 31 בדצמבר	
2022	2023
במיליוני ש"ח	
170	175
מטבע ישראלי לא צמוד	
1,014	1,037
מטבע ישראלי צמוד למדד	
1,184	1,212
סך הכל	

תזרימים בגין עמלת גביה ומרווחי ריבית בגין הפעילות במידת גביה ליום 31 בדצמבר

סך הכל 2022	סך הכל 2023	מעל עשרים שנים	מעל עד עשרים שנים	מעל עד עשר שנים	מעל עד חמש שנים	מעל עד שלוש שנים	מעל עד שנה	עד שנה	במיליוני ש"ח								
									במגזר הצמוד למדד ^(א)								
תזרימים חוזיים עתידיים									19	17	1	4	3	2	4	3	3
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים									18	16	-	3	4	2	4	3	3
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים ^(ג)									15	14	-	2	3	2	4	3	3

(א) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלות גביה (במקום מרווח).

(ב) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגינן בסך 299 מיליון ש"ח (2022 - 256 מיליון ש"ח) לא נכללו בלוח זה.

(ג) כולל מגזר מט"ח.

(ד) ההיוון בוצע לפי שיעור 3.99% (2022 - לפי שיעור 2.72%).

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות

ליום 31 בדצמבר	
2022	2023
במיליוני ש"ח	
102	125
הלוואות מפיקדונות לפי מידת הגביה	
39	48
הלוואות עומדות	

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

ליום 31 בדצמבר	
2022	2023
במיליוני ש"ח	
1,060	1,145
התחייבויות לרכישת ניירות ערך	
44	9
התחייבויות להשקעה בבניינים ובציוד ורכישתם	

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. תביעות משפטיות

במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק וחברות מאוחדות מסוימות תובענות משפטיות, לרבות בקשות לאישור תביעות ייצוגיות.

לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה, מסתכם בסך של כ-338 מיליון ש"ח.

1. להלן פירוט של תובענות שהוגשו נגד הבנק שהסכום הנטען בהן מהותי. לדעת הנהלת הבנק המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מהתובענות כאמור.

1.1 תובענות תלויות ועומדות שהוגשו בתקופות דיווח קודמות

א. ביום 2 בדצמבר 2013 הוגשה בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק בנושא עמלת פירעון מוקדם של הלוואות שלא לדיור. לטענת המבקשים, חישוב עמלת פירעון מוקדם על ידי הבנק, הן ביחס להלוואות לגביהן חלים עקרונות חישוב הקבועים בהוראות ניהול בנקאי תקין והן ביחס להלוואות לגביהן חלים כללים שקבע הבנק, לא נעשה כדין. לטענת המבקשים, אין באפשרותם להעריך את סכום התביעה הכולל. ביום 3 בנובמבר 2019 ניתנה החלטה על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב שאישרה באופן חלקי את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, ביחס לסוגיה של דרך חישוב עמלת הפירעון המוקדם בהלוואות שאינן מפוקחות, וביום 22 בדצמבר 2019 הגישו המבקשים ערעור לבית משפט העליון על החלטה זו. ביום 21 ביולי 2021 ניתן פסק דין הדוחה את הערעור, והתביעה ממשיכה להתנהל בבית המשפט המחוזי לגבי החלק שאושר לניהול כתובענה ייצוגית.

ב. ביום 29 במרס 2017, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק (ותביעות מקבילות גם נגד בנקים אחרים). לטענת המבקש, הבנק אינו רשאי לגבות "עמלת קורספונדנט" בעת שהבנק מבצע העברת מט"ח מחשבון לקוח לזכות חשבון בנק בחו"ל, וזאת בניגוד להוראות חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 והכללים מכוחו ("העילה הבנקאית"), ולחילופין, טוען המבקש כי הבנק רשאי לגבות עמלת קורספונדנט רק בהתאם להוצאה הממשית שהיתה לו (הסכום שבפועל שילם הבנק לקורספונדנט), וככל שהבנק לא עשה כן, הדבר מהווה הפרת חוזה, התעשרות שלא כדין והוא בניגוד להוראות חוק השליחות, התשכ"ח-1965 ("העילה מכח חוק השליחות"). המבקש טוען כי סכום הנזק האישי שנגרם לו הוא כ-30 דולר, והנזק הקבוצתי לא ניתן להערכה. ביום 16 בפברואר 2023 ניתנה החלטת בית המשפט בה אושרה התביעה כייצוגית בעילה מכח חוק השליחות בלבד, ונדחתה העילה הבנקאית. ביום 30 במאי 2023 הוגשה בקשת רשות ערעור מטעם הבנק (וכן מספר בנקים נוספים) על ההחלטה המאשרת את התביעה כייצוגית בעילה מכח חוק השליחות. טרם ניתנה החלטה בבקשה זו. ביום 1 ביוני 2023 הוגש ערעור מטעם המבקש על ההחלטה הדוחה את אישור התביעה כייצוגית בנוגע לעילה הבנקאית. הערעור מטעם המבקש נדחה על ידי בית המשפט העליון ביום 8 בינואר 2024.

ג. ביום 6 במאי 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. טענת המבקש היא, כי הבנק אינו ממלא כביכול את חובתו לעשות מאמץ סביר לאיתור בעלי חשבונות ללא תנועה שמעל סכום חובת ההשקעה לפי צו הבנקאות "פיקדונות ללא תנועה" התש"ס-2000, וכי לא די בשערך החשבונות שהבנק מבצע על פי הוראות הצו, אלא על הבנק לשערך את החשבונות בסכומים גבוהים יותר. לטענת המבקש, כלל הנזק של חברי הקבוצה לא ניתן להערכה. ביום 10 בנובמבר 2022 ניתנה החלטה על ידי בית המשפט שאישרה את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 5 בפברואר 2023 הוגשה בקשת רשות ערעור מטעם הבנק. ביום 11 בינואר 2024 נדחתה בקשת רשות הערעור על ידי בית המשפט העליון, והתובענה תמשיך להתנהל בבית המשפט המחוזי.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. ביום 21 בינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. עניינה של התובענה בטענת המבקשים לפיה הבנק מחייב, לכאורה, את כלל לקוחותיו (יחידים, עסקים קטנים ועסקים גדולים) עבור עסקאות לרכישת מוצרים ו/או שירותים מחו"ל, בין אם לשימוש עצמי ובין אם לצורך העברתם לחו"ל ו/או ייבואם לארץ, לפי פרק 7 לתעריפון - "סחר חוץ" וזאת במקום לחייב בעמלות הנמוכות יותר לפי פרק 5 לתעריפון - "מטבע חוץ". המבקשים מעריכים את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה, אותה הם מתיימרים לייצג, בעשרות מיליוני שקלים.

ה. ביום 10 במאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד שני בנקים אחרים. לטענת המבקשים, הבנקים פונעים בפרטיות לקוחותיהם ומפריים חובת סודיות בכך שמעבירים מידע מזהה על לקוחות הבנק לחברות כגון פייסבוק וגוגל. כן נטען כי הבנקים עשו שימוש בכלים של צדדים שלישיים, כדי לעקוב אחרי הלקוחות שלהם בזמן ביצוע פעולות באתרים ובאפליקציות הבנקאיות וזאת לשם עריכת קמפיינים פרסומיים. המבקשים מעריכים את הנזק האישי שנגרם להם ב-1,000 ש"ח ואינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי.

ו. במחצית שנת 2020 הוגשה לבית המשפט בניו יורק ארצות הברית תביעה נגד קונסורציום מלווים בכירים במימון פרויקט להקמת מגדל מגורים בניו יורק ("פרויקט"), ובכללם הבנק. קדמו להגשת התביעה פעולות בהן נקטו המלווים נגד הלווים לאור טענות מצד המלווים בנוגע להפרת הסכם המימון. בחודש נובמבר 2022 הגישו הלווים תביעה מתוקנת בה עדכנו את סכום התביעה המקורית לסך של 165 מיליון דולר ארה"ב (כנגד כל הנתבעים). בנוסף, ביום 2 בספטמבר 2022 נפתח הליך משפטי בבית המשפט בניו יורק, ארצות הברית, בקשר עם הפרויקט. ההליך נפתח על ידי מלווה המזנין בפרויקט נגד קונסורציום המלווים הבכירים במימון הפרויקט שבכללם גם הבנק. הסכום הנטען במסגרת הליך זה הינו בסך של 170 מיליון דולר ארה"ב.

ז. ביום 16 בנובמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בטענה שהבנק מפר את הוראות הדין בשעה שהוא מחייב את לקוחותיו בגין הוצאות צד שלישי בסכומים שאינם מפורטים בחלק 11 לתעריפון. בבקשה נטען כי ההפרה הינה של כל אחד מ-22 הרכיבים/נושאים המנויים בחלק 11 לתעריפון ואשר בגינם נגבית מהלקוח הוצאת צד שלישי. הטענה הספציפית המתייחסת למבקשת היא לגבי גביית עלות משלוח באמצעות שליח בעת הזמנת פנקסי שיקים (למרות שניתן לה גילוי נאות מלא). המבקשים מציינים כי הנזק שנגרם למבקשת הינו 125.74 ש"ח ואינם מציינים את הערכת הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה.

ח. ביום 11 באפריל 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים וגופים פיננסיים נוספים. עניינה של התובענה בטענת המבקשים, לפיה, הנתבעים פונעים בפרטיות לקוחותיהם ומפריים את חובת הסודיות המוטלת עליהם בכך שהם מעבירים מידע פרטי של הלקוחות לצדדים שלישיים ובפרט לחברת גוגל. המבקשים מעריכים את הנזק האישי שנגרם להם ב-2,000 ש"ח ואינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי.

1.2 תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (ולאחר תקופת הדוח, ככל שהוגשו)

א. ביום 4 ביוני 2023 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים נוספים. בבקשה נטען, בין היתר, כי על הבנקים להעניק ללקוחות ריבית יומית על יתרות הזכות או ליידע אותם בדבר האפשרות להפקיד את הכספים בפיקדון יומי נושא ריבית. המבקשים מעריכים את הנזק הקבוצתי בסכום של מעל 1 מיליארד ש"ח (ביחס לכל הבנקים המשיבים).

ב. ביום 21 ביוני 2023 הוגשה לבית המשפט המחוזי תל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים נוספים. עניינה של הבקשה בהעלאת ריבית הפריים על ידי הבנק, לצורך קביעת ריבית החובה על יתרות חובה בעו"ש, ריבית פיגורים וריבית על הלוואות ועל יתרות חובה מסוג כלשהו, בשיעור ההעלאה של ריבית בנק ישראל ולא בהתאם לשינוי ריבית על המקורות המשמשים למימון האשראי, וזאת בתקופה שמאז חודש אפריל 2022. המבקשים מעריכים את הנזק הקבוצתי בסכום של מעל 5 מיליארד ש"ח (ביחס לכל הבנקים המשיבים).

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. ביום 19 בפברואר 2024 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בטענה שהבנק מחייב את לקוחותיו בהפרשי המרה בגין ביצוע פעולות המרת מט"ח ללא גילוי שיעור המרווח בתעריפון הבנק, במסמכי הבנק או בהסכם עם הלקוח. המבקשים אינם נוקבים בסכום נזק אישי או קבוצתי.

1.3 תובענות שהסתיימו בתקופת הדוח

א. ביום 22 ביולי 2015 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. בבקשה נטען כי תשלומים המשולמים ישירות לבנק על חשבון חוב אשר בגינו מתנהל הליך גביה בהוצאה לפועל, מדווחים על ידי הבנק להוצאה לפועל באיחור, וכתוצאה מכך נוצר, כביכול, פער בין החוב האמיתי לחוב הרשום בתיק ההוצאה לפועל. המבקשת העריכה את סכום התביעה הקבוצתי במיליוני ש"ח. ביום 14 במרס 2023 אישר בית המשפט בקשה מוסכמת בין הצדדים להסתלקות המבקשת מהתובענה, ובעקבות כך התובענה הייצוגית נמחקה, ובכך הסתיימה התובענה.

ב. ביום 24 בנובמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד שישה בנקים נוספים. בבקשה נטען כי הבנקים הפרו את חוק נתוני אשראי התשע"ו-2016 ואת התקנות אשר הותקנו על פיו, בטענה שהבנקים העבירו דיווחים למאגר נתוני אשראי על קיומם של הליכים משפטיים כנגד לקוחות, שלא בהתאם להוראות הדין ובאופן שפגע ביכולתם של הלקוחות לקבל אשראי ופגע בפרטיותם ובשמם הטוב. המבקשים לא נקבו בסכום נזק קבוצתי וטענו לנזק ממוני שסכומו שונה בין חברי הקבוצה וכן לנזק שאינו ממוני. ביום 26 במרס 2023 אישר בית המשפט הסדר פשרה בהליך זה, ובכך הסתיימה התובענה.

ג. ביום 7 ביוני 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. עניינה של הבקשה בטענת המבקש כי נגרם לו נזק בשל הצגת יתרה לא מעודכנת בחשבון הבנק במהלך יומיים שבין רכישת ניירות ערך זרים לבין מועד החיוב של החשבון בגין הרכישה. המבקש העריך את הנזק האישי שנגרם לו בכ-35 אלף ש"ח ולא נקב בסכום נזק קבוצתי. ביום 30 באוקטובר 2023 ניתן על ידי בית המשפט פסק דין שדחה את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, ובכך הסתיימה התובענה.

ד. ביום 6 לספטמבר 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגד חמישה בנקים, ובהם הבנק, בטענה כי נגרם למבקשים נזק בעקבות חיובי מס ביתר בגין תקבולים הקשורים לניירות ערך (כגון דיבידנד, ריבית וכו'), במקרים בהם יש שונות בין מדינת התושבות של הלקוח לבין מדינת המס של מנפיק נייר הערך. לטענת המבקשים, שיעור המס צריך להיגבות בהתאם לאמנות למניעת כפל מס שנחתמו בין המדינות הרלוונטיות, דבר אשר לפי הטענה אינו מבוצע בפועל. המבקשים לא נקבו בסכום נזק קבוצתי. ביום 9 ביולי 2023 אישר בית המשפט את בקשת ההסתלקות של המבקשים ובכך הסתיימה התובענה.

2. נגד הבנק תלויות ועומדות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שהסכום הנטען בהן מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, בשלב זה לא ניתן להעריך את סיכוייהן ומטעם זה לא בוצעה בגינן הפרשה.

א. ביום 19 ביולי 2023 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים נוספים. בבקשה נטען, בין היתר, כי שיעור הריבית המשולם על פיקדונות, המופקדים באמצעות אתר האינטרנט או באפליקציה, נמוך משיעור הריבית הממוצעת ומהריבית הנהוגה והמקובלת ומהריבית המשולמת בפועל בגין פיקדונות המופקדים באמצעות פקיד, וזאת מבלי ליידע את הלקוחות על האפשרות של קבלת ריבית גבוהה יותר ובלא להזמין אותם לנהל מו"מ עם הבנק על התנאים. המבקשים מעריכים את הנזק הקבוצתי בסכום של 984 מיליון ש"ח (ביחס לכל הבנקים המשיבים).

3. למועד פרסום הדוחות הכספיים לא מתנהלות תביעות מהותיות נגד חברות בנות של הבנק.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. התחייבויות תלויות והתקשרויות שונות

ביום 12 בפברואר 2024 התקבלה הודעת המפקח על הבנקים בדבר הטלת עיצום כספי בסך של 1,000,000 ש"ח בגין אי דיווחים במועד ללשכת ההוצאה לפועל על קבלת תקבולים על חשבון החוב שלא באמצעות הלשכה ועל הסדרי חוב לקבלת תקבולים על חשבון החוב שלא באמצעות הלשכה, בניגוד לסעיפים 25 ו-26 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 450 בנושא הליכי גביית חובות. סכום העיצום הכספי הוא לאחר שהמפקח על הבנקים מצא לנכון להפחית 50% מסכום העיצום הכספי המקורי בשל עילות ההפחתה הקבועות בדיון.

ה. הליכים אחרים

ביום 28 במרס 2023 הוגשה לבית המשפט המחוזי (מחלקה כלכלית) בתל-אביב בקשה לצו עשה לגילוי ועיון במסמכים. המבקש עותר לגילוי מסמכים שונים הנוגעים לתגמול ששולם לנושאי משרה בבנק, על מנת לבחון הגשת תביעה נגזרת בשם הבנק נגד נושאי משרה בכירים ועובדים בבנק בקשר עם תגמול שמוענק לנושאי משרה בבנק בניגוד לכאורה לחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ז-2016 והוראות ניהול בנקאי תקין מספר 301 ו-301A.

1. הבנק ערב כלפי עמיתי חלק מקופות הגמל שהיו מנוהלות על ידי לאומי שירותי שוק ההון בע"מ (לשעבר לאומי גמל בע"מ), ואשר פעילותן נמכרה לפריזמה קופות גמל בע"מ ("פריזמה"). הערבות מבטיחה את החזר סכומי הקרן המקוריים שהופקדו המסתכמים ב-31 בדצמבר 2023 בערכים נומינליים ב-819 מיליון ש"ח. ערך הנכסים של הקופות הנ"ל ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכם ב-2,127 מיליון ש"ח. בנוסף, ערבות זו אינה חלה על הפקדות בחשבונות שנפתחו בקופות הנ"ל לאחר 22 בינואר 2007.

כנגד ההתחייבות האמורה, התחייבה פריזמה, כי במקרה של מימוש הערבויות, או כל חלק מהן, היא תשלם לבנק השתתפות בסכום שלא יעלה על 35 מיליון ש"ח לשנה קלנדרית, כשסכום זה צמוד למדד מיום 30 באוקטובר 2006 ועד ליום התשלום. סכום השתתפות שלא נוצל בשנה מסוימת לא יועבר לשנים הבאות.

בחודש ינואר 2009 נמכרו הקופות הרלוונטיות לפסגות קופות גמל בע"מ ("פסגות"), אשר נכנסה בנעליה של פריזמה ולקחה על עצמה את ההתחייבויות האמורות ובחודש אוקטובר 2021 הועבר ניהולן של קופות הגמל הנ"ל מפסגות להראל פנסיה וגמל בע"מ ולאטשולר שחם גמל ופנסיה בע"מ, אשר נטלו על עצמן, כל אחת בגין הקופות שהועברו לניהולה, את ההתחייבויות האמורות.

ז. כתיבי שיפוי

1. הבנק התחייב מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ואת בעלי החוזים האישיים הניהוליים בבנק שאינם נושאי משרה ("בעלי חוזים ניהוליים") בגין חבות כספית וזאת עקב מילוי תפקידם בבנק בגין רשימת אירועים המזכים בשיפוי, שלדעת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק ניתן לצפותם בהתחשב בפעילות הבנק ובנסיבות העניין הכוללים, בין היתר, את הפעילות הבנקאית השגרתית של הבנק, הצעת ניירות ערך לציבור על פי תשקיף, דיווחים לציבור ולרשויות הפיקוח, פעילות בנושא חוק ההגבלים העסקיים, אירועי סייבר וכל פעילות אחרת הנלווית לפעילות הבנק, כולל פעולה ו/או עסקה הנובעת או קשורה להחזקת הבנק בחברות בנות ו/או חברות ריאליות ו/או מוחזקות, בישראל ו/או בחו"ל. הסכום המירבי שישלם הבנק בגין מימוש השיפויים בפועל של השיפויים אשר ניתנו וינתנו לכל נושאי המשרה בבנק ולנושאי המשרה בחברות הבת, במצטבר, בגין מסכת אירועים אחת מן האירועים המזכים בשיפוי, לא יעלה על 25% (עשרים וחמישה אחוזים) מההון העצמי של הבנק על פי דוחותיו הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני מועד השיפוי בפועל (להלן: "סכום השיפוי המירבי"). סכום השיפוי המירבי הינו בנוסף לסכומים שיתקבלו מחברת הביטוח, אם יתקבלו, במסגרת ביטוח שרכש הבנק, אם רכש ו/או במסגרת ביטוח ו/או שיפוי של צד אחר זולת הבנק (כך שסכום השיפוי המרבי לא יפחת עקב תשלומי ביטוח ו/או שיפוי כאמור ששולמו, ככל ששולמו). בנוסף, בין היתר, התחייב הבנק מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ובעלי החוזים הניהוליים, בגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות הוצאות כאמור שהוצאו עקב חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום ומבלי שהוטלה חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי. עוד כולל כתב השיפוי התחייבות לשיפוי בשל הוצאות ו/או תשלום לנפגע ההפרה על פי ובכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א-2011 ("חוק ייעול הליכי אכיפה") וכן בשל הוצאות בקשר עם הליך לפי פרק ז-1 לחוק ההגבלים העסקיים - התשמ"ח-1988.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ביום 23 בדצמבר 2019, החליטה אסיפת בעלי מניות מיוחדת של הבנק לאשר תיקון לרשימת האירועים לכתבי ההתחייבות לשיפוי (להלן: "כתב התחייבות לשיפוי מתוקן") לדירקטורים המכהנים בבנק, לרבות אלה אשר יכהנו בבנק מעת לעת. רשימת האירועים עודכנה בהתאם לאירועים שלדעת הבנק הינם אירועים צפויים לאור פעילותו בפועל בעת מתן ההתחייבות לשיפוי.

תיקון כתבי השיפוי כאמור חל גם בהתייחס לנושאי משרה אחרים בבנק ולבעלי חוזים ניהוליים שאינם נושאי משרה בבנק, בהתאם להחלטת ועדת הביקורת מיום 24 בספטמבר 2019 ודירקטוריון הבנק מיום 29 באוקטובר 2019.

תיקון רשימת האירועים לכתב ההתחייבות לשיפוי לדירקטורים ולנושאי משרה בבנק תואם את תקנון הבנק ואת מדיניות התגמול המעודכנת של הבנק.

בנוסף, ביום 15 בפברואר 2004 קיבלה האסיפה הכללית של הבנק החלטה על מתן פטור מראש מאחריות לדירקטורים, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות שלהם כלפי הבנק. ההחלטה על מתן פטור כאמור חלה גם בהתייחס לנושאי המשרה אחרים בבנק, בהתאם להחלטת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק מחודש יוני 2003.

2. הבנק התחייב לשפות את עובדי הבנק בגין הוצאות ו/או בכל תשלום לנפגע הפרה על פי או בכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה, וזאת בהתאם לתנאים המקובלים בכתבי שיפוי הניתנים על ידי הבנק.

3. הבנק וחברות בנות נוהגים לשפות יועצים חיצוניים מסוימים ולרבות בקשר עם תכניות להענקת או הצעת נירות ערך לנושאי משרה או עובדים של הבנק או חברות בנות, בהתאם לעניין, בגין חבות או הפסד, ובמקרים שונים לרבות בגין הוצאות משפטיות אחרות, בקשר עם השירותים שניתנו לבנק על ידם.

4. הבנק התחייב לשפות את חברת כרטיסי האשראי הבינלאומית, "ויזה" בגין ביצוע התחייבויות של מקס איט פיננסיים בע"מ בנוגע לפעילות בכרטיסי אשראי מסוג "ויזה".

5. הבנק וחברות הבנות נוהגים לתת, מעת לעת, בתנאים ובנסיבות מקובלים, והכל במהלך העסקים הרגיל, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, וכן כולל בהתייחס ל: (1) חובות החלות על הבנק כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב; (2) עסקאות למכירת החזקות בחברות; ו-(3) הסכמי תפעול הנפקה וסליקה עם חברות כרטיסי האשראי.

6. הבנק נותן, מעת לעת, לחברות בנות, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, לצורך מתן השיפויים על ידיהן לנושאי משרה וזאת בשל סיכונים החלים על נושאי משרה בחברות וכן לצורך עמידה של חברות בנות בהוראות רגולטוריות ובהתחייבויות כלפי נושאי משרה בהן. כמו כן הבנק נותן כתבי שיפוי לעובדים של הבנק ולנושאי משרה של חברות בנות וזאת בגין רשימה של אירועים אשר פורטו בהם.

7. במסגרת הסכם המכירה של לאומי רומניה באפריל 2019, ניתן שיפוי לנושאים שונים, חלקם מוגבלים בסך של 15 מיליון אירו לתקופה של עד חמש שנים ממועד המכירה, וחלקם ללא הגבלה בסכום. להערכת הבנק השיפוי שאינו מוגבל בסכום מתייחס לנושאים שגם ככל ויתממשו, החשיפה בגינם אינה מהותית. כמו כן, ניתן שיפוי לדירקטורים שכהנו בלאומי רומניה עד מועד המכירה, בהתאם לנוסח כתבי השיפוי המקובלים בבנק לדירקטורים ונושאי משרה, וכן שיפוי לעובדים בלאומי רומניה ובבנק בקשר עם הליך המכירה.

8. במסגרת הנפקות בינלאומיות של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה כפוייה למניות רגילות של הבנק אשר הוצעו לרוכשים מוסדיים מאושרים בארה"ב (Qualified Institutional Investors) על פי כלל 144A לחוק ניירות ערך של ארה"ב 1933 (the United States Securities Act of 1933) (להלן: "חוק ניירות ערך של ארה"ב") ומחוץ לארה"ב בהסתמך על תקנה S לחוק ניירות ערך של ארה"ב, אשר בוצעו בינואר 2020 ובינואר 2023 וכן במסגרת הנפקה בינלאומית של אגרות חוב בכירות בלתי מובטחות למשקיעים מוסדיים בישראל, בהתאם לסעיף 15א(ב)(1) לחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968 (להלן: "חוק ניירות ערך של ישראל"), ומחוץ לישראל, בהתאם לסעיף 15א(ב)(2) לחוק ניירות ערך של ישראל, כלל 144A לחוק ניירות ערך של ארה"ב ותקנה S לחוק ניירות ערך של ארה"ב, אשר בוצעה ביולי 2022 (להלן, ביחד: "ההנפקות"), נדרש הבנק תחת הסכם המכירה עם החתמים (Purchase Agreements) לשפות את החתמים וצדדים הקשורים להם בגין נזקים, תביעות והפסדים אשר ייגרמו להם, ככל שיגרמו, תחת חוק ניירות הערך בארה"ב ו/או תחת חוק המסחר בניירות ערך משנת 1934 (the United States Securities Exchange Act of 1934) ללא הגבלה בסכום ביחס לפרטים מהותיים לא נכונים, או כאלה שנטען לגביהם כי אינם נכונים, אשר נכללו במסמכי ההנפקות כאמור או בכל מידע אחר שנמסר על ידי הבנק או בשמו בקשר עם ההנפקות כאמור, או השמטה של פרטים מהותיים ו/או טענה לגבי השמטה של פרטים כאמור ממסמכים או ממידע כאמור.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

במסגרת התקשרות לקבלת שירותי חיתום והפצה בקשר עם הנפקה לציבור של מניות רגילות של הבנק, בדרך של הצעה לא אחידה למשקיעים מוסדיים (כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (אופן הצעת ניירות ערך לציבור), תשס"ז-2007 ("תקנות אופן ההצעה"), לרבות ניצעים מוסדיים מחוץ לישראל, בהתאם לתקנה 101(א) לתקנות אופן ההצעה, שביצע הבנק ביוני 2022, נדרש הבנק, תחת הסכם החיתום עם לידר חיתום לשפות את החתום ואו מי מטעמו, בשל כל חבות שתוטל עליהם בגין הכללת פרט מטעה במסמכי ההנפקה, עד לגובה תמורת הנפקת המניות ברוטו, בתוספת הצמדה למדד המחירים לצרכן, בכפוף לתנאים ולהסתייגויות כמפורט תחת אותו הסכם החיתום.

כמו כן נדרש הבנק תחת הסכם ההפצה מול המפיצים הזרים בק"ע אותה הנפקת מניות (Citigroup Global Markets Limited, Barclays Bank Plc ו-Jeffery LLC) לשפות כל אחד מהמפיצים וצדדים הקשורים להם בגין נזקים תביעות והפסדים אשר ייגרמו להם, ככל שיגרמו, ללא הגבלה בסכום, עקב פרטים מהותיים לא נכונים, או כאלה שנטען לגביהם כי אינם נכונים, אשר נכללו במסמכי ההנפקה או בכל מידע אחר שנמסר על ידי הבנק או בשמו בקשר עם ההנפקה כאמור, או השמטה של פרטים מהותיים ואו טענה לגבי השמטה של פרטים כאמור ממסמכי ההנפקה או ממידע כאמור.

9. בשנת 2022 הושלמה עסקה למיזוג של Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק), המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA לתוך Valley National Bancorp ("Valley"). במסגרת העסקה ניתן ל-Valley שיפוי בגין כל תביעה שתוגש בעתיד על ידי בעלי מניות מיעוט ב-BLUSA, אשר חלף אחזקתם ב-BLUSA קיבלו שווה מזומן, על בסיס שווי המניות הגלום בעסקת המיזוג. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים

כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, הבנק הינו חבר בקרן הסיכונים של מסלקת הבורסה.

הסכום שהבנק מפקיד בקרן הסיכונים יהיה בגובה היתרה התקופתית לחיוב הגבוהה ביותר שהייתה לחבר בששת החודשים שהסתיימו בחודש הקלנדרי שקדם למועד העדכון. הקרן מעדכנת את הסכומים 4 פעמים בשנה.

כל אחד מהחברים בקרן הסיכונים משעבד ניירות ערך לטובת מסלקת הבורסה המהווים ביטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן, אשר מבטיחים את חיובי החבר כלפי המסלקה ואת חלקו של החבר בקרן הסיכונים. כמו כן מבטיחים ביטחונות אלו גם את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים, וזאת אם הביטחונות שהעמיד החבר לאחר לא יספיקו לכיסוי כל חיובי החבר האחר, ובהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהחברים בקרן, עד לגובה הביטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת הבורסה, לפי הנמוך. ל-31 בדצמבר 2023, חלקו של הבנק בקרן של מסלקת הבורסה הינו 349 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 347 מיליון ש"ח). סך כל הנכסים ששועבדו על ידי הבנק למסלקת הבורסה הינו 360 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 502 מיליון ש"ח).

הבנק הינו חבר גם בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף. הבנק התחייב כלפי מסלקת המעו"ף לתשלום כל חיוב כספי הנובע מעסקאותיו במעו"ף עבור לקוחותיו, הנוסטרו שלו ומעסקאות מעו"ף של חבש"ס (חבר בורסה אחר שאינו סולק בעצמו במסלקת מעו"ף). סכום ההתחייבות של הבנק מוצג [בביאור 30.ד](#). מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

הבנק משעבד למסלקת המעו"ף ביטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן הסיכונים וכן בגין התחייבויותיו כאמור לעיל, אשר מבטיחים את חיוביו כלפי מסלקת המעו"ף ואת חלקו בקרן הסיכונים. בנוסף, מבטיחים הביטחונות את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים. במקרה שהביטחונות שהעמיד חבר אחר בקרן לא יספיקו לכיסוי כל חיוביו, רשאית מסלקת המעו"ף לממש גם את הביטחונות שהעמידו לה חברי קרן הסיכונים האחרים, בהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהם בקרן, עד לגובה הביטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת מעו"ף, לפי הנמוך.

ל-31 בדצמבר 2023, חלקו של הבנק בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף הינו 110 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 110 מיליון ש"ח).

הבנק כמו כל חבר מסלקה אחר, רשאי להבטיח את חיוביו לקרן הסיכונים של מסלקת מעו"ף, באמצעות שעבוד אגרות חוב ממשלתיות ופיקדונות. סך כל אגרות החוב ופיקדונות ששועבדו על ידי הבנק למסלקת המעו"ף, בגין פעילות הלקוחות, הנוסטרו וקרן הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2023 הינו 1,069 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 899 מיליון ש"ח).

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

הבנק משתתף בהסדר להבטחת סופיות הסליקה במצבי כשל בהם אין יתרה מספקת בחשבון הסליקה של אחד או יותר מהמשתתפים האחרים, וזאת כמשתתף במערכת זה"ב ובעל חשבון סליקה במערכת וחבר במערכות התשלומים הפועלות בזה"ב (שיקים, מס"ב כרטיסי אשראי ו-ATM). במקרה של כשל של משתתף במסלקה של כל אחת ממערכות התשלומים, מופעל מנגנון הסדר כשל הרלוונטי לכל אחד ממערכות התשלומים. במסלקת השיקים יישא כל משתתף שלא כשל בחיובי המשתתף שכשל, אחוזי ההשתתפות בהסדר של כל אחד מהמשתתפים בסליקה יחושבו על ידי בנק ישראל, בהתאם לנפח הפעילות של המשתתף בסליקה, אחת לחציון, על בסיס נתוני ששת החודשים האחרונים. חלקו היחסי של הבנק בהסדר להבטחת הסליקה לחציון הראשון לשנת 2024 (על בסיס נתוני החציון השני של שנת 2023) במסלקת השיקים - 21.15%. תקרה כוללת להשתתפות כל המשתתפים עומדת על 150 מיליון ש"ח.

בחודש אפריל 2023 נכנסה לתוקף הוראת בנק ישראל בדבר הפרדת מס"ב ושב"א וייצוג כל אחת מהן כמסלקה העומדת בפני עצמה ומשתתפת במערכת זה"ב. בתוך כך, נדרשו מס"ב שב"א ו-ATM להגדיר נוהל הסדר כשל חלף ההסדר הקודם.

במסגרת ההסדר החדש, על המשתתפים במערכת מס"ב להפקיד ביטחונות לטובת הסדר הכשל, שיופקדו במזומן בחשבון עו"ש המנוהל בבנק ישראל ע"ש מס"ב ויוחזקו בנאמנות עבור משתתפי המערכת אך ורק לטובת הסדר הכשל. גובה הביטחון שהופקד על ידי לאומי נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הינו 446 מיליון ש"ח.

כמו כן, הוגדר נוהל הסדר כשל עבור משתתף במערכת שירותים בכרטיסי חיוב (שב"א). במסגרתו כל משתתף יפקיד כספי ביטחונות במזומן בלבד בחשבון ייעודי בבנק ישראל. גובה הביטחון שהופקד על ידי לאומי נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הינו 64 מיליון ש"ח.

בנוסף, הוגדר נוהל הסדר כשל עבור משתתף במערכת ATM. נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הבנק אינו נדרש להפקיד ביטחונות בגין הסדר כשל זה.

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים מסוג CSA - (Credit Support Annex) שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים שנוצרים בין הצדדים בעת מסחר בנגזרים. על פי ההסכמים, מידי תקופה מבוצעת מדידה של שווי כלל העסקאות בנגזרים שבוצעו בין הצדדים ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש, מחויב הצד האמור להעביר לצד השני פיקדונות בגובה סכום החשיפה, עד למועד המדידה הבא. ליום 31 בדצמבר 2023 העמידה הקבוצה לטובת צדדים נגדיים פיקדונות בסכום כולל של 1,337 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2022 - 1,306 מיליון דולר ארה"ב).

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים, לצורך ביצוע עסקאות עתידיות סחירות בבורסות בחו"ל עבורם ועבור לקוחותיהם. ליום 31 בדצמבר 2023 הפקידה הקבוצה בצדדים נגדיים הנ"ל סכום של 1,829 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2022 - 1,708 מיליון דולר ארה"ב).

כמו כן, הקבוצה העבירה בהעברה לתיחום חשיפה אגרות חוב בסך 1,546 מיליון דולר ארה"ב (2022 - 1,603 מיליון דולר ארה"ב). יש לציין, שעיקר הביטחונות שהועברו בגין פעילות הלקוחות בעסקאות אלו, היו כספי הלקוחות בהתאם להסכמי תיחום החשיפה שחתם הבנק עמם.

החל מיום 1 בספטמבר 2021, חלה על הבנק רפורמה בנוגע לדרישת ביטחונות ראשוניים (IM) עבור נגזרים שלא נסלקים דרך צד נגדי מרכזי (נגזרי OTC), אשר נקבעה על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (ה-BCBS) והארגון הבינלאומי של רשויות ניירות ערך (ה-IOSCO). הרפורמה, אשר חלה במערך היחסים של בנק למול מוסדות פיננסיים זרים, מחייבת הפקדה של ביטחונות ראשוניים כאמור (בכפוף לסף של 50 מיליון אירו באירופה ו-50 מיליון דולר בארה"ב) מול צד נגדי מסוים, במתכונת של שעבוד חשבון ניירות ערך אצל משמורן זר על ידי כל צד בנאמנות עבור הצד האחר. כפי הרפורמה, אם בנק עובר את הרף של 50 מיליון דולר, שני הצדדים מפקידים IM בצורה של שיעבוד ניירות ערך אצל צד שלישי. נכון ליום 31 בדצמבר 2023, שיעבד הבנק ניירות ערך בסכום כולל של 1,214 מיליון דולר (2022 - 777 מיליון דולר).

ביום 21 במאי 2008 חתם הבנק על איגרת חוב, על פיה שעבד הבנק בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחייבים כספיים בשקלים, המגיעים ושיגיעו לבנק מפעם לפעם מאת לקוחותיו, שהינם תאגידיים (שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל), שאינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בשקלים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי אינו עולה על שלוש שנים, שניתנו וינתנו על ידי הבנק ללקוחות הנ"ל.

שעבוד זה בא להבטיח אשראים שבנק ישראל עשוי להעמיד לרשות הבנק לצורך פעילות הבנק כספק שירותי נזילות בשקלים ל-CLC (Continuous Linked Settlement Bank) - בצורך ריבית ועלויות והוצאות הכרוכות במימוש השעבוד, עד לסך של 1.1 מיליארד ש"ח, בהתאם לתנאי הסכם האשראי שנחתם בין הצדדים לעניין זה.

ביום 26 באוקטובר 2010 הבנק חתם על איגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך שעבוד, ללא הגבלה בסכום, לטובת בנק ישראל, את כל הנכסים והזכויות בחשבונות ספציפיים המתנהלים ע"ש בנק ישראל,

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

במסלוקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, ב-Euroclear Bank או בכל מסלוקה אחרת עליה יסכימו הבנק ובנק ישראל. הנכסים המשועבדים בחשבון ב-Euroclear Bank, או בחשבון אחר המתנהל במסלוקה מחוץ לישראל, משועבדים גם בשעבוד צף ראשון בדרגה לטובת בנק ישראל.

ביום 25 בפברואר 2021 חתם הבנק על איגרת חוב על פיה, בנוסף לשעבודים הנ"ל, שעבד לטובת בנק ישראל בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך השעבוד, ללא הגבלה בסכום, את כל זכויותיו בגין ובקשר עם חלק מתיק ההלוואות לדיור המובטחות בשעבוד זכויות במקרקעין. ביום 29 בדצמבר 2021 תוקנה איגרת החוב ועודכנו ההלוואות לדיור המשועבדות במסגרת איגרת החוב. כך גם ביום 12 באפריל 2022 וביום 28 בספטמבר 2022. עדכון נוסף בוצע באפריל 2023.

שעבודים אלה באים להבטיח את כל התחייבויות הבנק בקשר עם אשראים שבנק ישראל נתן או ייתן לבנק כמפורט במסמכי האשראי, למעט אשראים שבנק ישראל עשוי להעמיד לרשות הבנק לצורך פעילות הבנק כספק שירותי נזילות בשקלים ל-CLS.

בשנים 2020-2021 סיפק בנק ישראל למערכת הבנקאית הלוואות לטווח ארוך במטרה להגדיל את היצע האשראי הבנקאי לעסקים קטנים וזעירים, זאת כנגד ביטחונות כמקובל בכל הלוואה מוניטרית הניתנת על ידי בנק ישראל. יתרת האשראי שניתן במסגרת תכניות אלו נכון ליום 31 לדצמבר 2023 עומדת על כ-8.4 מיליארד ש"ח.

בהתאם להחלטת הוועדה המוניתרית מ-6 בנובמבר 2023 בנק ישראל מעמיד לבנקים הלוואות מוניטריות לתקופה של שנתיים ושלוש שנים ריבית משתנה בשיעור של ריבית בנק ישראל פחות 1.5% בכפוף לאשראי שהבנקים יעניקו לעסקים קטנים וזעירים, זאת כחלק מהצעדים המוניטריים שנקטו להתמודדות עם השפעות מלחמת "חרבות ברזל".

יתרת האשראי שניתן במסגרת תכניות אלו, נכון ליום 31 לדצמבר 2023, עומד על כ-1.7 מיליארד ש"ח.

מקורות ושימושים

31 בדצמבר	
2022	2023
במיליוני ש"ח	
המקורות של ניירות ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים	
3,034	3,053
השימושים בניירות ערך שהתקבלו כביטחון ובניירות ערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים	
3,952	13,776

מלבד ניירות ערך אלו, נכון ליום המאזן, הועמדו כביטחון ניירות ערך נוספים המוצגים בסעיף ניירות ערך כמפורט לעיל, אשר המלווים אינם רשאים למכור או לשעבד.

בנוסף הבנק מפקיד אג"ח ממשלתיים כביטחונות לפעילות בחוזים סחירים, במקום מזומן. ניירות אלו מוחזקים בתיק הזמין.

ביאור 28 - מכשירים נגזרים ופעילויות גידור

כללי

הפעילות הנ"ל כרוכה בנטילת סיכונים שהעיקריים בהם הינם:

- סיכון אשראי הנמדד על פי סכום ההפסד המירבי הצפוי אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה. לכיסוי הסיכון נדרשים ביטחונות מהלקוח בהתאם לסיכון הנובע מהעסקאות. הביטחונות הנדרשים נכללים במסגרת הנדרש בגין סך כל חבות הלקוח.
- סיכונים שוק כוללים סיכונים הנובעים משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין, במדד המחירים לצרכן, בשערי ניירות ערך/מדדים ובשערי סחורות. סיכונים השוק הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים, הינם חלק מסך כל סיכונים השוק של המכשירים הפיננסיים. הפעילות במכשירים נגזרים מתבצעת במסגרת הגבולות המותרים לחשיפה לסיכונים שוק, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריונים של חברות הקבוצה.
- סיכון נזילות הנובע מאי וודאות לגבי המחיר שהבנק יצטרך לשלם לכיסוי העסקה. סיכון זה קיים בעיקר במכשירים אשר סחירותם, או סחירות נכס הבסיס, נמוכה. במסגרת הדרישות לביטחונות נלקח בחשבון סיכון זה.

ביאור 28 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2023		
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
במיליוני ש"ח		
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים		
(א) חוזי ריבית		
		חוזי Forward-1 Futures
72,440	69,552	2,888
		אופציות שנכתבו
1,846	1,027	819
		אופציות שנקנו
541	541	-
387,653	344,715	42,938
		Swaps ^(א)
462,480	415,835	46,645
		סך הכל ^(ב)
9,921	-	9,921
		מזה: נגזרים מגדרים ^(א)
(ב) חוזי מטבע חוץ		
		חוזי Forward-1 Futures ^(א)
361,493	312,028	49,465
		אופציות שנכתבו
20,127	19,240	887
		אופציות שנקנו
21,204	20,317	887
24,452	21,006	3,446
		Swaps ^(א)
427,276	372,591	54,685
		סך הכל
-	-	-
		מזה: נגזרים מגדרים ^(א)
(ג) חוזים בגין מניות		
		חוזי Forward-1 Futures
207,152	206,093	1,059
		אופציות שנכתבו
89,995	89,662	333
		אופציות שנקנו ^(א)
90,052	89,661	391
		אחר
7	-	7
		Swaps
158,636	158,285	351
545,842	543,701	2,141
		סך הכל
(ד) חוזי סחורות ואחרים		
		חוזי Forward-1 Futures
7,084	7,084	-
		אופציות שנכתבו
53	53	-
		אופציות שנקנו
53	53	-
		Swaps
2,212	2,212	-
9,402	9,402	-
		סך הכל
(ה) חוזי אשראי		
		הבנק ערב
7	-	7
		הבנק מוטב
-	-	-
		סך הכל
7	-	7
1,445,007	1,341,529	103,478
		סך כל הסכום הנקוב

(א) מזה: SWAPS שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 187,057 מיליון ש"ח.

(ב) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 16,749 מיליון ש"ח.

(ג) כולל בעיקר עסקאות גידור החלפת ריבית IRS.

(ד) מזה: חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט בסך 14,004 מיליון ש"ח.

(ה) מזה: נסחרים בבורסה בסך 89,610 מיליון ש"ח.

ביאור 28 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)
א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2022		
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
במיליוני ש"ח		
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים		
(א) חוזי ריבית		
52,985	45,758	7,227
Forward-1 Futures חוזי		
1,559	341	1,218
אופציות שנכתבו		
-	-	-
אופציות שנקנו		
388,007	339,761	48,246
^(א) Swaps		
442,551	385,860	56,691
סך הכל ^(ב)		
7,681	-	7,681
מזה: נגזרים מגדרים ^(א)		
(ב) חוזי מטבע חוץ		
311,657	246,012	65,645
Forward-1 Futures ^(א) חוזי		
16,891	15,908	983
אופציות שנכתבו		
17,239	16,256	983
אופציות שנקנו		
23,058	21,123	1,935
^(א) Swaps		
368,845	299,299	69,546
סך הכל		
-	-	-
מזה: נגזרים מגדרים ^(א)		
(ג) חוזים בגין מניות		
170,057	169,363	694
Forward-1 Futures חוזי		
67,337	66,708	629
אופציות שנכתבו		
67,053	66,569	484
אופציות שנקנו ^(א)		
7	-	7
אחר		
116,511	116,267	244
Swaps		
420,965	418,907	2,058
סך הכל		
(ד) חוזי סחורות ואחרים		
10,151	10,151	-
Forward-1 Futures חוזי		
175	175	-
אופציות שנכתבו		
173	173	-
אופציות שנקנו		
3,939	3,939	-
Swaps		
14,438	14,438	-
סך הכל		
(ה) חוזי אשראי		
-	-	-
הבנק ערב		
-	-	-
הבנק מוטב		
-	-	-
סך הכל		
1,246,799	1,118,504	128,295
סך כל הסכום הנקוב		

- (א) מזה: SWAPS שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 186,539 מיליון ש"ח.
(ב) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 15,137 מיליון ש"ח.
(ג) כולל בעיקר עסקאות גידור החלפת ריבית IRS.
(ד) מזה: חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט בסך 10,150 מיליון ש"ח.
(ה) מזה: נסחרים בבורסה בסך 66,368 מיליון ש"ח.

ביאור 28 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)
א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2023					
התחייבויות בגין נגזרים ברוטו			נכסים בגין נגזרים ברוטו		
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
8,700	8,072	628	9,698	8,654	1,044
א) חוזי ריבית					
116	-	116	766	-	766
מזה: נגזרים מגדרים					
7,209	7,176	33	6,905	6,600	305
ב) חוזי מטבע חוץ					
מזה: נגזרים מגדרים					
10,553	10,484	69	10,615	10,566	49
ג) חוזים בגין מניות					
199	199	-	200	200	-
ד) חוזי סחורות ואחרים					
ה) חוזי אשראי					
26,661	25,931	730	27,418	26,020	1,398
סך הכל נכסים/התחייבויות בגין נגזרים ברוטו ^(*)					
סכומים שקוזזו במאזן					
26,661	25,931	730	27,418	26,020	1,398
יתרה מאזנית					
1,005	1,005	-	950	950	-
מזה: שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו או להסדרים דומים					

(א) מזה: שווי הוגן ברוטו של נכסים בגין נגזרים משובצים בסך 8 מיליון ש"ח, שווי הוגן ברוטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך 25 מיליון ש"ח.

31 בדצמבר 2022					
התחייבויות בגין נגזרים ברוטו			נכסים בגין נגזרים ברוטו		
סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר	סך הכל	נגזרים למסחר	נגזרים שאינם למסחר
במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים					
9,227	8,357	870	9,451	8,292	1,159
א) חוזי ריבית					
85	-	85	878	-	878
מזה: נגזרים מגדרים					
4,856	4,809	47	7,465	7,206	259
ב) חוזי מטבע חוץ					
מזה: נגזרים מגדרים					
9,002	8,946	56	9,495	9,470	25
ג) חוזים בגין מניות					
241	241	-	242	242	-
ד) חוזי סחורות ואחרים					
ה) חוזי אשראי					
23,326	22,353	973	26,653	25,210	1,443
סך הכל נכסים/התחייבויות בגין נגזרים ברוטו ^(*)					
סכומים שקוזזו במאזן					
23,326	22,353	973	26,653	25,210	1,443
יתרה מאזנית					
472	472	-	1,553	1,553	-
מזה: שאינם כפופים להסדר התחשבות נטו או להסדרים דומים					

(א) מזה: שווי הוגן ברוטו של נכסים בגין נגזרים משובצים בסך 15 מיליון ש"ח, שווי הוגן ברוטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך 15 מיליון ש"ח.

ביאור 28 - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. גידור חשבונאי (המשך)

3. פריטים מגודרים בגידור שווי הוגן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2022			2023		
התאמות שווי הוגן מצטבר שהגדילו (הקטינו) את הערך בספרים			התאמות שווי הוגן מצטבר שהגדילו (הקטינו) את הערך בספרים		
הערך בספרים של הפריט יחסי גידור יחסי גידור יחסי גידור			הערך בספרים של הפריט יחסי גידור יחסי גידור יחסי גידור		
המגודר קיימים שהופסקו			המגודר קיימים שהופסקו		
במיליוני ש"ח					
1	(887)	4,931	(1)	(800)	5,046
-	69	(1,720)	-	115	(3,601)

ניירות ערך - מכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה

כתבי התחייבות נדחים

4. השפעת גידור השקעה נטו בפעילות חוץ על רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ועל דוח רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2022			2023		
רווח (הפסד) שסווג מחדש סכומים שנזקפו לרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)			רווח (הפסד) שסווג מחדש סכומים שנזקפו לרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)		
מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)			מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ^(א)		
במיליוני ש"ח					
-	(306)		-	(86)	

פיקדונות ששימשו עבור גידורי השקעה, נטו

פיקדונות במטבע חוץ

(א) סכומי רווח (הפסד) שסווגו מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר נכללו בסעיף הכנסות (הוצאות) ריבית או בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

5. השפעת נגזרים שלא יועדו כמכשירים מגדרים על דוח רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2022			2023		
רווח (הפסד) שהוכר בהכנסות (הוצאות) מפעילות במכשירים נגזרים ^(א)			רווח (הפסד) שהוכר בהכנסות (הוצאות) מפעילות במכשירים נגזרים ^(א)		
במיליוני ש"ח					
(256)	(58)				
7,819	2,731				
76	249				
2	4				
7,641	2,926				

נגזרים שלא יועדו כמכשירים מגדרים

חוזי ריבית

חוזי מטבע חוץ

חוזים בגין מניות

חוזי סחורות ואחרים

סך הכל

(א) נכלל בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

31 בדצמבר 2023							
סך הכל	אחרים	גופים מוסדיים	ממשלות ובנקים מרכזיים	דילרים/ברוקרים	בנקים	בורסות	
במיליוני ש"ח							
27,418	2,246	3,529	17	12,117	9,244	265	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)}
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:							
15,996	1,132	2,527	17	8,901	3,419	-	הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים
9,445	83	769	-	2,998	5,595	-	הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל
1,977	1,031	233	-	218	230	265	סך הכל יתרה מאזנית נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^(ג)
(89)	(71)	(23)	-	28	(21)	(2)	התאמת יתרה מאזנית נטו לסיכון אשראי מאזני ^(ה)
1,888	960	210	-	246	209	263	סך הכל סיכון אשראי מאזני בגין מכשירים נגזרים
40,125	2,812	8,816	56	13,907	13,583	951	סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים ^(ד)
42,013	3,772	9,026	56	14,153	13,792	1,214	סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
26,661	1,974	11,102	153	9,277	3,983	172	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)}
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:							
15,996	1,132	2,527	17	8,901	3,419	-	מכשירים פיננסיים
8,106	1	7,320	103	198	484	-	ביטחון במזומן ששועבד
2,559	841	1,255	33	178	80	172	סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2022							
סך הכל	אחרים	גופים מוסדיים	ממשלות ובנקים מרכזיים	דילרים/ברוקרים	בנקים	בורסות	
במיליוני ש"ח							
26,653	2,117	10,752	14	9,204	4,342	224	יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)}
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:							
15,546	861	2,049	14	8,951	3,671	-	הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים
9,032	159	8,010	-	237	626	-	הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל
2,075	1,097	693	-	16	45	224	סך הכל יתרה מאזנית נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים ^(ג)
37	136	(117)	-	26	(9)	1	התאמת יתרה מאזנית נטו לסיכון אשראי מאזני ^(ה)
2,112	1,233	576	-	42	36	225	סך הכל סיכון אשראי מאזני בגין מכשירים נגזרים
36,736	3,055	5,733	44	15,089	11,903	912	סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים ^(ד)
38,848	4,288	6,309	44	15,131	11,939	1,137	סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
23,326	1,641	2,487	120	11,709	7,199	170	יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^{(א)(ב)}
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:							
15,546	861	2,049	14	8,951	3,671	-	מכשירים פיננסיים
6,336	-	284	89	2,611	3,352	-	ביטחון במזומן ששועבד
1,444	780	154	17	147	176	170	סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה (המשך)

הערות:

- (א) הבנק לא קיזז הסכמי התחשבנות נטו.
- (ב) מתוך זה יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 27,410 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 26,638 מיליון ש"ח).
- (ג) מתוך זה יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 26,636 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - 23,311 מיליון ש"ח).
- (ד) יתרה מאזנית של נכסים בגין נגזרים לאחר קיזוז סכומי שווי הוגן וביטחונות שעומדים בהנחיות הקיזוז בהתאם לחוזר קיזוז נכסים והתחייבויות.
- (ה) ההפרש, בין סך כל הסכומים בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) שנכללו בחבות הלווה, כפי שחושבו לצורך מגבלות על חבות של לווה, לאחר הפחתת סיכון אשראי, לבין הסך של: יתרה מאזנית נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי חוץ מאזני.
- (ו) ההפרש, אם הוא חיובי, בין סך כל הסכומים בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) שנכללו בחבות הלווה, כפי שחושבו לצורך מגבלות על חבות של לווה, לאחר הפחתת סיכון אשראי, לבין סיכון האשראי המאזני בגין מכשירים נגזרים של הלווה.

הערות כלליות:

- בשנים 2023 ו-2022 לא הוכרו הפסדי אשראי בגין מכשירים נגזרים.
- השפעת סיכון אשראי צד נגדי והשפעת דחיית רווח במועד ביצוע העסקה על הערכת השווי של נכסים בגין נגזרים לימים 31 בדצמבר 2023 ו-31 בדצמבר 2022 הייתה 231 מיליון ש"ח ו-225 מיליון ש"ח בהתאמה. השפעת סיכון אי ביצוע על הערכת השווי של התחייבויות בגין נגזרים לימים 31 בדצמבר 2023 ו-31 בדצמבר 2022 הייתה 16 מיליון ש"ח ו-21 מיליון ש"ח בהתאמה.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ד. פירוט מועדי פירעון - סכומים נקובים: יתרות

31 בדצמבר 2023					
	מעל עד שלושה חודשים	מעל שלושה ועד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
חוזי ריבית:					
שקל - מדד	2,110	5,045	6,600	2,994	16,749
אחר	94,118	96,505	178,407	76,701	445,731
חוזי מטבע חוץ	294,982	99,803	25,646	6,845	427,276
חוזים בגין מניות	399,752	141,663	4,427	-	545,842
חוזי סחורות ואחרים	2,820	6,582	7	-	9,409
סך הכל	793,782	349,598	215,087	86,540	1,445,007

31 בדצמבר 2022					
	מעל עד שלושה חודשים	מעל שלושה ועד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
במיליוני ש"ח					
חוזי ריבית:					
שקל - מדד	1,789	4,500	6,027	2,821	15,137
אחר	66,276	126,149	161,683	73,306	427,414
חוזי מטבע חוץ	231,025	104,658	25,561	7,601	368,845
חוזים בגין מניות	247,718	167,826	5,421	-	420,965
חוזי סחורות ואחרים	599	11,853	1,986	-	14,438
סך הכל	547,407	414,986	200,678	83,728	1,246,799

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים

הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים מתבצע בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, כמפורט להלן:

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים זעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-10 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים קטנים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-10 מיליון ש"ח וקטן מ-50 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
7. מגזר גופים מוסדיים - מכיל לקוחות מוסדיים כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, ולרבות קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח, חברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.
8. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:
 - א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים והתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקאות רכש חוזר ושאיילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.
 - ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.
 - ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות שאינן למסחר והשקעות בחברות כוללות של עסקים.
 - ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.
9. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך כל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

סיווג לקוחות

בהתאם לחוזר, כאשר לתאגיד בנקאי אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות כלפי התאגיד הבנקאי (לרבות מסגרת אשראי וכו'), התאגיד הבנקאי רשאי לסווג אותו למגזר הפעילות הפיקוחי הרלוונטי לפי סך הנכסים הפיננסיים לאחר הכפלתם במקדם של 10. כמו כן, כאשר לדעת הבנק מחזור ההכנסות אינו מייצג את היקף הפעילות של הלקוח יסווג הלקוח כדלקמן: לקוח שחבותו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח בהתאם לסך הנכסים במאזן העסק כפי הכללים שפורטו בקובץ שאלות ותשובות ולקוח שחבותו עולה על 100 מיליון ש"ח יסווג למגזר עסקים גדולים. במהלך התקופה בוצעו פעולות להשלמת מידע שחסר בעיקר בנוגע למחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. במקרים בהם המידע טרם הושלם, סווגו הלקוחות בהתאם להערכות ומידע נוסף שנמצא בידי הבנק. הבנק פועל להשלמת המידע ותהליך סיווג הנתונים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023			
פעילות בישראל ^(א)			
משקי בית ^(ה)	בנקאות פרטית	קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
במיליוני ש"ח			
8,922	13	4,481	2,681
2,428	1,035	2,690	1,939
6,494	(1,022)	1,791	742
(546)	1,420	2,087	1,367
5,948	398	3,878	2,109
1,092	159	931	359
7,040	557	4,809	2,468
870	-	681	160
2,727	104	1,560	459
4	-	-	-
2,731	104	1,560	459
3,439	453	2,568	1,849
1,185	156	891	638
2,254	297	1,677	1,211
-	-	-	-
2,254	297	1,677	1,211
2,254	297	1,677	1,211
153,127	372	64,406	40,063
-	-	-	-
154,025	365	65,668	40,505
160,356	330	66,554	40,038
1,111	-	672	286
654	-	1,113	383
1,513	-	2,174	816
430	-	201	(9)
132,758	31,690	101,773	65,816
132,640	31,688	101,637	65,724
137,230	32,558	103,573	62,171
101,932	736	58,330	43,974
107,923	844	58,825	43,734
59,334	49,433	82,199	29,472
2,852	31	1,954	1,039
3,096	367	1,924	1,070
-	-	-	-
5,948	398	3,878	2,109

- (א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.
 (ב) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (ג) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
 (ד) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
 (ה) כולל הלוואות לדיוור עם יתרת אשראי לציבור לסוף תקופה בסך 20.0 מיליארד ש"ח ללקוחות אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזרים העסקיים.
 (ו) כולל הפסד מירידת ערך השקעה במניות Valley בסך של כ-1.1 מיליארד ש"ח. למידע נוסף ראה [ביאור 15א](#).
 (ז) מרווח מפעילות מתן אשראי הינו הפער בין הריבית המתקבלת מהאשראי לבין עלות גיוס המקורות ששימשו להעמדת האשראי (להלן - "מחירי מעבר"). מחירי מעבר אלו הינם פונקציה של תקופה, מטבע וסוג הריבית של העסקה. מחירי מעבר הינם כלי לתמחור פנימי של הבנק המבוססים על מודלים פנימיים ושיקול דעתו של הבנק. מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הינו הפער בין מחירי המעבר לריבית המשולמת ללקוחות עבור אותם הפיקדונות.

פעילות חו"ל									
סך הכל	סך הכל פעילות חו"ל ^(א)	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים
33,655	596	11	581	4	33,059	-	8,690	156	8,116
17,658	-	-	-	-	17,658	-	1,941	4,311	3,314
15,997	596	11	581	4	15,401	-	6,749	(4,155)	4,802
-	(346)	(315)	(31)	-	346	39	(7,507)	4,745	(1,259)
15,997	250	(304)	550	4	15,747	39	(758)	590	3,543
5,181	52	(18)	69	1	5,129	41	1,491	181	875
21,178	302	(322)	619	5	20,876	80	733	771	4,418
2,383	20	-	20	-	2,363	-	(12)	(9)	673
6,894	131	(4)	134	1	6,763	886	289	220	518
-	-	-	-	-	-	(24)	11	8	1
6,894	131	(4)	134	1	6,763	862	300	228	519
11,901	151	(318)	465	4	11,750	(782)	445	552	3,226
3,988	73	(20)	92	1	3,915	(268)	(25)	192	1,146
7,913	78	(298)	373	3	7,835	(514)	470	360	2,080
(886)	-	-	-	-	(886)	-	⁽¹⁾ (886)	-	-
7,027	78	(298)	373	3	6,949	(514)	(416)	360	2,080
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7,027	78	(298)	373	3	6,949	(514)	(416)	360	2,080
696,892	7,833	201	7,580	52	689,059	7,595	280,205	3,864	139,427
4,184	-	-	-	-	4,184	-	4,184	-	-
412,287	7,482	-	7,409	73	404,805	-	-	3,869	140,373
426,203	8,475	-	8,463	12	417,728	-	-	8,046	142,404
3,759	212	-	212	-	3,547	-	-	1	1,477
3,815	199	-	199	-	3,616	-	-	20	1,446
6,717	74	-	74	-	6,643	-	-	5	2,135
527	(7)	-	(7)	-	534	-	-	-	(88)
645,399	3,295	130	3,140	25	642,104	11,402	83,897	121,426	93,342
538,379	10	8	1	1	538,369	-	-	120,941	85,739
567,824	-	-	-	-	567,824	-	-	138,478	93,814
447,630	9,767	319	9,324	124	437,863	17,071	31,909	4,175	179,736
462,176	10,637	253	10,292	92	451,539	17,683	34,934	1,244	186,352
1,309,803	-	-	-	-	1,309,803	-	52,412	932,658	104,295
9,109	594	37	553	4	8,515	39	-	29	2,571
7,990	-	-	-	-	7,990	-	-	561	972
(1,102)	(344)	(341)	(3)	-	(758)	-	(758)	-	-
15,997	250	(304)	550	4	15,747	39	(758)	590	3,543

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022			
פעילות בישראל ^(א)			
משקי בית ^(ב)	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
במיליוני ש"ח			
6,765	11	2,733	1,395
585	219	587	578
6,180	(208)	2,146	817
(2,392)	414	574	548
3,788	206	2,720	1,365
996	148	894	344
4,784	354	3,614	1,709
223	-	184	(12)
2,684	91	1,626	435
-	-	-	-
2,684	91	1,626	435
1,877	263	1,804	1,286
654	93	634	451
1,223	170	1,170	835
-	-	-	-
1,223	170	1,170	835
-	-	-	-
1,223	170	1,170	835
139,737	456	61,176	37,459
-	-	-	-
140,481	456	62,076	37,840
150,178	440	65,803	39,473
857 ^(ג)	-	439 ^(ד)	290
481	27	877	259
1,159	1	1,781	629
146	-	33	(21)
124,108	27,169	94,274	65,032
123,996	27,169	94,151	64,946
128,394	29,612	100,557	70,077
91,330	644	57,121	40,667
99,971	662	58,528	42,542
62,339	48,626	78,277	31,837
2,630	18	1,939	890
1,158	188	781	475
-	-	-	-
3,788	206	2,720	1,365

- (א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשד.
- (ב) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
- (ג) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
- (ד) נכסים בנייהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
- (ה) כולל הלוואות לדיוור עם יתרת אשראי לציבור לסוף תקופה בסך 18.6 מיליארד ש"ח ללקוחות אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזרים העסקיים.
- (ו) כולל הכנסות בסך של 782 מיליון ש"ח בגין עסקת המיזוג עם Valley.
- (ז) מרווח מפעילות מתן אשראי הינו הפער בין הריבית המתקבלת מהאשראי לבין עלות גיוס המקורות ששימשו להעמדת האשראי (להלן - "מחירי מעבר"). מחירי מעבר אלו הינם פונקציה של תקופה, מטבע וסוג הריבית של העסקה. מחירי מעבר הינם כלי לתמחור פנימי של הבנק המבוססים על מודלים פנימיים ושיקול דעתו של הבנק. מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הינו הפער בין מחירי המעבר לריבית המשולמת ללקוחות עבור אותם הפיקדונות.
- (ח) סווג מחדש. תוצאות הפעילות הבינמגזרית הנובעת מחיוב וזיכוי היחידות העסקיות בגין מחירי המעבר מוינו לסעיף "אחר". זאת, על מנת להציג בסיכום כל המגזרים את סך המרווח מאשראי לציבור וסך המרווח מפיקדונות הציבור, חלף הכנסות הריבית מאשראי והוצאות הריבית על הפיקדונות.
- (ט) סווג מחדש.

פעילות חו"ל									
סך הכל	סך הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים וגדולים
18,795	498	34	455	9	18,297	-	3,453	55	3,885
5,584	18	-	18	-	5,566	-	1,127	1,428	1,042
13,211	480	34	437	9	12,731	-	2,326	(1,373)	2,843
-	(101)	(100)	(2)	1	101	24	(362)	1,708	(413)
13,211	379	(66)	435	10	12,832	24	1,964	335	2,430
5,018	103	20	61	22	4,915	(1)849	798	186	700
18,229	482	(46)	496	32	17,747	873	2,762	521	3,130
498	-	-	(1)	1	498	-	84	(1)	20
6,835	310	4	294	12	6,525	586	345	247	511
-	-	-	-	-	-	(20)	13	7	-
6,835	310	4	294	12	6,525	566	358	254	511
10,896	172	(50)	203	19	10,724	307	2,320	268	2,599
3,564	46	(1)	42	5	3,518	(93)	777	95	907
7,332	126	(49)	161	14	7,206	400	1,543	173	1,692
387	-	-	-	-	387	-	387	-	-
7,719	126	(49)	161	14	7,593	400	1,930	173	1,692
10	10	4	4	2	-	-	-	-	-
7,709	116	(53)	157	12	7,593	400	1,930	173	1,692
667,555	13,406	2,621	10,227	558	654,149	6,633	290,346	3,186	115,156
1,112	-	-	-	-	1,112	-	1,112	-	-
369,647	10,626	-	10,081	545	359,021	-	-	3,193	114,975
389,768	6,487	-	6,425	62	383,281	-	-	759	126,628
2,020	18	-	18	-	2,002	-	-	-	416
3,974	214	-	214	-	3,760	-	-	4	2,112
4,986	48	-	48	-	4,938	-	-	14	1,354
264	39	-	39	-	225	-	-	-	67
622,140	7,487	639	5,281	1,567	614,653	11,430	70,742	130,117	91,781
534,496	7,100	309	5,228	1,563	527,396	-	-	129,580	87,554
557,084	18	9	4	5	557,066	-	-	130,685	97,741
395,706	19,040	1,845	17,080	115	376,666	17,033	31,310	2,869	135,692
425,643	8,418	398	7,872	148	417,225	14,846	30,585	6,844	163,247
1,385,008	4,673	-	484	4,189	1,380,335	-	52,980	979,141	127,135
(n)8,107	472	119	351	2	7,635	23	(n)-	21	2,114
(n)3,220	(13)	(106)	85	8	3,233	1	(n)-	314	316
(n)1,884	(80)	(79)	(1)	-	1,964	-	(n)1,964	-	-
13,211	379	(66)	435	10	12,832	24	1,964	335	2,430

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021			
פעילות בישראל ^(א)			
משקי בית ^(ה)	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
במיליוני ש"ח			
4,542	7	1,962	920
226	62	85	71
הכנסות ריבית מחיצוניים			
הוצאות ריבית לחיצוניים			
הכנסות ריבית, נטו:			
4,316	(55)	1,877	849
(1,819)	95	(83)	(69)
מחיצוניים			
בינמגזרי			
2,497	40	1,794	780
סך הכנסות ריבית, נטו			
1,005	169	826	324
סך הכנסות שאינן מריבית			
3,502	209	2,620	1,104
(185)	-	(240)	(143)
סך כל הכנסות			
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			
הוצאות תפעוליות ואחרות:			
2,795	95	1,555	458
-	-	-	-
לחיצוניים			
בינמגזרי			
2,795	95	1,555	458
סך הוצאות תפעוליות ואחרות			
892	114	1,305	789
רווח (הפסד) לפני מיסים			
313	40	462	280
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח			
579	74	843	509
רווח (הפסד) לאחר מיסים			
-	-	-	-
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס			
579	74	843	509
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
-	-	-	-
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה			
579	74	843	509
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק			
121,559	384	53,702	31,356
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)			
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)			
122,401	377	54,311	31,680
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)			
131,313	429	57,527	34,534
881	-	489	406
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח			
355	30	1,026	187
יתרת חובות לא צוברים וחובות בפיגור מעל 90 יום			
1,196	3	980	511
יתרת חובות בעייתיים אחרים			
25	-	(28)	(34)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור			
122,028	25,698	82,423	55,562
מחיקות חשבונאיות נטו בתקופת הדיווח			
121,968	25,696	82,329	55,480
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)			
120,483	25,965	86,888	60,874
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)			
81,285	701	51,505	34,396
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח			
86,779	710	54,029	37,628
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^(ג)			
66,598	50,077	78,350	28,887
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ג)			
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^(ד)			
2,267	5	1,701	743
פיצול הכנסות ריבית, נטו:			
230	35	93	37
מרווח ^(ה) מפעילות מתן אשראי לציבור			
-	-	-	-
מרווח ^(ה) מפעילות קבלת פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
אחר			
2,497	40	1,794	780
סך הכל הכנסות ריבית, נטו			

- (א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשד.
- (ב) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
- (ג) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
- (ד) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
- (ה) כולל הלוואות לדיוור עם יתרת אשראי לציבור לסוף תקופה בסך 16.4 מיליארד ש"ח ללקוחות אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזרים העסקיים.
- (ו) מרווח מפעילות מתן אשראי הינו הפער בין הריבית המתקבלת מהאשראי לבין עלות גיוס המקורות ששימשו להעמדת האשראי (להלן - "מחירי מעבר"). מחירי מעבר אלו הינם פונקציה של תקופה, מטבע וסוג הריבית של העסקה. מחירי מעבר הינם כלי לתמחור פנימי של הבנק המבוססים על מודלים פנימיים ושיקול דעתו של הבנק. מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הינו הפער בין מחירי המעבר לריבית המשולמת ללקוחות עבור אותם הפיקדונות.
- (ז) סווג מחדש. תוצאות הפעילות הבינמגזרית הנובעת מחיוב וזיכוי היחידות העסקיות בגין מחירי המעבר מוינו לסעיף "אחר". זאת, על מנת להציג בסיכום כל המגזרים את סך המרווח מאשראי לציבור וסך המרווח מפיקדונות הציבור, חלף הכנסות הריבית מאשראי והוצאות הריבית על הפיקדונות.

פעילות חו"ל									
סך הכל	סך הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים
11,672	999	118	847	34	10,673	-	1,017	19	2,206
1,326	37	2	28	7	1,289	-	440	221	184
10,346	962	116	819	27	9,384	-	577	(202)	2,022
-	(15)	(2)	(22)	9	15	(2)	2,049	256	(412)
10,346	947	114	797	36	9,399	(2)	2,626	54	1,610
5,511	248	49	110	89	5,263	256	1,909	181	593
15,857	1,195	163	907	125	14,662	254	4,535	235	2,203
(812)	(4)	-	1	(5)	(808)	-	(42)	3	(201)
7,428	761	35	663	63	6,667	692	395	232	445
-	-	-	-	-	-	(12)	11	1	-
7,428	761	35	663	63	6,667	680	406	233	445
9,241	438	128	243	67	8,803	(426)	4,171	(1)	1,959
3,275	102	26	60	16	3,173	(106)	1,495	-	689
5,966	336	102	183	51	5,630	(320)	2,676	(1)	1,270
101	-	-	-	-	101	-	101	-	-
6,067	336	102	183	51	5,731	(320)	2,777	(1)	1,270
39	39	15	18	6	-	-	-	-	-
6,028	297	87	165	45	5,731	(320)	2,777	(1)	1,270
589,167	32,368	9,056	21,583	1,729	556,799	8,314	254,205	4,627	82,652
794	-	-	-	-	794	-	794	-	-
320,088	22,942	-	22,469	473	297,146	-	-	4,634	83,743
347,391	23,837	-	23,430	407	323,554	-	-	5,824	93,927
3,534	605	-	604	1	2,929	-	-	2	1,151
2,907	569	-	569	-	2,338	-	-	-	740
4,512	355	-	355	-	4,157	-	-	6	1,461
(90)	68	-	71	(3)	(158)	-	-	-	(121)
548,625	26,405	2,688	17,270	6,447	522,220	14,081	50,565	93,592	78,271
478,860	25,078	698	17,983	6,397	453,782	-	-	93,030	75,279
537,269	24,953	568	18,662	5,723	512,316	-	-	127,883	90,223
347,305	29,375	2,946	26,222	207	317,930	17,892	29,661	909	101,581
374,776	30,522	2,650	27,676	196	344,254	16,778	33,183	1,050	114,097
1,327,684	17,748	-	1,491	16,257	1,309,936	4	47,450	934,492	104,078
(1)7,187	878	431	439	8	6,309	(3)	(1)-	19	1,577
(1)425	(39)	(425)	358	28	464	1	(1)-	35	33
(1)2,734	108	108	-	-	2,626	-	(1)2,626	-	-
10,346	947	114	797	36	9,399	(2)	2,626	54	1,610

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023									
סך הכל אנשים פרטיים	מגזר בנקאות פרטית					מגזר משקי בית			
	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
	במיליוני ש"ח								
8,935	13	5	-	8	8,922	2,318	84	6,520	הכנסות ריבית מחיצוניים
3,463	1,035	1,035	-	-	2,428	2,422	-	6	הוצאות ריבית מחיצוניים
									הכנסות ריבית, נטו:
5,472	(1,022)	(1,030)	-	8	6,494	(104)	84	6,514	מחיצוניים
874	1,420	1,412	13	(5)	(546)	4,409	(12)	(4,943)	בינמגזרי
6,346	398	382	13	3	5,948	4,305	72	1,571	סך הכנסות ריבית, נטו
1,251	159	153	6	-	1,092	671	375	46	סך הכנסות שאינן מריבית
7,597	557	535	19	3	7,040	4,976	447	1,617	סך כל הכנסות
870	-	-	-	-	870	612	37	221	הוצאות בגין הפסדי אשראי
									הוצאות תפעוליות ואחרות:
2,831	104	101	3	-	2,727	2,125	227	375	לחיצוניים
4	-	-	-	-	4	-	-	4	בינמגזרי
2,835	104	101	3	-	2,731	2,125	227	379	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
3,892	453	434	16	3	3,439	2,239	183	1,017	רווח לפני מיסים
1,341	156	150	5	1	1,185	774	63	348	הפרשה למיסים על הרווח
2,551	297	284	11	2	2,254	1,465	120	669	רווח לאחר מיסים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
2,551	297	284	11	2	2,254	1,465	120	669	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	-	-	-	-	-	-	-	רווח המיוחס נקי לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,551	297	284	11	2	2,254	1,465	120	669	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
153,499	372	107	104	161	153,127	25,049	4,474	123,604	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
154,390	365	100	104	161	154,025	25,555	4,515	123,955	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
160,686	330	78	94	158	160,356	25,478	4,468	130,410	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
1,031	-	-	-	-	1,031	339	4	688	יתרת חובות לא צוברים
80	-	-	-	-	80	80	-	-	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
164,448	31,690	31,690	-	-	132,758	132,692	13	53	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
164,328	31,688	31,688	-	-	132,640	132,640	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
169,788	32,558	32,558	-	-	137,230	137,230	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
102,668	736	381	249	106	101,932	22,493	3,987	75,452	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
108,767	844	439	360	45	107,923	22,211	4,237	81,475	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)
108,767	49,433	49,432	-	1	59,334	57,701	-	1,633	יתרה ממוצעת של נכסים בנייהול ^{(א)(ג)}
									פיצול הכנסות ריבית, נטו:
2,883	31	15	13	3	2,852	1,203	72	1,577	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
3,463	367	367	-	-	3,096	3,102	-	(6)	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
6,346	398	382	13	3	5,948	4,305	72	1,571	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בנייהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022									
סך הכל אנשים פרטיים	מגזר בנקאות פרטית				מגזר משקי בית				סך הכל
	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	סך הכל	אחר	כרטיסי אשראי	הלוואות לדיור	
6,776	11	4	-	7	6,765	1,566	56	5,143	הכנסות ריבית מחיצוניים
804	219	219	-	-	585	585	-	-	הוצאות ריבית מחיצוניים
									הכנסות ריבית, נטו:
5,972	(208)	(215)	-	7	6,180	981	56	5,143	מחיצוניים
(1,978)	414	410	3	1	(2,392)	1,385	1	(3,778)	בינמגזרי
3,994	206	195	3	8	3,788	2,366	57	1,365	סך הכנסות ריבית, נטו
1,144	148	145	3	-	996	684	263	49	סך הכנסות שאינן מריבית
5,138	354	340	6	8	4,784	3,050	320	1,414	סך כל הכנסות
223	-	-	-	-	223	98	13	112	הכנסות בגין הפסדי אשראי
									הוצאות תפעוליות ואחרות:
2,775	91	88	3	-	2,684	2,069	238	377	לחיצוניים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	בינמגזרי
2,775	91	88	3	-	2,684	2,069	238	377	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
2,140	263	252	3	8	1,877	883	69	925	רווח לפני מיסים
747	93	89	1	3	654	310	24	320	הפרשה למיסים על הרווח
1,393	170	163	2	5	1,223	573	45	605	רווח לאחר מיסים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
1,393	170	163	2	5	1,223	573	45	605	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,393	170	163	2	5	1,223	573	45	605	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
140,193	456	176	92	188	139,737	24,615	4,067	111,055	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
140,937	456	176	92	188	140,481	25,032	4,095	111,354	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
150,618	440	145	100	195	150,178	26,498	4,185	119,495	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
781	-	-	-	-	781	222	-	559	יתרת חובות לא צוברים
76	-	-	-	-	76	⁽¹⁾ 76	-	-	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
151,277	27,169	27,169	-	-	124,108	124,043	12	53	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
151,165	27,169	27,169	-	-	123,996	123,996	-	-	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
158,006	29,612	29,612	-	-	128,394	128,394	-	-	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
91,974	644	316	135	193	91,330	20,688	3,531	67,111	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
100,633	662	218	156	288	99,971	22,393	3,640	73,938	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)
110,965	48,626	48,626	-	-	62,339	60,611	-	1,728	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
									פיצול הכנסות ריבית, נטו:
2,648	18	7	3	8	2,630	1,208	57	1,365	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
1,346	188	188	-	-	1,158	1,158	-	-	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
3,994	206	195	3	8	3,788	2,366	57	1,365	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) סווג מחדש.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים

לשנה הסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023										
מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים				
סך הכל	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	
במיליוני ש"ח										
15,278	8,116	3,689	4,427	2,681	1,558	1,123	4,481	2,664	1,817	הכנסות ריבית מחיצוניים
7,943	3,314	2,828	486	1,939	1,720	219	2,690	2,155	535	הוצאות ריבית מחיצוניים
הכנסות ריבית, נטו:										
7,335	4,802	861	3,941	742	(162)	904	1,791	509	1,282	מחיצוניים
2,195	(1,259)	885	(2,144)	1,367	1,740	(373)	2,087	2,233	(146)	בינמגזרי
9,530	3,543	1,746	1,797	2,109	1,578	531	3,878	2,742	1,136	סך הכנסות ריבית, נטו
2,165	875	417	458	359	309	50	931	754	177	סך הכנסות שאינן מריבית
114	3	2	1	8	7	1	103	86	17	מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי
11,695	4,418	2,163	2,255	2,468	1,887	581	4,809	3,496	1,313	סך כל הכנסות
1,514	673	(65)	738	160	105	55	681	518	163	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
2,537	518	374	144	459	371	88	1,560	1,252	308	לחיצוניים
1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	בינמגזרי
2,538	519	375	144	459	371	88	1,560	1,252	308	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
7,643	3,226	1,853	1,373	1,849	1,411	438	2,568	1,726	842	רווח לפני מיסים
2,675	1,146	671	475	638	487	151	891	599	292	הפרשה למיסים על הרווח
4,968	2,080	1,182	898	1,211	924	287	1,677	1,127	550	רווח לאחר מיסים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
4,968	2,080	1,182	898	1,211	924	287	1,677	1,127	550	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
4,968	2,080	1,182	898	1,211	924	287	1,677	1,127	550	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
243,896	139,427	73,653	65,774	40,063	23,661	16,402	64,406	40,225	24,181	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
246,546	140,373	74,049	66,324	40,505	23,861	16,644	65,668	41,057	24,611	יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)
248,996	142,404	69,738	72,666	40,038	22,925	17,113	66,554	41,413	25,141	יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח
2,366	1,442	494	948	286	192	94	638	414	224	יתרת חובות לא צוברים
69	35	6	29	-	-	-	34	31	3	יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום
260,931	93,342	77,943	15,399	65,816	58,260	7,556	101,773	81,676	20,097	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
253,100	85,739	71,269	14,470	65,724	58,210	7,514	101,637	81,592	20,045	מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)
259,558	93,814	79,612	14,202	62,171	54,511	7,660	103,573	82,860	20,713	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
-	179,736	86,048	93,688	43,974	24,947	19,027	58,330	33,498	24,832	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
288,911	186,352	80,889	105,463	43,734	24,544	19,190	58,825	32,635	26,190	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(א)
215,966	104,295	82,477	21,818	29,472	24,902	4,570	82,199	65,897	16,302	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}
פיצול הכנסות ריבית, נטו:										
5,564	2,571	908	1,663	1,039	618	421	1,954	1,188	766	מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור
3,966	972	838	134	1,070	960	110	1,924	1,554	370	מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אחר
9,530	3,543	1,746	1,797	2,109	1,578	531	3,878	2,742	1,136	סך הכל הכנסות ריבית, נטו

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022									
מגזר עסקים גדולים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים קטנים וזעירים			
סך הכל	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן	סך הכל	אחר	בינוני ונדל"ן
במיליוני ש"ח									
8,013	3,885	1,915	1,970	1,395	819	576	2,733	1,701	1,032
2,207	1,042	910	132	578	547	31	587	493	94
הכנסות ריבית מחיצוניים									
5,806	2,843	1,005	1,838	817	272	545	2,146	1,208	938
709	(413)	167	(580)	548	696	(148)	574	671	(97)
הוצאות ריבית מחיצוניים									
6,515	2,430	1,172	1,258	1,365	968	397	2,720	1,879	841
הכנסות ריבית, נטו									
1,938	700	329	371	344	291	53	894	738	156
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי									
115	3	2	1	9	8	1	103	86	17
סך כל הכנסות									
8,453	3,130	1,501	1,629	1,709	1,259	450	3,614	2,617	997
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי									
192	20	(42)	62	(12)	(10)	(2)	184	173	11
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
2,572	511	374	137	435	347	88	1,626	1,301	325
לחיצוניים									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בינמגזרי									
2,572	511	374	137	435	347	88	1,626	1,301	325
סך הוצאות תפעוליות ואחרות									
5,689	2,599	1,169	1,430	1,286	922	364	1,804	1,143	661
רווח לפני מיסים									
1,992	907	411	496	451	325	126	634	402	232
הפרשה למיסים על הרווח									
3,697	1,692	758	934	835	597	238	1,170	741	429
רווח לאחר מיסים									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס									
3,697	1,692	758	934	835	597	238	1,170	741	429
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה									
3,697	1,692	758	934	835	597	238	1,170	741	429
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק									
213,791	115,156	64,567	50,589	37,459	22,689	14,770	61,176	38,208	22,968
יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מזה: השקעות בחברות כלולות ^(א)									
214,891	114,975	63,968	51,007	37,840	22,873	14,967	62,076	38,783	23,293
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור ^(א)									
231,904	126,628	70,098	56,530	39,473	23,490	15,983	65,803	41,750	24,053
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח									
1,109	400	361	39	290	226	64	419	286	133
יתרת חובות לא צוברים									
36	16	16	-	-	-	-	20	13	7
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום									
251,087	91,781	74,311	17,470	65,032	57,654	7,378	94,274	75,650	18,624
יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)									
246,651	87,554	70,853	16,701	64,946	57,602	7,344	94,151	75,569	18,582
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור ^(א)									
268,375	97,741	79,174	18,567	70,077	62,482	7,595	100,557	80,809	19,748
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח									
233,480	135,692	67,707	67,985	40,667	23,698	16,969	57,121	32,763	24,358
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}									
264,317	163,247	79,522	83,725	42,542	25,045	17,497	58,528	34,786	23,742
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(א)									
237,249	127,135	100,881	26,254	31,837	26,277	5,560	78,277	62,909	15,368
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^{(א)(ג)}									
פיצול הכנסות ריבית, נטו:									
4,943	2,114	931	1,183	890	544	346	1,939	1,256	683
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור									
1,572	316	241	75	475	424	51	781	623	158
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
אחר									
6,515	2,430	1,172	1,258	1,365	968	397	2,720	1,879	841
סך הכל הכנסות ריבית, נטו									

- (א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
 (ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
 (ד) סווג מחדש.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

ניהול פיננסי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר	
במיליוני ש"ח					
8,690	(138)	14	8,151	663	הכנסות ריבית מחיצוניים
1,941	(4)	-	1,321	624	הוצאות ריבית מחיצוניים
הכנסות ריבית, נטו:					
6,749	(134)	14	6,830	39	מחיצוניים
(7,507)	293	(146)	(6,885)	(769)	בינמגזרי
(758)	159	(132)	(55)	(730)	סך הכנסות ריבית, נטו
1,491	101	216	477	697	סך הכנסות שאינן מריבית
733	260	84	422	(33)	סך כל הכנסות
(12)	(11)	-	(1)	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
289	80	40	33	136	לחיצוניים
11	3	3	5	-	בינמגזרי
300	83	43	38	136	סך הוצאות תפעוליות ואחרות
445	188	41	385	(169)	רווח (הפסד) לפני מיסים
(25)	7	35	91	(158)	הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח
470	181	6	294	(11)	רווח (הפסד) לאחר מיסים
(886)	-	(886)	-	-	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס
(416)	181	(880)	294	(11)	רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(416)	181	(880)	294	(11)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
280,205	3,298	13,590	230,666	32,651	יתרה ממוצעת של נכסים ^(א)
4,184	-	4,184	-	-	מזהה: השקעות בחברות כלולות ^(א)
83,897	470	109	52,743	30,575	יתרה ממוצעת של התחייבויות ^(א)
31,909	-	5,250	19,905	6,754	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון ^{(א)(ב)}
34,934	2	5,263	23,878	5,791	יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח ^(ב)
52,412	52,412	-	-	-	יתרה ממוצעת של נכסים בניהול ^(ג)
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית, נטו:					
-	-	-	(108)	555	הפרשי שער, נטו ^(ד)
-	-	-	1,004	4	הפרשי שער, מדד ^(ד)
-	-	-	8,060	(525)	חשיפות ריבית, נטו ^(ד)
-	-	-	-	77	חשיפות למניות, נטו ^(ד)
-	-	-	(8,722)	-	מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי
-	-	-	234	111	סך הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה
-	-	-	(331)	-	רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת ערך שאינה זמנית של אגרות חוב
-	-	-	573	-	שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד
-	-	-	(54)	(144)	הכנסות אחרות שאינן מריבית
-	-	-	422	(33)	סך הכל הכנסות ריבית, נטו והכנסות מימון שאינן מריבית

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) לרבות בגין ניירות ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

ניהול פיננסי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022				
סך הכל	אחר	פעילות השקעה ריאלית	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות למסחר במילוני ש"ח
3,453	3	10	3,354	86
1,127	-	-	1,085	42
2,326	3	10	2,269	44
(362)	149	(82)	(150)	(279)
1,964	152	(72)	2,119	(235)
798	113	144	410	131
2,762	265	72	2,529	(104)
84	84	-	-	-
345	98	42	40	165
13	5	3	5	-
358	103	45	45	165
2,320	78	27	2,484	(269)
777	(2)	8	865	(94)
1,543	80	19	1,619	(175)
387	-	387	-	-
1,930	80	406	1,619	(175)
-	-	-	-	-
1,930	80	406	1,619	(175)
290,346	3,293	7,514	254,802	24,737
1,112	-	1,112	-	-
70,742	324	128	46,392	23,898
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
31,310	-	4,648	16,112	10,550
30,585	-	4,803	15,431	10,351
52,980	52,980	-	-	-
-	-	-	119	345
-	-	-	1,471	(98)
-	-	-	3,332	(63)
-	-	-	-	66
-	-	-	(2,333)	-
-	-	-	2,589	250
-	-	-	(183)	-
-	-	-	73	-
-	-	-	50	(354)
-	-	-	2,529	(104)

- (א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
 (ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
 (ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
 (ד) לרבות בגין ניירות ערך ומכשירים נגזרים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ב. מידע על הפעילות לפי אזורים גיאוגרפיים^(א)

31 בדצמבר 2023					
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	בריטניה	ארה"ב ^(א)	ישראל
במיליוני ש"ח					
21,178	1,145	(3)	1,148	-	20,033
סך כל ההכנסות (הוצאות) ^(א)					
7,027	625	3	622	-	6,402
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק					
731,497	8,722	34	8,688	-	722,775
סך כל הנכסים					
31 בדצמבר 2022					
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	בריטניה	ארה"ב ^(א)	ישראל
במיליוני ש"ח					
18,229	630	-	362	268	17,599
סך כל ההכנסות ^(א)					
7,709	255	-	199	56	7,454
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק					
699,166	6,839	41	6,798	-	692,327
סך כל הנכסים					
31 בדצמבר 2021					
סך הכל מאוחד	סך הכל מחוץ לישראל	אחר	בריטניה	ארה"ב ^(א)	ישראל
במיליוני ש"ח					
15,857	1,073	2	89	982	14,784
סך כל ההכנסות ^(א)					
6,028	175	8	(46)	213	5,853
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק					
656,454	32,976	22	6,928	26,026	623,478
סך כל הנכסים					

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.

(ב) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.

(ג) החל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley.

למידע נוסף ראה [ביאור 15א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה

א. כללי

מגזר פעילות על פי גישת הנהלה - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק ובהתאם להחלטת הנהלת הבנק והדירקטוריון.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

פעילות הבנק בארץ מנוהלת כדלקמן:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים פועל במבנה של שלושה מערכים: פרטיים, עסקים קטנים ובנקאות פרטית. השירות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם.

2. משכנתאות - מתן הלוואות המיועדות לרכישת דירת מגורים או הלוואות הניתנות במשכון דירת מגורים או נכס אחר.

3. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.

4. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.

5. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוני והנדל"ן.

6. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.

7. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.

- הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.

- הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים ואת הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

- חלק מההכנסות מניהול נכסים והתחייבויות נזקפות לקווי העסקים בהתאם לפעילות העסקית שלהם.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון והנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

ביאור 29 - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023												
חברות בנות בחו"ל		חברות בנות בארץ		בנק								
סך הכל	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית, נטו:												
15,997	594	141	24	2,045	3,829	2,098	1,577	6,689	(1,000)	1,113	(2,113)	מחיצוניים
-	(344)	27	1	(1,120)	(2,453)	(996)	1,372	(5,270)	8,783	1,051	7,732	בינמגזרי
הכנסות ריבית, נטו												
15,997	250	168	25	925	1,376	1,102	2,949	1,419	7,783	2,164	5,619	הכנסות שאינן מריביות
5,181	52	296	67	1,395	391	331	580	15	2,054	496	1,558	סך כל ההכנסות
21,178	302	464	92	2,320	1,767	1,433	3,529	1,434	9,837	2,660	7,177	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,383	20	65	(4)	(35)	430	59	354	261	1,233	389	844	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
6,894	131	193	858	384	170	290	721	385	3,762	929	2,833	רווח (הפסד) לפני מס
11,901	151	206	(762)	1,971	1,167	1,084	2,454	788	4,842	1,342	3,500	הפרשה (הטבה) למס
3,988	73	44	(337)	674	399	371	839	269	1,656	459	1,197	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
7,027	78	170	(425)	403 ^(*)	768	713	1,615	519	3,186	883	2,303	
יתרות ליום 31 בדצמבר 2023												
419,486	8,402	1,103	5,987	25,655	66,692	60,667	62,567	132,074	56,339	26,159	30,180	אשראי לציבור, נטו
567,824	-	-	6	160,215	10,107	36,305	88,206	-	272,985	56,087	216,898	פיקדונות הציבור

(א) כולל הפסד מירידת ערך השקעה במניות Valley בסך של כ-1.0 מיליארד ש"ח. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א.](#)

ביאור 29 - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך) ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022											
חברות בנות בחו"ל		חברות בנות בארץ		בנק							
סך הכל	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	מסחרית	עסקית	נדל"ן	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	בנק
הכנסות ריבית, נטו:											
13,211	480	121	14	741	1,776	1,336	1,535	5,168	2,040	1,254	786
-	(101)	6	(5)	2,108	(696)	(529)	473	(3,832)	2,576	248	2,328
הכנסות ריבית, נטו											
13,211	379	127	9	2,849	1,080	807	2,008	1,336	4,616	1,502	3,114
הכנסות שאינן מריבית ^(ב)											
5,018	103	484	778 ^(א)	563	378	245	552	14	1,901	471	1,430
סך כל ההכנסות											
18,229	482	611	787	3,412	1,458	1,052	2,560	1,350	6,517	1,973	4,544
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
498	-	(7)	(21)	113	(57)	(16)	115	114	257	126	131
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות											
6,835	310	199	682	415	148	278	723	377	3,703	1,006	2,697
רווח לפני מס											
10,896	172	419	126	2,884	1,367	790	1,722	859	2,557	841	1,716
הפרשה (הטבה) למס											
3,564	46	101	(64)	986	467	270	589	294	875	288	587
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
7,709	116	396	190	2,207	900	520	1,133	565	1,682	553	1,129
יתרות ליום 31 בדצמבר 2022											
אשראי לציבור, נטו											
384,782	6,445	871	5,747	21,310	54,669	54,807	60,820	120,927	59,186	26,688	32,498
פיקדונות הציבור											
557,084	19	-	7	148,773	14,423	39,617	95,839	-	258,406	55,415	202,991

(א) כולל הכנסות בסך של 782 מיליון ש"ח בגין עסקת המיזוג עם Valley.

(ב) החל מהרבעון השלישי בשנת 2023 בוצע שינוי באופן הקצאת הרווחיות הנובעת מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כך שהחל ממועד זה כל הרווחיות מפעילות זו מיוחסת למרכז הרווח "שוקי הון". על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי השוואה.

ביאור 29 - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך) ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021												
בנק	חברות בנות בחול	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	סך הכל	אנשים פרטיים	
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
מחיצוניים	10,346	963	106	10	357	1,072	1,017	1,387	3,251	2,183	1,075	1,108
בינמגזרי ^(א)	-	(16)	-	(1)	2,284	(181)	(400)	(132)	(2,053)	499	(27)	526
הכנסות ריבית, נטו												
מחיצוניים	10,346	947	106	9	2,641	891	617	1,255	1,198	2,682	1,048	1,634
בינמגזרי ^(א)	-	(16)	-	(1)	2,284	(181)	(400)	(132)	(2,053)	499	(27)	526
הכנסות שאינן מריבית ^(א)												
סך כל ההכנסות	15,857	1,195	1,075	342	3,650	1,217	858	1,723	1,216	4,581	1,508	3,073
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי												
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	7,428	761	206	825	420	134	277	731	322	3,752	982	2,770
רווח (הפסד) לפני מס	9,241	438	856	(462)	3,199	1,122	821	1,111	1,031	1,125	789	336
הפרשה למס	3,275	102	216	81	1,094	384	281	380	352	385	270	115
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק												
סך כל הרווח (הפסד) נקי	6,028	297	738	(543)	2,108	738	540	731	679	740	519	221
יתרות ליום 31 בדצמבר 2021												
אשראי לציבור, נטו												
פיקדונות הציבור	537,269	24,953	-	3	142,050	13,395	33,621	86,466	-	236,781	51,329	185,452
אשראי לציבור, נטו	342,879	23,497	1,006	5,532	15,749	43,665	41,417	51,408	104,525	56,080	25,745	30,335

(א) כולל הכנסות לאומי פרטנרס בע"מ בגין רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של כ-518 מיליון ש"ח ממניות איירונסורס וריטיילורס.
 (ב) החל מהרבעון השלישי בשנת 2023 בוצע שינוי באופן הקצאת הרווחיות הנובעת מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, כך שהחל ממועד זה כל הרווחיות מפעילות זו מיוחסת למרכז הרווח "שוקי הון". על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות^(*) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023						
הפרשה להפסדי אשראי						
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון וזמינות למכירה	סך הכל	אשראי לציבור
						במיליוני ש"ח
4,420	419	732	5,571	54	5,625	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
1,550	221	649	2,420	(37)	2,383	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(455)	(6)	(662)	(1,123)	-	(1,123)	מחיקות חשבונאיות
358	-	238	596	-	596	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(97)	(6)	(424)	(527)	-	(527)	מחיקות חשבונאיות נטו
5,873	634	957	7,464	17	7,481	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף השנה ¹
697	12	38	747	-	747	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022						
הפרשה להפסדי אשראי						
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון וזמינות למכירה	סך הכל	אשראי לציבור
						במיליוני ש"ח
3,765	489	727	4,981	3	4,984	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
804	(165)	22	661	26	687	התאמה ליתרת הפתיחה בשל השפעת היישום לראשונה ⁽²⁾
4,569	324	749	5,642	29	5,671	יתרה ליום 1 בינואר 2022
240	112	112	464	34	498	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(589)	(17)	(370)	(976)	-	(976)	מחיקות חשבונאיות
471	-	241	712	-	712	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(118)	(17)	(129)	(264)	-	(264)	מחיקות חשבונאיות נטו
5	-	-	5	-	5	התאמות מתרגום דוחות כספיים
(276)	-	-	(276)	(9)	(285)	בניכוי יתרות של חברת הבת בארה"ב שנמכרה ⁽³⁾
4,420	419	732	5,571	54	5,625	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף השנה ¹
563	1	21	585	-	585	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.

(ב) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה 13-2016 ASU. ראה [ביאור 1.ח.](#)

(ג) חל מיום 1 באפריל 2022 בנק לאומי ארה"ב אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות^(*) ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021						
הפרשה להפסדי אשראי						
אשראי לציבור						
מסחרי	דיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
4,284	636	792	5,712	3	5,715	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה
(622)	(145)	(45)	(812)	-	(812)	הכנסות בגין הפסדי אשראי
(472)	(6)	(279)	(757)	-	(757)	מחיקות חשבונאיות
584	4	259	847	-	847	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
112	(2)	(20)	90	-	90	מחיקות חשבונאיות נטו
(9)	-	-	(9)	-	(9)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
3,765	489	727	4,981	3	4,984	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף השנה ¹
453	-	16	469	-	469	¹ מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
א. חובות^(א) אגרות חוב לפדיון ואגרות חוב זמינות למכירה, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א), אגרות חוב לפדיון ואגרות חוב זמינות למכירה

31 בדצמבר 2023					
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	אשראי לציבור, ממשלות ופדיון	
				סך הכל	בנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון וזמינות למכירה
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
239,573	-	661	240,234	162,912	403,146
26,184	130,624	29,161	185,969	-	185,969
265,757	130,624	29,822	426,203	162,912	589,115
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
4,324	-	275	4,599	17	4,616
852	622	644	2,118	-	2,118
5,176	622	919	6,717	17	6,734
31 בדצמבר 2022					
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	אשראי לציבור, ממשלות ופדיון	
				סך הכל	בנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון וזמינות למכירה
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות^(א):					
213,711	-	460	214,171	95,502	309,673
25,902	119,720	29,975	175,597	22	175,619
239,613	119,720	30,435	389,768	95,524	485,292
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות^(א):					
3,286	-	163	3,449	54	3,503
571	418	548	1,537	-	1,537
3,857	418	711	4,986	54	5,040

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור

1. איכות אשראי ופיגורים

31 בדצמבר 2023						
חובות צוברים - מידע נוסף		בעייתיים ^(א)				
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ^(ב)	בפיגור של יותר ^(ג) 90 ימים	סך הכל	לא צוברים	צוברים	תקינים	
						במיליוני ש"ח
						<u>פעילות לווים בישראל</u>
						<u>ציבור-מסחרי</u>
43	19	66,246	1,034	211	65,001	בינוי ונדל"ן - בינוי
56	13	43,831	139	250	43,442	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
17	1	38,822	34	32	38,756	שירותים פיננסיים
113	36	94,057	666	2,020	91,371	מסחרי - אחר
229	69	242,956	1,873	2,513	238,570	סך הכל מסחרי
407	-	130,568	688	24	129,856	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
166	80	29,816	343	710	28,763	אנשים פרטיים - אחר
802	149	403,340	2,904	3,247	397,189	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
						<u>פעילות לווים בחו"ל</u>
						<u>ציבור-מסחרי</u>
3	-	9,090	93	60	8,937	בינוי ונדל"ן
118	-	13,711	613	657	12,441	מסחרי - אחר
121	-	22,801	706	717	21,378	סך הכל מסחרי
-	-	62	-	-	62	אנשים פרטיים
121	-	22,863	706	717	21,440	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
923	149	426,203	3,610	3,964	418,629	סך הכל אשראי לציבור

(א) אשראי לציבור לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) מסווגים כחובות בעייתיים הצוברים הכנסות ריבית.

(ג) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך 262 מיליון ש"ח סווגו כחובות בעייתיים.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

31 בדצמבר 2022					
חובות צוברים - מידע נוסף		בעייתיים ^(א)			
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ^(ג)	בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ג)	סך הכל	לא צוברים	צוברים	תקינים
במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
66 ^(ד)	6	53,883	126	849	52,908
בינוי ונדל"ן - בינוי					
52 ^(ד)	1	39,249	51	74	39,124
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן					
30	1	29,228	53	19	29,156
שירותים פיננסיים					
108	28 ^(ד)	93,854	640	1,500	91,714
מסחרי - אחר					
256	36	216,214	870	2,442	212,902
סך הכל מסחרי					
412	-	119,690	559	67	119,064
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
142	76 ^(ד)	30,370	222	517	29,631
אנשים פרטיים - אחר					
810	112	366,274	1,651	3,026	361,597
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
3	-	6,872	59	-	6,813
בינוי ונדל"ן					
216	-	16,527	198	1,060	15,269
מסחרי - אחר					
219	-	23,399	257	1,060	22,082
סך הכל מסחרי					
-	-	95	-	-	95
אנשים פרטיים					
219	-	23,494	257	1,060	22,177
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
1,029	112	389,768	1,908	4,086	383,774
סך הכל אשראי לציבור					

(א) אשראי לציבור לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) מסווגים כחובות בעייתיים הצוברים הכנסות ריבית.

(ג) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך 360 מיליון ש"ח סווגו כחובות בעייתיים.

(ד) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

1.1 איכות אשראי לפי שנות העמדת אשראי

31 בדצמבר 2023									
יתרת חוב רשומה של יתרת חוב רשומה של מתחדשות להלוואות שהומרו להלוואות מתחדשות	קודם	2019	2020	2021	2022	2023	יתרת חוב רשומה של אשראי לציבור לזמן קצוב		
							קודם	2019	2020
במיליוני ש"ח									
פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחרי									
בינוני ונדל"ן - סך הכל									
110,077	1,799	45,103	6,450	3,321	3,934	12,837	16,824	19,809	19,809
108,062	1,784	44,979	6,282	3,224	3,708	12,104	16,324	19,657	19,657
381	3	51	2	57	56	50	96	66	66
461	4	46	53	25	29	75	187	42	42
1,173	8	27	113	15	141	608	217	44	44
מסחרי אחר - סך הכל									
132,879	1,398	35,742	8,513	3,628	8,464	14,157	24,155	36,822	36,822
129,871	1,342	34,912	8,152	3,430	8,175	13,700	23,572	36,588	36,588
256	1	60	3	5	17	35	28	107	107
2,052	15	678	239	160	175	293	411	81	81
700	40	92	119	33	97	129	144	46	46
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור - סך הכל									
130,568	1	-	38,916	8,859	13,239	22,057	25,977	21,519	21,519
78,909	1	-	27,006	5,773	8,118	12,203	13,795	12,013	12,013
50,306	-	-	10,852	3,044	5,063	9,770	12,111	9,466	9,466
1,353	-	-	1,058	42	58	84	71	40	40
אשראי שאינו בפיגור									
129,473	1	-	38,426	8,777	13,119	21,898	25,822	21,430	21,430
407	-	-	114	29	54	75	88	47	47
688	-	-	376	53	66	84	67	42	42
אנשים פרטיים - אחר - סך הכל									
29,816	399	6,914	308	579	2,014	3,724	6,361	9,517	9,517
29,227	340	6,808	298	563	1,975	3,613	6,194	9,436	9,436
166	1	59	2	3	6	23	43	29	29
80	1	35	1	1	2	8	18	14	14
343	57	12	7	12	31	80	106	38	38
סך הכל אשראי לציבור - פעילות בישראל									
403,340	3,597	87,759	54,187	16,387	27,651	52,775	73,317	87,667	87,667
סך הכל אשראי לציבור - פעילות בחו"ל									
22,863	126	4,097	635	290	262	2,891	3,540	11,022	11,022
21,440	126	3,565	557	285	53	2,732	3,120	11,002	11,002
717	-	471	78	-	-	61	102	5	5
706	-	61	-	5	209	98	318	15	15
סך הכל אשראי לציבור									
426,203	3,723	91,856	54,822	16,677	27,913	55,666	76,857	98,689	98,689

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

1.1 איכות אשראי לפי שנות העמדת אשראי (המשך)

31 בדצמבר 2022									
יתרת חוב רשומה של יתרת חוב רשומה של מתחדשות להלוואות שהומרו להלוואות מתחדשות	קודם	2018	2019	2020	2021	2022	יתרת חוב רשומה של אשראי לציבור לזמן קצוב ^(א)		
							2022	2021	2020
במיליוני ש"ח									
פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחרי									
בינוי ונדל"ן - סך הכל									
93,132	2,104	29,832	3,391	2,097	3,349	4,587	11,502	36,270	
92,032	2,084	29,590	3,332	2,074	3,323	4,446	10,991	36,192	אשראי תקין
923	9	213	30	10	16	124	458	63	אשראי בעייתי צובר
177	11	29	29	13	10	17	53	15	אשראי שאינו צובר
123,082	1,984	30,471	5,332	2,379	4,554	10,591	17,229	50,542	מסחרי אחר - סך הכל
120,870	1,949	30,000	4,897	2,288	4,342	10,312	16,911	50,171	אשראי תקין
1,519	19	339	219	73	139	173	231	326	אשראי בעייתי צובר
693	16	132	216	18	73	106	87	45	אשראי שאינו צובר
אנשים פרטיים - הלוואות לדירור - סך הכל									
119,690	-	-	35,880	6,444	9,997	14,361	24,408	28,600	LTV עד 60%
71,721	-	-	24,101	4,296	6,572	8,697	13,399	14,656	LTV מעל 60% ועד 75%
46,509	-	-	10,618	2,101	3,379	5,605	10,923	13,883	LTV מעל 75%
1,460	-	-	1,161	47	46	59	86	61	אשראי שאינו בפיגור
118,719	-	-	35,329	6,386	9,915	14,252	24,319	28,518	בפיגור 89-30 יום
412	-	-	174	26	45	56	56	55	אשראי שאינו צובר
559	-	-	377	32	37	53	33	27	
אנשים פרטיים - אחר - סך הכל									
30,370	330	6,622	380	616	1,423	3,280	6,490	11,229	אשראי שאינו בפיגור ^(ב)
29,930	298	6,541	374	599	1,387	3,226	6,365	11,140	בפיגור 89-30 יום
142	1	46	3	4	8	13	32	35	בפיגור מעל 90 יום ^(ב)
76	1	35	1	1	2	3	16	17	אשראי שאינו צובר
222	30	-	2	12	26	38	77	37	
סך הכל אשראי לציבור - פעילות בישראל									
366,274	4,418	66,925	44,983	11,536	19,323	32,819	59,629	126,641	
סך הכל אשראי לציבור - פעילות בחו"ל									
23,494	576	12,614	97	-	413	455	2,854	6,485	אשראי תקין
22,177	412	12,110	97	-	401	302	2,415	6,440	אשראי בעייתי צובר
1,060	164	443	-	-	-	138	294	21	אשראי שאינו צובר
257	-	61	-	-	12	15	145	24	
389,768	4,994	79,539	45,080	11,536	19,736	33,274	62,483	133,126	סך הכל אשראי לציבור

(א) ככלל, במקרים בהם אשראי לזמן קצוב ניתן חלף פירעון של אשראי קיים, עודכנה שנת העמדת האשראי למועד מתן האשראי החדש.
(ב) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

2.א. מידע נוסף על חובות^(א) לא צוברים

31 בדצמבר 2023						
	יתרת ^(א) חובות לא צוברים בגינם קיימת הפרשה	יתרת ^(א) חובות לא צוברים קיימת הפרשה	סך הכל יתרת ^(א) חובות לא צוברים	יתרת קרן חוזית של הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)		
במיליוני ש"ח						
<u>פעילות לווים בישראל</u>						
<u>ציבור-מסחרי</u>						
	1,018	253	155	1,592	-	בינוי ונדל"ן
	533	283	167	2,517	2	מסחרי - אחר
	1,551	536	322	4,109	2	סך הכל מסחרי
	688	79	-	688	1	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
	343	196	-	672	2	אנשים פרטיים - אחר
	2,582	811	322	5,469	5	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>						
	520	81	186	935	4	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
	3,102	892	508	6,404	9	סך הכל ציבור ¹
ימזה:						
	1,723	654	417	2,140	4,108	נמדד פרטנית לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים
	691	159	91	782	1,608	נמדד פרטנית לפי שווי הוגן של ביטחון
	688	79	-	688	688	נמדד על בסיס קבוצתי

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה.

(ג) סכום הכנסות הריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הלא צוברים, בפרק הזמן בו סווגו החובות כלא צוברים.

אילו החובות שאינם צוברים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 642 מיליון ש"ח.

מידע נוסף: סך יתרת החוב הרשומה הממוצעת של חובות לא צוברים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 הינו 2,691 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

א.א. מידע נוסף על חובות^(א) לא צוברים (המשך)

31 בדצמבר 2022					
	יתרת לא צוברים ^(א)	סך הכל יתרת ^(א)	יתרת לא צוברים ^(א)	יתרת לא צוברים ^(א)	יתרת לא צוברים ^(א)
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן	136	47	41	570	2
מסחרי - אחר	481	155	212	2,367	4
סך הכל מסחרי	617	202	253	2,937	6
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	559	77	-	579	-
אנשים פרטיים - אחר	222	115	-	474	1
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	1,398	394	253	3,990	7
פעילות לווים בחו"ל					
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	204	48	53	478	2
סך הכל ציבור^(א)	1,602	442	306	4,468	9
ימזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	997	364	258	1,255	3,623
נמדד לפי שווי הוגן של ביטחון	46	1	48	94	266
נמדד על בסיס קבוצתי	559	77	-	559	579

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה.

(ג) סכום הכנסות הריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הלא צוברים, בפרק הזמן בו סווגו החובות כלא צוברים.

אילו החובות שאינם צוברים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 467 מיליון ש"ח. מידע נוסף: סך יתרת החוב הרשומה הממוצעת של חובות לא צוברים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 הינו 2,657 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

א.2. מידע נוסף על חובות^(א) לא צוברים (המשך)

31 בדצמבר 2021					
	יתרת לא צוברים ^(א)	סך הכל יתרת ^(א)	יתרת לא צוברים ^(א)	יתרת הפרשה	יתרת לא צוברים ^(א)
	יתרת קרן חוזית של חובות לא צוברים ^(א)	יתרת קרן חוזית של חובות לא צוברים ^(א)	יתרת קרן חוזית של חובות לא צוברים ^(א)	יתרת קרן חוזית של חובות לא צוברים ^(א)	יתרת קרן חוזית של חובות לא צוברים ^(א)
	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)	הכנסות ריבית שנרשמו ^(א)
במיליוני ש"ח					
<u>פעילות לווים בישראל</u>					
<u>ציבור-מסחרי</u>					
בינוי ונדל"ן	130	36	72	202	647
מסחרי - אחר	736	289	203	939	2,871
סך הכל מסחרי	866	325	275	1,141	3,518
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	20	5	-	20	20
אנשים פרטיים - אחר	202	155	2	204	455
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	1,088	485	277	1,365	3,993
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>					
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	1,226	332	2	1,228	1,389
סך הכל ציבור	2,314	817	279	2,593	5,382
ימזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	1,792	656	240	2,032	4,325
נמדד לפי שווי הוגן של ביטחון	502	161	39	541	1,037
נמדד על בסיס קבוצתי	20	5	-	20	20

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) יתרת חוב רשומה.

(ג) סכום הכנסות הריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הלא צוברים, בפרק הזמן בו סווגו החובות כלא צוברים.

אילו החובות שאינם צוברים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 434 מיליון ש"ח. מידע נוסף: סך יתרת החוב הרשומה הממוצעת של חובות לא צוברים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021 הינו 2,840 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

ב.ב. מידע נוסף על חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי

ליום 31 בדצמבר 2022				ליום 31 בדצמבר 2023			
סך הכל	צובר ^(א) לא בפיגור	צובר ^(א) של 30 ימים ועד 89 ימים	שאינו צובר הכנסות ריבית	סך הכל	צובר ^(א) לא בפיגור	צובר ^(א) של 30 ימים ועד 89 ימים	שאינו צובר הכנסות ריבית
<u>פעילות לווים בישראל</u>							
<u>ציבור-מסחרי</u>							
106	54	1	51	370	80	1	289
בינוני ונדל"ן							
708	303	4	401	618	345	2	271
מסחרי - אחר							
814	357	5	452	988	425	3	560
סך הכל מסחרי							
155	66	1	88	151	66	-	85
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור							
402	203	3	196	583	269	4	310
אנשים פרטיים - אחר							
1,371	626	9	736	1,722	760	7	955
סך הכל ציבור - פעילות בישראל							
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>							
552	387	-	165	518	365	-	153
סך הכל ציבור - פעילות חו"ל							
1,923	1,013	9	901	2,240	1,125	7	1,108
סך הכל ציבור							

(א) צובר הכנסות ריבית.

הערה: ליום 31 בדצמבר 2023 חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי בסך 1,448 מיליון ש"ח סווגו כחובות בעייתיים (ליום 31 בדצמבר 2022 סך של 1,025 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

2. מידע נוסף על חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2022			2023		
יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	מספר חוזים
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
<u>פעילות לווים בישראל</u>					
<u>ציבור-מסחרי</u>					
38	40	281	356	356	396
בינוני ונדל"ן					
176	178	1,209	226	227	1,662
מסחרי - אחר					
214	218	1,490	582	583	2,058
סך הכל מסחרי					
41	41	111	32	32	109
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
296	297	6,426	492	494	9,169
אנשים פרטיים - אחר					
551	556	8,027	1,106	1,109	11,336
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>					
1	1	2	31	31	1
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
552	557	8,029	1,137	1,140	11,337
סך הכל ציבור					
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2021					
יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	מספר חוזים			
במיליוני ש"ח					
<u>פעילות לווים בישראל</u>					
<u>ציבור-מסחרי</u>					
59	61	221			
בינוני ונדל"ן					
545	548	1,105			
מסחרי - אחר					
604	609	1,326			
סך הכל מסחרי					
240	243	4,779			
אנשים פרטיים - אחר					
844	852	6,105			
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>					
10	10	1			
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל					
854	862	6,106			
סך הכל ציבור					

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

ב.2. מידע נוסף על חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי (המשך)

2. ארגונים מחדש שכשלו^(א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2021		2022		2023	
מספר חובות רשומה	מספר חובות רשומה	מספר חובות רשומה	מספר חובות רשומה	מספר חובות רשומה	מספר חובות רשומה
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
<u>פעילות לווים בישראל</u>					
<u>ציבור-מסחרי</u>					
23	149	24	156	25	201
בינוני ונדל"ן					
98	740	66	692	76	743
מסחרי - אחר					
121	889	90	848	101	944
סך הכל מסחרי					
-	-	13	66	29	67
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
66	2,035	85	2,661	130	3,621
אנשים פרטיים - אחר					
187	2,924	188	3,575	260	4,632
סך הכל ציבור - פעילות בישראל					
<u>פעילות לווים בחו"ל</u>					
(3)-	1	-	-	-	-
סך הכל ציבור - פעילות חו"ל					
187	2,925	188	3,575	260	4,632
סך הכל ציבור					

(א) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של שלושים ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

(ב) יתרות נמוכות מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. אשראי לציבור (המשך)

ג.2. מידע נוסף על אשראי לא צובר בפיגור

31 בדצמבר 2023								
	אינו בפיגור של 90 ימים או יותר	בפיגור של 90 ימים עד 180 ימים	בפיגור של מעל 180 ימים עד שנה	בפיגור של מעל שנה ועד 3 שנים	בפיגור של מעל 3 שנים ועד 5 שנים	בפיגור של מעל 5 שנים ועד 7 שנים	בפיגור של מעל 7 שנים	סך הכל
במיליוני ש"ח								
מסחרי	1,885	290	256	77	67	1	3	2,579
הלוואות לדיור	37	343	183	107	9	7	2	688
אנשים פרטיים - אחר	343	-	-	-	-	-	-	343
סך הכל	2,265	633	439	184	76	8	5	3,610

31 בדצמבר 2022								
	אינו בפיגור של 90 ימים או יותר	בפיגור של 90 ימים עד 180 ימים	בפיגור של מעל 180 ימים עד שנה	בפיגור של מעל שנה ועד 3 שנים	בפיגור של מעל 3 שנים ועד 5 שנים	בפיגור של מעל 5 שנים ועד 7 שנים	בפיגור של מעל 7 שנים	סך הכל
במיליוני ש"ח								
מסחרי	945	59	35	80	4	3	1	1,127
הלוואות לדיור	50	262	138	85	17	4	3	559
אנשים פרטיים - אחר	221	1	-	-	-	-	-	222
סך הכל	1,216	322	173	165	21	7	4	1,908

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
 ב. אשראי לציבור (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור

יתרות לסוף תקופה לפי שיעור המימון (LTV)^(א), סוג החזר וסוג ריבית

31 בדצמבר 2023					
יתרת הלוואות לדיור					
סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל	ימזה: ריבית משתנה	ימזה: בולט ובלון	סך הכל		
במיליוני ש"ח					
2,555	48,141	2,538	78,948	עד 60%	שיעור המימון
2,438	32,097	767	51,672	מעל 60%	
-	4	-	4		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
4,993	80,242	3,305	130,624		סך הכל

31 בדצמבר 2022					
יתרת הלוואות לדיור					
סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל	ימזה: ריבית משתנה	ימזה: בולט ובלון	סך הכל		
במיליוני ש"ח					
2,569	44,838	1,536	71,728	עד 60%	שיעור המימון
2,568	29,908	744	47,987	מעל 60%	
-	4	-	5		שיעבוד משני או ללא שיעבוד
5,137	74,750	2,280	119,720		סך הכל

(א) היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק להערכת סיכון הלקוח בעת העמדת המסגרת.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה

31 בדצמבר 2023				
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(א) (ב)	אשראי ^(א)	מספר לווים ^(ג)	תקרת האשראי	
במיליוני ש"ח			אשראי ללווה באלפי ש"ח	
			מ	עד
1,845	855	482,704	10	0
2,394	1,061	220,439	20	10
3,974	2,413	212,871	40	20
5,312	5,826	192,958	80	40
4,284	10,488	134,121	150	80
3,247	18,732	103,971	300	150
2,682	27,976	71,295	600	300
4,351	59,649	72,677	1,200	600
3,998	39,195	28,875	2,000	1,200
3,499	23,308	10,074	4,000	2,000
2,966	13,219	2,934	8,000	4,000
5,884	22,153	2,220	20,000	8,000
6,553	21,613	1,029	40,000	20,000
29,671	71,282	1,166	200,000	40,000
21,447	35,744	201	400,000	200,000
18,505	24,556	76	800,000	400,000
9,679	10,649	21	1,200,000	800,000
6,845	8,613	11	1,600,000	1,200,000
7,133	7,039	8	2,000,000	1,600,000
3,373	3,656	3	2,400,000	2,000,000
1,001	4,107	2	2,800,000	2,400,000
2,027	958	1	3,200,000	2,800,000
16,680	4,797	5	5,740,926	3,200,000
167,350	417,889	1,537,662		סך הכל

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה (המשך)

31 בדצמבר 2022					
סיכון אשראי חוץ מאזני ^{(א)(ב)}		אשראי ^(א)	מספר לוויים ^(ג)	תקרת האשראי	
במיליוני ש"ח			אשראי ללווה באלפי ש"ח		
			עד	מ	
2,023	921	540,560	10	0	
2,107	1,244	221,574	20	10	
3,181	2,778	200,035	40	20	
3,860	6,268	177,178	80	40	
2,701	11,078	125,177	150	80	
2,501	18,964	102,361	300	150	
2,302	28,050	69,854	600	300	
4,182	54,935	68,598	1,200	600	
3,804	35,183	26,111	2,000	1,200	
3,159	21,843	9,305	4,000	2,000	
2,845	12,497	2,753	8,000	4,000	
5,666	22,390	2,209	20,000	8,000	
6,362	21,105	977	40,000	20,000	
26,730	64,561	1,058	200,000	40,000	
17,669	30,179	169	400,000	200,000	
14,709	22,275	71	800,000	400,000	
12,578	9,205	22	1,200,000	800,000	
6,892	8,115	11	1,600,000	1,200,000	
3,405	3,482	4	2,000,000	1,600,000	
316	3,954	2	2,400,000	2,000,000	
3,203	2,085	2	2,800,000	2,400,000	
1,300	1,701	1	3,200,000	2,800,000	
15,299	2,705	4	5,468,189	3,200,000	
146,794	385,518	1,548,036			סך הכל

(א) לפני השפעת הפרשות להפסדי אשראי ולאחר השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לוויים, כפי שעודכנו בהוראות הדיווח לציבור בחוזר מיום 24 ביולי 2022, בעקבות פרסום הוראה 203A. באשראי מאזני בתוספת שווי הוגן של מכשירים נגזרים בסך 1,679 מיליון ש"ח.
 (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
 (ג) מספר הלוויים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.

הערות:
 החל במדרגת אשראי של 8,000 אלפי ש"ח נערך המיון בשיטת איחוד ספציפי, לגבי יתר הלוויים הוצג האשראי באיחוד שכבות. הגדרת "לווה" וכן הגדרת "חבות", לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לוויים".

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ד. מכשירים פיננסיים חוץ – מאזניים

31 בדצמבר				
2022		2023		
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים ^(א)	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים ^(א)	
במיליוני ש"ח				
א. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה - עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:				
1	1,151	3	642	אשראי תעודות
84	7,289	103	8,453	ערביות להבטחת אשראי
15	35,572	19	35,731	ערביות לרוכשי דירות
95	26,336	96	26,548	ערביות והתחייבויות אחרות ^(ג)
18	8,395	34	13,916	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
43	13,398	58	15,922	מסגרות ח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
286	49,081	339	54,416	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן
43	22,039	95	34,340	התחייבויות להוצאת ערביות
-	3,065	-	3,122	מסגרות לפעילות במכשירים נגזרים שלא נוצלו
-	4,500	-	5,404	אישור עקרוני לשמירת שיעור ריבית ^(א)

(א) יתרת החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.
 (ב) כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת הבורסה בסך 381 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2022 סך של 436 מיליון ש"ח).
 (ג) התחייבויות למתן אשראי שניתנו ללקוחות במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראת ניהול בנק תקין 451, נהלים למתן הלוואות לדוור.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
ה. ערבויות לפי מועד פירעון

ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	מעל חמש שנים	שלוש עד חמש שנים	שנה עד שלוש שנים	עד שנה	
במיליוני ש"ח					
8,453	749	399	2,091	5,214	ערבויות להבטחת אשראי
35,731	-	-	35,731	-	ערבויות לרוכשי דירות
26,548	4,256	2,509	6,449	13,334	ערבויות והתחייבויות אחרות
70,732	5,005	2,908	44,271	18,548	סך הכל ערבויות
ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל	מעל חמש שנים	שלוש עד חמש שנים	שנה עד שלוש שנים	עד שנה	
במיליוני ש"ח					
7,289	645	255	1,624	4,765	ערבויות להבטחת אשראי
35,572	-	-	35,572	-	ערבויות לרוכשי דירות
26,336	2,827	2,337	6,496	14,676	ערבויות והתחייבויות אחרות
69,197	3,472	2,592	43,692	19,441	סך הכל ערבויות

נתוני הביטחונות שלהלן משקפים ביטחונות שהבנק קיבל ספציפית כנגד ערבויות:
 יתרת המזומנים אשר זמינים לבנק במטרה לפצות על הפסדים שימומשו תחת ערבויות אלה ושיפויים הסתכמו לסך של כ-302 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2022 - 301 מיליון ש"ח). כמו כן, ניירות ערך ונכסים סחירים אחרים, המוחזקים כביטחונות, הסתכמו לסך של כ-9 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2022 - 12 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. מכירה ורכישה של אשראי לציבור

סיכון אשראי לציבור שנמכר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר									
2022					2023				
יתרה לוסף שנה של האשראי שנמכר, אשר	סך הכל	מזה: רווח בגין הבנק	סיכון אשראי חוץ מאזניו ^(א)	סיכון אשראי לציבור שנמכר	יתרה לוסף שנה של האשראי שנמכר, אשר	סך הכל	מזה: רווח בגין הבנק	סיכון אשראי חוץ מאזניו ^(א)	סיכון אשראי לציבור שנמכר
במיליוני ש"ח									
1,113	57	-	360	505	989	-	42	290	42
סך הכל מסחרי									
644	-	-	-	-	563	-	-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור									
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר									
1,757	57	-	360	505	1,552	-	42	290	42
סך הכל סיכון אשראי לציבור									

סיכון אשראי לציבור שנרכש

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2022			2023		
מזה: סיכון אשראי חוץ מאזניו ^(א)	סיכון אשראי לציבור שנרכש	סיכון אשראי חוץ מאזניו ^(א)	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזניו ^(א)	סיכון אשראי לציבור שנרכש	סיכון אשראי חוץ מאזניו ^(א)
במיליוני ש"ח					
-	-	15,948	-	-	13,646
סך הכל מסחרי					
-	-	-	-	-	1,556
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
-	-	2,218	-	-	10,718
אנשים פרטיים - אחר					
-	-	18,166	-	-	25,920
סך הכל סיכון אשראי לציבור					

(א) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)
ז. סינדיקציות והשתתפות בסינדיקציות של הלוואות

31 בדצמבר 2023					
עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם ^(א)			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)
2,321	1,995	5,816	11,000	4,282	6,087
-	-	17	77	17	75
-	-	-	-	-	-
2,321	1,995	5,833	11,077	4,299	6,162

31 בדצמבר 2022					
עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים		עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם ^(א)			
חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)
2,320	1,442	6,069	10,158	4,315	5,551
-	-	105	1,792	105	1,781
-	-	-	1	-	1
2,320	1,442	6,174	11,951	4,420	7,333

(א) לרבות אם התאגיד הבנקאי נותן שירות מהותי בעסקת הסינדיקציה.
 (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

31 בדצמבר 2023							
סך הכל	פריטים שאינם כספיים ^(א)	מטבע חוץ ^(א)			מטבע ישראלי		
		במטבעות אחרים	באירו	בדולרים של ארה"ב	צמוד למדד המחירים לצרכן	לא צמוד	
במיליוני ש"ח							
נכסים							
105,476	2,319	3,002	2,141	10,756	1	87,257	מזומנים ופיקדונות בבנקים
160,048	4,917	4,455	4,601	58,531	4,127	83,417	ניירות ערך
3,053	-	-	1	2,797	-	255	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
419,486	4,491	9,809	5,035	24,417	60,928	314,806	אשראי לציבור, נטו ^(ג)
1,806	-	-	476	686	-	644	אשראי לממשלה
4,014	4,014	-	-	-	-	-	השקעות בחברות כלולות
2,874	2,874	-	-	-	-	-	בניינים וציוד
27,410	10,612	573	515	7,080	301	8,329	נכסים בגין מכשירים נגזרים
7,330	989	77	14	2	1	6,247	נכסים אחרים
731,497	30,216	17,916	12,783	104,269	65,358	500,955	סך כל הנכסים
התחייבויות							
567,824	6,838	5,222	12,763	124,080	11,941	406,980	פיקדונות הציבור
20,776	-	176	1,503	6,454	-	12,643	פיקדונות מבנקים
160	-	-	13	64	-	83	פיקדונות הממשלה
13,776	-	-	-	13,696	-	80	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
32,114	-	-	-	6,360	18,106	7,648	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
26,636	10,539	706	752	5,249	308	9,082	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
15,709	509	178	55	130	9,071	5,766	התחייבויות אחרות
676,995	17,886	6,282	15,086	156,033	39,426	442,282	סך כל ההתחייבויות
54,502	12,330	11,634	(2,303)	(51,764)	25,932	58,673	הפרש^(ד)
השפעת מכשירים נגזרים מגדרים:							
-	-	-	-	-	(752)	752	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
-	1,263	(11,968)	1,532	44,912	(4,227)	(31,512)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	(46)	128	1,044	-	(1,126)	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	5	99	196	-	(300)	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
54,502	13,593	(375)	(544)	(5,612)	20,953	26,487	סך הכל כללי
-	-	(76)	175	1,379	-	(1,478)	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)
-	-	(19)	531	713	-	(1,225)	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)

- (א) כולל צמודים למטבע חוץ.
 (ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
 (ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בנינו נוצר בסך 6,717 מיליון ש"ח.
 (ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

31 בדצמבר 2022						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים ^(א)	מטבע חוץ ^(א)			מטבע ישראלי	
		במטבעות אחרים	בדולרים של ארה"ב	באירו	צמוד למדד המחירים לצרכן	לא צמוד
במיליוני ש"ח						
נכסים						
186,569	2,415	919	3,699	10,313	-	169,223
מזומנים ופיקדונות בבנקים						
82,950	4,356	3,549	3,221	44,685	4,438	22,701
ניירות ערך						
3,034	-	-	1	2,509	-	524
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר						
384,782	5,038	7,906	4,923	17,675	54,133	295,107
אשראי לציבור, נטו ^(ג)						
1,109	-	-	347	446	-	316
אשראי לממשלה						
4,947	4,947	-	-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות						
2,735	2,735	-	-	-	-	-
בניינים וציוד						
26,638	9,169	661	1,534	10,420	294	4,560
נכסים בגין מכשירים נגזרים						
6,402	854	58	3	19	4	5,464
נכסים אחרים						
699,166	29,514	13,093	13,728	86,067	58,869	497,895
סך כל הנכסים						
התחייבויות						
557,084	7,452	4,606	10,807	130,695	9,809	393,715
פיקדונות הציבור						
22,306	22	89	467	1,951	-	19,777
פיקדונות מבנקים						
247	-	-	8	109	-	130
פיקדונות הממשלה						
3,952	-	-	26	3,577	-	349
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר						
27,805	-	-	-	4,397	16,255	7,153
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים						
23,311	8,640	611	981	6,476	357	6,246
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים						
15,018	459	213	90	154	9,165	4,937
התחייבויות אחרות						
649,723	16,573	5,519	12,379	147,359	35,586	432,307
סך כל ההתחייבויות						
49,443	12,941	7,574	1,349	(61,292)	23,283	65,588
הפרש^(ד)						
השפעת מכשירים נגזרים מגדרים:						
-	-	-	-	-	(430)	430
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)						
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	345	(8,090)	(2,328)	51,991	(1,604)	(40,314)
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)						
-	-	11	174	588	-	(773)
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)						
-	9	(9)	136	853	-	(989)
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)						
49,443	13,295	(514)	(669)	(7,860)	21,249	23,942
סך הכל כללי						
-	-	16	245	695	-	(956)
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)						
-	46	(72)	341	3,185	-	(3,500)
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)						

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.

(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בנינו נוצר בסך 4,986 מיליון ש"ח.

(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון (א)

31 בדצמבר 2023			
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
עד חודש	עד שלושה חודשים	עד שלושה חודשים	עד שנתיים
עד חודש	עד שלושה חודשים	עד שלושה חודשים	עד שנתיים
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):			
נכסים ¹	175,362	48,511	51,966
התחייבויות ²	298,727	64,680	14,988
הפרש	(123,365)	(16,169)	36,978
ימזה: אשראי לציבור	79,120	36,232	43,059
מזה: פיקדונות הציבור	291,606	58,383	5,772
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(13,460)	(9,420)	(1,456)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(149)	(240)	(4)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(136,974)	(25,829)	35,518
מטבע חוץ^(א)			
נכסים ¹	41,659	19,125	13,223
התחייבויות ²	111,458	32,662	1,715
הפרש	(69,799)	(13,537)	11,508
ימזה: אשראי לציבור	18,467	3,340	4,131
מזה: פיקדונות הציבור	97,629	17,563	448
מזה: הפרש בדולר	(62,779)	(16,068)	9,195
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ	1,787	412	1,634
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	13,460	9,420	1,456
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	149	240	4
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(56,190)	(3,877)	12,968
סך הכל			
נכסים ¹	217,021	67,636	65,189
התחייבויות ²	410,185	97,342	16,703
הפרש ^(א)	(193,164)	(29,706)	48,486
ימזה: אשראי לציבור	97,587	39,572	47,190
מזה: פיקדונות הציבור	389,235	75,946	6,220

(א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

(ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 1,046 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ד) כפי שנכללה בביאור 31, לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.

(ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 5.7 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 0.8 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.

(ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

יתרה מאזנית ⁽¹⁾									
שיעור תשואה חוזית ⁽²⁾	סך הכל	ללא תקופת פירעון ⁽³⁾	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנים	מעל עשר שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים
באחוזים									
5.01	566,582	4,496	671,076	33,173	86,404	82,145	24,475	29,992	37,091
3.82	482,168	2,392	496,473	6,491	9,356	12,820	5,075	5,949	7,218
	84,414	2,104	174,603	26,682	77,048	69,325	19,400	24,043	29,873
5.16	375,741	2,123	471,555	29,428	79,927	72,643	21,621	26,433	31,423
2.49	419,191	-	422,439	-	1,127	3,305	1,670	1,402	1,703
	(35,764)	-	(36,754)	-	(249)	(958)	(239)	(1,045)	(770)
	(979)	-	(986)	-	-	-	-	-	9
	47,671	2,104	136,863	26,682	76,799	68,367	19,161	22,998	29,112
5.11	145,311	1,400	167,229	7,991	12,160	20,589	5,602	9,634	9,880
4.00	187,480	2	189,874	11	88	1,335	2,340	2,435	3,761
	(42,169)	1,398	(22,645)	7,980	12,072	19,254	3,262	7,199	6,119
6.64	39,254	1,400	40,729	46	235	546	1,454	3,806	3,318
3.72	141,795	-	142,901	-	1	69	72	36	232
	(52,180)	981	(35,244)	7,743	10,951	17,002	1,819	2,417	3,674
	5,884	-	6,573	-	-	-	(3,225)	2,902	1,850
	35,764	-	36,754	-	249	958	239	1,045	770
	979	-	986	-	-	-	-	-	(9)
	(5,426)	1,398	15,095	7,980	12,321	20,212	3,501	8,244	6,880
5.03	711,893	5,896	838,305	41,164	98,564	102,734	30,077	39,626	46,971
3.87	669,648	2,394	686,347	6,502	9,444	14,155	7,415	8,384	10,979
	42,245	3,502	151,958	34,662	89,120	88,579	22,662	31,242	35,992
5.30	414,995	3,523	512,284	29,474	80,162	73,189	23,075	30,239	34,741
2.80	560,986	-	565,340	-	1,128	3,374	1,742	1,438	1,935

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון^(א) (המשך)

31 בדצמבר 2022			
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
עד חודש ⁽¹⁾	עד שלושה חודשים ⁽¹⁾	עד שלושה חודשים ⁽¹⁾	עד שנתיים ⁽¹⁾
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):			
נכסים ¹	244,107	29,938	42,909
התחייבויות ²	303,642	53,278	22,042
הפרש	(59,535)	(23,340)	20,867
ימזה: אשראי לציבור	73,390	28,570	38,365
מזה: פיקדונות הציבור	297,502	50,757	9,640
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(18,508)	(12,342)	(2,046)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(568)	(316)	(1)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(78,611)	(35,998)	18,820
מטבע חוץ⁽¹⁾			
נכסים ¹	33,558	16,959	14,155
התחייבויות ²	103,974	24,182	2,099
הפרש	(70,416)	(7,223)	12,056
ימזה: אשראי לציבור	11,242	2,769	3,322
מזה: פיקדונות הציבור	96,278	17,878	617
מזה: הפרש בדולר	(66,435)	(8,473)	9,640
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ	2,334	82	504
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	18,508	12,342	2,046
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	568	316	1
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(51,340)	5,435	14,103
סך הכל			
נכסים ¹	277,665	46,897	57,064
התחייבויות ²	407,616	77,460	24,141
הפרש ⁽¹⁾	(129,951)	(30,563)	32,923
ימזה: אשראי לציבור	84,632	31,339	41,687
מזה: פיקדונות הציבור	393,780	68,635	10,257

(א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

(ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 319 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ד) כפי שנכללה [בביאור 31](#), לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.

(ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 6.4 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 0.6 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.

(ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

יתרה מאזנית ⁽¹⁾									
שיעור תשואה חוזי ⁽²⁾	סך הכל	ללא תקופת פירעון ⁽³⁾	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים
באחוזים									
4.46	557,179	4,752	640,653	27,223	74,910	74,501	23,439	27,545	39,268
3.60	468,248	1,724	479,049	6,474	7,873	10,682	6,075	3,463	9,089
	88,931	3,028	161,604	20,749	67,037	63,819	17,364	24,082	30,179
4.65	349,238	2,820	428,257	24,101	69,894	67,209	20,611	24,396	31,422
1.39	403,563	-	405,207	-	779	3,483	1,102	858	2,095
	(41,744)	-	(43,152)	-	(278)	(56)	(455)	(356)	(866)
	(1,537)	-	(1,555)	-	-	-	-	-	11
	45,650	3,028	116,897	20,749	66,759	63,763	16,909	23,726	29,324
4.62	121,642	2,543	137,746	6,479	8,861	18,003	6,237	6,082	6,586
3.48	173,542	232	176,308	(4)	84	1,060	2,266	3,413	952
	(51,900)	2,311	(38,562)	6,483	8,777	16,943	3,971	2,669	5,634
5.23	30,506	2,543	29,635	38	237	620	1,553	1,050	2,074
3.71	146,069	168	147,058	-	-	44	38	160	83
	(60,491)	1,962	(49,113)	6,262	7,764	15,060	1,870	1,981	4,217
	6,344	(179)	6,542	-	-	(187)	965	307	820
	41,744	-	43,152	-	278	56	455	356	866
	1,537	-	1,555	-	-	-	-	-	(11)
	(8,619)	2,311	6,145	6,483	9,055	16,999	4,426	3,025	6,489
4.49	678,821	7,295	778,399	33,702	83,771	92,504	29,676	33,627	45,854
3.57	641,790	1,956	655,357	6,470	7,957	11,742	8,341	6,876	10,041
	37,031	5,339	123,042	27,232	75,814	80,762	21,335	26,751	35,813
4.69	379,744	5,363	457,892	24,139	70,131	67,829	22,164	25,446	33,496
2.00	549,632	168	552,265	-	779	3,527	1,140	1,018	2,178

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. כללי

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי הוגן של מכשירים פיננסיים על פי הנחיות המפקח על הבנקים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי הוגן במקרים אלה נאמד על פי הערך הנוכחי של תזרים המזומן העתידי המהווה בשיעור ריבית המשקף את רמת הריבית בו הייתה מבוצעת עסקה דומה ביום הדיווח. אומדן של השווי הוגן מחושב באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון שהוא סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי הוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי הוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. בהנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכולו להיות שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי הוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית. יתר על כן, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי הוגן יתכן ולא ימומש, מאחר שברוב המקרים, עשויים להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו, יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הקבוצה כעסק חי. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי הוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. עיקרי השיטות וההנחות לצורך אומדן השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים

נכסים פיננסיים:

אשראי לציבור - השווי הוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומן עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. יתרת האשראי מוניה למספר קטגוריות בהתאם למגזר הפעילות וכן לדירוג האשראי של הלווים. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית) לפי בסיסי ההצמדה השונים. תקבולים אלה הונו בשיעורי ריבית המשקפים את רמת הסיכון והמרווח הממוצע הגלומים באשראי באותה קטגוריה ואת תקופת האשראי.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות עסקאות דומות במועד הדיווח.

השווי הוגן של יתרות חובה בחשבונות עו"ש, הוערך בהתאם לערך במאזן.

השווי הוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ריבית אלה משקפים את שיעורי הריבית הגבוהים ביותר המשמשים את הקבוצה בעסקאות במועד הדיווח באותו מגזר.

שווי הוגן של יתרות עובר ושב (עו"ש) שסווגו כחובות פגומים חושב בהתאם לאומדן המח"מ שלהם ולפי שיעורי הריבית המירביים הנהוגים בבנק.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

פיקדונות בבנקים ואשראי לממשלות - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם בוצעו עסקאות דומות במועד הדיווח.

ניירות ערך - ניירות ערך סחירים לפי שווי שוק. ניירות ערך שאינם סחירים, מניות לפי עלות ואגרות חוב לפי מודל המביא בחשבון את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים והמביאים בחשבון גם את ההסתברות לכשל וערך השוק.

התחייבויות פיננסיות:

פיקדונות הציבור - יתרת הפיקדונות מוניה למספר קטגוריות בהתאם למגזרי הפעילות, בסיסי ההצמדה ותקופות ההפקדה. בכל קטגוריה חושב התזרים של התשלומים העתידיים (קרן וריבית). תשלומים אלה הונו בשיעורי ריבית המשקפים את שיעור הריבית הממוצע בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים מאותה קטגוריה לתקופה שנתורה עד לפירעון.

פיקדונות מבנקים ופיקדונות ממשלות - השווי הוגן נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומן עתידיים לפי אומדן שיעורי הריבית שבהם הקבוצה עשויה לגייס פיקדונות דומים במועד הדיווח.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים - לפי שווי שוק או בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים, או יכולה להנפיק כתבי התחייבות דומים ביום הדיווח.

נכסים והתחייבויות פיננסיים אחרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה).

31 בדצמבר 2023					
שווי הוגן					
יתרה במאזן	רמה 1 ^(א)	רמה 2 ^(א)	רמה 3 ^(א)	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	105,476	85,431	14,004	5,248	104,683
ניירות ערך ^(ב)	160,048	111,365	39,465	8,067	158,897
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	3,053	3,053	-	-	3,053
אשראי לציבור, נטו	419,486	21,610	-	394,830	416,440
אשראי לממשלות	1,806	-	472	1,263	1,735
נכסים בגין מכשירים נגזרים	27,410	5,747	18,803	2,860	27,410
נכסים פיננסיים אחרים	350	25	-	325	350
סך כל הנכסים הפיננסיים	717,629^(א)	227,231	72,744	412,593	712,568
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור	567,824	24,491	245,330	286,751	556,572
פיקדונות מבנקים	20,776	5,758	4,174	10,629	20,561
פיקדונות מממשלות	160	-	109	49	158
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	13,776	13,776	-	-	13,776
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	32,114	30,117	-	911	31,028
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	26,636	5,811	20,696	129	26,636
התחייבויות פיננסיות אחרות	3,072	175	1,289	1,607	3,071
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	664,358^(א)	80,128	271,598	300,076	651,802
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	346	-	-	346	346
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים נטו ^(ד)	8,715	-	-	8,715	8,715

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.

רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.

רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה [ביאור 12](#).

(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 235,596 מיליון ש"ח ובסך 271,375 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה שלהם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [ביאורים 333-333](#).

(ד) ההתחייבות מוצגת בנטו ומתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

31 בדצמבר 2022				
סך הכל	שווי הוגן			יתרה במאזן
	רמה 3 ^(א)	רמה 2 ^(א)	רמה 1 ^(א)	
במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים				
185,832	5,570	9,402	170,860	186,569
מזומנים ופיקדונות בבנקים				
81,779	6,428	34,087	41,264	82,950
ניירות ערך ^(ב)				
3,034	-	-	3,034	3,034
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר				
376,957	358,284	-	18,673	384,782
אשראי לציבור, נטו				
1,026	1,009	17	-	1,109
אשראי לממשלות				
26,638	3,772	16,382	6,484	26,638
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
260	241	-	19	260
נכסים פיננסיים אחרים				
675,526	375,304	59,888	240,334	685,342 ^(א)
סך כל הנכסים הפיננסיים				
התחייבויות פיננסיות				
546,154	235,593	278,420	32,141	557,084
פיקדונות הציבור				
21,591	16,344	4,299	948	22,306
פיקדונות מבנקים				
240	34	206	-	247
פיקדונות מממשלות				
3,952	-	-	3,952	3,952
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר				
26,639	661	-	25,978	27,805
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נידחים				
23,311	159	17,199	5,953	23,311
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
2,696	1,378	1,176	142	2,696
התחייבויות פיננסיות אחרות				
624,583	254,169	301,300	69,114	637,401 ^(א)
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות				
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
380	380	-	-	380
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי				
8,930	8,930	-	-	8,930
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים נטו ^(ד)				

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.

רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.

רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה [ביאור 12](#).

(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 153,740 מיליון ש"ח ובסך 276,243 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה שלהם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה [ביאורים 333-333](#).

(ד) ההתחייבות מוצגת בנטו ומתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2023			
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
במיליוני ש"ח			
נכסים			
אגרות חוב זמינות למכירה:			
68,202	6,660	26	74,888
אגרות חוב ממשלת ישראל			
21,896	5,020	-	26,916
אגרות חוב ממשלות זרות			
45	-	-	45
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל			
-	8,882	-	8,882
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים			
-	5,062	4,889	9,951
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)			
672	151	-	823
אגרות חוב אחרות בישראל			
-	4,632	-	4,632
אגרות חוב אחרות זרים			
90,815	30,407	4,915	126,137
סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה			
מניות וקרנות שאינן למסחר:			
2,011	-	-	2,011
מניות וקרנות שאינן למסחר			
ניירות ערך למסחר:			
12,905	-	-	12,905
אגרות חוב ממשלת ישראל			
436	-	-	436
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל			
-	26	-	26
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים			
-	20	5	25
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)			
159	-	-	159
אגרות חוב אחרות בישראל			
-	35	2	37
אגרות חוב אחרות בחו"ל			
89	-	-	89
מניות וקרנות למסחר			
13,589	81	7	13,677
סך הכל ניירות ערך למסחר			
נכסים בגין מכשירים נגזרים:			
-	136	200	336
חוזי שקל - מדד			
1,080	8,164	118	9,362
חוזי ריבית			
-	4,356	2,363	6,719
חוזי מטבע - חוץ			
4,050	6,128	179	10,357
חוזי מניות			
180	19	-	199
חוזי סחורות ואחרים			
437	-	-	437
פעילות בשוק המעוף			
5,747	18,803	2,860	27,410
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים			
אחרים:			
14,149	-	-	14,149
אשראי וסיקדונות בגין השאלות ניירות ערך			
3,053	-	-	3,053
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
22	-	-	22
אחר			
17,224	-	-	17,224
סך הכל אחרים			
129,386	49,291	7,782	186,459
סך כל הנכסים			

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2023

מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-				
	נתונים לא נצפים	נתונים נצפים משמעותיים	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	מחירים משמעותיים אחרים (רמה 2)
סך הכל שווי הוגן	משמעותיים (רמה 3)			
בתחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
				חוזי שקל - מדד
328	116	212	-	
				חוזי ריבית
8,372	-	7,207	1,165	
				חוזי מטבע - חוץ
7,027	6	7,021	-	
				חוזי מניות
10,274	7	6,237	4,030	
				חוזי סחורות ואחרים
198	-	19	179	
				פעילות בשוק המעוף
437	-	-	437	
26,636	129	20,696	5,811	סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
אחרים:				
				פיקדונות הציבור
13,699	-	17	13,682	
				ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
13,776	-	-	13,776	
				כתבי התחייבויות CLN
419	419	-	-	
				אחרים
175	-	-	175	
28,069	419	17	27,633	סך הכל אחרים
54,705	548	20,713	33,444	סך כל התחייבויות

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2022

מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-

מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים (רמה 2)	נתונים נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
נכסים			
אגרות חוב זמינות למכירה:			
17,199	4,619	24	21,842
12,486	4,509	-	16,995
46	-	-	46
-	9,627	-	9,627
-	3,651	4,059	7,710
495	175	-	670
-	4,919	-	4,919
30,226	27,500	4,083	61,809
מניות וקרנות שאינן למסחר:			
2,020	-	-	2,020
ניירות ערך למסחר:			
1,263	-	-	1,263
580	-	-	580
-	53	-	53
-	23	10	33
257	-	-	257
-	69	2	71
3	-	-	3
2,103	145	12	2,260
נכסים בגין מכשירים נגזרים:			
-	146	153	299
175	8,900	77	9,152
-	5,537	1,823	7,360
5,710	1,767	1,715	9,192
206	32	4	242
393	-	-	393
6,484	16,382	3,772	26,638
אחרים:			
14,875	-	-	14,875
3,034	-	-	3,034
17	-	-	17
17,926	-	-	17,926
58,759	44,027	7,867	110,653

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2022				
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-				
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	
במיליוני ש"ח				
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
-	291	148	439	חוזי שקל - מדד
116	8,673	-	8,789	חוזי ריבית
-	4,750	4	4,754	חוזי מטבע - חוץ
5,237	3,451	7	8,695	חוזי מניות
207	34	-	241	חוזי סחורות ואחרים
393	-	-	393	פעילות בשוק המעוף
5,953	17,199	159	23,311	סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
אחרים:				
14,825	1	-	14,826	פיקדונות הציבור
3,952	-	-	3,952	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
142	-	-	142	אחרים
18,919	1	-	18,920	סך הכל אחרים
24,872	17,200	159	42,231	סך כל התחייבויות

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2023				
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-				
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה
במיליוני ש"ח				
-	-	782	782	(127)
-	-	782	782	(127)
סך הכל				

31 בדצמבר 2022				
מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-				
מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה
במיליוני ש"ח				
-	-	94	94	135
-	-	94	94	135
סך הכל				

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023

רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2023	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2023	העברות מרמה 3 ^(א)	העברות אל רמה 3 ^(ב)	סילוקים	מכירות	רכישות והנפקות	רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:		שווי הוגן לתחילת השנה	במיליוני ש"ח
							ברוח כולל אחר ^(א)	בדוח רווח והפסד ^(ב)		
נכסים										
אגרות חוב זמינות למכירה:										
-	26	-	-	-	-	-	-	2	24	ממשלת ישראל
83	4,889	-	174	(393)	-	881	84	84	4,059	MBS/ABS
83	4,915	-	174	(393)	-	881	84	86	4,083	סך כל אגרות חוב זמינות למכירה
אגרות חוב למסחר:										
-	5	-	-	(5)	-	-	-	-	10	MBS/ABS
-	2	-	2	(2)	-	-	-	-	2	אחרים בחו"ל
-	7	-	2	(7)	-	-	-	-	12	סך הכל אגרות חוב למסחר
נכסים בגין מכשירים נגזרים:										
75	200	-	48	-	-	-	-	(1)	153	חוזי שקל - מדד
58	118	-	-	(434)	-	-	-	475	77	חוזי ריבית
2,131	2,363	-	-	-	-	1,953	-	(1,413)	1,823	חוזי מטבע - חוץ
160	179	-	-	-	-	-	-	(1,536)	1,715	חוזי מניות
-	-	-	-	-	-	-	-	(4)	4	חוזי סחורות ואחרים
2,424	2,860	-	48	(434)	-	1,953	-	(2,479)	3,772	סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים
2,507	7,782	-	224	(834)	-	2,834	84	(2,393)	7,867	סך כל הנכסים
התחייבויות										
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:										
26	116	-	113	-	-	-	-	(145)	148	חוזי שקל - מדד
-	6	-	-	-	-	-	-	2	4	חוזי מטבע - חוץ
-	7	-	-	-	-	-	-	-	7	חוזים בגין מניות
26	129	-	113	-	-	-	-	(143)	159	סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
-	419	-	-	(81)	-	500	-	-	-	סך כל אחרים
26	548	-	113	(81)	-	500	-	(143)	159	סך כל התחייבויות

- (א) רווחים (הפסדים) נטו שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.
- (ב) רווחים שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר. יתרת הרווח (הפסד) כולל אחר שטרם מומש, בגין אגרות חוב זמינות למכירה המוחזקות ליום 31 בדצמבר 2023, הסתכמה בסך 83 מיליון ש"ח.
- (ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פורוורד מדד לתקופה של מעל שנה, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.

ביאור 33 - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2022	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2022	העברות מרמה 3 ^(א)	העברות אל רמה 3 ^(ב)	סילוקים	מכירות	רכישות והנפקות	רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:		שווי הוגן לתחילתה שנה	שווי הוגן רווח והפסד ^(א)	ברוח כולל אחר ^(ב)	
במיליוני ש"ח												
נכסים												
אגרות חוב זמינות למכירה:												
	24	-	-	-	-	-	-	(7)	-	31	-	ממשלת ישראל
	-	-	-	(984)	-	933	-	-	19	32	-	מוסדות פיננסיים בחו"ל
	(229)	4,059	(920)	-	(487)	(19)	1,367	(196)	521	3,793	-	MBS/ABS
	-	-	-	-	(3)	-	-	-	-	3	-	אחרים בחו"ל
	(234)	4,083	(920)	-	(1,474)	(19)	2,300	(203)	540	3,859	-	סך כל אגרות חוב זמינות למכירה
אגרות חוב למסחר:												
	-	10	-	3	(4)	(1)	-	-	1	11	-	MBS/ABS
	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	אחרים בחו"ל
	-	12	-	5	(4)	(1)	-	-	1	11	-	סך הכל אגרות חוב למסחר
נכסים בגין מכשירים נגזרים:												
	67	153	-	19	-	-	-	-	(12)	146	-	חוזי שקל - מדד
	(144)	77	-	-	(277)	-	-	-	-	124	230	חוזי ריבית
	1,623	1,823	-	-	-	-	1,583	-	(488)	728	-	חוזי מטבע - חוץ
	1,700	1,715	-	-	-	-	-	-	912	803	-	חוזי מניות
	4	4	-	-	-	-	-	-	(250)	254	-	חוזי סחורות ואחרים
	3,250	3,772	-	19	(277)	-	1,583	-	392	2,055	-	סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים
	3,016	7,867	(920)	24	(1,755)	(20)	3,883	(203)	933	5,925	-	סך כל הנכסים
התחייבויות												
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:												
	5	148	-	143	-	-	-	-	(85)	90	-	חוזי שקל - מדד
	-	4	-	-	-	-	-	-	(280)	284	-	חוזי מטבע - חוץ
	-	7	-	-	-	-	-	-	-	7	-	חוזים בגין מניות
	5	159	-	143	-	-	-	-	(365)	381	-	סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
	5	159	-	143	-	-	-	-	(365)	381	-	סך כל התחייבויות

- (א) רווחים (הפסדים) נטו שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.
- (ב) הפסדים שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר. יתרת הרווח (הפסד) כולל אחר שטרם מומש, בגין אגרות חוב זמינות למכירה המוחזקות ליום 31 בדצמבר 2022, הסתכמה בסך (234) מיליון ש"ח.
- (ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פורורד מדד לתקופה של מעל שנה, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפרעון היא מתחת לשנה.

ביאור 33D - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3 מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

31 בדצמבר 2023					
ממוצע ⁽³⁾	טווח	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	שווי הוגן	
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה					
נכסים					
ני"ע זמנים למכירה⁽¹⁾					
bp 205 1.68% 25%	bp 205 1.68% 25%	מרווח הסתברות לכשל שיעור הפסד	היוון תזרימי מזומנים	26	אגרות חוב ממשלת ישראל
bp 240 2.90% 20% 30%	bp 200-280 2%-3.8% 20% 30%	מרווח הסתברות לכשל שיעור פירעון מוקדם שיעור הפסד	היוון תזרימי מזומנים	4,889	אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
ני"ע למסחר⁽¹⁾					
bp 240 2.90% 20% 30%	bp 200-280 2%-3.8% 20% 30%	מרווח הסתברות לכשל שיעור פירעון מוקדם שיעור הפסד	היוון תזרימי מזומנים	5	אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
bp 158 1.45% 30%	bp 105-210 1.1%-1.8% 30%	מרווח הסתברות לכשל שיעור הפסד	היוון תזרימי מזומנים	2	אחרים בחו"ל
נכסים בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾					
1.18%	0.03%-2.33%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	198	חוזי ריבית שקל - מדד
1.40%	0.26%-100% ^(*)	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	2	
1.40%	0.26%-100% ^(*)	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	118	חוזי ריבית
1.40%	0.26%-100% ^(*)	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	2,363	חוזי מטבע - חוץ
1.40%	0.26%-100% ^(*)	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	179	חוזים בגין מניות
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾					
1.18%	0.03%-2.33%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	116	חוזי ריבית שקל - מדד
1.18%	0.03%-2.33%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	6	חוזי מטבע - חוץ
1.40%	0.26%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	7	חוזים בגין מניות
4.70%	4.08%-5.49%	הסתברות לכשל	היוון תזרימי מזומנים	419	התחייבויות אחרות
0.72	0.54-1.00	מח"מ אפקטיבי בשנים			
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה					
			השווי הוגן של הביטחון	782	אשראי שאינו צובר שגבייתו מותנית בביטחון

* בגין צד נגדי שכשל.
ראה הערות בעמוד 297.

ביאור 33 ד - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3 (המשך)

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3 (המשך)

31 בדצמבר 2022					
ממוצע ⁽³⁾	טווח	נתונים לא נצפים	טכניקת הערכה	שווי הוגן	
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה					
נכסים					
ניירות ערך זמינים למכירה⁽¹⁾					
bp 205	bp 205	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	24	אגרות חוב ממשלת ישראל
1.68%	1.68%	הסתברות לכשל			
25%	25%	שיעור הפסד			
bp 163	bp 110-215	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	4,059	אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
2.90%	2%-3.8%	הסתברות לכשל			
20%	20%	שיעור פירעון מוקדם			
30%	30%	שיעור הפסד			
ני"ע למסחר⁽¹⁾					
bp 163	bp 110-215	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	10	אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
2.90%	2%-3.8%	הסתברות לכשל			
20%	20%	שיעור פירעון מוקדם			
30%	30%	שיעור הפסד			
bp 158	bp 105-210	מרווח	היוון תזרימי מזומנים	2	אחרים זרים
1.45%	1.1%-1.8%	הסתברות לכשל			
30%	30%	שיעור הפסד			
נכסים בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾					
1.56%	0.41%-2.72%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	148	חוזי ריבית שקל - מדד
1.39%	(*)0.60%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	5	
1.39%	(*)0.60%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	77	חוזי ריבית
1.39%	(*)0.60%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	1,823	חוזי מטבע - חוץ
1.39%	(*)0.60%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	1,715	חוזים בגין מניות
1.39%	(*)0.60%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	4	חוזים בגין סחורות
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים⁽²⁾					
1.56%	0.41%-2.72%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	148	חוזי ריבית שקל - מדד
1.56%	0.41%-2.72%	ציפיות אינפלציה	היוון תזרימי מזומנים	4	חוזי מטבע - חוץ
1.39%	0.60%-100%	סיכון צד נגדי לעסקה	היוון תזרימי מזומנים	7	חוזים בגין מניות
ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה					
			השווי ההוגן של הביטחון	94	אשראי שאינו צובר שגבייתו מותנית בביטחון

* בגין צד נגדי שכשל.

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

ביאור 33D - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3 (המשך)

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3 (המשך)

1. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת ההפסד באירוע כשל. גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, יבוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.
2. הנתונים הלא נצפים, אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של נגזרים, הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי ההוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה. שינוי בשיעור האינפלציה החזוי ישפיע על השווי ההוגן של העסקאות, בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקאות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקאות יקטן (יגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחוייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקאות יגדל (יקטן).
3. נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל. הממוצע המשוקלל חושב על בסיס שווי הוגן יחסי של החשיפות.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו

השליטה בבנק

בנק ללא גרעין שליטה

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בד"ן, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

א. יתרות

31 בדצמבר 2023			
בעלי עניין ^(ח)			
מחזיקי מניות-אחרים ^(א)		נושאי משרה ^(א)	
היתרה	היתרה	היתרה	היתרה
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר
הגבוהה ביותר ^(ד)	הגבוהה ביותר ^(ד)	הגבוהה ביותר ^(ד)	הגבוהה ביותר ^(ד)
במיליוני ש"ח			
נכסים:			
-	-	-	-
פיקדונות בבנקים			
-	-	-	-
ניירות ערך ^(ה)			
204	3	232	4
אשראי לציבור			
-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי ^(ו)			
204	3	232	4
אשראי לציבור, נטו			
-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות ^(ה)			
1	-	2	-
נכסים אחרים			
התחייבויות:			
201	12	252	13
פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
פיקדונות מבנקים			
-	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
4	-	4	-
התחייבויות אחרות			
8	2	53	2
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים^(ז)			

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.
- (ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור. החל מ-1 ביולי 2022, בהתאם לתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 312, בוטלה הכללתם של תאגידים המוחזקים ביותר מ-10% מאמצעי השליטה, אשר הבנק אינו שולט בהם ושווי ההחזקה אינו עולה על 0.5% מהון רובד 1 לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים.
- (ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
- (ה) פירוט של סעיפים אלה כלול גם [בביאור 12 וביאור 15](#).
- (ו) ביום 31 בדצמבר 2023 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם ב-479,119,344 ש"ח ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 191,562 ש"ח ערך נקוב).
- (ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראת הדיווח לציבור.
- (ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.
- (י) הפרשה פרטנית בגין הפסדי אשראי.
- (יא) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור. "מחזיקי מניות אחרים" נכון ליום 31 בדצמבר 2023, כולל באמצעות גופים בבעלותם, הינם: הפניקס אחזקות בע"מ ואקסלנס השקעות בע"מ (החל מיום 28 באוגוסט 2019) ב-7.60% מהון המניות של הבנק, הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (החל מיום 12 במרס 2020) ב-6.31% מההון, מיטב דש השקעות בע"מ (החל מיום 4 ביוני 2020) ב-6.43% מההון, כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (החל מיום 18 ביוני 2021) ב-6.21% מההון, אלטשולר שחם בע"מ (החל מיום 27 ביוני 2022) ב-5.10% מההון.

צדדים קשורים ^(א)							
המוחזקים על ידי הבנק				אחרים ^(א)			
חברות כלולות ^(א)				מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה			
היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3,133	3,016	7	-	5,608	5,025
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3,133	3,016	7	-	5,608	5,025
-	-	4,078	4,014	-	-	-	-
-	-	5	3	-	-	82	37
-	-	828	734	4	-	3,845	2,946
-	-	37	32	-	-	-	-
-	-	-	-	9	-	23	23
-	-	52	4	-	-	115	59
-	-	1,448	658	1	-	546	464

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

א. יתרות (המשך)

31 בדצמבר 2022			
בעלי עניין ^(ח)			
נושאי משרה ^(א)		מחזיקי מניות-אחרים ^(א)	
היתרה	יתרה	היתרה	היתרה
הגבוהה	ליום 31	הגבוהה	ליום 31
בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר
(ביותר ^(ד))	(ביותר ^(ד))	(ביותר ^(ד))	(ביותר ^(ד))
במיליוני ש"ח			
נכסים:			
-	-	-	-
פיקדונות בבנקים			
-	-	-	-
ניירות ערך ^(ה)			
6	6	256	231
אשראי לציבור			
-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי ^(ו)			
6	6	256	231
אשראי לציבור, נטו			
-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות ^(ה)			
-	-	-	-
נכסים אחרים			
התחייבויות:			
16	16	257	210
פיקדונות הציבור			
-	-	-	-
פיקדונות מבנקים			
-	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
-	-	-	-
התחייבויות אחרות			
2	1	6	5
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים^(ז)			

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80 ד. (3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף 80 ד. (4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.
- (ג) בהתאם לסעיף 80 ד. (8) בהוראות הדיווח לציבור. החל מ-1 ביולי 2022, בהתאם לתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 312, בוטלה הכללתם של תאגידים המוחזקים ביותר מ-10% מאמצעי השליטה, אשר הבנק אינו שולט בהם ושויי ההחזקה אינו עולה על 0.5% מהון רובד 1 לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים.
- (ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.
- (ה) פירוט של סעיפים אלה כלול גם [בביאור 12 וביאור 15](#).
- (ו) ביום 31 בדצמבר 2022 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם ב-457,060,509 ש"ח, ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 257,294 ש"ח ערך נקוב).
- (ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80 ד. בהוראות הדיווח לציבור.
- (ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80 ד. (7) בהוראות הדיווח לציבור.
- (י) הפרשה פרטנית בגין הפסדי אשראי.
- (יא) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80 ד. (2) בהוראות הדיווח לציבור. "מחזיקי מניות אחרים" נכון ליום 31 בדצמבר 2022, כולל באמצעות גופים בבעלותם, הינם: הפניקס אחזקות בע"מ ואקסלנס השקעות בע"מ (החל מיום 28 באוגוסט 2019) ב-7.20% מההון, הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (החל מיום 12 במרס 2020) ב-5.82% מההון, מיטב דש השקעות בע"מ (החל מיום 4 ביוני 2020) ב-5.44% מההון, כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (החל מיום 18 ביוני 2021) ב-6.01% מההון, אלטשולר שחם בע"מ (החל מיום 27 ביוני 2022) 5.09% מההון.

צדדים קשורים ^(א)							
המוחזקים על ידי הבנק				אחרים ^(א)			
חברות כלולות ^(א)				מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה			
היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר ^(ד)	יתרה ליום 31 בדצמבר
-	-	-	-	-	-	-	-
694	-	-	-	-	-	-	-
177	-	2,188	2,096	-	-	2,757	2,757
-	-	(35)	(20)	-	-	-	-
177	-	2,153	2,076	-	-	2,757	2,757
-	-	4,947	4,947	-	-	-	-
2	-	10	-	-	-	88	51
86	-	985	601	-	-	2,773	2,773
-	-	49	20	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	2
4	-	44	44	-	-	30	22
68	-	1,425	1,425	-	-	287	102

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023				
בעלי עניין ^(א)		צדדים קשורים ^(א)		
		המוחזקים על ידי הבנק אחרים ^(א)		
		חברות כלולות ^(א)		
מחזיקי מניות אחרים ^(ח)	נושאי משרה ^(א)	אחרים ^(ב)		
במיליוני ש"ח				
(1)	-	78	139	-
(הוצאות) הכנסות ריבית, נטו ^(י)				
-	-	-	20	-
-	-	-	(7)	-
2	-	3	14	-
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית				
1	-	8	(19)	-
מזה: דמי ניהול ושירותים				
-	(41)	(8)	(19)	-
הוצאות תפעוליות ואחרות ^(ה)				
1	(41)	73	133	-
סך הכל				

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022				
בעלי עניין ^(א)		צדדים קשורים ^(א)		
		המוחזקים על ידי הבנק אחרים ^(א)		
		חברות כלולות ^(א)		
מחזיקי מניות אחרים ^(ח)	נושאי משרה ^(א)	אחרים ^(ב)		
במיליוני ש"ח				
1	-	(31)	43	10
(הוצאות) הכנסות ריבית, נטו ^(י)				
-	-	-	(75)	-
-	-	-	(18)	(1)
הוצאות שאינן מריבית				
-	-	2	5	-
-	-	(5)	(19)	(19)
מזה: דמי ניהול ושירותים				
-	(50)	(5)	(19)	(19)
הוצאות תפעוליות ואחרות ^(ה)				
1	(50)	(125)	(69)	(10)
סך הכל				

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80ד.3 בהוראות הדיווח לציבור.
 (ב) בהתאם לסעיף 80ד.4 בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
 (ג) בהתאם לסעיף 80ד.8 בהוראות הדיווח לציבור.
 (ד) פירוט [בסעיף ד](#) להלן.
 (ה) פירוט [בסעיף ג](#) להלן.
 (ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80ד.8 בהוראות הדיווח לציבור.
 (ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80ד.7 בהוראות הדיווח לציבור.
 (ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80ד.2 בהוראות הדיווח לציבור.
 (ט) הפרשה פרטנית בגין הפסדי אשראי.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך) ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021				
בעלי עניין ⁽¹⁾		צדדים קשורים ⁽¹⁾		
		המוחזקים על ידי הבנק	אחרים ⁽²⁾	
מחזיקי מניות אחרים ⁽³⁾	נושאי משרה ⁽⁴⁾	אחרים ⁽²⁾	חברות כלולות ⁽⁵⁾	
במיליוני ש"ח				
1	-	(1)	20	23
(הוצאות) הכנסות ריבית, נטו ⁽⁶⁾				
-	-	-	(95)	-
הפרשה להפסדי אשראי ⁽⁷⁾				
-	-	58	18	1
הכנסות שאינן מריבית				
-	-	2	3	1
מזה: דמי ניהול ושירותים				
-	(64)	(2)	(16)	(41)
הוצאות תפעוליות ואחרות ⁽⁸⁾				
1	(64)	55	(73)	(17)
סך הכל				

- (א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידיים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.
- (ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ד) פירוט [בסעיף ד](#) להלן.
- (ה) פירוט [בסעיף 1](#) להלן.
- (ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראות הדיווח לציבור.
- (ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור.
- (ט) הפרשה פרטנית בגין הפסדי אשראי.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ג. תגמול וכל הטבה אחרת לבעלי עניין

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2021		2022		2023	
נושאי משרה					
מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
23	48	17	36	20	28
11	7	10	5	12	6

בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו^{(א)(ב)(ג)}

דירקטור שאינו מועסק בתאגיד או מטעמו^(א)

(א) לא כולל הוצאות מס ש"ח.

(ב) מזה: הטבות עובד לזמן קצר 37 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה (11) מיליון ש"ח.

(2022 - הטבות עובד לזמן קצר 41 מיליון ש"ח הטבות לאחר סיום העסקה (6) מיליון ש"ח, 2021 - הטבות עובד לזמן קצר 35 מיליון ש"ח הטבות לאחר סיום העסקה 13 מיליון ש"ח).

(ג) בשנת 2023 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות 2.1 מיליון ש"ח (בשנת 2022 תשלומים מבוססי מניות 1.3 מיליון ש"ח, בשנת 2021 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות נמוכים מ-1 מיליון ש"ח).

דירקטורים ונושאי משרה בבנק בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים. פרמיית הביטוח הכוללת הסתכמה בסך 7,326 אלפי ש"ח (2022 - 8,598 אלפי ש"ח, 2021 - 8,009 אלפי ש"ח).

ד. הכנסות ריבית, נטו בעסקאות הבנק וחברות מאוחדות שלו עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2021		2022		2023	
מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות מאוחדות כלולות	מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות מאוחדות כלולות	מזה: מחברות כלולות	מזה: מחברות מאוחדות כלולות
במיליוני ש"ח					
(א) בגין נכסים					
20	53	49	84	163	373
(ב) בגין התחייבויות					
-	(10)	(6)	(61)	(24)	(157)
20	43	43	23	139	216

ה. מידע בדבר תנאי העסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין

עסקאות ויתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתנאי העסקאות עם גופים שאינם קשורים לבנק ולחברות המאוחדות שלו. הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקאות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק

א. תמצית דוח רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
10,582	18,289	33,258	הכנסות ריבית
1,290	5,591	17,717	הוצאות ריבית
9,292	12,698	15,541	הכנסות ריבית, נטו
(819)	505	2,291	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
10,111	12,193	13,250	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית			
992	(*) 1,071	1,026	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,130	3,294	3,515	עמלות
264	59	156	הכנסות אחרות
4,386	4,424	4,697	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות			
3,650	3,646	3,280	משכורות והוצאות נלוות
1,325	1,255	1,494	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,528	1,459	1,827	הוצאות אחרות
6,503	6,360	6,601	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
7,994	10,257	11,346	רווח לפני מיסים
2,957	3,416	3,875	הפרשה למיסים על הרווח
5,037	6,841	7,471	רווח לאחר מיסים
991	(*) 868	(444)	חלק הבנק ברווחים (בהפסדים), נטו של חברות מוחזקות לאחר מס
6,028	7,709	7,027	רווח נקי

(א) לצורכי הצגה בלבד רווח ממכירת בנק לאומי ארה"ב מוין מחלק הבנק ברווחים, נטו של חברות מוחזקות לאחר מס להכנסות מימון שאינן מריבית. למידע נוסף ראה [ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ב. מאזן הבנק

31 בדצמבר		
2022	2023	
במיליוני ש"ח		
		נכסים
186,266	105,272	מזומנים ופיקדונות בבנקים
77,503	154,824	ניירות ערך
3,034	3,053	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
388,448	421,006	אשראי לציבור
(4,911)	(6,552)	הפרשה להפסדי אשראי
383,537	414,454	אשראי לציבור, נטו
1,109	1,806	אשראי לממשלות
13,734	15,509	השקעות בחברות מוחזקות
2,702	2,840	בניינים וציוד
26,646	27,413	נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,163	7,169	נכסים אחרים
700,694	732,340	סך כל הנכסים
		התחייבויות והון
557,937	568,990	פיקדונות הציבור
23,413	20,822	פיקדונות מבנקים
247	160	פיקדונות מממשלות
3,952	13,776	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
27,805	32,114	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
23,303	26,649	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
14,599	15,332	התחייבויות אחרות
651,256	677,843	סך כל ההתחייבויות
49,438	54,497	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק
700,694	732,340	סך כל ההתחייבויות וההון

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ג. דוח על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
6,028	7,709	7,027
רווח נקי לשנה		
התאמות:		
(990)	(870)	641
חלק הבנק בהפסדים (רווחים), נטו בלתי מחולקים של חברות מוחזקות בניכוי דיבידנד שהתקבל		
634	570	660
פחת על בנינים וציוד (לרבות ירידת ערך)		
(819)	505	2,291
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי		
-	(15)	-
רווח ממכירת תיקי אשראי		
(230)	141	289
הפסדים (רווחים), נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה		
19	164	(90)
הפסדים (רווחים), נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר		
-	(752)	-
רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות		
(119)	(52)	(22)
רווחים ממימוש בניינים וציוד - נטו		
-	42	33
הפרשה לירידת ערך אגרות חוב זמינות למכירה		
(79)	(178)	(175)
רווחים, נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות שאינן למסחר		
-	4	7
הוצאות הנובעות מעסקאות תשלום מבוסס מניות		
405	(259)	(711)
מיסים נדחים - נטו		
327	33	171
פיצויי פרישה ופנסיה - גידול בעודף העתודה על היעודה		
367	(195)	(2,190)
ריבית שהתקבלה (שטרם התקבלה) מעבר לריבית שנצברה בתקופה בגין אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב לפדיון		
(41)	1,003	379
הפרשי צבירה ושער בגין אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים		
570	(765)	(156)
השפעת הפרשי שער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים		
5	(11)	(2)
אחר, נטו		
שינוי נטו בנכסים שוטפים:		
1,140	(12,700)	(767)
נכסים בגין מכשירים נגזרים		
894	713	(11,326)
ניירות ערך למסחר		
164	(12)	(324)
נכסים אחרים		
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:		
(1,394)	8,712	3,232
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים		
(3,143)	1,788	472
התחייבויות אחרות		
3,738	5,575	(561)
מזומנים נטו מפעילות שוטפת (לפעילות שוטפת)		

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ג. דוח על תזרימי המזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	2023
במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה		
(1,062)	123	2,928
שינוי נטו בפיקדונות בבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים		
(45,087)	(66,609)	(31,518)
שינוי נטו באשראי לציבור ^(א)		
(308)	(171)	(696)
שינוי נטו באשראי לממשלה		
572	(587)	(19)
שינוי נטו בניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר		
(1,201)	(8,550)	(3,164)
רכישת אגרות חוב מוחזקות לפדיון		
898	418	2,311
תמורה מפדיון אגרות חוב מוחזקות לפדיון		
(101,796)	(113,235)	(174,380)
רכישת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר		
83,879	95,800	87,402
תמורה ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר		
23,665	19,240	24,648
רכישת מניות בחברות מוחזקות		
(21)	(355)	(10)
תמורה ממימוש השקעה בחברות מוחזקות		
1	-	267
קיטון נטו בשטרי הון של חברות מוחזקות		
-	306	(2,432)
רכישת תיקי אשראי		
-	-	(1,556)
תמורה ממכירת תיקי אשראי		
217	443	42
רכישת בניינים וציוד		
(517)	(753)	(814)
תמורה ממימוש בניינים וציוד		
179	109	38
קופה מרכזית לתשלום פיצויים		
(74)	91	14
(40,655)	(73,730)	(96,939)
מזומנים נטו לפעילות השקעה		
תזרימי מזומנים מפעילות מימון		
10,322	(1,986)	(2,591)
שינוי נטו בפיקדונות מבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים		
87,884	44,157	10,929
שינוי נטו בפיקדונות הציבור		
106	(52)	(87)
שינוי נטו בפיקדונות מממשלה		
1,692	1,906	9,824
שינוי נטו בניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר		
2,262	11,435	10,758
תמורה מהנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים		
(3,096)	(61)	(6,874)
פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים		
-	2,736	-
הנפקת מניות		
(1,997)	(1,665)	(2,081)
דיבידנד ששולם לבעלי המניות		
-	-	(600)
רכישה עצמית של מניות		
97,173	56,470	19,278
מזומנים נטו מפעילות מימון		
60,256	(11,685)	(78,222)
(קיטון) גידול במזומנים ושווי מזומנים		
131,567	191,253	180,333
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה		
(570)	765	156
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים		
191,253	180,333	102,267
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה		

(א) כולל פעילות שוטפת מרכישת ניכיון חייבים. ראה [ביאור 1.30](#).

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ג. דוח על תזרימי המזומנים (המשך)

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח			
9,667	15,106	29,078	ריבית שהתקבלה
(1,371)	(3,437)	(14,112)	ריבית ששולמה
11	95	151	דיבידנדים שהתקבלו
(2,807)	(2,297)	(4,268)	מיסים על הכנסה ששולמו
74	193	104	מיסים על הכנסה שהתקבלו

ביאור 36 - נושאים שונים ואירועים לאחר תאריך המאזן

א. ירידת ערך ההשקעה ב-Valley

כמפורט [בביאור 15 ובביאור 2.ה.2](#), ההשקעה של הבנק במניות Valley National Bancorp ("להלן: "Valley") רשומה בספרי הבנק על בסיס שיטת השווי המאזני.

שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על כ-2,831 מיליון ש"ח. לאחר תאריך המאזן ועד בסמוך למועד פרסום הדוח, שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק נע בטווח של 1.9-2.4 מיליארד ש"ח.

ב. מכירת "בית לין"

ביום 28 במרס 2023 התקשר הבנק (באמצעות חברה בת בבעלותו המלאה) בהסכם עם ג'. טי. אל. וי 3 (בית לין) שותפות מוגבלת ("הרוכשת") למכירה של 50% מזכויותיו במגדל משרדים ברחוב יהודה הלוי 35 ו-37 תל-אביב, הידוע כ-"בית לין" המשמש כיום את הבנק ("הנכס") לפי שווי כולל לנכס (100%) של 650 מיליון ש"ח. התמורה שתשולם לבנק הינה 325 מיליון ש"ח בתוספת מע"מ ("התמורה"; "הסכם המכר"). במקביל התקשרו הצדדים בהסכם להסדרת יחסי שיתוף בנכס לשם השבחתו. ככל שמסירת החזקה בממכר תתרחש עד ליום 31 במרס 2024 צפוי הבנק להכיר בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון לשנת 2024 ברווח הון (לפני מס) של כ-271 מיליון ש"ח.

ג. מכירת "בית מאני"

בהמשך לאמור בדוח הכספי השנתי של הבנק לשנת 2022, ביום 18 במאי 2022, נחתם הסכם למכירת "בית מאני". ביום 29 בפברואר 2024 הושלמה עסקת בית מאני, שולמה לבנק יתרת התמורה והחזקה בבית מאני נמסרה לרוכשת. בגין עסקת בית מאני, הבנק צפוי לכלול רווח הון (לפני מס) של כ-559 מיליון ש"ח בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון לשנת 2024.

ד. שלוחת הבנק בבריטניה

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2023 הושלמו כלל התנאים לביצוע שינוי ארגוני הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי, כך ש-LUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK מוזגה לתוך LABL, חברת בת של LUK (להלן: "Leumi UK Group").

Leumi UK Group עוסקת במתן אשראי בעיקר בתחומי הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות מסחריים בלבד בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה, ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי.

ה. שינוי חקיקה צפוי בשיעור המס

ביום 13 במרס 2024, כחלק מחוק התכנית המאזנת (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2024), התשפ"ד-2024, עבר בכנסת חוק תשלום מיוחד לשם השגת יעדי התקציב (הוראת שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2024, לפיו בנק שאינו בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו גבוה מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל, "בנק משלם") ישלם לאוצר המדינה לגבי התקופה שמיום 1 באפריל 2024 ועד ליום 31 בדצמבר 2025 ("התקופה הקובעת") תשלום שנתי בסכום השווה ל-6% מהרווח שהפיק על פעילותו בישראל ("סכום התשלום השנתי").

אם עלה סכום התשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים על סכום של 1.2 מיליארד ש"ח לגבי שנת 2024 או על סכום של 1.3 מיליארד ש"ח לגבי שנת 2025, יוחזר לבנק משלם הפרש שבין סכום התשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים ובין הסכום המרבי לשנת 2024 או לשנת 2025, לפי העניין, כשהוא מוכפל בחלק היחסי של הבנק המשלם האמור מהתשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים.

שר האוצר רשאי בצו שיתקין, באישור ועדת הכספים של הכנסת, עד יום 31 באוקטובר 2024, לקצר את התקופה הקובעת עד יום 31 בדצמבר 2024, אם נוכח שחל שינוי מהותי בתנאים הכלכליים המשקיים הצפויים לשנת 2025 לעומת התנאים הכלכליים המשקיים שהיו צפויים לשנה האמורה ערב תחילת החוק (ובכלל זה, בשיעור ריבית בנק ישראל, בשיעור האינפלציה או בשיעור הבלתי מועסקים מכוח העבודה) באופן שיש בו כדי לפגוע משמעותית ביכולת הבנקים להפיק רווחים בשנת 2025.

בנוסף, שיעור המס שישלם בנק משלם על פעילותו בישראל בשנת 2025 יהיה 17% מהשכר ששילם והריווח שהפיק (אלא אם התקין שר האוצר צו כאמור לעיל).

במקביל, ביום 28 בפברואר 2024 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על עסקה ועל יבוא טובין) (תיקון), התשפ"ד-2024, לפיו החל מיום 1 בינואר 2025 יועלה שיעור מס ערך מוסף ל-18%.

בהתאמה, ביום 11 במרס 2024 אישרה הכנסת את צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשפ"ד-2024 לפיו יבוצע עדכון שיעור מס השכר ומס הריווח בהתאמה לעליית שיעור המע"מ משנת 2025.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים תוכן העניינים

עמוד	
א. ממשל תאגידי	
312	חברי דירקטוריון הבנק
314	שינויים בדירקטוריון
315	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם
316	מבקרת פנימית
319	שכר רואי החשבון המבקרים
320	מדיניות תגמול נושאי משרה
321	שכר נושאי משרה בכירה
ב. פרטים נוספים	
325	תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק
326	השליטה בבנק
326	רכוש קבוע ומתקנים
327	נכסים לא מוחשיים
328	משאבי אנוש
332	מבנה ארגוני
335	הליכים משפטיים
335	הסכמים מהותיים
336	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
349	מיסוי
350	דירוג האשראי
351	מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים
ג. נספחים	
357	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית
361	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני
364	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני
365	דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב שנתי
366	מאזן מאוחד - מידע רב שנתי

חברי דירקטוריון הבנק^(*)(**)

ד"ר שמואל בן צבי, יושב ראש^(א)(ב)

מר אורי אלון^(ג)

מר ששון אליה^(ד)

גב' תמר גוטליב^(ה)

עו"ד אסתר דויטש^(ו)

גב' אסתר דומיניסניו^(ז)

מר צביקה נגן^(ח)

מר דן אלכסנדר קולר^(ט)

פרופ' יידיה שטרן^(י)

גב' אירית שלומי^(יא)

(א) דירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301 (להלן: "דירקטור חיצוני").

(ב) בישיבת הדירקטוריון של הבנק שהתקיימה ביום 29 באוקטובר 2023 נבחר ד"ר שמואל בן צבי לכהן כיו"ר דירקטוריון הבנק. כהונתו כיו"ר הדירקטוריון בבנק החלה ביום 16 בנובמבר 2023 לאחר קבלת הודעה בדבר העדר התנגדות הפיקוח על הבנקים למינוי כאמור.

(ג) מר אורי אלון נבחר לכהן כדירקטור שאינו דירקטור חיצוני כאמור בסעיף 101(א)(2) לפקודת הבנקאות, 1941 (להלן: "דירקטור במעמד דירקטור אחר") על ידי האסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 17 ביולי 2023 והחל את תקופת כהונתו הראשונה בבנק ביום 30 באוגוסט 2023, לאחר קבלת הודעה בדבר העדר התנגדות הפיקוח על הבנקים למינוי כאמור.

(ד) דירקטור חיצוני לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "דח"צ"ו-חוק החברות" בהתאמה).

(ה) הגב' עו"ד אסתר דויטש נבחרה לכהן כדירקטור במעמד דירקטור אחר, על ידי האסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 17 ביולי 2023 והחלה את תקופת כהונתה הראשונה בבנק ביום 17 בספטמבר 2023 לאחר קבלת הודעה בדבר העדר התנגדות הפיקוח על הבנקים למינוי כאמור.

(ו) דירקטור במעמד דירקטור אחר.

(ז) פרופ' יידיה שטרן נבחר לכהן כדירקטור חיצוני על ידי האסיפה הכללית השנתית של הבנק שהתקיימה ביום 17 ביולי 2023 והחל את תקופת כהונתו השנייה בבנק ביום 22 בנובמבר 2023 (יום למחרת סיום כהונתו הראשונה) ולאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינוי כאמור.

למידע נוסף אודות האסיפה הכללית השנתית ראה דיווחים מיידיים מיום 4 באפריל 2023, 10 במאי 2023 ו-17 ביולי 2023 (מס' אסמכתא: 2023-01-038853, 2023-01-050268 ו-2023-01-081393, בהתאמה).

* ביום 1 בפברואר 2023 הסתיימה כהונתו של מר יצחק אידלמן כדח"צ.

* ביום 29 באוקטובר 2023 הסתיימה כהונתו של ד"ר סאמר חג' יחיא כדירקטור במעמד דירקטור אחר וכיו"ר דירקטוריון הבנק.

* ביום 8 בנובמבר 2023 הסתיימה כהונתו של מר אבי בזרה כדירקטור במעמד דירקטור אחר.

** לפרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, ראה פרק [שינויים בדירקטוריון](#) וכן תקנה 26 בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2023 ובאתר המגנ"א של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301, לפחות שליש מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים חיצוניים. בהתאם לכך, נכון למועד הדוח וליום פרסומו, מכהנים בדירקטוריון הבנק 6 דירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 3 דח"צים.

כמו כן, לאור הגדרת "דירקטור בלתי תלוי" בחוק החברות, ועדת הביקורת של הדירקטוריון אישרה כי הדירקטורים החיצוניים בבנק הינם דירקטורים בלתי תלויים, למעט יו"ר הדירקטוריון ד"ר שמואל בן צבי אשר ביום 16 בנובמבר 2023 (מועד מינויו כיו"ר דירקטוריון הבנק) הוסר סיווגו כדירקטור בלתי תלוי על ידי ועדת הביקורת של הבנק.¹

בהתאם לקבוע בהוראות הפיקוח על הבנקים וכן בחוק החברות והתקנות לפיו, החליט דירקטוריון הבנק כי המספר המזערי הנדרש של דירקטורים בעלי "מומחיות חשבונאית ופיננסית" שיכהנו בדירקטוריון הבנק בכל עת וישתתפו בדיוני מליאת הדירקטוריון בטיטות הדוחות הכספיים ואישורם, יהיה שלושה. זאת, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו בהתאם לדין ולמסמכי ההתאגדות של הבנק, ובייחוד לאחריותו לבדיקת מצבו הכספי של הבנק ולעריכת הדוחות הכספיים.

בקביעת המספר המזערי הנ"ל, הדירקטוריון התחשב בגודל הבנק, במורכבות פעילותו ובמגוון הסיכונים הכרוכים בה, ובמרכות והנהלים הקיימים בבנק, כגון: בקרה, ניהול סיכונים, ציות, ביקורת פנימית וביקורת רואי חשבון המבקרים. כמו כן, נלקחה בחשבון עמידת כל חברי הדירקטוריון בדרישות הכשירות לכהונה כדירקטור בבנק על פי הדין.

נכון למועד פרסום הדוח, וכפי שאישר הדירקטוריון בהסתמך על השכלתם, ניסיונם, כישוריהם וידיעותיהם, 8 מחברי הדירקטורים המכהנים בדירקטוריון עומדים בהגדרת דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכל חברי הדירקטוריון עומדים בהגדרת כשירות מקצועית בהתאם לקבוע בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), תשס"ו-2005. לפרטים אודות השכלתם וניסיונם של חברי דירקטוריון הבנק, ראה תקנה 26 בדוח התקופתי.

החל מיום 1 בינואר 2013 ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון. בהתאם להוראה, לפחות 2 מחברי ועדת הביקורת יהיו בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטוריון הבנק קבע כי בוועדת הביקורת של הדירקטוריון יכהנו בכל עת לפחות 3 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. בפועל, נכון למועד פרסום הדוח 4 מתוך 6 הדירקטורים המכהנים בוועדת הביקורת הינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדת הביקורת הינו רוב חברי הוועדה, ובלבד שרוב הנוכחים הם דירקטורים חיצוניים שהינם דירקטורים בלתי תלויים, ואחד מהם לפחות הינו דח"צ. נכון למועד פרסום הדוח, בוועדת הביקורת מכהנים 3 דירקטורים אשר מסווגים כדח"צים. יצוין, כי ביום 22 ביולי 2020, אישר דירקטוריון הבנק את הפרדת ועדת תגמול מוועדת ביקורת.

בנוסף לאמור לעיל, להלן פירוט בעניין דרישות כשירות נוספות לחברי הדירקטוריון בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301: (1) לפחות שליש מחברי הדירקטוריון נדרשים להיות דירקטורים "בעלי ניסיון בנקאי"; (2) לפחות מחצית מהדירקטורים נדרשים להיות בעלי "כשירות מקצועית" כמוגדר בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית), תשס"ו-2005; (3) לפחות דירקטור אחד נדרש להיות בעל ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע.

נכון למועד הדוח וליום פרסומו: (1) מכהנים בדירקטוריון הבנק 7 דירקטורים בעלי ניסיון בנקאי, אשר הינם ה"ה אורי אלון, תמר גוטליב, עו"ד אסתר דויטש, צביקה נגן, דן קולר, פרופ' ידידיה שטרן ואירית שלומי; (2) כל חברי הדירקטוריון מוגדרים בעלי כשירות מקצועית; (3) מכהנים בדירקטוריון הבנק 2 דירקטורים שסווגו על ידי דירקטוריון הבנק כבעלי ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע אשר הינם ששון אליה וצביקה נגן.

¹ לעניין הסרת סיווגו של ד"ר בן צבי כדירקטור בלתי תלוי, יצוין כי הסרת הסיווג כאמור נעשתה בהתאם לעמדת רשות ניירות ערך בקשר עם אישור תנאי כהונה והעסקה ליו"ר דירקטוריון בתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה. מובהר, כי ד"ר בן צבי מוסיף לכהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301, וכי אין בהחלטת ועדת הביקורת הנ"ל כדי לגרוע או לפגוע ביתר תנאי הכשירות, אי-התלות והעדר הזיקה החלים על ד"ר בן צבי, ובכלל זה אלו הקבועים בפקודת הבנקאות והחלים על כל הדירקטורים בבנק.

שינויים בדירקטוריון

נכון למועד פרסום הדוחות, הדירקטוריון מונה עשרה דירקטורים, וזאת בהתאם למספר חברי הדירקטוריון בתאגידים בנקאיים אשר נקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301 (להלן: "הוראה 301"). ממועד תחילת כהונתם של מר אורי אלון ועו"ד אסתר דויטש (30 באוגוסט 2023 ו-18 בספטמבר 2023, בהתאמה) ועד למועד סיום כהונתם של ד"ר סאמר חאג' יחיא ומר אבי בזורה (29 באוקטובר 2023 ו-8 בנובמבר 2023, בהתאמה), כיהנו בין 11 ל-12 דירקטורים בדירקטוריון הבנק וזאת בהתאם לאישור שניתן מאת הפיקוח על הבנקים, לפיו המועמדים שנבחרו לראשונה באסיפה הכללית יחלו את כהונתם במועד אישור מינויים בהתאם לסעיף 104 לפקודת הבנקאות, 1941. במהלך שנת 2023 חלו שינויים בהרכב הדירקטוריון, כמפורט להלן.

א. ביום 1 בפברואר 2023 רו"ח יצחק אידלמן סיים את כהונתו כדירקטור בבנק. לפירוט נוסף ראה דיווח מידי שפרסם הבנק ביום 27 בינואר 2022 (מס' אסמכתא: 01-011986-2022) ודיווח מידי אודות סיום הכהונה ביום 2 בפברואר 2023 (מס' אסמכתא: 01-013728-2023).

ב. ביום 17 ביולי 2023 האסיפה הכללית השנתית של בעלי המניות אישרה את ההחלטות כדלקמן:

1. למנות מחדש את משרדי רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) וברייטמן אלמגור זהר ושות' (Deloitte) כרו"ח מבקרים משותפים של הבנק, לתקופה שתחל ממועד אישור האסיפה הכללית השנתית הנוכחית ועד לתום האסיפה הכללית השנתית הבאה של הבנק ולהסמיך את דירקטוריון הבנק לקבוע את שכרם.

2. למנות את מר אורי אלון כדירקטור במעמד של דירקטור שאינו דירקטור חיצוני כאמור בסעיף 104(א)(2) לפקודת הבנקאות, 1941 (להלן: "דירקטור במעמד דירקטור אחר"). מר אורי אלון, החל את כהונתו ביום 30 באוגוסט 2023. למידע נוסף ראה דיווחים מידיים מיום 30 באוגוסט 2023 (מס' אסמכתא: 01-100350-2023 ו-01-100395-2023).

3. למנות את עו"ד אסתר דויטש כדירקטורית במעמד של דירקטור אחר. עו"ד דויטש החלה את כהונתה ביום 17 בספטמבר 2023. למידע נוסף ראה דיווחים מידיים של הבנק מיום 29 באוגוסט 2023 ומיום 18 בספטמבר 2023 (מס' אסמכתא: 01-099528-2023 ו-01-107298-2023, בהתאמה).

4. למנות מחדש את פרופ' ידידיה שטרן כדירקטור במעמד דירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301. כהונתו השנייה של פרופ' ידידיה שטרן החלה ביום 22 בנובמבר 2023. למידע נוסף, ראה דיווח מידי על מצבת נושאי משרה בכירה מיום 27 בספטמבר 2023 (מס' אסמכתא: 01-110031-2023).

ג. ביום 29 באוקטובר 2023 סיים ד"ר סאמר חאג' יחיא את כהונתו כדירקטור ויו"ר הדירקטוריון הבנק. למידע נוסף ראה דיווח מידי שפרסם הבנק ביום 30 באוקטובר 2023 אודות סיום הכהונה (מס' אסמכתא: 01-119789-2023).

ד. בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 29 באוקטובר 2023, נבחר ד"ר שמואל בן צבי לכהן כיושב ראש דירקטוריון הבנק. מינויו של ד"ר שמואל בן צבי נכנס לתוקף ביום 16 בנובמבר 2023, המועד בו התקבל אישור הפיקוח על הבנקים אודות העדר התנגדותו למינויו. למידע נוסף ראה דיווחים מידיים של הבנק מיום 29 באוקטובר 2023 ומיום 16 בנובמבר 2023 (מס' אסמכתא: 01-119694-2023 ו-01-125022-2023, בהתאמה).

ה. ביום 8 בנובמבר 2023 סיים מר אבי בזורה את כהונתו כדירקטור בבנק. למידע נוסף ראה דיווח מידי שפרסם הבנק ביום 9 בנובמבר 2023 אודות סיום הכהונה (מס' אסמכתא: 01-122928-2023).

¹ למידע נוסף אודות האסיפה הכללית השנתית ראה דיווחים מידיים מיום 4 באפריל 2023, 10 במאי 2023 ו-17 ביולי 2023 (מס' אסמכתא: 01-038853, 01-050268-2023 ו-01-081393-2023, בהתאמה).

חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם⁽²⁾

מר חנן פרידמן, עו"ד
מנכ"ל

מר עומר זיו, רו"ח⁽¹⁾
משנה למנכ"ל, ראש חטיבת שוקי הון

גב' אביבית קליין
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת משאבי אנוש

גב' ליאת שוב, רו"ח⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבה עסקית

מר אייל בן-חיים⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הבנקאית

מר אורי יוניסי, רו"ח
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת משכנתאות

מר איל אפרת⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת טכנולוגיות

גב' חגית ארגוב, רו"ח⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הפיננסית וחשבונאית ראשית

מר רונן מורי⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת ניהול סיכונים ומנהל סיכונים ראשי

מר אבי פולק
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת תפעול ושירות

גב' תמר מס⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת אסטרטגיה ומטה

גב' אילת רז, עו"ד⁽¹⁾
ממלאת מקום יועצת משפטית ראשית, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי ומנהלת סיכונים משפטיים

גב' בשמת בן-צבי, רו"ח⁽¹⁾
סגן מנהל כללי בכיר, מבקרת פנימית וראש חטיבת הביקורת הפנימית

סומך חייקין
ברייטמן אלמגור זהר ושות'
רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק

(1) למידע על שינויים שחלו בנוגע להנהלת הבנק ונושאי משרה בכירים במהלך שנת 2023 ועד למועד פרסום הדוח, ראה פרק [מינויים ופרישות](#). פרטים נוספים על חברי הנהלת הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2023 ובאתר המגנ"א של רשות ניירות-ערך: <http://www.magna.isa.gov.il>

(2) המידע לעיל נכון למועד פרסום הדוח ולא לתום תקופת הדיווח.

מבקרת פנימית

המבקרת הפנימית הראשית עומדת בהוראת סעיף 146(ב) לחוק החברות התשנ"ט-1999 ובהוראת סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית") ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיפים 11 ו-12 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית.

המבקרת הפנימית הראשית הינה עובדת הבנק, מועסקת במשרה מלאה במעמד חברת הנהלה, וזהו עיסוקה הבלעדי. הממונה הארגוני על המבקרת הפנימית הינו יו"ר הדירקטוריון של הבנק.

לביקורת הפנימית תכנית עבודה שנתית ותכנית עבודה רב שנתית לתקופה של עד שלוש שנים. תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית נגזרות ממיפוי נושאי ביקורת המבוססים, בין השאר, על המסמכים המפורטים בהוראה 307. תכניות העבודה נגזרות ממתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים וביקורת אשר על פיה נקבעים תדירות והיקף הביקורת בכל נושא ונושא. כך, בנושאים בעלי סיכון גבוה יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנה ובנושאים בעלי סיכון נמוך יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנתיים עד שלוש שנים. הצעה לתכנית עבודה שנתית ותכנית עבודה רב שנתית, מוגשת על ידי הביקורת הפנימית ומקבלת את אישור יו"ר הדירקטוריון, ועדת הביקורת ומליאת הדירקטוריון.

הביקורת הפנימית עושה שימוש בכלי ניטור, אנליזה ותחקורי נתונים מתקדמים, ומשקיעה משאבים רבים לחיזוק התשתית האנליטית במגוון עולמות תוכן.

תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית מותירות בידי המבקרת הפנימית הראשית שיקול דעת לסטות מהן, בהתאם לצורך.

כמו כן, ימי הביקורת המוקצים מידי שנה לביצוע ביקורות לא מתוכננות ולבדיקת מקרים מיוחדים מאפשרים למבקרת הפנימית לבדוק נושאים העולים אד הוק, בין אם לבקשת הנהלת הבנק או ועדת הביקורת ובין אם כתוצאה מפעילויות או נושאים חדשים בקבוצה.

במסגרת עבודת הביקורת, נבחן מדגם של עסקאות מהותיות שבוצעו על ידי הבנק לרבות הליכי אישורן. לעניין זה, עסקאות מהותיות לרבות רכישה או מכירה מהותית של פעילות, "עסקאות" - כאמור בסעיף 270 לחוק החברות ו"עסקה חריגה" - כהגדרתה בחוק החברות.

תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית של הביקורת הפנימית כוללות את כל נושאי הביקורת בבנק, בחברות הבנות המאוחדות המהותיות בישראל ובחברות הבנות המהותיות בחו"ל, על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 306 (כמפורט [בביאור 15.ד.1](#)).

בחברות הבנות המאוחדות בישראל מכהנים כמבקרים פנימיים עובדי חטיבת הביקורת הפנימית של הבנק.

בחברת הבת באנגליה, ממונים מבקרים פנימיים מקומיים.

המבקרים הפנימיים בכל אחת מחברות הבנות המהותיות בארץ ובחו"ל, כפופים לדירקטוריון או לוועדת הביקורת שלהם וחטיבת הביקורת הפנימית בלאומי מפקחת על פעילותם המקצועית בהתאם לדרישות הוראות בנק ישראל ובכפוף לדין המקומי.

העסקת המבקרת הפנימית הראשית וצוות העובדים הכפוף לה בקבוצת לאומי בארץ הינה בהיקף של 69.9 משרות בממוצע שנתי לשנת 2023 לפי הפירוט כדלקמן:

ממוצע משרות של המבקרים בקבוצת לאומי בארץ	
66.9	הבנק
1.2	חברות בנות בישראל
1.8	פיקוח ובקרה על חברות בנות בחו"ל
*69.9	סך הכל

* מתוכן כ-1 משרות בממוצע נמצאות בחל"ד/חל"ת.

בנוסף, 5.1 משרות במיקור חוץ.

כמו כן, בשלושה בחו"ל מועסקים מבקרים מקומיים בהיקף של 1.6 משרות (כולל מיקור חוץ) היקף המשרות אושר על ידי ועדת הביקורת בישראל בהתבסס על תכנית העבודה השנתית והרב שנתית. המבקרת הפנימית רשאית, במסגרת התקציב, להיעזר במיקור חוץ לביצוע עבודות הדורשות ידע מיוחד או במקרים של תקן חסר.

להלן פרוט ההטבות והסכומים ששולמו או נרשמו בגינם הפרשות לשנת 2023 באלפי ש"ח למבקרית הפנימית הראשית

שנת 2023**					
שיעור בהון הבנק		תגמולים בעבור שירותים			
תגמולים אחרים					
משכורת	מענקים***	שווי אופציות	הפרשות סוציאליות	שווי הטבה	סך הכל*
(באלפי ש"ח)					
910	576	207	339	88	2,120
-					

* לא כולל מס שכר.

** הנתונים המוצגים בטבלה לעיל חושבו לפי חלק יחסי של השנה לאור יציאתה של המבקרית הפנימית לחופשת לידה במהלך השנה.

*** ראה [ביאור 23.ה.](#) לדוחות הכספיים.

היקף התשלומים למבקרית הפנימית הראשית ורכיביהם מובאים בהמלצת יו"ר הדירקטוריון לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון.

ועדת הביקורת והדירקטוריון סבורים שאין בהחזקת ניירות ערך על ידי המבקרית הפנימית הראשית ובתגמול הניתן לה השפעה על הפעלת שיקול דעתה המקצועי של המבקרית הפנימית הראשית.

המבקרית הפנימית הראשית פועלת על פי התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל ושל הלשכה העולמית למבקרים פנימיים, IIA - The Institute of Internal Auditors.

בנוסף, המבקרית הפנימית הראשית פועלת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית.

ועדת הביקורת והדירקטוריון רשמו בפניהם את הצהרתה בכתב של המבקרית הפנימית הראשית על פיה היא עומדת בכל הדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים המקובלים כאמור וכי היא פועלת גם בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על בסיס הצהרה זו, ועל בסיס תפקודה, כפי שבא לידי ביטוי בישיבות ועדת הביקורת והדירקטוריון, נחה דעתם של ועדת הביקורת והדירקטוריון כי המבקרית הפנימית הראשית עומדת בדרישות האמורות.

דוחות ותרשומות ביקורת מוגשים למבוקרים בכתב, לאחר קיום דיונים עימם על ממצאי הביקורת. בנוסף, בסמוך למועד הפצת הדוחות והתרשומות מתקיימים דיונים על ממצאים מהותיים עם ראשי החטיבות והמנכ"ל.

דוחות ותרשומות ביקורת מהותיים נדונים בוועדת הביקורת מספר פעמים בחודש. בוועדות הביקורת משתתפים בדיונים בנוסף למבקרית הפנימית הראשית ונציגי חטיבת הביקורת, גם ראשי החטיבות המבוקרות ונציגיהן.

לקראת מועד הדיון בוועדת הביקורת, קובעת יו"ר ועדת הביקורת, בהתייעצות עם המבקרית הפנימית הראשית, אלו דוחות ותרשומות ביקורת יוצגו בשלמותם לדיון בוועדת הביקורת. כמו כן, מוגשים, באופן שוטף, לעיונם של כל חברי ועדת הביקורת, תקצירי כל דוחות הביקורת והתרשומות שהופצו על ידי הביקורת הפנימית בתקופה הרלוונטית. חברי ועדת הביקורת רשאים לעיין בכל דוח ותרשומת ביקורת שהם מוצאים לנכון ולבקש מיו"ר ועדת הביקורת להציגם לדיון בשלמותם בוועדת הביקורת.

בתום המחצית הראשונה והמחצית השנייה של השנה מגישה המבקרית הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל, ליו"ר ועדת הביקורת, לוועדת הביקורת ולדירקטוריון, דוחות סיכום פעילות הביקורת, אשר כוללים תמצית הממצאים המהותיים, המלצות המבקרית ותשובות המבוקרים.

כמו כן, מגישה המבקרית הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל, ליו"ר ועדת הביקורת, לוועדת הביקורת ולדירקטוריון דוח שנתי מסכם של פעילות הביקורת במהלך כל השנה, הכולל גם מעקב אחר ביצוע תכנית העבודה השנתית, והערכת אפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית בקבוצה.

תכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2023 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 21 בדצמבר 2022, אושרה בוועדה ביום 28 בדצמבר 2022, הוגשה לדירקטוריון ביום 15 בינואר 2023 ואושרה בדירקטוריון ביום 25 בינואר 2023.

דוח הביקורת הפנימית למחצית הראשונה של שנת 2023 הוגש לוועדת הביקורת ביום 7 באוגוסט 2023, דווח בוועדה ביום 14 באוגוסט 2023 ודווח בדירקטוריון ביום 6 בספטמבר 2023.

דוח הביקורת הפנימית למחצית השנייה של שנת 2023 הוגש לוועדת הביקורת ביום 22 בינואר 2024, דווח בוועדה ביום 31 בינואר 2024 ודווח בדירקטוריון ביום 14 בפברואר 2024.

הדוח השנתי של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2023 הוגש לוועדת הביקורת ביום 21 בפברואר 2024, נדון בוועדת הביקורת ביום 26 בפברואר 2024 ונדון בדירקטוריון ביום 11 במרס 2024.

תכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2024 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 27 בדצמבר 2023, אושרה בוועדה ביום 1 בינואר 2024, הוגשה לדירקטוריון ביום 15 בינואר 2024 ואושרה בדירקטוריון ביום 22 בינואר 2024.

למבקר הפנימית הראשית הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה לה גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים הכספיים.

למבקרים המבצעים ביקורת בחברות בנות בארץ ובחברה הבת בחו"ל הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה להם גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של חברות הבנות בארץ ובחו"ל לרבות לנתונים כספיים, והכל בהתאם לדין שחל.

לדעת ועדת הביקורת והדירקטוריון היקף, אופי ורציפות פעילות המבקר הפנימית הראשית ותכנית עבודתה הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בקבוצה.

שכר רואי החשבון המבקר (א)(ב)(ג)(ד)

המאוחד		הבנק	
2023	2022	2023	2022
באלפי ש"ח			
עבור פעולות הביקורת: ^(ז)			
15,926	17,130	12,257	11,940
רואי החשבון המבקר המשותפים			
15,926	17,130	12,257	11,940
סך הכל			
עבור שירותים הקשורים לביקורת: ^(ח)			
1,054	1,076	1,054	1,076
רואי החשבון המבקר המשותפים			
עבור שירותים אחרים: ^(ט)			
430	745	416	490
רואי החשבון המבקר המשותפים			
עבור שירותים אחרים:			
4,971	4,463	4,549	3,790
רואי החשבון המבקר המשותפים			
110	63	-	-
רואי חשבון מבקר אחרים			
6,565	6,347	6,019	5,356
סך הכל			
22,491	23,477	18,276	17,296
סך הכל שכר של רואי חשבון מבקר			

- א. דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואי החשבון המבקר בעבור פעולות הביקורת ועבור שירותים נוספים לביקורת, לפי סעיפים 165 ו-167 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.
- ב. שכר רואי החשבון המבקר כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם וכן כולל תשלומים על פי חוק מע"מ.
 - ג. כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
 - ד. ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים.
 - ה. כולל ביקורת דוחות התאמה למס, דיוני שומות וייעוץ מס.
- ו. Audit related fees, כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות וטפסים או דוחות לרשויות הדורשים את חתימתו של רואי החשבון.
- ז. משרד רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המבקר המשותפים של הבנק החל משנת 1950 ומשרד רואי חשבון בריטמן אלמגור זהר ושות' (Deloitte) משמשים כרואי החשבון המבקר המשותפים משנת 2020.

מדיניות תגמול נושאי משרה

מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק

ביום 4 באוגוסט 2022 אישרה האסיפה הכללית של הבנק מדיניות תגמול מעודכנת לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול נכנסה לתוקף בתחילת שנת 2023 ותחול עד לתום שנת 2025. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול").

מדיניות התגמול קובעת את המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה וסיום העסקה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מדיד מותנה ביצועים, המורכב מרכיב מענק המבוסס על תשואה משוקללת להון של הבנק, רכיב מענק המבוסס על תשואת המנייה המשוקללת של הבנק בהשוואה לתשואת מדד ת"א-בנקים, רכיב מענק המבוסס על יחס היעילות המשוקללת של הבנק, ורכיבים נוספים, ככל שוועדת התגמול והדירקטוריון יחליטו לקבוע רכיבים נוספים לגבי נושאי משרה שאינם המנכ"ל הראשי; מענק אישי איכותי, המתבסס על השגת יעדים אישיים וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של נושא המשרה הרלוונטי; ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יצוין כי חברי הדירקטוריון לרבות יו"ר הדירקטוריון, אינם זכאים למענק שנתי משתנה. מנכ"ל הבנק אינו זכאי למענק שנתי משתנה, אלא אם יקבע אחרת על ידי האורגנים המוסמכים של הבנק.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה מוגבל בתקרה של 8 משכורות חודשיות בשנה, כאשר בגין אירועים מיוחדים יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון לאשר מענק מיוחד נוסף למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, הסמכות להפחית (משיקולים מיוחדים) את המענק השנתי המדיד, בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, מדיניות התגמול קובעת, בהתאם להוראה 301A, מנגנון השבת מענקים משתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

עוד קבועים במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק המשתנה לנושאי המשרה, אשר תשלומם כפוף לעמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה (או תנאי ההבשלה הקבועים בתגמול הוני, ככל שהחלק הנדחה של תשלומי המענק המשתנה כאמור ניתן בצורת תגמול הוני).

מדיניות התגמול קובעת מנגנונים והסדרים שונים שנועדו לאפשר לוועדת התגמול ודירקטוריון הבנק לאשר עדכונים במדיניות התגמול או ברכיבי התגמול בתנאי כהונה והעסקה של נושאי המשרה שמדיניות התגמול חלה עליהם במהלך תקופת מדיניות התגמול, מבלי להידרש לקבלת אישור מחודש של האסיפה הכללית של הבנק במועד העדכון כאמור. עדכונים כאמור במדיניות ייעשו ככל שהנסיבות הקיימות במועד העדכון, יצדיקו לדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את ביצוע העדכונים כאמור.

מדיניות התגמול קובעת עוד כי התגמול של מי מנושאי המשרה בבנק (שאינם יו"ר הדירקטוריון או המנכ"ל הראשי) יכול שיעלה בהתאם להחלטת ועדת התגמול והדירקטוריון על הרף הקבוע בסעיף 2(א) לחוק מגבלת התגמול, ובמקרה כזה חלק מהשכר של אותם נושאי משרה לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32(17) לפקודת מס הכנסה. עוד כוללת מדיניות התגמול מנגנון המאפשר להעלות את סך התגמול לו יהיו זכאים יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל הראשי אוטומטית עם עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול (כאשר ככל שעדכון סך התגמול ליו"ר הדירקטוריון ו/או למנכ"ל הראשי יעלה על 5% כתוצאה מההצמדה לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול, יובא העדכון לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון).

בנוסף, מדיניות התגמול כוללת אפשרות ולפיה, בכפוף לאישור האורגנים המוסמכים בבנק ובכפוף להוראות כל דין, נושאי משרה בבנק (לרבות דירקטורים) יכול שיהיו זכאים לתגמול הוני, בצורה של אופציות, מניות או מכשירים מבוססי מניות.

למידע נוסף לגבי מדיניות התגמול כאמור ראה דוח משלים לדוח זימון האסיפה הכללית של הבנק אשר פורסם ביום 14 ביולי 2022 (אסמכתא: [3.123-1-2.123](#) וכן [3.123-1-2.123](#)).

שכת נוסאי משרה בכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023

להלן פירוט ההטבות והסכומים ששולמו או שנרשמו בגינם הפרשות לשנים 2022 ו-2023, ליושב ראש הדירקטוריון ולמקבלי השכת הגבוה ביותר מבין נוסאי המשרה הבכירים בקבוצה. ההטבות המפורטות להלן אינן כוללות הטבות בגין שירותים בנקאיים, הניתנות לעובדים בבנק כגון: הטבות בריבית בגין פיקדונות כספיים בבנק, הטבות בריבית בגין משכנתאות, הנחות או פטורים מעמלות בגין שירותים בנקאיים הניתנים על ידי הבנק וכיוצ"ב. סכומי ההטבות בגין שירותים בנקאיים כאמור לגבי כל אחד מקבלי התגמול, אינם מהותיים. ללקוחות פרטיים מסוימים של הבנק, לרבות ללקוחות הכלולים בהסדרים בין הבנק לבין קבוצות עובדים, ניתנות מעת לעת הטבות דומות לאלה הניתנות לעובדי הבנק ואף כאלו העולות עליהן.

שנת 2023									
פרטי מקבל התגמול ⁽¹⁾		תגמולים בעבור שירותים					תגמולים אחרים		
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק	משכורת/דמי ניהול	מענקים ⁽⁵⁾	שווי אופציות	שווי הפרשות סוציאליות ⁽³⁾	שווי הטבה ⁽⁴⁾	סך הכל ⁽²⁾	
		%	(באלפי ש"ח)						
ד"ר סאמר חאג' יחיא ⁽⁶⁾	יו"ר הדירקטוריון לשעבר	-	3,112	-	-	-	-	3,112	
ד"ר מולי בן צבי ⁽⁷⁾	יו"ר הדירקטוריון	-	474	-	-	-	-	474	
מר חנן פרידמן ⁽⁸⁾	מנכ"ל ראשי	0.01%	3,161	-	-	557	65	3,783	
מר מיכאל שילר	מנכ"ל לאומי בריטניה	-	1,490	1,009	-	97	1,769	4,365	
מר רון בן חיים ⁽⁹⁾	מנכ"ל לאומי פרטנרס	-	1,326	1,150	435	911	90	3,912	
מר עומר זיו ⁽¹⁰⁾	משנה למנכ"ל, ראש חטיבת שוקי הון	-	1,994	797	258	453	105	3,607	
מר חיים שקולניק ⁽¹²⁾	סמנכ"ל בכיר וראש חטיבת לאומי טכנולוגיות	-	1,624	927	258	359	125	3,293	
מר רונן מורו ⁽¹³⁾	סמנכ"ל בכיר וראש חטיבת ניהול סיכונים	-	1,255	644	170	316	89	2,474	

1. היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.
2. לא כולל מס שכת.
3. הפרשות סוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, פנסיה (לרבות הסדר "פנסיה תקציבית" שחל על עובדים ותיקים ונושאי משרה ותיקים בבנק - לפרטים ראה [ביאור 1.23.1](#)), קרן השתלמות וביטוח לאומי וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכת בתקופת הדוח. לעובדים הבכירים של הבנק, חוזי עבודה אישיים ומיוחדים עם הבנק. לפרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים וזכאות להודעה מוקדמת בעת סיום יחסי עבודה - ראה [ביאור 1.23.1](#).
4. מובהר כי, עלות העסקת נוסאי המשרה, אינה כוללת את עלות הריבית (רכיב הריבית אשר מוצג על פי תקני החשבונאות בהוצאות תפעוליות) או עלות מיסים שאינם חלים על בעל התפקיד.
5. שווי הטבה הכולל, בין היתר, רכב והוצאות טלפון.
6. כולל מענק משתנה שנתי בגין שנת 2023 לנושאי משרה בבנק (שאינם יו"ר הדירקטוריון ומנכ"ל הבנק) בהתאם לקבוע במדיניות התגמול של הבנק או בהתאם לקבוע במדיניות התגמול של חברת הבת הרלבנטית. לפרטים לעניין זכאות הבכירים בבנק למענקים בהתאם למדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק ראה [ביאור 1.23.1](#).

6. ביום 29 באוקטובר 2023 סיים ד"ר סאמר חאג' יחיא את כהונתו כיו"ר הדירקטוריון של הבנק וכדירקטור בבנק. ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון היוצא, וביום 21 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, עדכון בתנאי כהונתו של יו"ר הדירקטוריון היוצא, בתוקף מיום 19 באוקטובר 2022, בהתאם לנדרש בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין. תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון היוצא היו מותאמים לקבוע במדיניות התגמול של הבנק, בהוראה 301A ובחוק מגבלת התגמול. מובהר כי יו"ר הדירקטוריון של הבנק אינו זכאי למענק שנתי משתנה.
- לפירוט בדבר תנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון היוצא ראה [ביאור 3.1.23](#).
7. ד"ר שמואל בן צבי מכהן כיו"ר דירקטוריון הבנק החל מיום 16 בנובמבר 2023, וכיהן קודם לכן כדירקטור בבנק החל ביום 19 ביולי 2015. ביום 4 בינואר 2024 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון שחלים ממועד תחילת כהונתו כיו"ר כאמור וכל עוד הוא יכהן בתפקיד יו"ר הדירקטוריון. תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק ובהתאם לקבוע בהוראה 301A המעודכנת ביחס למבנה התגמול של יו"ר דירקטוריון בתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה.
- יו"ר הדירקטוריון מעמיד את שירותיו לבנק באמצעות חברת ניהול בבעלותו, כנגד הוצאת חשבונית מס לבנק. בגין שירותים אלו, זכאי היו"ר לתגמול קבוע בלבד. השכר המפורט בטבלה כולל את החלק היחסי של הגמול בגין תקופת כהונתו כיו"ר הדירקטוריון בשנת הדיווח, ואינו כולל גמול דירקטורים עד למועד תחילת כהונתו כיו"ר הדירקטוריון של הבנק.
- לפירוט בדבר תנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון ראה [ביאור 3.1.23](#). ודיווח מיידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 29 בנובמבר 2023 (מס' אסמכתא: 130137-01-2023).
8. מר חנן פרידמן מכהן כמנכ"ל הבנק החל מיום 1 בנובמבר 2019 ("יום התחילה"). מר פרידמן כיהן קודם לכן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014. ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה וההעסקה של מנכ"ל הבנק, בהתאם למדיניות התגמול של הבנק. תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל מותאמים לקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול"), והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול.
- בהתאם לתנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל, הוא אינו זכאי למענק שנתי משתנה.
- לפירוט בדבר תנאי ההעסקה של המנכ"ל ראה [ביאור 2.1.23](#). ודיווח מיידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 10 בנובמבר 2019 (מס' אסמכתא: 096531-01-2019).
9. ביום 16 באוגוסט 2022 פרסם הבנק מתאר להצעת ניירות ערך לנושאי משרה ועובדים של קבוצת הבנק של עד 5,000,000 כתבי אופציה, רשומים על שם, שאינם רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ הניתנים למימוש לעד 5,000,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב של הבנק, על פי תכנית אופציות משנת 2022 של הבנק (להלן: "המתאר"). ביום 4 בספטמבר 2022 הוקצו 2,460,399 כתבי אופציה, שאינם רשומים למסחר ללא תמורה בהתאם למתאר, ל-108 עובדי הבנק ועובדי חברות בנות של הבנק, כאשר מתוכם 13 נושאי משרה בבנק (שאינם דירקטורים ואינם המנכ"ל). למידע נוסף בדבר הנפקת כתבי אופציה בהתאם למתאר כאמור ראה דיווח מיידי בדבר מתאר הצעת כתבי אופציה לא רשומים לנושאי משרה ועובדים של הבנק אשר פורסם ביום 16 באוגוסט 2022 (אסמכתא: 103780-01-2022).
- ביום 30 במרס 2023 הוקצו 239,502 כתבי אופציה נוספים שאינם רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ ל-13 עובדי הבנק, כאשר מתוכם שלושה נושאי משרה בבנק (שאינם דירקטורים ואינם המנכ"ל), למידע נוסף בדבר הנפקת כתבי אופציה בהתאם למתאר כאמור ראה דוח הצעה פרטית מיום 14 במרס 2023 (0268811-01-2023).
- ביום 28 ביוני 2023 אישר דירקטוריון הבנק הקצאת 1,135,570 כתבי אופציה למנכ"ל הבנק ול-12 נושאי משרה של הבנק שהינם חברי הנהלת הבנק ועובד אחד של חברת בת של הבנק על פי המתאר האמור שפרסם הבנק ביום 16 באוגוסט 2022. יובהר כי הקצאה זו נעשתה חלף זכאות קיימת של מנהלים אלו לרכיבי תגמול שונים. מכלל כתבי האופציה כאמור, זכאי המנכ"ל ל-145,794 כתבי אופציה, אשר הקצאתם אושרה ביום 10 באוגוסט 2023 על ידי האסיפה הכללית של הבנק. למידע נוסף בדבר הנפקת כתבי אופציה אלו ראה דוח הצעה פרטית מיום 5 ביולי 2023 (075615-01-2023) וכן דוח מיידי בדבר זימון אסיפה כללית מיוחדת של הבנק מיום 5 ביולי 2023 (אסמכתא: 075654-01-2023).

10. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה לא חזויה, שאינה כלולה בטבלת לעיל, בשל חיובים אקטואריים מעודכנים ו/או שינויים בריבית היוון, בגין התחייבויות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר לפני כניסתו לתוקף של חוק מגבלת התגמול, על ידי עובדים שהיו בתנאי דור א' ודור ב' בבנק. עובדים אלו רכשו במהלך עבודתם בבנק עד חודש אוקטובר 2016 ובהתאם לתנאי העסקתם הקודמים בבנק, זכויות ל"פנסיה תקציבית" (פנסיה זקנה ופנסיה ביניים במקרה של פרישה בתנאים מסוימים לפני הגיעם לגיל פרישה) ו/או זכויות אחרות.
11. מר עומר זיו מכהן כחבר הנהלה בבנק, החל מיום 16 באוגוסט 2016, בתפקיד ראש החטיבה הפיננסית, והחל מיום 1 באפריל 2021 גם בתפקיד החשבונאי הראשי. החל מיום 12 בפברואר 2023 מונה לתפקיד ראש חטיבת שוקי הון, בדרג משנה למנכ"ל ויו"ר החברה הבת לאומי פרטנרס. תנאי הכהונה והעסקה של מר זיו הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוצה בחוק מגבלת התגמול.
12. מר חיים שקולניק מכהן כחבר הנהלה בבנק החל מיום 1 בינואר 2021, בתפקיד ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות. תנאי הכהונה והעסקה של מר שקולניק הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוצה בחוק מגבלת התגמול. מר שקולניק ימונה לתפקיד מנכ"ל חברת בת לפיתוח מערכות ליבה, במהלך רבעון ראשון 2024.
13. מר רונן מורי מכהן כחבר הנהלה בבנק החל מיום 15 בפברואר 2023, בתפקיד ראש חטיבת ניהול סיכונים. תנאי הכהונה והעסקה של מר מורי הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוצה בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 10 לעיל, בסך של 2,018 אלפי ש"ח.
14. מר רון בן חיים מכהן כמנכ"ל לאומי פרטנרס החל מיום 1 באפריל 2023, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק. המענק השנתי למר בן חיים, כמפורט בטבלה לעיל, אושר על ידי ועדת התגמול ודירקטוריון לאומי פרטנרס, וזאת בהתאם לקבוצה בהסכם העסקתו ועל פי מדיניות התגמול לעובדים מרכזיים בלאומי פרטנרס.
15. הלוואות שניתנו בתנאי הטבה, ככל שניתנו, ניתנו בתנאים המקובלים לכלל העובדים בבנק וסכומיהן נקבעו על פי קריטריונים אחידים. הלוואות הנ"ל הסתכמו בסכומים מאוד זניחים (אלפי ש"ח בודדים) ולכן לא הוצגו בטבלה.
16. דירקטורים ונושאי משרה אחרים בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסות ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובחברות מוחזקות. פרמיית הביטוח היחסית אינה כלולה בטבלאות דלעיל בהיותה זניחה. סך כל הפרמיה הסתכמה ב-8,042 אלפי ש"ח, והיא מתייחסת לכלל נושאי המשרה בקבוצה המבוטחת.
17. הדירקטוריון סבור, לאחר שקיים דיונים, קיבל הסברים וחומר רקע מתאים ורלבנטי, ובחן את התגמולים, בשים לב לפעילות הבנק והקבוצה ותוצאותיהם בשנת 2023 ובשים לב למדיניות תגמול הבנק הקבוצתית ומדיניות התגמול בחברות הקבוצה, וכן לפועלו ולתפקודו של כל בכיר בבנק או בקבוצה, כי התגמול לבכירים הנ"ל כמפורט בטבלה ובהסברים לעיל, מהווה תגמול שלבטח אינו עולה על התגמול הסביר וההוגן בנסיבות העניין, בשים לב לתרומה של כל אחד מנושאי המשרה כאמור לתוצאות הפעילות של הבנק והתגמול כאמור הינו לטובת הבנק.

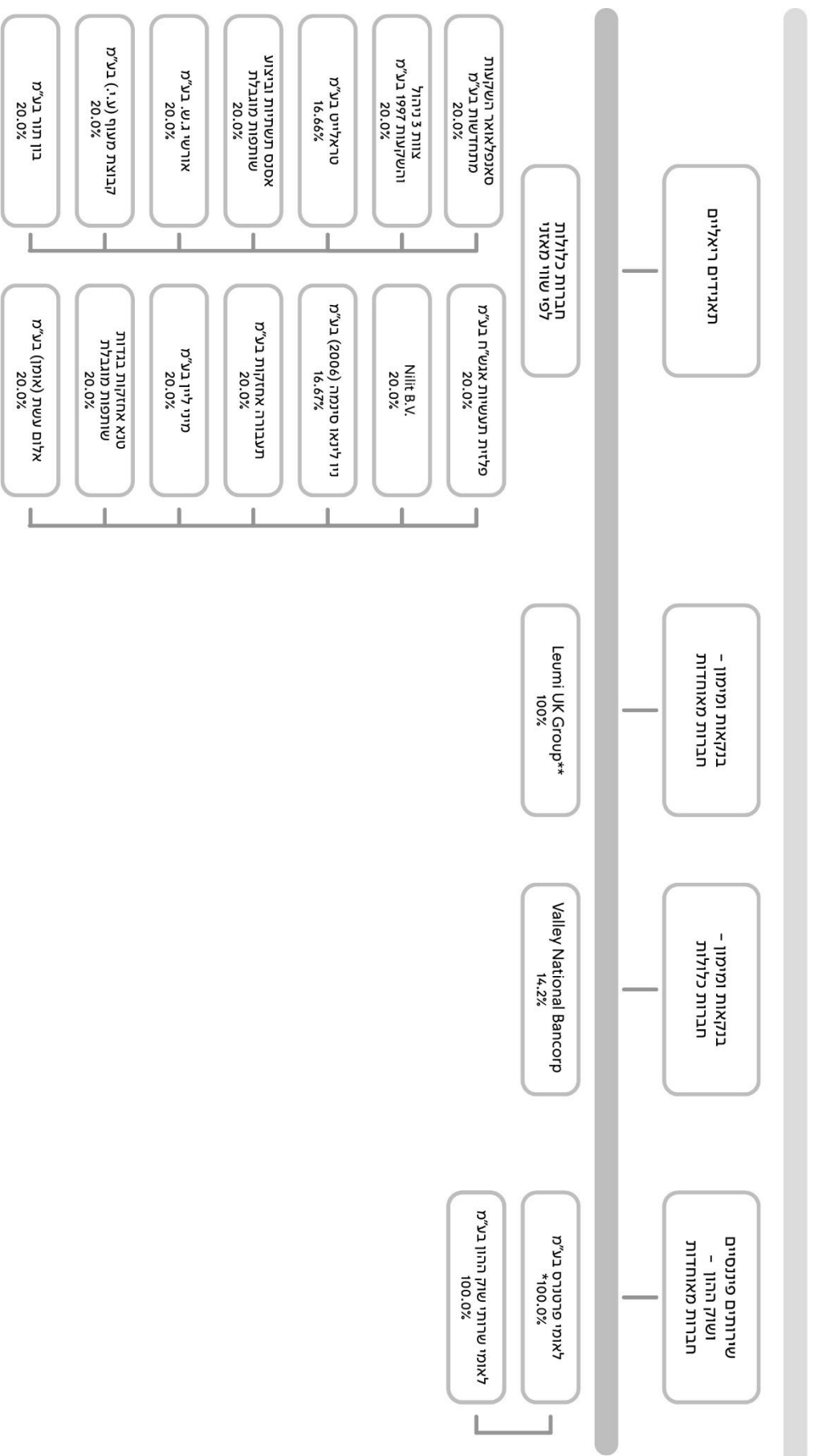
שנת 2022

שם	תפקיד	תגמולים בעבור שירותים					שיעור החזקה בהון הבנק	משכורת/דמי ניהול	מענקים ⁽⁵⁾	שווי אופציות	הפרשות סוציאליות ⁽³⁾	שווי הטבה ⁽⁴⁾	סך הכל ⁽²⁾	תגמולים אחרים
		%		(באלפי ש"ח)										
ד"ר סאמר חאג' יחיא ⁽⁶⁾	יו"ר הדירקטוריון	-	3,539	-	-	-	-	-	-	-	-	3,539	-	
מר חנן פרידמן ⁽⁷⁾	מנכ"ל ראשי	0.01%	2,953	-	-	-	-	-	-	526	60	3,539	-	
ד"ר אבי אורטל ⁽⁸⁾⁽¹²⁾	מנכ"ל לאומי פרטנרס	-	1,715	-	3,352	-	-	-	-	776	121	5,964	-	
מר מיכאל שילר	מנכ"ל לאומי בריטניה	-	1,305	-	882	-	-	-	-	85	1,532	3,804	-	
מר עומר זיו ⁽⁹⁾⁽⁸⁾	סמנכ"ל בכיר, ראש החטיבה הפיננסית וחשבונאי ראשי	-	1,688	-	1,024	-	-	-	121	416	98	3,347	-	
מר רונן אגסי ⁽⁸⁾⁽¹⁰⁾	משנה למנכ"ל, ראש החטיבה העסקית	-	1,724	-	1,004	-	-	-	-	469	123	3,320	-	
מר איל אפרת ⁽⁸⁾⁽¹¹⁾	סמנכ"ל בכיר וראש חטיבת אסטרטגיה, דיגיטל, דאטה ופרויקטים רוחביים	-	1,475	-	1,292	-	-	-	97	365	81	3,310	-	

לפרטים והסברים אודות שכר ותנאי הכהונה של נושאי המשרה המפורטים בטבלה לעיל בגין שנת 2022, ראה פרק [שכר נושאי משרה בכירה בדוח הכספי של הבנק לשנת 2022 \(החל מעמוד 315\)](#).

להלן תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק

הבנק

* 100% אחזקה ברמת הקבוצה.
 ** Leumi UK Holdings 100% החברה מוחזקת באמצעות Leumi.

השליטה בבנק

הבנק מוגדר, על פי הקבוע בד"ר, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2023, ראה דיווח מיידית על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 7 בינואר 2024 (אסמכתא: 01-003417-2024). כן, ראה דיווח מיידית בעניין רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי בבנק ליום 31 במרס 2023 מיום 10 באפריל 2023 (אסמכתא: 01-035011-2023) ודיווח משלים מיום 14 במרס 2024 (אסמכתא: 01-022564-2024), דיווח מיידית על מי שהפך להיות בעל אמצעי שליטה מהותי מיום 4 ביוני 2023 (אסמכתא: 01-052108-2023), דיווח מיידית על מי שחדל להיות בעל אמצעי שליטה מהותי מיום 1 באוקטובר 2023 (אסמכתא: 01-090922-2023) ודיווח מיידית על מי שהפך להיות בעל אמצעי שליטה מהותי מיום 11 במרס 2024 (אסמכתא: 01-024282-2024).

רכוש קבוע ומתקנים

בניינים וציוד - העלות המופחתת של בניינים וציוד הסתכמה ב-31 בדצמבר 2023 בסך 2.9 מיליארד ש"ח, בדומה לאשתקד.

ההשקעות בבניינים וציוד ליום 31 בדצמבר 2023 הינן כדלהלן

עלות		פחת שנצבר		יתרה להפחתה
31 בדצמבר				
2023				
2022				
במיליוני ש"ח				
בניינים ומקרקעין	2,683	1,366	1,317	1,183
ציוד, ריהוט וכלי רכב	3,259	2,495	764	788
עלויות תכונה	4,726	3,933	793	764
סך הכל	10,668	7,794	2,874	2,735

בניינים וציוד אלה משמשים בעיקר לפעילות הקבוצה. בניינים שאינם בשימוש הקבוצה והמושכרים לגורמים מחוץ לקבוצה הכלולים במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2023 מסתכמים בסך 25 מיליון ש"ח.

נדל"ן

מרבית שטחי המבנים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בישראל הינם בבעלות הבנק או בבעלות חברות-בנות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות.

להלן נתונים בדבר התפלגות שטחי הבנק, בנייני בנק בע"מ ולין סיטי סנטר בע"מ

ליום 31 בדצמבר		
2023	2022	
באלפי מ"ר		
בעלות	235	238
שכירות	73	74
סך הכל	308	312

מכירת "בית מאני"

לאור המעבר הצפוי של ההנהלה הראשית ויחידות המטה לקשב, הבנק חתם על הסכם למכירת "בית מאני" (בית לאומי, משרדי הנהלה ראשית ובית מאני) ששטחו הבנוי העילי עומד על כ-13,000 מ"ר. המכירה הושלמה ביום 29 בפברואר 2024, עם מסירת הנכס.

מכירת מחצית "בית לין"

לאור המעבר הצפוי של ההנהלה הראשית ויחידות המטה לקשב, הבנק חתם על הסכם למכירת מחצית מאחזקות "בית לין" ששטחו הבנוי העילי עומד על כ-16,600 מ"ר. השלמת המכירה צפויה ברבעון הראשון לשנת 2024 עם השלמת המעבר לקש"ב.

מערכות מידע

לבנק לאומי יש שני מרכזי מחשוב עיקריים: הראשון בקרית התקשוב בלוד והשני בהר חוצבים ירושלים, אשר פועל במיקור חוץ על ידי חברת בינת - אתר HOSTING. כמו כן קיים עותק שלישי של המידע הנשמר במתקן של בנק לאומי (מרכז בנקאות שמצוי בהר חוצבים ירושלים).

מרכזי המחשבים של הבנק בלוד וירושלים (בהם מצוי העותק הראשון והשני) הינם מתקנים תת קרקעיים המוגנים ברמה מקובלת מפני פגיעת רקטות, לוחמה כימית ורעידות אדמה. המתקנים נבנו בטכנולוגיות מתקדמות המאפשרות תפעול שוטף ברמה גבוהה ותפקוד עצמאי בשעת חירום. התשתיות במרכז המחשבים הינן ברמת שרידות ויתירות המקבילות, להבנת הבנק, לרמת TIER3 ובהתאם לתקנים שונים.

לבנק לאומי שני מחשבי Mainframe לשימוש מערכות הייצור, הפיתוח והתאוששות בחירום.

אבטחת מידע בלאומי וההגנה בסייבר מתבססים על עקרון הסודיות הבנקאית, חוקים והוראות שונים, כגון הוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, הוראות חוק המחשבים, הוראות בנק ישראל ותקנים בינלאומיים מקובלים של אבטחת מידע וסייבר.

מתוקף הוראות אלה ולאור אסטרטגיה ומדיניות לאומי בתחום ניהול סיכונים סייבר, נגזרת פעילות ענפה בתחום. הדגש הניתן בתחום זה הינו ליישום בקרות ומנגנוני אבטחת מידע צופות פני עתיד.

בעידן בו מתגברים האיומים מגורמי חוץ ופנים ארגוניים, נערך לאומי למתקפות מחשוב ופועל לגידור הסיכונים הנובעים ממתקפות סייבר למיניהן. בנוסף, לאומי פועל בתיאום עם הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל ובשיתוף המגזר הבנקאי, מערך הסייבר וה-CERT לאומי, לצורך חיזוק ההתמודדות מול איומי הסייבר.

התפעול והמחשוב של חברות הבת בארץ ובחו"ל מתבסס על מערכות נפרדות, כאשר האחריות הניהולית והמקצועית היא של הנהלות חברות הבת והדירקטוריונים שלהן ובהלימה לאסטרטגיה ה-IT של לאומי.

בשנת 2023 השקיעה הקבוצה בציוד הכולל תוכנות כ-648 מיליון ש"ח לעומת כ-720 מיליון ש"ח בשנת 2022. התקציב הותאם לתמיכה ביעדים האסטרטגיים כפי שהוגדרו על ידי הנהלת הבנק.

לפירוט נוסף ראה [ביאור 16](#).

נכסים לא מוחשיים

1. הבנק הוא בעל הזכויות היחיד בסימן "לאומי" ובלוגו העיצובי הנלווה אליו, בישראל, בתחום הבנקאות ושירותי המימון.
2. בנוסף, הקבוצה משתמשת לצורך פעילותה בשמות החברות ובלוגו שלהן, וכן בשמות שירותים ומוצרים, שחלקם נרשמו כסימן מסחר או כסימן שירות.
3. לקבוצה מאגרי מידע רשומים בהם נשמר, בין היתר, מידע על לקוחות, ספקים ועובדי לאומי, כאשר מיושמים אמצעים טכנולוגיים מתקדמים המיועדים לאבטח את פעילות הלקוחות ואת פעילותו העסקית של הבנק תוך צימצום הסיכונים הנובעים משימוש במערכות מידע.
4. לקבוצה זכויות קניין שונות וזכויות שימוש בתוכנות מחשב ובמערכות מידע שונות לצורך ניהול עסקיה, לרבות לצורך מתן שירותים ללקוחותיה.

משאבי אנוש

מצבה

בשנת 2023 ירדה מצבת המשרות הממוצעת בקבוצה ב-211 משרות ביחס למצבה הממוצעת בשנת 2022, ירידה של 2.6%.

ממוצע משרות ^(א) שנתי		משרות ^(א) בסוף שנה		
2022	2023	2022	2023	
7,702	7,615	7,550	7,516	הבנק בארץ
228	236	231	238	חברות מאוחדות בארץ
7,930	7,851	7,781	7,754	סך כל הקבוצה בארץ
^(ב) 243	111	112	108	חברות מאוחדות בחו"ל
8,173	7,962	7,893	7,862	סך כל הקבוצה בארץ ובחו"ל

(א) משרה - משרה מלאה לרבות שעות נוספות ספציפיות, שעות עבודה של עובדי לשכות שירות והעסקת עובדים חיצוניים.
(ב) ממוצע המשרות לשנת 2022 כולל את מצבת בנק Leumi USA.

מצבת משרות לפי מגזרי פעילות - גישת הנהלה

ממוצע משרות		
2022	2023	
		בנקאית:
3,428	3,489	פרטיים
1,406	1,278	עסקים קטנים
4,834	4,767	סך הכל בנקאית
596	619	משכנתאות
1,117	1,121	מסחרית
416	397	עסקית
222	238	נדל"ן
488	451	שוקי הון
29	22	אחר והתאמות
7,702	7,615	סך הכל בנק
228	236	חברות בנות בארץ
243	111	חברות בנות בחו"ל
8,173	7,962	סך הכל

חישוב מספר המשרות על פי מגזרי הפעילות, מתבסס על ניהול מצבת המשרות על פי קווי העסקים העיקריים בבנק, בהתאמות שונות ועל סמך אומדנים. בחישוב מספר המשרות על פי מגזרי פעילות נלקחו בחשבון גם עובדי יחידות מטה המשרתים את כלל או חלק ממגזרי הפעילות בבנק.

גיל וותק

הגיל הממוצע בבנק בסוף שנת 2023 עמד על 42.6 שנים, בהשוואה ל-42.9 בשנת 2022 ו-43.9 בשנת 2021. הוותק הממוצע בבנק בסוף שנת 2023 עמד על 13.7 שנים, בהשוואה ל-14.1 בשנת 2022 ו-15.5 בשנת 2021.

מערך התגמולים ומבנה השכר

מבנה השכר ורמת התגמול לעובדי הבנק מושפעים בעיקר מהסכמי העבודה הקיבוציים שקיימים בבנק. ככלל, התגמול השנתי הינו דיפרנציאלי ומבוסס בין היתר על מורכבות תפקידו של העובד, תרומתו לבנק, הערכת מנהליו, דרגתו ורמת שכרו.

זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו בישראל, למעט עובדים בעלי חוזה עבודה אישי, מושתתים בעיקרם על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים והסדרים משלימים. תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק, עובדים בכירים ועובדים מסוימים אחרים, מוסדרים בחוזי עבודה אישיים, לפרטים נוספים ראה [ביאור 23](#).

עלות עבודה ושכר (בבנק)*

2021	2022	2023	
			באלפי ש"ח
403.9	400.1	416.4	עלות למשרת עובד - (ללא בונוס)
476.5	484.9	446.1	עלות למשרת עובד - (כולל בונוס)
255.4	256.7	261.3	שכר למשרת עובד - (ללא בונוס)
313.8	324.7	285.3	שכר למשרת עובד - (כולל בונוס)

* עלות למשרת עובד כוללת את עלות השירות ועלות הריבית (בניכוי תשואה צפויה) בגין עובדים פעילים.

פיתוח ארגוני ולמידה

למידה ופיתוח ארגוני הינם כלים מרכזיים בתכנון וניהול אסטרטגי של המשאב האנושי, התאמת כישורי העובדים לצרכים העסקיים המשתנים ויישום האסטרטגיה העסקית בסביבה ארגונית משתנה. התמורות בשוק העבודה בעידן הנוכחי, מחייבות התייחסות מוגברת לחיזוק תחושת המשמעות, שימור העובדים, חיזוק ושימור הידע והתאמת מיומנויות הניהול. השנה החולפת התאפיינה בתמהיל למידה היברידי של שילוב מפגשים פרונטאליים - לצד למידה מרחוק ולמידה מקוונת, על מנת להבטיח אפקטיביות של הלמידה לצד גמישות המאפשרת למידה בכל זמן ובכל מקום. בסך הכל נרשמו בשנת 2023 כ-328,000 שעות למידה בארגון.

למידה והכשרה בראייה עתידית - Up-skilling ו- Re-skilling

גם בשנת 2023 המשכנו בפעילות המאפשרת גמישות והתאמת הכישורים הארגוניים למגמות המשתנות בעולם הפיננסי בפרט ובעולם העבודה בכלל. גם השנה המשכנו להפעיל את "Shift" - בית הספר למקצועות העתיד ומקצועות הבנקאות כדי להכשיר עובדים בלאומי לשינוי מקצועי לפי הצרכים הארגוניים המתהווים והמשתנים. עד היום, השתתפו כ-225 עובדים במסלולי ה-shift: מנהלי מוצר, בודקי תוכנה, מנתחי מערכות, אנליסטים, יועצי השקעות, יועצי משכנתאות וכלכלני נדל"ן, מאות עובדים עברו תהליך של upskilling במסגרת מסלולי הלמידה השונים במקצועות הבנקאות לשמירת כשירות אל מול הצרכים הארגוניים המשתנים.

שימור ידע

לצורך שימור הידע בארגון בוצע מיפוי של יחידות ועיסוקים בעלי השפעה מהותית. אל מול מיפוי זה, גובשו פתרונות הכוללים מהלכי שימור ידע ביחידות, הכשרת עובדים נוספים בתפקידים מקבילים והקמת מנגנוני גיבוי על ידי יחידות תמך.

פיתוח מנהיגות

בשנת 2023, הותאם ועודכן מודל המנהיגות של לאומי לחזון ואסטרטגיית הבנק. לאור זאת, פותחה תכנית מנהיגות מותאמת לאסטרטגיה ולארגון השעה. התכנית כוללת, מגוון מהלכים לפיתוח מצוינות מנהיגותית במטרה לאפשר קפיצת מדרגה ביכולות הניהול ובניית מסלולי התפתחות מותאמים לאתגרי השעה ולצרכי הדרג. חלק מן התוכניות ימשיכו גם בשנת 2024, תוך התאמה לעולם של משבר מתמשך על מנת להגביר את האימפקט ולהמשיך לחזק את המנהיגות בלאומי.

עם פרוץ מלחמת חרבות ברזל הותאמו תכניות הפיתוח לעובדים ולמנהלים, על מנת לתת כלים להתמודדות עם המצב, לפיתוח חוסן ולחיזוק המנהיגות בתקופה מורכבת זאת. במסגרת זאת הופעלו תכניות למנהלים ועובדים שכוללות: סדנאות להתמודדות עם משבר, פיתוח חוסן וחזרה הדרגתית לשגרה. כמו כן, נפתחו קבוצות עמיתים לעובדים המתמודדים עם סוגים שונים של אתגרים כגון: הורים למגויסי צו 8 ולחיילים בסדיר, הורים לילדים המתמודדים עם חרדות ועובדים עם אתגרים בעבודה. והוגברו מפגשי השיח בין מנהלים ועובדים בכל רחבי הבנק.

אחריות תאגידית, תרומות ומעורבות עובדים בקהילה

קבוצה פיננסית בעלת השפעה מרכזית על התרבות העסקית והציבורית בישראל, אנו רואים במחויבותנו לקהילה עוגן חברתי וערכי שנמשיך לטפח (מתוך חזון לאומי). הפעילות של הבנק בתחום האחריות התאגידית מביאה לידי ביטוי את המחויבות שלנו להעצמת החברה והכלכלה בישראל ומהווה המשך ישיר לפעילות הרציפה וארוכת השנים של לאומי, כארגון הפועל בתוך הקהילה ולמען הקהילה.

גם בשנת 2023 המשיך לאומי לפעול במסגרת מדיניות "מדור לדור", ולהשקיע "בדור המחר" (ילדים ונוער), בראש ובראשונה בשותפות האסטרטגית ארוכת השנים עם ארגון "אחריי!" המשלב בני נוער וצעירים מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית בחברה הישראלית. מאות מעובדי הבנק המשיכו להתנדב בעמותה במגוון אירועים ובכלל זה בהגברת הידע הפיננסי באמצעות סדנאות ותהליכי מנטורינג לחניכים, בהובלת עשרות מנהלים בכירים בבנק.

לאומי תמך בעמותות כגון: "עתידיים", "שער שוויון", "עלם", "עמית לדרך", "ניצוצות", "אתגרים", ובפרויקט "אמץ לוחם" שבמסגרתו לאומי מאמץ את גדוד דובדבן.

כמו כן, פעל לאומי למען אוכלוסיית הגיל השלישי במספר ערוצים שכללו תמיכה בעמותת "הקרן לרווחת ניצולי השואה", "סבבתא" הנותנת מענה מגוון לצרכים של קשישים וניצולי שואה, "כן לזקן" הפועלת לקידום זכויות הגיל השלישי בישראל, ובעמותות "זיכרון בסלון" עימם התקיימו ביום הזיכרון לשואה ולגבורה, מעל מאה מפגשים ביחידות הבנק השונות. מימון קורסים וסדנאות שניתנו ללא עלות כגון סיוע לנשים בנות הגיל השלישי בפתיחת עסק בשיתוף עמותת "יוזמות עתיד", לימוד דיגיטל ותכנים פיננסיים לבני הגיל השלישי בשיתוף עמותת "מחשבה טובה" ומתנדבים מקרב עובדי לאומי. מימון מיזם "שעה טובה" עם חברת "מדרג" במסגרתו מבוצעים תיקונים בבתים של בני הגיל השלישי. המשכנו לתרום ל"קרן לאומי" שהוקמה בעמותת "חברים לרפואה" לצורך מימון תרופות וציוד רפואי לנזקקים בני הגיל השלישי.

כבכל שנה תרם הבנק אלפי חבילות מזון לנזקקים בחברה היהודית והערבית התנדבות של עובדי הסניפים המשרתים את החברה הערבית, תרומה של מאות ילקוטים וציוד לבית הספר לילדים מעוטי יכולת, ותרומת מחשבים לבתי הספר.

עם פרוץ מלחמת חרבות ברזל, עדכן הבנק את המדיניות החברתית מתוך מטרה לתמוך במשק, בכוחות הלוחמים, כוחות ההצלה ויישובי העוטף. במסגרת פעילותו זו הודיע לאומי כי הוא מאמץ את קיבוץ בארי ותושביו וידאג לכל צרכיהם עד לשיקום מלא של הקיבוץ.

פרויקט "מלגת קטיף לאומי" בהובלת בנק לאומי וקשת בשיתוף התאחדות הסטודנטים ו"לקט ישראל" הוקם כדי לסייע למצוקה ולמחסור בדיים עובדות בתחום החקלאות. במסגרת הפרויקט התנדבו סטודנטים לסייע בקטיף ובעיבוד השדות במשך חודש שלם כנגד קבלת מלגה לשנת לימודים בסך עשרת אלפים ש"ח מהבנק.

לאומי תרם למרכזים רפואיים בכל הארץ שקלטו וטיפלו באלפי פצועים ואף נפגעו בעצמם ממתקפות טילים. בנוסף תרם לאומי למגוון עמותות ולפורום העסקים, המורכב מ-200 החברות הגדולות במשק, שחילק כרטיסים נטענים לתושבי יישובי עוטף עזה.

בשנת 2023 עמד סך ההשקעה בקהילה על מעל ל-52 מיליון ש"ח, כ-4,900 עובדי לאומי מכל יחידות הבנק התנדבו בפעילויות רבות בהם השקיעו יותר מ-46,000 שעות התנדבות.

דוח סביבה, חברה וממשל תאגידי שבאתר לאומי, מציג בהרחבה את פעילות הקבוצה בנושאים אלו, ומתאר כיצד הבנק פועל להצמחת החברה והכלכלה בישראל, לקידום חדשנות ודיגיטל, פיתוח ההון האנושי ושמירה על הסביבה הביטבית התנהלות עסקית הוגנות וממשל תאגידי.

מינויים ופרישות

מינויים

רו"ח **חגית ארגוב**, מבקרת פנימית ראשית, ראש חטיבת הביקורת הפנימית וחברת הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, מונתה לתפקיד ראש החטיבה הפיננסית וחשבונאית ראשית, החל מיום 12 בפברואר 2023.

רו"ח **בשמת בן צבי**, ראש חטיבת שוקי הון וחברת הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, מונתה לתפקיד מבקרת ראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית, החל מיום 12 בפברואר 2023.

רו"ח **עומר זיו**, ראש החטיבה הפיננסית, חשבונאי ראשי וחבר הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, מונה לתפקיד ראש חטיבת שוקי הון, בדרג משנה למנכ"ל, החל מיום 12 בפברואר 2023. כמו כן, מונה רו"ח עומר זיו לתפקיד יו"ר החברה הבת לאומי פרטנרס.

רו"ח **ליאת שוב**, ראש חטיבת ניהול סיכונים וחברת הנהלת הבנק, מונתה לתפקיד ראש החטיבה העסקית, החל מיום 15 בפברואר 2023.

מר **רון מורי**, מונה לתפקיד ראש חטיבת ניהול סיכונים, כחבר הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מיום 15 בפברואר 2023.

מר **אייל בן חיים**, ראש חטיבת תפעול ושירות וחבר הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, מונה לתפקיד ראש החטיבה הבנקאית, החל מיום 16 במאי 2023.

גב' **אביבית קליין**, ראש חטיבת משאבי אנוש וחברת הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, מונתה בנוסף על תפקידה לתפקיד יו"ר דירקטוריון לאומי בריטניה, החל מיום 15 במאי 2023.

מר **אבי פולק**, מונה לתפקיד ראש חטיבת תפעול ושירות, כחבר הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מיום 16 במאי 2023.

מר **איל אפרת**, ראש חטיבת אסטרטגיה, דיגיטל, דאטה ופרויקטים רוחביים וחבר הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, מונה לתפקיד ראש חטיבת טכנולוגיות, החל מיום 31 בינואר 2024.

גב' **תמר מס**, מונתה לתפקיד ראש חטיבת אסטרטגיה ומטה, כחברת הנהלת הבנק, בדרג סמנכ"ל בכיר, החל מיום 13 במרס 2024.

עו"ד **ניצן סנדור**, תמונה לתפקיד ראש חטיבת הייעוץ המשפטי, כחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, המינוי אושר על ידי בנק ישראל ויכנס לתוקף במהלך שנת 2024.

מר **רון בן חיים**, מונה לתפקיד מנכ"ל לאומי פרטנרס, החל מיום 1 באפריל 2023.

עו"ד **שלי בינהורן**, מונתה לתפקיד מזכירת הבנק, ראש מערך מזכירות הבנק והקבוצה, החל מיום 27 בספטמבר 2023.

פרישות

רו"ח **רון אגסי**, ראש החטיבה העסקית וחבר הנהלת הבנק, סיים את תפקידו ב-14 בפברואר 2023, לאחר כ-6 שנות עבודה בלאומי.

עו"ד **מור פינגרר**, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי וחברת הנהלת הבנק, סיימה את תפקידה ב-14 בפברואר 2023, לאחר כשנתיים בלאומי.

מר **שמוליק ארבל**, ראש החטיבה הבנקאית וחבר הנהלת הבנק, סיים את תפקידו ב-15 במאי 2023, לאחר 28 שנות עבודה בלאומי.

עו"ד **מיכל אלטרמן**, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי וחברת הנהלת הבנק, מסיימת את תפקידה במהלך רבעון ראשון 2024.

מר **אבי אורטל**, מנכ"ל לאומי פרטנרס, סיים את תפקידו ביום 31 במרס 2023, לאחר כ-4 שנות עבודה בקבוצת לאומי.

מבנה ארגוני

המבנה הארגוני בקבוצת לאומי מחולק לפי קווי עסקים וחיבות מטה.

להלן תיאור תחומי האחריות של קווי העסקים, הממוקדים בפלחי השוק השונים:

החטיבה הבנקאית – מנהלת את פעילות לקוחות משקי בית, עסקים קטנים ולקוחות עתירי ממון בארץ ובעולם, המקבלים את מכלול השירותים באמצעות מערך הסניפים, ומגוון ערוצי הפצה טכנולוגיים/ישירים. השירות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם הבנקאיים והשירותים.

החטיבה פועלת במבנה של קווי עסקים:

- **מערך בכיר לקוחות פרטיים** – אחראי על פעילות ושירותים ללקוחות משקי בית ו-MB. למערך משויכים סניפים בפריסה רחבה, מרכזי בנקאות, מרכזי לאומי VIP ומרכזי הייעוץ.
- **מערך עסקים** – אחראי על פעילות לקוחות העסקים הקטנים (עסקים בינוניים וגדולים מטופלים בחטיבה העסקית – ראה להלן).
- **מערך בנקאות פרטית** – אחראי על פעילות לקוחות עתירי ממון בארץ ובעולם. הבנקאות הפרטית נועדה לתת שירות שמותאם ללקוחות עם עושר פיננסי גבוה ביותר.

בנוסף, החטיבה הבנקאית אחראית על אגף ייעוץ השקעות ועל פעילות PEPPER.

חטיבת משכנתאות – מרכזת את כלל פעילות הבנק בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור לכלל לקוחות הבנק ולקוחות בנקים אחרים הנוטלים משכנתאות מבנק לאומי.

החטיבה העסקית – מרכזת את כלל פעילות הלקוחות העסקיים (מלבד עסקים קטנים המנוהלים בחטיבה הבנקאית – ראה לעיל) ומספקת להם מגוון שירותים הכולל, בין היתר, מימון להון חוזר ומלאי, מימון פרויקטאלי ותכניות השקעה, פקטורינג, סחר ומימון בינ"ל, פעילות השקעות, עסקאות גידורים וכיו"ב. בנוסף בחטיבה מנהלות עסקאות הסינדיקציה ומכירת החובות תוך אופטימיזציה של תיק האשראי. לקוחות החטיבה משויכים לקווי עסקים:

- **מערך עסקי** – מנהל את פעילות החברות העסקיות הגדולות במשק על בסיס התמחות ענפית וסינרגיה בין תחומים.
- **מערך מסחרי** – מנהל את פעילות החברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) באמצעות מרכזי עסקים בפריסה גיאוגרפית.
- **מערך בנייה ונדל"ן** – מנהל את פעילות חברות הבנייה, היזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק.
- **מערך לאומיטק** – מנהל את פעילות חברות ההייטק וקרנות הון-סיכון בקבוצה, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בתעשיית הטכנולוגיה על כל מגזריה.

החטיבה העסקית אחראית גם על אגף אשראים מיוחדים – המטפל בהקטנת חשיפה בלקוחות עסקיים שנקלעו לקשיים וכן בגביית חובות באמצעות מימוש ביטחונות בדרך משפטית ותוך הגעה להסדר חוב במקומות המתאימים.

חטיבת שוקי הון – אחראית על ניהול הנכסים הכספיים של הקבוצה במטבע מקומי ובמט"ח, ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, גיבוש מדיניות מחירים ומרווחים פיננסיים של הבנק, ניהול הנוסטרו, פעילות חדר העסקות, פיתוח מוצרים פיננסיים חדשניים ומוצרי השקעה ריכוז שירותים תפעוליים לשוק ההון וניהול לקוחות פיננסיים מקומיים וזרים.

להלן תחומי האחריות של חטיבות המטה המעניקות שירות לקווי העסקים:

חטיבה פיננסית – אחראית על ריכוז והכנת תכנית העבודה של הבנק, ניהול מרכזי הרווח והמדידה הפיננסית והניהולית, מדידת ההון של הקבוצה, הכנת תקציב הוצאות של הבנק והמעקב לביצועו. החטיבה אחראית על מערך החשבונאות, אשר אמון על ניהול, פיתוח וקביעת הנהלים החשבונאיים בבנק, ניהול החשבונות בבנק, הכנת הדוחות הכספיים של הבנק ושל הקבוצה והקשר עם בנק ישראל בכל הנושאים החשבונאיים והדיווחים בגינם.

חטיבת משאבי אנוש – אחראית על גיבוש אסטרטגיית משאבי אנוש בבנק ויישומה, יחסי עבודה, מבנה שכר ותגמול, פיתוח ארגוני ולמידה, תקשורת פנים, גיוס והשמה, חווית עובד, רווחה וטיפול בפרט.

חטיבת טכנולוגיות – אחראית על המחשוב הכולל של הבנק, הממשקים הטכנולוגיים מול הלקוחות והעשייה בנושאי פיתוח טכנולוגי, טכנולוגיית המידע, תקשורת, סייבר ואבטחת מידע ומרכזת את אסטרטגיית ה-IT והמדיניות ברמת הקבוצה.

חטיבת תפעול ושירות – עוסקת בשלושה נושאים עיקריים: מוקדים מקצועיים ייעודיים; דסקים עסקיים הנותנים מענה לחטיבות העסקיות; שירותי בינוי ולוגיסטיקה.

חטיבת הייעוץ המשפטי – אחראית על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק ושל חברות הבנות בארץ ועל ניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק והקבוצה. כמו כן, אחראית החטיבה על הלשכה לפניות הציבור.

חטיבת ניהול סיכונים – אחראית על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה, יצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות, יצירת תשתית לבחינת הסיכונים הגלומים בפעילויות חדשות, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של הבנק, סיוע לדיריקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP). בנוסף, החטיבה כוללת את מערך ציות ואכיפה האחראי ליישום תכנית הציות בבנק.

חטיבת אסטרטגיה ומטה – אמונה על גיבוש ויישום אסטרטגיה בקבוצת לאומי, הובלת פרויקטים אסטרטגיים ותהליכיים, ניהול הדאטה, מתן שירותי אנליזה ליחידות הבנק, פעילות כרטיסי האשראי והתשלומים של הבנק וניהול תחום ה-ESG.

חטיבת הביקורת הפנימית – אחראית באופן עצמאי ובלתי תלוי, על הביקורת בקבוצת לאומי.

נושאים נוספים

הנפקת כתבי אופציה

לפרטים אודות הנפקת כתבי אופציה ראה [ביאור 24.א.](#)

הסכם קיבוצי בנושא זכויות עובדים

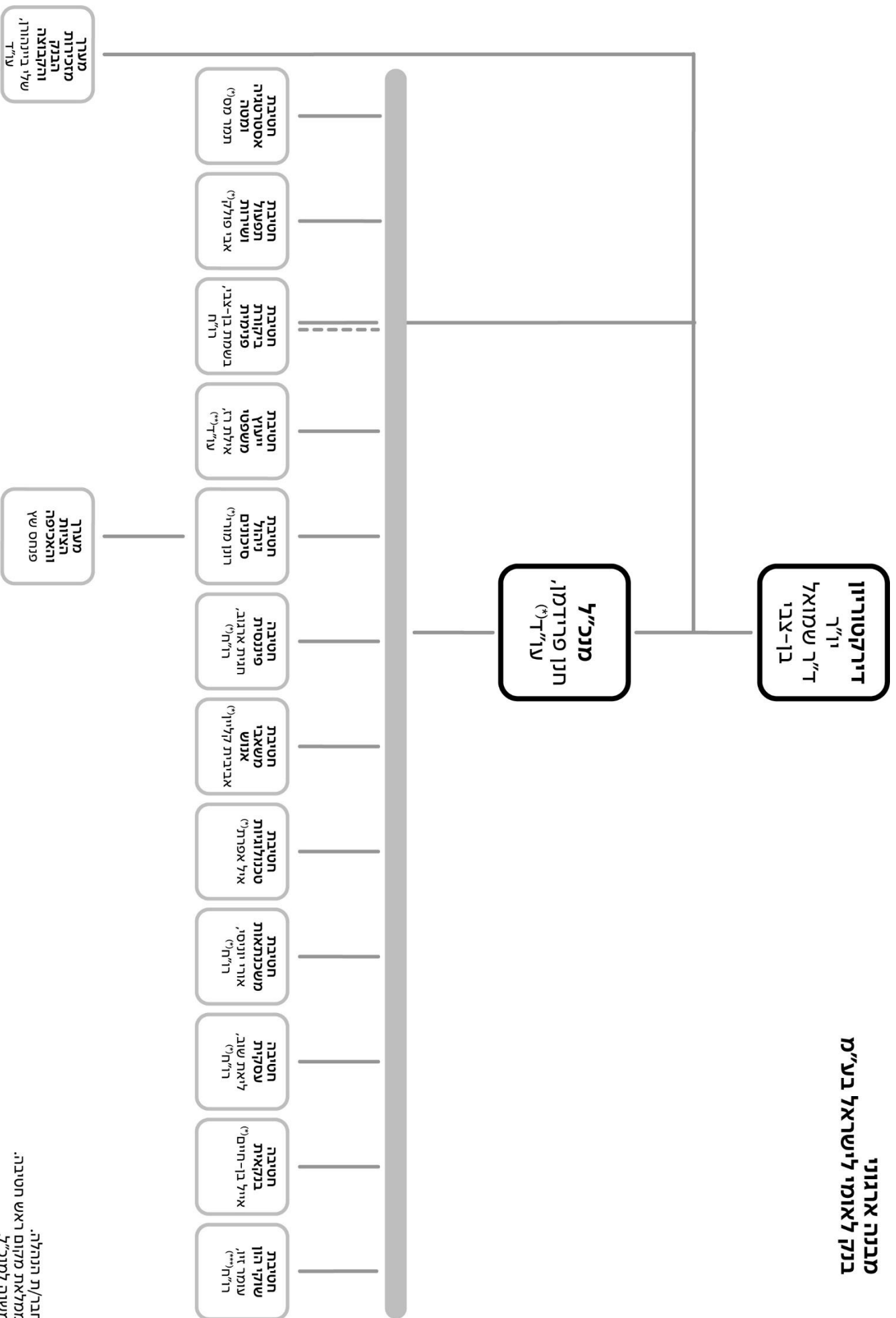
ביום 31 בדצמבר 2022 הסתיים תוקף ההסכם הקיבוצי בנושא שכר וזכויות עובדים, אשר היה בתוקף במהלך השנים 2019-2022.

ביום 16 באפריל 2023 חתם הבנק עם ארגון העובדים על הסכם קיבוצי מיוחד לשנים 2023-2026.

למידע נוסף ראה [ביאור 23.א.](#) ודיווח מידי מיום 16 באפריל 2023.

ניהול המשאב האנושי בתקופת "חרבות ברזל"

הבנק פועל על בסיס התקנות וההנחיות שמפורסמות על ידי גורמי ממשלה, וכן נוקט בשורה של צעדים נוספים על מנת לאפשר המשכיות עסקית בעת הזו.

* חבר/ת הנהלה.
** ממלאת מקום ראש חטיבה.
*** משנה למנכ"ל.

הליכים משפטיים

1. הבנק צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדו על ידי לקוחותיו (לרבות לקוחות בעבר) וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל. לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים לכל התביעות.
- עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות ועימן נמנות, בין היתר, טענות בקשר עם ביצוע הוראות, ניהול החשבון, ריביות, חיובי עמלות, נושאים הקשורים לניירות ערך, יחסי עבודה ופגיעה בפרטיות.
- למידע בנוגע לתביעות נגד הבנק, בסכומים מהותיים, ראה [ביאור 26](#).
2. במסגרת נקיטת אמצעים לגביית חובות במהלך עסקיו הרגיל נוקט הבנק, בין השאר, בהליכים משפטיים שונים נגד חייבים וערבים ובהליכים למימוש בטוחות. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות להפסדי אשראי שבוצעו על ידי הבנק על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הכרוכים באשראי למגזרי המשק השונים ובהתחשב בהיקף המידע על החייב/הערב הנוגע בדבר, איתנותו הפיננסית והבטוחות שניתנו לבנק להבטחת פירעון החוב.

הסכמים מהותיים

1. הבנק העניק לנושאי משרה ולאחרים כתבי שיפוי. למידע ראה [ביאור 1.26](#).
2. למידע בנוגע להסכמים הנוגעים לחברות הבנות ראה [ביאור 36](#) ופרק [חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).
3. למידע בנוגע להסכמים עם רשות המיסים ראה [ביאור 8](#).

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו – ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. חלק מההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר פורסמו לאחר מועד החתימה על הדוח הכספי לשנת 2022, אשר השפעתן על הבנק עשויה להיות משמעותית.

לתיאור של הוראות שפורסמו בתקופת הדוח לפני מועד החתימה על הדוח הכספי לשנת 2022 ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי לשנת 2022.

הוראות הפיקוח על הבנקים

מכתב בעניין עיסוק בנכסים קריפטוגרפיים פיננסיים ותיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 – ניהול סיכונים

ביום 26 בפברואר 2023 פורסמו מכתב הפיקוח על הבנקים בעניין עיסוק בנכסים קריפטוגרפיים פיננסיים ותיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310.

במכתב צוין כי על תאגיד בנקאי לפעול בזהירות המירבית בבואו לשקול פעילות בתחום הקריפטו. בין היתר, נדרש התאגיד הבנקאי להחיל את סעיף 16 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 בדבר מוצר חדש לגבי פעילות בתחום הקריפטו, ובין השאר: (א) על הבנק לבחון קודם לפעילותו בתחום כי הפעילות המבוקשת נכללת בתחומי הפעולה המותרים לבנק על פי חוק; (ב) על הבנק לבצע תהליך של הערכת הסיכונים, לרבות ביחס להגנות הצרכניות הנדרשות ביחס לפעילות; (ג) על הבנק להודיע בכתב למפקח על הבנקים על כוונתו לעסוק בתחום הקריפטו, ולתאר בהודעה את הפעילות באופן מפורט, תוך ציון לוח הזמנים לפעילות; (ד) המפקח על הבנקים רשאי לבקש מהתאגיד הבנקאי לספק מידע נוסף. ככל שיידרש, המפקח על הבנקים יספק משוב רלוונטי לאחר קבלת כל המידע הדרוש.

במסגרת התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 נקבעה חובה לקיים תהליך אישור מוצר חדש לגבי ביצוע פעילות הקשורה לנכסים קריפטוגרפיים, הוגדר המונח "נכס קריפטוגרפי" והוסדר תהליך הדיווח למפקח על הבנקים ובחינת הפנייה על ידו.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 461 – פעילות תאגיד בנקאי כברוקר דילר וקובץ שו"ת ליישום ההוראה

ביום 19 ביולי 2023 פורסמה ההוראה שמטרתה הסדרה של פעילות התאגידיים הבנקאיים בתחום התינוך הפיננסי בנושא של קבלת הוראות וביצוע פעולות בניירות ערך ובמכשירים פיננסיים עבור לקוחות, בדרך של מסחר לחשבונם העצמי (פעילות ברוקר דילר). להלן עיקרי ההוראה: קביעת מבנה ארגוני, מדיניות ונהלים לביצוע עסקאות ולבקרה עליהן ולמניעת ניגודי עניינים; אימוץ קוד התנהגות לפעילות ביושרה, הוגנות ומקצועיות לטובת האינטרסים של הלקוחות, לרבות מתן מידע הנוגע לעסקה; התאמת הפעילות של הלקוחות בניירות ערך ובמכשירים פיננסיים לרמת הידע או הניסיון שלהם; קביעת נהלים לביצוע הוגן ומהיר של הוראות לקוחות; נקיטה בכל האמצעים הסבירים על מנת להשיג את התוצאה המיטבית עבור הלקוחות; הטמעת מערכות מידע להגנה מפני סיכונים תפעוליים וסיכוני סייבר; שמירת תיעוד ופיתוח כלי ניטור ובקרה.

תחילת ההוראה – שמונה עשר חודשים ממועד פרסומה. ביום 7 במרס 2024 פורסם תיקון להוראה לפיו, ידחה מועד התחילה של ההוראה ליום 1 באוגוסט 2025 בעקבות מלחמת "חרבות ברזל".

ההוראה מחייבת ביצוע התאמות בתהליכי העבודה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 – נהלים למתן הלוואות לדיור

בהמשך למפורט בפרק חקיקה ורגולציה בדוח ממשל תאגידי לשנת 2022, ביום 19 ביולי 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון נוסף להוראה במסגרתו עודכן תהליך ביצוע פירעון מוקדם של הלוואה לדיור, לרבות באמצעות הלוואה מתאגיד בנקאי או מלווה מוסדי אחר (מחזור הלוואה).

תחילת התיקון – חמישה עשר חודשים מיום פרסומו (לאחר דחיה של שלושה חודשים במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 251 "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל" (הוראת שעה)).

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 - ניהול סיכוני אשראי

ביום 7 בנובמבר 2023 פורסם תיקון להוראה ביחס לחשיפת אשראי משמעותית המחייבת, בין היתר, חוות דעת כתובה של פונקציית ניהול הסיכונים בבנק, ועודכנה הגדרת המונח "חשיפת אשראי משמעותית", כך שקריטריון הסף למעורבות מנהל הסיכונים בבנק בחשיפת אשראי יעמוד על 50 מיליון ש"ח או 1% מהון רוברד 1 של הבנק (לפי הנמוך) (במקום 25 מיליון ש"ח טרם התיקון). הבנק רשאי לקבוע את הסף על 25 מיליון ש"ח (כפי שהיה טרם התיקון), גם אם הוא עולה על 1% מהון רוברד 1 של הבנק. התיקון נכנס לתוקף עם פרסומו.

ביטול הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 354 בנושא "אימות חשבונות של לקוחות"

ביום 29 בנובמבר 2023 הודיע הפיקוח על הבנקים על ביטול הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 354 שקבעה את נהלי הביצוע של משלוח דפי חשבונות לצורך אימות חשבונות של לקוחות, כחלק מתהליכי הביקורת הפנימית, שהתייתרה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא "יחס מינוף"

ביום 20 בדצמבר 2023 פורסם תיקון להוראה אשר האריך את תוקף ההקלה ביחס המינוף שניתנה במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר קורונה (הוראת שעה), לפיה: (1) תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד (חלף 5% במקור) (2) לגבי תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% במקור) (3) תוקף ההקלה מוארך עד ליום 31 בדצמבר 2025; (4) תאגיד בנקאי שניצל את ההקלה יידרש לשוב ליחס המינוף המקורי (טרם הוראת השעה) בתוך שני רבעונים, עד ליום 30 ביוני 2026. (5) אין בהוראה כדי למנוע חלוקת דיבידנד, בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש. התיקון נכנס לתוקף עם פרסומו.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "סיכון ריבית בתיק הבנקאי"

ביום 20 בדצמבר 2023 פורסמה ההוראה, המחליפה את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 הקיימת. ההוראה קובעת עקרונות על פיהם נדרש תאגיד בנקאי לנהל את סיכון הריבית בתיק הבנקאי, ובפרט דרישות לנקיטת פעולות אקטיביות לזיהוי, מדידה ניטור בקרה וגילוי אודות הסיכון. ההוראה כוללת הנחיות מפורטות בנוגע לאופן ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי, בדגש על פיתוח תרחישי זעזוע סטנדרטיים וקיצון. מועד תחילת ההוראה ביום 1 ביולי 2025.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 424 בנושא "פתיחת חשבון עובר ושב ביתרת זכות לגופים פיננסיים"

ביום 24 בדצמבר 2023 פורסמה ההוראה לפיה במקרה שבו סירב תאגיד בנקאי לפתוח חשבון עובר ושב במטבע ישראלי ביתרת זכות לגוף פיננסי (תאגיד בעל רישיון לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ז-2016 או חברת תשלומים כהגדרתה בחוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום, התשפ"ג-2023) או במקרה שבו חלפו שלושה חודשים מיום בקשת הגוף הפיננסי לפתוח חשבון בתאגיד הבנקאי, ימסור התאגיד הבנקאי את החלטתו המנומקת בכתב לגוף הפיננסי, שתכלול הודעה כי הוא רשאי לפנות לפיקוח על הבנקים לפי הסירוב או העיכוב, לפי העניין. כמו כן ימסור התאגיד הבנקאי למפקח על הבנקים הודעה מנומקת על סירובו למתן השירות או על העיכוב במתן השירות, לפי העניין. ההוראה נכנסה לתוקף עם פרסומה.

הוראת דיווח לפיקוח על הבנקים מספר 824 בנושא דיווח על בקשות לפתיחת חשבון לגוף פיננסי

במקביל להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 424, פורסמה הוראת דיווח לפיקוח על הבנקים מספר 824 המסדירה את סוגי הדיווחים הנדרשים ביחס לבקשות לפתיחת חשבון לגוף פיננסי, סירובים לפתיחת חשבון ובקשות שלא טופלו בתוך שלושה חודשים או טופלו באיחור. מועד תחילת ההוראה - החל מהדיווח ליום 31 במרס 2024.

תיקון הוראת דיווח לציבור בנושא שיפור הגילוי על סיכוני ריבית ומגזרי פעילות פיקוחיים

ביום 11 בינואר 2024 פורסם תיקון להוראת דיווח לציבור בקשר עם שיפור הגילוי על סיכוני ריבית ומגזרי פעילות פיקוחיים. בין היתר, בוצעו בהוראה התיקונים הבאים: (1) הבהרה לגבי הגילוי בדוח הדירקטוריון וההנהלה על התפתחות הכנסות והוצאות ריבית; (2) הוספת גילוי לרגישות ההון העצמי להשפעת שינוי של 1% בשיעור הריבית, והרחבת הגילוי הכמותי על השפעת הנחות התנהגותיות מהותיות על החשיפה לסיכון ריבית של התאגיד הבנקאי; (3) דרישת גילוי רבעוני חלף גילוי שנתי למידע כמותי מפורט יותר על סיכון ריבית ומידע נוסף על הסיכונים. מועד תחילת ההוראה ביום 30 ביוני 2024.

בנוסף, מתכנתת הגילוי על מגזרי פעילות פיקוחיים עודכנה כדלקמן: (1) יתווסף גילוי על יתרת חובות בעייתיים אחרים, יתרת הפרשה להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות נטו; (2) הגילוי על יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום ינתן יחד עם יתרת חובות לא צוברים. מועד תחילת הגילוי כאמור - מיום 31 בדצמבר 2023 ואילך.

ביטול הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה)

ביום 7 בפברואר 2024 בוטלה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 שקבעה התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה. ההוראה ריכזה תיקונים שונים להוראות ניהול בנקאי תקין, שנועדו לסייע לתאגידים הבנקאיים וללקוחותיהם להתמודד עם משבר הקורונה. חלק מהתיקונים פקעו או בוטלו זה מכבר, וחלקם עוגנו במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין אחרות.

טיוטת תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 417 בנושא פעילות תאגיד בנקאי במערכת סגורה

ביום 28 בפברואר 2024 פורסמה טיוטה להערות הציבור לתיקון הוראה 417, לפיה תבטל הדרישה להחזיר לחשבון המקור בתום תקופה כספים שהופקדו על ידי לקוח בתאגיד בנקאי בו לא מנוהלת פעילותו הבנקאית השוטפת, ותינתן ללקוח האפשרות להותיר את הכספים בתאגיד בנקאי כאמור לצורך הפקדתם לתקופה נוספת.

טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא פרסום שיעורי ריבית על פיקדונות ויתרות זכות בחשבון

ביום 28 בפברואר 2024 פורסמה טיוטה להערות הציבור של הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה הכוללת הנחיות למערכת הבנקאית בנוגע להצגת המידע על פיקדונות ועל יתרות זכות בחשבון. במסגרת הטיטה נקבעו כללים ומבנה אחיד להצגת המידע לציבור באופן שיסייע ללקוחות לבצע השוואה בין הצעות הערך של התאגידים הבנקאיים השונים, וכן נקבעה חובה להציג ללקוחות מנגנון חיפוש ביישומים הדיגיטליים שיאפשר להם לקבל מידע ממוקד ביחס לפיקדונות הנותנים מענה לצרכיהם.

הוראות מתחום הצרכנות הבנקאית

חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023

במסגרת החוק, שפורסם ביום 7 ביוני 2023, תוקן חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 ונקבע כי: (א) על התאגיד הבנקאי ליידע את הלקוח במסגרת תעריפוני העמלות, כי הוא רשאי לגבות סכומים או שיעורים נמוכים יותר מהסכומים או השיעורים הנקובים בהם; (ב) תאגיד בנקאי לא יגבה מלקוחותיו עמלה בסכום או בשיעור העולים על הקבוע בתעריפוני העמלות; (ג) במקרה בו הוסכם עם לקוח כי תגבה ממנו עמלה נמוכה מהנקוב בתעריפון - אין לגבות מהלקוח עמלה גבוהה מהמוסכם; (ד) אין לגבות מלקוח עמלה, אלא בעד שירות שניתן בפועל ללקוח.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 422 - פתיחת חשבון עובר ושב ביתרת זכות וניהול חשבון

ביום 29 במרס 2023, פורסם תיקון להוראה לפיו הובהר, כי הואיל וחשבון עובר ושב הוא חשבון חיוני, באמצעותו מנהל לקוח את רוב פעילותו הפיננסית (ולכן על תאגיד בנקאי לאפשר לכל לקוח לפתוח, לכל הפחות, חשבון עובר ושב ביתרת זכות ולנהלו, ובלבד שלא קיימת סיבה סבירה לאי מתן שירות ("סירוב סביר") - בהתאם לחוק הבנקאות (שירות ללקוח)), אין לקבוע כללים גורפים לחסימת פעילות של לקוח בחשבון, ולמנוע אמצעי תשלום בסיסיים או ביצוע פעולות בחשבון, רק בשל השתייכותו של החשבון או של הלקוח לסוג מסוים של חשבונות או של לקוחות, וכי יש לבחון כל בקשה לגופה, תוך הפעלת שיקול דעת. בנוסף הורחבה ההוראה כך שתחול לא רק על חשבונות ביתרת זכות אלא גם על חשבונות ביתרת חובה שאינם חורגים ממסגרת האשראי המאושרת. כמו כן, הורחבו שירותי התשלום הבסיסיים שנקבעו בהוראה על מנת לאפשר ללקוח להתנהל כלכלית באופן יעיל ונוח. תחילתו של התיקון חמישה עשר חודשים מיום פרסומו (לאחר דחיה של שלושה חודשים במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 251 "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל" (הוראת שעה))."

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 501 - ניהול מערך שירות ותמיכה ללקוחות

ביום 29 במרס 2023 פורסמה ההוראה שקובעת עקרונות למתן שירות ותמיכה ללקוחות הנותנים ביטוי לתפיסת "הלקוח במרכז", ומחייבת את הבנקים לקיים תקשורת יעילה ואחראית עם לקוחותיהם ולתת להם שירות ותמיכה מקצועיים, אפקטיביים וזמינים בערוצי השירות השונים, תוך התייחסות לצרכי הלקוחות, למאפייניהם ולמורכבות המוצרים הפיננסיים. בין היתר קובעת ההוראה חובות בתחום הממשל התאגידי לפיהם הדירקטוריון והנהלה הבכירה נדרשים לקבוע אסטרטגיה ומדיניות למתן שירות ותמיכה ללקוחות ולקדם תרבות ארגונית, תשתיות תפעוליות, מנגנוני בקרה ותהליכי עבודה שיספרו את איכות וזמינות השירות והתמיכה הניתנים ללקוחות. ההוראה כוללת עקרונות למתן שירות ותמיכה ללקוחות, כמפורט להלן: (1) מערך שירות ותמיכה מיטבי - יש להבטיח מתן שירות הולם את צרכי הלקוחות, במגוון ערוצים, בשפה פשוטה, מכבדת וברורה ובאופן מקצועי, זמין, מהיר ומועיל; (2) קידום תקשורת מועילה בין התאגיד הבנקאי והלקוח במסגרת מתן השירות והתמיכה; (3) מניעת חסמים בשירות, נזק או הטעיה; (4) זמינות ואיכות לאורך כל תקופת ההתקשרות; (5) שירות ותמיכה מותאמים ללקוחות; (6) מתן שירות נאות ואיכותי במגוון ערוצים.

בנוסף נקבע שיש לפרסם אמנת שירות והסכם תנאי שירות. ההוראה כוללת תיקון עקיף להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 401 "מי פתיחה של משרדי התאגידים הבנקאיים" במסגרתו נקבע כי תאגיד בנקאי לא ימנע מלקוחות להיכנס לסניף ולקבל שירות גם ללא שתואם תור מראש. עוד נקבע שיש לפרסם ממוצע של זמני המתנה ומענה בפועל בהתייחס לשירותים ולערוצי השירות המפורטים באמנת השירות ובהשוואה לרמות השירות אליהם התחייב התאגיד הבנקאי באמנת השירות. ההוראה תכנס לתוקף ביום 26 ביוני 2024 (לאחר דחיה של שלושה חודשים במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 251 "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל" (הוראת שעה)). פרסום המידע על מועדי ואופן מתן השירותים נכנס לתוקף ביום 29 ביוני 2023 והקביעה כי אין למנוע כניסה לסניף וקבלת שירות כמתואר לעיל נכנסה לתוקף באופן מיידי. פרסום ממוצע זמני המתנה והמענה בפועל יכנסו לתוקף שנתיים מפרסום ההוראה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 434 - תנאי "היוותרות בחיים" וטיפול בהתחייבויות קיימות בפטירה

התיקון מיום 13 ביוני 2023 קובע הוראות שונות להגברת רמת המודעות של שותפים בחשבון לקיומו של תנאי היוותרות בחיים ולמשמעויותיו, ולהקלה על הנתר בחיים לפעול בחשבון במקרה של פטירת שותף, ובין היתר: (1) בהסכם לפתיחת חשבון משותף, על התאגיד הבנקאי להציע ללקוחותיו תנאי של "היוותרות בחיים" ולהציגו באופן ברור ובולט. בסמוך לתנאי "היוותרות בחיים", ייכלל הסבר על משמעותו; (2) במקרה של שינוי זכויות החתימה בחשבון המשותף על הבנק ליידע את השותפים אודות תחולת תנאי "היוותרות בחיים" בחשבון ועל אפשרותם לשנות את בחירתם; (3) אם הצטרף שותף לחשבון, נדרש הבנק לקבל מהשותפים את בחירתם העדכנית לעניין תחולת תנאי "היוותרות בחיים"; (4) נקבעו תהליכים אשר נועדו לאפשר לשותפים שנתרו בחיים לפעול להסדרת חיובים קיימים באמצעי התשלום שהונפקו לשימוש השותף שנפטר. תחילתו של התיקון חמישה עשר חודשים מיום פרסומו. בתוך תשעה חודשים ממועד פרסום התיקון על הבנק לפנות באופן חד פעמי אל כל בעלי החשבונות המשותפים הקיימים, שלא בחרו שהתנאי יחול לגביהם, על מנת להסב את תשומת ליבם לנושא ולברר את צרכיהם (לאחר דחיה של שלושה חודשים במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 251 "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל" (הוראת שעה)).

סיוטת תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 367 - בנקאות בתקשורת

במסגרת הטיטה שפורסמה ביום 5 ביולי 2023 מוצע לתקן את סעיף 29 להוראה כך שניתן יהיה לפנות לכלל הלקוחות באמצעות מסרונים, לרבות מסרון קולי, וזאת ללא צורך בכריתת הסכם בנקאות בתקשורת, לשם משלוח הודעות בנושאים הבאים: (1) עידוד לקוחות עם יתרת עובר ושב חיובית מעל רף מסוים, שייקבע על ידי התאגיד הבנקאי, להסגרת כספים המוחזקים בחשבון העובר ושב לאפיקים נושאי ריבית כדאיים יותר או לאפיקים שיקטינו את סך תשלומי הריבית שהם משלמים; (2) סיוע של התאגיד הבנקאי לנוטלי משכנתא הנמצאים או הצפויים להיקלע לקשיים.

חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון מספר 37), התשפ"ד-2024

ביום 28 בינואר 2024 פורסם התיקון לחוק, לפיו על התאגיד הבנקאי לשלוח ללקוח הודעה על סיום הטבה בנקאית (הטבה שנותן תאגיד בנקאי ללקוח בנוגע לשיעור ריבית או עמלה או לסכום של עמלה לתקופה העולה על שלושה חודשים) או על סיום תקופה שנקבעה בהטבה בנקאית מדורגת (הטבה בנקאית, שבה לפי תנאי ההתקשרות בין הצדדים, במהלכה יחולו בתנאי הטבה שינויים במועדים שונים) לא יאוחר מ-21 ימים לפני מועד סיום הטבה, (1) באופן שבו התאגיד הבנקאי מוסר הודעות ללקוח, ובנוסף (2) בכתב, בדרך שמאפשרת תקשורת מיידית ונגישה ככל האפשר, אלא אם כן הלקוח ביקש שלא לקבל הודעות בדרך זו. במקרים בהם ידוע לבנק שהלקוח אינו יכול לקבל הודעה כתובה, תימסר לו הודעה קולית כחלופה להודעה כתובה. לעניין הטבה בכרטיס חיוב - התאגיד הבנקאי יציין באותה הודעה את הדרך שבאמצעותה יוכל הלקוח לסיים את ההתקשרות לעניין כרטיס החיוב.

הודעות לגבי שינוי בתכנית הטבות לתקופה בלתי קצובה, שינוי או סיום תכנית הכוללת צבירת זכויות והודעות של מנפיק המפעיל תכנית הטבות לתקופה קצובה, יימסרו ללקוח בכתב באופן שבו מוסר המנפיק הודעות לאותו לקוח כפי שהוסכם ביניהם ובהתאם להוראות שקבע המפקח לעניין מסירת הודעות; ואולם במקרים שבהם ידוע למנפיק כי הלקוח אינו יכול לקבל הודעה כתובה, תימסר לו הודעה קולית כחלופה להודעה כתובה, כאמור באותן הוראות.

הצעת חוק לתיקון חוק לצמצום השימוש במזומן (תיקון מס' 2) (הגבלה על מתן הלוואות במזומן על ידי גופים פיננסיים מפוקחים), התשפ"ד-2024

ביום 7 בפברואר 2024 פורסמה הצעת החוק לפיה גוף פיננסי מפוקח (לרבות תאגיד בנקאי) לא יוכל לתת הלוואה במזומן בסכום העולה על 6000 ש"ח.

יזומות בתחום הגברת התחרות

להלן פירוט הוראות בתחום הגברת התחרות הצפויות להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל.

תקנות הבנקאות (רישוי) (בנק בעל היקף פעילות רחב), התשפ"ג-2023

ביום 1 בפברואר פורסמו התקנות, במסגרתן תוקנה ההגדרה של "בנק בעל היקף פעילות רחב" – בנק ששווי נכסיו עולה על 10% מנכסי המערכת הבנקאית (חלף 20% טרם התיקון). בנוסף, הוארך לתקופות שונות תוקפן של חלק מהמגבלות שהוחלו על בנק בעל היקף פעילות רחב בתחום הנפקת כרטיסי חיוב. התיקון נועד לקדם את השלמת המהלך להפרדת חברות כרטיסי אשראי מהבנקים בהתאם להמלצות הוועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים (ועדת שטרומ).

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 368 – יישום תקן של בנקאות פתוחה בישראל

ביום 23 בינואר 2023 פורסם עדכון להוראה בדבר מתן הגישה למידע מסוג נירות ערך, הרחבות לעניין רמת השירות ואופן השימוש בסרטיפיקט ושמירתו, וכן הבהרות בעניין הצורך בקבלת אישור מהמפקח על הבנקים לפעול כיוזם תשלומים.

פתיחת מערכת התשלומים בישראל לפעילות נותני שירותי תשלום בינלאומיים

ביום 28 בפברואר 2023 הודיע בנק ישראל, כי גיבש מתווה אשר נועד לאפשר את פתיחת מערכות התשלומים המבוקרות בישראל לפעילות של נותני שירותי תשלום בינלאומיים. צעד זה יאפשר לגופים אלה לפעול באופן מיידי במערכות התשלומים, ובכך להציע שירותים והצעות ערך לציבור בישראל בהתבסס על רישיון ממדינה זרה.

חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023

במסגרת החוק, שפורסם ביום 7 ביוני 2023, בוצעו התיקונים הבאים:

- (1) נקבע כי ההוראה בחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, המחייבת בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב לצמצם את מסגרות האשראי בכרטיסי האשראי שהנפיק ללקוחותיו, תבוטל לאחר 31 בינואר 2024. הרחבה בנושא זה ראה בפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי לשנת 2022.
- (2) נקבע כי ההוראה בחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, לפיה בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב ראשי לפנות ללקוח בעניין חידוש כרטיס אשראי רק בתוך 45 ימי העבודה שלפני המועד לסיום חוזה כרטיס האשראי (למעט במקרים המנויים בהוראה), תבוטל לאחר 31 במאי 2025.
- (3) תוקן חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, כך שהחל מיום 1 בספטמבר 2023, תאגיד בנקאי המסרב לפתוח חשבון לגוף פיננסי (תאגיד בעל רישיון לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ז-2016 או חברת תשלומים כהגדרתה בחוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום, התשפ"ג-2023), ימסור על כך הודעה מנומקת למפקח על הבנקים. כאמור לעיל, ביום 24 בדצמבר 2023 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 424 – פתיחת חשבון עבור ושב ביתרת זכות לגופים פיננסיים שנועדה להסדיר את הדרישות החלות על תאגיד בנקאי אגב פתיחה וניהול חשבון לגוף פיננסי כאמור והוראת דיווח לפיקוח על הבנקים מספר 824 בנושא דיווח על בקשות לפתיחת חשבון לגוף פיננסי
- (4) תוקן חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, כך שהחל מיום 1 בספטמבר 2023, במסגרת הסכם ההתקשרות שבין התאגיד הבנקאי לבין הלקוח שלטובתו מונפק כרטיס החיוב, תחול הוראה לפיה התאגיד הבנקאי יאפשר לגוף פיננסי העוסק בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב שמנפיק התאגיד הבנקאי, לבקש ולקבל את הסכמת הלקוח לעשות שימוש במידע אודות הלקוח שהגיע לידי אגב ביצוע הנפקה או תפעול הנפקה, לשם מתן שירותים פיננסיים ללקוח. תאגיד בנקאי לא ימנע מהגוף המתפעל במעשה או במחדל, לקבל את הסכמת הלקוח כאמור.
- (5) תוקן חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, באופן המחייב את הבנקים לשלוח לכל לקוח, בתחילת כל חודש קלנדרי, הודעה המפרטת את הסכומים הכוללים של העמלות ושל הריביות שגבה הבנק מהלקוח בחודש שהסתיים (סכומים כאמור שנגבו בעבור הלוואה לדיור יפורטו בהודעה נפרדת). התיקון לגבי עמלות נכנס לתוקף החל מיום 1 במרס 2024 (לאחר דחיית המועד המקורי בתיקון חוק מיום 28 בפברואר 2024), ולגבי ריביות והלוואה לדיור – החל מיום 2 ביוני 2024.
- (6) פורסם החוק להסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום, התשפ"ג-2023. החוק מטפל בשני עניינים עיקריים: (א) רישוי שירותי תשלום – הסדרת העיסוק בשירותי תשלום הניתנים על ידי גופים חוץ-בנקאיים, (ב) ייזום תשלומים – הסדרת פעילות ייזום תשלומים, לרבות היבטי רישוי והיבטי הגנות צרכניות של שירותי הייזום. הסדרת תחום שירותי התשלום נועדה לייצר דרישות אחידות לגופים העוסקים במתן שירותי תשלום, לעודד את התחרות בתחום שירותי התשלום בישראל ולאפשר כניסה של שחקנים חדשים לשוק. תחילתו של החוק שנה מיום פרסומו למעט בנושאים מסוימים כמפורט בפרק י"ב לחוק.

הודעת הממונה על התחרות ביחס לאפשרות שתיקבע כי חמשת הקבוצות הבנקאיות הגדולות הן קבוצות ריכוז

ביום 29 ביוני 2023 הודיעה רשות התחרות, כי במסגרת בדיקה שהיא עורכת מול הבנקים, הממונה על התחרות החליטה לפתוח בהליך היועצות עם נגיד בנק ישראל והמפקח על הבנקים (בהתאם לחוק) ביחס לאפשרות לקבוע כי חמשת הבנקים הגדולים הם קבוצת ריכוז ולתת להם הוראות בתחום הפיקדונות וניהול יתרות עו"ש כמפורט להלן: (1) איסורים על קשירה בין פיקדון לבין קבלת שירותים בנקאיים אחרים; (2) הטלת חובה על הבנקים לקבל פיקדון מחברות תשלומים חוץ בנקאיות שיבקשו לפעול כ"מאגדי פיקדונות"; (3) הפחתת חסמים בהעברת פיקדונות בנפרד מיתר הסל הבנקאי (פיקדונות "פריקים"); (4) הוראות המחייבות את הבנקים להציג מידע השוואתי רלוונטי ללקוחות ב"דחיפה".

בהודעה הובהר כי בדיקות הממונה טרם הושלמו. ככל שהממונה אכן תחליט להכריז על קבוצת ריכוז ולתת הוראות, יתקיים שימוע לעניין ההכרזה ולעניין ההוראות.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 473 - הפצת כרטיסי אשראי של מנפיקים הקשורים עם תאגיד בנקאי בהסכם הפצה

סעיף 17 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 קובע, כי בעת פנייה של לקוח לתאגיד בנקאי בבקשה להתקשר עמו בחוזה כרטיס אשראי, או בעת פנייה של תאגיד בנקאי ללקוח בהצעה להתקשרות כאמור, על התאגיד הבנקאי להפיץ את כרטיסי האשראי של המנפיקים הקשורים עמו בהסכם הפצה. הסעיף מסמך את המפקח על הבנקים לקבוע הוראות בדבר הסכם הפצה בין התאגידים הבנקאיים לבין המנפיקים האחרים. בהוראה מיום 29 ביוני 2023 נקבעו הוראות לעניין תהליכי הפצת כרטיסי אשראי כאמור, בין היתר, בנושאים הבאים: (א) אופן ההפצה; (ב) הפרטים שהתאגיד הבנקאי מחויב להציג ללקוח; (ג) הנחיות לעניין סירוב בלתי סביר להתקשר עם מנפיק בהסכם הפצה.

תזכיר חוק קרנות כספיות (תיקוני חקיקה), התשפ"ג-2023

ביום 30 ביולי 2023 פורסם תזכיר החוק המציע לתקן את חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 וכן את חוק הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, במטרה לאפשר השקת קרנות כספיות חדשות בעלות מאפיינים דומים יותר למאפייני הפיקדונות הכספיים (קרן בסיכון נמוך, תשואה צפויה מוערכת מראש ומועדים קבועים). ערוצי ההפצה של קרנות אלה יורחבו, כך שניתן יהיה להפיץ לא רק על ידי יועץ השקעות או משווק השקעות, באופן שיגדיל את נגישותן לכלל הציבור. מהלך זה עתיד, בין היתר, להגביר את התחרות במוצרי "שוק הכסף" (שוק של מוצרים נזילים קצרי טווח, עד שנה, בעלי סיכון אשראי נמוך), ולעודד כניסתם של שחקנים חדשים לתחום תיווך ההשקעות. בהמשך ביום 30 באוגוסט 2023 פרסמה רשות ניירות ערך הצעה לטיטת הוראה בדבר ייעוץ השקעות או שיווק השקעות בנוגע לקרן כספית, וכן הצעה לטיטת הוראה למנהלי הקרנות והנאמנים בדבר תנאים שיחולו ביחס לקרן כספית כאמור.

קול קורא מאת הפיקוח על הבנקים, לקבלת התייחסות הציבור למתווה מדורג של רישוי ורגולציה מידתית לגופים חוץ בנקאיים לשם הגברת התחרות במערכת הבנקאית

ביום 14 בפברואר 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים קול קורא לקבלת התייחסויות הציבור ביחס למתווה מדורג למתן רישיונות לתאגידים בנקאיים. הפנייה לציבור מתבצעת כחלק מעבודת צוות בראשות המפקח על הבנקים, שמטרתו לגבש מתווה שיאפשר לגופים חוץ בנקאיים קיימים לקבל רישיון תאגיד בנקאי, שמכוחו יהיו רשאים לגייס פיקדונות מהציבור ולהעמיד מתכונם אשראי. בכוונת הפיקוח על הבנקים להתוות מדיניות למתן רישיונות לתאגידים בנקאיים, שבמסגרתה יותאמו הרישיון והפיקוח הבנקאי לפעילות המבוקשת ולרמת הסיכונים בפעילות של הגוף מבקש הרישיון, באמצעות שלוש מדרגות של רישיון בנקאי: (1) תאגיד בנקאי בעל רישיון מוסד כספי; (2) תאגיד בנקאי בעל רישיון בנק בסיסי; (3) תאגיד בנקאי בעל רישיון בנק מורחב.

צעדים רגולטוריים עקב מלחמת "חרבות ברזל"

על רקע מלחמת "חרבות ברזל" והשלכותיה על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, ובהם התאמות, הקלות ודחיות מועדים בהוראות רגולטוריות שונות, במטרה להבטיח המשכיות עסקית ומתן שירותים רציף על ידי המערכת הבנקאית, בהתאמה למגבלות המצב הביטחוני, וכן לצורך הענקת הסיוע הנדרש ללקוחות המערכת הבנקאית, תוך רגישות מוגברת לצורכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים. כמו כן אושרו בחקיקה הסדרים שונים שנועדו לתת מענה לצרכי המשק, אוכלוסיות מסוימות והציבור בעקבות המלחמה ולחלקם יש השפעה על פעילות הבנק. ההתאמות וההקלות נקצבו לתקופות זמן שונות, והן מתעדכנות באופן דינאמי בהתאם לנסיבות המשתנות. להלן עיקרי הצעדים האמורים:

הוראות הפיקוח על הבנקים

פעילות סניפי המערכת הבנקאית לאור המצב הביטחוני

בהתאם להודעה מיום 8 באוקטובר 2023 רשאית המערכת הבנקאית לפעול במתכונת מצומצמת מבחינת קבלת קהל: סגירת מערך הסניפים בטווח של עד 40 ק"מ מרצועת עזה; פתיחת סניפים במתכונת מצומצמת של סניפי גרעין בטווח של 40-80 ק"מ; שינוי שעות פעילות הסניפים, ככל שהנסיבות מחייבות זאת.

שימוש לרעה בכרטיסי אשראי ופרטי חשבון בנק של נפגעי המצב הביטחוני

בהודעה מיום 11 באוקטובר 2023 נמסר כי הוקם בפיקוח צוות מיוחד לטיפול בשימוש לרעה בכרטיסי אשראי ופרטי חשבון בנק, בשיתוף גורמי הממשלה והביטחון הרלוונטיים. הצוות הגדיר את אופן הטיפול במקרים הבאים: (1) כאשר מבוצעות פניות על ידי בני משפחה לבנק הספציפי על מנת להקפיא את הפעילות בחשבון – יש לפעול להקפאת חשבון, תוך הפעלת ניהול סיכונים נדרש וקיום תהליך זיהוי מהיר ומותאם למצב; (2) כאשר לא ידוע היכן מנוהלת פעילות פיננסית של מי שנפגע – הציבור מתבקש לפנות במידת הצורך למוקד הפניות של הפיקוח.

דגשי הפיקוח על הבנקים למערכת הבנקאית בעקבות מלחמת "חרבות הברזל"

במכתב מיום 12 באוקטובר 2023 הובהר כי על הבנקים לנהוג ברגישות מוגברת בממשק עם הלקוחות בעקבות המצב הביטחוני המורכב, ליזום הקלות ככל הניתן ללקוחות הנמצאים במצוקה, לשמור על רציפות במתן שירותים באופן הולם ומקצועי ולנהל את מכלול הסיכונים הפיננסיים הייחודיים לתקופה זו. במכתב נכללו הנחיות לעניין זמינות ורציפות השירותים הבנקאיים, טיפול ומענה לפניות לקוחות על רקע המלחמה, הקלה בנטל וסיוע ללקוחות בעמידה בהתחייבויות, הקלות ביחס להגבלות וסליקת שיקים, העתקת סניפים בשעת חירום, היערכות לחלוקת קצבאות מתן שירות טלפוני מיטבי ללקוחות, היערכות להתגברות על ניסיונות ותקיפות סייבר, ותופעות של הונאות, התאמות בתחום ניהול הסיכונים, דיווחים לפיקוח ודיונים בדירקטוריון.

מתווה סיוע ללקוחות הבנקים בהתמודדות עם השלכות מלחמת "חרבות הברזל"

ביום 15 באוקטובר 2023 פורסם מתווה רוחבי לתקופה של שלושה חודשים, שאומץ על ידי הבנקים, להקלה על נטל האשראי והעמלות לאוכלוסייה המתגוררת במרחק של עד 30 ק"מ מרצועת עזה, אוכלוסייה שפונתה מביתה על ידי גורם מדינתי רשמי נכון למועד פרסום המתווה, משרתי המילואים ומגויסי צו 8, ובעלי קרבה ראשונה להרוגי המלחמה או לחטופים או לנעדרים ("קבוצת הלקוחות במעגל הראשון"). המתווה מתייחס לדחיית תשלומי הלוואות בשלושה מגזרי פעילות (משכנתאות, אשראי צרכני ואשראי עסקי), פטור מתשלום ריבית על יתרת חובה בחשבון עו"ש עד לסכום של 10,000 ש"ח (יתרת חובה שהינה חלק מהמסגרת המאושרת על ידי הבנק) ופטור מתשלום חלק מהעמלות. לקבוצת הלקוחות במעגל הראשון, ההלוואות יידחו ללא חיוב בריבית, בהתאם לפירוט אופן ביצוע הדחיה במתווה. ביום 8 בנובמבר 2023 פורסמה הודעה על הרחבת קבוצת הלקוחות במעגל הראשון, כך שתכלול גם את האוכלוסייה המתגוררת ביישובי צפון הארץ או בעלי עסק שנמצא ביישובים אלה, אשר פונו על ידי גורם מדינתי רשמי. יתר לקוחות הבנקים ("קבוצת הלקוחות במעגל השני"), יוכלו לדחות את ההלוואות האמורות למשך שלושה חודשים, כאשר התשלומים הנדחים יישאו ריבית שלא תעלה על שיעור הריבית בחוזה ההלוואה והתשלומים יתווספו בסוף תקופת ההלוואה. סוגי ההלוואות לגביהן יחולו ההקלות האמורות מפורטים במתווה. הדחיה תבוצע ללא חיוב בעמלות. בהתאם להנחיה של החשב הכללי ומשרד הבינוי והשיכון, עיקרי המתווה האמור יוחל גם על הלוואות שהועמדו לזכאי משרד השיכון. כן נקבע כי הלוואות שהועמדו באמצעות הקרן לעסקים קטנים ובינוניים בערבות מדינה הן חלק מההלוואות שניתן לדחות במסגרת המתווה.

ביום 17 בדצמבר 2023 פורסמה הודעה בדבר הרחבת המתווה למשך שלושה חודשים, החל מיום 1 בינואר 2024. הוספו אוכלוסיות חדשות לקבוצת הלקוחות במעגל הראשון – חשבונות חטופים ונעדרים, חשבונות של אחים של חטופים או נעדרים וחשבונות של משתתפי מסיבת "נובה" ברעים. ביחס לדחיית תשלומי הלוואות – לקוח שלא ביצע דחיית תשלומים מכח המתווה, יהיה זכאי לדחיית תשלומים לתקופה של שלושה חודשים, בכפוף להגשת בקשה; לקוח שכבר ביצע דחיית תשלומים בכפוף לתקופה של שלושה חודשים, יהיה זכאי לדחיית תשלומים של שלושה חודשים נוספים, בכפוף להגשת בקשה, כך שתקופת הדחיה המקסימלית תהיה שישה חודשים במצטבר; יתר ההטבות ימשיכו לחול אוטומטית למשך שלושה חודשים נוספים, בתנאי המתווה המקוריים. נקבעה הטבה נוספת – עסקים עם מחזור פעילות של עד 5 מיליון ש"ח שערב פרסום הרחבת המתווה היו ביתרת חובה, יהיו פטורים מתשלום ריבית על יתרת חובה בחשבון העסקי עד לסכום של 30,000 ש"ח לתקופה של שלושה חודשים. כמו כן חודדה האפשרות של אופן פריסת התשלומים בדחיית משכנתאות, כך שתתווסף אפשרות של העמדת הלוואה, בסכום הדחיה, ללא ריבית, לתקופה של 4 שנים לפחות, שמועד פירעונה יחל בחלוף שנה מסוף תקופת הדחיה.

ביום 4 במרץ 2024 פורסמה הודעה בדבר הארכה נוספת של המתווה למשך שלושה חודשים, החל מיום 1 באפריל 2024, ועל הרחבתו לאוכלוסיות נוספות החל מאותו מועד. בהתאם להודעה יתווספו לקבוצת הלקוחות במעגל הראשון תושבי שמונה ישובים בצפון, שהתקבלה החלטת ממשלה לפנות אותם, אך הם טרם פונו בפועל; חיילי מילואים שאושפזו בבית חולים לתקופה של שבעה ימים לפחות בשל פציעה שנגרמה להם במהלך המלחמה; ונפגעי מסיבת "פסיאדק" ונפגעי מפגש ההיערכות לפסטיבל "מידברן". תנאי המתווה בהתייחס לקבוצת הלקוחות במעגל הראשון יורחבו בחודשים אפריל-יוני באופן הבא: מתן פטור לחיילי מילואים מחיוב בריבית על יתרת החובה בחשבון העו"ש (ביחס ללקוח הנמצא ביתרת חובה ערב מועד פרסום מתווה זה) וזאת עד ליתרת חובה של 10,000 ש"ח למשך שלושה חודשים, בהתאם ליתרות החובה בפועל; מתן ההטבות להם זכאים חיילי מילואים מכוח המתווה יעשה באופן יזום על ידי הבנק לתקופה של 3 חודשים, ללא צורך באסמכתא.

דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור

מכתב מיום 18 באוקטובר 2023 הכולל דגשים בדבר אופן היישום של הכללים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור בדוחות לשנת 2023, וזאת לאור הגמישות אותה על הבנקים לגלות בימים אלה ביחס לפירעון הלוואות, לרבות קביעת הסדרי פירעון חדשים באופן פרטני או גורף. בין היתר דן המכתב בנושאים הבאים: (1) מצב פיגור של חובות יקבע לפי התנאים החוזיים של החוב, כפי שעודכנו בהסדר הפירעון החדש; (2) ביחס לחובות בעייתיים ומחיקות חשבונאיות יש להפעיל שיקול דעת כדי לקבוע אם יש לסווג חובות כחובות בעייתיים. ככלל, הבנק לא נדרש לסווג חובות שעברו ארגון מחדש בשל המלחמה כחובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי; (3) אופן הגילוי הנדרש לציבור.

זיהוי לקוחות חסרי תיעוד רשמי

במכתב מיום 16 באוקטובר 2023 אישר הפיקוח לתאגידים הבנקאיים להפעיל נהלי עבודה פנימיים לזיהוי לקוחות קיימים חסרי תיעוד רשמי. תהליכי הזיהוי ישמשו לצורך מתן שירותים בנקאיים בסיסיים בלבד (משיכה והפקדת מזומנים, הפקדת שיקים, ביטולי שיקים וכרטיסי אשראי, העברות לצד ג' וקבלת מידע), תוך קיום בקורות הולמות והגבלת החשיפה לסיכון.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 251 בעניין התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם מלחמת "חרבות ברזל" (הוראת שעה)

בימים 16 באוקטובר 2023, 31 באוקטובר 2023, 21 בנובמבר 2023, 28 בדצמבר 2023 ו-7 בפברואר 2024 פורסמו התאמות, שיעמדו בתוקף עד ליום 31 במרס 2024 (למעט חריגים המפורטים להלן):

- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308A בנושא "טיפול בתלונות הציבור" – הקלות לעניין טיפול בתלונות הציבור, לרבות אופן מתן התשובה ללקוח, התיעוד הנדרש ופרקי הזמן למתן התשובה. תוקף ההקלות הסתיים ביום 31 בדצמבר 2023.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 325 בנושא "ניהול מסגרות אשראי בחשבונות עו"ש" – ניתן לבצע חריגה בסכומים שלא יעלו על: 5000 ש"ח ללקוח שהוא יחיד; 10,000 ש"ח ללקוח שהוא עסק קטן; ו-100,000 ש"ח ללקוח שהוא עסק גדול; מבלי לקבוע מסגרת מוסכמת בכתב בתוך יום עסקים אחד, ובלבד שהמסגרת תוסדר בהקדם האפשרי.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 367 בנושא "בנקאות בתקשורת" – ניתן לשלוח לכלל הלקוחות הודעות בעלות השפעה מהותית שיש דחיפות במסירתן, בערוצי בנקאות בתקשורת, בנוסף למשלוח ההודעות בדרך בה הוסכם עם הלקוח גם אם הלקוחות לא התקשרו עם הבנק בהסכם בנקאות בתקשורת (תוקף ההקלה הסתיים ביום 22 בנובמבר 2023). לא ניתן להוסיף להודעות הדחופות הנשלחות לאותם לקוחות, מידע שאינו דחוף, ובכלל זה מידע העוסק בצירוף לקוחות לשירות בנקאות בתקשורת.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות הון – הגישה הסטנדרטית – סיכון אשראי" – עלייה בשיעור המימון בהלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה מעל רף של 80% הנובעת מריבית שתיצבר עד יום 31 בדצמבר 2023 כתוצאה מ"תקופת גרייס" שניתנה לאחר 7 באוקטובר 2023 לא תובא בחישוב שיעור המימון (בתוקף עד ליום 31 במרס 2024).
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא "ניהול סיכון אשראי" – מתן ארכה של שלושה חודשים לעניין החובה לקבל דוח כספי עדכני מלווים. ביום 7 בפברואר 2024 נקבע כי ניתנת ארכה נוספת של שלושה חודשים לקבלת דוח כספי עדכני מלווים (סך הכל חמישה עשר חודשים ממועד הדוח הכספי). כמו כן, הוארכה התקופה בה ניתן להמציא נתונים כספיים חצי שנתיים (שעל הבנק לקבל מלווים), בשלושה חודשים נוספים (סך הכל תשעה חודשים).
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 360 בנושא "רוטציה וחופשה רציפה" – אם משך הזמן המרבי שהגדיר התאגיד הבנקאי למילוי תפקיד רגיש על ידי מנהל או עובד יפוג עד 31 בדצמבר 2023, התאגיד הבנקאי רשאי להאריך את משך הזמן המרבי עד 31 במרס 2024. בנוסף, ניתנה ארכה לניצול חופשה רציפה עד 30 באפריל 2024. כמו כן נקבעה האפשרות לאשר קיצור חופשת רציפה במקרים המפורטים בהוראה.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 בנושא "נהלים למתן הלוואות לדיור" – הוארכו המועדים להנפקת הודעת הבנק ללווה על ביטוח מטעם הבנק במקרים בהם הפוליסה שהומצאה אינה עונה על דרישות הבנק – חודש קלנדרי במקום 14 יום; מכתבי כוונות – 8 ימי עסקים במקום 3 ימי עסקים; אישור סילוק – 8 ימי עסקים במקום 5 ימי עסקים; אישור לשעבוד נכס בדרגה שנייה – 10 ימים במקום 7 ימים; אישור עקרוני למתן הלוואה לדיור – 8 ימי עסקים במקום 5 ימים עסקים; אישור עקרוני במקרים חריגים של הלוואות מורכבות – 10 ימי עסקים במקום 7 ימי עסקים.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 449 בנושא "פישוט הסכמים ללקוח" – ההוראה המחייבת קיום חובת גילוי נאות באמצעות טופס ייחודי לא תחול ביחס לבקשת לקוח לדחיית תשלומים במסגרת הסכם למתן אשראי, ככל שמדובר בדחיה לפי המתווה לסיוע ללקוחות הבנקים בהתמודדות עם השלכות מלחמת "חרבות ברזל".

- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 460 בנושא "הצגת נתוני פעילות בפיקדון ניירות ערך" - דחיה של חודש ימים בדרישה להצגת הנתונים המצטברים מתחילת השנה הקלנדרית ועד 30 בספטמבר 2023 (ניתן להציגם עד ליום 30 בנובמבר 2023).
- כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (גילוי נאות ומסירת מסמכים), התשנ"ב-1992 - לא תידרש חתימת לקוח לבקשת לקוח לדחיית תשלומים לפי המתווה לסיוע ללקוחות הבנקים בהתמודדות עם השלכות מלחמת "חרבות ברזל", ובלבד שתתקבל הסכמת הלקוח, לרבות בשיחה טלפונית מתועדת; בהלוואה לדיור של שני לווים או יותר - אם קיים קושי של אחד הלווים לחתום על מסמכי ההלוואה בשל מלחמת "חרבות ברזל", לא תידרש חתימתו של אותו לווה על מסמכי ההלוואה, ובלבד שניקטו הליכים מתאימים לזיהוי ותקבל הסכמתו המתועדת.
- הארכה של שלושה חודשים במועדי הכניסה לתוקף של ההוראות הבאות: תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 422 בנושא "פתיחת חשבון עובר ושב ביתרת זכות וניהול חשבון"; תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 434 בנושא "חשבונות משותפים - תנאי היוותרות בחיים וטיפול בחיובים קיימים לאחר הפטירה"; תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 בנושא "נהלים למתן הלוואות לדיור"; הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 501 בנושא "ניהול מערך שירות ותמיכה ללקוחות". מועדי התחילה המעודכנים מפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 251.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301 בנושא "דירקטוריון" - הקלות לעניין השתתפות דירקטור בשיבה באמצעות שימוש באמצעי תקשורת מתקדמים כנוכחות פיזית לצורך עמידה בשיעור חובת ההשתתפות הקבועה בהוראה; הארכת מועדים לאישור פרוטוקול ולהפצת טיוטת מסמך פירוט החלטות.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 בנושא "ניהול סיכונים" - ניתנה ארכה לסקירה ואישור מסמכי מדיניות ניהול סיכונים עד ליום 31 במרס 2024, בכפוף לקיום דיונים בדירקטוריון ובהנהלה אודות השלכות המצב הביטחוני והכלכלי על מדיניות ניהול הסיכונים ועל פרופיל הסיכונים של התאגיד הבנקאי.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411 בנושא "ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור" - העלאת סכום הטעינה השנתי המקסימלי בכרטיס נטען ל-10,000 ש"ח ואפשרות לטעינה בסכום שלא יעלה על 5,000 ש"ח.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310A בנושא "ניהול אשראי צרכני" - סעיף 21.4 להוראה, לפיו יש להימנע למשך שלושה חודשים לפחות מפנייה יזומה ללקוח אשר השיב בשלילה להצעת אשראי דומה, לא יחול עד תום תוקפה של הוראת השעה.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" - נקבע פטור ממגבלות מסוימות למתן הלוואה לדיור ביחס להלוואה למטרת בניית ממ"ד הפטורה מהיתר על פי תקנות התכנון והבנייה (עבודות ומבנים הפטורים מהיתר) (הוראת שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2023, ושסכומה אינו עולה על 200,000 ש"ח. הפטור ניתן ביחס למגבלות הקבועות בסעיפים 5 עד 8 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 - המגבלה על העמדת הלוואה לדיור בשיעור החזר מהכנסה העולה על 40%; המגבלה של 66.6% בשיעור הריבית המשתנה מתוך סך ההלוואה לדיור; המגבלה על תקופת פירעון סופי של מקסימום 30 שנה בהלוואה לדיור). ביום 7 בפברואר 2024 נקבע כי הפטור ממגבלות אלו יחול גם על הלוואה לשיפור מיגון בדירת מגורים (שסכומה אינו עולה על 200,000 ש"ח) כמפורט ברשימת פיקוד העורף; כמו כן נקבע פטור ביחס להגבלות אלו מהמגבלה על שיעור המימון (LTV), הקבועה בסעיף 4 להוראת ניהול בנקאי תקין 329. תוקף הפטורים - עד ליום 25 באוקטובר 2024. כמו כן, נקבע כי תאגיד בנקאי יהיה רשאי להעניק הלוואה לכל מטרה במשכון דירה (הלוואה לדיור שלא למטרת רכישת זכות במקרקעין), בשיעור מימון עד 70% במקום 50%, ובלבד שסכום ההלוואה שמעל שיעור מימון של 50% לא יעלה על 200,000 ש"ח.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350 בנושא "ניהול סיכונים תפעוליים" - נקבע כי תאגידים בנקאיים, שסוף התקופה המחזורית לביצוע סקר הפערים הרב שנתי בנושא סיכונים תפעוליים (סקר שהינו תהליך מתמשך של מפת הסיכונים התפעוליים של הבנק) שהם נדרשים לו מסתיים עד 31 במרס 2024, יהיו רשאים להשלימו עד 30 ביוני 2024.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 357 בנושא "ניהול טכנולוגיית המידע" - תאגידים בנקאיים נדרשים לבצע סקר בטיחות עבור מערכות שבסיכון גבוה ומערכות בנקאות בתקשורת אחת לשמונה עשר חודשים. נקבע כי תתאפשר דחיה של המועד האחרון לעריכת הסקר ביחס למערכות כאמור שתקופת שמונה עשר החודשים מסתיימת לגביהן בפרק הזמן בו חלה הוראת השעה. הדחיה תתאפשר לפרק זמן של עד חצי שנה, אך לא יאוחר מיום 30 ביוני 2024. מנהל הסיכונים הראשי יידרש לאשר ולתעד את הדחיה, תוך שהוא מבטיח כי התאגיד הבנקאי יעשה מאמץ סביר לעריכת סקר אף קודם למועד האחרון האפשרי.

דגשים לדוחות לציבור

במכתב מיום 9 בנובמבר 2023, הורה המפקח לתאגידים הבנקאיים לוודא כי דוחותיהם לציבור לרבעון השלישי של שנת 2023 נותנים ביטוי וגילוי נאות להשפעות המלחמה על תוצאות הפעילות, המצב הכספי, הסיכונים אליהם הם חשופים והאופן שבו הם פועלים כדי לנהל סיכונים אלה וכדי לתמוך בצרכים של הלקוחות ושל העובדים. עיקרי הדגשים הינם בנושאים: חישוב הפסדי האשראי הצפויים בדוחות לרבעון השלישי, גילוי נדרש להשפעות מהותיות של המלחמה, כגון התוצאות הכספיות של התאגיד הבנקאי, יחסי ההון, המינוף וכיסוי הנזילות, הסיכונים העיקריים, גילוי על הפעולות העיקריות להתמודדות ולתמיכה בצרכי הלקוחות והעובדים, כולל אומדן ההשפעה הכמותית והסבר לאופן חישוב האומדן, התפתחויות מהותיות בסיכון האשראי, מידע על חובות ששונו תנאיהם וגילוי כמותי למצב החשיפות ולתוצאות תרחישים לסיכוני ריבית ומט"ח.

במכתב נוסף מיום 2 בינואר 2024 פורסמו דגשים לגילוי בדוחות לציבור לשנת 2023. הגילוי על הפעילויות העיקריות, שבהן נוקט התאגיד הבנקאי כדי להתמודד עם השפעת המלחמה ולתמוך בצרכים של העובדים והלקוחות, יכול תיאור של מאפייני כל פעילות עיקרית, גילוי כמותי בדבר היקף הפעילות, אומדן השפעתה הכמותית, וכן אומדן השפעה כמותית נוספת כתוצאה מאפשרות לניצול בעתיד של הטבות שהוענקו. התאגיד הבנקאי נדרש לתת גילוי לאופן חישוב האומדנים הכמותיים ולהבהיר את העיתוי שבו להערכתו ההשפעה הכמותית צפויה להתבטא בתוצאות הכספיות. כאשר ההשפעה מהותית, יש לתת גילוי גם לנתונים נכון לסמוך למועד פרסום הדוח.

תכנוני הון ומדיניות חלוקת רווחים

במכתב מיום 12 בנובמבר 2023 הורה המפקח לתאגידים הבנקאיים לבחון מחדש את מדיניות חלוקת הדיבידנדים וביצוע רכישות עצמיות של מניות על רקע המלחמה והגידול בחוסר הוודאות לגבי הימשכותה והשפעתה על השוק, לאור התנאים החדשים וההשפעות הנלוות לכך; החזקת כריות הונות מספקות להתמודדות עם הסיכונים השונים; המשך סיוע ללקוחות, בין היתר, על ידי מתן אשראי ללקוחות בעלי יכולת החזר כחלק מתמיכה בפעילות הכלכלית במשק וכחלק ממאמצי השיקום והפיתוח לאחר המלחמה.

במכתב נוסף מיום 5 במרץ 2024 הורה המפקח לתאגידים הבנקאיים לשוב ולבחון את מדיניות חלוקת הדיבידנדים וביצוע רכישות עצמיות של מניות לתקופה הקרובה, וזאת על רקע הימשכות המלחמה והיקף השפעתה על המשק.

הוראות מחלקת מערכות תשלומים וסליקה

העלאת תקרת הפקדת שיק בסלולר

בהודעה מיום 19 בנובמבר 2023 הודיעה מחלקת מערכות תשלומים וסליקה בבנק ישראל כי במטרה לסייע למשקי הבית ולבתי עסק להמשיך ולבצע את פעילותם הפיננסית השוטפת גם בתקופת המלחמה ולהרחיב את האפשרויות לביצוע פעולות בנקאיות מרחוק הוחלט על הגדלת מגבלת סכום הפקדת שיק בסלולר מסך של 50,000 ש"ח ל-100,000 ש"ח.

הוראות הממונה על שיתוף בנתוני אשראי

סימון הערה בדיווח למאגר לאור אירועי מלחמת "חרבות ברזל"

בהוראה מיום 19 באוקטובר 2023, הנחה הממונה על שיתוף נתוני אשראי בבנק ישראל את מקורות המידע המדווחים למאגר, לזהות ולסמן את הנתונים השלייליים שידווחו על רקע המלחמה, על מנת לאפשר ללשכות האשראי ולנתוני האשראי להבחין בין מידע שלילי שנוצר לפני המלחמה למידע שלילי שנוצר לאחר שפרצה המלחמה. יישום ההוראה הינו החל מהדיווח לחודש אוקטובר 2023.

תיקון הוראה מספר 201 בנושא דיווח על נתוני אשראי

בתיקון ההוראה מיום 9 בנובמבר 2023 נקבע כי פיגור בתשלום חוב למקור מידע פיננסי ידווח למאגר רק לאחר 60 יום (חלף 30 יום) מהמועד שבו נוצר הסכום שלא שולם. התיקון יחול ביחס לדיווחים עבור חודשים אוקטובר ונובמבר 2023. ביום 18 בדצמבר 2023 פורסמה הודעת הממונה על מאגר נתוני האשראי, לפיה נוכח התמשכות המלחמה, התיקון יחול גם ביחס לדיווח עבור חודש דצמבר 2023. ביום 25 בינואר 2024 פורסמה הודעת הממונה על מאגר נתוני האשראי, לפיה נוכח התמשכות המלחמה, התיקון יחול גם ביחס לדיווח עבור חודשים ינואר ופברואר 2024. ביום 22 בפברואר 2024 הודיע הממונה על מאגר נתוני האשראי כי התיקון יחול גם ביחס לדיווח עבור חודשים מרץ ואפריל 2024.

התאמה בהוראה מספר 502 בנושא תיקון מידע במערכת נתוני אשראי

בהוראה מיום 6 בנובמבר 2023 קבע הממונה, לגבי סיום טיפול בבקשת לקוח לתיקון מידע, כי במהלך התקופה שבין 1 באוקטובר 2023 ועד 31 בדצמבר 2023, שיעור המקרים החריגים שהטיפול בהם מורכב, בהם רשאי הבנק לתת מענה בתוך 21 יום לא יעלה על 20% (חלף 5%) מסך הפניות לתיקון בחודש קלנדר.

צעדים שפורסמו על ידי גופים נוספים וחקיקה ייעודית

פניית הרשות לאיסור הלבנת הון לסקטור הפיננסי ולציבור בבקשה להגביר את הערנות לניסיונות מימון טרור בצל המלחמה ומצב החירום

בפניה מיום 11 באוקטובר 2023 הבהירה הרשות כי בעת הזו נדרשת היערכות מתאימה ועירנות מירבית מצד הסקטור הפיננסי בכלל והגופים המדווחים בפרט לפעילות פיננסית שמטרתה לממן ולתמוך בפעילות טרור ולסייע לארגוני הטרור חמאס וג'יהאד איסלאמי. הרשות מבקשת להגביר את תשומת הלב ולהקדיש את מלוא המשאבים הנדרשים לצורך ניטור, איתור ודיווח לרשות באופן אפקטיבי ומיידי אודות פעילויות הנחזות כבעלות סיכון פוטנציאלי למימון ותמיכה בטרור, וכן אודות כל פעולה או ניסיון לביצוע פעולה המתרחשים בשטח עזה.

נהל שפרסם הממונה על הליכי חדלות פירעון ביחס לדחיית המועד לתשלום החודשי בגין חודשים אוקטובר-נובמבר ודחיית המועד להגשת דוחות דו-חודשיים

הנהל מיום 12 באוקטובר 2023 מאפשר דחיית התשלום החודשי שעל חייבים בהליכי חדלות פירעון של יחידים לשלם בחודשים אוקטובר-נובמבר 2023. המועד להשלמת התשלומים יפורסם בהודעת עדכון בתום תקופת מצב החירום.

חוק דחיית מועדים (הוראת שעה - חרבות ברזל) (חזקה, פסק דין או תשלום לרשות), התשפ"ד-2023

החוק שפורסם ביום 18 באוקטובר 2023 קובע דחיית מועדים שנקבעו בחזקה, בפסק דין או בתשלום לרשות ציבורית ליחידים ועסקים מאוכלוסיות שונות המפורטים בחוק המושפעים ממצב החירום. יחידים ועסקים אלה יהיו רשאים לבקש לדחות ב-30 יום מועד תשלום שחל ב"תקופה הקובעת" (7 באוקטובר 2023-יום 7 בנובמבר 2023). ביום 7 בנובמבר 2023 פורסם צו המאריך את התקופה הקובעת עד ליום 7 בדצמבר 2023 והקובע כי דחיית התשלומים תהיה ל-60 ימים (במקום 30 ימים) או עד ליום 31 בדצמבר 2023, לפי המוקדם. ביום 7 בדצמבר 2023 פורסם צו נוסף המאריך את התקופה הקובעת עד ליום 31 בדצמבר 2023 והקובע כי דחיית התשלומים תהיה ל-85 ימים או עד ליום 31 בדצמבר 2023, לפי המוקדם.

ביום 31 בדצמבר 2023 פורסם תיקון לחוק, לפיו התקופה הקובעת כאמור לעיל הפכה ל"תקופה הקובעת הראשונה"; נקבע כי דחיית התשלומים במהלך התקופה הקובעת הראשונה תהיה ל-145 יום או עד ליום 29 בפברואר 2024, לפי המוקדם; נוספה הגדרת "התקופה הקובעת השנייה" - החל מיום 1 בינואר 2024 ועד ליום 29 בפברואר 2024, ונקבע כי דחיית התשלומים במהלך התקופה הקובעת השנייה תהיה ל-31 ימים. הוגדרו הגורמים עליהם יחול החוק בתקופה הקובעת השנייה ונערכה הבחנה בין סוגי הזכאים לדחיית מועד.

עמדת אי אכיפה - ייעוץ פנסיוני על ידי תאגיד בנקאי שלא בסניפי הבנק ללקוחות קיימים בתחום הייעוץ הפנסיוני

ביום 1 בנובמבר 2023 פרסמה רשות שוק ההון עמדת אי אכיפה במסגרתה הובהר כי הרשות לא תנקוט צעדי אכיפה נגד תאגידי בנקאיים אשר יעניקו ייעוץ פנסיוני באמצעי דיגיטלי או באמצעות הטלפון, ללקוחות קיימים בתחום הייעוץ הפנסיוני, המיועצים בסניפי בנק בהם הפעילות הבנקאית מצומצמת או שאין בהם קבלת קהל וכן לקוחות שהם תושבי יישובים שהתפנו המפורטים בתוספת לחוק דחיית מועדים (הוראת שעה - "חרבות ברזל") (חזקה, פסק דין או תשלום לרשות), התשפ"ד-2023. העמדה בתוקף עד תום תוקפה של ההכרזה על מצב מיוחד בעורף, או עד ליום 1 בינואר 2024, המוקדם מביניהם. ביום 22 בפברואר 2024 פרסמה רשות שוק ההון עמדת אי אכיפה המרחיבה ומאריכה את העמדה מיום 1 בנובמבר 2024. בעמדה נקבע כי לאוכלוסייה לה הבנק רשאי להעניק ייעוץ פנסיוני באמצעי דיגיטלי או באמצעות הטלפון כאמור יתווספו גם לקוחות שהם משרתי מילואים פעילים, חיילים בשירות חובה או קבע בצה"ל הזכאים לדחיית מועד בתקופה הקובעת השנייה לפי חוק דחיית מועדים (הוראת שעה - "חרבות ברזל") (חזקה, פסק דין או תשלום לרשות), התשפ"ד-2023. תוקף העמדה המורחבת הוא החל מיום 1 בינואר 2024 עד תום תוקפה של ההכרזה על מצב מיוחד בעורף, או עד ליום 31 במאי 2024, המוקדם מביניהם.

תקנות שיקים ללא כיסוי (סייגים לתחולת החוק), התשפ"ד-2023

ביום 26 באוקטובר 2023 פורסם תיקון לתקנות שיקים ללא כיסוי, לפיו שיקים שסורבו החל מיום 7 באוקטובר 2023 ועד ליום 31 באוקטובר 2023, ייגרעו ממניין השיקים המסורבים. בנוסף, שיקים שסורבו בחשבונן של אוכלוסיות המנויות בתקנות, בתקופה שבין 1 בנובמבר 2023 ועד 30 בנובמבר 2023, ייגרעו גם הם ממניין השיקים המסורבים. הגבלת החשבונות בטלה בהתאם. ביום 27 בדצמבר 2023 פורסם תיקון לתקנות, לפיו תוארך התקופה השנייה ביחס לשיקים שסורבו בין 1 בנובמבר 2023 ועד 30 בנובמבר 2023, עד ליום 21 בינואר 2024.

חוק הגנה על מענקים מיוחדים (חרבות ברזל), התשפ"ד-2023

החוק, שפורסם ביום 1 בנובמבר 2023, מקנה הגנה מפני העברה, שעבוד או עיקול של מענקים שניתנו בהתאם להחלטות הממשלה ליחידים שפוננו ממקום מגוריהם או בני משפחה של חטופים ונעדרים בגין מלחמת "חרבות ברזל", וכן מאריך את תקופת ההגנה הקבועה בדינים שונים למענק, תגמול או הטבה שמקבלות אוכלוסיות זכאיות שונות בשגרה (ביטוח לאומי, משפחות שכולות, נכים, נכי מלחמה בנאצים, נכי רדיפת הנאצים, ניצולי שואה) למשך 90 יום (חלף 30 יום), אם שולם המענק בתקופת המצב המיוחד בעורף או במהלך 30 ימים לפני תחילת חוק זה. אם תסתיים תקופת המצב המיוחד בעורף לפני תום 90 יום - תחול ההגנה במשך התקופה שמיום התשלום ועד תום 30 יום מסיום תקופת המצב המיוחד בעורף.

בחוק הוקנתה לשר האוצר ולשר המשפטים סמכות לקבוע שגם מענקים נוספים יהיו מוגנים. בהתאם לסמכות זו, ביום 3 בדצמבר 2023 פורסם צו הגנה על מענקים מיוחדים (חרבות ברזל) (תיקון התוספת), התשפ"ד-2023 ונוספו לרשימת המענקים המוגנים – (1) מענק המשולם לחיילי מילואים ולחיילים בגין נזקים כלכליים שנגרמו להם ולבני משפחתם עקב השתתפותם בלחימה או עקב קריאתם לשירות מילואים בהתראה קצרה; (2) מענק פיצוי לחיילים שנאלצו לבטל או להקדים טיסות או לבטל חופשות עקב השתתפותם במלחמת "חרבות ברזל" או עקב קריאתם לשירות מילואים בצו 8. ביום 3 בינואר 2024 פורסם צו הגנה על מענקים מיוחדים (חרבות ברזל) (תיקון התוספת) (מספר 2), התשפ"ד-2024, במסגרתו נקבע מענק מוגן נוסף – מענק התארגנות לתושבים שפוננו מבתיהם או הוצאו להתרענות במסגרת החלטות ממשלה קודמות. המענק מוגבל בסכום: 1,000 ש"ח לאדם ועד 5,000 ש"ח למשפחה.

חוק הירושה (תיקון מספר 19), התשכ"ה-1965

ביום 7 בנובמבר 2023 פורסם תיקון מספר 19 לחוק הירושה, במסגרתו הוספו לחוק הירושה סעיפים במטרה להקל את הליכי הירושה של מי שמתו במלחמה ולהפחית את הסיכון להיווצרות עיוותים בחלוקת העזבון: הורחבה האפשרות היורש להסתלק מחלק בעזבון לטובת אחרים; נקבע כי לעניין אופן חלוקת זכויות בעזבון במקרה של שניים שמתו כאחד בימים 7 באוקטובר 2023 ו-8 באוקטובר 2023 בפעולות האיבה או המלחמה, יראו אותם כמי שלא ניתן לקבוע מי מהם מת תחילה. כן הוקנתה סמכות לרשם לענייני ירושה או בית המשפט, לפי העניין, לקבוע הסדר חלוקה בין היורשים השונה מההסדר הכללי על מנת למנוע תוצאות לא הוגנות.

חוק הגנה על עובדים בשעת חירום (תיקון מספר 5 והוראת שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2023

ביום 29 בנובמבר 2023 פורסם החוק הקובע כי במהלך תקופת הוראת השעה (7 באוקטובר 2023 ועד 7 בינואר 2024), יתוקנו סעיפי חוק הגנה על עובדים בשעת חירום, התשס"ו-2006: מעסיק לא יפטר עובד בשל היעדרותו לצורך השגחה על ילדו, הנמצא עמו, עקב סגירת מוסד החינוך בשל מצב החירום; מעסיק לא יפטר עובד בשל היעדרותו או אי ביצוע עבודתו כתוצאה מהוראות שניתנו עקב קיומו של מצב מיוחד בעורף, ובהתקיים תנאים מסוימים לגבי העובד, כגון פינוי ממקום מגוריו עקב הימצאותו ביישוב המנוי בחוק; היותו של העובד או בן משפחתו חטוף או נעדר; העובד משגיח על ילדו הנמצא עימו, עקב שירותו הצבאי של בן הזוג של העובד או הורהו האחר. ביום 4 בינואר 2024 פורסם צו הגנה על עובדים בשעת חירום (תיקון מספר 5 והוראת שעה - חרבות ברזל) (הארכת תקופת הוראת השעה), התשפ"ד-2024 הקובע כי תקופת הוראת השעה מוארכת עד ליום 1 במרץ 2024. ביום 29 בפברואר 2024 פורסם צו הגנה על עובדים בשעת חירום (תיקון מספר 5 והוראת שעה - חרבות ברזל) (הארכת תקופת הוראת השעה) (מספר 2), התשפ"ד-2024 הקובע כי תקופת הוראת השעה מוארכת עד ליום 1 ביולי 2024.

חוק הסמכת צבא הגנה לישראל ושירות הביטחון הכללי לביצוע פעולה בחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה נייחת (הוראת שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2023

ביום 7 דצמבר 2023 פורסם החוק המסמיך חיילים בצה"ל ועובדי שב"כ, בעלי מיומנות נדרשת, לבצע חדירה לחומר מחשב המשמש להפעלת מצלמה נייחת ולבצע בו פעולות המוגדרות בחוק בהתקיים נסיבות חריגות (סיכון באופן ממשי את ביטחון המדינה או רציפות התפקוד המבצעי של צה"ל בקשר למלחמה, החדירה נדרשת באופן מיידי ודחוף, ולא ניתן באופן סביר ובפרק הזמן הדרוש להשיג את המטרה בדרך אחרת שפגיעתה בזכויות פחותה). תוקף החוק – עד ליום 7 ביולי 2024.

חוק התמודדות עם תקיפות סייבר חמורות במגזר השירותים דיגיטליים ושירותי האחסון (הוראת שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2023

ביום 27 בדצמבר 2023 פורסם החוק לפיו בהתקיים חשש ממשי לתקיפת סייבר חמורה כנגד ספק שירותי אחסון או שירותים דיגיטליים, קרי – תקיפת סייבר אשר מנהל מוסמך במערך הסייבר, בשירות הביטחון הכללי או במלמ"ב ("הגופים האמורים") מצא כי בשל חשש ממשי להיותה בעלת השפעה מהותית שאינה מוגבלת לספק הנתקף ולנוכח מאפייניה, וכן בשל התרחשותה בתקופת הפעולות הצבאיות המשמעותיות, ישנו חשש ממשי שתפגע בביטחון המדינה, בביטחון הציבור או בקיום האספקה והשירותים החיוניים, יהיה רשאי עובד מוסמך באחד מבין שלושת הגופים האמורים להודיע לספק על קיומו של חשש כאמור. ככל שהספק הנתקף לא יפעל באופן הולם ובתוך פרק זמן סביר לטיפול בתקיפת הסייבר החמורה ולא יגיש תצהיר על עמידתו בתקן כמפורט להלן, יהיה רשאי עובד מוסמך בכל אחד מהגופים האמורים, לפי העניין, לתת לספק הנתקף הוראות לביצוע פעולה לצורך איתור התקיפה, מניעתה או בלימתה. על פי החוק, "ספק" הוא (א) ספק שירותי אחסון או שירותים דיגיטליים שמתקיים חיבור פיזי או לוגי, קבוע או עתי בין מחשבו למחשבי מקבלי שירותיו או שמתקיימת העברת מידע תדירה ממחשבו למחשבי מקבל שירותיו; (ב) מי שמספק שירותי תחזוקה, ניהול או בקרה של שירותי אחסון או של שירותים דיגיטליים.

נושאים נוספים

חוק ההוצאה לפועל (נגיף קורונה החדש - תיקון מספר 68 והוראת שעה), התשפ"א-2020

ביום 9 בפברואר 2023 פורסם חוק ההוצאה לפועל (נגיף קורונה החדש - תיקון מספר 68 והוראת שעה) (תיקון מספר 2), התשפ"ג-2023, שמטרתו, בין היתר, לקבוע את הוראת השעה בעניין סמכות הרשמים לאחד את תיקי החייב בעת מתן צו תשלומים בתיק, כהוראה קבועה.

חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי (תיקון מספר 4 - הוראת שעה - נגיף הקורונה החדש) (תיקון), התשפ"ג-2023

בהמשך למפורט בפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי לשנת 2022, תיקון מספר 4 לחוק קובע מסלול ייעודי לטיפול בחובות של חייבים (תאגידיים ויחידים) שנפגעו ממשבר הקורונה, המאפשר לחייב, בין היתר, להגיע להסדר חוב מוסכם כחלופה להליכי חדלות פירעון מלאים. ביום 21 במרס 2023 הוארך תוקפו של התיקון האמור בשניים עשר חודשים נוספים, עד ליום 17 במרס 2024. ביום 19 בפברואר 2024 הוגשה הצעת חוק להארכת תוקף התיקון עד ליום 17 בדצמבר 2024.

תקנות הגנת הפרטיות (הוראות לעניין מידע שהועבר לישראל מהאזור הכלכלי האירופי), התשפ"ג-2023

בהמשך למפורט בפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי לשנת 2022, התקנות, אשר קובעות הוראות לעניין מידע שהועבר לישראל ממדינה באזור הכלכלי האירופי, פורסמו ברשומות ביום 7 במאי 2023.

חוק פסיקת ריבית והצמדה (תיקון מספר 9), התשפ"ד-2023

התיקון מיום 19 בנובמבר 2023 מעדכן את מנגנוני פסיקת ריבית והצמדה על ידי רשות שיפוטית, ובהתאמה תוקנו עשרות חוקים בהם נעשה שימוש במנגנונים הקבועים בחוק (לרבות בחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 ובפקודת הבנקאות, 1941). בהתאם לתיקון, הריבית השקלית היא ריבית ברירת המחדל. בנוסף נקבע מנגנון לתשלום דמי פיגורים שיתווספו מדי שלושה חודשים, החל מתום שלושה חודשים ממועד הפירעון, ובמהלך כל תקופת הפיגור בתשלום, כשבעד תקופה של פחות משלושה חודשים כאמור לא יתווספו דמי פיגורים. בנוסף, דמי פיגורים לא יצורפו לקרן העדכנית.

דגשים לדיווח בלתי רגיל אפקטיבי לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור

ביום 19 בדצמבר 2023 פרסמה הרשות להלבנת הון דגשים להעברת דיווח בלתי רגיל אפקטיבי. מטרת המסמך היא לשתף את הגופים המדווחים בתפיסת הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור מהו דיווח בלתי רגיל איכותי ואפקטיבי וכיצד הרשות משתמשת במידע המדווח, במטרה להביא לשיפור תוצרי המודיעין הפיננסי המבוססים על הדיווחים הבלתי רגילים, המהווים מרכיב קריטי בלחימה בפשיעה ובטרור.

תזכיר חוק לעידוד פעילות בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשפ"ד-2023

ביום 1 בינואר 2024 פורסם תזכיר חוק לעידוד פעילות בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשפ"ד-2023 במסגרת מוצע להרחיב את השימוש בניירות ערך מסחריים (נעמי"ם) למימון פעילותם של תאגידיים; להרחיב את האפשרות של רישום למסחר של חברות רישום כפול בבורסה בישראל; להקים תשתית ליצירת קרנות נאמנות אלטרנטיביות; ולהגביר את העניין והפעילות בשוק ההון באמצעות פעילות של ייעוץ כללי.

צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשפ"ד-2024

ביום 11 במרס 2024 אושר במליאת הכנסת הצו, לפיו שיעור מס השכר והרווח שישולם על פעילות בישראל של מוסד כספי יעלה מ-17% ל-18% החל מיום 1 בינואר 2025.

צו מס ערך מוסף (שיעור המס על עסקה ועל יבוא טובין) (תיקון), התשפ"ד-2024

ביום 28 בפברואר 2024 פורסם הצו, לפיו שיעור מס ערך מוסף על עסקה ועל יבוא טובין יעלה מ-17% ל-18% החל מיום 1 בינואר 2025.

חוק תשלום מיוחד לשם השגת יעדי התקציב (הוראת שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2024

ביום 13 במרס 2024, כחלק מחוק התכנית המאזנת (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2024), התשפ"ד-2024, עבר בכנסת חוק תשלום מיוחד לשם השגת יעדי התקציב (הוראת שעה - חרבות ברזל), התשפ"ד-2024, לפיו בנק שאינו בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו גבוה מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל, "בנק משלם") ישלם לאוצר המדינה לגבי התקופה שמיום 1 באפריל 2024 ועד ליום 31 בדצמבר 2025 ("התקופה הקובעת") תשלום שנתי בסכום השווה ל-6% מהרווח שהפיק על פעילותו בישראל ("סכום התשלום השנתי").

אם עלה סכום התשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים על סכום של 1.2 מיליארד ש"ח לגבי שנת 2024 או על סכום של 1.3 מיליארד ש"ח לגבי שנת 2025, יוחזר לבנק משלם ההפרש שבין סכום התשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים ובין הסכום המרבי לשנת 2024 או לשנת 2025, לפי העניין, כשהוא מוכפל בחלק היחסי של הבנק המשלם האמור מהתשלום השנתי של כלל הבנקים המשלמים.

שר האוצר רשאי בצו שיתקין, באישור ועדת הכספים של הכנסת, עד יום 31 באוקטובר 2024, לקצר את התקופה הקובעת עד יום 31 בדצמבר 2024, אם נוכח שחל שינוי מהותי בתנאים הכלכליים המשקיים הצפויים לשנת 2025 לעומת התנאים הכלכליים המשקיים שהיו צפויים לשנה האמורה ערב תחילת החוק (ובכלל זה, בשיעור ריבית בנק ישראל, בשיעור האינפלציה או בשיעור הבלתי מועסקים מכוח העבודה) באופן שיש בו כדי לפגוע משמעותית ביכולת הבנקים להפיק רווחים בשנת 2025.

בנוסף, שיעור מס השכר והרווח שישלם בנק על פעילותו בישראל בשנת 2025 יהיה 17% (חלף 18%, אלא אם התקין שר האוצר צו כאמור לעיל).

הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים) (תיקון מספר 13), התשפ"ד-2024
 ביום 12 בפברואר 2024 פורסמה הצעת החוק, לפיה מוצע לאפשר לתאגיד בנקאי או למי שעוסק בשמו בייעוץ פנסיוני, להעניק ייעוץ פנסיוני גם באמצעות אמצעי דיגיטלי, לרבות אתר האינטרנט או היישומון הסלולרי של התאגיד הבנקאי. כן מוצע לאפשר לבצע שיחה טלפונית ללקוח כחלק ממתן הייעוץ הפנסיוני ובהמשך לו.

מיסוי

שיעורי המס

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים משנת 2018 ואילך:

- שיעור מס חברות 23.00%.
- שיעור מס רווח 17.00%.
- שיעור מס כולל 34.19%.

יתרות המיסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך.

למידע אודות שינוי חקיקה צפוי בשיעור המס ראה [ביאור 36.ה](#).

דירוג האשראי

להלן דירוג האשראי והתחזית של המדינה והבנק ליום 18 במרס 2024:

קצר טווח	תחזית	ארוך טווח	דירוג חברת	
P-2	negative	A2	Moody's	מדינת ישראל
A-1+	negative	AA-	S&P	
F1+	negative	A+	Fitch	
P-2	negative	A3	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-1	negative	A	S&P	
F1+	negative	A	Fitch	
F1 (xgs)	negative	A-	Fitch	
A-1+	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

להלן התפתחות דירוג האשראי ותחזית הדירוג של הבנק מה-1 בינואר 2023 ועד ליום 18 במרס 2024:

ב-1 בפברואר 2023 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-2 במאי 2023 סוכנות הדירוג Fitch הודיעה על שינוי מתודולוגי בדירוג הקיים של בנקים שונים ברחבי העולם, לרבות הבנקים בישראל כולל בנק לאומי, במסגרתו לצד הותרת הדירוג הקיים, התווסף דירוג שלוקח בחשבון תרחיש של אי תמיכת המדינה לכיסוי פיקדונות הציבור בעת משבר.

ב-1 באוגוסט 2023 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-2 באוגוסט 2023 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-19 באוקטובר 2023 סוכנות הדירוג Fitch הודיעה כי בעקבות הצבת דירוג מדינת ישראל ברשימת מעקב שלילית (RWN), היא מכניסה את דירוג הבנק (ובנקים ישראלים נוספים) לטווח ארוך (A) ולטווח קצר (F1+) לרשימת מעקב שלילית (RWN).

ב-24 באוקטובר 2023 סוכנות הדירוג Moody's הודיעה כי בעקבות הצבת דירוג מדינת ישראל ברשימת מעקב שלילית, היא מכניסה את דירוג הפיקדונות לטווח ארוך (A2) ולטווח קצר (P1) של הבנק (ובנקים ישראלים נוספים) ואת דירוג ה-CRR (A1) של הבנק (ובנקים ישראלים נוספים) לרשימת מעקב שלילית.

ב-31 באוקטובר 2023 סוכנות הדירוג S&P הודיעה כי בעקבות הורדת ה-outlook של מדינת ישראל מיציב לשלילי, הורידה S&P את ה-outlook של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים לשלילי. כמו כן, אישרה S&P את דירוג הבנק לטווח הארוך ברמה של A וכן את דירוג הבנק לטווח קצר ברמה של A1.

ב-31 באוקטובר 2023 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-31 באוקטובר 2023 סוכנות הדירוג מידרוג אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-14 בדצמבר 2023 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק לטווח הארוך (Long-Term IDR) ברמה של A, וכן אישרה את הדירוג לטווח הקצר (Short-Term IDR) ברמה של F1+ ואישרה את התחזית ברשימת מעקב שלילית (בעקבות הצגת דירוג מדינת ישראל ובנקים ישראלים נוספים ברשימת מעקב שלילית).

ב-13 בפברואר 2024 סוכנות הדירוג Moody's הודיעה כי בעקבות הורדת דירוג מדינת ישראל מדירוג A1 לדירוג A2 עם תחזית שלילית, הסוכנות מורידה גם את דירוג הפיקדונות לטווח ארוך ל-A3 ולטווח קצר ל-P-2 של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים, וכן את דירוג ה-CRR של הבנק ושל בנקים ישראלים נוספים ל-A2, עם תחזית שלילית.

מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים

א. גישת הנהלה - מגזר בנקאות קמעונאית

כללי

מגזר הבנקאות הקמעונאית מאופיין במתן הצעות ערך ושירותים פיננסיים ללקוחות משקי בית, עסקים קטנים ולקוחות עתירי ממון בארץ ובעולם (private banking). הצעות ושירותים אלו מוענקים ללקוחות בהתאם לצרכיהם המשתנים והעדפותיהם ובהתאם למאפיינים רלוונטיים אחרים.

מבנה המגזר ומאפייניו

סניפים:

לקוחות משקי בית ועסקים קטנים - פריסה רחבה של 187 סניפים, שלוחות ומרכזי שירות הפרוסים בכל רחבי הארץ. השירות ללקוחות בסניף ניתן על ידי בנקאים בצוותים ייעודיים על פי מגזרי הלקוחות. צוותים אלו מרכזים את הטיפול בלקוח על כל היבטיו ומתמחים בטיפול על פי מאפייני הלקוח וצרכיו.

לקוחות בנקאות פרטית - המגזר בארץ מנוהל בחמישה מרכזי בנקאות פרטית ייחודיים בפריסה ארצית: שניים בתל-אביב, ירושלים, חיפה והרצליה פיתוח. המרכזים משרתים לקוחות פרטיים אמידים, תושבי ישראל ותושבי חוץ ומכירים את צרכיהם, העדפותיהם ותחומי התעניינותם של הלקוחות. בנוסף מנהל המערך שלושה סניפים ייעודיים לפלח לקוחות בעלי תיקי השקעות של 3.5 מיליון ש"ח ועד 8 מיליון ש"ח הממוקמים בתל-אביב, הרצליה פיתוח וחיפה.

ערוצים ישירים ודיגיטליים:

השירותים הבנקאיים ניתנים באתר ובאפליקציית לאומי במרכזי הבנקאות, במרכזי לאומי VIP, במרכזי הייעוץ, במבואות הטכנולוגיות ועל ידי פתרונות מתקדמים נוספים. בשנת 2023 85% מהלקוחות ביצעו פעולות בדיגיטל באתר או באפליקציית לאומי.

חלק משמעותי מהאשראי הקמעונאי בשנת 2023 ניתן באופן אוטומטי על ידי מודלים. המגזר פועל, בין השאר, הן להרחבת היקף הלקוחות מקבלי שירות מרחוק במרכזים השונים והן להרחבת הפעילות בערוצים הדיגיטליים.

כמו כן, אפליקציית הבנקאות PEPPER, משמשת כחשבון בנק לכל דבר שכולו במובייל, ומאפשרת ללקוחותיה לנהל טוב יותר את הכסף שלהם. הכל באמצעות טכנולוגיות מתקדמות וחווית משתמש מותאמת ואישית.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר מושפע מהשינויים בנתונים הדמוגרפים והכלכליים באוכלוסיית המדינה, משינויים בצריכה הפרטית וכן ממאפייני החיסכון של הלקוחות.

התחרות במגזר גוברת ונמצאת במגמת התחזקות. בשנים האחרונות התפתחה בבנקאות הקמעונאית תחרות מצד גופים פיננסיים ואחרים ובעיקר חברות כרטיסי האשראי (בתחום האשראי הצרכני), חברות הביטוח, רשתות השיווק הקמעונאיות ומיזמים טכנולוגיים פיננסיים. חלק מהתחרות נעשית על ידי גופים שאינם מבוקרים על ידי בנק ישראל או שאינם מבוקרים כלל, ושאינם עובדים תחת המגבלות שחלות על הבנקים.

מוצרים ושירותים

אשראי פרטי: הבנק מציע ללקוחות מוצרי אשראי שונים המתאימים לצרכיהם ולשלבים השונים בחייהם. עדיין, רמת המינוף של משקי הבית בישראל נמוכה יחסית למדינות מפותחות בעולם, אולם המגמה הנה של עליית היקפי האשראי ועמה הסיכון.

מדיניות הבנק הינה לפעול לפיזור סיכון האשראי על ידי קביעת גובה מסגרות חשיפה בתיק האשראי. ניהול תיק האשראי מבוצע לפי שיקולי סיכון ותשואה מול סיכון.

לקוחות

הבנק ערוך להציע את שירותיו בהתאמה לקבוצות האוכלוסייה השונות במגזר.

ב. גישת הנהלה - מגזר משכנתאות

הבנק מציע הלוואות המיועדות לרכישת דירת מגורים או הלוואות הניתנות במשכון דירת מגורים או נכס אחר. ההלוואות ניתנות הן מכספי הבנק והן במסגרת תכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות 90 נציגויות הפועלות בסניפי לאומי ובמרחב הדיגיטלי הפועל במרחב על אזורי המשויכים לחטיבת המשכנתאות.

בנוסף לאומי מציע ללקוחות כל הבנקים אשר מתעניינים בלקיחת משכנתא או במחזור משכנתא, לקיים פגישת ייעוץ עם בנקאי המשכנתאות של לאומי ב-ZOOM מבלי הצורך להגיע לסניף, זאת בנוסף למשכנתא דיגיטלית אותה מציע הבנק, אשר מאפשרת ללקוח לקחת משכנתא ללא צורך בהגעה לסניפי לאומי (גם לא בשביל החתימה על מסמכי המשכנתא הסופיים).

ג. גישת הנהלה - מגזר בנקאות מסחרית

כללי

הבנקאות המסחרית - מתמחה במתן מכלול השירותים הפיננסיים לחברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) בכל ענפי המשק. בנוסף מטופלים לעיתים במגזר זה בעלי העניין של החברות העסקיות במגזר הכוללים את בעלי המניות ובעלי תפקידים בכירים.

השירות והשיווק לחברות אלה מתבצעים באופן פרטני הכולל, מימון עסקאות באמצעות מכשירי אשראי תפוזים לצרכים הייחודיים של הלקוחות, התאמת מוצרי השקעה ומכשירים פיננסיים לגידור סיכונים, מימון עסקאות סחר בינלאומי, וכן מימון חברות הזנק.

מבנה המגזר ומאפייניו

ניהול המגזר בארץ נעשה על ידי המערך לבנקאות מסחרית ומערך לאומיטק, אשר הינם חלק מהחטיבה העסקית. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח, שירותי התפעול ניתנים באמצעות עובדי חטיבת התפעול וכן באמצעות שירותים טכנולוגיים וכו'. המערך לבנקאות מסחרית עובד במודל עסקי של 12 מרכזי עסקים בפריסה גאוגרפית, מתוך מטרה לתת את השירות המיטבי ללקוח המסחרי בזמני תגובה קצרים. מערך לאומי טק פועל באמצעות מרכז עסקים לאומי טק הממוקם בהרצליה.

התפתחות בשווקים של המגזר ובמאפייני לקוחותיו

פעילותם העיקרית של לקוחות המגזר מבוצעת בשוק המקומי בענפי המשק השונים כגון: תעשייה, תשתיות, הייטק, מסחר ושירותים, נדל"ן ועוד, וכן בשווקים בחו"ל.

מוצרים ושירותים

למערך לבנקאות מסחרית ולמערך לאומיטק מגוון רחב של מוצרים המיועדים ללקוחותיהם השונים, הכולל בין היתר: מימון צרכי הון חוזר, מימון השקעות לזמן ארוך, מימון סחר חוץ, מימון נדל"ן מניב וליווי CONSTRUCTION LOAN, ניכיון חשבונות ופקטורינג, מימון מיזוגים ורכישות, ייעוץ בהשקעות ופאסיב ועוד. במערך לאומיטק מוצרי אשראי נוספים וייעודיים לחברות טכנולוגיה לרבות מימון ונצ'ר לנדינג ואשראי SAAS.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר בנקאות מסחרית הינם חברות עסקיות בינוניות מענפי המשק השונים: מסחר, תעשייה, נדל"ן, היי טק ועוד. כמו כן, משתייכים למגזר זה גם בעלי העניין בחברות אלו.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות מסחרית, לקוחות עם היקף מסגרות אשראי מאושרות של מעל 12.5 מיליון ש"ח ועד 150 מיליון ש"ח (כולל), ואו לקוחות עם מסגרות מאושרות של 250 מיליון ש"ח המיועדות למימון נדל"ן או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 20 מיליון ש"ח ועד 600 מיליון ש"ח. כמו כן, כולל המגזר חברות טכנולוגיה בכל היקף מסגרות אשראי ומחזור עסקים.

ד. גישת הנהלה - מגזר בנקאות עסקית

כללי

מגזר הבנקאות העסקית מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לתאגידים גדולים, חלקם בעלי פעילות רב לאומית. השירותים הניתנים מבוססים על מתן פתרון כולל לצרכי הלקוח, תוך ראיית מגוון עסקיו.

מבנה המגזר ומאפייניו

המגזר לבנקאות עסקית מנוהל בישראל על ידי המערך העסקי בחטיבה העסקית. המערך העסקי פועל באמצעות 3 סקטורים עסקיים: סקטור תיירות, טכנולוגיה, ביטחוניות ורשויות, סקטור כימיה, צריכה ופיננסיים וסקטור תעשייה, אנרגיה תחבורה ותשתיות. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח. המגזר מספק מגוון מקיף של שירותי בנקאות לכל סוגי החברות בענפים השונים. חשבונות הלקוחות מנוהלים בחטיבת התפעול, וכן ככל שרלוונטי בשלוחות הבנק בחו"ל. עסקאות מיוחדות/מורכבות כגון מימון רכישת אמצעי שליטה, בדיקת תכניות השקעה ומימון פרויקטים, פעילות סחר בין-לאומי, מימון חייבי חו"ל/חייבים מקומיים, עסקאות מימון המתבצעות בדרך של סינדיקציה, ועוד מלוות על ידי יחידות ייעודיות המתמחות בטיפול בעסקאות מסוג זה, בשל מורכבותן ורמת הסיכון הגלומה בהן.

התפתחויות בשוקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר העסקי מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים כוללים, בין השאר: מימון שוטף על פי צרכי הלקוחות, מימון השקעות לשימור הפעילות והרחבתה, מתן פתרונות בתחום המימון והסחר הבינלאומי (לרבות מימון בביטוח אשראי או חברות ביטוח פרטיות של פרויקטים בחו"ל), מימון מיזוגים ורכישות, העמדת מימון בעסקאות גדולות באמצעות ארגון סינדיקטים תוך שיתוף הגופים המוסדיים ובנקים ישראלים זרים, מכשירים פיננסיים להגנה מפני סיכונים מטבע, סיכונים ריבית ושינויים במחירי סחורות. כמו כן, הטיפול כולל יזום שירותים בנקאיים, לחברות, למנהלים ולעובדי החברות.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה מאופיינים ברובם במעמד מוביל בשוק ובדומיננטיות בתחום עיסוקם, החברות הן בחלקן ציבוריות ממגוון ענפי משק שונים, בעלות מבנה ארגוני מורכב הכולל מספר רבדים של ניהול ומוטת שליטה רחבה.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות עסקית, לקוחות עם היקף מסגרות מאושרות של מעל 150 מיליון ש"ח או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 600 מיליון ש"ח.

ה. גישת הנהלה - מגזר נדל"ן

כללי

מערך הנדל"ן מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחות שעיקר עיסוקם בתחום הבנייה והנדל"ן. מימון ענף הבנייה נעשה תוך שימוש במכשירים ובכלי ניתוח ייחודיים למגזר, תוך נקיטת מדיניות שקולה. מימון הפרויקטים נעשה במתכונת הליווי הסגור (Construction Loan), עם פיקוח ומעקב הדוקים ותוך שימת דגש על בחינה מדוקדקת של כל פרויקט.

מבנה המגזר ומאפייניו

הנדל"ן בלאומי מנוהל בישראל ברובו על ידי מערך בנייה ונדל"ן בחטיבה העסקית. המערך מספק מגוון מקיף של שירותי בנקאות לחברות הבנייה וליזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק. חשבונות הלקוחות מנוהלים בחטיבת התפעול. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח.

התפתחויות בשוקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, הפעילות הכלכלית במשק המקומי המשיכה לצמוח, אך תוך האטה בקצב ביחס לשנות ההתאוששות החזקה ממשבר הקורונה (2021-2022). זאת, בין היתר ברקע עליית הריבית בארץ ובעולם במהלך 2022-2023 (ריבית ב"י עומדת בחודש דצמבר 2023 על 4.75% לעומת 0.1% עד ראשית 2022), התגברות אי הוודאות הכלכלית-פוליטית בארץ ולאור האטה בפעילות יצוא ההיי-טק של ישראל.

מלחמת "חרבות ברזל" מגלמת השפעה שלילית משמעותית על פעילות המשק, כאשר חומרת ההשפעה תהיה תלויה, בין היתר, במשך הזמן ובהיקף אזורי הארץ אשר יושפעו מהמלחמה באופן ישיר, במידת הפגיעה באוכלוסייה ובתגובת המדיניות הכלכלית על חלקיה השונים. הפגיעה בפעילות הכלכלית משקפת השפעות שליליות הן על "צד ההיצע" של המשק ועל "צד הביקוש". בצד ההיצע ניתן להצביע, בין היתר, על גיוס ממושך של עובדים למילואים, ירידה חדה בזמינות של עובדים לא-ישראלים למשק (בדגש על ענפי הבנייה והחקלאות) ופגיעה בתשתית הכלכלית סמוכה לגבולות. בצד הביקוש חלה ירידה ניכרת באמון הצרכנים וביטחון העסקים, תוך כדי השפעה שלילית ניכרת על הביקוש המצרפי במשק, וזאת לצד קיטון ביצוא.

בתרחיש הבסיס, שלפיו המלחמה תימשך בעצימות גבוהה עד ראשית 2024 ותוסיף להתרכז בעיקר בחזית מול רצועת עזה, צפויה התאוששות הדרגתית במהלך 2024 מנזקי המלחמה, אם כי איטית יותר בהשוואה להתאוששות המשק ממשבר הקורונה. בתרחיש זה, צפוי שיעור הצמיחה בשנת 2024 להסתכם בכ-1.0%. חולשת הביקוש צפויה לתמוך בהתמתנות האינפלציה חזרה לתוך יעד יציבות המחירים ולהוביל גם למספר הורדות ריבית על ידי בנק ישראל במהלך 2024. התפתחויות אלה, צפויות להשפיע במידה רבה על פעילות שוק הנדל"ן המקומי.

מערך הנדל"ן מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

בתחום הבנייה למגורים, ערב המלחמה ניכרה האטה מסוימת בהתחלות הבנייה, לצד עלייה איטית בגמר הבנייה, שעדיין נמוך יחסית לצרכי הדיור השוטפים השנתיים של המשק. ההאטה בהתחלות באה במידה רבה בתגובה להיחלשות הביקוש בשוק, ברקע סביבת אינפלציה וריבית גבוהות יחסית, ולאור הירידה המתונה שחלה במחירי הדירות. המלחמה הובילה לירידה חדה הן ברכישת דירות במשק והן בפעילות הבנייה למגורים. היחלשות הביקוש צפויה להוביל להמשך ירידה במחירי הדירות ברבעונים הקרובים. בטווח הבינוני, לעומת זאת, עשויה לחול עלייה מחודשת במחירים, ברקע הצפי להתאוששות הדרגתית של הביקוש בשוק ולאור הצפי להמשך חולשה ניכרת בפעילות הבנייה למגורים (בפרט לאור בעיית זמינות של עובדים לא-ישראלים) אשר עלולה לפגוע בהיצע הדיור העתידי.

שוק הנדל"ן המסחרי מושפע במידה רבה מהתפתחויות בצריכה הפרטית ומההעדפות של משקי הבית. במהלך 2023 ועד ערב המלחמה, חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, לאור ההרעה בסביבת המאקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכח הקנייה של הציבור, לצד התגברות חוסר הוודאות הכלכלית והיחלשות הסנטימנט הצרכני) והמשך התרחבות נתח הסחר המקוון. הפגיעה באמון הצרכנים בעקבות המלחמה הסבה פגיעה נוספת לפעילות ענפי המסחר הקמעונאי. החולשה בענפים אלה צפויה להימשך, להכביד על פעילות המרכזים המסחריים ועלולה אף להוביל לירידה בביקוש לשטחי מסחר במהלך השנה הקרובה. עיקר ההשפעה השלילית עשויה להיות מורגשת במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים.

שוק המשרדים חווה האטה בביקוש מאז המחצית השנייה של 2022 ולתוך 2023, לרבות ירידה ממשית במחירי השכירות בתל-אביב. ההאטה בביקוש למשרדים צפויה להימשך בשנה הקרובה, ברקע ההרעה המשמעותית בסביבת המאקרו, לאור השפעות המלחמה על הצמיחה במשק וכן לאור ההאטה בפעילות ענף שירותי ההייטק. ההאטה בביקוש לצד צפי להמשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל-אביב ובאזור ירושלים), הם גורמים שצפויים להוביל לירידה במחירים ובתפוסות בשוק במהלך השנה הקרובה.

בשנת 2023, צפויה הפעילות בתחום הנדל"ן להיות מושפעת מהגורמים הבאים: המצב המאקרו כלכלי; שינויים רגולטוריים, במיוחד אלו הנוגעים לשוק המגורים; המשך מימוש התכניות הממשלתיות בדגש על תחום הדיור, השלמת פרויקטי בנייה וכן מהיקפי ההשקעות של המדינה בתחום התשתיות הלאומיות.

מוצרים ושירותים

המימון בתחום הבנייה והנדל"ן נעשה על ידי שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים בתהליך קבלת ההחלטות והבקרה אחר הליווי הפיננסי הניתן לפרויקטים ולנכסים השונים. המימון נעשה תוך מכוונות לגיוון תיק האשראי והבחנה בין המגזרים השונים - מגורים, נכסים מניבים ביעוד למסחר ומשרדים, בנייה לתעשייה ומסחר. מימון פרויקטים במהלך תקופת ההקמה ובמיוחד למגורים יבוצע ככלל בשיטת הליווי הסגור (Construction Loan) המאפשרת פיקוח צמוד בתדירות גבוהה על הפרויקט המלווה.

כמו כן, במסגרת המימון של תחום הבנייה והנדל"ן, המגזר מטפל בליווי עסקאות נדל"ן בחו"ל, במתן אשראי, בליווי הייזום והפיתוח של פרויקטים בנדל"ן ומלונאות, זאת באמצעות שלוחת הבנק באנגליה וגיוסים אותם מבצע הבנק באמצעות שיתופי פעולה בארה"ב.

מימון הפעילות העסקית במוקדים העיקריים של הבנק בחו"ל, תורם לפיזור סיכונים באמצעות חשיפה לסביבות מאקרו כלכליות שונות ולמאפיינים שונים של לקוחות. על כן, תמהיל מימון הנדל"ן של הבנק, מורכב גם מעסקאות של שלוחת הבנק באנגליה וגיוסים אותם מבצע הבנק באמצעות שיתופי פעולה בארה"ב.

לקוחות

לקוחות המערך הן החברות הגדולות והבינוניות במשק בתחום ייזום הנדל"ן, קבלנות הביצוע והתשתית וחברות עסקיות נבחרות העוסקות בייזום נדל"ן וקבלנות ובתחום הנכסים המניבים.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

1. גישת הנהלה – מגזר שוקי הון

כללי

הניהול הפיננסי של הבנק והקבוצה, כולל את ניהול חדר העסקות וכן מעניק שירותים שונים לבנקים ומשקיעים מוסדיים ומשמש כ"מנהל לקוח" עבורם. להלן תחומי הפעילות העיקריים של המגזר:

- ניהול הנוסטרו על דרך של השקעת האמצעים הכספיים העצמיים של הבנק במכשירי השקעה סחירים ולא סחירים וניהול ההשקעות הישירות במניות של חברות סחירות ושאינן סחירות, כאשר ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע על ידי לאומי פרטנרס.
- ניהול חדר עסקות, המספקים שירותי מסחר ללקוחות הבנק, ובכלל זה עשיית שוק, בעיקר במטבעות, בניירות ערך, ובמכשירים נגזרים.
- ניהול המקורות והשימושים והנזילות.
- ניהול החשיפות לסיכוני השוק – לרבות ניהול חשיפות בסיס, ריבית ונזילות.
- ניהול מחירים על ידי קביעת מחירי המעבר (Transfer Prices), ותמחור עסקאות פיננסיות מיוחדות.
- ניהול הפעילות הבנקאית של לקוחות מוסדיים ותאגידים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון.
- פיתוח מכשירים פיננסיים.

מבנה המגזר

הניהול הפיננסי מבוצע על ידי חטיבת שוקי הון, שמרכזת ומתאמת את הנושא ברמת הקבוצה. פעילות הניהול הפיננסי כוללת את ניהול התיק הבנקאי ואת התיק למסחר, וכן מתן שירות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים לרבות הלקוחות המוסדיים. הפעילות בתיק הבנקאי מנוהלת במערך ניהול פיננסי וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, ואת החשיפות לסיכוני שוק ונזילות ותיקי הנוסטרו. הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקות ויחידות הנוסטרו בשקלים ובמט"ח.

הכלים המרכזיים לניהול התיק הבנקאי הינם מחירי מעבר, פעילות בתיק הנוסטרו הזמין למכירה, התיק לפדיון ושימוש במכשירים נגזרים.

תחומי האחריות העיקריים של אגף ALM הם ניהול ההון הפיננסי של הבנק והחשיפות לסיכוני שוק, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית וסיכון הנזילות, וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מדיניות מחירי המעבר. מדיניות זו נקבעת בהתאם לצורכי הבנק, לתכנון וניהול תמהיל המקורות והשימושים ולהתפתחויות בסביבה העסקית ובתחזיות. במסגרת זו נקבעת גם המתודולוגיה להתחשבות בין מרכזי הרווח, וכן מתומחרות עסקאות מורכבות ומיוחדות.

הניהול השוטף של הנזילות מיושם בהתאם למדיניות הבנק ועל פי ההוראות המחייבות. הניהול מתבצע על ידי יחידה ייעודית שתפקידה המרכזי הינו תכנון וניהול אופטימלי של יתרות הנזילות, בכפוף לתיאבון הסיכון, תוך הבטחת רמת נזילות המאפשרת פעילות עסקית, עמידה בכל ההתחייבויות הכספיות של הבנק בסביבה עסקית רגילה, וגם בתרחישי קיצון. המדידה, הניתוח, התכנון, והדיווח מתבצע באמצעות מערכת לניהול סיכונים OneSumX, המספקת מידע רחב על כל הפעילות הפיננסית של הבנק ועל סיכוני השוק והנזילות הגלומים בה. המערכת מאפשרת בחינה ומעקב אחר ההשפעה של תרחישים שונים (מחיר וכמות), על הרווחיות הפיננסית והון הבנק.

לתיאור עיקרי מדיניות ההשקעות בניירות ערך (נוסטרו) ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון [סעיף נירות ערך](#).

רווח המגזר

רווח המגזר מושפע בעיקר מפעילות הנוסטרו, חדר העסקות וניהול ALM ומניהול לקוחות ותאגידים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון וכן התוצאות של החברות הכלולות הריאליות. להלן המרכיבים העיקריים של הרווח הנקי:

- התוצאות של ניהול סיכוני השוק, ובכלל זה השינויים החלים במחירי המעבר. הכנסות והוצאות כתוצאה משינויים במחירי המעבר נזקפים במלואם למגזר הפיננסי, שאליו מועברים גם כל סיכוני השוק ממגזרי הפעילות האחרים.
- רווחים/הפסדים ממימוש ניירות ערך והפרשות לירידת ערך בגין ירידת ערך של ניירות ערך שאינן בעלות אופי זמני ורווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי שוק של ניירות ערך למסחר.
- התאמות לשווי שוק של מכשירים נגזרים.
- השפעות הפרשי שער מט"ח/שקל ומדד המחירים לצרכן, לרבות התאמות מתרגום של ההשקעות בחו"ל כולל השפעת המס המתאיח.
- הכנסה הנובעת מפעילות עשיית שוק.
- הכנסות/הוצאות הנובעות מהשקעת יעודות לפנסיה, לחופשת יובל, וחופשה רגילה.
- עלויות מסוימות הקשורות להתחייבויות פנסיוניות המחושבות על בסיס אקטוארי.
- רווחי חברות כלולות.

ההוצאות התפעוליות של המגזר כוללות בעיקר את ההוצאות התפעוליות הישירות וכן הוצאות עקיפות, הכרוכות בניהול סיכוני השוק, ניהול תיקי ניירות הערך העצמיים (הנוסטרו), וניהול חדר העסקות.

מוצרים ושירותים

עיקר הפעילות במגזר זה היא שירותי קסטודי, ברוקראז' ונגזרים סחירים ולא סחירים. כמו כן, הבנק נותן שירותים תפעוליים לחברות ניהול קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השקעה.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם חברות ביטוח, קופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה, קרנות נאמנות, קרנות סל, בנקים מסחריים ובנקים להשקעות, וכן לקוחות אחרים הפעילים באופן אינטנסיבי בשוקי ההון.

שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

		2021			2022			2023			
		יתרה	הכנסות	שיעור	יתרה	הכנסות	שיעור	יתרה	הכנסות	שיעור	
		ממוצעת ^(ב)	ריבית	הכנסה	ממוצעת ^(ב)	ריבית	הכנסה	ממוצעת ^(ב)	ריבית	הכנסה	
		במיליוני ש"ח			באחוזים			במיליוני ש"ח			באחוזים
נכסים נושאי ריבית											
אשראי לציבור ^(ג)											
	בישראל	289,306	9,658	3.34	14,842	350,329	6.16	24,360	395,467	6.16	24,360
	מחוץ לישראל	22,976	879	3.83	466	10,617	7.94	594	7,483	7.94	594
	סך הכל ^(ד)	312,282	10,537	3.37	15,308	360,946	6.19	24,954	402,950	6.19	24,954
אשראי לממשלה											
	בישראל	843	26	3.08	46	1,160	4.47	54	1,209	4.47	54
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	843	26	3.08	46	1,160	4.47	54	1,209	4.47	54
פיקדונות בבנקים											
	בישראל	11,234	58	0.52	215	15,929	4.07	613	15,072	4.07	613
	מחוץ לישראל	184	-	-	-	185	-	-	243	-	-
	סך הכל	11,418	58	0.51	215	16,114	4.00	613	15,315	4.00	613
פיקדונות בבנקים מרכזיים											
	בישראל	118,717	119	0.10	1,693	132,593	4.41	3,478	78,781	4.41	3,478
	מחוץ לישראל	1,949	3	0.15	5	993	5.13	2	39	5.13	2
	סך הכל	120,666	122	0.10	1,698	133,586	4.42	3,480	78,820	4.42	3,480
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר											
	בישראל	5,333	6	0.11	33	2,473	4.47	127	2,839	4.47	127
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	5,333	6	0.11	33	2,473	4.47	127	2,839	4.47	127
אג"ח מוחזקות לפדיון וזמינות למכירה ^(ה)											
	בישראל	71,080	784	1.10	1,411	79,347	3.68	4,167	113,356	3.68	4,167
	מחוץ לישראל	5,634	117	2.08	27	1,108	-	-	-	-	-
	סך הכל	76,714	901	1.17	1,438	80,455	3.68	4,167	113,356	3.68	4,167
אג"ח למסחר ^(ו)											
	בישראל	2,744	22	0.80	57	2,981	3.57	260	7,276	3.57	260
	מחוץ לישראל	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	סך הכל	2,744	22	0.80	57	2,981	3.57	260	7,276	3.57	260
סך כל הנכסים נושאי ריבית											
	חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	5,647			6,074			6,188			
	נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ז)	52,079			65,432			72,760			
	סך כל הנכסים^(א)	587,726	11,672		18,795	669,221		33,655	700,713		
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות מחוץ לישראל											
		30,743	999	3.25	498	12,903	7.68	596	7,765	7.68	596

ראה הערות [בעמוד 360](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

2021		2022		2023	
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית ^(ב)	יתרה ממוצעת ^(א)	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית ^(ב)	יתרה ממוצעת ^(א)
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
0.37 ^(א)	810	221,711 ^(א)	1.57 ^(א)	4,386	279,202 ^(א)
0.02 ^(א)	15	86,161 ^(א)	1.16 ^(א)	1,254	108,114 ^(א)
0.59	795	135,550	1.83	3,132	171,088
0.30	37	12,382	0.56	18	3,191
0.10	8	8,385	0.11	2	1,874
0.73	29	3,997	1.21	16	1,317
0.36 ^(א)	847	234,093 ^(א)	1.56 ^(א)	4,404	282,393 ^(א)
פיקדונות הממשלה					
1.05	2	191	0.73	2	275
-	-	9	-	-	-
1.00	2	200	0.73	2	275
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
0.07	10	14,362	0.06	11	16,953
-	-	-	-	-	-
0.07	10	14,362	0.06	11	16,953
פיקדונות מבנקים					
0.07	4	5,935	0.51	33	6,465
-	-	137	-	-	39
0.07	4	6,072	0.51	33	6,504
נ"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר					
0.28	2	703	1.80	61	3,388
-	-	253	-	-	-
0.21	2	956	1.80	61	3,388
אגרות חוב					
3.36	461	13,707	4.63	1,073	23,165
-	-	-	-	-	-
3.36	461	13,707	4.63	1,073	23,165
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
0.49 ^(א)	1,326	269,390 ^(א)	1.68 ^(א)	5,584	332,678 ^(א)
		244,767			252,103
		2,510			1,694
		31,958			35,665
		1,326	548,625	5,584	622,140
		39,101			47,081
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
		1,326	587,726	5,584	669,221
		1,326			17,658
		10,346	587,726	13,211	686,879
פער הריבית					
תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית^{(א)(ב)}					
1.88	9,384	499,257	2.18	12,731	584,812
3.13	962	30,743	3.72	480	12,903
1.95	10,346	530,000	2.21	13,211	597,715
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					
0.29	37	12,781	0.56	18	3,230

ראו הערות [בעמוד 360](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

2021			2022			2023		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(א)	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(א)	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(א)
באחוזים			במיליוני ש"ח			באחוזים		
מטבע ישראלי לא צמוד								
1.89	6,954	368,295	2.80	12,186	434,967	5.58	24,832	445,361
(0.20) ^(א)	(351)	178,691 ^(א)	(1.09) ^(א)	(2,547)	233,554 ^(א)	(3.62)	(10,750)	296,619
פער הריבית			1.71 ^(א)			1.96		
מטבע ישראלי צמוד מדד								
5.30	2,694	50,822	7.48	4,232	56,585	5.75	3,593	62,458
(3.84)	(696)	18,130	(5.74)	(1,364)	23,756	(4.07)	(1,135)	27,864
פער הריבית			1.74			1.68		
מטבע חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)								
1.28	1,025	80,140	2.01	1,879	93,260	4.36	4,634	106,181
(0.40)	(242)	59,788	(2.29) ^(א)	(1,655)	72,138 ^(א)	(4.92)	(5,773)	117,446
פער הריבית			(0.28) ^(א)			(0.56)		
סך פעילות בישראל								
2.14	10,673	499,257	3.13	18,297	584,812	5.38	33,059	614,000
(0.50) ^(א)	(1,289)	256,609 ^(א)	(1.69) ^(א)	(5,566)	329,448 ^(א)	(4.00)	(17,658)	441,929
פער הריבית			1.44 ^(א)			1.38		

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

2022 לעומת 2021		2022 לעומת 2023			
שינוי נטו	גידול (קטסון) בגלל שינוי ^(ה)	שינוי נטו	גידול (קטסון) בגלל שינוי ^(ה)	מחיר	כמות
במיליוני ש"ח					
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור					
5,184	2,599	2,585	9,518	6,738	2,780
(413)	129	(542)	128	377	(249)
4,771	2,728	2,043	9,646	7,115	2,531
נכסים נושאי ריבית אחרים					
2,440	2,079	361	5,244	5,879	(635)
(88)	(11)	(77)	(30)	(16)	(14)
2,352	2,068	284	5,214	5,863	(649)
7,123	4,796	2,327	14,860	12,978	1,882
סך הכל הכנסות הריבית					
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
3,576	2,673	903	11,292	7,088	4,204
(19)	33	(52)	(18)	(18)	-
3,557	2,706	851	11,274	7,070	4,204
התחייבויות נושאות ריבית אחרות					
701	341	360	800	467	333
701	341	360	800	467	333
4,258	3,047	1,211	12,074	7,537	4,537
2,865	1,749	1,116	2,786	5,441	(2,655)
סך הכל הוצאות הריבית					
סך הכל ריבית, נטו					

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגזרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של (3,821) מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2022 - (1,666) מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2021 - 1,441 מיליון ש"ח).
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי ריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות בסך של 393 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (31 בדצמבר 2022 - 481 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2021 - 526 מיליון ש"ח).
- (י) התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (NIM) לרבעון הרביעי לשנת 2023 ולשנת 2022 הינה כ-2.42% וכ-2.44%, בהתאמה.
- (יא) סך הנכסים ברבעון הרביעי של שנת 2023 ושל שנת 2022 עמדו על סך 711,831 מיליון ש"ח ו-700,298 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (יב) סוג מחדש. במהלך הרבעון הראשון של 2023 בוצע שינוי סיווג בין פיקדונות נושאי ריבית ואלו שאינם נושאי ריבית. מטעמי השוואתיות, ביצע הבנק התאמה לא מהותית במספרי השוואה. לאמור לא הייתה כל השפעה על הרווח והפסד וההון של הבנק. לפרטים נוספים ראה [ביאור 19](#).

זוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2022				2023				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
3,361	4,026	4,978	6,430	7,572	8,663	8,758	8,662	הכנסות ריבית
462	901	1,564	2,657	3,644	4,379	4,823	4,812	הוצאות ריבית
2,899	3,125	3,414	3,773	3,928	4,284	3,935	3,850	הכנסות ריבית, נטו
(40)	126	99	313	406	318	991	668	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,939	2,999	3,315	3,460	3,522	3,966	2,944	3,182	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית								
14	688	(56)	762	25	483	435	336	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
930	872	872	861	948	890	963	936	עמלות
6	(3)	39	33	98	39	3	25	הכנסות (הוצאות) אחרות
950	1,557	855	1,656	1,071	1,412	1,401	1,297	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות								
1,005	961	998	971	845	915	852	872	משכורות והוצאות נלוות
364	315	323	355	341	361	449	390	אחזקה ופחת בניינים וציוד
425	365	350	403	443	407	421	598	הוצאות אחרות
1,794	1,641	1,671	1,729	1,629	1,683	1,722	1,860	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,095	2,915	2,499	3,387	2,964	3,695	2,623	2,619	רווח לפני מיסים
483	1,007	908	1,166	889	1,364	866	869	הפרשה למיסים על הרווח
1,612	1,908	1,591	2,221	2,075	2,331	1,757	1,750	רווח לאחר מיסים
7	84	191	105	(1,094)	122	10	76	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) נטו, של חברות כלולות לאחר השפעת המס
רווח נקי:								
1,619	1,992	1,782	2,326	981	2,453	1,767	1,826	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(10)	-	-	-	-	-	-	-	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
1,609	1,992	1,782	2,326	981	2,453	1,767	1,826	המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים):								
1.11	1.36	1.15	1.51	0.64	1.59	1.15	1.20	רווח נקי בסיסי ומדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי

שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
2022				2023			
1	2	3	4	1	2	3	4
במיליוני ש"ח							
(164)	(111)	(134)	(21)	17	19	122	192
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי							
124	237	233	334	389	299	869	476
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי							
(40)	126	99	313	406	318	991	668
סך כל ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי							
מזה:							
1	42	(21)	218	351	112	722	365
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי							
(7)	14	47	58	13	31	75	102
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור							
(48)	63	70	27	74	174	197	204
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר							
14	7	3	10	(32)	1	(3)	(3)
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים, ממשלות ואגרות חוב							
(40)	126	99	313	406	318	991	668
סך כל ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי							
יחסים באחוזים^(א):							
(0.18)	(0.12)	(0.14)	(0.02)	0.02	0.02	0.12	0.18
שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור							
(0.04)	0.14	0.11	0.32	0.41	0.31	0.95	0.63
שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור							
^(א) -	0.07	0.03	0.18	0.08	0.14	0.17	0.12
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור							
0.16	5.07	2.29	13.80	6.24	10.58	11.20	7.44
שיעור המחיקות נטו בגין הפסדי אשראי לציבור							

(א) על בסיס שנתי.
(ב) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.

הכנסות שאינן מריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
2022				2023			
1	2	3	4	1	2	3	4
במיליוני ש"ח							
14	688	(56)	762	25	483	435	336
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית							
930	872	872	861	948	890	963	936
עמלות							
6	(3)	39	33	98	39	3	25
הכנסות (הוצאות) אחרות							
950	1,557	855	1,656	1,071	1,412	1,401	1,297
סך הכל							

עמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2022				2023				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
162	163	159	167	159	152	158	147	ניהול חשבון
94	94	102	94	98	104	105	76	כרטיסי אשראי
199	161	157	147	155	136	149	151	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים
60	52	50	49	46	45	47	46	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
24	25	23	25	24	25	25	25	ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים
63	53	49	46	73	59	65	51	טיפול באשראי
120	122	124	111	143	118	124	116	הפרשי המרה
32	31	33	35	43	38	40	39	פעילות סחר חוץ
1	2	1	1	1	1	1	2	הכנסות נטו משירות תיקי אשראי
12	11	11	12	10	11	10	10	דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות
134	132	137	148	169	173	211	248	עמלות מעסקי מימון
29	26	26	26	27	28	28	25	עמלות אחרות
930	872	872	861	948	890	963	936	סך כל העמלות

הוצאות שכר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
2022				2023				
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני ש"ח								
920	882	918	882	754	831	766	781	שכר ונלוות
85	79	80	89	91	84	86	91	הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה
1,005	961	998	971	845	915	852	872	סך הכל הוצאות שכר

מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני

								31 בדצמבר
2022				2023				
1	2	3	4	1	2	3	4	
								במיליוני ש"ח
								נכסים
164,974	171,948	183,625	186,569	134,381	116,678	101,311	105,476	מזומנים ופיקדונות בבנקים
								<u>ניירות ערך:</u>
9,710	14,030	14,528	14,528	14,790	15,054	15,834	15,406	אגרות חוב מוחזקות לפדיון
78,149	66,074	57,500	61,809	76,284	91,303	103,740	126,137	אגרות חוב זמינות למכירה
4,191	4,385	4,414	4,353	4,367	4,360	4,684	4,828	מניות שאינן למסחר
2,310	2,679	3,230	2,260	3,933	7,323	7,121	13,677	ניירות ערך למסחר
94,360	87,168	79,672	82,950	99,374	118,040	131,379	160,048	סך הכל ניירות ערך
2,882	2,006	1,345	3,034	3,282	1,278	2,930	3,053	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
354,578	369,811	387,919	389,768	409,136	415,047	423,477	426,203	אשראי לציבור
(4,803)	(4,887)	(4,896)	(4,986)	(5,319)	(5,482)	(6,216)	(6,717)	הפרשה להפסדי אשראי
349,775	364,924	383,023	384,782	403,817	409,565	417,261	419,486	אשראי לציבור, נטו
1,153	1,314	1,272	1,109	1,123	1,194	1,356	1,806	אשראי לממשלות
1,027	4,438	4,867	4,947	3,786	3,976	4,078	4,014	השקעות בחברות כלולות
2,640	2,678	2,698	2,735	2,767	2,792	2,795	2,874	בניינים וציוד
19,997	26,972	41,359	26,638	26,959	26,173	32,615	27,410	נכסים בגין מכשירים נגזרים
6,727	6,232	6,256	6,402	6,988	7,161	7,036	7,330	נכסים אחרים
25,896	-	-	-	-	-	-	-	נכסים המוחזקים למכירה
669,431	667,680	704,117	699,166	682,477	686,857	700,761	731,497	סך כל הנכסים
								התחייבויות והון
516,711	532,737	546,706	557,084	532,906	533,977	544,519	567,824	פיקדונות הציבור
26,482	23,701	25,427	22,306	24,042	19,793	16,068	20,776	פיקדונות מבנקים
316	332	275	247	383	190	213	160	פיקדונות מממשלות
2,055	2,862	5,632	3,952	4,739	11,007	16,853	13,776	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
21,459	23,678	27,613	27,805	28,288	31,585	27,569	32,114	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
20,445	23,954	37,308	23,311	25,601	23,107	28,503	26,636	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
15,797	13,351	13,107	15,018	16,722	15,422	14,513	15,709	התחייבויות אחרות
23,305	-	-	-	-	-	-	-	התחייבויות המוחזקות למכירה
626,570	620,615	656,068	649,723	632,681	635,081	648,238	676,995	סך כל ההתחייבויות
42,433	47,060	48,044	49,438	49,791	51,771	52,518	54,497	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
428	5	5	5	5	5	5	5	זכויות שאינן מקנות שליטה
42,861	47,065	48,049	49,443	49,796	51,776	52,523	54,502	סך כל ההון
669,431	667,680	704,117	699,166	682,477	686,857	700,761	731,497	סך כל ההתחייבויות וההון

זוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2019-2023 - מידע רב שנתי

2019	2020	2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח					
11,437	10,175	11,672	18,795	33,655	הכנסות ריבית
2,596	1,452	1,326	5,584	17,658	הוצאות ריבית
8,841	8,723	10,346	13,211	15,997	הכנסות ריבית, נטו
609	2,552	(812)	498	2,383	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,232	6,171	11,158	12,713	13,614	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
1,686	1,026	1,714	1,408	1,279	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,225	3,281	3,506	3,535	3,737	עמלות
170	59	291	75	165	הכנסות אחרות
5,081	4,366	5,511	5,018	5,181	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות					
4,325	3,742	4,242	3,935	3,484	משכורות והוצאות נלוות
1,580	1,602	1,535	1,357	1,541	אחזקה ופחת בניינים וציוד
2,003	1,702	1,651	1,543	1,869	הוצאות אחרות
7,908	7,046	7,428	6,835	6,894	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
5,405	3,491	9,241	10,896	11,901	רווח לפני מיסים
1,830	1,356	3,275	3,564	3,988	הפרשה למיסים על הרווח
3,575	2,135	5,966	7,332	7,913	רווח לאחר מיסים
(15)	(13)	101	387	(886)	חלקו של התאגיד הבנקאי ב(הפסדים) רווחים של חברות כלולות לאחר השפעת המס
רווח נקי					
3,560	2,122	6,067	7,719	7,027	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(38)	(20)	(39)	(10)	-	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3,522	2,102	6,028	7,709	7,027	המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים):					
2.37	1.44	4.15	5.14	4.58	רווח נקי בסיסי המיוחס לבעלי מניות הבנק
2.37	1.44	4.15	5.14	4.58	רווח נקי מדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר - מידע רב שנתי

2019	2020	2021	2022	2023	
במיליוני ש"ח					
					נכסים
76,213	136,194	197,402	186,569	105,476	מזומנים ופיקדונות בבנקים
					ניירות ערך:
5,445	7,002	8,031	14,528	15,406	אגרות חוב מוחזקות לפדיון
72,268	76,927	71,430	61,809	126,137	אגרות חוב זמינות למכירה
3,712	4,335	4,344	4,353	4,828	מניות שאינן למסחר
3,524	4,033	3,122	2,260	13,677	ניירות ערך למסחר
84,949	92,297	86,927	82,950	160,048	סך הכל ניירות ערך
1,117	3,019	2,447	3,034	3,053	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
285,806	300,631	347,391	389,768	426,203	אשראי לציבור
(3,328)	(5,290)	(4,512)	(4,986)	(6,717)	הפרשה להפסדי אשראי
282,478	295,341	342,879	384,782	419,486	אשראי לציבור, נטו
744	632	940	1,109	1,806	אשראי לממשלות
765	795	1,113	4,947	4,014	השקעות בחברות כלולות
3,043	2,932	2,720	2,735	2,874	בניינים וציוד
16	15	14	-	-	מוניטין
10,970	15,252	14,027	26,638	27,410	נכסים בגין מכשירים נגזרים
8,486	9,558	7,985	6,402	7,330	נכסים אחרים
468,781	556,035	656,454	699,166	731,497	סך כל הנכסים
					התחייבויות והון
373,644	447,031	537,269	557,084	567,824	פיקדונות הציבור
6,176	15,143	25,370	22,306	20,776	פיקדונות מבנקים
315	208	300	247	160	פיקדונות מממשלות
123	605	2,282	3,952	13,776	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
19,958	16,303	15,428	27,805	32,114	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
11,528	17,315	15,551	23,311	26,636	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
21,163	21,335	18,202	15,018	15,709	התחייבויות אחרות
432,907	517,940	614,402	649,723	676,995	סך כל ההתחייבויות
468	431	442	5	5	זכויות שאינן מקנות שליטה
35,406	37,664	41,610	49,438	54,497	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
35,874	38,095	42,052	49,443	54,502	סך כל ההון
468,781	556,035	656,454	699,166	731,497	סך כל ההתחייבויות וההון

מילון מונחים

מונח	הגדרה
א	
אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
איגוח	פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח, באמצעות אגרות חוב.
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אנשים פרטיים	יחידים שאינם תאגידים (רשומים או לא רשומים) ואינם עוסקים בפעילות עסקית. אנשים פרטיים מוגדרים בהתאם להוראות בנק ישראל כך שבקטגוריה זו נכללות הלוואות ליחידים שאינן למטרות עסקיות אשר מסווגים לענף משק אנשים פרטיים בהתאם להגדרות אחידות של הלמ"ס לרבות משקי בית ובנקאות פרטיות.
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים.
אשראי on call	אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.
אשראי דוקומנטרי מותנה - SBLC	אשראי דוקומנטרי מותנה הוא ערבות בנקאית בניסוח של אשראי דוקומנטרי מסחרי, אשר מטרתו העיקרית היא להבטיח ביצוע תשלום. אשראי דוקומנטרי מותנה דומה לערבות בכך שהוא מהווה התחייבות של בנק לשלם את הסכום הנקוב בו כנגד מסמך דרישת תשלום מהמוטב, בעוד שלאשראי דוקומנטרי מסחרי בו נדרשת הצגת מסמכים שונים על מנת להפוך את התחייבות הבנק למוחלטת.
אשראי נחות	אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

מונח

הגדרה

אשראי לא צובר

אשראי מאזני הנבחן על בסיס פרטני, ואשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב הנבחן על בסיס פרטני יסווג כלא צובר בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים רצופים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה.

אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי לא צובר אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו. בנוסף, חוב לא צובר ייחשב גם חוב שנבחן פרטנית ואשר תנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי.

ב

באזל 2/באזל 3

הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.

ה

הון עצמי רובד 1

הון על בסיס מתמשך - going concern capital. הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הון פיקוחי

הון המשמש לחישוב יחס הלימות הון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).

הון רובד 2

שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי הון כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי הון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible - CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושיומרו למניות הבנק בקרות אירוע מוכן (point of non viability). בנוסף, במסגרת הון זה נכללים פריטים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

החשיפה בעת הכשל

EAD - (Exposure At Default)

ההיקף הצפוי של חשיפתו של צד נגדי בעת כשל אשראי.

מונח	הגדרה
הסכמי רכש/מכר חוזר (Repurchase agreement or reverse repurchase)	הסכמי ריפוי אלה הם הסכמים לרכישה או למכירת נייר ערך תמורת מזומנים או ניירות ערך כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.
הפרשה פרטנית	הפרשה שנקבעת לגבי כל חוב שנבחן פרטנית, למעט הלוואות לדיור (ובכלל זה כל חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי וכפוף לבחינה פרטנית בהתאם למדיניות הבנק). סכום ההפרשה נאמד בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהווון בשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של החוב או כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון או כאשר צפויה תפיסת נכס, בהתאם לשווי הוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ותוך הפעלת מקדמי ביטחון זהירים. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את הלוויים הרלוונטיים.
הפרשה קבוצתית	הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם לא צוברים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות באומדני הבנק ביחס לסבירות הניצול של הפריטים החוץ מאזניים השונים.
חובות	סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לוויים שכוללת אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC). חבות מחושבת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 של הפיקוח על הבנקים.
חוב בפיגור	פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החוב נמצא בפיגור אם הוא (כולו או חלקו) לא נפרע תוך 30 יום מהמועד שנקבע לפירעון. לעניין זה, חוב בחשבון עובר ושב ייחשב כחוב בפיגור, אם חריגות ממסגרות אשראי מאושרות לא תיפרענה תוך 30 יום ממועד היווצרותן או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה שנקבעה על ידי הנהלת הבנק.
חוזה אופציה	מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT). חוזה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים. חוזה מכר הוא הזכות למכור כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים.
חישוב אקטוארי	כל חישוב הנותן ביטוי לתנאי אי וודאות, כלומר, מותאם לסיכון. לדוגמא, משקף את ניסיון העבר והערכת ההנהלה לגבי מועדי הפרישה הצפויים של עובדי הבנק וההטבות הצפויות עם הפרישה, המיוחסות ליניארית על פני תקופת העבודה הצפויה.

הגדרה	מונח
<p>חשיפות אלו נובעות ממחויבות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמאות לחשיפות אלו הן, בין היתר:</p> <ul style="list-style-type: none"> • התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; • מסגרות אשראי לא מנוצלות; • התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; • התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. • ועוד. 	חשיפות חוץ מאזניות
<p>החשיפה לסיכון הבסיס מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש בין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה. החשיפה לסיכונים הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות.</p>	חשיפת בסיס הצמדה ושער חליפין
<p>יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.</p>	יחס הלימות ההון
<p>יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.</p>	יחס כיסוי נזילות
<p>יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה לעמוד ביחס של 100%.</p>	יחס מימון יציב
<p>מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.</p>	יחס מינוף
<p>כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים מאותו סוג.</p>	כתבי התחייבות נדחים

מונח	הגדרה
מ	
מבני איגוח	מבנים שהוקמו במטרה להעביר לבעלי האג"ח תזרימים הנובעים ממכשירים/נכסים אחרים. לצורך כך, מוקמת חברה ייעודית (Entity SPE - Special Purpose) שקולטת את הנכסים היוצרים תזרים מזומנים שמועבר על ידי יוצרם (originator) ומסיטה את תקבולי תזרים המזומנים המסוים ממנה אל בעלי האג"ח זאת בהתאם למבנה שמוסכם עם בעלי האג"ח לפי סדר הקדימויות הגלום בסדרות האג"ח השונות (tranche). המחאת הזכויות כאמור יוצרת מבנה משפטי שבו נושי ה-SPE לא יוכלו לרדת לנכסי הישות המעבירה וגם לא יהיו חשופים לסיכונים הגלומים מפעילויות האחרות של הישות, וכי כל מהותה של ה-SPE היא קבלת תקבולי תזרים המזומנים המדובר והעברה לבעלי האג"ח.
מודל ההון הכלכלי	הבנק נעזר במודל ההון הכלכלי, המתבסס על דירוגי הלווים, על מנת להעריך את סיכון האשראי ברמת המכלול של תיק האשראי ובחתיכים שונים מתוכו.
מכשירים נגזרים משובצים (Embedded Derivative)	נגזרים משובצים הינם מכשירים נגזרים, אשר משובצים (embedded) במסגרת חוזים ומכשירים פיננסיים אחרים או חוזים מסחריים לרכישה או מכירה של מוצרים ושירותים (חוזים אלו מכונים בספרות החשבונאית כ"חוזים מארחים" (Host Contract)).
מניות רדומות	הטיפול החשבונאי מבוצע בהתאם למהות הכלכלית של הפריטים והעסקאות ולא בהתאם לצורתם המשפטית ולאור זאת, מכשירים נגזרים משובצים שעל פי מאפיינים כלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק לחוזה המארח מופרדים ממנו לצורכי המדידה בספרי הבנק.
מרווח Bid-Ask	מניות המוחזקות במישרין על ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.
משך חיים ממוצע (מח"מ)	המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.
נ	משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפדיון הסופי.
נגזר אשראי	חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.
נדבך 1	הקצאת הון מזערי כנגד סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.
ניהול נכסים והתחייבויות - ALM	ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.

הגדרה	מונח
<p>נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחופף מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק, משוקללת בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נהל בנקאי תקין מספר 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת הון הרגולטורי במסגרת הדרישות להלימות הון. מאית של אחוז אחד המשמש כמודד לגבי שיעורי ריבית.</p>	<p>נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)</p>
	<p>נקודת בסיס - BP</p>
	<p>ס</p>
<p>סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שלווה/צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.</p>	<p>סיכון אשראי</p>
<p>סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות) הינו הסיכון שהתנהלות מול הלקוחות אשר אינה הוגנת, שקופה ומתאמת לצרכיו תוביל להפסדים כתוצאה מנזקים משפטיים, קנסות או נזקי מוניטין.</p>	<p>סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות)</p>
<p>סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.</p>	<p>סיכון נזילות</p>
<p>סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי.</p>	<p>סיכון תפעולי</p>
<p>הסיכון השיורי, הוא הסיכון שנשאר אחרי שיוך כל הסיכונים הספציפיים. לדוגמה: כאשר אדם רוכש נכס, הוא נחשף לחבילה של סיכונים שונים. רבים מהסיכונים הללו אינם ייחודיים לנכס שנרכש, אלא משקפים תרחישים רחבים יותר, כמו למשל עלייה או ירידה של מניות, העלאה או הורדה של שערי ריבית או שינוי קצב הצמיחה בכלכלה או בתעשייה מסוימת. ניתן לצמצם את החשיפה אליו באמצעות גיוון.</p>	<p>סיכון שיורי</p>
<p>סיכון הבסיס, אשר מתבטא בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.</p>	<p>סיכונים בסיס</p>
<p>סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.</p>	<p>סיכונים ריבית</p>
<p>סיכון עסקי הכולל את ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטורים וטכנולוגים.</p>	<p>סיכון אסטרטגי</p>
<p>הסיכון שפרסום או גילוי ציבורי של עסקה או נוהג הקשור ללקוחות, כמו גם תוצאות עסקיות ואירועים הקשורים לקבוצה, ישפיע באופן שלילי על אמון הציבור בקבוצה או יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות.</p>	<p>סיכון מוניטין</p>

מונח	הגדרה
סיכוני שוק	סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים).
סינדיקציה	עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.
ע	
עלות ריבית	מרכיב הריבית שמוקצה לשנה שוטפת ומסווג כחלק מהוצאות אחרות.
עלות שירות	כל מרכיבי עלות ההטבה לעובדים המוקצים לתקופה מסוימת.
ר	
רווח בסיסי למניה	הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.
רווח מדולל למניה	חלוקת הרווח או ההפסד המיוחס לבעלי המניות הרגילות של החברה האם, בממוצע המשוקלל של מספר המניות הקיימות במחזור, בהתחשב בהשפעת כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדוללות.
רווח/הפסד אקטוארי	בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
ריבית העוגן	ריבית הנקבעת לפי בסיס אובייקטיבי חיצוני היינו, שלתאגיד לא תהיה השפעה ישירה בקביעתה, על פי נוסחה קבועה מראש.
ש	
שווי הוגן	ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסית בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית: <ul style="list-style-type: none"> רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים; רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש בטכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.
שוק פעיל	שוק בו עסקאות בנכס או בהתחייבויות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.
שיעור התשואה הפנימי (שת"פ)	מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי המצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.

הגדרה	מונח
<p>היחס בין התשואה של עסק (רווח נקי) לבין ההון העצמי שלו. שיעור זה מודד את יכולות הבנק ביצירת רווחים מהנכסים נטו, וממחיש עד כמה יעיל הבנק בניצול השקעות נוספות ליצירת גידול בהכנסותיו.</p> <p>התשואה להון בבנקים מתבטאת ביחסים אלה:</p> <ul style="list-style-type: none"> • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע; • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע בניכוי יתרה ממוצעת של מניות בכורה שנכללו בהון העצמי. 	שיעור התשואה להון
<p>תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.</p>	תאגיד עזר
<p>התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח ולהשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים.</p> <p>במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שנקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק והאיתנות הפיננסית שלו.</p>	תהליך הסקירה הפיקוחי SREP - (Supervisory Review Process)
<p>סכומי קצבה או ביטוח קבועים וידועים מראש המשולמים לזכאים, בין שאלה תלויים בתוצאות ההשקעות של קרן הקצבה או המבטח.</p>	תכנית הטבה מוגדרת
<p>רווח נקי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע.</p>	תשואה להון
A	
<p>נייר ערך שהבטוחות שניתנו לו, או השיעבוד, לגבי תשלומי הריבית והקרן, הינם תשואה על מסמך פיננסי מסוים.</p>	ABS – Assets Back Securities (אגרות חוב מגובי נכסים)
B	
<p>כלי ניהולי למדידת ביצועי הבנק וקווי העסקים שלו במגוון נושאים כמותיים ואיכותיים אותם הגדירה הנהלת הבנק במסגרת התכנית האסטרטגית.</p>	BSC – Balanced Score Card
<p>מימון פרויקטים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרויקט לממשלה.</p>	B.O.T – Build Operate Transfer

מונח	הגדרה
C	
CECL - Current Expected Credit Losses	מודל הפרשות להפסדי אשראי צפויים.
CDO - Collateralized Debt Obligation	אגרות חוב המגובים על ידי תיק אגרות חוב ו/או הלוואות ברמות "בכירות" (seniority) ובדירוגים שונים.
CDS - Credit Default Swap	מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.
CLO - Collateralized Loan Obligation	איגרת חוב המגובה בתיק הלוואות.
COSO - Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission	מודל מובנה של בקרה פנימית. מטרת מסגרת המודל הינה לסייע לעסקים ולישויות אחרות להעריך, לאמוד ולהעצים את מערכות הבקרה הפנימית הפועלות אצלם.
Cross Border Activity ("פעילות חוצת גבולות")	מונח המתייחס להסדרי מימון שונים שחוצים גבולות לאומיים, כגון מתן הלוואות לאנשים וגופים במדינה אחרת, מכתבי אשראי, קיבולים בנקאיים וכו'.
CVA - Credit Valuation Adjustment	חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.
D	
DFA - Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act	ה-(DFA) הינו חוק פדראלי אמריקאי אשר נכנס לתוקף ב-28 ביולי 2010 ומכיל רפורמה מקיפה ברגולציה הפיננסית, שלה השלכות שונות על קבוצת לאומי, שהעיקרית בהן מתייחסת לעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC) מתחום החלף (Swap).
E	
EMIR - European Market Infrastructure Regulation	רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי.
F	
FATCA - Foreign Accounts Tax Compliance Act	חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.
FDIC - Federal Deposit Insurance Corporation	התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות ואחת מרשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב.
FHLMC - Freddie Mac	סוכנות המסונפת לממשלת ארה"ב הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).
FNMA - Fannie Mae	חברה ציבורית בחסות ממשלת ארה"ב הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).
FORWARD (חוזה אקדמה)	חוזה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה זה אינו חוזה סטנדרטי ואינו נסחר בשוקי הון מאורגנים אלא נעשה לפי צרכי הלקוח.

מונח	הגדרה
	FUTURE (חוזת עתידי)
	חוזת בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזת קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזת עתידי זה הוא חוזת סטנדרטי הנסחר בשוקי הון מאורגנים.
	G
	GNMA - Ginnie Mea
	חברה פדראלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).
	I
	ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process
	תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.
	L
	LGD - Loss Given Default (שיעור הפסד בהינתן כשל)
	השיעור מתוך חשיפת האשראי הכללית של הלווה במועד הכשל (EAD) אשר צפוי לגרום נזק לבנק בקרות אירוע הכשל.
	LTV (שיעור המימון)
	השיעור שמהווה המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף מימד אחד של סיכון ההלוואה, כאשר יחס LTV גבוה משקף סיכון גבוה יותר לבנק נתן האשראי.
	M
	MBS - Mortgage Back Securities (אגרות חוב מגובי משכנתאות)
	אגרות חוב המגובות בנכסים פיננסיים שבהן תשלומי הריבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות בנכסים פיננסיים. הנכסים המגבים עשויים להיות קבוצות של הלוואות, לרבות משכנתאות למגורים, או נכסים פיננסיים אחרים.
	N
	NIM - Net Interest Margin
	היחס שבין הכנסות ריבית נטו ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית.
	NPL - Non Performing Loan
	אשראי בעייתי שאינו צובר ריבית.
	O
	OECD
	ארגון בינלאומי של המדינות המפותחות המקבלות את עקרונות הדמוקרטיה הליברלית והשוק החופשי. הארגון הינו פלטפורמה לדיון במדיניות, השוואת ביצועים, איתור פתרונות לקשיים וגיבוש קודים, עקרונות מנחים וסטנדרטים משותפים לביצוע מדיניות כלכלית וחברתית ברמה הלאומית. במסגרת הארגון כל מדינה חברה יכולה לתרום באופן משמעותי לקביעת מדיניות הארגון וניסוח קווי פעולה משותפים.
	P
	PD - Probability of Default (כשל תוך שנה מיום הדירוג בתקופה נתונה)
	מונח המתאר את ההסתברות שהלווה יגיע למצב של כשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה ממועד ביצוע הדירוג. המונח מספק הערכה של הסבירות שלווה לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו כפי התנאים החוזיים של חובותיו.
	PSU (יחידות מניה חסומות תלויות ביצוע)
	מענק בצורת מניות אשר הינן חסומות ותלויות בביצועים עתידיים של התאגיד הבנקאי.

מונח	הגדרה
	R
RORAC (תשואה להון מותאמת סיכון)	שיטה המשווה תשואות על השקעות שונות הלוקחת בחשבון את הסיכון. התשואה בפועל מתואמת על ידי מדידת חשיפות הנכס לסיכון ומתאמת כלפי מטה את התשואה על נכסים מסוכנים יותר. יעילות השיטה תלויה בדיוק הערכה של הסיכון בנכסים שונים, ועד כמה ה"עונש" המוטל על נכסים מסוכנים יותר אכן משקף את דרגת סלידת הסיכון של כל משקיע נתון. לסוגים חדשים של נכסים, כמו נגזרים פיננסיים הערכת סיכון הוא דבר מאוד לא ודאי, לאור הניסיון בדבר התנהגות מחיריהם בפועל.
RSU (יחידות מניה חסומות)	מניה רגילה שעל פי תנאי ההנפקה שלה לא ניתנת למסחר חופשי במשך פרק זמן מסוים או עד שיקרה או שלא יקרה אירוע מסוים ופרק זמן זה טרם חלף ו/או אירוע זה עוד לא התממש.
	S
SBA - Small Business Administration	סוכנות ממשלתית אמריקאית לתמיכה בעסקים קטנים בארה"ב.
SCDO - Synthetic Collateralized Debt Obligation	הסכם המגובה על ידי תיק CDS (שהינן נגזרות) ברמות בכירות (Seniority) שונות.
SWAP	סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.
	V
VaR - Value at Risk (ערך בסיכון)	הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש. השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרות המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.

אינדקס

א

אומדנים חשבונאיים קריטיים 3, 48, 108

איגוח 367, 371

אקטוארי 121, 147, 172, 199, 203, 205, 206, 207, 356, 369, 373
ארגון מחדש של חובות בעייתיים 143, 155

ב

באזל 45, 46, 48, 62, 75, 92, 96, 196, 218, 222, 223, 231, 232, 233, 234, 277, 332
ביטחונות 74, 79, 106, 109, 121, 141, 146, 230, 231, 232, 277, 332

בנינים וצידוד 24, 25, 27, 32, 35, 123, 125, 129, 131, 149, 152, 163, 365, 366, 367

בקריות 3, 96, 97, 107, 114, 116, 117, 118, 121, 122, 145, 327, 343, 376, 368

ג

גידור 53, 90, 102, 124, 131, 134, 145, 157, 159, 171, 172, 232, 233, 241, 237, 236, 234

ד

דוח מאוחד על הרווח הכולל 4, 124

דוח על השינויים בהון 4, 126

דוח על תזרימי מזומנים 4, 128, 129, 130

דוח רווח והפסד 4, 24, 27, 123, 305, 311, 361, 365

דיבינדנד 12, 27, 40, 47, 49, 126, 128, 129, 158, 191, 215, 216, 221, 374, 337, 308, 307, 227

ה

הון והלימות ההון 3, 11, 16, 23, 26, 27, 34, 35, 45, 70, 71, 77, 78, 355, 111, 96

הון מניות 126

הון עצמי רובד 1, 10, 27, 45, 46, 47, 49, 106, 215, 218, 219, 220, 368, 221

הון רובד 1 נוסף 46

הון רובד 2 45, 46, 196, 219, 220, 368

הלבנת הון 101, 102, 344, 346, 348

הלוואות לדיור 37, 45, 46, 48, 54, 63, 67, 68, 70, 71, 79, 82, 83, 249, 248, 246, 244, 242, 219, 215, 143, 141, 139, 136, 109, 85, 84, 276, 273, 272, 271, 270, 269, 268, 267, 266, 265, 264, 263, 262

369, 344, 343, 336, 279, 278

הנכסים המשועבדים 232

הנפקה 43, 44, 150, 194, 216, 217, 229, 230, 340, 377

הסביבה הכלכלית 132, 133, 134

הפחתת סיכון אשראי 77, 238, 239

הפרשה לירידת ערך 128, 152, 158, 190, 307

הפרשה למס 10, 189, 258

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 139

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 46, 139, 368, 369

התחייבויות בגין הטבות לעובדים 34, 124, 197

ו

ועדת 15, 48, 62, 75, 92, 169, 201, 202, 203, 204, 212, 218, 222, 340, 323, 322, 320, 318, 317, 316, 313, 310, 231, 229, 228, 223, 371, 368, 349

ח

חובות בעייתיים 67, 68, 108, 109, 136, 141, 143, 154, 184, 185, 337, 246, 244, 242

חובות פגומים 121, 141, 168, 218, 286, 360

י

ירידת ערך 23, 26, 31, 38, 59, 111, 128, 134, 136, 140, 144, 145, 356, 310, 307, 177, 153, 152, 150, 149

ל

לקוחות עסקיים 13, 41

מ

מאזן מאוחד 4, 25, 125, 311, 364, 366

מבנה ארגוני 4, 61, 311, 332, 336, 353

מגבלות 13, 62, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 75, 77, 79, 87, 88, 89, 90, 344, 300, 298, 275, 239, 223, 118, 96, 95, 94, 93, 91

מגזרי פעילות 3, 4, 20, 29, 50, 53, 54, 69, 131, 152, 154, 155, 194, 256, 255, 254, 253, 252, 251, 250, 249, 248, 246, 244, 242, 241

351, 342, 337, 328, 311, 258, 257

מגזרי פעילות - גישת ההנהלה 3, 4, 50, 131, 194, 255, 256, 257, 351, 311, 258

מגזרי פעילות פיקוחיים 3, 29, 53, 54, 131, 152, 194, 241, 242, 337, 254, 253, 252, 251, 250, 249, 248, 246, 244

מדד המחירים לצרכן 17, 18, 132, 135, 200, 212, 214

מדינות זרות 77, 102

מדיניות חשבונאית 3, 48, 108

מדיניות ניהול סיכונים 61, 96, 344

מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 220

מוסדות פיננסיים זרים 39, 78, 173, 174, 176, 178, 231, 289, 291, 195, 162, 161, 160, 159, 152, 78, 77, 54, 53, 49, 43, 8

363, 355, 247, 245, 243, 241, 238, 230, 229, 216, 203

מזומנים ושווי מזומנים 128, 129, 307, 308

מיזוגים ורכישות 60, 352, 353

מימון ממומן 86

מינוף 6, 10, 49, 131, 215, 218, 221, 337, 368, 370

מיסוי 4, 18, 100, 151, 211, 212, 311, 349

מיסים נדחים 113, 128, 133, 151, 156, 165, 166, 167, 168, 194, 307, 368, 46

מכשירי הון 46, 368
ממשלה 16, 23, 87, 105, 129, 138, 187, 280, 281, 308, 342, 346, 374, 358, 357

מסגרות אשראי 36, 276, 343, 352, 370

פ

פחת והפחתות 32
פיקדונות הציבור 12, 25, 35, 41, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 85, 92, 93, 125, 131, 157, 195, 242, 244, 246, 248, 249, 250, 251, 253, 256, 257, 258, 280, 281, 282, 284, 286, 287, 288, 290, 292, 298, 300, 304, 306, 350, 358, 360, 364, 366
פנסיה, 27, 32, 42, 48, 53, 111, 121, 122, 124, 128, 147, 163, 164, 172, 198, 199, 200, 201, 203, 205, 207, 218, 228, 241, 307, 321
 373, 363, 356, 323

צ

צדדים קשורים 132, 299, 301, 302, 303, 304

ק

קיצוז נכסים והתחייבויות 148, 151, 239

ר

רגולציה 4, 8, 9, 13, 19, 20, 36, 61, 63, 64, 79, 101, 104, 311, 336, 340, 348, 375
רואי החשבון המבקרים 4, 114, 118, 119, 120, 122, 315, 319
רווח למניה 131, 152, 170
ריכוזיות לווה 106
ריכוזיות ענפית 106

ש

שווי הוגן 34, 38, 88, 89, 110, 111, 124, 131, 132, 134, 137, 138, 142, 144, 145, 146, 149, 152, 153, 159, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 206, 232, 235, 236, 237, 239, 252, 253, 266, 267, 275, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 360, 373
שכר רואי החשבון המבקרים 4, 311, 319

ת

תגמול 4, 121, 148, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 212, 213, 214, 228, 229, 304, 311, 313, 320, 321, 322, 323, 324, 328, 346
תיאבון הסיכון 38, 59, 61, 62, 63, 64, 68, 69, 72, 82, 87, 106, 108, 109, 139, 333, 355
תיק בנקאי 88, 89
תיק למסחר 38, 39, 40, 107, 355
תשואה להון 11, 26, 27, 198, 374, 377
תשואה להון מותאמת סיכון 377
תשלום מבוסס מניות 126, 128, 131, 135, 148, 163, 211, 212, 213, 307

נ

נזרים 6, 19, 25, 27, 30, 31, 36, 45, 48, 49, 53, 65, 66, 70, 71, 77, 78, 83, 84, 85, 90, 94, 110, 111, 128, 131, 133, 136, 138, 145, 149, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 221, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 241, 252, 253, 275, 276, 278, 279, 280, 281, 282, 284, 306, 297, 296, 295, 294, 293, 292, 291, 290, 289, 288, 287, 284, 307, 355, 356, 355, 356, 360, 363, 364, 366, 371, 377
נזילות, 10, 11, 13, 87, 92, 93, 94, 95, 99, 222, 231, 232, 355, 370

ניירות ערך 12, 13, 22, 23, 25, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 49, 53, 55, 66, 71, 70, 78, 85, 95, 101, 102, 104, 110, 111, 112, 125, 128, 131, 132, 138, 140, 141, 144, 146, 153, 157, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 181, 182, 183, 184, 185, 197, 211, 214, 215, 216, 217, 221, 224, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 237, 241, 252, 253, 259, 261, 260, 277, 280, 281, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 296, 297, 298, 300, 306, 307, 313, 317, 322, 340, 341, 344, 355, 356, 364, 366, 369

ניתוח תרחישי קיצון 100

נכסי סיכון 45, 48, 49, 218, 219, 242, 244, 246, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 368, 371, 372
נכסים אחרים 25, 78, 125, 128, 131, 142, 194, 205, 206, 280, 281, 288, 300, 306, 307, 357, 360, 366, 367, 371

ס

סייבר 13, 61, 97, 228, 327, 332, 336, 342, 347, 367
סיכון מוניטין 61, 99, 100, 104, 107, 372
סיכון נזילות 92, 93, 107, 232, 372
סיכון ריבית 87, 88, 107, 337
סיכונים אשכנזיים 3, 13, 23, 26, 27, 29, 30, 36, 37, 40, 49, 58, 61, 63, 86, 99, 131, 145, 233, 337, 371
סיכונים שוק 3, 13, 45, 61, 87, 219, 232, 371, 373
סיכונים אחרים 3, 63, 101, 106
סיכונים תפעוליים 3, 13, 61, 96, 98, 336, 344, 371

ע

עמלות 8, 10, 12, 20, 21, 22, 24, 30, 31, 50, 101, 123, 131, 136, 137, 148, 159, 160, 161, 162, 164, 224, 255, 305, 305, 335, 340, 360, 361, 362, 363, 365
ענפי משק 30, 37, 38, 55, 64, 69, 70, 71, 86, 99, 100, 108, 353
ערך בסיכון 377